

هیئت معارف جنگ
شهید سپهبد علی صیاد شیرازی

عملیات نصر

کرخه کور - سوسنگرد - هویزه

دی ماه ۱۳۵۹

نویسنده: سرهنگ زرهی ستاد سید یعقوب حسینی

سرشناسه	: حسینی، سید یعقوب، ۱۳۱۱ - ۱۳۸۸.
عنوان و نام پدیدآور	: عملیات نصر: کرخه کور - سوسنگرد - هویزه، دی‌ماه ۱۳۵۹ / نویسنده سید یعقوب حسینی؛ [برای] هیئت معارف جنگ شهید سپهبد صیاد شیرازی.
مشخصات نشر	: تهران: ایران سبزه، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۴۸۲ص: نقشه.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۷۶۰۷-۲۳-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- عملیات نصر
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- نبردها
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- خاطرات
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- اسناد و مدارک
شناسه افزوده	: ایران. ارتش. هیأت معارف جنگ شهید سپهبد علی صیاد شیرازی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ح۵/ن۱۶۰۷ DSR
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۰۸۴۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۴۲۴۹۲۴

نویسنده: سرهنگ زرهی ستاد سید یعقوب حسینی

نوبت/ سال چاپ: اول / ۱۳۹۳

شماره شابک: ۰ - ۲۳ - ۷۶۰۷-۹۶۴-۹۷۸

شمارگان: ۲۰۰۰

ناشر: انتشارات ایران سبزه - تهران

مرکز پخش: تلفن ۲۲۴۸۸۷۵۶ - نامبر ۲۲۴۸۸۶۵۰ - صندوق پستی ۵۵۴ - ۱۹۵۷۵

قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

حق چاپ برای هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی» محفوظ است

از همه نگارندگان حوادث جنگ و همه کسانی که توان
انجام وظیفه در این مهم را دارند، درخواست می‌کنم از ثبت
و ضبط جزئیات این دوران غفلت نکنند و این گنجینه تمام
نشدنی را برای آیندگان به ودیعه بگذارند.

امام خمینی (ره)

می‌خواهم بگویم که این جنگ، یک گنج است.
آیا خواهیم توانست از این گنج استفاده کنیم؟ آن
هشت سال جنگ بایستی تاریخ ما را تغذیه بکند.
مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

همکاران

- سر تپ ستاد ناصر آراسته
بررسی اولیه و نهایی کتاب
- سر تپ ستاد سید حسام هاشمی
بررسی نهایی کتاب
- سر تپ ستاد سید ناصر حسینی
بررسی نهایی کتاب
- سر تپ ۲ ستاد نجاتعلی صادقی گویا
بازبینی، مرتب سازی، ویرایش، نشر
- سر تپ ۲ توپخانه حمید شکیبا
بررسی و اصلاحات نهایی
- حامد خدمتی
حروف نگاری و صفحه آرایی، طرح جلد

پیشگفتار

کتابی که ملاحظه می‌فرمایید از سلسله کتاب‌هایی است که جناب سرهنگ زرهی ستاد سید یعقوب حسینی در سالهای دفاع مقدس به رشته تحریر در آورد. پس از پایان جنگ تحمیلی تعدادی از این کتابها با عنوان «ارتش جمهوری اسلامی ایران در هشت سال دفاع مقدس» توسط سازمان عقیدتی سیاسی ارتش، انتشار یافت و در زمره کتاب‌های معتبر دفاع مقدس محسوب و تا کنون مورد استفاده بسیاری از نویسندگان و پژوهشگران این عرصه قرار گرفته است.

هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی» با استفاده از بایگانی موجود، کتاب حاضر را توسط سرتیپ ۲ صادقی‌گویا، مجدداً بررسی و با حذف اضافات و انجام تصحیحات لازم در مرحله انتشار قرار داد. امید است برای روشن شدن حقایق بخشی از تاریخ نظامی این کشور، اقدامی مفید و ماندگار انجام شده باشد.

در ماه‌های پایانی سال ۱۳۸۸، متأسفانه اطلاع یافتیم که نویسنده محترم در تاریخ ۸۸/۱۰/۱۴ وفات یافته‌اند.

ایشان دوران پر افتخار و زندگی سالم و آبرومندانه را در کسوت نظامی و سال‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به ویژه در ابتدای جنگ تحمیلی طی نمودند. پس از بازنشستگی نیز، تاریخ نظامی دفاع مقدس را در چند جلد تدوین و خدمت بزرگی در عرصه علمی نظامی کشور از خود به یادگار گذارده‌اند. آرزو داریم خداوند متعال، ایشان را با مجاهدان فی سبیل‌الله محشور و به بازماندگان آن مرحوم نیز سلامتی و سعادت دنیوی و اخروی نصیب فرماید.

هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی»

معارف جنگ

«معارف جنگ» مجموعه‌ای از یافته‌ها، ذخایر و دست آوردهای جبهه‌های نبرد حق علیه باطل است که خداوند متعال به پاس فداکاری‌ها، ایثارگری‌ها و برکت خون شهدای والامقام، نصیب رزمندگان اسلام نموده و از سینه‌های جوشان آنها به سینه‌های پاک و تشنه نسل جوان انقلاب اسلامی منتقل می‌گردد.

سازمان افتخاری «هیئت معارف جنگ» از پاییز سال ۱۳۷۳، با تصویب حضرت امام خامنه‌ای و بنیانگذاری امیر سرفراز ارتش اسلام «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی» و حمایت‌های مادی و معنوی مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا، این رسالت مهم را با روحیه متعالی بسیجی برعهده گرفته و مفتخر است که با الهام از کلام نورانی خداوند متعال مبنی بر «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ»، با صداقت و تلاش دسته جمعی در این وادی مقدس گام نهاده و این رسالت افتخار آمیز را که با گرایش «پژوهشی - فرهنگی - عملیاتی و آموزشی» شکل گرفته است ادامه دهد و در این راه امید به لطف و یاری خداوند متعال دارد.

شیوه کار هیئت معارف جنگ در گردآوری تجارب جبهه‌های نبرد بدین ترتیب بوده است که براساس زمان و مکان هر عملیات، جمعی از رزمندگان اسلام که در آن عملیات نقش مهمی را برعهده داشته‌اند به منطقه عملیات عزیمت نموده و با یادآوری خاطرات خود در صحنه نبرد و برداشتهای تحریری، صوتی و تصویری، مجموعه‌ای از حقایق و واقعیت‌های تلخ و شیرین را گردآوری نموده و در نهایت بعد از تطبیق آنها با مدارک و اسناد جبهه‌های نبرد در مسیر تدوین قرار داده‌اند.

آموزش معارف جنگ نیز از سال ۱۳۷۴ به صورت نظری و میدانی برای هر دوره از دانشجویان ۳ ساله دانشگاه افسری امام علی (ع) نیروی زمینی و از سال ۱۳۸۲ برای کلیه دانشجویان افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران به اجرا در آمده و تا زمان نگارش این کتاب بیش از ۲۰ هزار نفر از فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های مزبور را در دو مرحله نظری و میدانی مورد آموزش قرار داده است.

هیئت معارف جنگ همچنین از سال ۱۳۸۸ آموزش کارکنان وظیفه در مقاطع تحصیلی فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس و دکترا در مراکز آموزش وظیفه را پی‌ریزی نمود و این عزیزان در زمان آموزش مقدماتی و قبل از عزیمت به یگان‌های سازمانی خود به مدت ۱۶ ساعت آموزش معارف جنگ را در ساعات فوق برنامه طی نموده که تا زمان چاپ این کتاب بیش از ۲۰۰ هزار نفر از کارکنان وظیفه که فارغ‌التحصیل دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور می‌باشند، آموزش نظری معارف جنگ را فرا گرفته‌اند.

هیئت معارف جنگ « شهید سپهبد علی صیاد شیرازی »

فهرست

۱۴	معرفی نویسنده
۱۵	سخن ویراستار
۲۱	مقدمه
۲۵	قسمت یکم: کلیات
۲۷	مشخصات کلی عملیات
۲۸	نامه فرماندهی نیروهای مسلح در ۵۹/۹/۲۶
۲۹	مأموریت یگان‌های عمده شرکت کننده در عملیات نصر
۳۱	شرح کلی منطقه عملیات
۳۴	سازمان و گسترش نیروهای متجاوز
۳۷	سازمان و گسترش نیروهای خودی
۳۹	قسمت دوم: برآوردهای ستادی
۴۱	مشخصات منطقه عملیاتی نصر
۵۷	قسمت سوم: طرح‌ها و دستورات عملیاتی
۶۱	طرح عملیاتی نصر، قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب
۶۸	پیوست الف: لیست عده‌ها
۷۳	پیوست ب: اطلاعات
۷۹	پیوست ت: آتش پشتیبانی
۸۳	پیوست عملیات هوایی
۸۷	طرح عملیاتی نصر ۱، نامه ۵۹/۱۰/۱ قرارگاه تاکتیکی نزاچا ...
۸۹	طرح عملیاتی نامنظم، قرارگاه تاکتیکی نزاچا ...
۹۵	طرح عملیاتی نصر ۱، قرارگاه تاکتیکی نزاچا ...
۹۹	ضمیمه طرح آتش پشتیبانی هوایی
۱۰۲	طرح عملیاتی ظفر، لشکر ۹۲ زرهی
۱۱۱	پیوست الف: اطلاعات
۱۱۶	پیوست پ: آتش پشتیبانی

۱۱۹	ضمیمه ۱: آتش پشتیبانی هوایی
۱۲۰	ضمیمه ۲: پدافند هوایی
۱۲۱	پیوست ت: طرح لجستیکی
۱۲۴	پیوست امور پرسنلی و غیر ارتشی طرح عملیاتی کاشف، لشکر ۹۲ زرهی
۱۳۰	پیوست ث: سازمان رزمی طرح عملیاتی ظفر ...
۱۳۲	پیوست ج: سازمان رزم یگان‌های توپخانه طرح عملیاتی ظفر
۱۳۳	دستور جزء به جزء شماره ۹، لشکر ۱۶ زرهی
۱۳۴	دستور جزء به جزء شماره ۱۰، لشکر ۱۶ زرهی
۱۳۵	دستور جزء به جزء شماره ۱۱، لشکر ۱۶ زرهی
۱۳۶	دستور جزء به جزء شماره ۱۲، لشکر ۱۶ زرهی
۱۳۷	طرح عملیاتی فاتح، لشکر ۱۶ زرهی
۱۴۴	پیوست الف: اطلاعات
۱۴۹	پیوست ب: کالک عملیات
۱۵۰	پیوست پ: آتش پشتیبانی
۱۵۳	پیوست ت: اداری و لجستیکی
۱۵۶	ضمیمه ۱: پرسنلی
۱۵۹	دستورات تغییر مکان شماره ۲، لشکر ۱۶ زرهی
۱۶۱	طرح اداری و لجستیکی دستور تغییر مکان شماره ۲
۱۶۵	طرح حرکت سلمان، تیپ ۳ لشکر ۱۶
۱۷۰	پیوست الف: اطلاعات
۱۷۴	دستور عملیاتی شماره ۱ تیپ ۱ لشکر ۱۶ زرهی
۱۸۰	طرح عملیاتی ناصر، تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی
۱۸۵	طرح عملیاتی نصرت، تیپ ۳ لشکر ۱۶ زرهی
۱۹۱	دستور جزء به جزء شماره ۱
۱۹۳	دستور عملیاتی پدافندی شماره ۹، لشکر ۱۶
۱۹۷	پیوست الف: کالک عملیات گسترش یگان‌ها
۱۹۸	جدول تلفات پرسنلی خودی و دشمن در عملیات کرخه کور
۱۹۹	قسمت چهارم: پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات

۳۴۷	قسمت پنجم: بررسی و تجزیه و تحلیل عملیات و نتیجه‌گیری
۳۴۹	۱- ایمان و اعتقاد
۳۵۳	۲- چگونگی رعایت اصول جنگ در عملیات نصر
۳۵۳	(۱) اصل هدف
۳۵۴	(۲) اصل وحدت فرماندهی
۳۵۴	(۳) اصل مانور
۳۵۵	(۴) اصل سادگی
۳۵۵	(۵) اصل غافلگیری
۳۵۶	(۶) اصل تمرکز قوا
۳۵۶	(۷) اصل صرفه‌جویی در قوا
۳۵۶	(۸) اصل تأمین
۳۵۶	(۹) اصل تعرض
۳۵۷	۳- هم‌آهنگی‌ها
۳۵۷	الف- بین رده‌های مختلف فرماندهی
۳۵۸	ب- بین نیروهای نظامی و سایر رزمندگان
۳۵۹	۴- پشتیبانی‌های مردمی
۳۶۰	۵- مسائل پرسنلی
۳۶۱	۶- مسائل اطلاعاتی
۳۶۷	۷- مسائل عملیاتی
۳۶۷	الف: شرایط کلی جنگ
۳۶۸	ب- سازمان و گسترش نیروهای رزمی
۳۷۰	پ- طرح عملیات
۳۷۲	ت- توان رزمی
۳۷۴	ث- هدایت عملیات
۳۸۳	۸- مسائل لجستیکی
۳۹۰	۹- نتیجه کلی عملیات
۳۹۳	پیوست ۱: خاطرات سرهنگ زرهی ستاد امرالله شهبازی
۴۰۱	پیوست ۲: گزیده‌هایی از جزوه منتشر شده توسط لشکر ۱۶ زرهی در سال ۱۳۷۹

- پیوست ۳: خاطرات سرتیپ ۲ زرهی ستاد محمود فردوسی، فرمانده گردان ۲۲۰ تانک ۴۲۱
در عملیات نصر
- پیوست ۴: خاطرات سرتیپ ۲ زرهی ستاد امرالله نوجوان، فرمانده گروهان یکم گردان ۴۳۳
۱۸۵ در عملیات نصر
- پیوست ۵: عملیات آفندی نصر و حادثه هویزه؛ به قلم سرتیپ ۲ ستاد مسعود بختیاری ۴۴۵
- گزیده سخنرانی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در مجلس شورای اسلامی ۴۶۶
- پیام امام درباره عملیات نصر ۴۶۸
- نمایه ۴۶۹
- نقشه ۴۸۱

فهرست پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات

۲۰۱	دستور آگهی؛ از لشکر ۱۶ - ۵۹/۹/۲۷
۲۰۳	گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی شماره ۶۲
۲۰۹	پشتیبانی هوایی؛ از نزاجا عملیات - ۵۹/۹/۲۹
۲۱۰	مشکلات نزاجا در تجزیه مسئولیت؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب - ۵۹/۹/۳۰
۲۱۱	یگان‌های توپخانه؛ از ق ع ت نزاجا (دزفول) - ۵۹/۹/۳۰
۲۱۱	تغییر مکان به اهواز؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب - ۵۹/۹/۳۰
۲۱۱	نفربرها؛ از قرارگاه مقدم نزاجا (دزفول) -
۲۱۲	وسایل سنگین مهندسی؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب - ۵۹/۱۰/۳
۲۱۲	بلدوزر و لودر؛ از لشکر ۱۶ زرهی ر-۴ (اندیمشک) -
۲۱۲	گردان سوارزرهی؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۳
۲۱۳	تقویت یگان‌های دشمن؛ از ق ع نزاجا (عملیات دزفول) - ۵۹/۱۰/۴
۲۱۳	عمل استقرار قرارگاه لشکر؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۴
۲۱۳	تغییر مکان یگان‌های لشکر؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا (دزفول) - ۵۹/۱۰/۵
۲۱۴	تغییر مکان عناصر لشکر ۱۶ زرهی؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا دزفول - ۵۹/۱۰/۵
۲۱۴	خدمه تانک چیفتن؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا - ۵۹/۱۰/۶
۲۱۴	ارتباط؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا - ۵۹/۱۰/۶
۲۱۵	افسر ناظر هوایی؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب - ۵۹/۱۰/۷
۲۱۵	درباره واگذاری یک دستگاه بلدوزر؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا -
۲۱۵	خدمه تانک چیفتن؛ از معاونت پرسنلی مد کارگزینی گروه کار - ۵۹/۱۰/۷
۲۱۶	نقل و مکان به مواضع پیش‌بینی شده؛ از قرارگاه ع ت نزاجا - ۵۹/۱۰/۷
۲۱۶	اعزام نیرو؛ از مر زه (ر-۱ و آج) - ۵۹/۱۰/۷
۲۱۶	اعزام گروه رزمی؛ از لشکر ۱۶ - ۵۹/۱۰/۸
۲۱۷	اشغال مواضع؛ از لشکر ۱۶ - ۵۹/۱۰/۷
۲۱۷	اعزام یگان سوار زرهی؛ از ق ت نزاجا در جنوب - ۵۹/۱۰/۸
۲۱۷	ترابری وسایل سنگین؛ از لشکر ۱۶ - ۵۹/۱۰/۸

- ۲۱۸ اعزام یگان؛ از لشکر ۱۶ - ۵۹/۱۰/۸
- ۲۱۸ اعزام گروهان سوار زرهی؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۸
- ۲۱۸ اجرای بلاد رنگ فرمان امام امت؛ از سماجا ۲ (عملیات) - ۵۹/۱۰/۹
- ۲۲۰ ترابری ۵ دستگاه تانک؛ از قرارگاه تاکتیکی نزا جا در جنوب - ۵۹/۱۰/۹
- ۲۲۰ گزارش نوبه‌ای؛ از نزا جا - ۵۹/۱۰/۱۰
- ۲۲۱ حمله احتمالی دشمن؛ از ق ع ت نزا جا - ۵۹/۱۰/۱۰
- ۲۲۱ ارسال تجهیزات؛ از ف تیپ ۲ لشکر ۱۶ در عملیات - ۵۹/۱۰/۱۰
- ۲۲۲ اعزام تیم شناسایی؛ از ق ع ت نزا جا - ۵۹/۱۰/۱۰
- ۲۲۲ ناظر مقدم هوایی؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۰
- ۲۲۲ اشغال مواضع؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۰
- ۲۲۳ استقرار یگان‌ها؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۰
- ۲۲۳ تخلیه مجروحین؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۱
- ۲۲۳ حمله هوایی دشمن؛ از لشکر ۱۶ در منطقه - ۵۹/۱۰/۱۲
- ۲۲۳ گروهان سوم گردان ۲۵۲ سوار زرهی؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۲
- ۲۲۴ طرح ریزی تک به جناح چپ دشمن؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۳
- ۲۲۴ تأکید امر به پیروی؛ از نزا جا (معاونت عملیات و اطلاعات - مد عملیات) - ۵۹/۱۰/۱۳
- ۲۲۴ پشتیبانی نزدیک هوایی؛ از نزا جا (عملیات) - ۵۹/۱۰/۱۳
- ۲۲۵ هماهنگی با برادران سپاه؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۳
- ۲۲۶ عدم تغییر در سازمان رزمی؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۳
- ۲۲۷ گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی شماره ۷۷ - ۵۹/۱۰/۱۴
- ۲۳۱ دستورات فرماندهی نزا جا؛ از ق ع ت نزا جا (عملیات) - ۵۹/۱۰/۱۴
- ۲۳۱ مشکلات بارندگی؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۴
- ۲۳۱ تغییر مکان تیپ؛ از قرارگاه تاکتیکی نزا جا - ۵۹/۱۰/۱۵
- ۲۳۲ پشتیبانی مجدد امام از ارتش؛ از سماجا ۳ (عملیات) -
- ۲۳۲ برخورد تیپ ۳ با دشمن؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۵
- ۲۳۳ تلفات دشمن؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۵

- ۲۳۳ انهدام هلی کوپتر دشمن؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۵
- ۲۳۳ عبور تیپ ۱؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۵
- ۲۳۴ آخرین وضعیت یگان‌ها؛ از لشکر ۱۶ قزوین در منطقه - ۵۹/۱۰/۱۵
- ۲۳۵ گزارش نوبه‌ای عملیاتی شماره ۲ - ۵۹/۱۰/۱۵
- ۲۳۷ حمله دشمن به گردان ۲۲۰؛ از لشکر ۱۶ - ۵۹/۱۰/۱۶
- ۲۳۷ حمله هوایی دشمن؛ از نزاجا مد عملیات - ۵۹/۱۰/۱۶
- ۲۳۷ اعزام افسر توپخانه؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا - ۵۹/۱۰/۱۶
- ۲۳۸ استقرار محل یگان‌ها؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا - ۵۹/۱۰/۱۶
- ۲۳۸ حالت پدافندی لشکر؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۱۶
- ۲۳۹ محل استقرار یگان‌ها؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب - ۵۹/۱۰/۱۶
- ۲۳۹ تک لشکر ۱۰ دشمن؛ از قرارگاه تاکتیکی جنوب - ۵۹/۱۰/۱۷
- ۲۴۰ لشکرهای ۹ و ۱۰ دشمن؛ از قرارگاه تاکتیکی جنوب - ۵۹/۱۰/۱۷
- ۲۴۰ درخواست نیازمندی هوایی؛ از ق تاکتیکی -
- ۲۴۰ آخرین وضعیت؛ از لشکر ۱۶ (ر ۳) - ۵۹/۱۰/۱۷
- ۲۴۱ پشتیبانی هوایی؛ از نزاجا عملیات - ۵۹/۱۰/۱۵
- ۲۴۲ دفع تک دشمن؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب - ۵۹/۱۰/۱۸
- ۲۴۲ ادامه مقاومت پرسنل؛ از لشکر ۱۶ - ۵۹/۱۰/۱۸
- ۲۴۲ گزارش نه‌جا از پشتیبانی‌های هوایی؛ از نزاجا - ۵۹/۱۰/۱۸
- ۲۴۴ گزارش نوبه‌ای عملیاتی شماره ۳ - ۵۹/۱۰/۱۹
- ۲۴۶ تعویض یگان‌ها مقدور نیست؛ از قرارگاه تاکتیکی جنوب - ۵۹/۱۰/۱۹
- ۲۴۶ تغییر مکان گردان ۲۵۲ زرهی ظرف امروز؛ از جانشین عملیاتی نزاجا در اهواز - ۵۹/۱۰/۱۹
- ۲۴۶ ضایعات گردان ۱۲۵؛ از لشکر ۱۶ - ۵۹/۱۰/۱۹
- ۲۴۷ حرکت ستون چرخ‌دار گردان ۲۵۲ زرهی به اهواز؛ از ر ۳ تیپ ۲ لشکر ۱۶ - ۵۹/۱۰/۲۰
- ۲۴۷ اعزام یک افسر از قرارگاه به منطقه؛ از نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات مد عملیات - ۵۹/۱۰/۲۰
- ۲۴۷ نیاز به یک گروهان تانک با خدمه؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۲۰
- ۲۴۸ گردان ۲۹۱ تانک زیر امر لشکر ۱۶؛ از جانشین عملیاتی نزاجا در اهواز - ۵۹/۱۰/۲۰

۲۴۸	هدایت عملیات در مجموع خوب بود؛ از جانشین عملیاتی - قرارگاه تاکتیکی - ۵۹/۱۰/۲۰
۲۴۸	پشتیبانی منطقه لشکر ۱۶ با آتش توپخانه لشکر ۹۲؛ از ق ع ت نزاچا - ۵۹/۱۰/۲۰
۲۴۹	لشکر زیر آتش توپخانه دشمن؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۲۰
۲۴۹	پیشروی دشمن در محور هویزه سوسنگرد؛ از لشکر ۱۶ قزوین - ۵۹/۱۰/۲۰
۲۵۰	گزارش نوبه‌ای عملیاتی شماره ۴ - ۵۹/۱۰/۲۲
۲۵۲	هویزه محاصره شده، سپاه پاسداران در محاصره هستند؛ از عملیات و اطلاعات نزاچا - ۵۹/۱۰/۲۲
۲۵۳	آمار اقلام ضایعاتی اردنانس لشکر ۱۶ زرهی تا تاریخ ۵۹/۱۰/۲۲
۲۵۵	گزارش تیپ ۲ لشکر ۹۲؛ از اهواز - ۵۹/۱۰/۲۳
۲۵۶	آمار تلفات و ضایعات پرسنلی لشکر ۱۶ زرهی از تاریخ ۵۹/۱۰/۱۵ الی ۵۹/۱۰/۲۳
۲۵۶	دفاع تا آخرین نفر با وسایل و امکانات موجود؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب - ۵۹/۱۰/۲۴
۲۵۷	مواضع پدافندی تحکیم شود؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب - ۵۹/۱۰/۲۵
۲۵۷	ناظر هوایی؛ از قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب - ۵۹/۱۰/۲۵
۲۵۷	اجرای عملیات پرسنل نزاچا؛ از معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) - ۵۹/۱۰/۲۶
۲۵۸	بررسی تجاوز دشمن؛ از معاونت اطلاعات و عملیات نزاچا (مد عملیات) - ۵۹/۱۰/۲۷
۲۶۱	جدول حوادث قرارگاه لشکر ۱۶ در عملیات نصر (کرخه کور) در تاریخ ۵۹/۱۰/۱۵
۲۷۰	جدول حوادث قرارگاه لشکر ۱۶ در عملیات نصر (کرخه کور) در تاریخ ۵۹/۱۰/۱۶
۲۸۳	جدول حوادث قرارگاه لشکر ۱۶ در عملیات نصر (کرخه کور) مورخه ۵۹/۱۰/۱۷
۲۹۶	جدول حوادث قرارگاه لشکر ۱۶ در عملیات نصر (کرخه کور) مورخه ۵۹/۱۰/۱۸
۳۱۵	جدول حوادث قرارگاه نزاچا در جنوب در عملیات نصر از تاریخ ۵۹/۱۰/۱۵ تا تاریخ ۵۹/۱۰/۲۴

معرفی نویسنده

سرهنگ زرهی ستاد، سید یعقوب حسینی در سال ۱۳۱۱ در خانواده‌ای مذهبی در ابهر به دنیا آمد. تحصیلات خود را در ابهر و سپس در تهران ادامه داد و در سال ۱۳۳۱ وارد دانشکده افسری و سال ۱۳۳۴ با درجه ستوان دومی فارغ‌التحصیل شد. پس از پایان دوره آموزش رسته زرهی، در لشکر اصفهان مشغول به خدمت شد.

در سال ۱۳۴۶ پس از طی دوره دانشکده فرماندهی و ستاد به

لشکر ۹۲ اهواز منتقل شد که آن زمان مصادف با آغاز اختلافات مرزی ایران و عراق و صف‌آرایی نظامی طرفین بود. وی در سیمت افسر عملیات و طراح طرح‌های عملیاتی مربوطه در لشکر تا سال ۱۳۵۴ و عقد قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر فعال بود. از سال ۱۳۵۶، فرماندهی تیپ سوم لشکر ۹۲ زرهی را عهده‌دار بوده و پس از پیروزی انقلاب اسلامی در مدیریت آمادگی رزمی معاونت عملیات و اطلاعات ستاد نیروی زمینی خدمت کرد. با آغاز جنگ تحمیلی در سال ۱۳۵۹ در سیمت جانشین عملیاتی نزاجا به خوزستان اعزام شد. در سال ۱۳۶۰ با درخواست شخصی، بازنشسته شد.

پس از بازنشستگی در دانشکده فرماندهی و ستاد نیروی زمینی و سازمان عقیدتی - سیاسی ارتش، مشغول تهیه و تنظیم تاریخ جنگ شد. با حمایت فرمانده وقت نزاجا - سرهنگ صیاد شیرازی - توانست تعداد قابل توجهی کتاب، درباره عملیات‌های هشت سال جنگ تدوین کند که تاکنون تعدادی از آنها در مرحله انتشار قرار گرفته و بقیه نیز در مراکز دانشگاهی و پژوهشی آجا مورد استفاده می‌باشد.

در دی ماه سال ۱۳۸۸ به دیار ابدی پیوستند. روحشان شاد.

عناوین کتاب‌های منتشر شده توسط هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی»

به قلم: سرهنگ زرهی ستاد سید یعقوب حسینی

(از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۳)

۱۳۸۶	جبهه جنوب در شهریور ۵۹
۱۳۸۷	تاریخ نظامی جنگ تحمیلی جلد ۱ (زمینه‌های بروز جنگ)
۱۳۸۷	تاریخ نظامی جنگ تحمیلی جلد ۲ (برخوردهای مرزی قبل از آغاز جنگ تحمیلی)
۱۳۹۰	عملیات والفجر مقدماتی
۱۳۹۰	نبردهای سال ۱۳۶۲ تا پایان سال ۱۳۶۴
۱۳۹۱	لشکر ۹۲ زرهی در سال اول جنگ تحمیلی
۱۳۹۲	تیپ ۱ لشکر ۹۲ زرهی در آغاز جنگ تحمیلی
۱۳۹۲	سیل مصنوعی برای پدافند در خوزستان
۱۳۹۲	تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی در آغاز جنگ تحمیلی
۱۳۹۲	تیپ ۳ لشکر ۹۲ زرهی در آغاز جنگ تحمیلی
۱۳۹۲	عملیات کلی سال اول جنگ تحمیلی در خوزستان
۱۳۹۳	عملیات رمضان
۱۳۹۳	عملیات الله اکبر
زیر چاپ	نبردهای صحنه عملیات غرب
زیر چاپ	نبردهای منطقه اهواز و سوسنگرد در آغاز جنگ تحمیلی

به علاوه، ده‌ها عناوین دیگر که در مراکز اسناد معتبر آجا موجود و بهره‌برداری می‌گردد.

سخن ویراستار

در مرکز اسناد هیئت معارف جنگ «شهید سپهد علی صیاد شیرازی» کپی نسخه‌ای از این کتاب را در کنار سایر کتابهایی که به قلم نویسنده محترم آن، مرحوم جناب سرهنگ سیدیعقوب حسینی در زمان خود تهیه شده است، مشاهده، مطالعه و بررسی نمودم. با مطالعه و بررسی مطالب این کتاب و دیگر کتابها به قلم ایشان متوجه شدم که چه کار بزرگ و بی‌نظیری توسط نویسنده، در زمان جنگ انجام گرفته است. شاید اگر چنین همت عالی از سوی نویسنده و حمایت از طرف فرمانده وقت نزاجا، دافوس و رئیس عقیدتی سیاسی آجا که از سال ۶۱ به بعد به اجرا درآمد، وجود نداشت، امروز با نیرویی چندبرابر آن زمان، هرگز به چنین مدارک و نگارش نمی‌توانستیم دست یابیم. بدین ترتیب تاریخ نظامی این کشور از چگونگی رویدادها، درگیری‌ها، محدودیت‌ها، اقدامات‌ها، عملیات‌ها محروم می‌ماند. همین کمبودها سبب دورشدن از بیان واقعیت‌ها و تحریف‌ها ... می‌گردید. همچنان که بسیاری از حوادث جنگ تحمیلی، به سبب آن که از جزئیات و اطلاعات کمی و کیفی آن، مدارکی باقی نمانده و یا به موقع در اختیار پژوهشگران قرار داده نشده است، امکان تدوین و تحلیل دقیق آن وجود ندارد.

یادم می‌آید در سال ۱۳۶۲ که مشغول طی دوره دافوس بودم، در یکی از روزها که فرمانده وقت نزاجا - جناب سرهنگ صیاد شیرازی - جهت سخنرانی برای دانشجویان و اساتید به سالن اجتماعات دانشکده تشریف آورده بودند، در مسیر خروج ایشان از سالن، جناب سرهنگ حسینی که در آن زمان بازنشسته و با لباس شخصی بودند و در آن جمع به غیر از فرمانده وقت دافوس - جناب سرهنگ فاضل - که همدوره ایشان نیز بودند و از همه مسن‌تر بودند، تعدادی از کتاب‌های مجلد شده را درباره دفاع مقدس در روی میزی به صورت تایپ شده، به حضور فرمانده نیروی زمینی ارائه و توضیح دادند. از آن صحبت‌ها، این طور یادم می‌آید که این دیدار و اقدامات، سابقه قبلی داشته و قبلاً فرمانده نیرو دستوراتی درباره پشتیبانی از اقدام ایشان و در اختیار گذاردن مدارک و نیروی انسانی موردنیاز صادر نموده بودند. در آن جلسه، در پی گزارش جناب سرهنگ حسینی، دستورات تکمیلی دیگری به فرمانده دافوس و همراهان ابلاغ نمودند.

سال‌ها از زمان این خاطره گذشت، تا آن که ۲۴ سال بعد، در سال ۱۳۸۴ به واسطه مسئولیت مدیریتی که در مجموعه هیئت معارف جنگ داشتم، با ملاحظه نسخه‌های کتاب‌های تایپ شده موجود به قلم ایشان در مرکز اسناد و نیز به سبب آن که ماموریت تهیه، تنظیم و

انتشارات کتابهای موردنظر هیئت معارف جنگ را داشتیم، درصدد برآمدیم که با ایشان تماس و راجع به انتشار این کتابها، نظرشان را جویا شوم. بالاخره بعد از مدتی جستجو، موفق به تماس تلفنی شده و درخواست نمودم که به هیئت معارف جنگ تشریف بیاورند و حضوری مذاکره نمائیم. محبت نمودند و از کرج به تهران در روز تعیین شده - ۸۴/۴/۲۱ - تشریف آوردند. خلاصه نظرشان این بود که «من هر چه در توانم بود، در زمان خود به نگارش درآوردم و دراختیار دافوس و عقیدتی سیاسی اجا قرار دادم، اکنون دیگر توان ادامه و اقدامات تکمیلی در مورد این موضوعات ندارم. شما آن چه که به صلاح و مفید برای تاریخ نظامی این کشور می‌دانید انجام دهید»

یک جلسه دیگر نیز برای مصاحبه - ۸۴/۵/۱۸ - همراه یکی از همکاران افتخاری به منزل جناب سرهنگ حسینی رفتیم. ای کاش این مصاحبه‌ها ادامه می‌یافت، که متأسفانه از طرف آن همکار محترم، چنین امکانی حاصل نشد.

بعد از آن جلسه، هیئت معارف جنگ توانست سه عنوان کتاب «تاریخ نظامی جنگ تحمیلی ج ۱ و ۲ و جبهه جنوب در شهریور ۵۹» به قلم ایشان منتشر و تعدادی به منزل نویسنده محترم ارسال نماید. احتمالاً آنها را ملاحظه کردند. تا آن که در سال ۱۳۸۸ خبر ناگوار فوت ایشان دریافت شد ...

ریاست محترم هیئت معارف جنگ ... امیر سرتیپ آراسته، همیشه اصرار دارند تا فرصتها از دست نرفته و پیشکسوتان دفاع مقدس درحیات هستند، کلیه مطالب و مدارک جمع‌آوری شده، تنظیم، تدوین و انتشار یابند، تا نسل کنونی و آیندگان بتوانند از مجموعه افتخارات دفاعی کشور خود بهره‌برداری نمایند.

بر اساس این تدبیر، تاکنون - سال ۹۲ - بیش از ۱۰۰ عنوان کتاب‌های مستند درباره دفاع مقدس توسط این هیئت انتشار یافته و در فهرست منابع بسیاری از کتابهای مستند درباره جنگ تحمیلی قرار گرفته‌اند. مسلماً اگر حمایت و تشویق ریاست هیئت نبود، چنین دستاوردی حاصل نمی‌شد. بر خود لازم می‌دانم به این جهت سپاسگزاری خود را از ایشان اعلام نمایم.

همان‌طور که خوانندگان محترم ملاحظه می‌فرمایند، مدارک، مکاتبات، خاطرات و اظهارنظرهایی که در کتابهای این نویسنده محترم آمده است، بیانگر چگونگی بخش مهمی از فعالیت‌ها، اقدامات ستادی، اجرایی یگانهای نظامی میدان رزم، در آن زمان است که از بایگانی‌های غیرقابل دسترس دیگران خارج گشته و به ملت ایران برای ماندگاری در تاریخ و

بهره‌برداری‌های متنوع ارائه شده است. مسلماً اگر آن روز این کار انجام نمی‌شد، امروز دیگر به هیچ وجه، چنین مدارکی یافت نمی‌شد.

در مرحله آماده‌سازی هر کدام از این کتاب‌ها، مشاهده می‌شد که در نسخه موجود، در مرکز اسناد هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی» یک یا چند صفحه از آن وجود ندارد. به ناچار به مرکز اسناد سازمان عقیدتی سیاسی ارتش و یا معاونت پژوهش و تولید علم دانشکده فرماندهی و ستاد ارتش (دافوس آجا) مراجعه و از روی نسخه موجود در آن قسمت‌ها، صفحات مورد نظر را یافته و مورد استفاده قرار دادم. بر خود لازم می‌دانم از همکاران محترم این دو مجموعه علمی، نظامی، و فرهنگی پُر ارزش که اینجانب را یاری فرمودند، سپاسگزاری نمایم.

انتظار نیست که این نوع کتاب‌ها که صرفاً بیان رسمی و نظامی دارند، مورد استفاده و علاقه عموم قرار گیرند. بلکه این کتاب‌ها با هدف‌های پژوهشی، تاریخی نظامی برای پژوهشگران، علاقمندان، کارشناسان، افسران، مدیران مراکز و دانشگاه‌های نظامی تدوین و انتشار می‌یابند. این نوع کتابها تعریف و کاربرد خاص خود را دارند و نگارش آنها نیز فقط از صاحبان دانش و تخصص نظامی که استعداد قلم‌نگاری هم داشته باشند برمی‌آید. انصافاً، نویسنده این کتاب که از بزرگان این فن بودند، به خوبی از عهده این تعریف‌ها و هدف‌های خاص موردنظر برآمده‌اند.

نکته قابل توجه دیگر، آن است که کلیه پیام‌ها و اسناد آورده شده در این کتاب جای توضیح، تفسیر، بحث و اظهار نظر کارشناسی دارد. برای دریافت نکات آموزشی، تاریخی، نظامی و بالاخره درس‌هایی که از این حوادث و تجارب برای حال و آینده می‌توان کسب نمود، جای چنین مباحثی خالی است.

در این مرحله از تدوین و تنظیم و نشر کتاب، تصمیم گرفته شد، وقت و توان خود را بیشتر صرف انتشار آثار باقی‌مانده با شکل موجود نمائیم تا در حدی که خداوند توفیق زندگی دنیوی به ما می‌دهد، این خدمت را انجام و این آثار و اسناد تاریخی نظامی کشور را از قفسه‌های بایگانی خارج و با انتشار آنها به شکل مناسب، در انظار و دسترس عموم قرار دهیم.

اقدامات تکمیلی و بهره‌برداری کارشناسانه از این کتابها، اگر ما هم فرصت نیابیم، مسلماً دیگران با در اختیار داشتن این کتابها انجام خواهند داد. آن قسمت از خواسته‌هایی ما نیز به این ترتیب به خواست خداوند برآورده خواهد شد.

ضمناً باید توجه داشت که با توجه به اهمیت و حیاتی بودن موضوع مورد نگارش، نویسنده محترم آن چه که به نظرش مثبت و یا منفی رسیده، بیان نموده است. با همین نگرش، اسناد

منفی نیز ارائه گردیده است. اما متأسفانه مشکلی که افراد بشر دارند، آن است که ذهن آنان قادر به اندازه‌گیری دقیق از دیده‌ها و شنیده‌ها که بطور نمونه ارائه می‌شوند نمی‌باشد. ممکن است با دیدن، شنیدن و خواندن یک نمونه از موضوعی، آن نمونه را خارج از اندازه واقعی در کل موضوع تعریف و نتیجه‌گیری مثبت یا منفی نمایند، درحالی که هیچ وقت این نوع قضاوت و نتیجه‌گیری درست نیست. قضاوتی می‌تواند درست باشد که دقیقاً تمام جزئیات و ابعاد کمی و کیفی و شرایط زمان، مکان و اوضاع و احوال اجتماعی آن مشخص باشد. درباره این بحث، هر کس مثالهای زیادی در ذهن خود دارد. مثلاً چقدر شنیدید که همه ... اینطورند، یا همه ... چنین‌اند و یا گوینده با محور قرار دادن یک نمونه، آن را به کل موضوع تطبیق می‌دهد. با توجه به چنین آسیبی که مطالب یا اسناد منفی در خوانندگان ایجاد می‌کنند، معمولاً در کتابها از ارائه آن‌ها خودداری می‌کنند.

رسانه‌ها هم در دنیای امروز، وقتی نظر خاصی را می‌خواهند به مخاطبان خود به غلط یا درست باور دهند، با استفاده از همین ضعف اندازه‌گیری ذهنی افراد بشر، با ارائه چند نمونه محدود مثبت یا منفی، نتیجه‌گیری مثبت یا منفی به مخاطبان القاء می‌کنند. این توضیحات به جهت آن بود که خوانندگان محترم با مطالعه اسناد و مطالب مثبت یا منفی این کتاب، از نتیجه‌گیری غلط اجتناب نمایند و یا با برداشت ناقص از متن کتاب به بیراهه کشانده نشوند. ما نیز همان طور که نویسنده محترم ارائه داده، امانتداری نموده و در کتاب آوردیم. هر چند که ممکن است بعضی از مباحث ارائه شده نیاز به نقد کارشناسان و اهل فن دیگری هم باشد. این برداشت نیز طبیعی و منطقی است. نویسنده محترم نیز خود به این نکته توجه و در پایان مقدمه کتابهای خود به آن اشاره نموده‌اند.

نکته آموزنده دیگری که مسلماً خوانندگان محترم توجه خواهند نمود، آن است که در آن شرایط و زمان سخت، چگونه یگانها و رده‌های مختلف فرماندهی، با بالادست و زیردست خود، صادقانه و مودبانه، مکاتبه و به دور از رعایت ملاحظات خوش‌آیندی و یا بدآیندی رده‌ها، به بیان واقعیت‌های موجود و مدیریت بحران پرداخته‌اند.

امید است که درجهت ادامه راه شهدا و شرح بخشی از حماسه تاریخی ملت بزرگ ایران در دفاع مقدس موفق بوده باشیم. ثواب این کار را نیز برای نویسنده محترم اهدا می‌نمائیم.

با سلام و احترام

سر تیپ ۲ ستاد نجاتعلی صادقی گویا

مقدمه

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ

بگو! در روی زمین بگردید و ببینید پایان کار پیشینیان چگونه بوده است.

(سوره روم آیه ۴۲)

پیشگفتار (مدارک تاریخی جنگ تحمیلی)

یادآوری مهم:

از بررسی کنندگان، خوانندگان و استفاده کنندگان این مدارک درخواست می‌شود قبل از بررسی به نکات زیر توجه فرمایند:

۱. دستورالعمل تهیه مدارک:

این مدارک در اجرای امریه ۶۰/۰۲/۱/۸۵ - ۶۱/۴/۳۰ معاونت آموزشی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران گردآوری، تنظیم و تدوین شده است.

۲. هدف‌های اصلی: هدف‌های اصلی تهیه این مدارک طبق دستورالعمل یادشده بالا به

شرح زیر بوده است:

الف) تجزیه و تحلیل هریک از نبردهای عمده و بررسی علل پیروزی یا شکست آنها.

ب) ایجاد زمینه مطلوب برای تهیه مسائل آموزشی مراکز فرهنگی نیروی زمینی

ارتش جمهوری اسلامی ایران.

ج) بهره‌برداری آموزشی از تجربیات به دست آمده از جنگ تحمیلی.

۳. اسناد اصلی بهره‌برداری شده برای تهیه این مدارک:

الف) برآوردهای ستادی، طرح‌ها و دستورالعمل‌های عملیاتی تهیه شده در ستاد مشترک،

نیروی زمینی و لشکرها و تیپ‌های اجرا کننده عملیات که در پرونده‌های عملیاتی و

اطلاعاتی نیروی زمینی و رده‌های پایین‌تر ثبت شده بود.

ب) پیام‌ها، دستورات و گزارش‌های مبادله شده بین قرارگاه‌ها، شامل ستاد مشترک، نیروی زمینی، لشکرها و تیپ‌های اجرا کننده عملیات که در پرونده‌های عملیاتی و اطلاعاتی این قرارگاه‌ها ثبت شده بود.

ج) خاطرات شخصی معدودی از فرماندهان و افسران ستاد که شخصاً در طرح‌ریزی و هدایت عملیات شرکت یا حضور داشتند.

د) مدارک مورد نظر تا رده قرارگاه، لشکرها و تیپ‌های مستقل بوده است و پیام‌ها و دستوراتی که بین قرارگاه تیپ‌ها، گردان‌ها و رده‌های پایین‌تر مبادله شده در بیشتر این مدارک منظور نشده است.

۴. درخواست اسناد از سازمان‌های خارج از نزاچا:

از سازمان‌های خارج از رده نیروی زمینی درخواست شد برای تکمیل این مدارک، اسناد و مدارک عملیاتی مربوط به نبردهای جنگ تحمیلی را در اختیار نیروی زمینی قرار دهند، ولی تا تکمیل این مجموعه مدارک خواسته شده را ارسال نکردند. این سازمان‌ها عبارتند از:
الف) سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران که نقش فعال و سهمی بسیار در عملیات داشتند.

ب) ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران که در طرح‌ریزی و هدایت جنبه‌های سیاسی و اقتصادی جنگ تحمیلی نقش اصلی را داشته است.

ج) ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران که قسمت عمده یگان‌های آن دوش به دوش برادران سرباز خود در یگان‌های نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران در نبردها شرکت داشتند.

د) نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران که در پشتیبانی نزدیک هوایی و ترابری یگان‌های نیروی زمینی عامل مهمی بود.

ه) نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران که در منطقه آبادان و خرمشهر قسمتی از تلاش‌های پدافندی و آفندی در این منطقه را عهده‌دار بود.

توجه: به تهیه‌کنندگان تاریخ کامل جنگ تحمیلی توصیه می‌شود ضمن بررسی این مجموعه، همکاری سازمان‌های یادشده بالا را نیز درخواست کنند و مدارک عملیاتی آن سازمان‌ها را دریافت و در جریان حوادث جنگ تحمیلی منظور کنند.

۵. روش گردآوری مدارک مورد نیاز:

الف) عین پرونده‌های عملیاتی و دستورات و طرح‌های عملیاتی قرارگاه‌های شرکت‌کننده در عملیات درخواست و دریافت شد و تمام برگ‌های این اسناد و مدارک مورد بررسی قرار گرفت.

ب) از کلیه طرح‌ها و دستورات عملیاتی و برآوردهای ستادی و دستورات جزء به جزء نسخه‌برداری شد و عیناً در کتاب مربوطه آورده شد.

ج) پرونده‌های ستادی معاونت عملیات و اطلاعات نیروی زمینی، قرارگاه مقدم نیروی زمینی در جنوب و لشکرهای ۱۶ و ۲۱ و ۷۷ و ۹۲ و تیپ‌های ۵۵ هوابرد و ۸۴ پیاده که در اختیار گروه بررسی قرار گرفت، همگی مطالعه شد و پیام‌ها و دستوراتی که بین قرارگاه‌های شرکت‌کننده در عملیات (تا رده تیپ داخل) مبادله شده بود و تأثیر قابل ملاحظه‌ای در هدایت نبردها داشت، عیناً نسخه‌برداری شد و در کتاب‌ها آورده شد. ذکر این نکته لازم است که فقط پیام‌هایی نسخه‌برداری شد که از نظر افسر بررسی‌کننده حایز اهمیت تشخیص داده شد و ممکن است پیام‌هایی وجود داشته باشند که از نظر افسران دیگر مهم بوده‌اند، ولی در کتاب منظور نشده‌اند.

د) طی امریه‌ای از طریق ستاد نیروی زمینی، از کلیه افسران، درجه‌داران، سربازان و غیرنظامیان شرکت‌کننده در جنگ تحمیلی درخواست شد خاطرات خود را بنویسند و برای گروه بررسی ارسال کنند تا به نام خود آنان ثبت شود، ولی پاسخ مثبتی به این خواسته گروه بررسی داده نشد.

۶. نکته قابل توجه خوانندگان:

نکته مهمی که لازم است مورد توجه قرار گیرد، مطالب مربوط به استنباط و نظریات و مشاهدات و خاطرات شخصی افسر بررسی‌کننده از جریان حوادث با توجه به مدارک گردآوری شده و ارتباط دادن حوادث با یکدیگر است. از این‌رو به‌صورت یک نتیجه قطعی و کامل نباید تلقی شود. بلکه ممکن است بررسی‌کنندگان بعدی مدارک دیگری از هر عملیات به دست آورند یا شخصاً در عملیاتی حضور داشته‌اند و شاهد عینی جریان حوادث نبوده‌اند که در ارتباط حوادث، نتیجه‌گیری دیگری از هر عملیات بکنند و نظریات کامل‌تری ارائه کنند. مسلماً مدارک گردآوری شده در این کتاب، ثبت و ضبط همه جریانات نیست و چه بسا اسناد و مدارک عملیاتی در پرونده‌های عملیاتی تیپ‌ها، گردان‌ها، گروهان‌ها و سایر سازمان‌ها وجود داشته باشند که می‌تواند جریان وقایع را روشن‌تر ارائه کند. این‌گونه مدارک در هنگام تدوین این کتاب در اختیار افسر بررسی‌کننده نبود. امید است در آینده بررسی‌کنندگان و محققان دیگر تاریخ جنگ تحمیلی برای تکمیل این مدرک گردآوری شده اقدام کنند، تا تاریخ نظامی و در صورت امکان تاریخ سیاسی این جنگ تحمیلی که قسمتی از تاریخ میهن اسلامی ما برای نسل‌های آینده ملت ایران عزیز خواهد بود، هر چه کامل‌تر تهیه و تدوین شود.

غرض نقشی است کز ما باز ماند

که هستی را نمی‌بینم بقایی

افسر تهیه کننده:

سرهنگ زرهی ستاد سید یعقوب حسینی

فروردین سال ۱۳۶۲

قسمت یکم

کلیات

مشخصات کلی عملیات

الف - عنوان: تا یک رده پایین تر از قرارگاه کنترل کننده

(۱) نزاجا - عملیات نصر

(۲) ل ۱۶ - عملیات فاتح

(۳) لشکر ۹۲ - عملیات ظفر

ب - منطقه عمومی: منطقه غرب اهواز بین سوسنگرد تا رودخانه کارون تلاش اصلی در حوالی کرخه کور.

پ - تاریخ اجرا: از ۵۹/۱۰/۱۵ تا ۵۹/۱۰/۱۹

ت - نوع عملیات: آفندی (در حین اجرا به تأخیری و پدافندی تبدیل شد)

ث - قرارگاه کنترل کننده: قرارگاه مقدم نزاجا در جنوب.

ج - یگان‌های عمده شرکت کننده خودی:

(۱) ل ۱۶ زرهی (-)

(۲) ل ۹۲ زرهی (-)

(۳) عناصری از ل ۷۷ پیاده زیر امر ل ۱۶ و ل ۹۲.

(۴) عناصری از سپاه پاسداران زیر امر ل ۱۶ و لشکر ۹۲.

(۵) عناصری از هوانیروز (پشتیبانی)

(۶) عناصری از نیروی هوایی (پشتیبانی)

(۷) عناصری از فرماندهی لوج نزاجا (پشتیبانی)

چ- یگان‌های عمده متجاوز: عناصری از لشکرهای ۵ و ۹ زرهی ارتش متجاوز عراق

ح- فرماندهان هدایت کننده تا ۲ رده پایین تر:

(۱) قرارگاه نزاجا سرهنگ ستاد سید یعقوب حسینی

(۲) ل ۱۶ سرهنگ زرهی ستاد سیروس لطفی

(الف) تی ۱ ل ۱۶ سرهنگ زرهی ستاد ایرج جمشیدی

(ب) تی ۳ ل ۱۶ سرهنگ زرهی ستاد محمد جوادی

(۳) لشکر ۹۲ سرهنگ زرهی ستاد غلامرضا قاسمی نو

(الف) تی ۱ ل ۹۲ سرهنگ زرهی ستاد ناظری

(ب) تی ۲ ل ۹۲ سرهنگ زرهی ستاد امرالله شهبازی

خ- نتیجه نهایی عملیات: این عملیات در مرحله یکم موفق بود. بعداً به علت پاتک سنگین دشمن ادامه عملیات میسر نشد و نیروهای خودی در اثر فشار شدید دشمن مجبور به اجرای عملیات تأخیری و اشغال مواضع پدافندی قبلی گردیدند.

بسمه تعالی

از: فرماندهی نیروهای مسلح

به: فرماندهی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران

به نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران مأموریت داده می‌شود که طبق طرح ارائه شده و مصوبه شورای عالی دفاع، بلادرنگ در منطقه عمومی اهواز عملیات تعرضی را هدایت و دشمن را در منطقه عمومی کرخه کور و حردان منهدم و آماده می‌گردد برابر طرح‌های تنظیمی آن نیرو خط مرز را ترمیم و بنا به دستور عملیات تعرضی را به خاک دشمن برای تصرف هدف‌های موصوف بکشاند. یعنی ظرف یک هفته باید حمله صورت بگیرد.

فرمانده نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ابوالحسن بنی صدر

۵۹/۹/۲۶

مأموریت یگان‌های عمده شرکت کننده در عملیات نصر

۱- مأموریت نزاجا

طبق فرمانی که جانشین رئیس ستاد مشترک ارتش، شهید سرتیپ فلاحی در تاریخ ۵۹/۹/۲۹ نوشتند و رئیس جمهور وقت (بنی صدر) امضاء کردند و به فرمانده نزاجا ابلاغ شد مأموریت به شرح زیر بود:

«نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران آماده می‌شود یک هفته پس از دریافت این دستور در منطقه اهواز به سمت جنوب آفند کند و نیروهای دشمن را در جنوب اهواز سوسنگرد و کرخه کور نابود و پادگان حمید را تصرف و تأمین نماید.»

۲- مأموریت واگذاری از نزاجا به یگان‌های اجرا کننده برابر طرح عملیاتی نصر بر مبنای مأموریت ابلاغی از ستاد مشترک.

الف- مأموریت کلی قرارگاه مقدم نزاجا در جنوب در طرح نصر

«نیروی زمینی جمهوری اسلامی ایران با عناصری از لشکر ۱۶ و لشکر ۹۲ زرهی در ساعت (س) روز (ر) در منطقه اهواز (کالک عملیاتی) آفند می‌کند پادگان حمید (هدف الف) را در جنوب اهواز تصرف و خط کرکس را تأمین می‌نماید. بنا به دستور حمله را به سمت جنوب ادامه می‌دهد»

ب- مأموریت لشکر ۱۶ زرهی

(۱) تغییر مکان تیپ ۳ زرهی و عناصر لشکری از تاریخ ۵۹/۹/۲۹ از منطقه دزفول به منطقه تجمع حوالی اهواز.

(۲) تقویت پدافند لشکر ۲۱ پیاده در منطقه دزفول (پای پل) با تیپ ۲ زرهی باقیمانده در آن منطقه.

(۳) تک به سمت جنوب در منطقه بین حمیدیه و سوسنگرد (شمال کرخه کور) تصرف کرخه کور بنا به دستور. ادامه تک به سمت جنوب شرق برای تصرف پادگان حمیدیه در ساعت (س) روز (ر).

پ- مأموریت لشکر ۹۲ زرهی

(۱) رها کردن تیپ ۲ زرهی مستقر در منطقه سوسنگرد و قرار گرفتن آن زیر امر لشکر ۱۶ زرهی.

(۲) تک محدود در جنوب اهواز با تیپ ۱ زرهی.

(۳) عبور از رودخانه کارون در منطقه فارسیات و تک به پادگان حمید از جناح جنوبی منطقه عملیات.

(۴) حفظ مواضع پدافند جنوب اهواز.

(۵) ادامه پدافند در تپه‌های الله‌اکبر در شمال سوسنگرد با تیپ ۳ زرهی.

ت- مأموریت سایر یگان‌های زیر امر قرارگاه مقدم نزاچا در جنوب شامل لشکر ۲۱ پیاده و تیپ ۸۴ پیاده بدون تغییر ادامه پدافند در مواضع مربوطه.

ث- احتیاط نزاچا در منطقه جنوب تیپ ۲ زرهی لشکر ۱۶ زرهی و تیپ ۵۵ هواگرد که هر ۲ یگان در منطقه دزفول مستقر بودند هر ۲ یگان برای تقویت مواضع پدافندی لشکر ۲۱ پیاده در نظر گرفته شده بودند.

ج- فرماندهی اروند متشکل از عناصری از لشکر ۷۷ پیاده و تیپ ۳۷ زرهی مرکز زرهی و یگان‌های تقویت و پشتیبانی به فرماندهی سرهنگ ستاد فروزان فرمانده ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران در کنترل عملیاتی ستاد مشترک در منطقه آبادان و ماهشهر به طور مستقل پدافند می‌نماید.

شرح کلی منطقه عملیات

الف - حدود کلی منطقه عملیات

عملیات نصر در منطقه بین رودخانه کارون در شرق جاده سوسنگرد هویزه یزدنو در غرب جاده اهواز حمیدیه سوسنگرد در شمال و امتداد جاده سه راهی یزدنو (در جاده خرمشهر) جفیر کوشک در جنوب اجرا می‌گردد.

ب - وضعیت جوی

به طور کلی هوا در پاییز و زمستان سال ۵۹ معتدل بود و سرماهای سوزناک همه ساله چندان دیده نمی‌شد. بارندگی فصل پاییز که معمولاً از اواخر آذرماه هر سال می‌بارید در سال جاری خبری نبود و در نتیجه زمین منطقه عملیات خشک بود و بارندگی‌های جزئی آن قدر نبود که تأثیری در زمین بگذارد. ولی در ۱۱ دیماه بارندگی نسبتاً قابل ملاحظه‌ای بارید که تا حدودی زمین منطقه عملیات را در بعضی نقاط سست، باتلاقی کرد. ولی بلافاصله هوا آفتابی شد و زمین در مدت ۴۸ ساعت تقریباً خشک شد و نم باقیمانده سبب شد که از ایجاد گرد و غبار در اثر حرکت خودروها جلوگیری شود و در مدت دوره عملیات بارندگی شدید به وجود نیاید. البته ما فاقد اطلاعات هواشناسی بودیم و هیچ دستگاه هواشناسی، اطلاعاتی به ما نمی‌داد. در پایان روز ۱۸ دیماه بارندگی مختصری بارید که تا حدودی در عملیات مؤثر بود.

پ - وضعیت زمین

(۱) وضعیت طبیعی

زمین منطقه عملیات به کلی عاری از هرگونه برجستگی بود. تپه‌های رملی فولی‌آباد در شمال غربی اهواز و تپه‌های رملی شمال حمیدیه و رودخانه کرخه خارج از منطقه عملیات بود. ولی توپخانه لشکر ۹۲ زرهی در شمال این تپه‌ها موضع گرفته بود، لذا منطقه عملیات دشت بازی بود که نه تنها موانع میدان دید و تیر آبدی‌ها بودند فقط در

منطقه بین حمیدیه و اهواز یک قطعه زمین برجسته بود که جنگل مصنوعی کمبویه در آن به وجود آمده بود.

(۲) رودخانه کارون در شرق و رودخانه کرخه در شمال منطقه غیرقابل عبور و فاقد پل ثابت بودند و برای هرگونه حرکات به طرفین این رودخانه‌ها بایستی پل نظامی احداث می‌شد. نهر کرخه کور که به صورت یک کانال طبیعی در ادامه کانال انشعابی سد کرخه حمیدیه را از شمال دور می‌زد و به سمت هویزه (غرب) روانه می‌گردید، برای خودروها غیرقابل عبور بود. ولی نظر به اینکه سد خاکی در این نهر در جنوب حمیدیه ایجاد شد، تا آب این نهر به دشت سرازیر شود شاخه شرقی غربی نهر خشک شده بود. به هر حال برای عبور از آن باید گذار یا پل احداث می‌شد.

(۳) کانال‌ها و آبروها

به منظور باتلاقی کردن جنوب اهواز به طور مصنوعی و ایجاد مانع در مقابل پیشروی احتمالی ارتش متجاوز عراق به سمت اهواز یک کانال عریض در ۱۰ کیلومتری شمال اهواز احداث شده بود و آب رودخانه کارون به وسیله ۹ دستگاه پمپ به این کانال می‌ریخت و آب کانال پس از عبور از غرب اهواز وارد دشت جنوب اهواز می‌شد. این کانال ضمن اینکه خود مانع نسبتاً خوبی در غرب اهواز ایجاد می‌کرد، دشت جنوب اهواز را باتلاقی کرده بود. به نحوی که حرکت در مناطق آب گرفته غیر ممکن بود، آبروهای انشعابی از کانال حمیدیه نیز منطقه را باتلاقی کرده بود به نحوی که اطراف حمیدیه عموماً به صورت باتلاق بود.

(۴) آبگرفتگی و باتلاق همان‌گونه که بیان شد به علت عدم بارندگی در سال ۵۹ باتلاق‌های طبیعی فصلی در منطقه ایجاد نشد، ولی برای باتلاقی کردن منطقه آب رودخانه کارون و کرخه (از طریق کانال حمیدیه و کرخه کور) به دشت جنوب اهواز و غرب و جنوب حمیدیه با احداث سدهای خاکی و ایجاد کانال به طور مصنوعی به دشت سرازیر شد و

قسمت عمده منطقه جنوب غربی اهواز و شرق و جنوب و غرب حمیدیه به صورت باتلاقی درآمد. در نتیجه عرض منطقه عملیات برای حرکات تاکتیکی تقلیل پیدا کرد.

(۵) عوارض تاکتیکی

مهمترین عوارض مصنوعی در منطقه بعد از باتلاقی کردن قسمتی از زمین خاکریزهای مواضع خودی و دشمن بود. نیروهای متجاوز در مقابل مسیر آب جنوب غربی اهواز در منطقه بین سید طاهر و آبادی اژدک یک خاکریز مستحکم ایجاد کرده بودند که هم مواضع پدافندی خود را بر آن متکی نموده بودند و هم مانع گسترش آب به سمت جنوب شده بودند و آب کانال احدائی به علت وجود این خاکریز بر خلاف طرح ما به سمت شرق سرازیر شد و به رودخانه کارون ریخت. عوارض دیگر که شامل آبادی‌ها و درخت‌زارها و زمین‌های کشاورزی به علت عرض زیاد جبهه (حدود ۴۵ کیلومتر) تأثیر چندانی نداشت.

ت - جنبه‌های نظامی زمین

(۱) عوارض حساس

مهم‌ترین عوارض حساس در منطقه عملیات نصر ابتدا خاکریزهای مواضع دشمن و بعد پادگان حمید، سپس پاسگاه ژاندارمری جفیر بود و هدف‌های آفندی بایستی بر همین مبنا انتخاب می‌شدند.

(۲) معابر وصولی

از شرق به غرب معابر وصولی زیر وجود داشت:

- (الف) آبادی فارسیات (شرق کارون) عبور از رودخانه کارون پادگان حمید .
- (ب) باریکه خشک کرانه غربی کارون در حوالی آبادی ملیحان چرخش به غرب و پادگان حمید.

(پ) باریکه جاده حمیدیه - طراح - آبادی فرسیه، کرخه کور خاکریز دشمن در جنوب کرخه کور.

(ت) آبادی جلالیه، سعدون حمودی (مواضع مقدم دشمن) کرخه کور چرخش به شرق پادگان حمید.

(ث) هوپزه جنوب کرخه کور، پادگان حمید.
بهترین معابر (ت) و (ث) بود.

(۳) اختفاء و پوشش

به علت باز بودن منطقه عملیات هیچ‌گونه اختفاء و پوشش زمینی و هوایی قابل ملاحظه در منطقه وجود نداشت.

(۴) میدان دید و تیر

به علت صاف بودن زمین میدان دید و تیر برای کلیه جنگ‌افزارها عالی بود و در برد مفید جنگ‌افزارهای تیر مستقیم محدودیت میدان دید و تیر وجود نداشت.

(۵) موانع

موانع طبیعی عمده رودخانه کرخه و کارون و تا حدودی کرخه کور بود و مهمترین مانع مصنوعی باتلاق‌های احداث شده در منطقه بود.

سازمان و گسترش نیروهای متجاوز

۱- وضعیت عمومی

متجاوز با استفاده از ۲ لشکر در خط (لشکر ۹ زرهی در منطقه کرخه کور و لشکر ۵ مکانیزه در منطقه سلیمان و سکینه ابدال و جفیر) مستقر گردیده است.

۲- سازمان

- الف- لشکر ۹ زرهی شامل:
- (۱) قرارگاه لشکر ۹ زرهی
- (۲) تیپ ۳۵ زرهی
- (۳) تیپ ۴۳ زرهی
- (۴) یک گردان کماندو از تیپ ۳۱ نیروهای ویژه
- (۵) ۲ گروه رزمی تانک و پیاده
- ب- لشکر ۵ مکانیزه شامل:
- (۱) قرارگاه لشکر ۵ مکانیزه
- (۲) تیپ ۱۵ مکانیزه
- (۳) تیپ ۲۰ مکانیزه

۳- ترکیب نیرو

توجه: این ترتیب نیرو با استفاده از کتاب ترتیب نیروی عراق که در دسترس بوده تهیه شد. چنانچه بعداً در حین بررسی اطلاعات دقیق‌تری به دست آید جایگزین موارد ذکر شده خواهد شد.

- الف- لشکر ۵ مکانیزه
- (۱) تیپ ۱۵ مکانیزه
- گردان ۱ مکانیزه
- گردان ۲ مکانیزه
- گردان ۳ مکانیزه
- (۲) تیپ ۲۰ مکانیزه:
- گردان ۱ مکانیزه
- گردان ۲ مکانیزه
- گردان ۳ مکانیزه
- گردان ۱۰ تانک
- (۳) توپخانه لشکری لشکر ۵ مکانیزه
- گردان ۱۰۶ توپخانه ۱۳۰ م
- گردان ۷ هویتزر ۱۲۲ م
- ب- لشکر ۹ زرهی:
- (۱) تیپ ۳۵ زرهی:
- گردان تانک البدر
- گردان تانک الکندی
- گردان تانک دیر یاسین
- گردان ۱۳ مکانیزه
- (۲) تیپ ۴۳ زرهی:
- گردان تانک حیفا
- گردان تانک غزه
- گردان تانک عکا
- گردان ۱۰ مکانیزه
- (۳) توپخانه لشکر ۹ زرهی:
- گردان ۳۰ توپخانه ۱۲۲ م

گردان ۱۰۱ توپخانه ۱۲۲ م

گردان ۱۱۵ توپخانه ۱۳۰ م

گردان ۱۱۶ توپخانه ۱۳۰ م

گردان ۱۸۰ موشکی

گردان ۱۲۸ موشکی

گردان ۹۲۰ توپخانه ضد هوایی ۶ آتشبار

(۴) گردان ۹ مهندس

گردان ۱۲ توپخانه ۱۲۲ م

گردان ۳۶ توپخانه ۱۲۲ م

گردان ۴۰ توپخانه ۱۲۲ م

گردان ۲۹ توپخانه ضد هوایی

گردان ۱۸۵ موشکی

گردان ۲ ضد تانک

آتشبار ۳ سبک

آتشبار ۹ سبک

(۴) گردان ۵ مهندس

۴- استعداد

الف- پرسنلی: فعلاً مدرکی در دسترس نیست.

ب- لجستیکی: فعلاً مدرکی در دسترس نیست.

سازمان و گسترش نیروهای خودی

۱- وضعیت عمومی

در این عملیات لشکر ۱۶ زرهی (-) در حوالی اهواز و لشکر ۹۲ زرهی (-) در الله‌اکبر، تپه‌های فولی‌آباد و جنوب اهواز مستقر گردیده‌اند و عناصر شرکت کننده در این لشکرها در این عملیات تا رده گردان (داخل) به شرح زیر بود.

۲- یگان‌های شرکت کننده تا رده گردان (داخل)

الف- لشکر ۱۶ زرهی (-)	ب- لشکر ۹۲ زرهی (-)
(۱) قرارگاه لشکر ۱۶ زرهی شامل:	(۱) قرارگاه لشکر ۹۲ زرهی
(۲) تیپ ۱ زرهی لشکر ۱۶ زرهی	(۲) تیپ ۱ زرهی لشکر ۹۲
گردان ۱۸۵ مکانیزه	گردان ۱۲۱ مکانیزه
گردان ۲۰۱ تانک	گردان ۲۶۴ تانک چیفتن
گردان ۲۲۰ تانک	گردان ۲۳۲ تانک چیفتن
یک گروهان سپاه پاسداران	گردان ۲۳۱ تانک ام - ۶۰
(۳) تیپ ۳ لشکر ۱۶ زرهی	گردان ۲۲۱ سوارزرهی
گردان ۱۲۴ مکانیزه	گروه نامنظم دکتر چمران
گردان ۲۲۴ تانک	یک گروهان سپاه پاسداران
گردان ۲۲۷ تانک	(۳) توپخانه لشکری لشکر ۹۲
یک گروهان سپاه پاسداران	گردان ۳۱۲ توپخانه ۱۵۵ مم خ ک
(۴) تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی زیر امر لشکر ۱۶	گردان ۳۱۸ توپخانه ۱۵۵ مم خ ک
گردان ۱۰۵ مکانیزه	گردان ۳۲۰ توپخانه ۱۵۵ مم خ ک
گردان ۲۰۷ تانک چیفتن	گردان ۳۳۰ توپخانه ۱۵۵ مم خ ک
گردان ۲۵۶ تانک چیفتن	آتشبار یکم گردان ۳۸۷ توپخانه ۱۷۵ مم خ ک

یک گروهان سپاه پاسداران	آتشبار عملیاتی گردان ۳۰۱ توپخانه ۱۰۵ مم ک
گروه نامنظم دکتر چمران	آتشبار عملیاتی گردان ۳۰۲ توپخانه ۱۷۵ مم ک
(۵) توپخانه لشکری لشکر ۱۶ زرهی	گردان ۳۸۱ (-) توپخانه ۱۵۵ مم خ ک
گردان ۳۲۱ توپخانه ۱۵۵ مم خ ک	آتشبار عملیاتی گردان ۳۴۳ توپخانه ۱۳۰ مم ک
گردان ۳۸۲ توپخانه ۱۵۵ مم خ ک	آتشبار عملیاتی گردان ۳۹۱ توپخانه ۲۰۳ مم خ ک
گردان ۳۹۴ توپخانه ۱۵۵ مم خ ک	(۴) یگان‌های زیر امر لشکر ۹۲
آتشبار سوم گردان ۳۶۲ توپخانه ۱۲۲ مم کاتیوشا	گردان ۱۶۵ مکانیزه (-)
آتشبار دوم گردان ۳۳۳ توپخانه ۱۳۰ مم ک	گردان رزمی ۲۹۱ تانک
آتشبار دوم گردان ۳۸۷ توپخانه ۱۷۵ مم خ ک	گردان ۲۸۳ سوارزرهی
آتشبار ۳۸۸ توپخانه ۱۷۵ مم خ ک	گروهان پل لشکر ۱۶ زرهی
گردان ۳۷۵ پ هـ ۵۷ مم خ ک	(۵) عده‌های لشکر ۹۲
(۶) عده‌های لشکر	ناحیه ژاندارمری خوزستان
گردان ۴۴۶ مهندس	گردان ۴۹۲ مهندس
گردان ۴۷۵ مخابرات	گردان ۴۷۹ مخابرات
گروهان دژبان لشکر	گروهان ۹۲ دژبان

۳- استعداد

- الف- پرسنل: سرباز حدود ۱۰۰ درصد، درجه‌دار حدود ۷۵ درصد، افسر حدود ۵۰ درصد.
 ب- لجستیک: تانک ۵۵ درصد، نفربر حدود ۷۰ درصد، خودروهای چرخ‌دار ۵۰ درصد.

قسمت دوم

برآوردهای ستادی

مشخصات منطقه عملیات نصر

الف - منطقه عملیات از شمال به شهر اهواز، حمیدیه شاخه شرقی غربی رودخانه کرخه از شرق به رودخانه کرخه بین کوت عبدالله تا آبادی فارسیات و از مغرب جاده سوسنگرد هویزه یزدنو و از جنوب به جاده ۳ راهی یزدنو (۵۰ کیلومتری جنوب اهواز) پاسگاه ژاندارمری جفیر و پاسگاه ژاندارمری طلایه محدود می‌شد.

ب- وضعیت جوی (آب و هوا) در دوران عملیات

عملیات نصر در دیماه ۵۹ اجرا می‌گردید و وضعیت کلی آب و هوا مانند وضعیت طبیعی سال‌های قبل منطقه بود و نکات قابل ملاحظه شرایط زمان عملیات به شرح زیر بود:

(۱) درجه حرارت هوا

هوا نسبتاً معتدل و خوب بود و سرمای سوزنده منطقه گرمسیری که معمولاً در این موقع از سال در خوزستان شروع می‌شد در این سال به وجود نیامد. در نتیجه سردی هوا به قدری نبود که برای پرسنل چه خودی و چه دشمن مشکلات فوق‌العاده‌ای ایجاد کند. میزان درجه حرارت در زمستان سال ۵۹ هرگز به صفر درجه نرسید.

(۲) بارندگی

(الف) به علت کمبود فوق‌العاده توان رزمی نسبی نیروهای ما با نیروهای دشمن انتظار و خواسته نیروهای ما این بود که بارندگی‌های مناطق گرمسیری زود آید و منطقه را باتلاقی کند و بدین وسیله عرض جبهه کم شود تا ما بتوانیم با نیروهای کم

در مقابل نیروهای متجاوز که حداقل ۳ برابر نیروهای ما بودند مقاومت و پدافند کنیم. ولی بر خلاف انتظار نیروهای ما، پاییز و زمستان سال ۵۹ از کم آب‌ترین و کم باران‌ترین سال‌ها بود، به نحوی که زمین کاملاً خشک و تشنه بود و چنان‌چه باران مختصری نیز می‌آمد به علت اشباع نبودن زمین ظرف چند ساعت خشک می‌شد. لذا نیروهای ما بر اثر ایجاد باتلاق مصنوعی در منطقه اقدام به سرازیر کردن آب رودخانه کرخه و کارون کردند که شرح آن بعداً داده می‌شود.

(ب) عملیات نصر قرار بود در روز ۱۲ دیماه اجرا شود، ولی لشکر ۱۶ زرهی هنوز آماده حمله نبود. اتفاقاً روز ۱۱ دیماه باران نسبتاً مناسب بارید که زمین منطقه را سست و گلی کرد. این امر سبب شد که تصمیم ما بر عقب انداختن عملیات تا روز ۱۵ دیماه قطعی شود. این بارندگی زمین را تا ۴۸ ساعت برای حرکت خودروهایی شنی‌دار و چرخدار محدود کرد، ولی به علت اینکه باران ادامه پیدا نکرد و هوا هم نسبتاً مناسب بود قسمت عمده زمین منطقه عملیات خشک شد و برای حرکت کلیه خودروها مناسب گردید.

(۳) مه و اثرات آن در دید

بر خلاف هوای معمولی زمستانی همه سال، در سال ۵۹ مه غلیظ صبحگاهی به ندرت مشاهده شد و در مدت دوره عملیات نصر هیچ‌گونه مه غلیظی که اثرات قابل ملاحظه‌ای در دید داشته باشد به وجود نیامد.

(۴) رطوبت هوا

به قدری بود که زمین منطقه عملیات را تا حدودی نم‌دار کند و از ایجاد گرد و خاک زیاد در هنگام حرکت خودروها جلوگیری نماید.

(۵) باد:

در طول عملیات هوا کاملاً آرام بود و حتی نسیم‌های منطقه‌ای که معمولاً در تمام مدت سال در خوزستان وجود دارد در این دوره عملیات چندان محسوس نبود.

(۶) پیش‌بینی جوی

اصولاً به علت اینکه سازمان هواشناسی کشوری که منبع اصلی تهیه کننده اطلاعات هواشناسی ارتش بود، بعد از پیروزی انقلاب غیر فعال گردید و ارتباط هوایی ایران با سایر کشورها از لحاظ ناوبری هوایی خیلی محدود شده بود. تقریباً هیچ‌گونه اطلاعات دقیق هواشناسی در اختیار نیروهای ما قرار نمی‌گرفت. اطلاعات مختصر از طریق نیروی هوایی به قرارگاه‌های یگان‌های زمینی داده می‌شد، ولی عموماً این اطلاعات ارزش چندانی برای برآوردهای اطلاعاتی و پیش‌بینی چگونگی وضعیت جوی در ساعت‌ها یا روزهای آینده را نداشت.

پ- مشخصات زمین منطقه عملیات نصر

(۱) عوارض طبیعی

(الف) برجستگی‌ها: منطقه عملیات فاقد هرگونه برجستگی طبیعی بود. به همین علت مواضع پدافندی یگان‌های خودی و دشمن با استفاده از وسایل مهندسی به صورت خاکریزهای پیوسته یا منفرد تهیه شده بود. بزرگ‌ترین خاکریز دشمن در حدود ۲۵ کیلومتری جنوب غربی اهواز بین امامزاده سید طاهر در کنار جاده اهواز خرمشهر تا جنوب آبادی اژدک و فرسیه در جنوب کرخه کور بود. این خاکریز حدود ۵ متر ارتفاع و ۳۰ متر عرض (در قسمت فوقانی) و حدود ۲۰ کیلومتر طول داشت. این خاکریز در منطقه جنوب غربی اهواز تا آخر عملیات بیت‌المقدس یکی از عوارض مهم در تمام عملیات محسوب می‌شد.

(ب) رودخانه‌ها و آبروها

«۱» رودخانه کارون در شرق منطقه عملیات غیر قابل عبور و فاقد پل بود. عرض رودخانه در این منطقه از ۹۰ تا ۱۶۰ متر متغیر بود. کرانه رودخانه سست و عملیات ساحل‌سازی تا حدودی ساده بود.

«۲» در غرب حمیدیه شاخه شرقی غربی رودخانه کرخه قرار داشت که هرگونه حرکت و پشتیبانی‌ها از شمال به جنوب و بالعکس را کاملاً محدود می‌کرد. چنانچه نیروهای ما در مقابل فشار متقابل دشمن مجبور به عقب‌نشینی می‌شدند، این شاخه رودخانه که در پشت سر آن‌ها قرار داشت، امکان عقب‌نشینی به شمال رودخانه را از بین می‌برد و الزاماً هرگونه حرکت، محدود به محور اهواز حمیدیه سوسنگرد می‌گردید.

«۳» رودخانه کرخه کور که در حقیقت نهر نسبتاً بزرگی است، به علت اینکه در جنوب حمیدیه جلو آب آن‌را بسته بودند تا آب وارد دشت مقابل شود و

منطقه جلو دشمن را باتلاقی کند در محور پیشروی لشکر ۱۶ زرهی این نهر تقریباً خشک شده بود و مانعی برای حرکت خودروهای شنی‌دار نبود. ولی برای عبور خودروهای چرخ‌دار نیاز به ایجاد معبر بود که با انداختن لوله‌های بزرگ آب در ۳ نقطه و ریختن خاک روی لوله‌ها معبر ایجاد شد. ضمن اینکه پل هویزه سالم بود.

«۴» کانال‌ها و آبروها

«الف» کانال حمیدیه که از رودخانه کرخه در سد کرخه جدا می‌گردد و پس از عبور از شمال حمیدیه به سمت غرب منحرف می‌شود و بعد از مشروب کردن اراضی زراعتی شرق حمیدیه وارد نهر کرخه کور می‌شود، این کانال با سرازیر کردن آب سد کرخه به طور مصنوعی طغیانی شد و آب تمام زمین‌های طرفین کانال را گرفت و به صورت باتلاق درآمد که عبور و مرور سوسنگرد و غرب و جنوب کاملاً محدود به جاده‌های اصلی شد.

«ب» کانال احدائی از شمال پلیس راه اهواز اندیمشک که از رودخانه کارون شروع شده بود و در یک قوس از سمت غرب اهواز دور زده و در حوالی آبادی دب حردان به دشت جنوب اهواز منتهی می‌شد، آب رودخانه کارون با استفاده از ۹ دستگاه پمپ آب وارد این کانال شد و پس از طی کانال در جنوب دب حردان وارد دشت مقابل گردید و منطقه بین رودخانه کرخه کور تا جاده اهواز خرمشهر و حوالی غرب رودخانه کارون را تبدیل به باتلاق کرد. ولی ارتش متجاوز عراق که قبلاً متوجه فعالیت این کانال سازی شده بود در جلو مواضع خود که حدود ۳ کیلومتر جنوب دب حردان و ایستگاه آب تیمور بود، یک سد خاکی محکم به ارتفاع ۵ متر و عرض ۳ متر ایجاد کرده بود. بدین وسیله جلو حرکت آب را به سمت جنوب گرفت و آب کانال الزاماً به رودخانه کارون سرازیر شد و ما موفق شدیم مزاحمتی برای نیروهای عراقی

ایجاد کنیم. ولی در هر حال مواضع دفاعی ما در جنوب اهواز که فوق‌العاده سبک و آسیب‌پذیر بود، غیر قابل نفوذ گردید.

«پ» در منطقه عملیات نصر باتلاق قابل ملاحظه و همه فصلی فقط به طور محدود در طرفین شرقی و غربی آبادی حمیدیه وجود دارد که به نسبت بارندگی‌های فصلی و طغیان رودخانه کرخه و پر آب شدن کرخه کور وسعت آن را بیشتر می‌کند. در سال ۵۹ بارندگی خیلی کم بود، لذا این باتلاق تقریباً خشک شده بود و آبگرفتگی در منطقه وجود نداشت و به علت نیاز به این امر، آبگرفتگی به طور مصنوعی ایجاد شده که در قسمت‌های بعد شرح داده می‌شود.

«ت» جنس زمین

جنس زمین منطقه عملیات نصر عموماً نرم و سست بود، ولی مانع حرکت خودروهای چرخ‌دار و شنی‌دار نبود. نظر به اینکه چند روز قبل از عملیات باران مختصری باریده بود، زمین برای حرکت خودروها مناسب‌تر شده بود و گرد و خاک ایجاد نمی‌شد و تا حدودی به اختفای حرکت کمک می‌کرد. ولی عبور از زمین‌های باتلاقی و آبگرفته به هیچ وجه مقدور نبود.

(۲) عوارض مصنوعی

(الف) شهرها و آبادی‌ها

بزرگترین آبادی که در مرکز منطقه نصر قرار داشت، بخش حمیدیه بود که آن هم در میان رودخانه کرخه و کرخه کور و باتلاق‌ها و آبگرفتگی‌ها محصور بود و اثرات چندانی در عملیات نداشت. سایر آبادی‌های منطقه اغلب در کنار کرخه و کارون به طور پراکنده قرار دارند.

(ب) کانال‌های آبیاری و آبگرفتگی‌ها

یک کانال مهم منشعب از رودخانه کرخه در سد کرخه از آبادی حمیدیه می‌گذرد و به کرخه کور می‌ریزد. کانال‌های انشعابی این کانال اصلی تأثیری در عملیات نداشتند، ولی به منظور باتلاقی کردن منطقه یک سد خاکی در کرخه کور در نزدیکی آبادی اژدک احداث شد و آب سد کرخه نیز جمع و در یک فرصت مناسب به کانال حمیدیه و کرخه کور روانه شد. به علت اینکه کرخه کور مسدود شده بود آب همه حوالی شرقی غربی و جنوبی حمیدیه را فرا گرفت و یک منطقه آبگرفتگی وسیعی ایجاد شد. بدین وسیله عرض جبهه عملیات حدود ۱۰ تا ۱۵ کیلومتر کمتر شد. البته این اقدام برای تقویت مواضع پدافندی در منطقه اهواز حمیدیه بود، ولی در آفند نیز یک جناح لشکرهای ۱۶ و ۹۲ را تأمین می‌کرد.

(پ) خاکریزها و برجستگی‌های مصنوعی

نظر به اینکه منطقه عملیات نصر به کلی عاری از هرگونه برجستگی‌های طبیعی برای تشکیل نقاط اتکاء و تقویت مواضع پدافندی بود هم نیروهای خودی و هم نیروهای دشمن مواضع پدافندی خود را با ایجاد خاکریزهای پیوسته یا منفرد احداث کرده بودند. این روش در تمام مدت عملیات جنگ تحمیلی و در تمام جبهه‌های خوزستان اجراء شد. مهمترین خاکریز دشمن در مقابل پیشروی نیروهای ما مواضع تپ ۳۵ و ۴۳ در حوالی آبادی سعدون حمادی در شمال کرخه کور و خاکریز پیوسته در جنوب دب حردان تا رودخانه کرخه کور در غرب و امامزاده طاهر در شرق بود. لذا تصرف این خاکریزها اولین هدف آفندی لشکرها ۱۶ و ۹۲ زرهی را تشکیل می‌داد. مواضع نیروهای ما نیز در مقابل مواضع دشمن با مسافت ۳ تا ۶ کیلومتر به وسیله همان خاکریزها احداث شده بود. در منطقه لشکر ۹۲ زرهی منطقه بین خاکریز نیروهای ما و دشمن را آب فرا گرفته بود و

غیر قابل عبور بود. فقط حاشیه جنوبی در کرانه غربی رودخانه کارون به عرض تقریبی ۲۵۰۰ متر مربع خشک بود که می‌توانست برای حرکت عناصر لشکر ۹۲ زرهی مورد استفاده قرار گیرد.

(ت) زمین‌های کشاورزی و درخت‌زارها

درخت‌زار قابل ملاحظه‌ای در منطقه وجود نداشت و زمین‌های کشاورزی نیز به علت جنگ و مهاجرت روستائیان از منطقه کشت نشده بود و عملاً متروک و خشک مانده بود.

(ث) خط آهن اهواز - خرمشهر که می‌توانست مانع کم‌اهمیتی در مقابل حرکت شرقی غربی عناصر لشکر ۹۲ زرهی باشد، به وسیله نیروهای متجاوز تخریب شده بود.

ت - جنبه‌های نظامی زمین منطقه عملیات نصر

(۱) عوارض حساس

همان‌طوریکه در بررسی وضعیت زمین اشاره شد، در تمام منطقه هیچ‌گونه عارضه طبیعی اعم از حساس و غیر حساس وجود نداشت. ولی عوارض مصنوعی که در این منطقه فوق‌العاده حساس بود عبارت بودند از خاکریزهای دشمن، پادگان حمید که در اشغال دشمن بود و در منطقه خودی به ترتیب شهر اهواز و حمیدیه و سوسنگرد و هویزه حائز اهمیت فوق‌العاده‌ای بودند که اهمیت حفظ و نگهداری آن‌ها برای نیروهای خودی با اشغال پادگان حمید یا کرانه کرخه کور اصولاً قابل مقایسه نبود و نگهداری دشمن در مواضع قبل از شروع عملیات و حفظ اهواز، حمیدیه، سوسنگرد برای ما حیاتی‌تر از عقب راندن دشمن به چند کیلومتر عقب‌تر بود.

(۲) معابر وصولی

از کرانه شرقی رودخانه به سمت شمال تا هویزه معابر وصولی زیر وجود داشت:

(الف) عبور از رودخانه کارون: در حوال آبادی فارسیات و پیشروی به سمت غرب تا

پادگان حمید (تیپی)

(ب) عبور از منطقه باز بین آبگرفتگی غرب کارون تا رودخانه کارون و چرخش به سمت

غرب تا پادگان حمید (معبّر گردانی)

(پ) معبر محدود گروهانی در جنوب حمیدیه حوالی آبادی فرسیه و عبور از نهر کرخه

کور و تصرف دامنه غربی خاکریز دشمن

(ت) معبر بین آبادی جلالیه و ابوحمیظه تا مواضع دشمن در حوالی آبادی سعدون و

حمادی و کرخه کور و چرخش به سمت شرق (معبّر لشکری) تا پادگان حمیدیه

(ج) معبر سوسنگرد هوپزه سه راهی یزدنو طلایه، کوشک - جفیر برای محاصره کردن

نیروهای دشمن (معبر لشکری)

توجه: زمین در جنوب رودخانه کرخه کور کاملاً باز و عاری از هرگونه عارضه شخصی و موانع بود و حرکت در هر سمت امکان‌پذیر بود. لذا خطر دور زدن و یا قطع کردن عقب محور پیشروی به وسیله دشمن در تمام منطقه جنوب کرخه کور وجود داشت.

(۳) اختفاء و پوشش

به علت باز بودن منطقه در محورهای پیشروی هیچ‌گونه اختفاء و پوشش قابل ملاحظه‌ای وجود نداشت. ولی وسعت زیاد منطقه و پراکندگی یگان‌ها در منطقه وسیع تا حدودی اختفاء برای عملیات ایجاد می‌کرد. چنانچه عملاً نیز هنگامی که تیپ ۳ لشکر ۱۶ زرهی نزدیک مواضع دشمن در سعدون حمادی رسیده بود دشمن غافلگیر شده و متوجه نشده بود که حرکت یگان‌های ما برای حمله به مواضع آن‌ها است و تعدادی از افراد دشمن با لباس استراحت اسیر شده بودند.

(۴) میدان دید و تیر

به علت باز بودن منطقه، میدان دید و تیر هیچ‌گونه محدودیتی نداشت و هوا هم در مدت عملیات صاف بود و مانعی برای دید نبود.

(۵) موانع

موانع عمده در منطقه عملیات رودخانه‌های کرخه و کارون و زمین‌های آبگرفته اطراف حمیدیه و جنوب دب حردان بود. کرخه کور به علت خنک بودن مانع عمده‌ای

برآوردهای ستادی ۵۱/

نبود. ولی تا حدودی حرکات را کند می‌کند و برای سرعت حرکت از یک پل ثابت و ۲
معبر احدائی استفاده شد و دشمن نیز در منطقه اشغالی خود، ۲ معبر با استفاده از
لوله‌های آب و خاکریز ایجاد کرده بود.

ت- اثرات مشخصات منطقه عملیات در راه‌های کار دشمن

(۱) منطقه بین رودخانه کارون و شاخه شمالی جنوبی کرخه کور (شرق حمیدیه)

به علت آبگرفتگی زمین منطقه برای آفند مناسب نبود و چنانچه دشمن می‌خواست به مواضع تیپ ۱ لشکر ۹۲ زرهی در جنوب غربی اهواز آفند کند بایستی از منطقه کم عرض غرب رودخانه کارون عبور می‌کرد که فوق‌العاده آسیب‌پذیر بود. ولی در منطقه غرب بین حمیدیه و سوسنگرد دشمن می‌توانست تمام منطقه غرب حمیدیه را به تصرف خود درآورد و سپس قسمت شرق حرکت کند و ابتدا حمیدیه را اشغال نماید و بعداً اهواز را در سمت غرب مورد تهدید قرار دهد. این تهدید بزرگ‌ترین خطری بود که در منطقه اهواز سوسنگرد همیشه مورد نگرانی نیروهای ما بود.

(۲) اثر منطقه بر پدافند دشمن

همان‌گونه که بیان شد زمین منطقه فاقد عوارض طبیعی بود. لذا مواضع پدافندی که دشمن به طور مصنوعی با خاکریزها ایجاد کرده بود ارزش فوق‌العاده‌ای داشت و در صورت سقوط خاکریزها ادامه پدافند در عمق امکان‌پذیر نبود.

(۳) اثر منطقه در عقب‌نشینی دشمن

به علت نبودن مواضع در عمق اجرای عملیات تأخیری به سادگی ممکن نبود و چنانچه دشمن مواضع اولیه را از دست می‌داد، مجبور بود سریعاً عقب‌نشینی کند و قطع تماس نماید، وگرنه کلیه نیروهای دشمن یا کشته و منهدم و یا اسیر می‌شدند.

(۴) اثر در کاربرد نیروهای هوایی

به علت وسعت زیاد منطقه و پداکندگی یگان‌ها و امکانات دید و تیر و همچنین عدم امکانات نیروی هوایی دشمن در تک‌های توده‌ای هوایی به طور کلی نیروی هوایی دشمن از نظر عملیات پشتیبانی نزدیک نیروهای زمینی و وارد کردن ضربات قابل ملاحظه انهدامی به نیروهای ما کارایی مؤثری نداشت و پرواز هواپیماهای دشمن در روی مواضع نیروهای ما فقط اثر روانی مثبت برای نیروهای خودی و اثرات روانی منفی برای نیروهای ما داشت.

ج- اثرات مشخصات منطقه در راه‌های کار خودی

(۱) اثر در آفند

قسمت شرقی منطقه که لشکر ۹۲ زرهی باید آفند می‌کرد، رودخانه کارون عامل مهمی در تک احاطه‌ای بود و بایستی یک عملیات عبور از رودخانه با احداث پل شناور طرح‌ریزی و اجرا می‌شد. ضمن اینکه محور پیشروی در این منطقه کاملاً باز بود و دشمن به سادگی می‌توانست با دیدبانی آتش منطقه را کنترل کند. عبور از زمین با زمین کارون و آبگرفتگی نیز خالی از اشکال نبود، زیرا نیروهای ما بایستی ابتدا از یک معبر به عرض ۲۵۰۰ متر عبور می‌کردند و باتلاق موجود را دور می‌زدند و بعد به سمت غرب تغییر مسیر می‌دادند و در زمین کاملاً باز به سمت مواضع دشمن حمله می‌کردند. عمق این محور تا هدف حدود ۱۰ کیلومتر بود و احتمال تلفات ما زیاد بود و عملاً هم همین اتفاق افتاد و در حین حمله دشمن موفق شد جلو پیشروی لشکر ۹۲ زرهی را سد نماید.

در قسمت غربی که بین حمیدیه و سوسنگرد بود و لشکر ۱۶ زرهی آفند می‌کرد، مشکلات کمتر بود. این لشکر می‌توانست ابتدا کرانه شمالی رودخانه کرخه کور را تصرف و تأمین نماید. بعد با توجه به وضعیتی که احتمالاً پیش می‌آمد تصمیم بگیرد و آفند را به سمت پادگان حمید ادامه دهد، اما ادامه حمله و تصرف پادگان حمید مستلزم موفقیت نسبی لشکر ۹۲ زرهی بود، زیرا در صورتی که لشکر ۱۶ زرهی پادگان حمید را تصرف می‌کرد، باتلاق در پشت این لشکر قرار می‌گرفت و امکان قطع عقبه این لشکر در محور سوسنگرد هویزه به طرف پادگان حمید وجود داشت و ممکن بود لشکر محاصره شود که متأسفانه همین احتمال در شرف وقوع بود.

(۲) اثر پدافند در راه‌های کار خودی

با توجه به مختصات منطقه عملیات پدافند محدود به تصرف و نگهداری خاکریزهای احداثی بود و چنانچه نگهداری خاکریزهای پدافندی اشغالی به خطر می‌افتاد، کل عملیات در این منطقه مورد تهدید قرار می‌گرفت و دفاع در عمق به سادگی امکان‌پذیر نبود.

(۳) اثر در عقب‌نشینی نیروهای خودی

همان‌گونه که در پدافند گفته شد، نگهداری مواضع اشغالی در این عملیات جنبه حیاتی داشت و چنانچه مواضع پدافندی (موجود یا هدف اشغالی) شکسته می‌شد، خطرات فوق‌العاده زیادی برای نگهداری اهواز، حمیدیه و سوسنگرد ایجاد می‌شد و به خصوص لشکر ۱۶ زرهی نمی‌توانست در مقابل فشار شدید احتمالی دشمن در زمین باز پدافند کند. با توجه به اینکه در عقب منطقه لشکر رودخانه کرخه شرقی غربی امتداد داشت، عناصر لشکر امکان عقب‌نشینی به سمت شمال را نداشت و عقب‌نشینی شرق نیز فقط محدود به جاده حمیدیه سوسنگرد بود. چون طرفین جاده را در غرب حمیدیه آب گرفته بود، لذا همه عناصر لشکر ۱۶ زرهی در خطر محاصره و انهدام قرار می‌گرفت و با انهدام این لشکر دفاع منطقه اهواز در نتیجه کل منطقه و غرب رودخانه کارون به طور کاملاً جدی مورد تهدید قرار می‌گرفت.

(۴) اثرات در کاربرد نیروی هوایی خودی

این امر مانند کاربرد نیروی هوایی دشمن بود و به طور کلی نیروی هوایی با ضعف امکاناتی که داشت در پشتیبانی یگان‌های زمینی فقط به صورت یک عامل روانی مؤثر بود و اثر چندانی در انهدام نیروهای دشمن نداشت.

قسمت سوم

طرح‌ها و دستورات عملیاتی

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۵۹

شماره: ۳۰۰۱/۱

تاریخ: ۵۹/۹/۲۸

از: قرارگاه تاکتیکی نذا (ر-۳)

به: گیرندگان

موضوع: طرح عملیاتی نصر

بدینوسیله یک نسخه طرح عملیاتی نصر با اعلام وصول الف-س-۲۶ به شرح زیر به پیوست فرستاده می‌شود. دستور فرمایید وصول آنرا اعلام نمایند.

ج. ع. ف. نذا سرهنگ ستاد حسینی

۷ برگ	۱- طرح عملیاتی نصر
۲ برگ	۲- لیست عده‌ها
بعداً ارسال می‌شود	۳- اطلاعات (پیوست ب)
۱ برگ	۴- کالک عملیات (پیوست پ)
بعداً ارسال می‌شود	۵- پشتیبانی آتش
بعداً ارسال می‌شود	۶- اداری و لجستیکی (پیوست ث)

طرح‌ها و دستورات عملیاتی ۶۱/

قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب

دزفول

۲۷ آذرماه ۱۳۵۹

الف-س-۲۶

طرح عملیاتی نصر

مدرك: طرح عملیاتی امیر ۹

نقشه: ۱:۲۵۰۰۰۰ منطقه خوزستان

سازمان رزمی پیوست الف (لیست عده‌ها)

۱- وضعیت:

الف- نیروهای دشمن: پیوست ب اطلاعات.

ب- نیروهای خودی

(۱) ارتش جمهوری اسلامی ایران مرحله یکم عملیات متقابل را در مقابل تجاوز ارتش بعث عراق در تمام جبهه‌ها با موفقیت به پایان رسانده و موفق شده است تعرض همه جانبه ارتش متجاوز را در غرب و جنوب متوقف سازد و آماده شده است به محض ایجاد شرایط مناسب هر منطقه مرحله دوم عملیات را آغاز و با اجرای تعرض متقابل نیروهای دشمن را در منطقه نابود یا به عقب براند.

(۲) نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران ضمن برقراری پوشش هوایی کشور هدف‌های برون مرزی را منهدم می‌سازد و با انهدام نقاط تدارکاتی و ستون‌های متراکم یگان‌های دشمن توان تعرض دشمن را سلب می‌کند و در اجرای تعرض نزاچا یگان‌های حمله‌ور را پشتیبانی می‌نماید.

(۳) نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران کرانه شمالی خلیج فارس و دهانه اروندرود را کنترل می‌کند.

(۴) فرماندهی اروند در منطقه آبادان ماهشهر پدافند می‌کند آماده برای عقب راندن دشمن از شرق رودخانه کارون و تأمین کرانه شرقی رودخانه در منطقه عملیاتی مربوط می‌شود. (کالک عملیاتی)

(۵) سپاه پاسداران و سایر نیروهای مسلح مردمی مستقر در خوزستان همکاری‌های عملیاتی را در حدود مقدرات رزمی خود با عناصر نیروی زمینی جمهوری اسلامی ایران به عمل می‌آورند.

پ- زیر امر و جدا شده: به سازمان رزمی (پیوست الف) مراجعه شود.

ت- فرض‌های مبناء:

- (۱) تغییرات وضعیت جوی و بارندگی‌های فصلی منطقه خوزستان به حدی نخواهد بود که اجرای این طرح را غیر ممکن سازد.
- (۲) خاتمه اجرای این طرح نیروهای دشمن تعرض گسترده‌ای نخواهد کرد و تغییرات عده‌ای در وضعیت کنونی جبهه‌ها نسبت به وضع موجود ایجاد نخواهد شد.
- (۳) در صورت تغییر ناگهانی وضعیت جوی در حین اجرای طرح عدم امکان پشتیبانی هوایی مانع مهمی در اجرای عملیات نخواهد بود.

۲- مأموریت:

نیروی زمینی جمهوری اسلامی ایران با عناصری از لشکرهای ۱۶ و ۹۲ زرهی در ساعت (س) روز (ر) در منطقه اهواز (کالک عملیاتی) آفند می‌کند. پادگان حمید (هدف الف) را در جنوب تصرف و خط کرکس را تأمین می‌نماید بنا به دستور حمله را به سمت جنوب ادامه می‌دهد.

۳- اجرا:

الف- تدبیر عملیات - پیوست پ (کالک عملیاتی)

(۱) مانور: این عملیات در ۲ مرحله به شرح زیر اجرا می‌گردد:

(الف) مرحله یکم نیروی زمینی با لشکر ۱۶ زرهی در محور سوسنگرد - هویزه آفند می‌کند و کرانه شمالی رودخانه کرخه کور را تصرف می‌نماید بنا به دستور از کرخه کور عبور می‌کند و حمله را برای تصرف پادگان حمید به سمت جنوب شرقی ادامه می‌دهد هم زمان اجرای این مرحله از عملیات لشکر ۹۲ زرهی آماده می‌شود از رودخانه کارون در منطقه فارسیات عبور کند و از سمت مشرق مواضع دشمن را در منطقه اهواز مورد تهدید قرار دهد.

(ب) مرحله دوم نیروی زمینی با لشکر ۱۶ زرهی در محور شیر و با لشکر ۹۲ زرهی در محل ببر تک می‌کند و پادگان حمید را تصرف و خط کرکس را تأمین می‌نماید.

(۲) آتش‌ها:

(الف) طرح پشتیبانی آتش پیوست ت:

(ب) آتش توپخانه به وسیله توپخانه لشکر ۹۲ زرهی در منطقه اهواز به مدت ۱۵ دقیقه از (۱۵-س) تا (س) به مواضع دشمن در دب حردان اجرا می‌شود آتش پشتیبانی هوایی در خارج از خط بمب به مدت ۵ دقیقه به مناطق تدارکاتی و مواضع احتیاط دشمن اجرا می‌گردد.

ب- لشکر ۱۶ زرهی:

(۱) تیپ ۳ زرهی و عناصر لشکری را برابر پیوست (لیست عده‌ها) از تاریخ ۵۹/۹/۲۹ به منطقه اهواز تغییر مکان دهید و در منطقه تجمع (کالک عملیاتی) مستقر سازید.

(۲) با تیپ ۲ زرهی آماده باشید مواضع سد کننده در شرق پای پل کرخه را اشغال و خط پدافندی را در منطقه دزفول اشغال و آماده تقویت پدافند لشکر ۲۱ پیاده در منطقه دزفول باشید.

(۳) در ساعت (س) روز (ر) در محور شیر تک کنید و کرانه شمالی رودخانه کرخه کور را تصرف نمایید بنا به دستور تک را به سمت هدف الف ادامه و آن را تصرف و تأمین نمایید.

(۴) گروهان پل را به اهواز تغییر مکان دهید و زیر امر لشکر ۹۲ زرهی قرار دهید.

(۵) بنا به دستور تیپ ۳ زرهی را از ساعت (۲۴-س) در منطقه تجمع زیر امر لشکر ۹۲ زرهی قرار دهید.

پ- لشکر ۹۲ زرهی:

(۱) تیپ ۲ زرهی را از (۲۴-س) در مواضع استقرار کنونی زیر امر لشکر ۱۶ زرهی قرار دهید بنا به

دستور تیپ ۳ لشکر ۱۶ زرهی را در منطقه تجمع مربوطه زیر امر بگیرید.

(۲) در ساعت (س) روز (ر) با عناصر تیپ ۱ زرهی در منطقه دب حردان تک محدود محاصره را آغاز

و با کلیه آتش‌های پشتیبانی از (۱۵-س) آتش تهیه را اجرا نمایید.

(۳) آماده باشید به محض وصول عناصر لشکر ۱۶ زرهی به کرانه شمالی رودخانه کرخه در محور ببر

رودخانه کارون عبور کنید و پادگان حمید را تصرف و تأمین نمایید.

(۴) تا آغاز عقب‌نشینی محسوس نیروهای دشمن از مواضع دب حردان مواضع پدافندی جنوب اهواز

را با یگان‌های موجود در آن منطقه حفظ کنید.

(۵) آماده باشید پس از تصرف پادگان حمید با تیپ ۱ زرهی در ایستگاه آب تیمور احتیاط نیروی زمینی را تشکیل دهید.

(۶) با تیپ ۳ زرهی به پدافند در منطقه الله اکبر ادامه دهید.

ت- لشکر ۲۱ پیاده:

(۱) به پدافند در مواضع کنونی ادامه دهید.

(۲) آماده باشید بنا به دستور تیپ ۲ لشکر ۱۶ زرهی را در منطقه دزفول زیر امر بگیرید و مسئولیت پدافند منطقه دزفول را عهده‌دار شوید.

(۳) با هم‌آهنگی لشکر ۱۶ زرهی طرح پدافند کلی منطقه دزفول شوش را تهیه و اجرا نمایید.

ث- تیپ ۸۴:

به پدافند در منطقه مربوطه ادامه دهید.

ج- گروه ۵۵ توپخانه:

بدون تغییر مأموریت‌های پشتیبانی آتش را از لشکر ۲۱ پیاده ادامه دهید.

چ- فرماندهی هوانیروز

(۱) تقدم پشتیبانی آتش هلی‌کوپترهای رزمی را از ساعت (س) روز (ر) به منطقه اهواز بدهید.

(۲) ستون‌های تدارکاتی و پشتیبانی دشمن را در محور اهواز خرمشهر و هویزه سوسنگرد تحت

کنترل و آتش بگیرید.

ح- احتیاط نیروی زمینی:

(۱) تیپ ۲ لشکر ۱۶ زرهی در منطقه دزفول:

(الف) مواضع سد کننده طرح پدافندی لشکر ۱۶ زرهی در منطقه دزفول را آماده سازید.

(ب) آماده باشید در صورت حمله دشمن در منطقه پدافندی لشکر ۲۱ پیاده بنا به دستور زیر

امر آن لشکر قرار گیرد و رخنه دشمن را خنثی سازید.

(۲) تیپ ۵۵ هوایرد در منطقه دزفول:

(الف) آماده باشید بنا به دستور مواضع سد کننده شرق رودخانه کرخه را در منطقه دزفول، شوش

اشغال و خط دوم پدافندی را در شرق رودخانه کرخه تحکیم نمایید.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۶۵

(ب) آماده باشید بنا به دستور عناصر لشکر ۲۱ پیاده را در مواضع شوش تعویض کنید و مسئولیت پدافندی منطقه شوش را عهده‌دار شوید.

(۳) یگان‌های درگیر نشده لشکر ۹۲ زرهی در منطقه اهواز شامل:

- احتیاط ۹۲ در منطقه دب حردان احتیاط در دسترس لشکر در منطقه استقرار.

- گردان ۲۸۳ سوار زرهی.

- گردان ۲۹۱ تانک ل ۷۷ زیر امر لشکر ۹۲ زرهی بنا به دستور.

خ- دستورات هم‌آهنگی:

(۱) ساعت (س) روز (ر) بنا به دستور قرارگاه تاکتیکی نیروی زمینی تعیین و ابلاغ می‌گردد.

(۲) به محض وصول این طرح یگان‌های اجرا کننده عملیات شناسایی و طرح‌ریزی را اجرا و طرح‌ها را آماده اجرا سازند.

(۳) هرگونه تغییرات در این طرح با دستور جزء به جزء ابلاغ می‌گردد.

(۴) غافل‌گیری و سرعت عمل در طرح‌ریزی و اجراء مورد توجه مخصوص کلیه رده‌های فرمانده باشد.

(۵) اجرای آموزش‌های تکمیلی شامل روش آتش و حرکت، استفاده صحیح از زمین دیدبانی و

تیراندازی، تمرینات نشانه‌روی، ایجاد روح تعرضی و شجاعت، استفاده از قدرت آتش تانک‌ها در پشتیبانی

پیاده نظام هنگام برخورد به مواضع ضد تانک دشمن تقویت جسمانی افراد پیاده تأکید می‌گردد.

۴- اداری و لجستیکی: پیوست ث

الف- آماد و خدمات:

(۱) آماد طبقه ۱:

ناهار روزهای آفندی به صورت جیره اضطراری یا عملیاتی و غذای آماده و میوه و خرما تحویل

شود و نان و بیسکویت در بسته‌های آماده شب قبل از اجرای عملیات به افراد تحویل گردد. در بقیه

مراحل جیره برابر روش جاری تحویل گردد.

(۲) آماد طبقه ۳:

روز قبل از آغاز عملیات باک کلیه خودروها پر شود و تانک‌های سوخت برای ۱۰۰ کیلومتر راهپیمایی تاکتیکی پیش‌بینی گردد.

(۳) آماد طبقه ۵:

مهمات بار مبنای کلیه جنگ‌افزارها همراه یگان‌ها باشد و در نقاط آمادی نزدیک اهواز به میزان یک بار مبنای مهمات برای کلیه جنگ‌افزارها آماده به تحویل باشد.

(۴) آب آشامیدنی همراه نفر و یگان‌ها باشد.

(۵) مین‌یاب‌های الکتریکی یگان‌ها حاضر به کار و در اختیار یگان مقدم باشد.

(۶) تا وصول به منطقه هدف از حرکت بنه صحرایی یگان‌ها به جلو خودداری شود. وسایل خواب همراه یگان‌های حمله ور نباشد.

ب- ترابری:

(۱) یگان‌های پیاده به صورت محمول باشند و برای این منظور خودروهای مورد نیاز فراهم گردد.

(۲) از نفربرهای زرهی موجود برای حمل نفرات حداکثر بهره‌برداری به عمل آید.

پ- تخلیه و بستری کردن:

(۱) تیم‌های امداد در هر گروهان تشکیل شود و حداکثر ۳ تیم ۲ نفره، هر تیم با یک دستگاه

آمبولانس یا جیب و تخلیه مصدومین و مجروحین فقط به وسیله این تیم‌ها انجام شود.

(۲) محل تخلیه مجروحین ابتدای آبادی جلالیه در محور سوسنگرد و شهر اهواز و آبادی مبارکه در

محور فارسیات خواهد بود و از آن نقاط به بعد بهداری لشکرها مسئول تخلیه خواهند بود.

(۳) محل جمع‌آوری مصدومین در اهواز ابتدای بیمارستان لشکر بعد برابر طرح کلی بهداری ۹۲

زرهی خواهد بود.

۵- فرماندهی و مخابرات:

الف- مخابرات:

(۱) از ساعت (۲۴-س) سکوت رادیویی اف-ام در کلیه شبکه‌ها به شدت اجرا گردد.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۶۷

(۲) در مکالمات تلفنی و حضوری حداکثر تأمین رعایت شود و از مطرح کردن چگونگی طرح برای اشخاص غیر مسئول قویاً خودداری شود.

(۳) از ساعت (۲۴-س) کلید رمز جدید برای ارتباط رمزی اجرا شود.

(۴) در مکالمات شبکه اف-ام در حین اجرای حمله از ذکر اسم نقاط شهرها، آبادی‌ها رودخانه‌ها، شماره گردان‌ها، مشخصات فرماندهان خودداری شود و برای این اسامی از کد استفاده شود.
ب- فرماندهی:

(۱) عنصر عملیاتی قرارگاه تاکتیکی نزاچا از روز (۱-ر) در پاسگاه فرماندهی لشکر ۹۲ زرهی در اهواز مستقر می‌گردد.

(۲) لشکرهای ۱۶ و ۹۲ زرهی محل ابتدایی پاسگاه فرماندهی لشکر و تیپ‌های عمل کننده را در طرح‌ها منظور کنند و تغییر مکان آن را به محض آغاز به قرارگاه تاکتیکی گزارش نمایند.

(۳) فرماندهان تا رده گردان داخلی حتی‌المقدور در خط مقدم یگان مربوطه قرار گیرند.

با ارائه شهامت و شجاعت و تدبیر شخصی رهبری و فرماندهی یگان‌ها را به نحو مطلوب اعمال نمایند.

ف نزاچا - سر تیپ ظهیرنژاد

پیوست‌ها:

الف- لیست عده‌ها. ب- اطلاعات. پ- کالک عملیاتی.

ت- پشتیبانی آتش. ث- اداری و لجستیکی.

گیرندگان:

۱- ستاد سماجا (سماجا ۳) ۶- ف لشکر ۱۶

۲- ستاد نزاچا (مد عملیات) ۷- ف لشکر ۹۲

۳- ف نهاجا (عملیات) ۸- ف لشکر ۲۱

۴- ف پایگاه چهارم شکاری وحدتی (مصدق) ۹- ف گروه ۵۵ (فقط مأموریت مربوطه ابلاغ می‌شود)

۵- ف اروند ۱۰- ف هوانیروز

پیوست الف: لیست عده‌ها

۱- لشکر ۱۶ زرهی (عناصر اعزامی به منطقه اهواز):

قرارگاه تاکتیکی لشکر

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ ۱ زرهی

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ ۳ زرهی

گردان ۲۰۱ تانک

گردان ۲۲۰ تانک

گردان ۲۲۴ تانک

گردان ۱۷۶ مکانیزه

گردان ۱۲۴ مکانیزه

گردان ۳۲۱ توپخانه ۱۵۵ مم خ ک

گردان ۳۸۲ توپخانه ۱۵۵ مم خ ک

گردان ۳۹۴ توپخانه ۱۵۵ مم خ ک

۲ گروهان مهندسی رزمی تقویت شده

گروهان پل (منهای یک رسد)

عناصری از ارکان و گروهان ارکان توپخانه لشکری

گردان مخابرات (-)

فرماندهی پشتیبانی لشکر (-)

۲- لشکر ۱۶ زرهی (باقیمانده در منطقه دزفول):

قرارگاه و گروهان قرارگاه لشکر (-)

قرارگاه تیپ ۲ دزفول

ارکان و آتشبار ارکان توپخانه لشکری (-)

گردان ۲۵۱ تانک

گردان ۱۲۵ مکانیزه

گردان ۲۵۲ سوارزرهی

گردان ۳۵۵ توپخانه ۱۵۵ مم خ ک

گردان مهندسی (-)

گردان مخابرات (-)

فرماندهی پشتیبانی لشکر (-)

یک رسد پل (حدود ۱۰۰ متر)

۳- لشکر ۹۲ زرهی:

قرارگاه و گروهان قرارگاه لشکر

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ ۱ زرهی

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ ۲ زرهی

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ ۳ زرهی

ارکان و آتشبار ارکان توپخانه لشکری

گردان ۲۳۱ تانک

گردان ۲۳۲ تانک

گردان ۲۰۷ تانک

گردان ۲۵۶ تانک

گردان ۲۶۱ تانک

گردان ۲۶۴ تانک

گردان ۲۹۳ تانک

گردان ۱۰۰ مکانیزه

گردان ۱۰۵ مکانیزه

گردان ۱۲۱ مکانیزه

گردان ۱۴۵ مکانیزه

گردان ۱۶۵ مکانیزه

گردان ۲۲۱ سوار زرهی

گردان ۲۸۳ سوار زرهی

گردان ۱۴۸ پیاده با یک گروهان تانک لشکر ۷۷ زیر امر

گردان ۳۱۲ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک

گردان ۳۱۸ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک

گردان ۳۲۰ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک

گردان ۳۳۰ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک

گردان ۳۸۸ توپخانه ۱۷۵ م م خ ک از گروه ۳۳ توپخانه

۲ آتشبار ۱۳۰ م م کششی

یک آتشبار ۲۰۳ م م کششی

۲ آتشبار ۱۷۵ م م خ ک از گردان ۳۸۷ گروه ۲۲ توپخانه

۲ آتشبار ۱۰۵ م م کششی

۲ آتشبار ۱۵۵ م م خ ک از گردان ۳۸۱ توپخانه

یک آتشبار کاتیوشا از گردان ۳۶۹ از گروه ۲۲ توپخانه

گردان ۴۲۹ مهندسی

گردان ۴۱۴ پل

گردان ۴۷۹ مخابرات

۴- لشکر ۲۱ پیاده:

با یگان‌های موجود مستقر در منطقه دزفول

۵- تیپ ۸۴ پیاده.

۶- تیپ ۵۵ هوابرد:

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ

۲ گردان پیاده هوابرد (-)

عده‌های پشتیبانی تیپ

۷- گروه ۵۵ توپخانه در پشتیبانی لشکر ۲۱ پیاده و یگان‌های مستقر در دزفول

۸- گروه ۲۲ توپخانه در پشتیبانی فرماندهی اروند

۹- گردان ۲۹۱ تانک لشکر ۷۷ (-) مستقر در دزفول

۱۰- گردان ۴۰۹ مهندس گروه ۴۱۱ مهندس مستقر در دزفول

۱۱- فرماندهی اروند:

شامل عناصری از لشکر ۷۷ پیاده، تیپ ۳۷ زرهی و یگان‌های زرهی و پشتیبانی زرهی تقویتی به صورت یک فرماندهی مخصوص به فرماندهی فرمانده ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران در کنترل عملیاتی ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در منطقه آبادان - ماهشهر مأموریت مستقل اجرا می‌نمایند.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۷۳

قرارگاه نزاجا دزفول

اول دیماه ۱۳۵۹

پیوست ب (اطلاعات) به طرح عملیاتی نصر

مدرك: نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ و ۱:۵۰۰۰۰۰ خوزستان

۱- خلاصه وضعیت دشمن:

الف- وضعیت

عیناً شبیه طرح عملیاتی ظفر

ب- گسترش: به کالک ارسالی طی شماره ۱۸-۱-۲۰۰۱ - ۵۹/۹/۳۰ مراجعه شود.

۲- ع.ا.ا:

الف- ع.ا.ا:

عیناً شبیه طرح ظفر ۹۲

ب- سایر نیازمندی‌های اطلاعاتی:

عیناً شبیه طرح ظفر ۹۲

۳- وظایف جمع‌آوری اطلاعات:

الف- دستور به یگان‌های زیر دست و زیر امر:

(۱) لشکر ۹۲ زرهی: به محض دریافت گزارش کنید.

(الف) افزایش فعالیت‌های هوایی دشمن در مناطق دب حردان، فارسیات، کرخه کور، هویزه،

سوسنگرد.

(ب) نقل مکان پاسگاه‌های فرماندهی به جلو در امتداد محورهای بستان، الله‌اکبر، کرخه کور،

سوسنگرد، ایستگاه حمید و دب حردان.

(پ) افزایش فعالیت‌های گشتی رزمی و شناسایی در مناطق گسترش تیپ‌های ۱۲، ۴۳ و ۳۵ زرهی و ۸ و ۲۰ مکانیزه عراق.

(ت) اجرای آتش نامنظم توپخانه علیه شهرهای سوسنگرد، اهواز و مواضع یگان‌های خودی در مناطق مزبور.

(ث) افزایش تعداد پاسگاه‌های فرماندهی در مناطق غرب و جنوب سوسنگرد و جنوب غرب اهواز.

(ج) افزایش عبور و مرور خودروهای آمادی در پشت خطوط مقدم یگان‌های دشمن در مناطق یاد شده.

(چ) افزایش مناطق آمادی.

(ح) ایجاد سدها و موانع ضد تانک جلو خط تماس در محورهای بستان، الله‌اکبر، کرخه کور، سوسنگرد، ایستگاه حمید و دب حردان.

(خ) گسترش جنگ‌افزارهای ضد تانک، ضد هوایی در امتداد خط تماس به ویژه در مناطق تیپ‌های ۱۲، ۴۳ و ۳۵ زرهی.

(ر) هرگونه اقدام مربوط به تحکیم مواضع پدافندی مانند ایجاد میداین مین و سیم خاردار.

(ز) مناطق آبگرفته و غیر قابل عبور.

(ز) تمرکز و تجمع وسایل پل زنی و عبور از رودخانه در نزدیک گذارها روی کارون و کرخه.

(۲) لشکر ۱۶: گزارش کنید. پس از اشغال مواضع در امتداد خطوط تماس با تیپ‌های ۴۳ و ۳۵ زرهی به محض دریافت.

- کلیه اخبار خواسته شده از لشکر ۹۲ در امتداد خط تماس با تیپ‌های ۴۳ و ۳۵ زرهی در منطقه سوسنگرد.

(۳) لشکر ۲۱ حمزه: به محض دریافت گزارش کنید.

- هرگونه نقل و مکان یگان‌های دشمن از منطقه مقابل یگان‌های لشکر به سمت غرب و جنوب غربی.

- کاهش استعداد دشمن.

- افزایش تعداد پاسگاه‌های فرماندهی در منطقه مقابل در غرب کرخه از پل نادری، شوش.

- نقل مکان پاسگاه‌های فرماندهی به جلو.
- اجرای آتش منظم به روی یگان‌های خودی و نقاط مسکونی.
- افزایش فعالیت هوایی دشمن.
- افزایش فعالیت گشتی‌های رزمی شناسایی به ویژه در منطقه تیپ ۴۲ و ۱۷ زرهی و ۱۴ مکانیزه.
- نقل مکان تانک و مکانیزه دشمن به سمت دامنه‌های شمالی تپه‌های سپتون.
- تجمع وسایل عبور از رودخانه در مناطق نزدیک به کرخه.
- (۴) تیپ ۸۴: به محض دریافت گزارش نمایید:
- (الف) موارد خواسته از لشکر ۲۱ در منطقه دشت عباس، عین خوش، نصریان، چیلان، بیات و دهلران.
- (ب) مناطق مین‌گذاری شده.
- (پ) ایجاد سدها و موانع و شبکه سیم خاردار.
- (۵) تیپ ۵۵: پس از استقرار در منطقه واگذاری کلیه اخبار به دست آمده را به محض دریافت گزارش کنید.
- (۶) گروه ۵۵ توپخانه: به محض دریافت گزارش کنید: کلیه موارد خواسته شده از لشکر ۲۱.
- (۷) هوانیروز منطقه دزفول: به محض دریافت گزارش کنید:
- اخبار مربوط به گسترش‌های جدید دشمن در شوش، چنانه، دوسلک و محور دوسلک فکه.
- حرکات دشمن در امتداد محور فکه - بستان و فکه - شیخ قندی و چنانه.
- حرکات دشمن در دشت عباس.
- (۸) پایگاه یکم شکاری: به محض دریافت گزارش کنید:
- فعالیت هوایی دشمن در سوسنگرد، دب حردان، دزفول.
- فعالیت جنگ الکترونیکی دشمن در منطقه.
- مختصات محل جنگ‌افزارهای پدافندی هوایی به ویژه سام.
- ب- درخواست از قرارگاه‌های بالا و مجاور:
- (۱) از سماجا ۲ درخواست می‌شود: اخبار زیر را به محض دریافت اعلام کنید.

- کلیه موارد خواسته شده از لشکر ۲۱.
 - کلیه موارد خواسته شده از لشکر ۹۲.
 - فعالیت جنگ‌های الکترونیکی دشمن.
 - محل استقرار پدافند هوایی به ویژه سام.
 - محل استقرار موشک‌های زمین به زمین.
- (۲) از نزاجا درخواست می‌شود: به محض دریافت اعلام کنید:
- کلیه موارد خواسته از سماجا ۲.
 - هرگونه حرکات دشمن از جبهه غرب به سمت جنوب به ویژه در امتداد محور مهران - دهلران - فکه - بستان - سوسنگرد.
- (۳) از قرارگاه مقدم غرب:
- حرکات دشمن از جبهه غرب به طرف جنوب به ویژه در امتداد مهران - دهلران - فکه - بستان - سوسنگرد.
- (۴) از ستاد عملیات ارونند درخواست می‌شود:
- حرکت یگان‌های دشمن از جبهه خونین‌شهر - آبادان به سمت غرب
 - تغییر مکان یگان‌های دشمن از شمال به سمت جنوب توجه مخصوص به محورهای سوسنگرد - کرخه کور - اهواز - دب حردان - آب تیمور - خونین‌شهر.
- ۴- **روش جابه‌جا کردن پرسنل، اسناد، تجهیزات و وسایل:** برابر روش جاری.

۵- اسناد و ساز و برگ مورد نیاز:

- الف- نقشه‌ها: توزیع نقشه برابر روش جاری.
 - ب- عکس هوایی: درخواست عکس هوایی طبق روش جاری بر مبنای سهمیه سورتی واگذاری است.
- یگان‌ها درخواست فوری خود را از طریق تیم رابط هوایی و پیش‌بینی شده از طریق سلسله مراتب ارسال دارند.

۶- حفاظت اطلاعات:

الف- حفاظت اسناد و مدارک: آیین نامه.

ب- حفاظت فیزیکی: روش جاری.

پ- مخابرات:

(۱) حداقل استفاده از پیام‌های رادیویی.

(۲) خودداری از مخابره به صورت کشف.

(۳) تعویض به موقع رمزهای مورد استفاده.

۷- گزارش و توزیع گزارش‌ها: برابر روش جاری به جز ماده ۳.

۸- متفرقه.

پیوست ت: آتش پشتیبانی طرح عملیاتی نصر

مدرک: نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ خوزستان

۱- وضعیت:

الف- نیروهای دشمن پیوست الف (اطلاعات) طرح عملیاتی نصر

ب- نیروهای خودی:

(۱) نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران با عناصری از لشکرهای ۱۶ و ۹۲ زرهی در ساعت

(س) روز (ر) در منطقه اهواز آفند نموده، پادگان حمید در جنوب اهواز را تصرف، خط کرکس را تأمین و

بنا به دستور آفند را به سمت جنوب ادامه می‌هد. (پیوست الف - کالک عملیاتی)

(۲) نیروی هوایی تاکتیکی پشتیبانی نزدیک هوایی را در ساعت (س) روز (ر) تأمین می‌نماید.

(۳) پشتیبانی توپخانه:

- گروه ۵۵ توپخانه عمل کلی نیروی زمینی تقدم آتش با لشکر ۲۱.

۲- مأموریت:

توپخانه‌های لشکرهای ۱۶ و ۹۲ زرهی و عناصر آتش پشتیبانی، عملیات نیروی زمینی را در منطقه اهواز

برای تأمین خط کرکس با آتش توپخانه، پشتیبانی نزدیک هوایی و آتش توپخانه پدافند هوایی پشتیبانی

می‌نماید.

۳- اجرا:

الف- تدبیر عملیات:

(۱) مانور: طرح عملیاتی نصر.

(۲) آتش: آتش تهیه از ساعت (۱۵-س) تا (س) به مدت ۱۵ دقیقه روی مواضع دشمن در خطوط

تماس اجرا می‌گردد. آتش پشتیبانی هوایی در خارج از خط به مدت ۵ دقیقه روی مواضع احتیاط و نقاط

تدارکاتی دشمن انجام می‌شود.

ب- پشتیبانی نزدیک هوایی:

(۱) نیروی هوایی در حالت آمادگی هوایی آماده است مأموریت‌های تصویب شده توسط مرکز عملیات تاکتیکی نیرو را اجرا نماید.

(۲) سهمیه‌ها: تقدم پشتیبانی نزدیک هوایی با لشکر ۱۶ زرهی.

(۳) ضمیمه ۱: آتش پشتیبانی هوایی.

پ- پشتیبانی توپخانه:

(۱) توپخانه:

(الف) کلیات: توپخانه‌های لشکری یک آتش تهیه به مدت ۱۵ دقیقه از ساعت (۱۵-س) تا (س)

اجرا می‌نمایند.

(ب) سازمان برای رزم:

«۱» توپخانه لشکر ۱۶:

- گردان ۳۲۱ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۱

- گردان ۳۸۲ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۳

- گردان ۳۹۴ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک عمل کلی لشکر

- آتشبار سوم گردان ۳۶۲ توپخانه ۱۲۲ م م کاتیوشا عمل کلی لشکر

- آتشبار دوم گردان ۳۳۳ توپخانه ۱۳۰ م م کششی عمل کلی لشکر

- آتشبار دوم گردان ۳۸۷ توپخانه ۱۷۵ م م خ ک عمل کلی لشکر

- آتشبار ۳۸۸ توپخانه ۱۷۵ م م خ ک عمل کلی لشکر

«۲» توپخانه لشکر ۹۲:

- گردان ۳۱۲ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۱

- گردان ۳۳۰ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک تقویت آتش گردان ۳۱۲ توپخانه

- گردان ۳۲۰ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۲

- گردان ۳۱۸ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۳

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۸۱

- آتشبار یکم گردان ۳۸۷ توپخانه ۱۷۵ م م خ ک عمل کلی لشکر ۹۲ بنا به دستور در مرحله دوم عملیات عمل کلی لشکر ۱۶
- آتشبار عملیاتی گردان ۳۰۱ توپخانه ۱۰۵ م م کشتی عمل کلی لشکر
- آتشبار عملیاتی گردان ۳۰۲ توپخانه ۱۰۵ م م کشتی عمل کلی لشکر
- گردان ۳۸۱ (-) توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم گردان ۲۹۱ تانک
- آتشبار عملیاتی گردان ۳۴۳ توپخانه ۱۳۰ م م کشتی تقویت آتش گردان ۳۸۱ (-) توپخانه.

- آتشبار عملیاتی گردان ۳۹۰ توپخانه ۲۰۳ م م خ ک عمل کلی لشکر.

(پ) متفرقه:

«۱» فرمانده توپخانه لشکر ۹۲ هم‌آهنگ کننده آتش در طرح‌ریزی آتش برای این

عملیات است.

«۲» ضمیمه ۲ (آتش پشتیبانی توپخانه صحرائی)

(۲) توپخانه پدافند هوایی: ضمیمه ۳ (آتش پشتیبانی توپخانه پدافند هوایی)

(ت) دستورات هم‌آهنگی

«۱» تجزیه و تحلیل: پس از اصابت به هدف‌ها را به عنصر آتش پشتیبانی لشکر گزارش نمایید.

«۲» آمادگی لازم برای مقابله با آتش‌های ضد تهیه دشمن را داشته باشید.

۴- خدمات پشتیبانی

الف- کلیات پیوست ث (خدمات پشتیبانی) طرح عملیاتی نصر.

ب- وسایل و خدمات: آماد طبقه ۵ میزان مهمات موجود برای عملیات نصر.

(۱) گلوله ساب کالیبر ۱۷۵ م م موجود نیست.

(۲) موشک کاتیوشا برای هر رسد در روز ۲۸۰ گلوله.

(۳) سایر انواع گلوله محدودیتی ندارد.

۵- فرماندهی و مخابرات:

الف- مخابرات:

(۱) پیش از اجرای تک مکاتبات رادیویی با نواخت عادی انجام شود.

(۲) پیوست ج (مخابرات و الکترونیک) طرح عملیاتی نصر.

ب- فرماندهی:

(۱) عنصر آتش پشتیبانی پاسگاه اصلی فرمانده لشکر ۹۲

(۲) مختصات پاسگاه اولیه فرمانده توپخانه لشکر ۱۶ بعداً اعلام می‌شود.

(۳) مختصات پاسگاه اولیه فرماندهی توپخانه لشکر ۹۲ بعداً اعلام می‌شود.

ج. ع. ف. ت نزا جا - سرهنگ ستاد حسینی

از طرف سرهنگ توپخانه ستاد افراپی

ضمیمه‌ها:

۱- آتش پشتیبانی هوایی (متعاقباً ارسال می‌شود).

۲- آتش پشتیبانی توپخانه (متعاقباً ارسال می‌شود).

۳- آتش پشتیبانی توپخانه پدافند هوایی (متعاقباً ارسال می‌شود).

زمان

ساعت محلی صدای جمهوری اسلامی ایران

پیوست عملیات هوایی (آتش پشتیبانی، پوشش هوایی)

نقشه‌ها: نقشه ناوبری تاکتیکی ۱:۵۰۰۰۰۰

نقشه ناوبری تاکتیکی ۱:۲۵۰۰۰۰

۱- وضعیت:

- الف- نیروهای دشمن برابر پیوست الف طرح عملیاتی نصر (نیروی زمینی دشمن با آتش پدافند زمین به هوای شدید در خط و هواپیماهای پوشش هوایی در پشت جبهه پشتیبانی می‌شود)
- ب- نیروهای خودی برابر پیوست الف کالک عملیاتی.

۲- مأموریت:

نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی مأموریت دارد نیروهای سطحی خود را به شرح زیر پشتیبانی نماید:

- الف- قطع خطوط مواصلاتی دشمن در منطقه سوسنگرد، اهواز.
- ب- تأمین آتش تهیه در منطقه عملیات.
- پ- پوشش هوایی منطقه و جلوگیری از نفوذ هواپیماهای دشمن.

۳- اجرا

الف- تدبیر عملیات:

- (۱) تشکیل مرکز عملیات پشتیبانی تیم‌های کنترل هوایی با ارتباط کامل و اختصاص هواپیماهای شماری در عملیات رزمی طرح نصر برابر زمان بندی تعیین شده.
- (۲) ترتیب تقدم پشتیبانی:

(الف) مرکز عملیات تاکتیکی هوایی مستقر در پایگاه چهارم شکاری با استفاده از کلیه امکانات خود (سورتهای واگذار شده) در مورد قطع خطوط مواصلاتی دشمن در محورهای بصره، حسینیه، خرمشهر، اهواز، نشوه، طلایه، حریر، نشوه و طلایه، سوسنگرد، اهواز تا قبل از ساعت (س) روز (ر) بنا به دستور اقدام می‌نماید.

(ب) مرکز عملیات تاکتیکی هوایی مستقر در پایگاه چهارم شکاری با استفاده از سورتهای واگذاری شده نسبت به تأمین پوشش هوایی منطقه اقدام می‌نماید.
پیوست الف- تعداد هواپیماها و یگانهای شرکت کننده:

- پایگاه یکم ترابری: یک فروند هواپیمای سوخت‌رسان از ساعت (۱-س) الی (۱۲+س) در منطقه Z آماده دارد.

- پایگاه سوم شکاری ۲ فروند اف-۴ به منظور پشتیبانی آتش تهیه در منطقه حمید و جفیر از ساعت (س) الی (س) به اضافه $1 \frac{1}{2}$ دقیقه.

- ۲ فروند اف-۴ به منظور انجام پشتیبانی نزدیک هوایی از ساعت (س) تا حداکثر ۳ ساعت در منطقه Z ایستاکایی انجام می‌دهند و در صورت عدم بهره‌برداری از آنها در پایین زمان تعیین شده جایگزین می‌گردند.

- ۸ فروند هواپیمای اف-۴ به منظور پشتیبانی نزدیک هوایی در آماده باش ۳۰ دقیقه خواهد بود.

- پایگاه چهارم: ۶ فروند اف-۵ به منظور پشتیبانی آتش تهیه در منطقه حمید، جفیر از ساعت (س) به اضافه $1 \frac{1}{2}$ دقیقه الی (س) به اضافه ۳ دقیقه.

- ۲ فروند اف-۵ به منظور پشتیبانی نزدیک هوایی در آماده باش ۵ دقیقه‌ای (خلبان داخل کابین).

- ۶ فروند اف-۵ به منظور پشتیبانی نزدیک هوایی در آماده باش ۳۰ دقیقه‌ای

- ۱۴ فروند اف-۵ با کد آلت به منظور تأمین پوشش هوایی در منطقه جنوب شرقی اهواز در ارتفاع ۵۰۰۰ پا از طلوع تا غروب.

- ۴ فروند اف-۴ در آماده باش ۱۵ دقیقه‌ای به منظور پشتیبانی نزدیک هوایی.

- ۲ فروند هواپیمای آر-اف-۵ به منظور پشتیبانی بصری و عکاسی.
- پایگاه ششم شکاری ۴ فروند به منظور آتش تهیه در منطقه حمید و جفیر از ساعت (س) به اضافه ۳^{۱۲} دقیقه الی (س) به اضافه ۵ دقیقه.
- ۶ فروند اف-۵ به منظور پشتیبانی نزدیک هوایی در آماده باش ۳۰ دقیقه (در صورت نیاز هواپیماها می‌توانند در منطقه Z سوختگیری نمایند).

- پایگاه هفتم شکاری ۲ فروند اف-۴ به منظور تأمین و پوشش هوایی منطقه.

الف- $31^{\circ}30' N$ ب- $31^{\circ}40' N$

$49^{\circ}50' E$ $31^{\circ}30' E$

- که یک فروند در منطقه مذکور و یک فروند در حال سوختگیری در منطقه:

الف- $31^{\circ}30' N$ ب- $32^{\circ}00' N$

$49^{\circ}50' E$ $49^{\circ}50' E$

- از ساعت (س) منهای یک ساعت الی (س) به اضافه ۵ ساعت.

- پایگاه هفتم شکاری ۲ فروند اف-۱۴ به منظور تأمین پوشش هوایی منطقه عملیات با

مختصات بالا به همان ترتیب از ساعت (س) به اضافه ۵ ساعت الی (س) به اضافه ۱۲ ساعت.

(پ) مرکز عملیات تاکتیکی هوایی مستقر در پایگاه چهارم شکاری با استفاده از سورتی‌های

واگذار شده در ساعت (س) روز (ر) آتش هوایی را به مدت ۵ دقیقه در منطقه تأمین می‌نماید.

(ت) پایگاه سوم، چهارم، ششم، هفتم و هشتم شکاری و یکم ترابری برابر پیوست الف کلیه

امکانات خود را (برابر سورتی‌های پیش‌بینی و واگذار شده) از ۰۰۰۰۱ محلی روز (ر) در اختیار مرکز

عملیات تاکتیکی هوایی جهت شرکت در عملیات مذکور قرار می‌دهند.

۴- دستورات هماهنگی:

الف- اعلام ساعت (س) از طریق مرکز عملیات تاکتیکی هوایی مستقر در پایگاه چهارم به کلیه یگان‌های

درگیر در عملیات ابلاغ می‌گردد.

ب- کلیه دستورالعمل‌های ایمنی و محدودیت‌های هوا برابر روش جاری عملیاتی خواهد بود.

- پ- مهمات مصرفی هواپیماها بمب‌های ۵۰۰ پوندی تأخیری و یا ۲۵۰-BL و ناپالم با فشنگ تعیین می‌گردد.
- ت- هواپیماهای سوخت رسان در منطقه ح آماده می‌باشند.
- ث- کلیه اطلاعات مربوط به هدف نحوه تماس و معرف فرکانس قابل استفاده بین نیروهای خودی قبلاً از طریق مرکز عملیاتی تاکتیکی در اختیار یگان‌های شرکت کننده قرار داده شده است.
- ج- خط بمب و لجمن توسط مرکز عملیات تاکتیکی از نیروهای سطحی دریافت و در اختیار یگان‌های شرکت کننده قرار خواهد گرفت.
- چ- با توجه به گسترش نیروهای خودی - دشمن و تهدیدات موجود در منطقه از نظر پدافند زمین به هوا دشمن مسیر رفت و برگشت پیشنهادی برای عملیات روی منطقه حمید و جفیر به منظور آتش تهیه که با هم‌آهنگی فرمانده لشکر ۹۲ زرهی و مرکز عملیات پشتیبانی نزدیک هوایی مستقر در لشکر ۹۲ قبلاً تهیه گردیده به فرماندهان پایگاه‌های سوم و چهارم و ششم و فرمانده ستاد عملیات جنوب اعلام شده است.

۵- فرماندهی و مخابرات:

الف- فرماندهی

فرماندهی و هدایت این طرح با ستاد عملیات جنوب مستقر در پایگاه چهارم خواهد بود.

ب- مخابرات

(۱) قبل از اجرای تک سکوت رادیویی کامل حفظ و در تمام طول عملیات مکالمات به زبان فارسی با استفاده از کدهای روزانه خواهد بود.

(۲) ارتباط بین مرکز عملیات تاکتیکی مستقر در اهواز با ناظرین مقدم (در طول جبهه) و قرارگاه تاکتیکی نزا و ستاد عملیات جنوب با استفاده از وسایل مخابراتی موجود برقرار می‌باشد، فرکانس و معرف قبلاً با مرکز عملیات پشتیبانی نزدیک هوایی مستقر در لشکر ۹۲ زرهی هم‌آهنگ و ابلاغ گردیده است.

ف نهاجا - سرهنگ خلبان جواد فکوری

از طرف سرهنگ عمرانی

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۸۷

شماره: ۳۰۰۱/۱۴

تاریخ: ۱۳۵۹/۱۰/۱

از: قرارگاه تاکتیکی نذا (دزفول) عملیات

به: گیرندگان

موضوع: طرح عملیاتی نصر ۱

پیرو شماره ۳۰۰/۱ - ۵۹/۹/۲۹

بدینوسیله یک نسخه طرح عملیاتی نصر ۱ با اعلام وصول الف - خ - ۴۸ به شرح زیر به پیوست ارسال می‌گردد. دستور فرمایید وصول آن را اعلام فرمایند.

ف نذا - سرتیپ ظهیرنژاد

از طرف سرهنگ حسینی

۱- طرح عملیاتی نصر ۱ - ۴ صفحه

۲- پیوست ب (کالک عملیاتی) - ۱ برگ

طرح‌ها و دستورات عملیاتی ۸۹/

نسخه ۱ از ۵ نسخه
قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب
دزفول
۱۱ دیماه ۱۳۵۹

طرح عملیاتی نا منظم در پشتیبانی عملیات جنوب اهواز

مدرک: نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ نقشه اهواز

(توجه: این طرح با هم‌آهنگی آقای دکتر چمران و فرمانده سپاه پاسداران خوزستان تهیه گردیده است.

یگان‌های اجرا کننده طرح:

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

فرمانده عملیات نامنظم دکتر چمران

نیروهای بسیج و مردمی

۱- وضعیت:

الف- نیروهای دشمن

ارتش متجاوز بعث عراق در اجرای عملیات تجاوز به ایران موفق شده است در منطقه مرزی و جنوب ایران مناطقی را اشغال نماید و اکنون با اتخاذ حالت پدافندی مواضع اشغالی را تحکیم می‌نماید.

ب- نیروهای خودی

(۱) ارتش جمهوری اسلامی ایران موفق شده است پیشروی ناگهانی نیروهای متجاوز را در مناسب-ترین خط پدافندی سد کند و اکنون آماده می‌شود با اجرای آفند متقابل نیروهای متجاوز از مناطق اشغالی ایران بیرون براند و یا نابود سازد.

(۲) سپاه پاسداران نیروهای بسیج مردمی در تمام مدت عملیات همدوش یگان‌های ارتش جمهوری اسلامی ایران با نیروهای متجاوز بعث عراق نبرد کرده و آماده‌اند تا آزاد کردن کلیه مناطق اشغالی به نبرد با دشمن ادامه دهد.

۲- مأموریت:

سپاه پاسداران و فرماندهی عملیات نامنظم دکتر چمران و نیروهای بسیج مردمی از زمان دریافت این طرح عملیات کمین و دستبرد و تخریب و ضربت را به مواضع، راه‌های تدارکاتی به مناطق تجمع تشدید می‌کنند و حداکثر تلفات و خسارات ممکنه را به دشمن وارد می‌سازند و آماده می‌شوند در پشتیبانی عملیات نامنظم یگان‌های نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران در منطقه اهواز در عملیات شرکت نمایند.

۳- اجرا:

الف- تدبیر عملیات. پیوست الف (الف)

این عملیات در ۲ مرحله و به شرح زیر اجرا می‌گردد:

(۱) مرحله یکم در وضعیتی که یگان‌های ارتش جمهوری اسلامی ایران در حالت پدافندی است، در این مرحله نیروهای مسلح غیر ارتشی با استقرار در روستاها و مناطق نزدیک خط مقدم ضمن همکاری با نیروهای ارتشی پرده پوشش و مراقبت بین مواضع ایجاد می‌کنند و با اجرای عملیات چریکی کمین و دستبرد و تخریب و ضربت منطقه عقبه نیروهای دشمن را تهدید می‌نمایند و امنیت و آرامش را در منطقه اشغالی از دشمن سلب می‌کنند.

(۲) مرحله دوم در وضعیتی که یگان‌های ارتش جمهوری اسلامی ایران تعرض متقابل در هر منطقه آغاز می‌کنند، نیروهای مسلح غیر ارتشی هم‌آهنگ با طرح عملیات در قسمتی از جبهه جنگ وارد عمل می‌گردند و به صورت یگان‌های پیاده مأموریت‌های پیش‌بینی شده در طرح‌های عملیاتی نیروی زمینی را اجرا می‌نمایند.

ب- سپاه پاسداران خوزستان

(۱) کرانه شرقی رودخانه کارون را از حوالی آبادی فارسیات بزرگ تا دارخوین و منطقه غربی جاده سوسنگرد و هویزه را پوشش و تأمین کنید.

(۲) عناصر سپاه را با استفاده از قایق از رودخانه عبور دهید و آبادی‌های کرانه غربی رودخانه کارون را از آبادی صفحه ۱ و ۲ تا آبادی قجریه اشغال و تأمین نمایند.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی ۹۱/

(۳) با اجرای عملیات چریکی کمین و دستبرد و تخریب و ضربت جاده اهواز خرمشهر را در منطقه عملیاتی سپاه مورد تهدید قرار دهید.

(۴) آماده باشید هنگام حمله لشکر ۹۲ زرهی به سمت جنوب افراد سپاه پاسداران در صورت دسته‌های ۴۵ نفری سازمان دهید و از سمت شرق رودخانه کارون به جاده اهواز خرمشهر حمله کنید و جاده را تصرف و کنترل نمایید.

(۵) با هم‌آهنگی با لشکر ۹۲ زرهی آتش پشتیبانی مورد نیاز یگان‌های سپاه را هم‌آهنگ سازید.

(۶) یگان‌های سپاه مستقر در مواضع پدافندی همجوار یگان‌های ارتشی به مأموریت خود ادامه دهند.

پ- فرماندهی عملیات نامنظم دکتر چمران

(۱) کرانه رودخانه کرخه کور را از حد مواضع لشکر ۹۲ زرهی تا مواضع دشمن در کرانه این رودخانه را پوشش و تأمین نمایند.

(۲) با عبور از رودخانه کرخه کور عناصر متفرق دشمن را در کرانه جنوبی آن رودخانه نابود سازید.

(۳) وضعیت دشمن را در جنوب اهواز و کرانه‌های کرخه کور بررسی کنید و اطلاعات به دست آمده را در اختیار لشکر ۹۲ زرهی قرار دهید.

(۴) با اجرای عملیات چریکی کمین و دستبرد و تخریب و ضربت را در جاده سوسنگرد هویزه کوشک و سوسنگرد بستان ستون‌های تدارکاتی دشمن مورد تهدید قرار دهید.

(۵) آماده باشید هنگام حمله لشکر ۱۶ و ۹۲ زرهی در منطقه عملیات افراد آن فرماندهی به صورت

گروهان پیاده سازمان دهید و قسمتی از منطقه عملیات برابر طرح عملیاتی تک نمایند.

(۶) یگان‌های فرماندهی در مناطق پدافندی همدوش یگان‌های نیروی زمینی مشغول عملیات می-

شوند و به پدافند در مواضع کنونی ادامه دهند.

(۷) با هم‌آهنگی لشکر ۱۶ و ۹۲ زرهی آتش پشتیبانی مورد نیاز یگان‌های فرماندهی عملیات نامنظم

را هم‌آهنگ و تأمین نمایید.

ت- دستورات هم‌آهنگی:

(۱) ستاد سپاه پاسداران و ستاد فرماندهی عملیات نامنظم دکتر چمران را با هم‌آهنگی لشکر ۱۶ و

۹۲ زرهی طرح‌های عملیاتی مشروح را تهیه و آماده اجرا می‌سازند.

- (۲) همکاری و هم‌آهنگی کلیه تلاش‌ها برای بیرون راندن ارتش متجاوز بعث عراق از میهن عزیز اسلامی ایران بین کلیه نیروهای رزمنده ارتشی و غیر ارتشی تأکید می‌گردد.
- (۳) تبادل اطلاعات و برقراری ارتباط صمیمانه حضوری و تلفنی برای هم‌آهنگی‌ها و همکاری ما عامل مؤثر موفقیت در اجرای طرح‌ها خواهد بود.
- (۴) مسئولیت هر یگان و هر عنصر رزمنده در تهیه طرح‌های هم‌آهنگ شده به طور وضوح مشروح گردد و به اجرا کنندگان آموزش داده شود.
- (۵) حتی‌المقدور و از تداخل یگان‌های ارتشی و غیر ارتشی در منطقه مسئولیت مشخص شده یکدیگر خودداری شود تا هم‌آهنگی عملیات حفظ شود.
- (۶) یگان‌های سپاه پاسداران و فرماندهی نامنظم و سایر نیروهای مسلح مردمی به صورت یک یگان شبه نظامی سازمان داده شوند و فرماندهی و ستاد و یگان اجرایی و پشتیبانی آتش و پشتیبانی تدارکاتی برای آن‌ها تعیین و تأمین گردد تا هدایت عملیات این یگان‌ها در عملیات منظم امکان‌پذیر باشد.

۴- اداری و لجستیک

- الف- سپاه پاسداران و فرماندهی نامنظم یک عنصر پشتیبانی تدارکاتی برای خود سازمان می‌دهد که این عنصر مسئول دریافت وسایل و تجهیزات و خاوروبار و مهمات و سوخت از منابع تدارکات ارتشی و غیر ارتشی می‌باشد.
- ب- برای هر منطقه عملیات حداقل یک عنصر پشتیبانی فرعی تشکیل شود و نقاط تدارک خاوروبار و مهمات و سوخت و آب به وسیله این عنصر پشتیبانی برقرار شود و محل این نقاط به همه نیروهای رزمنده غیرارتشی ابلاغ گردد.
- پ- مهمات مورد نیاز نیروهای مسلح غیر ارتشی برابر روش‌های مصوبه تأمین می‌گردد.
- ت- صرفه‌جویی و کنترل در مصرف مهمات به همه برادران مسلح غیرارتشی در عملیات تعرضی آموزش داده شود و مشکلات تأمین مهمات یادآوری گردد.
- ث- سوخت خودروهای یگان‌های مسلح غیر ارتشی در حین اجرای حمله مانند یگان‌های ارتش از نزدیک‌ترین نقطه آماد ارتشی تأمین گردد.
- ج- شهدا و مجروحین برادران غیر ارتشی به نقاط جمع‌آوری یگان‌های ارتشی تخلیه گردد.

۵- فرماندهی و مخابرات

الف- فرماندهی

(۱) برای هر یگان سپاه پاسداران و فرماندهی نامنظم یک فرمانده بنام تعیین و برای یگان‌های ارتشی همجوار معرفی شود.

(۲) قبل از اجرای هر طرح فرماندهان سپاه پاسداران و یگان‌های فرماندهی نامنظم فرماندهان نظامی منطقه عملیات مشترک کمیسیون هم‌آهنگی تشکیل دهند و طرح‌ها را هم‌آهنگ سازند.

ب- مخابرات

(۱) از برقراری ارتباط بی‌سیم شبکه اف-ام در کلیه مراحل عملیات پدافندی خودداری شود.

(۲) در عملیات آفندی تا قبل از شروع حمله از ارتباط رادیویی اف-ام خودداری و فقط پس از شروع حمله مکالمات رادیویی با رعایت حفاظت محل یگان‌ها مجاز خواهد بود.

(۳) فرماندهی سپاه پاسداران و فرماندهی نامنظم هر منطقه با فرماندهی یگان ارتشی همان منطقه ارتباط بی‌سیم برقرار سازد.

فرمانده کل قوا - سید ابوالحسن بنی صدر

گیرندگان:

فرماندهی عملیات نامنظم آقای دکتر چمران (اهواز)

سپاه پاسداران خوزستان (اهواز)

لشکر ۱۶ زرهی - لشکر ۹۲ زرهی

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۹۵

نسخه از نسخه
قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب
دزفول
آذر ماه سال ۵۹
الف ج ۴۸

طرح عملیاتی نصر ۱

مدرک: ۲۵۰۰۰۰: ۱ منطقه اهواز - آبادان

طرح عملیاتی نصر

سازمان رزمی:

تغییرات نسبت به سازمان رزمی طرح عملیاتی نصر (کلیه عناصر لشکر ۹۲ زرهی از ساعت ۲۴-س) زیر
امر لشکر ۱۶ زرهی خارج و در اختیار لشکر ۹۲ زرهی قرار می‌گیرند.)

۱- وضعیت:

الف- نیروی دشمن: پس از اجرای طرح نصر برآورد و اعلام می‌گردد.

ب- نیروهای خودی:

(۱) نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران با پشتیبانی نیروی هوایی موفق شده است که مرحله یکم عملیات نصر را در منطقه اهواز علیه نیروهای متجاوز بعثی عراق با موفقیت به پایان برساند و آماده می‌شود که با استفاده از شرایط مناسب به دست آمده آفند به سمت جنوب را برای نابود ساختن نیروهای دشمن و ترمیم خط مرز در جنوب اهواز ادامه دهد.

(۲) نیروی هوایی: مأموریت بدون تغییر.

(۳) نیروی دریایی: مأموریت بدون تغییر.

(۴) فرماندهی ارونند: پس از تصرف و تأمین (هدف الف) و خط کرکس وسیله لشکر ۱۶ و لشکر ۹۲ از

سمت ماهشهر، آبادان و خرمشهر به نیروهای دشمن تک می‌کند و آبادان را از محاصره آزاد می‌سازد.

(۵) سپاه پاسداران: مأموریت بدون تغییر.

پ- زیر امر و جدا شده: به سازمان رزمی مراجعه شود..

ت- فرض‌ها:

- (۱) مأموریت یگان‌های لشکر ۱۶ و لشکر ۹۲ برای تأمین خط کرس با موفقیت اجرا گردیده است.
- (۲) استعداد دشمن در منطقه نسبت به طرح نصر کاهش یافته و عناصر دشمن به حالت عملیات تأخیری درآمده‌اند.
- (۳) تغییرات وضعیت جوی و بارندگی‌های فصلی اجرای این طرح را غیر ممکن نسازد.
- (۴) پشتیبانی نزدیک هوایی و عملیات هوانیروز امکان‌پذیر خواهد بود. ولی عدم امکان آن مانع اجرای این عملیات نخواهد بود.

۲- مأموریت

نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران با عناصری از لشکرهای ۱۶ و ۹۲ زرهی در ساعت (س) روز (ر) در منطقه جنوب اهواز در غرب کارون آفند می‌کند و هدف‌های الف، ب، پ، ت، ث و ج را در قسمت جنوب غربی اهواز تصرف و خطوط سیمرغ و عقاب را در خط مرزی تأمین می‌نماید و آماده می‌شود هدف چ را در خاک عراق تصرف و کرانه شرقی رودخانه دجله را تأمین می‌نماید.

۳- اجرا

الف- تدبیر عملیات: پیوست پ (کالک عملیاتی)

(۱) مانور: این عملیات در ۲ مرحله به شرح زیر اجرا می‌گردد:

(الف) مرحله یکم نیروی زمینی با لشکر ۱۶ در شمال غرب و لشکر ۹۲ زرهی در جنوب غرب تک می‌کند. هدف‌های الف، ب، پ و ت را تصرف و خط سیمرغ را در سمت جنوب و خط عقاب را در سمت غرب تأمین می‌کند.

(ب) مرحله دوم: لشکر ۱۶ زرهی بنا به دستور تک را به سمت غرب ادامه می‌دهد و کرانه شرقی رودخانه دجله را تصرف و تأمین می‌نماید و لشکر ۹۲ زرهی در سمت جنوب تک می‌کند، خرمشهر را تأمین می‌نماید. بنا به دستور در محور خرمشهر بصره تک را به سمت غرب ادامه می‌دهد و هدف‌های ج و چ را تصرف و کرانه شرقی رودخانه دجله را در منطقه مربوطه تأمین می‌نماید.

(۲) آتش‌ها:

(الف) آتش تهیه به مدت ۲۰ دقیقه از ساعت (۱۵-س) تا (۵+س) اجرا می‌گردد.

(ب) پیوست ب (طرح پشتیبانی آتش).

ب- لشکر ۱۶

(۱) در ساعت (س) روز (ر) در محور پلنگ تک نموده و هدف‌های ب و پ را تصرف و خط عقاب را تأمین نمایید.

(۲) آماده باشید بنا به دستور تک را به سمت غرب ادامه دهید، کرانه شرقی رودخانه دجله را در منطقه لشکر تصرف و تأمین نمایید.

پ- لشکر ۹۲

(۱) در ساعت (س) روز (ر) در محور گرج تک نموده ضمن نابود کردن و بیرون راندن دشمن از مرز هدف الف را تصرف و خطوط سیمرغ و عقاب را تأمین نمایید.

(۲) بنا به دستور تک را به سمت جنوب ادامه دهید، هدف‌های ث و ج را تصرف و خرمشهر را تأمین نمایید.

(۳) آماده باشید بنا به دستور تک را به سمت غرب ادامه دهید، هدف چ (تنومه) را تصرف و کرانه شرقی رودخانه دجله را تأمین نمایید.

ث- لشکر ۲۱

به پدافند مواضع کنونی ادامه دهید.

ج- تیپ ۸۴

به پدافند در مواضع کنونی ادامه دهید.

چ- گروه ۵۵ توپخانه

به مأموریت پشتیبانی آتش از لشکر ۲۱ کماکان ادامه دهید.

ح- فرماندهی هوانیروز

تقدم پشتیبانی آتش هلی‌کوپترها را از ساعت (س) روز (ر) به منطقه اهواز اختصاص دهید.

خ- احتیاط نیروی زمینی

(۱) تیپ ۲ لشکر ۱۶ در منطقه دزفول.

(۲) تیپ ۵۵ هوارد در منطقه شوش.

(۳) یگان‌های درگیر نشده لشکر ۹۲ در منطقه اهواز.

د- دستورات هم‌آهنگی

(۱) ساعت (س) روز (ر) بنا به دستور قرارگاه تاکتیکی نیروی زمینی تعیین و ابلاغ می‌گردد.

(۲) به محض وصول این طرح برای طرح‌ریزی معتبر و بنا به دستور قابل اجرا می‌باشد.

(۳) هرگونه تغییر در این طرح با دستورات جزء به جزء ابلاغ می‌گردد.

۴- اداری و لجستیکی

به پیوست طرح عملیاتی نصر مراجعه شود.

۵- فرماندهی و مخابرات

الف- دستورات مخابراتی طرح عملیاتی نصر معتبر ولی کلید رمز جدید برای این عملیات در کلیه رده‌ها

بایستی تهیه شود.

ب- فرماندهی: پاسگاه فرماندهی تاکتیکی نزاجا در ابتدای عملیات در اهواز و تغییرات آن ابلاغ می‌گردد،

لشکرها موقعیت پاسگاه فرماندهی و تغییرات آن را گزارش نمایند.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیر نژاد

پیوست‌ها:

الف- اطلاعات (پس از اجرای طرح نصر تهیه و ابلاغ می‌گردد)

ب- طرح پشتیبانی آتش

پ- کالک عملیات.

گیرندگان:

- ت ر سماجا (سماجا ۳)

- نزاجا (مد عملیات)

- نهجا (مد عملیات)

- پایگاه چهارم شکاری

- ف اروند

- لشکر ۱۶، لشکر ۹۲، لشکر ۲۱.

ضمیمه طرح آتش پشتیبانی هوایی، پیوست آتش پشتیبانی دستور عملیاتی

مدرک: طرح عملیاتی رزمی نصر

نقشه: ۱:۲۵۰۰۰۰

۱- وضعیت

الف- نیروهای دشمن پیوست الف طرح عملیاتی نصر

ب- نیروهای خودی پیوست ب کالک عملیاتی

پ- زیر امر و جدا شده به سازمان رزمی مراجعه شود.

۲- مأموریت

نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران مأموریت دارد با استفاده از هواپیماهای مستقر در پایگاه چهارم شکاری خطوط مواصلاتی دشمن را در منطقه سوسنگرد اهواز مورد حمله قرار داده و تا آنجا که ممکن است پشتیبانی را به حداقل برساند.

پوشش هوایی منطقه به منظور جلوگیری کردن از نفوذ هواپیماهای شکاری بمباران دشمن به خاک کشور و امکان پشتیبانی نزدیک هواپیماهای دشمن را خنثی و در زمان تعیین شده با اجرای آتش تهیه نیروهای خودی را در این عملیات پشتیبانی نماید.

۳- اجرا

الف- تدبیر عملیات

(۱) نیروی هوایی با تشکیل مراکز عملیات پشتیبانی و اعزام تیم‌های کنترل هوایی با ارتباط کامل و اختصاص هواپیماهای شکاری کلیه عملیات رزمی طرح نصر را برابر زمان‌بندی تعیین شده پشتیبانی می‌نماید.

(۲) ترتیب تقدم پشتیبانی

الف) پایگاه چهارم شکاری از تاریخ دریافت طرح عملیاتی نصر کلیه امکانات خود را در مورد از بین بردن خطوط مواصلاتی دشمن در محورهای بصره- حسینییه - اهواز، بصره - خرمشهر - اهواز، نشوه - طلایه - جفیر - اهواز، نشوه - طلایه - سوسنگرد بنا به امر فرمانده کل قوا و فرماندهی نیروی هوایی اجرا خواهد نمود.

ب) پایگاه چهارم شکاری با استفاده از ۶ سورتی پرواز تاکتیکی عملیات پشتیبانی نزدیک هوایی را روی نیروهای دشمن با استفاده از خط بمب و لجمن که توسط نیروی زمینی تعیین گردیده است.

رأس زمان تعیین شده در طرح اجرا خواهد نمود و در این پشتیبانی نیروهای احتیاط در ایستگاه حمید مورد تک قرار خواهد گرفت.

(پ) پایگاه چهارم شکاری پوشش هوایی منطقه عملیات را به منظور خنثی سازی هرگونه عملیات هوایی دشمن اعم از پشتیبانی نزدیک هوایی و حفظ برتری هوایی اجرا خواهد نمود.
(ت) پایگاه چهارم شکاری با هماهنگی‌های قبلی با قرارگاه مرکز عملیات تاکتیکی نزاجا تعداد ۱۰ سورتی هواپیما مجهز به مهمات را آماده تا در صورت درخواست از طرف مرکز عملیات تاکتیکی مستقر در اهواز زمانی که نیروهای دشمن از حالت سکون خارج و به حرکت درآمده‌اند. به منظور پشتیبانی نزدیک هوایی در اختیار قرار خواهد داد.

ب- سهمیه‌ها

(۱) پوشش هوایی منطقه از طلوع تا غروب با ۱۸ سورتی هواپیمای اف-۵ در حوالی اهواز تأمین و در صورت نفوذ هوایی دشمن عملیات آنان را خنثی خواهد نمود.

(۲) قطع خطوط مواصلاتی دشمن در صورت مساعد بودن هوا مدتی قبل از شروع عملیات اجرا و روزانه بین ۶ الی ۱۰ سورتی بدین منظور به کار گرفته خواهد شد.

(۳) پشتیبانی نزدیک هوایی با ۶ سورتی هواپیمای اف-۵ و اف-۴ با ماکزیمم مهمات اجرا و در صورت درخواست هواپیماهای آماده، عملیات یاد شده را پشتیبانی خواهد نمود.

(۴) کلیه هماهنگی‌های پشتیبانی نزدیک هوایی و عملیات هلی‌کوپترها توسط مرکز عملیات تاکتیکی مستقر در اهواز انجام خواهد گرفت.

(۵) کلیه هواپیماها با بمب‌های ۵۰۰ پوندی و BL ۷۵۵ مجهز خواهد بود.

۴- فرماندهی و مخابرات

الف- فرماندهی

فرماندهی با ستاد عملیات جنوب مستقر در پایگاه چهارم شکاری خواهد بود.

ب- مخابرات

(۱) پیش از اجرای تک سکوت رادیویی حفظ و مکالمات به صورت فارسی با استفاده از کدهای روزانه به صورت عادی اجرا شود.

(۲) ارتباط بین مرکز عملیات تاکتیکی مستقر در اهواز با ۴ ناظر مقدم در خطوط مختلف جبهه و قرارگاه تاکتیکی نزاجا و ستاد عملیات جنوب با استفاده از وسایل مخابراتی موجود برقرار می‌باشد.

فرمانده ستاد عملیات جنوب - سرهنگ مصطفی افشار

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۰۱

شماره: ۵۰-۴۸-۲۰۱

تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۴

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم (عملیات)

به: گیرندگان مراجعه شود

در مورد طرح ظفر

بدین وسیله طرح عملیاتی ظفر که بر مبنای طرح عملیاتی نصر تهیه گردیده است، به شرح زیر به پیوست ارسال می‌گردد. دستور فرمایید وصول آن را به لشکر اعلام فرمایند.

ف لشکر ۹۲ زرهی - سرهنگ قاسمی

۸ برگ	۱- طرح عملیاتی ظفر
۱ برگ	۲- لیست گیرندگان
۶ برگ	۳- پیوست الف اطلاعات
۱ قطعه کالک	۴- پیوست ب (کالک عملیاتی)
۳ برگ	۵- پیوست ب (پشتیبانی آتش)
۱ برگ	۶- ضمیمه ۱ آتش پشتیبانی هوایی
۱ برگ	۷- ضمیمه ۲ پدافند هوایی
۳ برگ و یک قطعه کالک	۸- پیوست اداری
۵ برگ و یک قطعه کالک	۹- ضمیمه ۱ پیوست ت پرسنلی
۱ برگ	۱۰- پیوست ث (سازمان رزمی)
۱ برگ	۱۱- پیوست ج سازمان برای رزم توپخانه

گیرندگان:

برای طرح عملیاتی ظفر تیمسار فرماندهی قرارگاه مقدم جنوب

نسخه از نسخه
قرارگاه لشکر ۹۲ زرهی
اهواز - ایران
د-ک ۲۵

طرح عملیاتی ظفر

مدرک: طرح عملیاتی نصر و نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰

(اهواز - ایران)

سازمان رزمی (پیوست ث)

۱- وضعیت

الف- نیروهای دشمن (پیوست الف اطلاعات)

ب- نیروهای خودی

(۱) نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران با عناصری از لشکر ۱۶ و ۹۲ زرهی در ساعت (س) روز (ر) در منطقه اهواز (کالک عملیاتی) آفند می‌کند و پادگان حمید (هدف الف) را در جنوب اهواز تصرف و خط گسترش را تأمین و بنا به دستور حمله را به سمت جنوب ادامه می‌دهد.

(۲) لشکر ۲۱ پیاده

(الف) به پدافند در مواضع کنونی ادامه می‌دهد.

(ب) آماده می‌شود بنا به دستور تیپ ۲ لشکر ۱۶ زرهی را در منطقه دزفول زیر امر بگیرد و مسئولیت پدافند منطقه دزفول را عهده‌دار شود.

(پ) با هم‌آهنگی لشکر ۱۶ زرهی طرح پدافند کلی منطقه دزفول - اهواز - شوش را تهیه و اجرا می‌نماید.

(۳) لشکر ۱۶ زرهی

(الف) تیپ ۳ زرهی و عناصر لشکری را (برابر لیست عده‌ها) از تاریخ ۵۹/۹/۲۹ به منطقه اهواز

تغییر مکان می‌دهد و در منطقه تجمع (کالک عملیاتی) مستقر می‌سازد.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۰۳

(ب) با تیپ ۲ زرهی آماده می‌شود مواضع سد کننده در شرق پای پل کرخه را اشغال خط دوم پدافندی را در منطقه دزفول اشغال و آماده تقویت پدافند لشکر ۲۱ در منطقه دزفول می‌گردد.
(پ) در ساعت (س) روز (ر) در محور شیر تک می‌کند و کرانه شمالی رودخانه کرخه کور را تصرف و بنا به دستور تک را به سمت هدف (الف) ادامه داده و آن را تصرف و تأمین می‌نماید.
(ت) گروهان پل را به اهواز تغییر مکان و زیر امر لشکر ۹۲ زرهی قرار دهید.
(ث) بنا به دستور تیپ ۳ زرهی را از ساعت (۲۴-س) در منطقه تجمع زیر امر لشکر ۹۲ زرهی قرار می‌دهد.

(۴) فرماندهی اروند در منطقه آبادان ماهشهر پدافند می‌کند. برای عقب راندن دشمن از شرق رودخانه کارون و تأمین کرانه شرقی رودخانه کارون در منطقه عملیاتی مربوطه آماده می‌شود.

(۵) سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

(الف) کلیه پرسنل سپاه را در مناطق تیپ‌ها زیر امر تیپ مربوطه قرار می‌دهد.

(ب) مأموریت‌های واگذاری را با هم‌آهنگی کامل با فرماندهان تیپ اجرا می‌نماید.

(۶) نیروهای ستاد عملیات نامنظم

(الف) نیروهای موجود در تیپ ۱، ۲ و ۳ را زیر امر مربوطه قرار می‌دهد.

(ب) مأموریت‌های واگذاری را با هم‌آهنگی کامل فرماندهان تیپ اجرا می‌نمایند.

پ- زیر امر و جدا شده:

(۱) زیر امر:

(الف) گروه رزمی ۲۹۱ تانک لشکر ۷۷ زیر امر لشکر قرار گرفته است.

(ب) گروهان پل لشکر ۱۶ زیر امر لشکر.

(پ) تیپ ۳ لشکر ۱۶ زرهی بنا به دستور از ساعت (۲۴-س) زیر امر لشکر قرار می‌گیرد.

(ت) سپاه پاسداران و نیروهای ستاد عملیات نامنظم زیر امر لشکر قرار گرفته است.

(۲) جدا شده:

(الف) تیپ ۲ زرهی از ۲۴-س زیر امر لشکر ۱۶ قرار می‌گیرد. (بنا به دستور)

(ب) گروهان دوم پیاده زرهی گردان ۱۶۵ در منطقه لشکر ۱۶ به کار رفته است.

ت- فرضیات:

(۱) تغییرات وضعیت جوی و بارندگی فصلی منطقه به جدی نخواهد بود که اجرای این طرح را غیر ممکن سازد.

(۲) تا خاتمه اجرای این طرح نیروی دشمن تعرض گسترده‌ای نخواهد کرد و تغییرات عمده‌ای در وضعیت کنونی جبهه‌ها ایجاد نخواهد شد.

(۳) در صورت تغییر ناگهانی وضعیت جوی در حین اجرای طرح عدم امکان پشتیبانی هوایی مانع مهمی در اجرای عملیات نخواهد بود.

۲- مأموریت

لشکر ۹۲ زرهی در ساعت (س) روز (ر) به شرح زیر مأموریت‌های محوله را اجرا می‌نمایند:

الف- با تیپ ۳ زرهی در منطقه الله‌اکبر به پدافند ادامه می‌دهد.

ب- با عناصری از تیپ ۱ زرهی در منطقه دب حردان تک محدود و محلی را آغاز و کلیه آتش‌های پشتیبانی از ۱۵-س آتش تهیه به مدت ۱۵ دقیقه اجرا می‌نماید.

پ- آماده می‌گردد به محض وصول عناصری از لشکر ۱۶ زرهی به کرانه شمالی رودخانه کرخه کور در محور ببر از رودخانه کارون عبور کرده و پادگان حمید را تصرف و تأمین نماید.

ت- تا آغاز عقب‌نشینی محسوس نیروهای دشمن از مواضع دب حردان مواضع پدافندی جنوب اهواز را با یگان‌های موجود در آن منطقه حفظ می‌نماید.

ث- آماده می‌شود پس از تصرف پادگان حمید با تیپ ۱ زرهی در ایستگاه آب تیمور احتیاط نیروی زمینی را تشکیل دهد.

۳- اجرا

الف- تدبیر عملیاتی (پیوست ب کالک عملیاتی)

(۱) مانور:

این مرحله در ۲ مرحله به شرح زیر اجرا می‌شود:

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۰۵

(الف) مرحله یکم : لشکر ۹۲ آماده می‌شود:

«۱» با گروه رزمی ۲۹۱ تانک و گردان ۲۸۳ سوار زرهی از رودخانه کارون در منطقه فارسیات (صفحه ۱) عبور کند و از سمت مشرق مواضع دشمن را در منطقه اهواز مورد تهدید قرار دهد.

«۲» گردان ۲۳۱ تانک در محور عقاب اجرای مانور احاطه‌ای و تک محدود نموده جناح راست دشمن را تهدید و هدف (ج) را تصرف می‌نماید.

(ب) مرحله دوم:

«۱» لشکر ۹۲ زرهی در محور ببر تک می‌کند و پادگان حمید را تصرف و خط کرکس را تأمین می‌نماید.

«۲» پس از تصرف پادگان حمید با تیپ ۱ زرهی در ایستگاه آب تیمور احتیاط نیروی زمینی را تشکیل می‌دهد.

(۲) آتش:

(الف) آتش تهیه به مدت ۱۵ دقیقه از (۱۵-س) اجرا خواهد شد در ساعت (۵-س) پرده دود برابر کالک اجرا می‌شود.

(ب) تقدم آتش توپخانه پدافند هوایی ابتدا با گروه رزمی ۲۹۱ تانک و گردان ۲۸۳ سوار زرهی و سپس با تیپ ۳ و ۱ خواهد بود.

(پ) پشتیبانی هوایی و هوانیروز در تمام مدت عملیات در صورت مساعد بودن هوا بنا به درخواست یگان‌ها اجرا خواهد شد.

(پیوست پ) پشتیبانی آتش

ب- تیپ ۱ زرهی

(۱) آماده باشید در ساعت (س) روز (ر) با اجرای مانور احاطه‌ای یک طرفه با گردان ۲۳۱ تانک تک محدود نموده جناح راست دشمن را تهدید و هدف (ج) را تصرف و تأمین نمایید.

(۲) تا آغاز عقب‌نشینی محسوس نیروهای دشمن از مواضع دب حردان پدافند از جنوب اهواز با یگان‌های موجود در آن منطقه حفظ نمایید.

- (۳) پس از تصرف پادگان حمید توسط یگان‌های تک‌کننده آماده باشید بنا به دستور در ایستگاه آب تیمور احتیاط نیروی زمینی را تشکیل دهید.
- (۴) احتیاط آن یگان را با اجازه لشکر به کار برید.
- (۵) پرسنل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را زیر امر بگیرید.
- (۶) با به کار بردن سپاه جناح چپ را بپوشانید.
- (۷) از پرسنل سپاه به صورت واحد پیاده در تک محدود استفاده نمایید.
- (۸) در پیدا کردن میادین مین از پرسنل سپاه کمک بگیرید.
- (۹) با به کار بردن پرسنل سپاه عملیات دستبرد و کمین را در منطقه دشمن اجرا نمایید.

پ- تیپ ۲ زرهی:

- (۱) از ساعت (۲۴-س) زیر امر لشکر ۱۶ زرهی قرار بگیرید.
- (۲) گروه رزمی ۱۴۸ پیاده لشکر ۷۷ و گروهان پیاده ۱۰۰ را از ساعت (۲۴-س) از زیر امر خارج نمایید.

ت- تیپ ۳ زرهی:

- (۱) در منطقه فعلی (الله‌اکبر) به پدافند ادامه دهید.
- (۲) گروه رزمی ۱۴۸ و گروهان پیاده و گردان ۱۰۰ را از ساعت (۲۴-س) زیر امر بگیرید.
- (۳) از منطقه جنوب و جنوب غرب سوسنگرد پدافند نمایید.

ث- گروه رزمی ۱۴۸ پیاده مشهد:

- (۱) از ساعت (۲۴-س) پس از خارج شدن از زیر امر تیپ ۲ زرهی زیر امر تیپ ۳ قرار بگیرید.
- (۲) تأمین سوسنگرد را بنا به تدبیر فرمانده تیپ ۳ برقرار نمایید.

ج- گروه رزمی ۲۹۱ تانک

- (۱) مواضع شناسایی شده در منطقه فارسیات جلو مواضع یگان‌های توپخانه اشغال نمایید.
- (۲) منطقه غرب کارون را تا حدی که ممکن است قبلاً شناسایی نمایید.
- (۳) آماده باشید بنا به دستور پس از عبور گردان ۲۸۳ سوار زرهی از رودخانه و تأمین سر پل از کارون عبور کرده، با تک در محور ببر جناح راست دشمن را تهدید و هدف (د) را تصرف و بنا به دستور پادگان حمید را تصرف نماید.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۰۷

(۴) یک گروهان از سپاه پاسداران را زیر امر بگیرید.

چ- گردان ۲۸۳ سوار زرهی:

(۱) منطقه غرب کارون را تا حدی که ممکن است قبلاً شناسایی کنید.

(۲) آماده باشید بنا به دستور از رودخانه کارون عبور کرده و ضمن تأمین سرپل در غرب کارون و

ایجاد فضای کافی برای گروه رزمی ۲۹۱ تانک در محور شاهین تک نموده عقب و جناح راست دشمن را

تهدید و جناح شمالی گردان ۲۹۱ را حفاظت نمایید.

(۳) یک گروهان از سپاه پاسداران را زیر امر بگیرید.

خ- گردان ۴۲۹ مهندس:

(۱) در محل فارسیات (صفحه ۱) شناسایی به عمل آورده و پل نظامی جهت عبور یگان‌های تانک

احداث نمایید.

(۲) گروهان پل لشکر ۱۶ زرهی را زیر امر بگیرید.

(۳) در پاک کردن میدادین مین به گروه رزمی ۲۹۱ تانک و ۲۸۳ سوار زرهی کمک کنید و حتی-

المقدور یک تیم پاکسازی میدان مین در اختیار بگذارید.

(۴) به گردان‌های ۲۸۳ و ۲۹۱ به هر کدام یک دستگاه بلدوزر و یک دستگاه لودر واگذار کنید.

(۵) به هر یک از تیپ‌ها به خصوص تیپ ۱ زرهی با امکانات موجود بلدوزر و لودر در اختیار بگذارید.

د- گردان مخابرات

(۱) تأسیسات مخابراتی پاسگاه فرماندهی لشکر (رده جلو و رده عقب را برقرار نمایید).

(پیوست پ پشتیبانی آتش)

(۲) توپخانه پدافند هوایی:

«الف» هر یک از تیپ‌ها را با یک آتشبار پشتیبانی نمایید.

«ب» آتشبار پدافند هوایی تیپ ۲ به همراه یگان خواهد بود.

«پ» تأمین هوایی قرارگاه لشکر را با حداقل ۲ قبضه توپ ۵۷ م م برقرار نمایید.

ر- احتیاط:

(۱) گردان ۱۶۵ پیاده زرهی (-)

(۲) احتیاط تیپ ۱ زرهی

ز- سپاه پاسداران:

(۱) کلیه پرسنل در منطقه دب حردان را زیر امر تیپ ۱ زرهی قرار دهید.

(۲) به هر یک از گردان‌های ۲۹۱ تانک و ۲۸۳ سوار زرهی یک گروهان اعزام و زیر امر یگان‌های

مزبور قرار دهید.

(۳) جناح چپ تیپ ۱ زرهی را بیوشانید.

(۴) پرسنل سپاه را به صورت یگان پیاده جهت تک‌های محدود به کار ببرید.

(۵) در کشف میادین مین با یگان‌های مهندس لشکر همکاری نمایید.

(۶) عملیات دستبرد و کمین را در منطقه دشمن اجرا نمایید.

(۷) حتی‌المقدور تلاش نمایید جاده اهواز - خونین شهر را در جنوب پادگان حمید مسدود نمایید.

س- دستورات هماهنگی:

(۱) ساعت (س) روز (ر) بنا به دستور قرارگاه تاکتیکی نزاخا تعیین و ابلاغ خواهد شد.

(۲) به محض وصول این طرح یگان‌های اجرا کننده عملیات شناسایی و طرح‌ریزی را اجرا و آماده نمایید.

(۳) هرگونه تغییرات در این طرح‌ها با دستور جزء به جزء ابلاغ می‌گردد.

(۴) غافلگیری و سرعت عمل در طرح‌ریزی و اجرا مورد توجه مخصوص کلیه رده‌های فرماندهی باشد.

(۵) اجرای آموزش‌های تکنیکی و تاکتیکی، روش آتش و حرکت استفاده صحیح از زمین دیدبانی و

تیراندازی و ایجاد روح تعرضی و شجاعت با استفاده از قدرت آتش تانک‌ها در پشتیبانی پیاده نظام هنگام

برخورد به مواضع ضد تانک دشمن تأکید می‌گردد.

(۶) به خط منع آتش و خط تطبیق آتش‌های پشتیبانی نهایت توجه بشود.

(۷) از پرده دود نهایت استفاده بشود و زمان اجرای پرده و دود حائز اهمیت فراوان می‌باشد.

(۸) نحوه استفاده از پرده دود آموزش داده شود.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۰۹

(۹) به تأمین سرپل تا تصرف کامل پادگان حمید توجه بشود و با استقرار عناصر تأمینی (پهلودار) از غافلگیری جلوگیری نمایند.

(۱۰) به میادین مین دشمن توجه کافی بشود و میدان‌های مین را شناسایی و با علامت‌گذاری مشخص نموده و حتی‌الامکان دور زده شود.

(۱۱) استفاده صحیح از زمین تأکید می‌گردد.

(۱۲) پیشروی با خیزهای کوتاه و متناسب اجرا گردد.

(۱۳) از نیروی پیاده و سپاه زیر امر حداکثر استفاده در جلو تانک‌ها متناسب با وضعیت دشمن استفاده شود.

۴- اداری و لجستیکی: پیوست ت

۵- فرماندهی و مخابرات

الف- مخابرات

(۱) کلیه مواد دستورات کار مخابرات صادره از قرارگاه لشکر با توجه به تاریخ استفاده از آن‌ها قابل اجرا می‌باشد.

(۲) سکوت رادیویی شبکه‌ها بنا به دستور می‌باشد.

(۳) وسایل مخابراتی در قرارگاه یگان‌ها طوری مستقر گردند که در اثر تک هوایی و یا آتش توپخانه دشمن حداقل تلفات و ضایعات به آن‌ها وارد گردد.

(۴) هرگونه اشکال در امر ارتباطی را سریعاً به مخابرات به مخابرات لشکر گزارش کنید.

(۵) محل اولیه افسر مخابرات لشکر در قرارگاه تاکتیکی لشکر می‌باشد.

ب- فرماندهی:

(۱) محل پاسگاه فرماندهی رده جلو لشکر جنب پاسگاه فرماندهی تیپ ۱ زرهی خواهد بود.

(۲) پاسگاه فرماندهی رده عقب در محل فعلی خواهد بود.

(۳) تغییرات بعدی متعاقباً ابلاغ خواهد شد.

- (۴) یگان‌ها محل پاسگاه و فرماندهی خود را با ذکر نام محل و مختصات دقیق گزارش نمایید.
- (۵) فرماندهان تا رده گروهان حتی‌المقدور در خط مقدم یگان مربوطه قرار گیرند و با ارائه رشادت و شهامت و تدبیر شخصی رهبری و فرماندهی یگان‌های مربوطه را به نحو مطلوب اعمال نمایند.
- ف لشکر ۹۲ زرهی - سرهنگ قاسمی
معتبر است رکن سوم

رسید اطلاع دهید.

پیوست‌ها:

الف- اطلاعات	ب- کالک عملیات	پ- طرح پشتیبانی آتش
ت- اداری	ث- سازمان رزمی	ج- سازمان رزم یگان‌های توپخانه

گیرندگان:

ت ف قرارگاه مقدم نزاچا	ف گردان ۴۲۹ مهن
ف لشکر ۲۱ پیاده	ف ۴۷۹ مخابرات
ف لشکر ۱۶ زرهی	ف توپخانه لشکری
ف ع ارونند ماهشهر	ف گردان ۱۶۵ پیاده زرهی
ف تیپ ۱، ۲ و ۳	ستاد عملیات نامنظم دفتر دکتر چمران
ف گروه رزمی ۱۴۸	فرماندهی سپاه پاسداران
ف گروه رزمی ۲۹۱ تانک	رکن سوم ستاد لشکر
ف گردان ۲۸۳ سوار زرهی	

پیوست الف (اطلاعات) به طرح عملیاتی ظفر

نقشه ۵۰۰۰:۱ و ۲۵۰۰۰:۱ خوزستان

لشکر ۹۲

۱۲ دیماه ۱۳۵۹

۱- خلاصه وضعیت دشمن

الف- وضعیت

دشمن پس از عملیات غافلگیرانه خود به خوزستان در دهه اول مهرماه ۱۳۵۹ و تحصل موفقیت‌های تجاوز اشغال اراضی ایران، متوقف شده و در اغلب جبهه‌ها مجبور به اتخاذ حالت پدافندی و اشغال مواضع گردیده است. به علت ناکامی و شکست در حملات مکرر خود به شهرهای اهواز و سوسنگرد تلاش می‌نماید که ابتدا مواضع اشغالی خود را تحکیم و تقویت نماید. گزارشات و قرائن موجود حاکی از این است که دشمن مبادرت به تقویت نیروهای خود در اطراف سوسنگرد به ویژه غرب و سعدون حمودی و هویزه نموده و در انتظار فرصت مناسب برای حمله به سوسنگرد و هویزه است.

ب- گسترش: به کالک گسترش ارسالی طی شماره ۱۰۵-۱۷۰-۵۰۱ - ۵۹/۱۰/۷ - مراجعه شود.

۲- ع.ا.ا و سایر ن.ا

الف- ع.ا.ا

آیا دشمن قبل از ساعت (س) روز (ر) تک خواهد نمود؟

اگر چنین است کی، کجا و با چه استعدادی (توجه مخصوص به محور بستان، سوسنگرد، سعدون حمودی به سوسنگرد و غرب هویزه)

ب- س ن.ا

(۱) آیا دشمن قبل از ساعت (س) روز (ر) نیروهای خود را در منطقه تقویت خواهد کرد؟

اگر چنین است کی، کجا و با چه استعدادی (توجه مخصوص به محورهای ذکر شده در بند الف

ماده ۲)

(۲) آیا دشمن در برابر تک نیروهای خودی مبادرت به پدافند خواهد کرد؟

اگر چنین است در چه محوری و با چه استعدادی؟

(۳) آیا وضعیت جوی و آبگرفتگی منطقه به نیروهای خودی امکان آفند در ساعت (س) روز (ر) را

خواهد داد؟ (توجه مخصوص به محورهای ذکر شده در بند الف ماده ۲)

(۴) آیا دشمن اقدام به عقب‌نشینی خواهد کرد؟

اگر چنین است کی، کجا و از چه محوری؟

- (۵) آیا دشمن اقدام به فرود یگان هلی‌برد یا هوابرد خواهد کرد؟ اگر چنین است کی، کجا و با چه استعدادی؟
- (۶) آیا دشمن از گازهای شیمیایی (ش-م-ر) در منطقه استفاده خواهد کرد؟ اگر چنین است کی، کجا؟
- (۷) آیا دشمن از طریق شرق و غرب کارون قصد تک به اهواز را دارد؟ اگر چنین است کی، کجا و با چه استعدادی؟

۳- وظایف جمع‌آوری:

- الف- دستور به یگان‌های زیر دست و زیر امر
- (۱) تیپ ۱ زرهی به محض دریافت گزارش کنید.
- (الف) افزایش فعالیت‌های هوایی دشمن در دب حردان و مناطق دیگر اهواز.
- (ب) نقل و مکان پاسگاه‌های فرماندهی به جلو در منطقه مقابل آن یگان.
- (پ) افزایش فعالیت گشتی‌های رزمی و شناسایی در مناطق مقابل آن یگان و حاشیه غربی کارون و حاشیه شرقی کرخه کور.
- (ت) اجرای آتش‌های منظم توپخانه علیه شهر اهواز و مواضع یگان‌های خودی.
- (ث) افزایش پاسگاه‌های فرماندهی در مناطق جنوب غربی اهواز، حاشیه کارون و کرخه کور.
- (ج) افزایش عبور و مرور خودروهای حامل، وسایل آمادی در پشت خطوط مقدم دشمن.
- (چ) افزایش نقاط آمادی
- (ح) ایجاد سدها و موانع ضد تانک جلوی خط تماس در محور ایستگاه حمید به سمت اهواز.
- (خ) گسترش سلاح‌های ضد تانک در امتداد خطوط گسترش.
- (د) ایجاد میدان‌های مین و شبکه‌های سیم خاردار.
- (ذ) تحکیم مواضع پدافندی.
- (ر) مناطق آبگرفته و غیرقابل عبور.
- (ز) پاک کردن میدان‌های مین گزارش شده در امتداد معابر وصولی به داخل مناطق خودی.
- (س) تمرکز و تجمع وسایل پل زنی و عبور از رودخانه کاورن در نزدیک گذارهای غیر قابل عبور کارون و کرخه.
- (۲) تیپ ۲ زرهی به محض دریافت گزارش کنید:
- (الف) افزایش فعالیت‌های هوایی در مناطق کرخه کور و سوسنگرد و هویزه.
- (ب) نقل مکان پاسگاه‌های فرماندهی به جلو در امتداد کرخه کور، سوسنگرد.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۱۳

(پ) افزایش فعالیت گشتی‌های رزمی و شناسایی دشمن در مناطق کرخه کور، سوسنگرد و

هویزه

(ت) اجرای آتش منظم روی شهرهای سوسنگرد، هویزه و مواضع یگان‌های خودی.

(ج) افزایش پاسگاه‌های فرماندهی در مناطق غرب و جنوب سوسنگرد و غرب هویزه.

(چ) ایجاد سدها و مواضع ضد تانک جلوی خط تماس در محور بستان، سوسنگرد، سعدون

حمودی.

(خ) گسترش جنگ‌افزارهای ضد تانک و ضد هوایی در امتداد خطوط تماس به ویژه در محور

سعدون حمودی.

(د) ایجاد میدان‌های مین و شبکه سیم خاردار دشمن.

(ذ) تحکیم مواضع پدافندی.

(ر) مناطق آبرگرفته و غیر قابل عبور.

(ز) پاک کردن مناطق مین‌گذاری شده در امتداد معابر وصولی به داخل مناطق خودی.

(۳) تیپ ۳ زرهی به محض دریافت گزارش کنید.

(الف) افزایش فعالیت هوایی دشمن در مناطق سوسنگرد، الله‌اکبر

(ب) نقل مکان پاسگاه‌های فرماندهی به جلو در امتداد محور بستان، سوسنگرد، الله‌اکبر.

(پ) افزایش فعالیت گشتی‌های رزمی دشمن در مناطق گسترش یگان‌های آن تیپ.

(ت) افزایش عبور و مرور خودروهای حامل آماد در پشت خط مقدم دشمن.

(ث) افزایش نقاط آمادی.

(ج) ایجاد سدها و مواضع ضد تانک جلوی خطوط تماس در محور بستان الله‌اکبر و بستان

سوسنگرد.

(چ) گسترش سلاح ضد تانک و ضد هوایی در امتداد خطوط تماس.

(خ) ایجاد میدان‌های مین و شبکه‌های سیم خاردار.

(د) تحکیم مواضع پدافندی.

(ذ) تمرکز و تجمع وسایل پل زنی و عبور از رودخانه در نزدیکی گذارهای قابل عبور رودخانه

کرخه.

(۴) توپخانه لشکر به محض دریافت گزارش نمایید.

کلیه موارد خواسته شده از تیپ‌های ۱، ۲، ۳ و گروه رزمی ۲۹۱.

(۵) گروه رزمی ۲۹۱ و ۲۸۳

(الف) افزایش فعالیت هوایی دشمن در شرق و غرب کارون از ملیحان تا اسماعیلیه.

(ب) فعالیت‌های گشتی شناسایی و رزمی در غرب کارون.

- (پ) تشکیل پاسگاه‌های فرماندهی در حاشیه کارون.
(ت) ایجاد سدها و مواضع ضد تانک در حاشیه کارون از ملیحان تا اسماعیلیه.
(ث) تحکیم مواضع پدافندی در غرب کارون.
(ج) گسترش سلاح‌های ضد تانک در امتداد کارون از ملیحان تا اسماعیلیه.
(چ) تعیین مناطق آبرگرفته و غیرقابل عبور از غرب کارون تا جاده در مقابل ملیحان، اسماعیلیه.
ب- درخواست از بالادست و مجاور
- (۱) از نزاجا درخواست می‌شود اخبار زیر را به محض دریافت اعلام فرمایند:
کلیه موارد خواسته شده از تیپ ۱، ۲، ۳ و لشکر ۹۲
فعالیت‌های جنگ الکترونیکی دشمن در منطقه
محل استقرار پدافند هوایی به ویژه سام
محل استقرار موشک‌های زمین به زمین
- (۲) از قرارگاه مقدم نزاجا (دزفول) درخواست می‌شود به محض دریافت اعلام فرمایید کلیه موارد خواسته شده از نزاجا
هرگونه حرکت یگان‌های دشمن از سمت جبهه جنوب به ویژه محور سمیده- فکه- بستان- سوسنگرد.
- (۳) از لشکر ۱۶ درخواست می‌شود به محض دریافت اعلام دارند.
کلیه موارد خواسته شده از تیپ ۲ زرهی
- (۴) از ستاد عملیاتی اروند درخواست می‌شود به محض دریافت اعلام نماید.
(الف) هرگونه حرکات دشمن از جبهه خونین شهر و آبادان به سمت غرب و شمال
(ب) هرگونه تغییر مکان یگان‌های دشمن از شمال به جنوب توجه مخصوص به محور خونین شهر اهواز در محور طلاویه- جفیر- کرخه کور یا هویزه

۴- روش جابجا کردن پرسنل - اسناد و تجهیزات و وسایل: برابر روش جاری

۵- اسناد و ساز و برگ مورد نیاز

- الف- نقشه‌ها- توزیع نقشه‌ها- مورد نیاز برابر روش جاری آماده نقشه
ب- عکس هوایی- درخواست عکس‌های هوایی طبق روش جاری عملیاتی

۶- حفاظت اطلاعات

الف- حفاظت اسناد: طبق آئین‌نامه حفاظتی

ب- حفاظت فیزیکی: طبق روش جاری

پ- حفاظت مخابراتی

(۱) حداقل استفاده از پیام‌های رادیویی و رادیو تلفنی

(۲) خودداری از مخابره پیام‌های کشف

(۳) تعویض به موقع رمزهای مورد استفاده

۷- **گزارشات و توزیع:** برابر روش جاری به جز مواردی که در ماده ۳ (وظایف جمع‌آوری اخبار) تغییر داده شده است.

ف لشکر ۹۲

پیوست پ آتش پشتیبانی به طرح عملیاتی ظفر

مدرک: نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ خوزستان

۱- وضعیت

الف- نیروهای دشمن پیوست الف (اطلاعات) به طرح عملیاتی ظفر

ب- نیروهای خودی

- (۱) نیروهای زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران با عناصری از لشکرهای ۱۶ و ۹۲ زرهی در ساعت (س) روز (ر) در منطقه اهواز آفند نموده و پادگان حمید در جنوب اهواز را تصرف، خط کرکس را تأمین و بنا به دستور آفند را به سمت جنوب ادامه می‌دهد.
- (۲) نیروی هوایی تاکتیکی پشتیبانی نزدیک هوایی را در ساعت (س) روز (ر) تأمین می‌نماید.

۲- مأموریت

توپخانه‌های لشکری لشکر ۱۶ و ۹۲ زرهی و عناصر آتش پشتیبانی عملیات نیروی زمینی را در منطقه اهواز برای تأمین خط کرکس با آتش توپخانه پشتیبانی نزدیک هوایی و آتش توپخانه پدافند هوایی را پشتیبانی می‌نماید.

۳- اجرا

الف- تدبیر عملیات:

(۱) مانور- طرح عملیاتی ظفر

(۲) آتش- آتش تهیه از ساعت (۱۵-س) به مدت ۱۵ دقیقه روی مواضع دشمن در خطوط تماس اجرا می‌گردد و آتش پشتیبانی هوایی در خارج از بمب به مدت ۵ دقیقه روی مواضع احتیاط و نقاط تدارکاتی دشمن انجام می‌شود.

ب- پشتیبانی نزدیک هوایی:

(۱) نیروی هوایی در حالت آمادگی هوایی آماده است مأموریت‌های تصویب شده توسط مرکز عملیات تاکتیکی نیرو را اجرا نماید.

(۲) سهمیه‌ها: تقدم پشتیبانی هوایی با لشکر ۱۶ زرهی

(۳) ضمیمه ۱- آتش پشتیبانی هوایی

پ- پشتیبانی توپخانه:

(۱) توپخانه صحرايي.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۱۷

(الف) کلیات. توپخانه لشکری یک آتش تهیه و به مدت ۱۵ دقیقه از ساعت (۱۵-س) تا (س) را اجرا می‌نماید.

(ب) سازمان برای رزم

- گردان ۳۱۲ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۱
- گردان ۳۳۰ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک تقویت آتش گردان ۳۱۲ توپخانه
- گردان ۳۲۰ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۲
- گردان ۳۱۸ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۳
- آتش‌بار یکم گردان ۳۸۷ توپخانه ۱۷۵ م م خ ک عمل کلی لشکر ۹۲ بنا به دستور در مرحله دوم عملیات عمل کلی لشکر ۱۶ زرهی.

- آتش‌بار عملیاتی گردان ۳۶۹ توپخانه ۱۲۲ م م خ ک کاتیوشا عمل کلی لشکر ۹۲ زرهی بنا به دستور در مرحله دوم عملیات عمل کلی لشکر ۱۶ زرهی.

- آتش‌بار عملیاتی گردان ۳۰۱ توپخانه ۱۰۵ م م کششی عمل کلی لشکر
- آتش‌بار عملیاتی گردان ۳۰۲ توپخانه ۱۰۵ م م کششی عمل کلی لشکر
- گردان ۳۸۱ (-) توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم گردان ۲۹۱ نانک
- آتش‌بار دوم گردان ۳۸۷ توپخانه ۱۷۵ م م خ ک عمل کلی لشکر ۹۲
- آتش‌بار عملیاتی گردان ۳۴۳ توپخانه ۱۳۰ م م کششی تقویت آتش گردان ۳۸۱ (-) توپخانه.
- آتش‌بار عملیاتی گردان ۳۹۰ توپخانه ۲۰۳ م م خود کششی عمل کلی لشکر

(پ) متفرقه:

- افسر تطبیق آتش توپخانه‌های مستقر در تیپ ۱ آتش‌های پشتیبانی تیپ ۱ را طرح‌ریزی می‌نماید.

- افسر تطبیق آتش توپخانه‌های مستقر در فارسیات آتش‌های پشتیبانی منطقه را طرح‌ریزی می‌نماید.

- ضمیمه ۲ (آتش پشتیبانی توپخانه صحرايي).

- توپخانه پدافند هوایی ضمیمه ۳ آتش پشتیبانی توپخانه پدافند هوایی.

(ت) دستورات هماهنگی:

- تجزیه و تحلیل پس از اصابت به هدف‌ها را به عنصر آتش پشتیبانی لشکر گزارش نمایید.

- آمادگی لازم برای مقابله با آتش‌های ضد تهیه دشمن داشته باشید.

۴- خدمات پشتیبانی

الف- کلیات پیوست ت خدمات پشتیبانی به طرح عملیاتی ظفر

ب- وسایل و خدمات- آماده طبقه ۷ میزان مهمات موجود را برای عملیات ظفر

(۱) گلوله ساب کالیبر ۱۷۵ م م موجود نیست.

(۲) موشک کاتیوشا برای هر رسد در روز ۲۸۰ گلوله.

(۳) سایر انواع گلوله محدودیتی ندارد.

۵- فرماندهی و مخابرات:

الف- مخابرات:

(۱) پیش از اجرای تک مکالمات رادیویی با نواخت عادی انجام شود.

(۲) پیوست ج (مخابرات و الکترونیک) طرح عملیاتی ظفر

ب- فرماندهی:

(۱) عنصر آتش پشتیبانی پاسگاه اصلی فرمانده لشکر ۹۲ زرهی

(۲) مختصات پاسگاه اولیه فرماندهی توپخانه لشکری بعداً اعلام خواهد شد.

ف لشکر ۹۲ سرهنگ قاسمی

معتبر است: ف ت [توپخانه] لشکر ۹۲. سرهنگ آخوندزاده

ضمائم:

۱- آتش پشتیبانی هوایی

ضمیمه ۱ (آتش پشتیبانی هوایی) به پیوست ت آتش پشتیبانی طرح عملیاتی ظفر

مدرک: نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ خوزستان

۱- وضعیت

الف- نیروهای دشمن. پیوست الف (اطلاعات) به طرح عملیاتی ظفر

ب- نیروهای خودی. سازمان رزمی

۲- مأموریت

هوانیروز در پشتیبانی از یگان‌های لشکر ۹۲ زرهی می‌تواند:

(۱) با یک تیم آتش سنگین توسط هلی‌کوپترهای کبری یگان‌های زمینی را با آتش خود پشتیبانی

نماید.

(۲) با دو تیم آتش سبک توسط هلی‌کوپترهای کبری قادر خواهد بود یگان‌های زمینی را با آتش

خود پشتیبانی نماید.

(۳) در صورتی که دشمن در حال عقب‌نشینی بوده و یا عملیات تأخیری انجام دهد، قادر خواهد بود

به صورت یک تیم رزمی عمل نماید.

(۴) با دو فروند هلی‌کوپتر ۲۱۴ تخلیه مجروحین و حمل و نقل را انجام می‌دهد.

۳- اجرا

برابر طرح عملیاتی ظفر

۴- اداری و لجستیکی: برابر پیوست ت اداری به طرح عملیاتی ظفر

۵- فرماندهی و مخابرات

الف- مخابرات

به طرح عملیاتی ظفر

ب- فرماندهی

پاسگاه فرماندهی یگان هوانیروز و محل پاسگاه فرماندهی لشکر خواهد بود.

ف هوانیروز. سرهنگ ۲ خلبان یونسی

ضمیمه ۲ پدافند هوایی به پیوست پ پشتیبانی آتش به طرح عملیاتی ظفر

- ۱- پدافند هوایی مستقر در منطقه اهواز
الف- گردان ۳۶۶ (۵۷ م) از مناطق حیاتی ثابت و نیمه ثابت برابر گسترش فعلی پدافند به عمل آورید.
ب- گردان ۳۷۷ شیلکا از مناطق حیاتی ثابت برابر گسترش فعلی پدافند هوایی به عمل آورید
 - ۲- پدافند هوایی مستقر در منطقه مواضع
الف- ۲ قبضه توپ ۲۳ م از گردان ۳۲۲ پدافند هوایی شهرضا از آتشبار کاتیوشا گردان ۳۶۹ پدافند هوایی به عمل آورید.
ب- ۲ قبضه توپ ۲۳ م از گردان ۳۲۲ پدافند هوایی شهرضا، پدافند هوایی از آتشبار ۱۳۰ م گردان ۳۳۳ را به عمل آورید.
پ- ۲ قبضه توپ ۲۳ م از گردان ۳۲۲ پدافند هوایی شهرضا، پدافند هوایی از آتشبار دوم گردان ۳۸۷ را به عمل آورید.
ت- یک دسته توپ ۲۳ م از گردان ۳۱۴ پدافند هوایی شهرضا از آتشبار یکم گردان ۳۸۷ را به عمل آورید.
ث- ۳ قبضه توپ ۲۳ م از گردان ۳۳۵ پدافند هوایی تهران، پدافند هوایی از گردان ۳۸۸ را به عمل آورید.
 - ج- ۱ قبضه توپ ۲۳ م از گردان ۳۲۵ پدافند هوایی تهران از آتشبار ۱۳۰ م گردان ۳۴۳ را به عمل آورید.
چ- ۲ قبضه توپ ۲۳ م از گردان ۳۰۷ پدافند هوایی اصفهان به ترتیب تقدم پدافند هوایی از یگان‌های توپخانه قرارگاه و احتیاط تیپ ۱ و یگان‌های در خط تیپ برقرار نمایند.
 - ح- یک دسته توپ ۲۳ م از گردان ۳۶۵ پدافند هوایی اصفهان به ترتیب تقدم پدافند هوایی از یگان‌های توپخانه قرارگاه و احتیاط تیپ ۲ و یگان‌های در خط تیپ برقرار نمایند.
 - خ- یک دسته توپ ۲۳ م از گردان ۳۹۸ پدافند هوایی مشهد، پدافند هوایی از گروه رزمی ۱۴۸ مشهد را به عمل آورید.
 - ۳- یگان‌های در خط از تیربارهای موجود نیز به هنگام تک‌های هوایی به منظور خنثی نمودن تک هوایی دشمن استفاده لازم را بنمائید.
- ف توپخانه لشکر ۹۲. سرهنگ آخوندزاده

بسمه تعالی

پیوست (ت) طرح لجستیکی به طرح عملیاتی ظفر

نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ منطقه خوزستان

۱- کلیات

این طرح به منظور پشتیبانی لجستیکی یگان‌های لشکر ۹۲ زرهی و زیر امر شرکت کننده در عملیات آفند ظفر تهیه گردیده است و سایر یگان‌های غیر درگیر برابر طرح‌های قبلی عمل خواهد کرد.

۲- وسایل و خدمات:

الف- آماده‌ها:

(۱) مصرف ۱۵ روز خواربار در نقطه آماد طبقه ۱ لشکر واقع در اهواز موجود و سایر اقلام فاسد شدنی روزانه برابر روش تقسیم به یگان انجام خواهد شد.

ناهار روز آفند به صورت کنسرو و آماده تحویل می‌گردد. یگان‌ها برابر آمار با مراجعه به سررشته داری لشکر درخواست و دریافت خواهند نمود و شب قبل از عملیات با فراد تقسیم خواهد کرد و در بقیه عملیات غذای گرم تحویل شود.

(۲) طبقه ۲

یگان‌ها آماده طبقه ۲ را همراه داشته باشند، درخواست آماد فوق طبق روش جاری

(۳) طبقه ۳

(الف) کلیه تانکرها و باک‌ها و گالن‌های سوخت قبل از روز (ر) باید پر و سوخت حدود ۱۰۰ کیلومتر پیش‌بینی شود.

(ب) نیازمندی تانکر سوخت را گزارش نمائید.

(پ) منطقه آماد طبقه ۳ تا اطلاع ثانوی در اهواز خواهد بود.

(۴) طبقه ۴ برابر روش جاری

(۵) طبقه ۵

(الف) یگان‌های شرکت کننده در عملیات باید مهمات بار مبناء کلیه جنگ‌افزارهای قبل از روز (ر) را دریافت دارند.

(ب) مهمات کاتیوشا خمپاره ۱۲۰ م م و موشک تا و محدودیت داشته و سایر آماد طبقه ۵ محدودیتی ندارند.

(۶) طبقه ۶: آماد طبقه ۶ برابر روش جاری یگان‌ها وسیله مردم تأمین می‌شود.

(۷) طبقه ۷: یگان‌ها، آماد طبقه ۷ را وسیله پیام درخواست نمایند.
(۸) طبقه ۸: ذخیره عملیاتی دارو برای ۴۵ روز در لشکر موجود یگان‌ها، احتیاجات خود را درخواست و دریافت دارند.
(۹) طبقه ۹: قطعات یدکی را یگان‌ها برابر روش جاری به همراه داشته باشند، به خصوص در مورد قطعات تند مصرف تأکید می‌گردد.

(۱۰) طبقه ۱۰: یگان‌ها نیازمندی طبقه ۱۰ خود را در صورت ضرورت درخواست نمایند.
(۱۱) آماد آب:

(الف) قمعمه نفرات پر و همراه نفرات باشد.

(ب) حتی المقدور از مصرف آب‌های غیر تصفیه و راکد خودداری شود.

(پ) قرص هالازون به مقدار کافی در اختیار افراد قرار داده و طرز استفاده از آن را یادآوری نموده تا در صورت لزوم استفاده نمایند.

(ت) یگان‌ها تانکرهای آب و گالن‌ها روز قبل از عملیات پر نموده و به همراه داشته باشند، ضمناً گردان مهندس لشکر با هماهنگی گروه رزمی مهندس اعزامی از بروجرد نسبت به تصفیه آب اقدام و زمان و مکان استفاده از آب را قبلاً به یگان‌های ذی‌نفع و رکن ۴ لشکر گزارش نمایید.

(ث) یگان‌های عمل کننده نیازمندی تانکر آب را گزارش نمایید.

(۱۲) آماد نقشه:

نقشه مورد نیاز را یگان‌ها همراه داشته و اگر یگانی فاقد نقشه است از طریق مبادی مربوطه سریعاً اقدام نمایید.

ب- خدمات:

(۱) لباس گرم و جوراب و استحفاظی پرسنل را دریافت و تحویل نمایید.

(۲) حمام صحرائی یگان‌ها بایستی همراه باشد و در زمان و مکان مناسب مورد استفاده قرار گیرد.

پ- تعمیر و نگهداری:

(۱) تقدم تعمیر و نگهداری با یگان‌های درگیر می‌باشد.

(۲) محل تحویل اقلام باز یافتی و اغتنامی واقع در پشتیبانی لشکر می‌باشد.

(۳) تخلیه وسائل اغتنامی انجام نشود تا پایان عملیات و بنا به دستور.

۳- تخلیه و بستری کردن:

الف- تخلیه:

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۲۳

(۱) در حال حاضر به علت عدم مشاهده بیماری واگیر، واکسیناسیون انجام نمی‌گیرد. در صورت مشاهده هر نوع بیماری مراتب را گزارش کنید تا اقدام گردد. ضمناً گردان بهداری در مورد تهیه واکسن با پیش م ۲ هماهنگی نماید.

(۲) تخلیه بیماران و مصدومین از راه زمین و در صورت لزوم و اضطراری با استفاده از هلی‌کوپتر انجام خواهد شد.

(۳) تشکیل تیم‌های امداد در هر گروهان حداکثر ۳ تیم دو نفره و هر تیم با یک دستگاه آمبولانس و یا جیب به طریقی که فقط تخلیه وسیله این تیم‌ها انجام گیرد تأکید می‌گردد.
ب- بستری کردن:

(۱) برای معالجه بیماران و مصدومین بیمارستان‌های نظامی و غیر نظامی اهواز آماده پذیرش می‌باشند.

(۲) نقطه جمع‌آوری مجروحین ابتدای آبادی جلالیه در محور سوسنگرد و آبادی مبارکه در محور فارسیات خواهد بود.

(۳) یگان‌های مجروحین خود را تا نقاط فوق حمل و سپس به وسیله گردان بهداری تخلیه و بستری خواهند شد.

(۴) محل تجمع مصدومین ابتدا در بیمارستان لشکر واقع در بیمارستان شرکت نفت و سپس بیمارستان‌های غیر نظامی.

فرمانده لشکر ۹۲ زرهی: سرهنگ ستاد قاسمی

معتبر است: رئیس ر ۴ لشکر - سرهنگ ۲ عسگری

بسمه تعالی

شماره ۲۰۱/۴۳/۱۴

پیوست امور پرسنلی و غیر ارتشی طرح عملیاتی کاشف

تاریخ ۱۳۵۹/۹/۲۰

ماده ۴ پرسنل:

الف- نگهداری استعداد یگان

(۱) گزارش‌های آمار:

- (الف) خلاصه وضعیت روزانه پرسنلی از روز (+۱) هر ۲۴ ساعت یک بار از ساعت ۱۸۰۰ تا ۱۸۰۰ روز بعد به طوری تهیه و ارسال نمایند که تا ساعت ۱۹۰۰ به رکن یکم لشکر رسیده باشد.
- (ب) گزارش نوبه‌ای پرسنلی را هر ۴۸ ساعت یک بار تهیه و طوری به رکن یکم ستاد لشکر ارسال نمایید که تا ساعت ۱۲۰۰ به رکن یکم رسیده باشد.
- (۲) درخواست:

در گزارشات پرسنلی برای پرسنل حساس به طور آنی و برای سایر پرسنل به طور روزانه به شرح زیر انجام گیرد:

- (الف) برای افسران با ذکر درجه، رسته، تخصص و تعداد
- (ب) برای درجه داران با ذکر درجه، رسته، تخصص و تعداد
- (پ) برای افراد فقط با ذکر تعداد

(۳) تهیه پرسنل:

(الف) به منظور پر کردن کسور پرسنلی یگان‌های رزمی و پشتیبانی رزمی به طوری که هنگام شروع عملیات بتوان استعداد یگان‌ها را به حد پورسانت‌ها مصوبه رسانیده و نیازمندی‌های پرسنلی را برای یک دوره عملیاتی برآورد و آمادگی رزمی آن‌ها را تأمین نمود.

منابع تهیه:

«۱» افسران:

- دانشجویان دانشکده افسری و آموزشگاه افسری جزء.
- افسران کادر و استادان مراکز فرهنگی و پرسنل بازنشسته بنا به درخواست لشکر و واگذاری نزاچا.

«۲» درجه داران:

- استفاده از دانش‌آموزان آموزشگاه‌های گروه‌بانی کادر ثابت وصف
- احضار درجه داران دیپلمه وظیفه

«۳» افراد:

- احضار پرسنل خدمت منقضی که در مراحل احتیاط می‌باشند

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۲۵

- تقدم واگذاری پرسنل با یگان‌های درگیر در رزم و یگان‌های رزمی و پشتیبانی رزمی و خدمات رزمی و با هماهنگی رکن سوم لشکر خواهد بود.

- جایگزینی با ظرفیت کامل آماده پذیرش پرسنل می‌باشند.

ب- اداری پرسنلی:

(۱) روش پرسنلی

(الف) امور مربوطه به طبقه‌بندی- تعیین مشاغل- ترفیع و نقل و انتقالات و تجدید طبقه‌بندی- تنزیل رتبه- اخراج و بازنشستگی برابر روش جاری.

(ب) تا اطلاع ثانوی کلیه نقل و انتقالات بازنشستگی‌ها و انتصابات و بازخریدی ممنوع می‌باشد.

(۲) افراد غیر نظامی:

از پرسنل داوطلب با تأیید صلاحیت استفاده گردید.

(۳) زندانیان جنگی:

(الف) نقطه جمع‌آوری زندانیان جنگی در اهواز خواهد بود.

(ب) تخلیه زندانیان جنگی از مناطق عملیات به اهواز و وسیله یگان‌های رزمی با همکاری دژبان

لشکر خواهد بود.

(پ) از تماس زندانیان جنگی با اشخاص غیر مسئول خودداری شود.

(ت) برای اداره و نگهداری زندانیان جنگی از دژبان لشکر استفاده می‌گردد.

(ث) افراد محافظ و بدرقه زندانیان و اسرای جنگی تا نقاط پذیرش نزاجا (تهران) زیر امر افسر

دژبان لشکر خواهد بود.

(ج) بازجوئی اولیه وسیله یگان دستگیر کننده و بازجوئی‌های بعدی وسیله متخصص مربوطه در

نقاط پذیرش انجام می‌شود.

(چ) زندانیان جنگی به محض دستگیری برحسب وضعیت و برحسب درجه (افسر- درجه‌دار-

سرباز- غیرنظامی) طبقه‌بندی گردند.

(ح) با دستگیرشدگان تا موقعی که هویت آنان روشن نشده مثل زندانیان جنگی رفتار گردد.

(خ) پس از دستگیری زندانیان جنگی خلع سلاح ضده و کاوش بدنی انجام و اسناد مدارکی که

حاوی اخبار ثبت شده باشند از دارنده جدا شده و همراه آنان به عقب تخلیه و به رکن دوم گزارش

گردد.

(د) مقررات قرارداد ژنو مندرج در فصل ۶ آئین‌نامه انضباطی در مورد زندانیان جنگی بایستی به

وسیله کلیه پرسنل رعایت گردد.

(ذ) مسئولیت تغذیه و تأمین بهداشت زندانیان جنگی به عهده دژبان لشکر خواهد بود.

- (ز) تا موقع بازجویی اولیه به زندانیان خوراک و سیگار و سایر نیازمندی‌ها داده نشود مگر برای حفظ سلامت آنان ضروری باشد.
- (ژ) لباس زندانیان جنگی، لباس مربوطه به خودش خواهد بود.
- (ژ) تخلیه زندانیان جنگی تا نقاط پذیرش به سرعت با استفاده از خودروهای تدارکاتی به عقب برمی‌گردد و یا به صورت پیاده بایستی عمل گردد.
- پ- نگهداری روحیه و خدمات پرسنلی:
- (۱) فرماندهان یگان‌ها از کلیه امکانات موجود که منطبق به روش‌های جاری باشد، به منظور بالا بردن سطح روحیه پرسنل مربوطه استفاده نمایند.
- (۲) شعائر ملی و عظمت انقلاب اسلامی شکوهمند ملت ایران به پرسنل گوشزد گردد.
- (۳) فعالیت‌های مذهبی و بهداشتی که باعث بالا بردن روحیه می‌شود به حد اعلاء مورد توجه قرار گیرد.
- (۴) اعطای نشان- ترفیع با رعایت مقررات جاری پرسنلی در عملیات بنا به وضعیت موجود در نظر گرفته شود.
- (۵) در مدت عملیات توزیع نامه‌های پستی پرسنل با توجه به مرکز پست لشکر که در منطقه عقب دایر است نمایندگان یگان‌ها که قبلاً صلاحیت آنان تأیید گردیده به مرکز پست مراجعه و نامه‌های پرسنل را دریافت و توزیع می‌نمایند.
- (۶) فعالیت‌های بهداشتی برابر روش جاری مورد توجه قرار گیرد.
- (۷) در مورد بالا بردن سطح آگاهی ایدئولوژی اسلامی و مذهبی که به طور مکرر برای پرسنل سخنرانی و اهمیت موضوع گوشزد گردد.
- (۸) وسائل ضروری روزمره از قبیل وسائل فروشگاه‌های وسیله فروشگاه‌های سیار با امکانات موجود تأمین گردد.
- ت- امور درگذشتگان:
- (۱) محل گورستان اهواز می‌باشد.
- (۲) در گذشتگاه برابر روش جاری به خاک سپرده شوند و وسائل شخصی آنان به شماره گذاری توسط رکن ۱ گردان‌ها به آج لشکر تحویل تا به وسیله پست به خانواده آنان تحویل گردد.
- (۳) دفن اجساد به طور انفرادی در گورستان (پرسنل خودی در قطعه شهدا و پرسنل دشمن در قطعه جداگانه) دفن و هویت آنان وسیله علائمی که از بین نرود و محور نشود در بالای قبر ثبت گردد.
- (۴) حفظ انضباط و قوانین و مقررات:
- (الف) خط گمشدگان لشکر (در مسیر آبادان راه اصلی) به کالک اداری مراجعه شود.
- (ب) گمشدگان و فراریان به وسیله دژبان جلب و در پاسگاه رده عقب نگهداری خواهد شد.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۲۷

(پ) پاسگاه‌های مراقبت و کنترل گمشدگان برابر کالک پیوست دستور اداری خواهد بود.
(ت) گمشدگان و فراریان در داخل منطقه به وسیله ژاندرمری- دستگیر و در اهواز به نزدیکترین پاسگاه کنترل عبور و مرور تحویل می‌گردد.
(ث) پرسنل خاخی برای جلوگیری از هرگونه بی انضباطی برابر مقررات و بدون هیچگونه چشم پوشی رفتار شود.

(ج) فرماندهان مسئول اجرای قوانین و مقررات و حفظ انضباط در منطقه مربوطه خود می‌باشد.
(چ) خرید از تمام فروشگاه‌های محلی در مناطق عملیاتی لشکر برای کلیه پرسنل ممنوع و فوش یا معاوضه معامله و ساز و برگ نظامی مطلقاً ممنوع بوده و با پرسنل خاخی برابر مقررات رفتار گردد.
(ح) فرماندهان برابر روش جاری اقدامات زیر را انجام خواهند داد.

«۱» جلوگیری از تفرقه و غیبت پرسنل

«۲» جلوگیری از هرگونه سانحه و تصادف

«۳» رسیدگی به آراستگی ظاهری پرسنل

«۴» توجه به طرز رفتار افسران- نیروزفران- درجه داران و سربازان و غیر نظامیان (کارمندان).

«۵» کنترل عبور و مرور در شهر و جاده‌های خارج با صدور برگ مرخصی که ملصق به عکس و یا امضاء فرمانده یگان می‌باشد.

«۶» مأمورین دژبان لشکر از هر منطقه، مسئول کنترل پرسنل می‌باشند.

«۷» دژبان لشکر با اعزام گشتی‌های موتوری و پیاده در منطقه عملیات لشکر و گماردن

مأمورین در ایستگاه‌های کنترل عبور و مرور نسبت به برقراری نظم و ترتیب اقدام نمایند.

«۸» دادگاه عادی و تجدید نظر و دادگاه زمان جنگ برابر روش جاری به موضوع متهمین سریعاً رسیدگی می‌نماید.

«۹» از تاریخ شروع عملیات حد نصاب مرخصی به شرح زیر خواهد بود:

یگان‌های رزمی (مبناء گروهان) ۳٪

یگان‌های پشتیبانی رزمی ۲٪

خدمات رزمی ۱٪

«۱۰» مقررات منع عبور و مرور بنا به دستور خواهد بود.

«۱۱» در صورت لزوم در سرزمین دشمن فرمانداری نظامی برقرار و به محض فراهم شدن

شرایط لازم نسبت به گماردن مقامات محلی در مشاغل مربوطه و استوار حکومت محلی اقدام نمایند.

ث- اداره قرارگاه‌ها:

تغییر مکان قرارگاه‌ها و یگان‌های عمده لشکر را تهیه و به لشکر گزارش شود (با توجه به روش جاری و عملیاتی)

فرمانده لشکر ۹۲ زرهی - سرهنگ ستاد قاسمی

لف‌ها:

لف الف: طرح دعاوی

لف ب: طرح امور غیر نظامیان

[مختصات نقاط مورد نیاز]

ردیف	شرح	محل	عرض	طول
۱	محل پاسگاه فرماندهی رده جلو	نورد	۳۱۱۸	۴۸۳۴
۲	محل پاسگاه رده عقب	اهواز	۳۱۲۰	۴۸۴۱
۳	نقاط جمع‌آوری زندانیان	دژبان لشکر، شهربانی	۳۱۲۰	۴۸۴۱
۴	نقاط جمع‌آوری گمشدگان	سه راهی خرمشهر	۳۱۶۰	۴۸۲۸
۵	نقاط جمع‌آوری گمشدگان	میدان چهارشیر	۳۱۲۱	۴۸۴۲
۶	نقاط جمع‌آوری غیرنظامیان	هفتگل	۳۱۲۸	۴۱۳۰
۷	نقاط جمع‌آوری درگذشتگان	نورد	۳۱۱۸	۴۸۳۴
۸	نقاط جمع‌آوری درگذشتگان	حمیدیه	۳۱۲۹	۴۸۲۷
۹	نقاط جمع‌آوری درگذشتگان	دشت آزادگان	۳۱۳۴	۴۸۲۷
۱۰	محل گورستان رده بالا	منطقه شهدا (بهشت آباد)	۳۱۱۷	۴۸۳۹
۱۱	محل جایگزینی گرهان اداری	شمال ویس	۳۱۲۸	۴۸۵۴
۱۲	نقاط کنترل عبور و مرور			
	الف- چهارشیر		۳۱۲۱	۴۸۴۲
	ب- پلیس راه بندر ماهشهر		۳۱۲۱	۴۸۴۲
	پ- سه راهی خرمشهر		۳۱۲۰	۴۸۲۸
	ت- پلیس راه اهواز اندیمشک		۳۱۲۰	۴۸۲۸
	ث- سه راهی سوسنگرد		۳۱۲۰	۴۸۳۸
	ج- حمیدیه		۳۱۲۹	۴۸۲۷
	چ- گروهان ژاندرمری اهواز		۳۱۲۰	۴۸۳۸
	ح- کارخانه نورد		۳۱۱۸	۴۸۳۴
	خ- گروهان دژبان		۳۱۲۰	۴۸۴۱
	د- مبارکه		۳۱۰۵	۴۸۳۵

مقیاس: نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ اهواز نقاط مذکور برحسب طول و عرض جغرافیایی

پیوست ۳ سازمان رزمی طرح عملیاتی ظفر به پیوست طرح عملیاتی نصر

تیپ ۱ زرهی

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ
گردان ۱۲۱ مکانیزه
گردان ۲۶۴ تانک چیفتن
گردان ۲۳۱ تانک ام-۶۰
گردان ۲۲۱ سوار زرهی
گروهان یکم گردان ۱۶۵ پیاده زرهی
گروه شهربانی اراک
گروه نامنظم دکتر چمران
یک گروهان از سپاه پاسداران
گروهان یکم گردان ۴۲۹ مهن
گروهان یکم گردان ۵۰۷ بهی
گروهان یکم گردان ۵۰۸ نگهداری
دسته یکم گروهان جلویی گد مخابرات
دسته یکم گروهان ۹۲ دژبان
تیپ ۲ زرهی از ساعت (۲۴-س) رها می شود

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ
گردان ۱۰۵ مکانیزه
گردان ۲۰۷ تانک چیفتین
گردان ۲۵۶ تانک چیفتین
گروهان ۲ گردان ۴۲۹ مهن
گروهان ۲ گردان ۵۰۷ بهی
گروهان ۲ گردان ۵۰۸ نگهداری
دسته ۲ گروهان جلویی گد مخابرات
گروه نامنظم دکتر چمران
یک گروهان از سپاه پاسداران

یگان‌های زیر امر لشکر

گردان ۱۶۵ پیاده زرهی (-)
گردان ۲۸۳ سوار زرهی

گروهان پل لشکر ۱۶ زرهی

عده‌های لشکر

قرارگاه و گروهان قرارگاه لشکر
ناحیه ژاندرمری خوزستان
گردان ۴۲۹ مهندس (-)
گردان ۴۷۹ مخابرات (-)
گروهان ۹۲ دژبان (-)
هلیکوپتر و هواپیماهای واگذار لشکر

گروه رزمی ۲۹۱ تانک

تیپ ۳ زرهی

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ

گردان ۱۰۰ پیاده زرهی

گروه رزمی ۱۴۸ مشهد

گردان ۱۴۵ پیاده زرهی

گردان ۲۶۱ تانک پیفتن

گردان ۲۹۳ تانک چیفتن

گروهان ۳ گردان ۴۲۹ مهن

گروهان ۳ گردان ۵۰۷ بهی

گروهان ۳ گردان ۵۰۸ نگهداری

دسته سوم گروهان جلویی گد مخابرات

یک گروهان پاسدار از سپاه پاسداران

توپخانه لشکری

قرارگاه آتشبار قرارگاه توپخانه لشکری

فرماندهی پشتیبانی

قرارگاه و گروهان قرارگاه و دسته موزیک

گروهان ۹۲ اداری

گردان ۵۰۷ بهداری (-)

گردان ۵۰۸ تعمیر و نگهداری (-)

گردان ۵۰۹ آماد و ترابری

گروهان ترابری سنگین

پیوست ج سازمان برای رزم یگان‌های توپخانه لشکر به طرح عملیاتی ظفر

- ۱- گردان ۳۱۲ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۱ زرهی
 - ۲- گردان ۳۳۰ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک تقویت آتش گردان ۳۱۲ توپخانه
 - ۳- گردان ۳۲۰ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۲ زرهی
 - ۴- گردان ۳۱۸ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۳ زرهی
 - ۵- آتشبار یکم گردان ۳۸۷ توپخانه ۱۷۵ م م خ ک عمل کلی لشکر ۹۲ زرهی و بنابه دستور در مرحله دوم عملیات عمل کلی لشکر ۱۶ زرهی
 - آتشبار یکم گردان ۳۶۹ توپخانه ۱۲۲ م م خ ک کاتیوشا عمل کلی لشکر ۹۲ زرهی و بنابه دستور در مرحله دوم عملیات عمل کلی لشکر ۱۶ زرهی
 - آتشبار عملیاتی گردان ۳۰۱ توپخانه ۱۰۵ م م کششی عمل کلی لشکر
 - ۸- آتشبار عملیاتی گردان ۳۰۲ توپخانه ۱۰۵ م م کششی عمل کلی لشکر
 - ۹- گردان ۳۸۱ (-) توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم گردان ۲۹۱
 - ۱۰- آتشبار دوم گردان ۳۸۷ توپخانه ۱۷۵ م م خ ک عمل کلی لشکر ۹۲ زرهی
 - ۱۱- آتشبار عملیاتی گردان ۳۴۳ توپخانه ۱۳۰ م م کششی تقویت آتش گردان ۳۸۱ (-)
- توپخانه
- ۱۲- آتشبار عملیاتی گردان ۳۹۱ توپخانه ۲۰۳ م م خ ک عمل کلی لشکر

دستور جزء به جزء شماره ۹

به: ف تیپ ۱ و توپخانه لشکری

۵ ب س

۵۹/۱۰/۷ - ۱۳۳۰

آگهی به: ف ق تاکتیکی نزاچا (دزفول) جهت استحضار

ف تی ۳ جهت اطلاع

مدرک طرح عملیاتی نصر

۱- در سازمان رزمی تغییری داده نشده است.

۲- وضعیت: در وضعیت و مأموریت یگان‌ها تغییری داده نشده است.

تیپ ۱: در اجرای اوامر ریاست جمهوری و فرماندهی کل قوا سریعاً مواضع تعیین شده را در حوالی

هویزه (جنوب کرخه کور) آماده و به صورت نفوذی اشغال نمایید.

توپخانه لشکری: سریعاً مواضع گردان‌ها را تهیه و به صورت نفوذی اشغال نمایید.

دستورات هماهنگی

الف- از تاریکی شب حداکثر استفاده جهت حرکت تانک‌ها و توپ‌ها به عمل آید.

ب- حرکات در نهایت غافلگیری انجام شود.

رسید اطلاع دهید.

ف لشکر ۱۶: سرهنگ لطفی

ق ع لشکر ۱۶ زرهی رکن ۳
مدرك: طرح عملیاتی فاتح

دستور جزء به جزء شماره ۱۰

شماره ۱۵ پ س

۵۹/۱۰/۱۲ - ۱۶۰۰

نقشه ۵۰۰۰۰:۱

۱- تغییرات در سازمان رزمی

گروهان ۳ سوار زرهی زیر امر تیپ ۱

۲- وضعیت و مأموریت بدون تغییر

۳- تیپ ۱ زرهی- گروهان سوار زرهی زیر امر را ظرف روز جاری در امتداد جاده سوسنگرد و هویزه در مواضع مناسبی مستقر و جناح راست لشکر را حفظ نمایید.

۴- تیپ ۲ لشکر ۹۲ آماده باشید در صورت نفوذ دشمن جناح چپ لشکر در مختصات (۴۳-۸۲) تا (۴۳-۷۸) رخنه دشمن را سد نمایید.

ف لشکر ۱۶: سرهنگ لطفی

رسید اطلاع دهید.

گیرندگان:

ف تیپ ۱، ف تیپ ۲ لشکر ۹۲، ف تیپ ۳، پاسگاه یدکی لشکر، قرارگاه تاکتیکی نزاجا

از: قرارگاه تاکتیکی لشکر ۱۶ زرهی ر ۳
به: گیرندگان مراجعه شود

۳۵ س پ

۵۹/۱۰/۱۳ - ۲۰۰۰

دستور جزء به جزء شماره ۱۱

مدرک: طرح عملیاتی فاتح

- ۱- در سازمان رزمی تغییری داده نشده است.
- ۲- تیپ ۱ در جنوب کرخه کور و شرق هویزه مستقر گردیده است.
- ۳- تیپ ۳ و گردان‌های توپخانه مواضع خود را اشغال نموده‌اند.
- ۴- مأموریت بدون تغییر
- ۵- تیپ ۱ گروهان سوار زرهی زیر امر را در جناح راست خود از مختصات (۷۸-۲۲) تا (۷۹-۱۷) مستقر سازید.
- ۶- تیپ ۲ جناح راست لشکر را از سوسنگرد تا هویزه تأمین نمایید.
رسید اطلاع دهید.

سرهنگ ستاد لطفی

سرهنگ ۲ ستاد عمرانلو

گیرندگان:

- ف تیپ ۱ و ۳
- تیپ ۲ لشکر ۹۲
- توپخانه لشکری
- لشکر ۹۲
- ف عملیات جنوب

موضوع: دستور جزء به جزء شماره ۱۲

مدرک: طرح عملیاتی فاتح و امریه شماره ۳۸ ب س ۸/۱۳

نقشه: ۱:۵۰۰۰۰ سوسنگرد

در سازمان رزمی تغییری داده نشده.

۱- یگان‌ها در مواضع مربوطه مستقر گردیده‌اند.

۲- مأموریت: اجرای مرحله یکم طرح عملیاتی فاتح

۳- تیپ ۱ زرهی: در محور شیر ۱ تک نموده، نیروهای دشمن را منهدم کرانه جنوبی کرخه کور را تأمین

نمایید، آماده باشید بنا به دستور تک نموده، پادگان حمید را تصرف نمایید.

۴- تیپ ۲ در مواضع فعلی پدافند نمایید و محور سوسنگرد- هویزه را تأمین نمایید، آماده باشید بنا به

دستور تیپ ۱ را دنبال نمایید.

۵- تیپ ۳ در محور شیر ۲ تک نموده، نیروهای دشمن را منهدم و کرانه شمالی کرخه کور را تأمین

نمایید، آماده باشید بنا به دستور از کرخه کور عبور در جناح چپ تیپ ۱ به سمت شرق تک را جهت تصرف

پادگان حمید ادامه دهید.

۶- توپخانه لشکری آماده باشید در ساعت (۱۵-س) آتش تهیه را شروع نمایید، پس از اجرای آتش تهیه

یگان‌ها را پشتیبانی نمایید.

رسید اطلاع دهید. پیوست به انضمام یک قطعه کالک منع آتش

ف لشکر ۱۶: سرهنگ لطفی

گیرندگان:

ف تی ۱ و ۲ و ۳، توپخانه لشکری، قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب، لشکر ۹۲، ستاد عملیاتی آقای دکتر

چمران

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۳۷

نسخه ۳ از ۱۵ نسخه

لشکر ۱۶ زرهی

اندیمشک خوزستان

۲۹ آذر ماه ۵۹

م-ر- ۵۹

قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب

(در دستورات شفاهی تغییری داده نشده)

طرح عملیاتی فاتح

مدرک:

۱- طرح عملیاتی نصر نزاچا

۲- نقشه ۱:۲۵۰۰۰ منطقه اهواز- سوسنگرد

سازمان رزمی:

تیپ ۱ زرهی

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ

گردان ۱۸۵ مک

گردان ۲۰۱ تانک

گردان ۲۲۰ تانک

گردان ۳۲۱ توپخانه ۱۵۵ م-م-خ ک-ک م

آتشبار یکم گد ۳۷۵ پدافند هوایی ۵۷ م

گروهان اشک مهندس گد ۴۴۶+

گروهان اشک بهداری

گروهان اشک تعمیر و نگهداری

دسته یکم جلویی مخ

دسته یکم دژبان

یک رسد آماد از گد آماد و ترابری

تیپ ۳ زرهی

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ

گردان ۱۲۴ مک

گردان ۲۲۴ تانک

گردان ۲۲۷ تانک

گردان ۳۸۲ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک - ک م

تیپ ۲ زرهی

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ

گردان ۱۰۵ مک

گردان ۲۰۷ تانک

گردان ۲۵۶ تانک

گردان ۳۲۰ توپخانه ۱۵۵ م-م-خ ک-ک م

پشتیبانی لشکر

عناصری از ارکان و گروهان ارکان پشتیبانی

عناصری از گردان ۰۱ بهداری (-)

عناصری از گردان ۵۰۲ تعمیر و نگهداری (-)

عناصری از گردان ۵۰۳ آماد و ترابری (-)

گروهان دوم گردان ۲۵۲ سوارزرهی (زیر امر)
آتشبار سوم گردان ۳۷۵ توپخانه پدافند هوایی ۵۷ م
گروهان پرویز مهندسی گردان ۴۴۶ +
گروهان پرویز بهداری
گروهان پرویز تعمیر و نگهداری
دسته سوم جلویی مخ
دسته سوم دژبان
یک رسد آماد از گردان آماد و ترابری
توپخانه لشکری
ارکان و آتشبار ارکان توپخانه لشکری
توپخانه لشکری
ارکان و آتشبار توپخانه لشکری
گردان ۳۹۴ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک
یک آتشبار کاتیوشا
گردان ۳۷۵ پدافند هوایی ۵۷ م (-)
عده‌های لشکر
قرارگاه و گروهان قرارگاه لشکر
گردان ۴۴۶ مهندس (-)
گردان ۴۷۵ مخابرات (-)
گروهان دژبان (-)

۱- وضعیت:

الف- دشمن (پیوست الف اطلاعات)

ب- نیروهای خودی

(۱) نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران با عناصری از لشکرهای ۹۲ و ۱۶ زرهی در منطقه اهواز آفندی می‌کند پادگان حمید را در جنوب اهواز تصرف و بنا به دستور تک را به سمت جنوب ادامه می‌دهد.

(۲) نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران نقاط تدارکاتی و ستون‌های متراکم دشمن را منهدم، توان تعرضی دشمن را سلب و در حین تک یگان‌های حمله ور را پشتیبانی می‌نماید.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۳۹

(۳) لشکر ۹۲ زرهی در منطقه الله‌اکبر پدافند نموده و با اجرای تک‌های محدود محلی در منطقه دب بردان به محض وصول لشکر ۱۶ زرهی به کرانه شمالی رودخانه کرخه کور از رودخانه کارون عبور نموده و پادگان حمید را تصرف و تأمین می‌نماید.

پ- زیر امر و جدا شده

(۱) زیر امر تیپ ۲ زرهی لشکر ۹۲ - آتشبار کانیوشا

(۲) جدا شده تیپ ۲ زرهی - گردان ۲۵۲ سوار زرهی (منهای یک گروهان) - گروهان پل

ت- فرضیات

(۱) تغییرات وضعیت جوی و بارندگی‌های فصلی منطقه خوزستان به حدی نخواهد بود که اجرای

این طرح را غیرممکن سازد.

(۲) تا خاتمه اجرای این طرح، نیروهای دشمن تعرض گسترده‌ای نخواهند کرد و تغییرات عمده‌ای

در وضعیت کنونی جبهه‌ها نسبت به وضع موجود ایجاد نخواهد شد.

(۳) در صورت تغییر ناگهانی وضعیت جوی در حین اجرای طرح عدم امکان پشتیبانی هوایی مانع

مهمی در اجرای عملیات نخواهد بود.

۲- مأموریت:

لشکر ۱۶ زرهی از ساعت (س) روز (ر) در محور شیر ۱ و شیر ۲ تک می‌کند و کرانه شمالی رودخانه

کرخه کور را تصرف می‌نماید و بنا به دستور تک را به سمت هدف الف ۱ و ۲ ادامه می‌دهد و آن را تصرف و

تأمین می‌نماید.

۳- اجرا:

الف- تدبیر عملیات (پیوست الف کالک عملیاتی)

(۱) مانور این عملیات در ۲ مرحله به شرح زیر اجرا می‌شود.

مرحله یکم: لشکر با ۲ تیپ در خط تیپ ۱ به راست (مغرب) تلاش اصلی و تیپ ۳ به چپ

(مشرق) پس از عبور از خط یگان‌های تیپ ۲ لشکر ۹۲ تک نموده و نیروهای دشمن را منهدم و

کرانه شمالی رودخانه کرخه کور را تصرف و تأمین می‌نماید.

مرحله دوم: لشکر بنا به دستور از رودخانه کرخه کور عبور می‌کند، تک را به منظور انهدام

دشمن و تصرف پادگان حمید ادامه داده خط خیز کرکس را تصرف و تأمین می‌نماید.

(۲) آتش:

آتش تهیه به مدت ۱۵ دقیقه از ساعت (۱۵-س) تا (س) اجرا می‌شود. تقدم آتش با تیپ ۳ می-

باشد. (پیوست پ طرح آتش پشتیبانی)

آتش پشتیبانی هوایی در خارج از خط بمب به مدت ۵ دقیقه مناطق تدارکاتی و مواضع احتیاط دشمن اجرا می‌گردد.

ب- تیپ ۱ زرهی:

(۱) در ساعت (س) روز (ر) پس از عبور از منطقه تیپ ۲ لشکر ۹۲ تک نموده و نیروهای دشمن را در منطقه نابود و کرانه شمالی کرخه کور را تصرف و تأمین نمایید.

(۲) در صورت عدم برخورد شدید دشمن بنا به دستور از کرخه کور عبور نمایید.

(۳) آماده باشید پس از عبور از کرخه کور بنا به دستور به سمت مشرق پیشروی کنید و هدف (الف) را تصرف و خط خیز کرکس را تأمین نمایید.

(۴) در تمام مراحل عملیات جناح سمت راست خود را تأمین نمایید.

(۵) تلاش نمایید پل‌های موجود روی رودخانه کرخه کور را قبل از انهدام تصرف نمایید.

پ- تیپ ۳ زرهی:

(۱) در ساعت (س) روز (ر) پس از عبور از منطقه تیپ ۲ لشکر ۹۲ تک نموده، نیروهای دشمن را در

منطقه نابود کرده و کرانه شمالی کرخه کور را تصرف و تأمین نمایید.

(۲) گروهان دوم گردان ۲۵۲ را زیر امر بگیرید.

(۳) در صورت عدم برخورد به مقاومت شدید بنا به دستور سریعاً از کرخه کور عبور نمایید.

(۴) تلاش نمایید پل‌های موجود در روی رودخانه کرخه کور را قبل از انهدام تصرف نمایید.

(۵) آماده باشید بنا به دستور از رودخانه کرخه کور عبور نموده و هدف (الف ۲) را تصرف و خط خیز

کرکس را تأمین نمایید.

(۶) در تمامی مراحل عملیات با گروهان سوار زرهی زیر امر جناح سمت چپ خود را تأمین نمایید.

(۷) آماده باشید در صورت عدم امکان عملیات در محور شیر ۲ به اهواز تغییر مکان کنید و زیر امر

لشکر ۹۲ زرهی قرار بگیرید.

ت- گردان ۲۵۲ سوار زرهی

- گروهان دوم سوار زرهی را زیر امر تیپ ۳ قرار دهید.

ث- گردان ۴۴۶ مهندس (-)

(۱) گروهان‌های مهندسی تیپ ۱ و ۳ را تقویت نمایید.

(۲) گروهان پل و عناصر غیر ضروری را در اندیمشک زیر امر تیپ ۲ قرار دهید.

ج- توپخانه لشکری:

(۱) توپخانه صحرايي:

(الف) گردان ۳۲۱ ک م تیپ ۱

(ب) گردان ۳۸۲ ک م تیپ ۳

(پ) گردان ۳۹۴ عمل کلی تقویت گردان ۳۸۲

(ت) گردان ۳۲۰ عمل کلی تقویت گردان ۳۲۱، کمک مستقیم تیپ ۲ لشکر ۹۲ به هنگام

درگیری

(ث) آتشبار کاتیوشا عمل کلی.

(ج) آتشبار ۱۳۰ لشکر ۹۲ عمل کلی.

(چ) ۲ آتشبار ۱۷۵ لشکر ۹۲ عمل کلی.

(۲) توپخانه پدافند هوایی:

- گردان ۳۷۵: هر یک از تیپ‌ها را با یک آتشبار پشتیبانی نماید.

- تیپ ۲ لشکر ۹۲ با پدافند زیر امر خود پشتیبانی خواهد شد.

- قرارگاه لشکر را با ۲ قبضه پشتیبانی نماید.

چ- احتیاط تیپ ۲ زرهی لشکر ۹۲

(۱) به عبور یگان‌های تیپ ۱ و ۳ کمک نماید.

(۲) قبل از رسیدن تیپ‌های ۱ و ۳ به رودخانه کرخه کور در منطقه فعلی بماند.

(۳) با یک تیم گروهانی از هویزه به طرف سوسنگرد جناح راست لشکر را مراقبت نماید.

(۴) آماده باشید پس از عبور تیپ‌های ۱ و ۳ از رودخانه کرخه کور تیپ ۱ را دنبال و پشتیبانی

نمایند.

(۵) آماده باشید پس از عبور از کرخه کور یک گروه رزمی گردانی به حوالی آبادی یزدنو اعزام و

تأمین نمایید.

(۶) در تمام مراحل عملیات با گروهان سوار زرهی زیر امر جناح سمت چپ خود را تأمین نمایید.

(۷) آماده باشید در صورت عدم امکان عملیات در محور شیر ۲ به اهواز تغییر مکان کنید و زیر امر

لشکر ۹۲ زرهی قرار گیرید.

ح- دستورات هم‌آهنگی

(۱) ساعت (س) روز (ر) بنا به دستور قرارگاه عملیاتی لشکر مستند به دستور قرارگاه تاکتیکی

نیروی زمینی تعیین و ابلاغ می‌گردد.

(۲) خط عزیمت خط تماس تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی با نیروهای دشمن می‌باشد.

(۳) به محض وصول این طرح یگان‌های اجرا کننده عملیات شناسایی و طرح‌ریزی را اجرا و طرح‌ها

را آماده اجرا سازند.

(۴) فاصله تانک‌ها و نفربرها در تک حداقل ۱۰۰ متر رعایت شود.

(۵) هرگونه تغییرات در این طرح با دستور جزء به جزء ابلاغ می‌گردد.

(۶) از پل‌های تی‌ام‌ام و تانک پل‌گذار در عبور از رودخانه کرخه کور حداکثر استفاده به عمل آید.

(۷) غافل‌گیری و سرعت عمل در طرح‌ریزی و اجرا مورد توجه مخصوص کلیه رده‌های فرماندهی باشد.

(۸) در تمام مراحل عملیات انضباط آتش را رعایت نموده، سعی شود با هر گلوله یکی از ادوات دشمن را نابود نمایند.

(۹) اجرای آموزش‌های تکمیلی تاکتیکی شامل روش آتش و حرکت. استفاده صحیح از زمین دیدبانی و تیراندازی تمرینات نشانه‌روی، ایجاد روح تعرضی و شجاعت، استفاده از قدرت آتش تانک‌ها در پشتیبانی پیاده نظام هنگام برخورد به مواضع ضد تانک دشمن تقویت جسمانی افراد پیاده تأکید می‌گردد.

(۱۰) چون احتمال مین‌گذاری در مواضع دشمن می‌باشد در حین تصرف مواضع به این نکته توجه دقیق مبذول گردد.

(۱۱) حداکثر استفاده از زمان، شناسایی تا رده ف گروه، دسته و در صورت امکان رانندگان به عمل آید.

(۱۲) یگان‌های مقدم صورت‌بندی مثلث اتخاذ و رعایت نمایند.

(۱۳) وصول به خطوط خیز را گزارش نمایند.

۴- اداری و لجستیک - پیوست ت

۵- فرماندهی و مخابرات:

الف- مخابرات: پیوست ث مخابرات

(۱) از ساعت (۲۴-س) سکوت رادیویی اف-ام در کلیه شبکه‌ها به شدت اجرا گردد.

(۲) در مکالمات تلفنی و حضوری حداکثر تأمین رعایت شود و از مطرح کردن چگونگی طرح برای اشخاص غیر مسئول قویاً خودداری شود.

(۳) از ساعت (۲۴-س) کلید رمز جدید برای ارتباط رمزی اجرا می‌گردد.

(۴) در مکالمات شبکه اف-ام در حین اجرای حمله از ذکر اسم نقاط شهرها، آبادی‌ها، رودخانه‌ها، شماره گردان‌ها، مشخصات فرماندهان خودداری و برای این اسامی از کد استفاده شود.

ب- فرماندهی

(۱) تیپ‌ها محل ابتدایی پاسگاه فرماندهی تیپ و گردان‌های عمل‌کننده را در طرح‌ها منظور کنند و تغییر مکان آن‌را به محض آغاز به قرارگاه لشکر گزارش نمایند.

(۲) فرماندهان تا رده گردان داخل حدالمقدور در خط مقدم یگان مربوطه قرار گیرند و با ارائه شهادت و شجاعت و تدبیر شخصی رهبری و فرماندهی یگان مربوطه را به نحو مطلوب اعمال نمایند.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۴۳

(۳) پاسگاه فرماندهی لشکر در حوالی پادگان دشت آزادگان و گروه فرماندهی در شروع عملیات به دنبال تیپ ۱ خواهد بود.

ف لشکر ۱۶ زرهی - سرهنگ زرهی ستاد سیروس لطفی

رسید اطلاع دهید.

پیوست‌ها:

الف- اطلاعات ت- طرح اداری و لجستیکی متعاقباً ارسال خواهد شد.

ب- کالک عملیاتی ث- مخابرات

پ- طرح پشتیبانی آتش

گیرندگان:

- ۱- تیمسار ف نزاچا نسخه ۲ از ۱۵
- ۲- قرارگاه تاکتیکی جنوب (دزفول) نسخه ۳ از ۱۵
- ۳- ف لشکر ۹۲ زرهی نسخه ۴ از ۱۵
- ۴- ف تیپ ۱ لشکر ۱۶ نسخه ۵ از ۱۵
- ۵- ف تیپ ۲ لشکر ۹۲ نسخه ۶ از ۱۵
- ۶- ف تیپ ۳ لشکر ۱۶ نسخه ۷ از ۱۵
- ۷- ف توپخانه لشکری نسخه ۸ از ۱۵
- ۸- ف پشتیبانی لشکر نسخه ۹ از ۱۵
- ۹- ف گردان ۲۵۲ سوار زرهی نسخه ۱۰ از ۱۵
- ۱۰- ف گردان مخابرات نسخه ۱۱ از ۱۵
- ۱۱- ف گردان ۴۴۶ مهندس نسخه ۱۲ از ۱۵
- ۱۲- رکن ۱ لشکر نسخه ۱۳ از ۱۵
- ۱۳- رکن ۲ لشکر نسخه ۱۴ از ۱۵
- ۱۴- رکن ۴ لشکر نسخه ۱۵ از ۱۵

پیوست الف (اطلاعات) به طرح عملیاتی فاتح

مدرك: نقشه ۱:۲۵۰۰۰ اهواز

۱- خلاصه وضعیت دشمن:

الف- وضعیت عمومی: دشمن با استفاده از ۲ لشکر در خط (لشکر ۹ زرهی با ۲ تیپ زرهی، یک گردان کماندو، ۲ گروه زرهی تانک و پیاده) در منطقه کرخه کور (لشکر ۵ مکانیزه با ۲ تیپ) در منطقه سلیمان و سکینه ابدال و جفیر مستقر گردیده است.

تلاش‌های دشمن جهت تصرف سوسنگرد به ثمر نرسیده و در حال حاضر مواضع پدافندی را به ناچار در منطقه کرخه کور و سکینه ابدال تحکیم و تجدید سازمان نموده است.

امکان دارد دشمن در آینده با تقویت خود را برای تعرض به سوسنگرد آماده نماید.

نیروهای متجاوز در وضعیت‌های بد و نامساعد جوی آسیب‌پذیرند.

ب- گسترش دشمن: به کالک گسترش دشمن در ضمیمه (۱) مراجعه شود.

۲- عناصر اصلی اخبار و سایر نیازمندی‌های اطلاعاتی:

الف- عناصر اصلی اخبار

- (۱) آیا متجاوز قبل از ساعت (س) روز (ر) تک خواهد کرد. اگر چنین است کی، کجا و با چه استعدادی؟
- (۲) آیا متجاوز در مواضع اقدام به یک پدافند قطعی خواهد کرد؟ اگر چنین است کی، کجا و با چه استعدادی؟
- (۳) آیا دشمن نیروهای خود را تقویت خواهد نمود؟ اگر چنین است کی، کجا و با چه استعدادی؟
- (۴) شناسایی و گزارش مواضع موشک‌انداز و توپخانه ضد تانک دشمن با ذکر نوع، محل، تعداد. (توجه به خصوص به حاشیه شمالی کرخه کور)

ب- سایر نیازمندی‌های اطلاعاتی

- (۱) تعیین محل و استعداد نوع یگان‌های توپخانه دشمن.
- (۲) تعیین محل پاسگاه‌های فرماندهی دشمن تا رده گردان.
- (۳) تعیین محل نقاط آمادی و محور اصلی تدارکات دشمن.
- (۴) تعیین محل و استعداد یگان‌های تقویتی و احتیاط دشمن.
- (۵) تعیین مناطق تجمع و خطوط مسیر.

۳- وظایف جمع‌آوری اخبار

الف- دستورات به یگان‌های تابعه و زیر امر: به محض دریافت گزارش کنید.

(۱) تیپ ۱ زرهی

- (الف) مشاهده برق دهانه و یا صدای انفجار پرتاب موشک زمین به زمین.
- (ب) فعالیت‌های هوایی دشمن
- (پ) اجرای آتش توپخانه روی مواضع خودی با ذکر زمان، سمت تقریبی، آتش و تعداد اصابت.
- (ت) اصابت موشک دشمن به روی مواضع و تأسیسات خودی.
- (ث) هرگونه تأسیسات راداری معمول با ذکر محل، نوع و تعداد آن‌ها.
- (ج) فعالیت‌های گشت‌زنی دشمن با ذکر فعالیت، استعداد و ترکیب گشتی (گزارش فنی هر ۱۲ ساعت یک بار)
- (چ) گسترش یگان‌های مانوری و توپخانه دشمن در منطقه (توجه به خصوص به ساحل کرخه کور و اطراف آبادی مریجه)
- (ح) مشاهده یگان‌های پل زن و یا تجهیزات عبور از رودخانه در نزدیکی رودخانه‌ها و کانال‌ها.
- (خ) مشاهده یگان‌های توپخانه در نزدیکی خط تماس.
- محل استقرار یگان‌های تانک، مکانیزه، سوار زرهی دشمن.
- (د) محل استقرار پاسگاه‌های فرماندهی دشمن (توجه مخصوص پرسنل پاسگاه فرماندهی لشکر ۹ زرهی و لشکر ۵ مکانیزه دشمن).
- (ذ) ورود یگان‌های جدید به منطقه.
- (ر) هرگونه نقل و انتقالات یگان‌های توپخانه دشمن.
- (ز) ایجاد مواضع مصنوعی نظیر شبکه سیم خاردار، مواضع تانک، میدان مین.
- (ژ) هرگونه نقل و انتقالات تأسیسات آمادی دشمن.
- (س) عبور و مرور خودروهای آمادی.
- (ش) تفرقه خودروهای نسبتاً بزرگ در یک منطقه بدون سمت معین.
- (ص) فرود عناصر هوابرد دشمن در منطقه.
- (ض) هرگونه فعالیت در مورد به کار بردن عوامل ش-م-ر توسط دشمن.
- (ط) اشغال مواضع جدید توسط یگان‌های تانک و مکانیزه.
- (۲) تیپ ۲: مانند تیپ ۱ عمل نمایند.
- (۳) تیپ ۲ زرهی لشکر ۹۲: مانند تیپ ۱ لشکر ۱۶ عمل نمایند.
- (۴) توپخانه لشکر:
- (الف) مشاهده برق دهانه و صدا با ذکر سمت و برد تقریبی.
- (ب) تأسیسات راداری معمول خودرو.
- (پ) فعالیت هوایی دشمن با ذکر تعداد، نوع، ساعت پرواز و مسیر پرواز هواپیماها.
- (ت) فعالیت گشت‌زنی دشمن به ذکر منطقه فعالیت و استعداد.

- (ث) مشاهده یگان‌های دشمن در نزدیکی خط تماس.
- (ج) مشاهده یگان‌های پل زن و تجهیزات عبور از رودخانه در نزدیکی رودخانه‌ها و کانال‌ها.
- (ح) محل استقرار یگان‌های تانک، مکانیزه، سوار زرهی و پیاده دشمن.
- (خ) محل استقرار پاسگاه‌های فرماندهی دشمن.
- (د) هرگونه نقل مکان یگان‌های توپخانه دشمن.
- (ذ) ایجاد موانع مصنوعی نظیر شبکه سیم خاردار، مواضع ضد تانک و میدان مین.
- (ر) تغییر مکان پاسگاه‌های فرماندهی دشمن.
- (ز) استقرار توپخانه دشمن در منطقه (توجه به خصوص به آبادی فرسیه، کوهه در ساحل کرخه کور) با ذکر نوع، کالیبر و مشخصات.
- (س) گسترش یگان‌های دشمن در عمق منطقه.
- (ش) عبور و مرور خودروهای آمادی نظیر تریلی، کامیون، تانکر سوخت و آب در یک مسیر یا به نقاط معین.
- (ص) هرگونه فعالیت در مورد به کار بردن عوامل ش-م-ر توسط دشمن.
- (۵) گردان ۴۴۶ مهندسی
- (الف) مشاهده برق دهانه و یا صدای انفجار پرتاب موشک زمین به زمین.
- (ب) فعالیت‌های هوایی دشمن با ذکر تعداد، نوع، ساعت پرواز و مسیر پرواز هواپیما.
- (پ) اجرای آتش توپخانه به روی مواضع خودی با ذکر زمان، سمت تقریبی آتش، تعداد اصابت.
- (ت) فعالیت‌های گشت‌زنی دشمن با ذکر منطقه فعالیت، استعداد، ترکیب.
- (ث) مشاهده یگان‌های پل‌زن و یا تجهیزات عبور از رودخانه در نزدیکی رودخانه و کانال‌ها.
- (ج) ایجاد مواضع مصنوعی نظیر شبکه سیم خاردار، مواضع ضد تانک، میدان‌های مین با ذکر نوع و محل مانع و عرض و عمق آن.
- (چ) عبور و مرور خودروهای آمادی نظیر تریلی، کامیون، سوخت و آب در یک مسیر یا نقطه معین.
- (ح) هرگونه فعالیت در مورد به کار بردن عوامل ش-م-ر.
- (۶) پشتیبانی لشکر قرارگاه لشکر، دژبان، گردان ۴۷۵
- (الف) مشاهده برق دهانه یا صدای انفجار پرتاب موشک زمین به زمین.
- (ب) فعالیت هوایی دشمن با تعیین نوع و مسیر پرواز و نتیجه.
- (پ) اجرای آتش توپخانه زمان سمت تقریبی، تعداد اصابت.
- (ت) اصابت موشک بر موانع و تأسیسات خودی.
- (ث) هرگونه نقل و انتقالات تأسیسات آمادی دشمن.
- (ج) عبور و مرور خودروهای آمادی نظیر تریلی، ...
- (چ) هرگونه فعالیت دشمن در مورد ش-م-ر.

ب- درخواست از یگان‌های بالاتر و همجوار

(۱) از قرارگاه تاکتیکی نزاخا درخواست می‌گردد:

(الف) هرگونه تمرکزات و نقل و انتقالات زرهی، مکانیزه، پیاپی، توپخانه در منطقه لشکر ۱۶.

(ب) هویت‌های جدید در منطقه لشکر ۱۶.

(پ) هر اقدام به منظور ایجاد پاک کردن میدان مین در منطقه لشکر ۱۶.

(ت) هر گونه فعالیت گشت‌زنی هوایی و زمینی در منطقه لشکر ۱۶.

(ث) هرگونه تقویت به وسیله هواپرد.

(ج) هرگونه فعالیت راداری و یا کشف هرگونه سلاح جدید در منطقه لشکر ۱۶.

(چ) موانع آرایش یافته پدافندی با ذکر نوع آرایش و محل.

(ح) هرگونه قرارگاه‌های عمده موجود در منطقه لشکر ۱۶.

(۲) درخواست از لشکر ۹۲: به محض دریافت در اختیار لشکر ۱۶ قرار دهید:

(الف) هرگونه فعالیت راداری و یا کشف سلاح جدید.

(ب) هرگونه مواضع آرایش یافته پدافندی ...

(پ) وجود هرگونه قرارگاه عمده و هدایت کننده عملیاتی در منطقه لشکر ۱۶.

(ت) هرگونه فعالیت دشمن برای اجرای جنگ‌های روانی یا الکترونیکی و نشر اکاذیب.

(ث) هرگونه امکانات تقویتی کشور عراق در منطقه لشکر ۱۶.

(ج) هرگونه اطلاعات کسب شده در مورد عوارض حیاتی و حساس در منطقه لشکر ۱۶.

(چ) کلیه موارد خواسته شده در بند ۲ این پیوست در حد توانایی.

(۳) نیروی هوایی (مرکز پشتیبانی مستقیم هوایی) به محض تهیه گزارش نمایید:

(الف) هرگونه مشاهدات بصری از دشمن.

(ب) هرگونه اطلاعات از منطقه لشکر ۱۶.

(پ) هرگونه اطلاعات از عکس هوایی.

(ت) هرگونه جابجایی یگان‌های دشمن در محورهای زیر:

محور اهواز - آبادان هوپزه - دب حردان جفیر - هوپزه

جفیر - حمید محور فکه - بستان - سوسنگرد

(ث) هرگونه فعالیت هوایی دشمن.

(۴) هوانپروز به محض تهیه گزارش نمایید:

(الف) محل مواضع توپخانه دشمن با ذکر نوع و تعداد.

(ب) هرگونه جابجایی نیروهای متجاوز از محورهای زیر:

- محور هوپزه - دب حردان محور جفیر - هوپزه محور جفیر - ایستگاه حمید

(پ) هرگونه جابجایی یگان‌های دشمن در منطقه لشکر ۱۶ زرهی.

(ت) هرگونه اطلاعات مربوط به فعالیتهای ش-م-ر توسط دشمن.
(ث) کلیه مشاهدات بصری در مورد فعالیتهای دشمن در منطقه.

۴- روش جابجا کردن پرسنل، اسناد، تجهیزات دشمن:

الف- زندانیان جنگی، فراریان، پناهندگان، آزاد شدگان، ساکنین منطقه بلافاصله گزارش شود.
ب- زندانیان جنگی را پس از بازجویی مقدماتی سریعاً به نقطه جمع‌آوری زندانیان جنگی لشکر (نزدیک پاسگاه فرماندهی دژیان) تخلیه تا پس از انجام اقدامات لازم به نقطه جمع‌آوری زندانیان جنگی قرارگاه تاکتیکی نزاخا تخلیه گردند.
پ- تجهیزات و وسایل اغتنامی، وسایل اغتنامی الکترونیک و شناخته نشده دشمن بدون دستکاری سریعاً از طریق لجستیک تخلیه و مشخصات ظاهری و سایر اطلاعات به دست آمده از آنها به قرارگاه تاکتیکی لشکر گزارش شود.
ت- اسناد و مدارک اغتنامی از دشمن چنانچه صاحب آن مشخص گردید توسط تیم تخلیه زندانیان جنگی همراه صاحب آن به عقب ارسال و چنانچه بلاصاحب بود، با ذکر محل کشف نسبت به تخلیه آن اقدام گردد.
ث- نقشه‌ها، کالک‌ها، کروکی‌ها و طرح‌های عملیاتی به دست آمده از دشمن بدون دستکاری سریعاً به رکن ۲ لشکر تخلیه نمایند.

۵- اسناد و ساز و برگ مورد نیاز یگان‌های خودی:

الف- نقشه‌ها: طبق روش جاری.
ب- عکس هوایی: یگان‌ها شناسایی هوایی مورد نیاز خود را تا ساعت ۰۸۰۰ هر روز به رکن ۲ لشکر گزارش نماید.

۶- حفاظت اطلاعات:

الف- حفاظت رادیویی به پیوست مخابرات مراجعه شود.
ب- حفاظت اسناد و مدارک: یگان‌ها منطقه خود را پاک‌سازی و بازدید نمایند و مسئول تعیین شود.
پ- در صورت احتمال دستگیر شدن مدارک و تجهیزات خود را منهدم نمایید.
ت- کنترل عبور و مرور: روش جاری

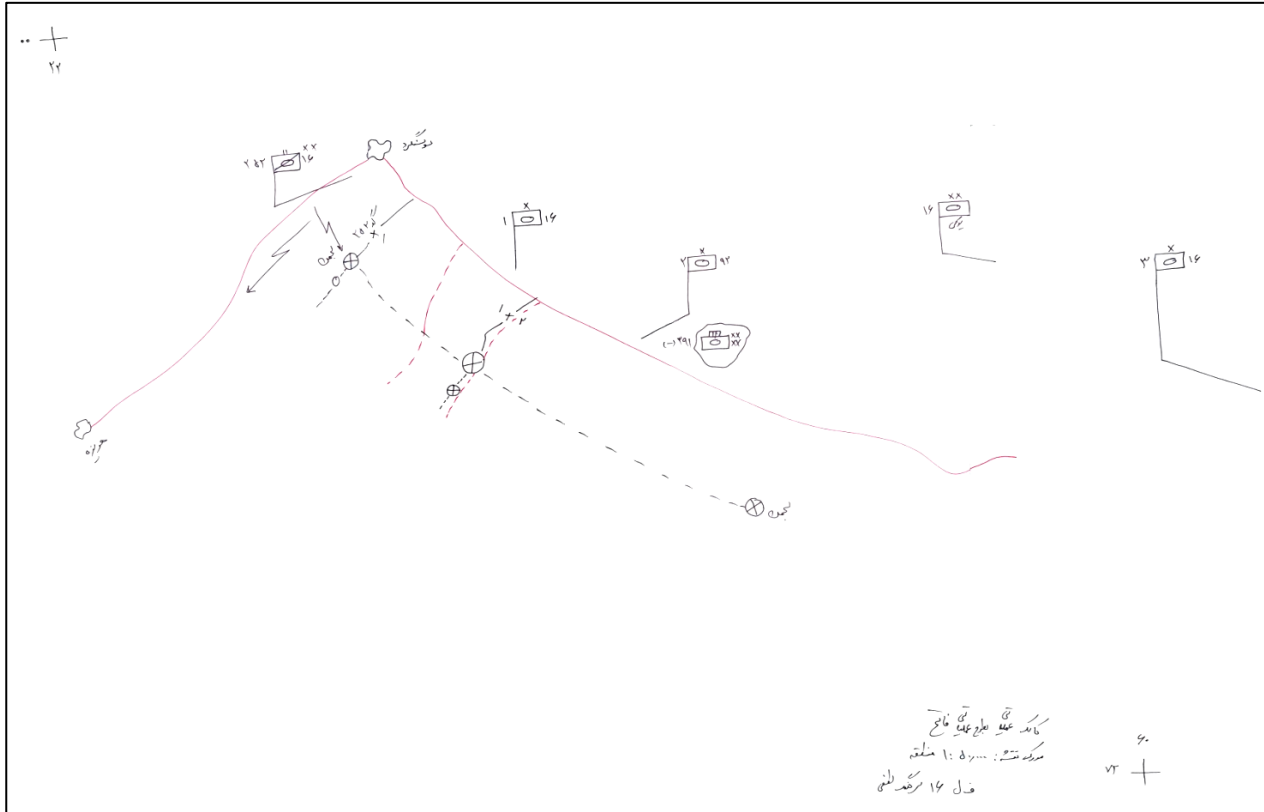
۷- گزارشات و توزیع اطلاعات:

الف- یگان‌ها خلاصه اطلاعات را هر ۶ ساعت یک بار
ب- سایر گزارشات به استثنای ماده ۳ برابر روش جاری
پ- گزارش تلفنی هر ۲ ساعت.
ف لشکر ۱۶ زرهی: سرهنگ زرهی ستاد سیروس لطفی

ضمایم: کالک گسترش

ترتیب نیرو

طرح‌ها و دستورات عملیاتی ۱۴۹/

پیوست ب: کالک عملیاتی طرح فاتح

پیوست پ: آتش پشتیبانی به طرح عملیاتی فاتح

مدرک: نقشه ۱:۱۲۵۰۰۰۰ خوزستان

۱- وضعیت:

الف- نیروهای دشمن به پیوست الف (اطلاعات) به طرح عملیاتی فاتح

ب- نیروهای خودی:

- (۱) نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران با عناصری از لشکرهای ۱۶ و ۹۲ زرهی در ساعت (س) روز (ر) در منطقه اهواز آفند نموده پادگان حمید در جنوب اهواز را تصرف، خط کرکس را تأمین و بنا به دستور آفند را به سمت جنوب ادامه می‌دهد. (پیوست ب کالک عملیات)
- (۲) نیروی هوایی تاکتیکی پشتیبانی نزدیک هوایی را در ساعت (س) روز (ر) تأمین می‌نماید.
- (۳) پشتیبانی توپخانه: گروه ۵۵ توپخانه عملی کلی نیروی زمینی، تقدم آتش با لشکر ۲۱.

پ- زیر امر و جدا شده

(۱) زیر امر: آتشبار سوم گردان ۳۶۳ کاتیوشا (۱۲۲ م) زیر امر

(۲) جدا شده: گردان ۳۵۵ توپخانه ۱۵۵ م خ ک کمک مستقیم و زیر امر تیپ ۲ لشکر ۱۶ در

دزفول از ۵۹/۹/۲۹

۲- مأموریت:

یگان‌های موجود توپخانه لشکر ۱۶ زرهی و سایر عوامل پشتیبانی آتش شرکت کننده، مأموریت دارند از ساعت (س) روز (ر) عملیات را با آتش توپخانه صحرائی و پدافند هوایی و پشتیبانی نزدیک هوایی پشتیبانی نمایند.

۳- اجرا:

الف- تدبیر عملیات

(۱) مانور: طرح عملیاتی فاتح

(۲) آتش: آتش تهیه از ساعت (۱۵-س) تا ساعت (س) به مدت ۱۵ دقیقه روی مواضع دشمن در خطوط تماس اجرا می‌گردد. آتش پشتیبانی هوایی در خارج از خط بمب به مدت ۵ دقیقه روی مواضع احتیاط و نقاط تدارکاتی دشمن انجام می‌شود.

ب- پشتیبانی نزدیک هوایی:

(۱) کلیات:

طرح‌ها و دستورات عملیاتی ۱۵۱/

(الف) نیروی هوایی در حالت آمادگی هوایی آماده است مأموریت‌های درخواست شده توسط لشکر ۱۶ زرهی را اجرا نماید.

(ب) تقدم پشتیبانی نزدیک هوایی با تیپ‌های ۱ و ۳ زرهی.

(۲) تخصص‌ها:

(الف) پشتیبانی هوایی تاکتیکی: یگان‌ها درخواست پشتیبانی هوایی خود را برابر روش جاری به مرکز عملیات تاکتیکی لشکر ارسال دارند.

(ب) پشتیبانی شناسایی هوایی و عکاسی: یگان‌ها درخواست پشتیبانی شناسایی و عکاسی خود را برابر روش جاری به مرکز عملیات تاکتیکی لشکر ارسال دارند.

(پ) تیم ناظر مقدم هوایی: عنصر پشتیبانی هوایی در قرارگاه عملیات تاکتیکی لشکر مستقر و به هر یک از تیپ‌های ۱ و ۲ و ۳ یک تیم اختصاص داده می‌شود.

پ- پشتیبانی توپخانه

(۱) کلیات: یک آتش تهیه توپخانه به مدت ۱۵ دقیقه از ساعت (۱۵-س) تا ساعت (س) در منطقه

یگان‌های آفند کننده روی مواضع دشمن در خطوط تماس اجرا می‌گردد.

(۲) سازمان برای رزم:

(الف) گردان ۳۲۱ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۱ زرهی.

(ب) گردان ۳۲۰ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک عمل کلی تقویت آتش گردان ۳۲۱ کمک مستقیم تیپ

دزفول هنگام درگیری.

(پ) گردان ۳۸۲ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک کمک مستقیم تیپ ۳ زرهی.

(ت) گردان ۳۹۴ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک عمل کلی تقویت آتش گردان ۳۸۲.

(ث) آتشبار سوم (گردان ۳۶۳) ۱۲۲ م م کاتیوشا عمل کلی لشکر.

(ج) آتشبار دوم گردان ۳۳۳ توپخانه ۱۳۰ م م کشتی عمل کلی لشکر.

(چ) آتشبار دوم گردان ۳۸۷ توپخانه ۱۷۵ م م خ ک عمل کلی لشکر.

(ح) آتشبار یکی گردان ۳۸۷ توپخانه ۱۷۵ م م خ ک عمل کلی لشکر ۹۲.

بنا به دستور در مرحله دوم عملیات عمل کلی لشکر ۱۶.

(ذ) آتشبار عملیاتی گردان ۳۶۹ توپخانه ۱۲۲ م م کاتیوشا.

عمل کلی لشکر ۹۲ بنا به دستور در مرحله دوم عملیات، عمل کلی لشکر ۱۶.

(۳) توپخانه پدافند هوایی

(الف) کلیات: گردان ۳۷۵ توپخانه پدافند هوایی (-) با آتش توپخانه پدافند هوایی موجود

یگان‌های لشکر ۱۶ زرهی را پشتیبانی می‌نماید.

(ب) سازمان برای رزم:

«۱» آتشبار سوم (با ۲ قبضه) قرارگاه لشکر

«۲» آتشبار دوم (با ۳ قبضه) تیپ ۱ زرهی

«۳» آتشبار یکم (با ۲ قبضه) تیپ ۳ زرهی

(۴) متفرقه:

(الف) فرمانده توپخانه لشکر ۹۲ هم‌آهنگ کننده آتش در طرح‌ریزی آتش برای این عملیات است.

(ب) ضمیمه ۲ (طرح آتش توپخانه صحرائی)

(پ) ضمیمه ۳ (آتش پشتیبانی توپخانه پدافند هوایی)

(۵) دستورات هم‌آهنگی

(الف) تجزیه و تحلیل پس از اصابت به هدف‌ها را به عنصر آتش پشتیبانی لشکر گزارش نمایید.

(ب) آمادگی لازم برای مقابله با آتش‌های ضد تهیه دشمن را داشته باشید.

۴- خدمات پشتیبانی:

الف- کلیات: پیوست ت (خدمات پشتیبانی) طرح عملیاتی فاتح

ب- وسایل و خدمات: آماد طبقه ۵ مهمات موجود برای عملیات فاتح

(۱) گلوله ساب کالر ۱۷۵ مم موجود نیست.

(۲) موشک کاتیوشا برای هر رسد در روز ۲۸۰ گلوله.

(۳) سایز انواع گلوله‌ها محدودیتی ندارد.

۵- فرماندهی و مخابرات:

الف- مخابرات: به دستور کار مخابرات برای توپخانه لشکر ۱۶ مراجعه شود.

ب- فرماندهی:

(۱) عنصر پشتیبانی آتش لشکر در پاسگاه فرماندهی لشکر مستقر می‌باشند.

(۲) یگان‌های توپخانه محل پاسگاه اصلی خود را تا رده گردان داخل اعلام و تغییر یگان‌ها خود را با

سریع‌ترین وسیله گزارش نمایند.

ف لشکر ۱۶ زرهی: سرهنگ زرهی ستاد سبروس لطفی

ضمایم:

۱- طرح آتش هوایی متعاقباً ارسال خواهد شد.

۲- طرح آتش پشتیبانی توپخانه (متعاقباً ارسال می‌شود).

۳- آتش پشتیبانی توپخانه پدافند هوایی (حذف شده)

طرح اداری و لجستیکی پیوست ت به طرح عملیاتی فاتح

مدرک: نقشه ۱:۵۰۰۰۰

۱- کلیات

این طرح به منظور پشتیبانی لجستیکی یگان‌های لشکر زیر امر (-) در منطقه اهواز تهیه و تنظیم گردیده است.

۲- آماد و خدمات

الف- آماد

(۱) طبقه ۱

(الف) یگان‌ها نان مصرفی ۲۴ ساعته خود را قبل از عملیات از نقطه آماد لشکر در پادگان دشت آزادگان دریافت نمایند.

(ب) یگان‌ها به علت عدم وجود جیره اضطراری یک روزه به جای آن جیره عملیاتی دریافت نموده به طوری که جمعاً به مدت ۳ روز جیره عملیاتی همراه داشته باشند.
(پ) ناهار روزهای آفند به صورت جیره عملیاتی، غذای آماده یا میوه، خرما، نان، بیسکویت در بسته‌های آماده بوده که باید قبل از اجرای عملیات دریافت و شب به افراد تحویل گردد. در بقیه مراحل عملیات جیره برابر روش جاری می‌باشد.

(۲) طبقه ۲

کلیه وسایل و تجهیزات سازمانی انفرادی همراه نفر باشد.

(۳) طبقه ۳

(الف) باک کلیه خودروها پر باشد و تانکرهای سوخت برای ۱۰۰ کیلومتر راهپیمایی تاکتیکی پیش‌بینی گردد.

(ب) یگان‌ها نفت مورد نیاز خود را قبلاً دریافت و به همراه داشته باشند.

(۴) طبقه ۴

(الف) یگان‌ها حتی‌المقدور وسایل استحکامات صحرائی را همراه داشته باشند.

(ب) مین‌یاب‌های الکتریکی حاضر به کار و در اختیار یگان مقدم باشد.

(۵) طبقه ۵

(الف) مهمات بار مینای کلیه جنگ‌افزارها همراه یگان بوده و در منطقه آماد مهمات دغاغله در اهواز به میزان یک بار مینای مهمات برای کلیه جنگ‌افزارها آماده به تحویل می‌باشند. گردان در این مورد با افسر مهمات لشکر در پادگان دغاغله هم‌آهنگی لازم به عمل آورده تا اشکالی پیش نیاید. (ب) به منظور جلوگیری از ایجاد وقفه در عملیات خودروهای حامل مهمات با اسکورت همیشه آماده باشد و به محض مصرف ۱/۳ بار مینا به نقطه آماد مهمات لشکر در پادگان دغاغله مراجعه و مهمات مورد نیاز خود را دریافت دارند.

(۶) طبقه ۶

احتیاجات شخصی همراه پرسنل بوده در صورت امکان با تشکیل فروشگاه سیار نیازمندی شخصی پرسنل را برطرف نماید.

(۷) طبقه ۷

کلیه اقلام عمده همراه یگان بوده اقلام عمده ضروری گزارش تا در تقدم یکم از طریق نزاجا درخواست و دریافت گردد.

(۸) طبقه ۸

یگان‌ها داروی مورد نیاز خود را به وسیله آمبولانس‌های موجود با خود به همراه پزشک و پزشک‌یار نیز همراه داشته باشند.

(۹) طبقه ۹

قطعات رده ۲ در یگان‌ها موجود باشد و قطعات رده ۳ بانه مصرف نیز از پیش لشکر دریافت گردد. (۱۰) طبقه ۱۰ حذف شده است.

(۱۱) نقشه: یگان‌ها نقشه مورد نیاز خود را از رکن ۲ لشکر درخواست و دریافت نمایند.

(۱۲) آب

(الف) کلیه قمقمه‌های پرسنل، گالن‌های آب تانکرها و خودروهای آبرسانی قبل از حرکت پر باشد.

(ب) از آب‌های آلوده و مشکوک در بین راه استفاده نشود.

(پ) در صورت لزوم از قرص‌های تصفیه آب استفاده گردد.

ب- ترابری

(۱) از نفربرهای زرهی موجود برای حمل نفرات حداکثر بهره‌برداری به عمل آید.

(۲) تا وصول به منطقه هدف از حرکت بانه صحرائی یگان‌ها به جلو خودداری شود. وسایل خواب

پرسنل به طور تمرکزی در بانه صحرائی نگهداری و در صورت لزوم به جلو حمل شود.

پ- خدمات: یگان‌ها قبل از عملیات تعمیرات رده ۲ و ۳ خود را در منطقه انجام دهند.

۳- تخلیه و بستری کردن

- الف- در هر گروهان حداکثر ۳ تیم ۲ نفره امداد تشکیل و هر تیم مجهز به یک دستگاه آمبولانس یا جیب جهت تخلیه مصدومین و مجروحین باشد به طوری که تخلیه به وسیله این تیم‌ها انجام گیرد.
- ب- محل تخلیه مجروحین ابتدای آبادی جلالیه در محور سوسنگرد - اهواز بوده و از آن نقاط به بعد بهداری لشکر مسئول می‌باشد.
- پ- محل جمع‌آوری مصدومین و مجروحین در اهواز ابتدا بیمارستان لشکر اهواز سپس برابر با طرح کلی بهداری لشکر خواهد بود.

۴- پرسنل: ضمیمه ۱ طرح پرسنلی

۵- امور غیر نظامیان

- الف- از تماس افراد غیر نظامی خودداری گردد.
- ب- از خرید و دریافت وسایل از افراد غیر نظامی خودداری شده و در صورت نیاز از نمایندگان یگان‌ها

۶- متفرقه

- الف- دژبان لشکر تیم‌های کنترل عبور و مرور را در نقاط حساس شامل پل‌ها، تقاطع جاده‌ها و ابتدای مسیرهای اعزامی برقرار نماید.
 - ب- از سوار شدن پرسنل در داخل خودروهای مهمات جلوگیری گردد.
 - پ- اسکورت همراه خودروهای حامل مهمات باشد.
- فرمانده لشکر ۱۶ زرهی قزوین: سرهنگ زرهی ستاد سیروس لطفی

ضمیمه (۱) پرسنلی به پیوست ت اداری و لجستیکی طرح عملیاتی فاتح

نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ اهواز - حمیدیه - سوسنگرد

ماده ۴: پرسنل

الف- نگهداری استعداد یگان

(۱) آمار و استعداد

(الف) خلاصه وضعیت روزانه پرسنلی را از تاریخ (ر) تا (ر+۱) هر ۲۴ ساعت یک بار از ساعت ۰۸۰۰ تا ۰۸۰۰ روز بعد طوری به لشکر ارسال دارند که تا ساعت ۱۲۰۰ به قرارگاه لشکر رسیده باشد.

(ب) درخواست‌های پرسنلی را برای پرسنل حساس به طور آنی و برای سایر پرسنل به طور روزانه به شرح زیر ارسال دارید:

«۱» برای افسران با ذکر درجه و رسته

«۲» برای درجه‌داران با ذکر درجه و تخصص و تعداد.

(ت) گزارش نوبه‌ای پرسنلی را هر ۴۸ ساعت یک بار از ساعت ۰۸۰۰ روز (ر) تهیه و به قرارگاه لشکر ارسال دارید.

(۲) جایگزینی

(الف) یگان جایگزینی لشکر به استعداد تقریبی در پشتیبانی لشکر دایر که مشغول آموزش می‌باشد که به موقع یگان‌های لشکری از نظر پرسنل تأمین خواهد نمود.

(ب) یگان‌های کسری پرسنل (افسر و درجه‌داری را گزارش تا از نزاخا درخواست گردد)

(۳) افراد غیر نظامی

(الف) در نگهداری اموال و اشیاء و فرآورده‌های کشاورزی و منابع اقتصادی اهالی مراقبت‌های دقیق معمول دارید.

(ب) فرماندهان یگان‌ها در هر رده به شکایات غیر نظامیان که در مورد اعمال و رفتار نظامیان واصل می‌گردد به سرعت رسیدگی نمایند.

(پ) در مسائل مربوطه به امور غیر نظامیان که با عملیات تاکتیکی و تأمین عده‌ها ارتباط دارد، جریان را از طریق سلسله مراتب گزارش و کسب تکلیف نمایند.

(ت) از مایملک اشخاص در عملیات نظامی حتی‌الامکان استفاده ننمایید مگر ضرورت حیاتی ایجاب نماید.

(ث) در مواقع ضروری که پشتیبانی عملیات نظامی ایجاب می‌نماید مجاز به استفاده از پرسنل متخصص غیر نظامی که صلاحیت آنان تأیید شده باشد، می‌باشد.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۵۷

(ج) عملیات مردم‌یاری و همچنین عملیات روانی در طول عملیات تاکتیکی و انجام تبلیغات به وسیله گروه‌های آموزش داده شده بر علیه دشمن متجاوز را ادامه داده و یا پخش اعلامیه سخن پراکنی رادیویی این وظیفه را به نحو مطلوب انجام دهید.

(۴) زندانیان جنگی

(الف) بازداشتگاه زندانیان جنگی در مجاورت پاسگاه دژبان لشکر می‌باشد.

(ب) یگان‌های لشکر زندانیان جنگی خود را به نزدیک‌ترین نقطه جمع‌آوری زندانیان اعزام، سپس به نقطه جمع‌آوری زندانیان لشکر تخلیه نمایند.

(پ) با دستگیر شدگان تا هنگامی که هویت آن‌ها روشن نگردیده، مانند زندانیان جنگی رفتار شود.

(ت) مقررات قرارداد ژنو در مورد هم زندانیان وسیله فرماندهان رعایت گردد.

(ث) اداره امور زندانیان و حفاظت آنان به عهده دژبان قرارگاه‌ها و سپس از تخلیه به نقطه جمع-آوری زندانیان جنگی لشکر با دژبان لشکر خواهد بود.

(ج) بازجویی اولیه زندانیان وسیله یگان دستگیر کننده و بازجویی‌های بعدی در منطقه پذیرش زندانیان به وسیله تیم بازجویی لشکر خواهد بود.

پ- نگهداری روحیه و بهبود آن:

(۱) روحیه و خدمات پرسنلی

(الف) فرماندهان یگان‌ها اقدامات لازم را برابر روش جاری به منظور بالا بردن روحیه پرسنل به عمل آورند و با انجام سخنرانی‌ها پرسنل را در این جهاد مقدس بر علیه کفر تهییج و ترغیب نمایند.

(ب) صندوق پستی در محل قرارگاه‌های عمده و قرارگاه گردان تأسیس و نمایندگان فعالی را برای انجام امور پستی که بایستی به نحو شایسته انجام شود، تعیین نمایند.

(پ) اردوگاه استراحت برای تجدید قوای پرسنل در محل مناسبی دایر مختصات آن به موقع اعلام خواهد شد.

(ت) سهمیه پرسنل اعزامی به اردوگاه استراحت پس از پایان یک دوره عملیات برای پرسنل ۶ درصد خواهد بود: یگان‌های رزمی ۳ درصد، یگان‌های پشتیبانی رزمی ۲ درصد و یگان‌های پشتیبانی خدمات رزمی ۱ درصد.

(۲) امور درگذشتگان

(الف) گورستان لشکر در عملیات منطقه اهواز در مجاورت گورستان شهرستان اهواز در نظر گرفته شده یگان‌ها به موقع نقطه جمع‌آوری در بنه تیپ‌ها با یگان‌های در خط و از بنه تیپ تا نقطه جمع‌آوری در منطقه پشتیبانی به عهده لشکر خواهد بود.

(ب) از پشتیبانی لشکر یک رسد کفن و دفن مسئول امور درگذشتگان می‌باشد.

(ت) در حال حاضر با امکاناتی که در اختیار نذاجا قرار دارد، کلیه درگذشتگان با هواپیما به مؤطن اصلی متوفی حمل می‌گردد.

(ث) اعطاء ارشدیت و ترفیعات برابر مقررات مصوبه انجام می‌شود.

(۳) حفظ انضباط و قوانین و مقررات

(الف) بازداشتگاه شهر در مجاورت پاسگاه دژبان لشکر خواهد بود. یگان‌ها نقطه جمع‌آوری زندانیان جنگی خود را به مشخصات گزارش نمایند.

(ب) در عبور از آبادی‌ها رفتار سربازان با پرسنل غیر نظامی کنترل گردد. از اجحاف پرسنل غیر نظامی جلوگیری شود.

(۴) اداره قرارگاه‌ها

(الف) قرارگاه اصلی لشکر در حوالی پادگان دشت آزادگان خواهد بود.

(ب) یگان‌ها محل قرارگاه عملیاتی خود را با تعیین مختصات گزارش نمایند.

ف لشکر ۱۶: سرهنگ لطفی

این نسخه معتبر است: سرهنگ ۲ رضایی

طرح‌ها و دستورات عملیاتی ۱۵۹/

دستورات تغییر مکان شماره ۲

نسخه ۱۱ تا ۱۴ نسخه

قرارگاه لشکر ۱۶ زرهی
دزفول اندیمشک (TR ۹۴ TR ۵۲)
بیست و نهم آذرماه (۱۳۵۹)
الف-ل-۲۰

مدرک: نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ اهواز - اندیمشک

۱- وضعیت

الف- دشمن: حذف شده است.

ب- نیروی خودی: نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران در منطقه خوزستان به منظور انهدام دشمن یگان‌های مربوطه را هدایت می‌نماید.

پ- زیر امر و جدا شده

(۱) زیر امر: آتشبار کاتیوشا

(۲) جدا شده: تیپ ۲ زرهی و عناصری از یگان‌های پشتیبانی لشکر، گردان ۴۴۶ مهن، گردان

مخابرات و گردان ۲۵۲ سوار زرهی (-)

ت- فرضیات

(۱) دشمن قادر است علیه ستون‌های کامیونی و خودروهای محمول تک هوایی نماید.

(۲) دشمن قادر است با نیروهای چریکی و ستون پنجم بر علیه یگان‌های متحرک کمین نماید.

(۳) وضعیت جوی جهت حرکات نیروهای خودی مناسب است.

۲- مأموریت لشکر ۱۶ زرهی از روز ۵۹/۹/۲۹ به منظور استقرار در منطقه اهواز و با استفاده از راه‌آهن

دولتی ایران و جاده آسفالتی از محل استقرار فعلی به منطقه اهواز تغییر مکان می‌نماید.

۳- اجراء:

الف- تدبیر عملیات پیوست الف کالک مسیر

(۱) مانور یگان‌های لشکر با توجه به واگذاری ماز تانک‌بر و بنز کمرشکن و قطار خودروهای شنی‌دار

را به منطقه اهواز حمل می‌نماید. خودروهای چرخ‌دار در تقدم یکم در صورت واگذاری قطار به صورت

محمول تغییر مکان می‌نماید و در غیر این صورت با استفاده از جاده آسفالتی اندیمشک - دزفول -

شوش به اهواز حرکت می‌کند.

(۲) آتش حذف شده است.

۴- اداری و لجستیکی پیوست (ب) طرح اداری

۵- فرماندهی و مخابرات

الف- مخابرات

- (۱) هر یگان ارتباط ابتدا و انتهای ستون چرخ‌دار را در حین حرکت در جاده برقرار نماید.
 - (۲) یگان‌های عمده قبل از خاتمه استقرار در منطقه مربوطه ارتباط خود را در اندیمشک بر طبق روش جاری برقرار و پس از خاتمه استقرار در منطقه ارتباط آم-خود را با لشکر برقرار نمایند.
- ب- فرماندهی
- (۱) محل پاسگاه فرماندهی در حال حاضر در اندیمشک و سپس در حوالی پادگان دشت آزادگان (سد کرخه) می‌باشد.
 - (۲) قرارگاه لشکر به محض استقرار پاسگاه فرماندهی در حوالی پادگان دشت آزادگان با جنگ‌افزارهای ضد هوایی سازمانی و زیر امر خود تأمین پاسگاه فرماندهی را برقرار نماید.
- ف ل ۱۶ زرهی: سرهنگ ستاد لطفی

طرح اداری و لجستیکی ظفر پیوست ب به دستور تغییر مکان شماره ۲

۱- کلیات

این طرح به منظور پشتیبانی لجستیکی یگان‌های لشکر و زیر امر (-) آن از منطقه اندیمشک تا اهواز تهیه و تنظیم گردیده است.

۲- آماد و خدمات:

الف- آماد:

(۱) یگان‌های مصرفی ۲۴ ساعته خود را قبل از حرکت از نقاط آمادی در منطقه اندیمشک دریافت نمایند.

(۲) یگان‌ها به علت عدم وجود جیره اضطراری یک روزه به جای آن جیره عملیاتی دریافت نموده به طوری که جمعاً به مدت ۳ روز جیره عملیاتی همراه داشته باشند.

(۳) یگان‌های لشکر و زیر امر آن خواروبار ۲ روزه را دریافت نمایند.

(۴) پرسنل ستون راهپیمایی موتوری از غذای گرم که در آشپزخانه‌های صحرائی طبخ می‌شود استفاده نمایند.

(۵) یگان‌هایی که به وسیله قطار ترابری می‌شوند پس از پیاده شدن از قطار تا منطقه مأموریت به خودرو در جاده ترابری می‌گردند.

(۶) یگان‌ها با اعزام گروه پیشرو و آشپزخانه صحرائی آمادگی طبخ غذای پرسنل را در منطقه داشته باشند.

(۷) یگان‌ها قبل از حرکت نسبت به دریافت گلیسیرین آشپزخانه اقدام نمایند.

ب- طبقه ۲

کلیه وسایل و تجهیزات سازمانی انفرادی همراه نفر بوده و در این مورد فرماندهان قبل از حرکت نظم و کنترل نمایند.

پ- طبقه ۳

(۱) باک کلیه خودروها و مخزن تانکرهای سوخت قبل از حرکت پر باشد.

(۲) یگان‌ها نفت مورد نیاز خود را قبل از حرکت دریافت و به همراه داشته باشند.

ت- طبقه ۴

با توجه به مقدرات و وسایل استحکامات صحرائی مورد نیاز همراه یگان باشد.

ث- طبقه ۵

(۱) یگان‌ها بار مینا و ذخیره عملیاتی خود را اعم از کالیبر کوچک و کالیبر بزرگ همراه داشته باشند.

(۲) یگان‌ها مواد منفجره، مین‌ها، چاشنی‌ها و نارنجک‌های مورد نیاز خود را همراه داشته باشند.

(۳) یگان‌ها در صورت وارد عمل شدن می‌توانند مهمات مورد نیاز خود را از منطقه آماد مهمات فولی‌آباد در غرب اهواز دریافت نمایند.

(۴) مهمات آرپی‌جی و موشک تاو و کاتیوشا محدود می‌باشد. سایر آماد طبقه ۵ محدودیتی ندارند و در عین حال در مصرف مهمات صرفه‌جویی لازم به عمل آید.
ح- آماد طبقه ۶:

وسایل مورد نیاز و احتیاجات شخصی همراه پرسنل بوده و در صورت واگذاری نسبت به تحویل آن به پرسنل اقدام می‌شود. ضمناً با تأمین فروشگاه احتیاجات شخصی را برطرف نماید.

خ- طبقه ۷

کلید اقلام عمده همراه یگان بوده ضمناً اقلام ضروری گزارش تا در تقدم یکم از طریق نزاجا درخواست و دریافت گردد.

ج- طبقه ۸

یگان‌ها داروی مورد نیاز خود را به وسیله آمبولانس‌های موجود با خود برده، پزشک و پزشکیار همراه داشته باشند.

چ- طبقه ۹

قطعات رده ۲ در یگان‌ها موجود باشد و قطعات رده ۳ تند مصرف نیز از پیش لشکر دریافت نمایند.
ر- آب:

(۱) کلید قمقمه‌های پرسنل، گالن‌های آب، تانکرهای موجود و خودروهای آبرسانی قبل از حرکت پر باشد.

(۲) از آب‌های آلوده و مشکوک بین راه استفاده نشود.

(۳) در صورت لزوم از قرص‌های تصفیه آب استفاده گردد.

ز- ترابری

(۱) خودروهای چرخ‌دار در صورت واگذاری قطار از طریق راه‌آهن و در غیر این صورت از طریق جاده اندیمشک - دزفول - شوش - اهواز می‌شود.

(۲) کلید خودروهای شنی‌دار توسط راه‌آهن و مازهای تانک‌بر و بنز کمرشکن ترابری می‌شوند.

(۳) قبل از حرکت نیازمندی ترابری گزارش تا از طریق ق ت نزاجا در جنوب نسبت به تأمین آن اقدام گردد.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۶۳

(۴) مسیر حرکت: اندیمشک - دزفول - چهارراه شوش - اهواز به منطقه پراکندگی برابر کالک پیوستی.

(۵) مهمات توسط خودروهای موجود در یگان جابه‌جا شده و در صورت نیاز به خودرو گزارش تا اقدام گردد.

(۶) هرگونه نارسایی در مورد ترابری یگان‌ها قبلاً گزارش شود.

(۷) تعداد ۱۵ دستگاه ماز از طریق نزاچا به لشکر واگذار شده که پس از حمل خودروهای شنی‌دار توپخانه لشکری به منطقه مربوطه در ایستگاه نظامیه اهواز جهت حمل سایر خودروهای شنی‌دار یگان‌های لشکر مستقر می‌گردد.

(۸) تعداد ۱۰ دستگاه ماز از لشکر ۹۲ زرهی اهواز به لشکر مأمور شده که خودروهای شنی‌دار یگان‌ها را از طریق ایستگاه نظامیه به منطقه مربوطه در دشت آزادگان حمل نمایند.

(۹) جابه‌جایی تیپ ۱ به وسیله مازهای اعزامی از نزاچا در دزفول و لشکر ۹۲ زرهی اهواز انجام می‌گیرد.

(۱۰) جابه‌جایی پرسنل از ایستگاه نظامیه به وسیله خودروهای یگان مربوطه می‌باشد.

(۱۱) تقدم حرکت جابه‌جایی یگان‌ها عبارتند از:

تقدم ۱: توپخانه لشکری.

تقدم ۲: گردان ۴۴۶ مهن، نقاط آمادی، قرارگاه لشکر، دژبان، گردان مخ.

تقدم: تیپ ۳

تقدم ۴: پش لشکر

س - خدمات:

(۱) یگان‌ها قبل از عزیمت تعمیرات رده ۲ و ۳ خود را در منطقه انجام دهند.

(۲) در مسیر راهپیمایی تا منطقه مأموریت اکیپ‌های تعمیراتی با چرثقیل و اتلیه ستون همراهی معایب موجود را در اسرع وقت برطرف می‌نمایند.

(۳) اعتبار تعمیراتی جهت رفع اشکالات همراه یگان باشد.

۳- تخلیه و بستری کردن:

الف- تیم‌های امداد در هر گروهان تشکیل و حداکثر ۲ نفره و به هر تیم یک آمبولانس واگذار و تخلیه مجروحین به وسیله آمبولانس‌ها انجام شود.

ب- تخلیه بیماران وسیله آمبولانس‌های موجود به بیمارستان لشکر ۹۲ یا درمانگاه نظامی و یا غیر نظامی انجام گیرد.

پ- در صورت عدم دسترسی به آمبولانس از خودروهای جیپ استفاده گردد.

۴- پرسنل: حذف شده.

۵- امور غیر نظامیان:

- الف- در طول مسیر راهپیمایی با افراد غیر نظامی تماس حاصل نشود.
- ب- از توقف ستون راهپیمایی در داخل شهرها و جلوی قهوه‌خانه‌ها خودداری گردد.
- پ- از خرید وسایل در بین راه جلوگیری شده و در صورت نیاز از نمایندگان یگان‌ها استفاده گردد.
- ت- پرسنل از دریافت هرگونه وسیله یا مواد غذایی بدون کسب مجوز از افراد غیر نظامی خودداری نمایند.

۶- متفرقه:

- الف- در جلوی هر خودرو به جز راننده فقط یک سرنشین سوار شود.
- ب- اکیپ تعمیراتی در انتهای راهپیمایی موتوری حرکت نمایند.
- پ- برای خودروهای مهمات اقدامات تأمینی معمول گردد.
- ت- از سوار شدن پرسنل در داخل خودروهای مهمات جلوگیری گردد.
- ث- اقلام ۵ گانه قبل از حرکت به رکن ۴ گزارش شود.
- ج- یگان‌ها زمان حرکت از مبدأ و رسیدن به منطقه اهواز را گزارش نمایند.
- چ- رکن ۴ یگان‌ها را در امر بارگیری نظارت و کنترل نمایند.
- ح- در طول مسیر راهپیمایی چنانچه خودرویی اشکالات فنی پیدا نمود، تا رسیدن اکیپ تعمیراتی سمت راست جاده توقف نماید و در صورت عدم تعمیر تخلیه گردد.
- خ- دژبان لشکر تیم‌های کنترل عبور و مرور را در نقاط حساس و ایستگاه‌های تعمیر و نگهداری دایر و از حرکت خودروها به صورت انفرادی جلوگیری نماید.
- د- دژبان لشکر جهت پرسنل عقب مانده ستون‌ها مقداری کنسرو و غذا پیش‌بینی نماید.
- ذ- در صورت تصادف برابر روش جاری از طریق کمیسیون سوانح اقدام گردد.

امضاء

طرح حرکت سلمان

نسخه ۱ از ۱۵ نسخه

قرارگاه تیپ ۳ لشکر ۱۶ زرهی در مختصات (۳۲۲۹۳۰ - ۱۸)

۱۳۵۹/۹/۸

د-س-۲۸

مدرک:

الف- نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ منطقه

ب- امریه ۱۴ ب س - ۱۳۵۹/۹/۵ طرح ابودر لشکر ۱۶

۱- وضعیت:

الف- نیروهای دشمن (پیوست الف اطلاعات)

ب- نیروهای خودی

(۱) یگان‌های ارتش جمهوری اسلامی ایران به منظور جلوگیری از حمله و رخنه دشمن به شهر سوسنگرد و سایر مناطقی که در دست داشتن آن به وسیله دشمن اهواز را به خطر می‌اندازد در منطقه آفند یا پدافند می‌نماید.

(۲) نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران و هوانیروز این عملیات را پشتیبانی می‌نمایند.

(۳) لشکر ۱۶ زرهی

پ- زیر امر و جدا شده

(۱) زیر امر

گروهان ۳ گردان ۴۴۶ مهندسی رزمی

آتشبار ۳ گردان ۳۷۵ پدافند هوایی (۲ قبضه توپ ۵۷ م)

دسته ۳ جلویی مخابرات

دسته ۳ گروهان دژبان لشکر

(۲) جدا شده ندارد

ت- فرضیات

(۱) تک هوایی و چریکی دشمن در منطقه و مسیر حرکت وجود دارد.

(۲) وسایل ترابری به تعداد مورد لزوم به موقع در اختیار گذاشته می‌شود.

(۳) راه‌آهن کشور جمهوری اسلامی ایران قادر به ترابری کلیه پرسنل و وسایل و وسائط یگان‌های

تیپ در یک سری از اندیمشک به اهواز می‌باشد.

(۴) راه‌آهن کشور جمهوری اسلامی ایران پرسنل و وسایل و وسائط یگان‌های تیپ را در چند سری

از اندیمشک به اهواز تغییر مکان خواهد داد.

(۵) راه‌آهن کشور جمهوری اسلامی ایران فقط خودروهایی شنی‌دار یگان‌های تیپ را از اندیمشک به اهواز در یک یا چند سری تغییر مکان خواهد داد.

۲- مأموریت:

تیپ ۳ زرهی همدان مأموریت دارد در ساعت (س) روز (ر) از منطقه استقرار فعلی به اهواز حرکت و در ارتفاعات شمال غربی اهواز در حوالی فولی‌آباد (محور اهواز به حمیدیه و سوسنگرد) مستقر و آماده در اجرای دستورات بعدی می‌شود.

۳- اجرا:

الف- تدبیر عملیات پیوست ب (کالک مسیر) خودروهایی چرخ‌دار

(۱) راه‌آهن کشور جمهوری اسلامی ایران کلیه پرسنل و وسایل و وسایط یگان‌های تیپ را در یک سری از اندیمشک به اهواز تغییر مکان می‌دهد. در این صورت ترتیب حرکت یگان‌ها از مناطق مربوطه با استفاده از مسیرهای شناسایی شده به ایستگاه اندیمشک و ترتیب بارگیری به شرح زیر می‌باشد: گردان ۲۲۴ تانک، آتشبار پدافند هوایی، گروهان مهندسی، رسد آماد تیپ، گردان ۲۲۷ تانک، گردان ۳۸۲، قرارگاه تیپ، دسته جلویی مخابرات، گردان ۱۲۴ پیاده، گروهان بهداری، گروهان نگهداری

(۲) راه‌آهن کشور جمهوری اسلامی ایران کلیه پرسنل و وسایل و وسایط یگان‌های تیپ را در چند سری از اندیمشک به اهواز تغییر مکان می‌نماید. در این صورت ترتیب حرکت و نحوه بارگیری به شرح یاد شده در پاراگراف (۱) بند الف می‌باشد.

(۳) یگان‌های تیپ با استفاده از جاده و راه‌آهن از اندیمشک به اهواز تغییر مکان نمایند.

(الف) خودروهایی شنی‌دار

با استفاده از راه‌آهن و ماز و بنز کمرشکن به منطقه ترابری خواهند شد که ترتیب بارگیری و تقدم یگان‌ها با توجه به تعداد واگذاری خودروهایی ماز و بنز و واگن‌های راه‌آهن متعاقباً ابلاغ خواهد شد.

(ب) خودروهایی چرخ‌دار

یگان‌های تیپ در ۳ سریال راه‌پیمایی تاکتیکی به شرح زیر از اندیمشک به اهواز تغییر مکان می‌نمایند. (ضمیمه ۱ جدول حرکت)

«۱» سریال یکم چرخ‌دار شامل: گردان ۲۲۴ تانک، آتشبار پدافند هوایی، گروهان ۳ مهندسی، عناصری از رسد آماد، تیپ در ساعت (س) روز (ر) به فرماندهی سرگرد رضایی

«۲» سریال دوم چرخ‌دار شامل: گردان ۲۲۷ تانک، گردان ۳۸۲، قرارگاه تیپ، دسته جلویی مخابرات در ساعت (س) روز (۱+ر) به فرماندهی سروان اسکویی

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۶۷

«۳» سریال سوم چرخ‌دار شامل: گردان ۱۲۴، گروهان بهداری، نگهداری در ساعت ۳

روز (۲+ر) به فرماندهی سرگرد رضا دادجو.

ب- گردان ۲۲۴ تانک: سریال یکم چرخ‌دار را تشکیل و در ساعت (س) روز (ر) برابر ضمیمه ۱ از مبدأ

حرکت کنید.

پ- آتشبار پدافند هوایی به فاصله زمانی ۱۰ دقیقه گردان ۲۲۴ را دنبال کنید.

ت- گروهان ۳ مهندسی به فاصله زمانی ۵ دقیقه آتشبار پدافند هوایی را دنبال کنید.

ث- گردان ۲۲۷ تانک سریال دوم چرخ‌دار را تشکیل و در ساعت (س) روز (۱+ر) از مبدأ حرکت کنید.

ج- گردان ۳۸۲ توپخانه به فاصله زمانی ۱۰ دقیقه گردان ۲۲۷ تانک را دنبال کنید.

چ- گروهان قرارگاه تیپ به فاصله زمانی ۵ دقیقه گردان ۳۸۲ را دنبال کنید.

ح- گردان ۱۲۴ پیاده سریال سوم را تشکیل و در ساعت (س) روز (۲+ر) از مبدأ حرکت کنید.

خ- گروهان بهداری گردان ۱۲۴ پیاده را به فاصله زمانی ۱۰ دقیقه دنبال کنید.

د- گروهان نگهداری گروهان بهداری را به فاصله زمانی ۵ دقیقه دنبال کنید.

ذ- دستورات هم‌آهنگی

(۱) ساعت (س) روز (ر) متعاقباً اعلام خواهد شد.

(۲) یگان‌ها عناصر پیشرو خود را آماده و ۲۴ ساعت قبل از حرکت هر سریال جهت آماده نمودن

محل و پذیرش یگان‌ها به منطقه اعزام گردند.

(۳) اقدامات تأمینی و حفاظتی مطمئن علیه حملات چریکی و هوایی پیش‌بینی و خدمه تیربار

خودروهای شنی‌دار و چرخ‌دار آماده مقابله با هرگونه تهاجم را داشته باشند.

(۴) برای هر خودرو برنامه تهیه شود.

(۵) با هر ستون راهپیمایی اکیپ تعمیراتی و پزشکی و داروی مورد نیاز توسط فرماندهی‌های سریال

پیش‌بینی شود.

(۶) گروهان بهداری در انتهای هر سریال یک دستگاه آمبولانس اعزام نماید.

(۷) دسته دژبان از ساعت (۲-س) نقاط کنترلی را در طول مسیر قرار و هدایت ستون را به منطقه

عهده‌دار خواهد بود.

(۸) یگان‌ها در حمل مهمات نظارت و خودرو مورد نیاز مهمات را پیش‌بینی و درخواست نمایند و

خودروهای مهمات در داخل ستون به دنبال هم نباشند.

(۹) یگان‌ها برای ستون مهمات یک افسر ورزیده به عنوان سرپرست تعیین و به نام به تیپ معرفی

نماید.

(۱۰) فرماندهان سریال‌ها مسئولیت کلیه تغییر مکان یگان‌های زیر امر را برابر ضمیمه ۱ عهده‌دار

می‌باشند.

- (۱۱) سرعت متوسط راهپیمایی در روز ۳۰ و در شب ۲۰ کیلومتر در ساعت تعیین و فواصل خودروها در روز ۱۰۰ متر و در شب بر حسب نیاز تنظیم خواهد شد.
- (۱۲) یگان‌های تشکیل دهنده هر سریال قبل از حرکت هر ستون آمار پرسنل و وسایل خود را به ارکان ۳ و ۴ و همچنین به سرپرست سریال تحویل نمایند.
- (۱۳) فرمانده سریال با برقراری ارتباط مطمئن از تمام طول ستون بایستی اطلاع داشته باشد.
- (۱۴) از هرگونه بی نظمی و بی ترتیبی در حرکت ستون‌ها جلوگیری و در صورت بروز هر نوع سانحه مراتب را با اولین وسیله به تیپ گزارش نمایند.
- (۱۵) از توقف در داخل شهرها و آبادی‌ها قویاً جلوگیری شود.

۴- اداری و لجستیکی: (پیوست پ دستور اداری)

۵- فرماندهی و مخابرات:

الف- مخابرات: دستور کار مخابرات

ب- فرماندهی

- (۱) این طرح به محض وصول قابل طرح‌ریزی و بنا به دستور اجرا خواهد شد.
- (۲) بسته شدن پاسگاه فرماندهی در سبزآب (اندیمشک و افتتاح مجدد آن در محل متعاقباً ابلاغ خواهد شد.

فرمانده تیپ ۳ زرهی همدان: سرهنگ ستاد جواد

پیوست‌ها:

الف- اطلاعات

ب- کالک مسیر

پ- اداری و لجستیکی

ضمایم:

ضمیمه ۱ پیوست ب جدول حرکت ستون چرخ‌دار

گیرندگان:

ف لشکر ۱۶ زرهی رکن ۳: بازگشت به شماره ۱۴ ب س - ۵۹/۹/۵ جهت استحضار

ضمیمه ۱ پیوست ب کالک مسیر

جدول حرکت ستون چرخدار

نقطه مبدأ ابتدای جاده اندیمشک دزفول

مدرک: نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ منطقه

نقاط حساس

آهنگ حرکت در روز ۳۰ و در شب ۲۰ کیلومتر در ساعت

سازمان سریال‌ها:

تراکم ستون ۱۰ خودرو در هر کیلومتر

۱- سازمان سریال ۱: گردان ۲۲۴، گروهان مهندسی

مسیر حرکت اندیمشک- دزفول- شوشتر- ویس- اهواز- فولی آباد

آتشبار پدافند هوایی

۲- سازمان سریال ۲: گردان ۲۲۷، گردان ۳۸۲

قرارگاه دسته جلویی مخابرات

۳- سریال ۳: گردان ۱۲۴، بهداری و نگهداری

ملاحظات	مسیر از نقطه رهای	نقاط حساس			مسیر به نقطه مبدأ	به	از	طبقه بار سنگین ترین خودرو	تعداد خودرو	سازمان و فرمانده	تاریخ	شماره سریال
		زمان تخلیه	زمان رسیدن	محل								
عبور خودرو- های ماز	نقطه رهای پلیس راه اندیمشک به اهواز	س+۲۳۲۴	ساعت (س)	اندیمشک	جاده خاکی داخل منطقه	اهواز- فولی آباد	اندیمشک	۵ تن	۷۸	سرگرد رضایی	س روز -ر	۱
از پل شوشتر	می باشد که از نقطه مذکور با استفاده از	س+۴۱۲۴ س+۰۳۲۹۲۴	س+۰۰۱۸۰۰ س+۰۳۰۶۰۰	دزفول شوشتر	//	//	//	۵ تن	۱۱۹	سرگرد اسکویی	س روز ر+	۲
ملاتانی مقدور نیست	مسیرهای خاکی به مناطق مربوطه حرکت نمایند	س+۰۶۲۳۲۴ س+۰۶۵۴۲۴	س+۰۳۰۶۰۰ ۰۶۳۱۰۰	ملاتانی اهواز	//	//	//	۵ تن	۱۰۶	سرگرد دادجو	س روز ر+	۳

پیوست (الف) اطلاعات به طرح حرکت، ابوذر

مدرک: نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ منطقه اهواز

۱- خلاصه وضعیت دشمن

الف- به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی ایران سردمداران خود فروخته حزب بعث و دولت عراق را به وحشت انداخته و به منظور جلوگیری از سرایت امواج فراگیر انقلاب اسلامی ایران به کشور عراق کوشیده‌اند تا به هر وسیله و طریقی که ممکن است انقلاب اسلامی ایران را تضعیف و خنثی کنند. سرانجام در تاریخ ۵۹/۷/۱ ارتش عراق حملات همه جانبه هوایی، زمینی و دریایی خود را در تمام طول مرز علیه کشور جمهوری اسلامی آغاز نموده که توانست در روزهای اولیه جنگ قسمتی از نوار مرزی کشور جمهوری اسلامی ایران را اشغال نماید. لیکن در حال حاضر با مقاومت شدید و سرسختانه نیروهای ارتش جمهوری اسلامی مواجه و حملات اولیه آنان متوقف گردیده است.

ب- گسترش دشمن

(۱) به کالک گسترش دشمن ضمیمه ۱ مراجعه شود.

(۲) گسترش و ترتیب نیروی شناخته شده دشمن در منطقه اهواز به شرح زیر است:

(الف) محور بستان - سوسنگرد

- گردان تانک قتیبه از تیپ ۱۲ زرهی لشکر ۳ زرهی

- گردان تانک المعتمصم از تیپ ۱۲ زرهی لشکر ۳ زرهی

- گردان ۳ مکانیزه از تیپ ۱۳ زرهی لشکر ۳ زرهی

- یک گردان مکانیزه از تیپ ۱۰ زرهی

- یک آتشبار موشکی سام ۷

- یک آتشبار ضد هوایی شلیکا

- یک گردان توپخانه صحرائی ۱۳۰ م

- یک گردان نیرو مخصوص

(ب) جبهه سعدون حمودی در سوسنگرد

- گردان تانک حیفا از تیپ ۴۳ زرهی لشکر ۹ زرهی

- گردان تانک عکا از تیپ ۴۳ زرهی لشکر ۹ زرهی

- گردان تانک دیرباسین از تیپ ۳۵ لشکر ۹ زرهی

- گردان ۱۳ مکانیزه از تیپ ۳۵ زرهی لشکر ۹ زرهی

- گردان تانک بخت‌النصر از تیپ ۱۴ مکانیزه لشکر ۹ زرهی

- ۲ گردان توپخانه صحرائی

- انواع سلاح‌های ضد هوایی
- سایر یگان‌های پشتیبانی
- جبهه دب حردان
- گردان تانک الوحده از تیپ ۲۶ زرهی لشکر ۵ مکانیزه
- گردان تانک الحسین از تیپ ۲۶ زرهی لشکر ۵ مکانیزه
- گردان تانک قادسیه از تیپ ۱۲ زرهی لشکر ۳ زرهی
- گردان ۱ مکانیزه از تیپ ۱۵ مکانیزه لشکر ۵ مکانیزه
- گردان غزه از تیپ ۴۳ زرهی لشکر ۹ زرهی
- ۴ گردان توپخانه صحرائی
- انواع سلاح‌های ضد هوایی از قبیل شلیکا و سام
- سایر یگان‌های پشتیبانی

۲- عناصر اصلی اخبار و سایر نیازمندی‌های اطلاعاتی

الف- عناصر اصلی اخبار

- (۱) آیا دشمن از مواضع کنونی مجدد مبادرت به اجرای تک خواهند نمود؟ اگر چنین است چه وقت، کجا، با چه استعدادی؟
- (۲) آیا دشمن عناصر مقدم خود را تقویت نموده؟ اگر چنین است کی، کجا و با چه نیرویی؟
- (۳) آیا دشمن اقدام به تهیه یک مواضع پدافند قطعی خواهد نمود؟ اگر چنین است کی، با چه نیرویی و زمینی را چگونه آرایش می‌دهد؟
- (۴) آیا دشمن مبادرت به عملیات تأخیری خواهد نمود؟ اگر چنین است کی، کجا و در کدام محور و با چه نیرویی؟

ب- سایر نیازمندی‌های اطلاعاتی

- (۱) تعیین محل پاسگاه‌های فرماندهی دشمن تا رده گردان.
- (۲) تعیین محل و استعداد یگان‌های توپخانه.
- (۳) تعیین محل و نقاط آمادی.
- (۴) تعیین مناطق تجمع و خطوط خیز.

۳- وظایف جمع‌آوری اخبار

الف- دستور به یگان‌های تابعه و زیر امر.

(۱) گردان ۲۲۷

به محض دریافت گزارش نمایید. گزارشات منفی در ۲ ساعت یک بار.
 (الف) فعالیت‌های هوایی دشمن با ذکر نوع، تعداد، ساعت پرواز، مسیر پرواز هواپیماها
 (ب) اجرای آتش دشمن، توپخانه دشمن به روی مواضع خودی با ذکر زمان، سمت تقریبی و
 تعداد اصابت.

- (پ) اصابت موشک دشمن به روی مواضع و تأسیسات خودی.
 (ت) فعالیت‌های گشت‌زنی دشمن با ذکر منطقه فعالیت، استعداد و ترکیب گشتی.
 (ث) گسترش یگان‌های مانوری دشمن در منطقه.
 (ج) مشاهده یگان‌های پل‌زن و یا تجهیزات عبور از رودخانه در نزدیکی رودخانه‌های کرخه،
 کرخه کور، کارون و سایر رودخانه‌های موجود در منطقه واگذاری.
 (چ) محل استقرار یگان‌های تانک، مکانیزه، پیاده و سوار زرهی دشمن در منطقه.
 (ح) هرگونه هویت‌های جدید در منطقه.
 (خ) ایجاد مواضع مصنوعی نظیر شبکه سیم خاردار، مواضع ضد تانک و میدان‌های مین.
 (د) عبور و مرور خودروهای آمادی و تانکرهای سوخت و آب در یک مسیر یا نقطه معین.
 (ذ) محل استقرار پاسگاه‌های فرماندهی دشمن.
 (ر) هرگونه نقل و انتقالات یگان‌های توپخانه دشمن.
 (ز) مشاهده برق دهانه و یا صدای انفجار موشک زمین به زمین.
 (۲) گردان ۲۲۴: به محض دریافت مانند گردان ۲۲۷ عمل نمایید.
 (۳) گردان ۱۲۴: مانند گردان ۲۲۷ عمل نمایید.
 (۴) گردان ۳۸۲: مانند گردان ۲۲۷ عمل نمایید.
 (۵) یگان پدافند هوایی: گردان ۲۲۷ عمل نمایید.
 (۶) دسته جلویی مخابرات: گردان ۲۲۷ عمل نمایید.
 (۷) دسته دژبان: گردان ۲۲۷ عمل نمایید.

ب- درخواست از لشکر ۹۲ زرهی اهواز:

از لشکر ۹۲ درخواست می‌گردد که اطلاعات زیرین را پس از دریافت به تیپ ۳ ابلاغ نمایند.

- (۱) هرگونه تمرکزات و نقل و انتقالات یگان‌های رزمی، توپخانه در منطقه واگذاری.
 (۲) هرگونه هویت‌های جدید.
 (۳) هرگونه فعالیت‌های گشت‌زنی هوایی دشمن در منطقه.
 (۴) هرگونه فعالیت هواپرد دشمن در منطقه.
 (۵) هرگونه مواضع پدافند آرایش یافته دشمن در منطقه.
 (۶) روش جابه‌جا کردن پرسنل، اسناد و تجهیزات دشمن.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۷۳

(الف) زندانیان جنگی

زندانیان جنگی، فراریان، پناهندگان را بلافاصله پس از یک بازجویی مقدماتی سریعاً به رده بالاتر تخلیه نمایید.

(ب) تجهیزات وسایل اغتنامی از دشمن را بدون دستکاری کردن به رکن دوم رده بالاتر تخلیه نمایید.

(پ) اسناد و مدارک، نقشه‌ها و کروکی‌های به دست آمده از دشمن را بلافاصله به رده بالاتر ارسال دارید.

۴- اسناد و ساز و برگ مورد نیاز یگان‌های خودی

الف- نقشه‌جات

توزیع نقشه برابر روش جاری آمادی

ب- عکس‌های هوایی

درخواست‌های شناسایی مورد نیاز تا ساعت ۰۸۰۰ هر روز به رکن دوم رده بالاتر گزارش شد.

۵- حفاظت اطلاعات

الف- حفاظت رادیویی: به پیوست مخابرات مراجعه شود.

ب- حفاظت اسناد و مدارک: یگان‌ها ضمن نگهداری کامل اسناد و مدارک طبقه‌بندی شده، اقدامات لازم را به عمل آورند و در هنگام تغییر مکان، محل مربوطه را دقیقاً پاکسازی و در صورت عدم امکان تخلیه نسبت به انهدام آنان اقدام برای این یک نفر مسئول گردد. در صورت احتمال دستگیر شدن توسط دشمن کلیه مدارک و تجهیزات و وسایل همراه خود را منهدم نمایید.

پ- گزارشات و توزیع: خلاصه اطلاعاتی هر ۶ ساعت یک بار به رکن دوم رده بالاتر گزارش گردد.

ت- گزارشات منفی هر ۲ ساعت یک بار

۶- متفرقه: هم‌آهنگی‌های لازم در مورد شناسایی و گشت‌زنی با رده بالاتر و هم‌جوار انجام پذیرد.

رسید اطلاع دهید.

فرمانده تیپ ۳ زرهی همدان - سرهنگ ستاد جواد

گسترش دشمن: ضمیمه شماره ۱

گیرندگان:

برابر گیرندگان طرح حرکت ابوذر

در دستورات شفاهی تغییری داده نشده

نسخه از نسخه
تیپ ۱ زرهی رکن ۳
اهواز - خوزستان
دیماه ۵۹
د-م-۳۲

دستور عملیاتی شماره ۱

مدرک:

(۱) طرح عملیاتی فاتح لشکر ۱۶ زرهی

(۲) نقشه ۱:۵۰۰۰۰ منطقه اهواز - سوسنگرد

<u>گروه رزمی ۲۲۰</u>	<u>گروه رزمی ۱۸۵ مک</u>	<u>گروه رزمی ۲۰۱</u>
گردان ۲۲۰ (-)	گردان ۱۸۵ مک (-)	گردان ۲۰۱ تانک
گروهان دوم گردان ۱۸۵ مک	گروهان یکم گردان ۲۲۰	گروهان سوم گردان ۱۸۵ مک
	سپاه پاسداران ۱۵۰ نفر	سپاه پاسداران ۱۵۰ نفر
		عده‌های تیپ
		قرارگاه و گروهان قرارگاه
		گروهان سوم گردان ۲۵۲ سوار زرهی
		گروهان ۱ لشکر گردان ۴۴۶ مخ
		گردان ۳۲۱ ت (ک م)
		آتشبار یکم گردان ۳۷۵ پ هـ ۵۷ م
		گروهان اشک بهداری
		گروهان اشک تعمیر و نگهداری
		دسته یکی جلویی مخ
		دسته یکم دژبان
		یک رسد از گردان آماد و ترابری

۱- وضعیت:

الف- نیروهای دشمن (پیوست الف اطلاعات)

ب- نیروهای خودی

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۷۵

- (۱) لشکر ۱۶ زرهی با عناصری از تیپ‌های ۱ و ۳ تک می‌نماید.
- (۲) نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران نقاط تدارکاتی و ستون‌های تراکم دشمن را منهدم، توان تعرضی دشمن را سلب و در حین تک یگان‌های حمله‌ور را پشتیبانی می‌نماید.
- (۳) تیپ ۳ زرهی پس از عبور از منطقه تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی تک نموده، نیروهای دشمن را در منطقه کرانه شمالی کرخه کور نابود هدف مربوطه را تصرف می‌نماید.
- (۴) تیپ ۲ زرهی لشکر ۹۲ به عبور یگان‌های تیپ ۳ کمک نموده در منطقه فعلی باقیمانده با یک تیم گروهان تانک از هویزه به طرف سوسنگرد جناح راست لشکر را مراقبت نموده آماده می‌گردد تیپ ۱ را دنبال و پشتیبانی نماید.

۲- مأموریت:

تیپ ۱ زرهی در ساعت ۱۰۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۵ در محورهای ببر و پلنگ تک نموده نیروهای دشمن را در منطقه کرانه جنوبی کرخه‌کور نابود، هدف‌های گرگ و خرس را تصرف و خط خیز قرمز را تأمین نماید.

۳- اجرا:

الف- تدبیر عملیات (پیوست ب کالک عملیاتی)

(۱) مانور:

تیپ با ۲ گروه رزمی ۲۰۱ تانک در راست (جنوب) تلاش اصلی هدف گرگ و گروه رزمی ۱۸۵ مک در چپ (شمال) هدف خرس را تصرف و خط خیز قرمز را تأمین می‌نماید.
گروه رزمی ۲۲۰ تانک احتیاط به دنبال تلاش اصلی خواهد بود.

(۲) آتش

آتش تهیه به مدت ۱۵ دقیقه (۱۵-س) اجرا می‌شود و تقدم آتش با گروه رزمی ۲۰۱ تانک می‌باشد. (پیوست پ طرح آتش پشتیبانی)

آتش پشتیبانی هوایی در خارج از خط بمب ۵ دقیقه روی مناطق تدارکاتی و مواضع احتیاط دشمن اجرا می‌گردد.

ب- گروه رزمی ۱۸۵ تانک

(۱) تعداد ۱۵۰ نفر از سپاه پاسداران زیر امر بگیرید.

(۲) تیم تانک را از سمت چپ میدان مین عبور دهید.

(۳) کلیه هم‌آهنگی‌های لازم را با یگان‌های مجاور خود به عمل آورید.

(۴) بنا به دستور حرکت نموده، نیروهای دشمن را در منطقه نابود، هدف خرس را تصرف، خط خیز

را تأمین نمایید.

پ- گروه رزمی ۲۰۱

- (۱) کلیه هم‌آهنگی‌های لازم را با یگان‌های مجاور خود به عمل آورید.
 - (۲) تعداد ۱۵۰ نفر از پرسنل سپاه پاسداران را زیر امر بگیرید.
 - (۳) تک نموده نیروهای دشمن را در منطقه نابود، هدف گرگ را تصرف و خط خیز را تأمین نمایید.
- ت- گروهان سوم گردان ۲۵۲ سوار زرهی

- (۱) در جناح راست گروه رزمی ۲۰۱ و ۲۲۰ تانک حرکت نمایید.
- (۲) تأمین جناح سمت راست تیپ را برقرار نمایید.
- (۳) آماده باشید بنا به دستور تک نموده هدف شغال را تصرف نمایید.

ث- گروهان اشک گردان ۴۶۴

- (۱) به دنبال گروه رزمی ۱۸۵ مک حرکت نمایید.
- (۲) آماده باشید هر یک از دسته‌های مربوطه را بنا به دستور در اختیار گروه‌های رزمی قرار دهید.

ج- توپخانه

(۱) توپخانه صحرائی

گردان ۳۲۱ (ک م): تقدم آتش با گروه رزمی ۲۰۱ تانک و سپس با احتیاط به هنگام درگیری.

(۲) توپخانه پدافند هوایی

آتشبار یکم گردان ۳۷۵: تقدم آتش پدافند هوایی ابتدا با یگان‌های در خط سپس با پایگاه فرماندهی احتیاط توپخانه خواهد بود.

چ- احتیاط گروه رزمی ۲۲۰ تانک: ابتدا به دنبال گروه رزمی ۲۰۱ تانک حرکت نموده آماده باشید
مأموریت هر یک از گروه‌های در خط تقدم با گروه رزمی ۲۰۱ تانک را به عهده بگیرند.

ح- دستورات هم‌آهنگی

- (۱) فاصله تانک‌ها و نفربرها در تک حداقل ۱۰۰ متر رعایت شود.
- (۲) غافلگیری و سرعت عمل در اجرا مورد توجه مخصوص کلیه رده‌های فرماندهی باشد.
- (۳) در تمام مراحل عملیات انضباط آتش را رعایت نموده سعی شود با هر گلوله یکی از ادوات دشمن را نابود نمایید.
- (۴) چون احتمال مین‌گذاری در مواضع دشمن می‌باشد در حین تصرف مواضع به این نکته توجه دقیق مبذول گردد.

(۵) وصول به خطوط خیز را گزارش نمایید.

(۶) یگان‌ها کلیه هم‌آهنگی‌های لازم را با یگان‌های مجاور خود به عمل آورند.

۴- اداری و لجستیک - پیوست ت

۵- فرماندهی و مخابرات

الف- مخابرات: پیوست ث مخابرات

(۱) ساعت (۲۴-س) سکوت رادیویی اف-ام در کلیه شبکه‌ها به شدت اجرا گردد.
(۲) در مکالمات تلفنی در حضوری حداکثر تأمین رعایت شود و از مطرح کردن چگونگی دستور برای اشخاص غیر مسئول قویاً خودداری شود.

(۳) از ساعت (۲۴-س) کلید رمز جدید برای ارتباط رمز اجرا می‌گردد.

(۴) در مکالمات شبکه اف-ام در حین اجرای حمله از ذکر اسم نقاط، شهرها، آبادی‌ها، رودخانه‌ها، شماره گردان‌ها، مشخصات فرماندهان خودداری و برای این اسامی از کد استفاده شود.

ب- فرماندهی

(۱) گروه رزمی تغییر مکان پاسگاه خود را به محض آغاز به قرارگاه تیپ گزارش نمایید.

(۲) گروه فرماندهی به دنبال گردان ۲۰۱ تانک حرکت می‌نماید.

(۳) پاسگاه فرماندهی در محل فعلی باقیمانده طبق دستور حرکت می‌نماید.

رسید اطلاع دهید.

ف تیپ ۱ زرهی: سرهنگ ستاد جمشیدی

پیوست‌ها:

الف- اطلاعات

ب- کالک عملیاتی

پ- طرح پشتیبانی آتش

ت- طرح اداری و لجستیکی - متعاقباً ارسال خواهد شد.

ث- مخابرات

گیرندگان:

۱- ف لشکر ۱۶

۲- ف گردان ۱۸۵ مک، گردان ۲۲۰ تانک، ف گردان ۲۰۱، ف گردان ۳۲۱ توپخانه

پیوست پ (پشتیبانی آتش) به دستور عملیاتی شماره ۱

مدرک: نقشه ۵۰۰۰۰:۱ خوزستان سری ۷۵۳ K

۱- وضعیت

الف- نیروهای دشمن: به پیوست الف اطلاعات دستور عملیاتی شماره ۱ مراجعه شود.

ب- نیروهای خودی

(۱) لشکر ۱۶ با عناصری از یگان‌های نیروی زمینی جمهوری اسلامی ایران از ساعت روز در منطقه اهواز آفند می‌نماید پادگان حمید در جنوب اهواز را تصرف، خط کرکس را تأمین و بنا به دستور آفند را به جنوب ادامه می‌دهد.

(۲) نیروی هوایی امکان پشتیبانی تیپ ۱ را دارد و در ساعت روز پشتیبانی تیپ را تأمین می‌نماید.

(۳) توپخانه گردان ۳۲۰ توپخانه ۱۵۵ م خ ک عمل تقویت را به عهده دارد.

پ- زیر امر و جدا شده.

۲- مأموریت:

توپخانه صحرائی و سایر عوامل پشتیبانی آتش در ساعت روز عملیات تیپ را پشتیبانی می‌نماید.

۳- اجرا:

الف- تدبیر عملیات

(۱) مانور: به طرح عملیاتی فاتح مراجعه شود.

(۲) آتش: آتش تهیه از ساعت () تا ساعت () به مدت دقیقه روی مواضع دشمن انجام می‌شود و آتش پشتیبانی هوایی در خارج از خط بمب به مدت () دقیقه روی مواضع احتیاط و نقاط تدارکاتی دشمن انجام می‌شود.

ب- پشتیبانی نزدیک هوایی

(۱) کلیات

الف) نیروی هوایی در حالت آمادگی هوایی آماده است مأموریت تیپ را طبق درخواست

پشتیبانی نماید.

ب) تقدم پشتیبانی هوایی با تیپ ۱ و ۳ است.

(۲) تخصص‌ها

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۷۹

(الف) پشتیبانی هوایی تاکتیکی: یگان‌ها درخواست پشتیبانی هوایی خود را برابر روش جاری به مرکز تطبیق آتش تیپ گزارش نمایید.

(ب) تیم ناظر مقدم هوایی

یک تیم در اختیار تیپ گذاشته شود.

پ- پشتیبانی توپخانه

آتش توپخانه به مدت () دقیقه از ساعت () تا ساعت () اجرا می‌گردد.

(۱) سازمان برای رزم

(الف) گردان ۳۲۱ توپخانه ۱۵۵ م خ ک (ک م) تیپ ۱ زرهی.

(ب) گردان ۳۲۰ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک (عمل کلی تقویت آتش گردان ۳۲۱ توپخانه)

(پ) توپخانه پدافند هوایی: آتشبار دوم گردان ۳۷۵ پ هـ (با ۳ دقیقه) با آتش توپخانه صحرائی

تیپ را پشتیبانی می‌نماید.

(۲) متفرقه

(الف) ضمیمه ۲ (طرح آتش توپخانه صحرائی)

(ب) ضمیمه ۳ (طرح آتش پشتیبانی پدافند هوایی)

(۳) دستورات هم‌آهنگی

تجزیه و تحلیل پس از اصابت به هدف‌ها به تیپ گزارش گردد.

۴- خدمات پشتیبانی

(الف) کلیات: به پیوست ت (خدمات پشتیبانی) طرح عملیاتی فاتح مراجعه شود.

(ب) وسایل و خدمات از نظر گلوله ۱۵۵ م م خ ک محدودیتی نیست.

۵- فرماندهی و مخابرات

الف- مخابرات به دستور کار مخابراتی مراجعه شود.

ب- فرماندهی

(۱) مرکز تطبیق پشتیبانی آتش در پاسگاه فرماندهی مستقر است.

مختصات ()

(۲) پاسگاه فرماندهی گردان ۳۲۱ ت از مختصات (۵۸۱۰۰ - ۲۵۵۰۰)

(۳) پاسگاه فرماندهی گردان ۳۲۰ ت در مختصات ()

ف تیپ ۱: سرهنگ ستاد جمشیدی

ضمیمه ۲: طرح آتش توپخانه (متعاقباً ارسال می‌شود)

در دستورات شفاهی تغییری داده نشده است

نسخه از نسخه
تیپ ۲ دزفول لشکر ۹۲
سوسنگرد (۸۷-۴۲)
۱۰ دیماه ۵۹
ت-د ۱۴

طرح عملیاتی ناصر

مدرک: طرح عملیاتی فاتح لشکر ۱۶ قزوین و نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ (هویزه - سوسنگرد)

سازمان رزمی:

<u>عده‌های تیپ</u>	<u>گروه رزمی ۲۵۶</u>
قرارگاه تیپ ۲ دزفول	گردان ۲۵۶ تانک (-)
گروهان ۲ مهندس گردان ۴۲۹ مهن	گروهان ۳ گردان ۲۰۵ مکانیزه
گروهان ۲ گردان تعمیر و نگهداری	<u>گروه رزمی ۲۰۷</u>
گروهان ۲ بهداری	گروه ۲۰۷ تانک (-)
دسته یکم مخابرات	گروهان ۳ گردان ۱۰۵ مکانیزه
دسته دژبان	<u>گروه رزمی ۱۰۵</u>
	گردان ۱۰۵ مکانیزه (-)
	گروهان دوم گردان ۲۰۷ تانک
	<u>توپخانه</u>
	گردان ۳۲۰ توپخانه
	دسته - آتشبار - گردان ۲۳ م

۱- وضعیت:

الف- دشمن پیوست الف اطلاعات

ب- نیروهای خودی

(۱) لشکر ۱۶ قزوین از ساعت (س) روز (ر) در محور شیر ۱ و شیر ۲ تک می‌کند و کرانه شمالی رودخانه کرخه کور را تصرف و بنا به دستور تک را به سمت هدف ۱ و ۲ ادامه می‌دهد و آنرا تصرف و تأمین می‌نماید.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۸۱

(۲) لشکر ۹۲ در منطقه الله‌اکبر پدافند و با اجرای تک‌های محدود و محلی در منطقه دب حردان به محض وصول لشکر ۱۶ به کرانه شمالی رودخانه کرخه کور از رودخانه کارون عبور نموده و پادگان حمید را تصرف و تأمین می‌نماید.

(۳) نیروی هوایی نقاط تدارکاتی و ستون‌های متراکم دشمن را منهدم و توان تعرضی دشمن در منطقه را سلب و در حین تک‌یگان‌های حمله‌ور را پشتیبانی نماید.
پ- زیر امر و جدا شده: برابر سازمان رزمی

۲- مأموریت:

تیپ ۲ دزفول در ساعت (س) روز (ر) به عبور از خط تیپ‌های ۱ و ۳ لشکر ۱۶ کمک نموده و از مواضع خود تا وصول تیپ‌های ۱ و ۳ به خط کرخه کور پدافند می‌نماید و آماده می‌شود بنا به دستور تیپ ۱ را دنبال و یا هدف (ب) را تصرف و خط کرکس را تأمین نمایید.

۳- اجرا:

الف- تدبیر عملیات (پیوست ب کالک عملیات)

(۱) مانور عملیات در ۲ مرحله اجرا می‌گردد.

مرحله یکم: تیپ با گردان‌های در خط به ترتیب از چپ به راست (گروهان یکم گردان ??? گروه رزمی ۱۴۸ - گروه رزمی ۲۰۷ گروه رزمی ۲۵۶) به عبور از خط تیپ‌های ۱ و ۳ لشکر ۱۶ کمک نموده جناح راست لشکر از سوسنگرد به هویزه را مراقبت و تا وصول تیپ‌های مذکور به رودخانه کرخه کور از منطقه پدافند می‌نماید.

مرحله دوم: تیپ با گروه رزمی ۲۵۶، ۲۰۷ و ۱۰۵ آماده می‌شود بنا به دستور هر یک از مأموریت‌های زیر را اجرا نماید.

- با ۳ گردان به ترتیب ۲۵۶، ۱۰۵ و ۲۰۷ تیپ ۱ را دنبال و پشتیبانی می‌نماید.

- منطقه تجمع خود را در شمال شرقی هویزه اشغال و تک را به منظور تصرف هدف (ب) اجرا و خط کرکس را تأمین می‌نماید.

- با مستقر نمودن گروه رزمی ۱۰۵ در آبادی یزدنو تأمین شمالی هویزه و عقب لشکر را پوشش می‌نماید.

(۲) آتش: آتش تهیه به مدت ۱۵ دقیقه از (۱۵-س) تا (س) اجرا می‌شود.

تقدم آتش با تیپ ۳ می‌باشد. (پیوست پ طرح آتش پشتیبانی)

آتش پشتیبانی هوایی در خارج از خط بمب به مدت ۵ دقیقه روی مناطق تدارکاتی و مواضع احتیاط دشمن اجرا می‌گردد.

ب- گروه رزمی ۲۵۶ تانک

- (۱) گروهان سوم گردان ۱۰۵ را زیر امر بگیرید.
- (۲) به عبور از خط تیپ ۱ کمک نموده و تا وصول تیپ ۱ به کرخه کور از منطقه خود پدافند کنید.
- (۳) جاده سوسنگرد هویزه را تا ۲ کیلومتری جنوب آبادی معهاریه پوشش نمایید.
- (۴) آماده باشید بنا به دستور جلوداری ستون تیپ را به عهده گرفته و تیپ ۱ لشکر ۱۶ را دنبال و پشتیبانی نمایید.

- (۵) آماده باشید بنا به دستور منطقه تجمع خود را در شمال شرقی هویزه اشغال نماید.
- (۶) پس از اشغال منطقه تجمع آماده باشید در جناح راست تیپ به سمت مشرق پیشروی نموده هدف (ب) را تصرف و تأمین نمایید.

ت- گروه رزمی ۱۰۵

- (۱) گروهان ۱ گردان را زیر امر گردان ۲۰۷ قرار دهید.
- (۲) گروهان ۳ گردان را زیر امر گردان ۲۵۶ قرار دهید.
- (۳) گروهان ۲ گردان ۲۰۷ تانک را زیر امر بگیرید.
- (۴) با استقرار قرارگاه گردان در عقابیه تأمین جاده هویزه سوسنگرد را از هویزه تا ۲ کیلومتری جنوب آبادی ساریه برقرار نمایید.

- (۵) آماده باشید بنا به دستور سپس از گردان ۲۰۷ تیپ ۱ را دنبال و پشتیبانی نمایید.
- (۶) آماده باشید بنا به دستور در آبادی یزدنو مستقر و قسمت شمال هویزه و عقب لشکر را تأمین کنید.
- (۷) آماده باشید به هنگام تصرف هدف (ب) احتیاط تیپ را تشکیل و گروه رزمی ۲۶۵ را دنبال نمایید.

ث- گروه رزمی ۱۴۸ - گروهان یکم گردان ۱۰۰

- (۱) گروهان رها شده را زیر امر بگیرید و در پشت گردان در احتیاط قرار دهید. استفاده از این یگان فقط به دستور تیپ خواهد بود.
- (۲) به پدافند خود تا وصول تیپ ۱ و ۳ به شمال کرخه کور ادامه دهید و آماده باشید بنا به دستور زیر امر تیپ ۲ رها شده و مأموریت‌های واگذاری را اجرا نمایید.

ج- توپخانه - گردان ۳۲۰ توپخانه ۱۵۵ م

- (۱) عمل کلی تقویت گردان ۳۲۱ در هنگام عبور از خط تیپ ۳ تا وصول تیپ ۳ به کرخه کور.
- (۲) کمک مستقیم تیپ ۲ دزفول به هنگام درگیری.
- (۳) آماده باشید در حوالی منطقه تجمع در شمال شرقی هویزه مستقر و پیشروی یگان‌های تیپ را تا تصرف هدف (ب) با آتش پشتیبانی کنید.

(۴) آتشبار کاتیوشا عمل کلی

(۵) آتشبار ۱۳۰ عمل کلی

(۶) ۲ آتشبار ۱۷۵ عمل کلی

ج- گروهان ۲ مهندس گردان ۴۲۹

(۱) یک گروه مین‌یاب به گردان‌های ۲۰۷ و ۲۵۶ اعزام کنید.

(۲) آماده باشید بنا به دستور گروه رزمی ۲۵۶ را دنبال کنید.

ح- دستورات هم‌آهنگی

(۱) ساعت (س) روز (ر) بنا به دستور قرارگاه عملیاتی لشکر مستند به قرارگاه تاکتیکی نیروی

زمینی تعیین و ابلاغ می‌گردد.

(۲) خط عزیمت تیپ‌های ۱ و ۳ خط تماس تیپ ۲ با نیروهای دشمن خواهد بود.

(۳) به محض وصول طرح از منطقه مأموریت‌های داده شده شناسایی و طرح‌ریزی نمایید.

(۴) در هنگام حرکت فاصله تانک‌ها و نفربرها حداقل ۱۰۰ متر باشد.

(۵) هرگونه تغییرات در این طرح با دستور جزء به جزء ابلاغ می‌گردد.

(۶) غافلگیری و سرعت عمل در طرح‌ریزی و اجرا مورد توجه مخصوص کلیه رده‌های فرماندهی

باشد.

(۷) در تمام مراحل عملیات انضباط آتش را رعایت نموده سعی شود با هرگلوله یکی از ادوات دشمن

نابود گردد.

(۸) چون احتمال مین‌گذاری در مواضع دشمن می‌باشد در حین تصرف مواضع به این نکته توجه

دقیق مبذول گردد.

(۹) با استفاده از زمان موجود شناسایی تارده گروه - دسته و در صورت امکان تا رانندگان به عمل آید.

(۱۰) وصول به خط خیزها را گزارش نمایید.

۴- پشتیبانی خدمات رزمی - پیوست ت پشتیبانی خدمات رزمی

۵- فرماندهی و مخابرات:

الف- مخابرات - پیوست ت مخابرات

(۱) از ساعت (۲۴-س) سکوت رادیویی اف-ام در کلیه شبکه‌ها به شدت اجرا گردد.

(۲) در مکالمات تلفنی و حضوری حداکثر تأمین رعایت شود و از مطرح کردن چگونگی طرح برای

افراد غیر مسئول قویاً خودداری گردد.

(۳) از ساعت (۲۴-س) کلید رمز جدید برای ارتباط رمزی اجرا می‌گردد.

(۴) در مکالمات شبکه اف-ام در حین اجرای حمله از ذکر اسم نقاط، شهرها، آبادی‌ها، رودخانه‌ها،

شماره گردان‌ها، مشخصات فرماندهان خودداری و برای این اسامی از کد استفاده شود.

ب- فرماندهی

- (۱) پاسگاه فرماندهی تیپ در حمیدیه مستقر می‌باشد و گروه فرماندهی در هنگام عبور از خط و تک تیپ‌های ۱ و ۳ در گلپهار (۸۷-۴۲) و در هنگام تغییر مکان گروه رزمی ۲۵۶ را دنبال خواهد کرد.
- (۲) پاسگاه فرماندهی گردان‌ها حتی‌المقدور در خط مقدم یگان‌ها باشد.
- (۳) پاسگاه فرماندهی لشکر ۱۶ در حوالی پادگان دشت آزادگان و گروه فرماندهی از شروع عملیات به دنبال تیپ ۱ خواهد بود.

ف تیپ ۲ لشکر ۹۲: سرهنگ شهبازی

رسید اطلاع دهید.

پیوست‌ها:

گیرندگان:

الف- اطلاعات	۱- ف لشکر ۱۶ زرهی
ب- کالک عملیات	۲- ف لشکر ۹۲ زرهی
پ- طرح پشتیبانی آتش (حذف شده)	۳- ف گردان ۲۵۶ تانک
ت- اداری و پشتیبانی خدمات رزمی	۴- ف گردان ۲۰۷ تانک
ث- مخابرات	۵- ف گردان ۱۰۵ مکانیزه
	۶- ف گردان مهندس
	۷- ف گردان ۳۲۰ توپخانه

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۸۵

نسخه از نسخه

تیپ ۳ زرهی همدان

حمیدیه خوزستان

۸ دیماه ۵۹

ل - م ۵۶

در دستورات شفاهی تغییری داده نشده است.

طرح عملیاتی نصرت

مدرك:

۱- طرح عملیاتی فاتح لشکر ۱۶ زرهی

۲- نقشه ۵۰۰۰۰:۱ منطقه سوسنگرد

سازمان رزمی

گروه رزمی ۱۲۴ مکانیزه

گردان ۱۲۴ مکانیزه (-)

۱ گروهان تانک از گردان ۲۲۴ تانک

گروهان یکم گردان ۲۲۷ تانک

عده‌های تیپ

قرارگاه و گروهان قرارگاه تیپ

گروهان دوم گردان ۲۵۲ سوار زرهی

گردان ۳۸۲ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک (ک م)

آتشبار ۳ گردان ۳۷۵ پدافند هوایی

گروهان ۳ گردان ۴۴۳ مهندس (پ-م)

گروهان ۳ بهداری

گروهان ۳ نگهداری

دسته ۳ جلویی مخ

دسته ۳ دژبان

رسد ۳ آماد و ترابری

گروه رزمی ۲۲۷ تانک

گردان ۲۲۷ تانک (-)

یک گروهان پیاده مکانیزه از گردان ۱۲۴

گروه رزمی ۲۲۴ تانک

گردان ۲۲۴ تانک (-)

یک گروهان پیاده مکانیزه از گردان ۱۲۴ مکانیزه

۱- وضعیت:

الف- نیروهای دشمن (پیوست الف اطلاعات)

ب- نیروهای خودی

(۱) نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران با عناصری از لشکرهای ۹۲ و ۱۶ زرهی در منطقه اهواز مبادرت به تک نموده پادگان حمید را در جنوب اهواز تصرف و بنا به دستور تک را به سمت جنوب ادامه می‌دهد.

(۲) نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران نقاط تدارکاتی و ستون‌های متراکم دشمن را منهدم و توان تعرضی دشمن را سلب و در حین تک یگان‌های حمله‌ور را پشتیبانی می‌نماید.

(۳) لشکر ۹۲ زرهی در منطقه الله‌اکبر پدافند نموده و با اجرای تک‌های محدود محلی در منطقه دب بردان به محض وصول لشکر ۱۶ زرهی به کرانه شمالی رودخانه کرخه کور از رودخانه کارون عبور نموده، پادگان حمید را تصرف و تأمین می‌نماید.

(۴) لشکر ۱۶ زرهی از ساعت (س) روز (ر) با ۲ تیپ در خط تک نموده و کرانه شمالی رودخانه کرخه کور را تصرف و تأمین و بنا به دستور از کرخه کور عبور نموده و تک را به منظور انهدام دشمن و تصرف پادگان حمید ادامه می‌دهد.

پ- زیر امر و جدا شده

(۱) زیر امر: گروهان ۲ گردان ۲۵۲ سوار زرهی زیر امر تیپ ۳

(۲) جدا شده: ندارد.

ت- فرضیات

(۱) تغییرات وضع جوی و بارندگی‌های محلی و فصلی به حدی نخواهد بود که اجرای این طرح را غیر ممکن سازد.

(۲) تا خاتمه اجرای این طرح نیروهای دشمن تعرض گسترده‌ای نکرده و تغییرات عمده‌ای در وضع کنونی جبهه‌ها نسبت به وضع موجود ایجاد نخواهد شد.

(۳) در صورت تغییر ناگهانی وضعیت جوی در حین اجرای طرح عدم امکان پشتیبانی هوایی مانع مهمی در اجرای عملیات نخواهد بود.

۲- مأموریت:

تیپ ۳ زرهی در ساعت (س) روز (ر) پس از عبور از خط یگان‌های لشکر ۹۲ در محور آبی و بنفش تک نموده نیروهای دشمن را در منطقه نابود کرده و کرانه شمالی کرخه کور را تصرف و تأمین می‌نماید و آماده می‌گردد بنا به دستور از کرخه کور عبور نموده و هدف شیر و پلنگ را تصرف و خط خیز کرکس را تأمین نماید.

۳- اجرا:

الف- تدبیر عملیات (پیوست ب کالک عملیات)

(۱) مانور: تیپ با ۲ گروه رزمی در خط گروه رزمی گردان ۲۱۷ تانک به چپ (شرق) تلاش اصلی و گروه رزمی ۲۲۴ به راست (غرب) تلاش پشتیبانی و گروه رزمی ۱۲۴ در احتیاط با عبور از خط یگان‌های لشکر ۹۲ تک می‌نماید.

(۲) آتش تهیه به مدت ۱۵ دقیقه از ساعت (۱۵-س) الی ساعت (س) اجرا می‌شود. تقدم آتش با گروه ۲۲۷ تانک و سپس بنا به درخواست خواهد بود. (پیوست پ طرح آتش پشتیبانی)
ب- گروه رزمی گردان ۲۲۷ تانک

(۱) یک گروهان پیاده مکانیزه از گردان ۱۲۴ را زیر امر بگیرید.

(۲) گروهان یکم تانک را زیر امر گردان ۱۲۴ قرار دهید.

(۳) در ساعت (س) روز (ر) با عبور از خط یگان‌های لشکر ۹۲ زرهی تک نموده و نیروهای دشمن را در منطقه منهدم و هدف ب را تصرف و کرانه شمالی کرخه کور را تأمین نمایید.

(۴) آماده باشید بنا به دستور از کرخه کور عبور نموده تک را به سمت هدف شیر ادامه دهید.

(۵) با گروهان ۲ سوار زرهی (یگان سمت چپ خود) هم‌آهنگی لازم را انجام دهید.

پ- گروه رزمی ۲۱۴ تانک

(۱) یک گروهان پیاده مکانیزه از گردان ۱۲۴ را زیر امر بگیرید.

(۲) یک گروهان تانک (۸ تانکی) را زیر امر گردان ۱۲۴ قرار دهید.

(۳) در ساعت (س) روز (ر) با عبور از خط یگان‌های لشکر ۹۲ تک نموده و نیروهای دشمن را در منطقه منهدم و هدف الف را تصرف و کرانه شمالی کرخه کور را تأمین نمایید.

(۴) آماده باشید بنا به دستور از کرخه کور عبور نموده تک را به سمت هدف پلنگ ادامه دهید.

ت- گروهان ۲ گردان ۲۵۲ سوار زرهی

(۱) هرگونه هم‌آهنگی لازم را گروه رزمی ۲۲۷ تانک انجام و حرکات خود را با آن تطبیق نمایید.

(۲) جناح چپ گروه رزمی ۲۲۷ تانک را پوشش و تأمین نمایید.

ث- گروهان ۳ گردان ۴۴۶ مهندس

(۱) در پشتیبانی مستقیم یگان‌های در خط.

(۲) مسیر پیشروی یگان‌ها را از مواضع و میادین مین پاک نمایید. (تقدم با گروه رزمی ۲۲۷ تانک)

(۳) ۷ دستگاه پل تی.ام.ام را از گردان ۱۲۴ زیر امر بگیرید.

(۴) یگان‌های در خط را دنبال کنید.

(۵) آماده باشید بنا به دستور محل عبور یگان‌ها را پل‌گذاری کنید (تقدم با گروه رزمی ۲۲۷ تانک)

ج- گردان ۳۸۲ ت ۱۵۵ م خ ک (ک م)

(۱) از ساعت (۱۵-س) تا س به مدت ۱۵ دقیقه آتش تهیه اجرا نمایید.

(۲) یگان‌های در خط را بنا به درخواست پشتیبانی کنید (تقدم آتش با گروه رزمی ۲۲۷ تانک)

چ- آتشبار ۳ گردان ۳۷۵ پدافند هوایی (-)

تأمین هوایی پاسگاه فرماندهی تیپ را برقرار کنید.

ح- گروه رزمی ۱۲۴ پیاده مکانیزه (احتیاط)

(۱) به هر کدام از یگان‌های در خط یک گروهان پیاده مکانیزه مأمور کنید.

(۲) گروهان ۲ گردان ۲۱۴ تانک را زیر امر بگیرید.

(۳) گروهان یکم (-) را زیر امر گروه رزمی ۲۲۷ تانک زیر امر بگیرید.

(۴) احتیاط تیپ را تشکیل و گروه رزمی ۲۲۷ تانک را دنبال کنید.

(۵) آماده باشید بنا به دستور در منطقه هر یک از یگان‌های در خط به کار روید (تقدم یک در

منطقه گردان ۲۲۷)

(۶) آماده باشید در سمت چپ گروه رزمی ۲۲۷ تانک به کار روید.

(۷) دستگاه پل تی.ام.ام را زیر امر گروهان مهندس قرار دهید.

خ- دسته ۳ گروهان دژبان لشکر

(۱) نقطه جمع‌آوری زندانیان جنگی را برقرار و طبق دستور نقاط کنترل عبور را دائر نمایید.

د- دستورات هم‌آهنگی

(۱) ساعت (س) روز (ر) متعاقباً ابلاغ خواهد شد.

(۲) خط عزیمت خط تماس یگان‌های تیپ ۲ لشکر ۹۲ می‌باشد.

(۳) این طرح به محض وصول برای طرح‌ریزی معتبر و بنا به دستور قابل اجرا است.

(۴) یگان‌های عملیات شناسایی خود را از منطقه مربوطه معمول دارند.

(۵) فاصله تانک‌ها و نفربرها در حین تک حداقل ۱۰۰ متر خواهد بود.

(۶) از پل‌های تی.ام.ام در عبور از رودخانه کرخه کور حداکثر استفاده به عمل خواهد آمد.

(۷) غافلگیری و سرعت عمل در طرح‌ریزی و اجرا مورد توجه مخصوص کلیه رده‌های فرماندهی باشد.

(۸) در تمام مراحل عملیات انضباط آتش را رعایت نموده و سعی شود با هر گلوله یکی از ادوات

زرهی دشمن نابود گردد.

(۹) از روش‌های آتش و حرکت و استفاده صحیح از زمین دیدبانی و تیراندازی و ایجاد روح تعرضی و

شجاعت و استفاده از قدرت آتش تانک، در پشتیبانی پیاده نظام هنگام برخورد به مواضع ضد تانک

دشمن تأکید می‌گردد.

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۸۹

(۱۰) چون احتمال مین‌گذاری در مواضع دشمن می‌باشد، در حین تصرف مواضع این نکته توجه خاصی مبذول گردد.

(۱۱) با حداکثر استفاده از زمان شناسایی‌های خود را تا رده فرمانده گروه و دسته و در صورت امکان رانندگان به عمل آورید.

(۱۲) یگان‌های مقدم از صورت‌بندی‌های مثلث استفاده نمایند.

(۱۳) وصول به خطوط خیز را گزارش کنید.

(۱۴) سمت حرکت خود را حفظ کنید.

۴- دستورات اداری و لجستیکی (به پیوست ت مراجعه شود)

۵- فرماندهی و مخابرات:

الف- مخابرات (پیوست ث مخابرات)

(۱) از ساعت (۲۴-س) سکوت رادیویی اف-ام در کلیه شبکه‌ها به شدت اجرا گردد.

(۲) در مکالمات لفظی و حضوری حداکثر تأمین رعایت شود و از مطرح کردن چگونگی طرح برای اشخاص غیر مسئول قویاً جلوگیری شود.

(۳) از ساعت (۲۴-س) کلید رمز جدید برای ارتباط آ-ام اجرا می‌گردد.

(۴) در مکالمات شبکه اف-ام در حین اجرای تک از ذکر اسم نقاط و شهرها و آبادی‌ها و رودخانه‌ها و گردان‌ها و مشخصات فرماندهان خودداری و برای این اسامی از کد استفاده می‌شود.

ب- فرماندهی

(۱) یگان‌ها محل ابتدایی پایگاه فرماندهی خود را در طرح‌ها به منظور تغییر مکان آن را به محض آغاز به فرارگاه تیپ گزارش نمایند.

(۲) فرماندهان تا رده فرمانده گردان داخل حتی‌المقدور در خط مقدم یگان‌های مربوطه قرار گیرند و با ارائه شجاعت و شهامت و کنترل بصری رهبری و فرماندهی یگان مربوطه را به نحو مطلوب اعمال نمایند.

(۳) پاسگاه فرماندهی تیپ در حوالی جلالیه مستقر و گروه فرماندهی در شروع عملیات به دنبال گروه رزمی ۲۲۷ حرکت خواهد کرد.

ف تیپ ۳: سرهنگ ستاد جوادی

رسید اطلاع دهید.

۱۹۰ / عملیات نصر

گیرندگان الف

پیوست‌ها:

الف- اطلاعات

ب- کالک عملیاتی

پ- طرح اداری و لجستیکی

ت- طرح آتش پشتیبانی

ث- مخابرات

دستور جزء به جزء شماره ۱

از تیپ ۳ زرهی (ر - ۳)

مدرک: نقشه ۱:۵۰۰۰۰ منطقه

طرح عملیاتی نصرت

۱- تغییرات سازمان رزمی: در سازمان رزمی تغییری داده نشده است.

۲- مأموریت: به پیوست الف کالک عملیات. تیپ ۳ زرهی با ۲ گروه رزمی در خط گروه رزمی ۲۲۴ تانک به چپ (شرق) تک اصلی و گروه رزمی ۲۲۷ به راست (غرب) برابر کالک عملیات تک می‌نمایند.

الف- گروه رزمی ۲۲۴ تانک در ساعت (س) روز (ر) از یگان‌های تیپ ۲ لشکر ۹۲ عبور از خط نموده دشمن را در منطقه منهدم و کرانه شمالی کرخه کور را تأمین نمایند و آماده باشید بنا به دستور از کرخه کور عبور نموده تک را به منظور تصرف پادگان حمید به شرق ادامه دهید.

ب- گروه رزمی ۲۲۷ تانک در ساعت (س) روز (ر) از یگان‌های تیپ ۲ لشکر ۹۲ عبور از خط نموده دشمن را در منطقه منهدم و کرانه شمالی کرخه کور را تأمین نمایند. آماده باشید بنا به دستور از کرخه کور عبور نموده و تک را به منظور تصرف پادگان حمید به شرق ادامه دهید.

پ- گروهان ۲ سوار زرهی

تأمین جناح چپ گروه رزمی ۲۲۴ تانک را برقرار نمایند.

ت- گروهان ۳ گردان ۴۴۶ مهندسی

(۱) ۷ دستگاه پل‌های تی.ام.ام را زیر امر بگیرید و آماده باشید بنا به دستور از روی کرخه کور پل-

گذاری کنید.

(۲) به دنبال گروه رزمی ۲۲۷ تانک حرکت نمایند.

(۳) تیم‌های مین‌روب را سازمان داده و بنا به دستور وارد عمل شوید.

ث- آتشبار پدافند هوایی:

ابتدا در محل مناسبی از یگان‌های عبور شونده گروه رزمی ۲۲۷ مستقر و هم زمان با حرکت یگان‌های در

خط با خیزهای متناوب حرکت و تأمین هوایی یگان‌های در خط را برقرار کنید.

ج- گردان ۳۸۲ توپخانه ۱۵۵ م م خ ک - ک م

- یگان‌های در خط را بنا به درخواست پشتیبانی کنید. تقدم آتش با گروه رزمی ۲۲۴ تانک.

چ- گروه رزمی ۱۲۴ (مک احتیاط)

(۱) گروه رزمی ۲۲۴ تانک را دنبال کنید.

(۲) آماده باشید بنا به دستور در منطقه هر یک از یگان‌های در خط به کار روید.

(۳) آماده باشید در سمت چپ گروه رزمی ۲۲۴ تانک به کار روید.

ح- خط عزیمت خط تمامی یگان‌های تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی با دشمن می‌باشد.

ف تیپ ۳ زرهی: سرهنگ ستاد جوادی

معتبر است ر-۳: سرگرد زرهی شهرگان

رسید اطلاع دهید.

پیوست‌ها:

پیوست الف: کالک عملیات

گیرندگان:

۱- ف لشکر ۱۶ زرهی جهت استحضار

۲- ف گردان‌های ۲۲۴، ۲۲۷، ۱۲۴، سوار زرهی، گروهان مهندس، آتشبار پدافند هوایی گردان توپخانه

طرح‌ها و دستورات عملیاتی / ۱۹۳

نسخه از نسخه
رکن ۳ لشکر ۱۶ زرهی
خوزستان
حمیدیه
۲۴ دیماه ۵۹
س - ل ۹۸

دستور عملیاتی (پدافندی) شماره ۹

- ۱- مدرک: نقشه ۱:۵۰۰۰۰ سوسنگرد
- ۲- دستور شماره ۱۴۳ سیار نزاچا

سازمان رزمی

<u>تیپ ۱ زرهی</u>	<u>تیپ ۲ لشکر ۹۲</u>
گردان ۱۸۵ مک	گردان ۱۰۵ مک
گردان ۲۰۱ تانک	گروه رزمی ۱۴۸ پیاده
گردان ۲۲۰ تانک	یک گروهان از گردان ۱۰۰ مک
گروهان ۲ گردان ۲۹۱ تانک	گردان ۲۰۷ تانک
گردان ۳۲۱ ت ک م	گردان ۲۵۶ تانک
گروهان ۱ مهندسی پ م	گردان ۳۲۰ ت ک م
آتشبار پدافند هوایی	آتشبار پدافند هوایی
دسته جلویی مخابرات	گروهان مهندسی
دسته ۱ دژبان	<u>عده‌های لشکر</u>
<u>تیپ توپخانه لشکری</u>	قرارگاه و گروهان قرارگاه لشکر
ارکان و آتشبار ارکان توپخانه	تیپ ۳ زرهی
گردان ۳۹۴ توپخانه ۱۵۵ م م	گردان ۲۵۲ سوار زرهی
آتشبار سوم کاتیوشا	گردان ۴۷۵ مخ (-)
آتشبار سوم گردان ۳۳۰ ت ۱۳۰ م م	گردان ۴۴۶ مهن (-)
آتشبار سوم گردان ۳۸۸ ت ۱۷۵ م م خ ک	گروهان دژبان (-)
آتشبار سوم گردان ۳۸۷ ت ۱۷۵ م م خ ک	<u>احتیاط لشکر</u>
<u>پشتیبانی لشکر</u>	گروه رزمی ۲۹۱ (-)
ارکان و گروهان ارکان پشتیبانی لشکر	یک گروهان تانک شامل ۱۲ دستگاه ام-۴۷
گردان ۵۰۱ بهداری (-)	یک گروهان پیاده
گردان ۵۰۲ نگهداری (-)	
گردان ۵۰۳ آماد و ترابری (-)	

۱- وضعیت:

الف- نیروهای دشمن (به خلاصه‌های اطلاعاتی مراجعه شود)

ب- خودی:

(۱) نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران در منطقه خوزستان پدافند نموده نیروهای دشمن را در منطقه نابود می‌نماید.

(۲) لشکر ۹۲ زرهی در منطقه مربوطه پدافند می‌نماید.

(۳) نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران در پشتیبانی از یگان‌های زمینی عملیات شناسایی و پشتیبانی را در صورت مساعد بودن هوا اجرا می‌نماید.

(۴) هوانیروز منطقه اهواز یگان‌های زمینی را پشتیبانی می‌نماید.

(۵) آتشبارهای توپخانه از گروه ۱۱ و ۲۲ و ۳۳ یگان‌های مانوری را پشتیبانی می‌نماید.

(۶) نیروهای بسیج آقای دکتر چمران با اجرای عملیات ایذایی و نفوذ در مناطق اشغالی دشمن ضربات مهلك به یگان‌های دشمن وارد می‌آورند.

پ- زیر امر و جدا شده (به سازمان رزمی مراجعه شود)

۲- مأموریت:

لشکر ۱۶ زرهی از ساعت ۱۷۰۰ روز ۲۳ دیماه در جنوب محور سوسنگرد حمیدیه از رودخانه مالکیه تا حوالی گلپهار در مشرق به منظور جلوگیری از پیشروی دشمن و حفظ محور هویزه سوسنگرد حمیدیه به پدافند ادامه می‌دهد.

۳- اجرا:

الف- تدبیر عملیات (پیوست الف کالک عملیاتی)

(۱) مانور: لشکر با ۲ تیپ در خط، تیپ ۲ لشکر ۹۲ در مشرق از مختصات (۴۶-۸۱) تا (۳۶-۸۷)، تیپ ۱ در وسط از مختصات (۳۶-۸۷) تا (۳۳-۹۱۰۰۰) و گردان ۲۵۲ سوار زرهی در مغرب از مختصات (۳۲-۹۱) تا جنوب ساریه (رودخانه مالکیه) به منظور آزاد نگاه داشتن محور سوسنگرد حمیدیه هویزه پدافند می‌نماید.

(۲) آتش: آتش‌های پشتیبانی در تمام مدت بنا به درخواست اجرا می‌شود. تقدم آتش با گردان ۲۵۲ سوار زرهی می‌باشد.

ب- تیپ ۱:

(۱) در منطقه مربوطه پدافند نماید.

(۲) سعی شود به منطقه پدافندی عمق داده شود و روزانه حداقل ۳۰۰ متر به جلو پیشروی نماید.

(۳) جناح چپ خود را با لجنم تیپ ۲ تطبیق و هم‌آهنگ نمایید.

(۴) تماس فیزیکی خود را با گردان ۲۵۲ سوار زرهی برقرار سازید.

پ- تیپ ۲:

(۱) در منطقه مربوطه پدافند نمایید.

(۲) سعی شود به منطقه پدافندی عمق داده شود و روزانه حداقل ۲۰۰ متر به جلو پیشروی نمایید.

ت- گردان ۲۵۲ سوار زرهی

(۱) حداقل خط مقدم دفاعی را در جنوب آبادی ساریه انتخاب و تحکیم نمایید.

(۲) با اجرای شناسایی‌های مداوم با رزم و آتش در محور سوسنگرد هویزه این محور را از قطعی

دشمن خارج نمایید.

(۳) با جلو بردن تدریجی خط دفاعی به سمت جنوب در حدود امکانات خط دفاعی را در جاده هویزه

سوسنگرد به سمت هویزه متمایل نمایید.

ث- توپخانه لشکری

(۱) توپخانه صحرایی

(الف) گردان ۳۲۱ کمک مستقیم تیپ ۱ و بنا به درخواست گردان ۲۵۲ را پشتیبانی نمایید.

(ب) گردان ۳۲۰ کمک مستقیم تیپ ۲

(پ) یک آتشبار از گردان ۳۸۲ در پشتیبانی گردان ۲۵۲ سوار زرهی

(ت) گردان ۳۹۴ عمل کلی تقویت گردان ۳۲۱

(ث) گردان ۳۸۲ عمل کلی تقویت گردان ۳۲۰

(ج) آتشبار سوم گردان ۳۶۲ کاتیوشا عمل کلی

(چ) آتشبار سوم گردان ۳۳۳ ت ۱۳۰ م عمل کلی

(ح) آتشبار سوم گردان ۳۸۸ ت ۱۷۵ م عمل کلی

(خ) آتشبار دوم گردان ۳۸۷ ت ۱۷۵ م عمل کلی

(۲) توپخانه پدافند هوایی: (پیوست ت طرح پدافند هوایی)

(الف) گردان ۳۷۵ پ ه تیپ ۱ و گردان ۲۵۲ - توپخانه لشکری و قرارگاه لشکر را با یک

آتشبار پشتیبانی نمایید.

(ب) تیپ ۲ لشکر ۹۲ آتشبار پدافند هوایی زیر امر

ج- گردان ۴۴۶ مهندس (-)

تیپ ۱ را با یک گروهان پشتیبانی نمایید.

چ- گروه رزمی ۲۹۱ (-) احتیاط لشکر

آماده باشید بنا به دستور در هر یک از مناطق یگان‌های در خط وارد عمل شوید. تقدم به کار رفتن در گردان ۲۵۲ سوار زرهی.

ح- دستورات هم‌آهنگی:

(۱) با اجرای شناسایی با رزم و با آتش مواضع دشمن را مشخص و حداکثر تلفات را وارد سازید.
(۲) در صورت نزدیک شدن عناصر سبک دشمن به مواضع پدافندی با اجرای پاتک محلی تک دشمن را خنثی سازید.

(۳) تماس خود را با یگان‌های همجوار حفظ نمایید.

(۴) سعی شود در خط مقدم پدافندی پرسنل پیاده به آرپی جی ۷ و تفنگ ۱۰۶ و موشک تاو و نفربرهای پی-ام-پی ۱ مستقر گردد.

(۵) تیم‌های گشتی شناسایی و رزمی روزانه جهت کسب اطلاعات از دشمن مجهز به؟؟؟ سبک و آرپی جی ۷ به جلو اعزام گردند و تماس تیم مزبور با یگان اصلی در تمام مراحل عملیات حفظ گردد.

(۶) هر تیپ با همکاری گروهان مهندسی در منطقه مربوطه در مسافت مناسب در جلو به میدان مین مبادرت نماید. (پیوست پ طرح موانع)

(۷) یگان‌های عمده (تیپ ۱ و ۲ و گردان سوار زرهی) در خط در مورد تماس بی‌سیم یگان زیر امر خود با واحد همجوار اقدام نمایند.

(۸) با استفاده پرسنل غیر نظامی از بسیج دکتر چمران و ترکیب کردن آن با پرسنل نظامی جهت اعزام به خط مقدم و نسبت به تشکیل تیم‌های چریکی اقدام نمایند.

۴- اداری و لجستیکی: حذف شده است.

۵- فرماندهی و مخابرات:

الف- مخابرات: به دستور کار مخابرات مراجعه شود.

ب- فرماندهی: محل پاسگاه فرماندهی به طور ثابت در مختصات ۹۱-۶۱ یدکی در ۹۰-۵۵ و در تمام مدت به طور متحرک همراه یگان‌های در خط می‌باشد.

ف لشکر ۱۶ زرهی سرهنگ ستاد سیروس لطفی

پیوست‌ها:

الف- کالک گسترش یگان‌ها.

ب- دستورالعمل ایجاد میدان مین.

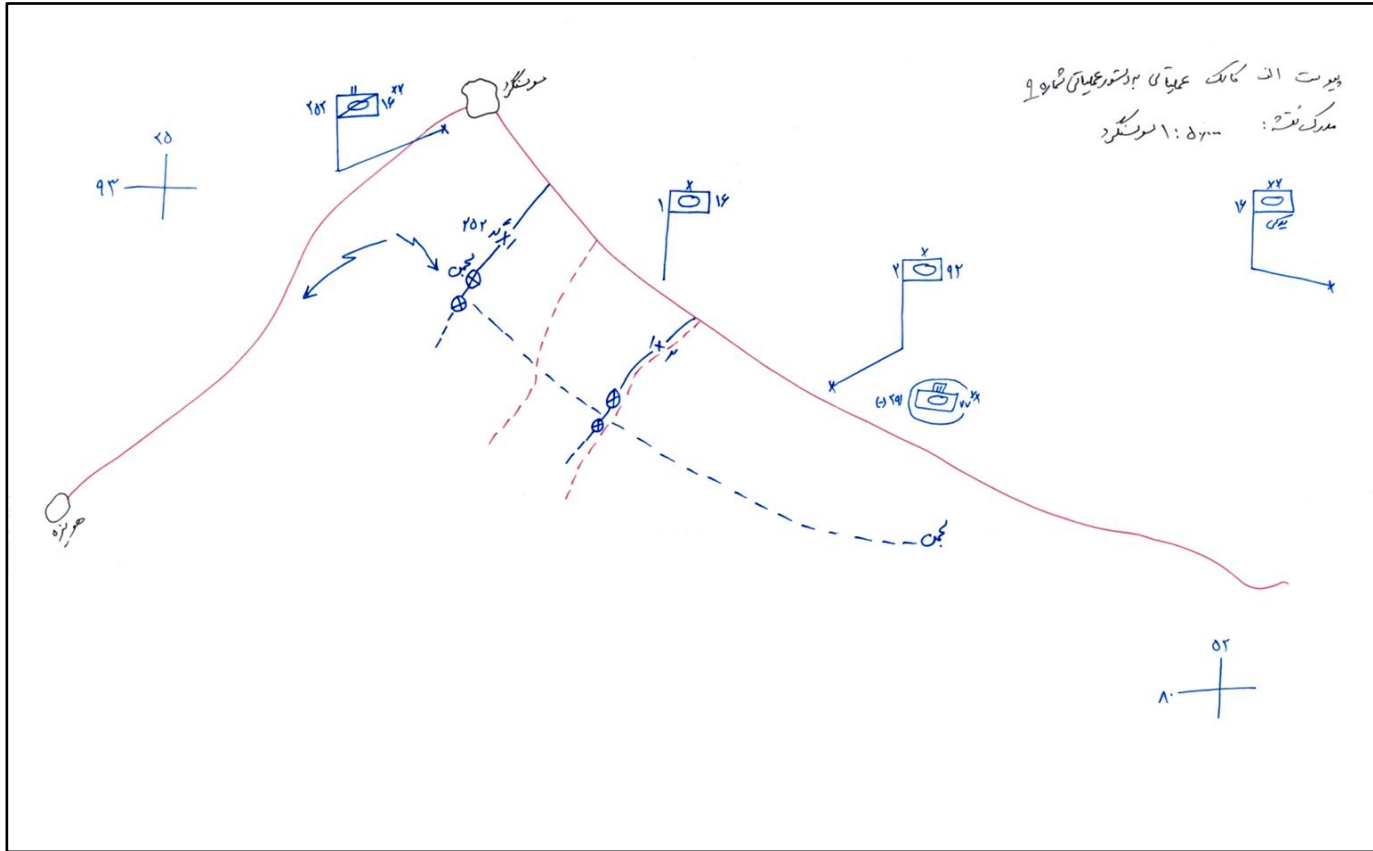
پ- پدافند هوایی.

گیرندگان:

ف ق ت نزا جا جهت استحضار

ف تیپ ۱ و ۲ و ۳- گردان ۲۵۲ سوار زرهی - گردان ۲۹۱ - ت ل - گد مخ - گد مهن

طرح‌ها و دستورات عملیاتی ۱۹۷/

پیوست الف: کالک عملیاتی به دستور عملیاتی شماره ۹

جدول تلفات پرسنلی نیروهای خودی و دشمن در عملیات کرخه کور

نیروهای دشمن			نیروهای خودی				
اسیر	زخمی	کشته	اسیر	مفقود	مجروح	شهید	مشخصات
			۱	-	۲۶	۱۶	افسر
			۳	۴	۱۴۷	۶۸	درجه‌دار
			۱	۸	۱۳۸	۶۰	سرباز
			-	-	-	۲	غیر نظامی
۸۰۰	۲۱۰۰	۷۰۰	۵	۱۲	۳۱۱	۱۴۶	جمع

توضیحات:

۱- تلفات خودی ذکر شده فقط مربوط به یگان‌های نزاها می‌باشد. اطلاعات سایر نیروها میسر نگردید.

۲- تعداد آمار کشته‌ها و زخمی‌های دشمن به صورت تقریبی می‌باشد.

قسمت چهارم

پیامها، دستورات و هدایت عملیات

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۰۱

شماره: ۱۷۱۷

«آنی - آنی»

از: لشکر ۱۶

تاریخ: ۵۹/۹/۲۷

به: تیپ ۱ و ۲ و ۳ و گد مخ و گد ۴۴۶ مهن و توپخانه لشکری

آگهی به ق ت نزاچا

دستور آگهی

لشکر بنا به دستور به منطقه اهواز حرکت می‌نماید. فرماندهان مشروحه زیر جهت شناسایی از منطقه رأس ساعت ۰۷۰۰ روز ۹/۲۸ جاری در قرارگاه لشکر حضور یابند. ضمناً نیازمندی ترابری یگان‌ها را به رکن چهارم لشکر گزارش نمایند.

سرهنگ هوشیار - سرهنگ دوم محبوبی - سرهنگ دوم رضایی فرمانده پشتیبانی لشکر - فرمانده گردان ۴۴۶ - ف گردان مخابرات سروان اقبالی - سرگرد شهرگان - سرگرد عباس ف قرارگاه لشکر

ف لشکر ۱۶

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۰۳

نسخه از نسخه
صفحه ۱ از ۵ صفحه
قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب
دزفول
م - ن - ۵۹

گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی شماره ۶۲

مدت دوره از ساعت ۱۲۰۰ روز ۵۹/۹/۲۸ الی ۱۲ روز ۵۹/۹/۲۹
مدرک: نقشه‌های ۱:۵۰۰۰۰ خوزستان سری کا ۷۵۳
توجه: ده روز پس از انتشار معدوم شود.

۱- وضعیت کلی دشمن

الف- دزفول: در خطوط تماس تغییری حاصل نشده. تبادل تیراندازی توپخانه روی یکدیگر و تیراندازی دشمن روی مناطق مسکونی شهر دزفول به طور ایذایی ادامه داشته است.
ب- سوسنگرد: مبادله آتش توپخانه روی مواضع طرفین ادامه داشته و دشمن اقدام به اجرای آتش روی مناطق مختلف شهر سوسنگرد به طور متناوب نموده است.
پ- اهواز: توپخانه دشمن مناطق مسکونی شهر اهواز و مواضع یگان‌های خودی را به طور ایذایی مورد هدف قرار داده است.
ت- اروند: وضعیت دشمن در شمال شرقی بهمنشیر، مارد، دارخوین تغییری حاصل نگردیده است.

۲- فعالیت‌های دشمن

الف- زمینی

(۱) زرهی و مکانیزه

- دیدبان‌ها و عناصر پیاپی زرهی دشمن در منطقه جنوب غربی زعن و شمال شرقی انگوش به سمت نیروهای خودی پیشروی که وسیله آتش توپخانه به عقب رانده شده‌اند.
- به گزارش دیدبان‌های مستقر در تپه سپتون در ساعت ۰۹۳۰ روز ۵۹/۲/۲۹ تعدادی از تانک-های دشمن زیر پوشش آتش توپخانه خود به صورت تاکتیکی در ۲ سمت یکی به طرف ارتفاعات شاوریه و قسمت دیگر به سمت شرق در حال پیشروی بوده و همزمان با پیشروی یگان‌های مزبور محل دیدبان‌های زیر آتش توپخانه قرار گرفته است که با اجرای آتش شدید توپخانه خودی حرکات دشمن متوقف و به محل اولیه مراجعت نمودند.

نظریه: حرکات مزبور احتمالاً به منظور تعویض یگان‌های در خط بوده است.

(۲) پیاده

- ارتش عراق جهت پیشگیری از عملیات شبانه نیروهای ایرانی و حملات متقابل در شب‌ها به کلیه یگان‌های زرهی و توپخانه مستقر در جبهه‌های مختلف یگان‌هایی از تیپ‌های مکانیزه و کماندو و به عنوان تقویت اعزام داشته است. یگان‌های مذکور ضمن همکاری با خدمه تانک‌ها و توپ‌ها و حفاظت از تجهیزات در مقابل دستبرد عناصر خودی مأموریت ضربه زدن به نیروهای ایرانی را در شب‌ها نیز عهده‌دار شده‌اند.

(۳) توپخانه و پدافند هوایی

(الف) توپخانه

- در ساعت ۲۰۰۰ روز ۵۹/۹/۲۸ دشمن با توپخانه کالیبر سنگین شهر دزفول را هدف قرار داد که در نتیجه ۲ نفر غیر نظامی شهید و ۴ نفر زخمی شدند.

- از ساعت ۱۹۳۰ روز ۵۹/۹/۲۸ نقاط مسکونی شهر اهواز زیر آتش توپخانه دشمن قرار گرفت.

- تیراندازی توپخانه دشمن روی مواضع یگان‌های خودی مستقر در اطراف کرخه در طول مدت دوره به طور پراکنده ادامه داشته است.

(ب) پدافند هوایی

- فرماندهی عملیات ارتش عراق در منطقه جنوب در مورد ۵۹/۹/۲۸ به واحدهای توپخانه عراق مستقر در روی آبادان و خسروآباد دستور داده است که به منظور مختل نمودن پرواز و فرود آمدن هلی‌کوپترهای ایرانی در پایگاه خسروآباد یک خط آتش موقت ایجاد گردد که در اوقات مختلف از مواضع موقت منطقه را زیر آتش مداوم خود قرار دهند.

(۴) مهندسی

- نیروهای عراقی در قسمت پاسگاه حمید مشغول تهیه سنگر با استفاده از تراورس‌های راه‌آهن هستند.

- دشمن به وسیله چند دستگاه گریدر در اطراف کرخه مشغول تهیه استحکامات می‌باشد.

- یک یگان از تیپ ۳۴ دشمن مستقر در غرب کرخه در تاریخ ۵۹/۹/۲۸ تعداد ۱۵۰۰ کیسه شن و مواد استحکاماتی از قرارگاه لشکر ۱ درخواست نموده است.

(۵) لجستیکی:

تعدادی از تریلرها و خودروهای چرخ‌دار دشمن دیده شده که از بستان به سمت سوسنگرد در حرکت بوده‌اند.

(۶) اداری

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۰۵

ب- هوایی

- نیروی هوایی عراق پروازهای شبانه‌ای با هواپیماهای مختلف در ارتفاع کم بر فراز شهرهای مختلف عراق انجام می‌دهد. احتمال دارد که این پروازها به منظور تمرین بوده تا خلبانان عراقی بتوانند خود را جهت حملات هوایی شبانه بر فراز شهرهای ایران آماده نمایند.

۳- ترتیب نیرو

الف- ترکیب

- نیروی دریایی عراق علاوه بر تیپ‌های ۷ و ۲۲ دریایی دارای یک گردان ویژه تکاوران دریایی با شماره ۱۸۴ و یک گردان پاسداری با شماره ۲۲ و گردان ۲۲ دفاع واجبات نیز می‌باشد.

ب- گسترش

در غرب تپه‌های رادار بین رادار و دوسلق منطقه تجمع یک یگان به استعداد تقریبی یک گردان تانک و یک گردان مکانیزه می‌باشد که خارج از سنگر در مناطق پراکنده می‌باشند.

پ- استعداد

(۱) تلفات و ضایعات

- در روز ۵۹/۹/۲۸ تلفات و ضایعات مشروحه زیر در منطقه دزفول به دشمن وارد گردید:

تلفات: کشته ۲ نفر، زخمی ۱۵ نفر

ضایعات شامل: تانک ۲ دستگاه - خودرو یک دستگاه - مهمات ۶ جعبه - خمپاره ۶۰ م م - چادر انبار یک دستگاه - نفربر ۳ دستگاه - موشک ضد تانک یک دستگاه - موتور مولد برق یک دستگاه - خمپاره‌انداز ۲ دستگاه - تیربار ۷/۶۲ یک قبضه - تیربار ۱۴/۵ یک قبضه - خمپاره‌انداز ۱۲۰ م م یک قبضه منهدم گردید.

- تلفات و ضایعات وارده به دشمن در روز ۵۹/۹/۲۸ در اثر تک هوانیروز در محور فکه - بستان

به شرح زیر بوده است:

کشته ۵ نفر - زخمی ۱۰ نفر - انهدام ۲ انبار مهمات و ۴ دستگاه خودرو

- بر اثر دستبرد عناصر نامنظم خودی به نیروهای دشمن مستقر در دامنه تپه‌های شاوریه تعدادی از عناصر دشمن کشته و در حدود ۱۰ نفر زخمی شدند.

(۲) وسایل اغتنامی

- وسایل مشروحه زیر در مورخه ۵۹/۹/۲۶ توسط لشکر ۲۱ از دشمن به غنیمت گرفته شده است.

تیربار کلاشینکف یک قبضه، موشک مالیوتکا یک عدد، ماسک ضد گاز ۲ عدد، طپانچه اعلام خبر یک قبضه، پریسکوپ نفربر پی‌ام‌پی ۱ دو عدد، خشاب تفنگ کلاشینکف ۲ عدد، چپب خشاب کلاشینکف ۱ عدد، جعبه کمک‌های اولیه ۲ عدد، جعبه ابزار نفربر پی‌ام‌پی ۱ یک عدد.

(۳) استعداد کنونی: در وضعیت کلی استعداد دشمن تغییر عمده‌ای حاصل نشده است.

ت- تاکتیک‌ها: گزارشی دریافت نشده است.

ث- آموزش: افراد احتیاط دشمن که جهت جنگ با ایران به جبهه اعزام گردیده‌اند. از آموزش کافی برخوردار نبوده و فقط قبل از اعزام چند هفته آموزش صف جمع و آشنایی با اسلحه کلاشینکف را طی نموده‌اند.

ج- شایستگی رزمی: گزارشی نرسیده است.

۴- حفاظت اطلاعات

الف- کلیات

- در هفته‌های اخیر رژیم بعثی عراق تعداد زیادی از هواپیماهای جنگی خود را که در کشور اردن و بعضی از کشورهای عربی مستقر نموده به خاک خود بازگردانیده و در فرودگاه‌های مختلف نگهداری می‌نماید و نام فرودگاه‌ها را تغییر داده و با شماره‌گذاری آنان هویت و استعداد فرودگاه‌ها را مخفی می‌سازد.

ب- خرابکاری

دشمن با تخریب و تطمیع و ایراد سخنرانی بعضی از اهالی بومی منطقه به خصوص جوانان را فریب داده و ضمن دادن آموزش‌های خرابکاری و جمع‌آوری پنهانی آنان را به منظور خرابکاری و جاسوسی به داخل منطقه خودی اعزام می‌نمایند.

۵- جو: وجود مه صبحگاهی امکانات دیدبانی را برای طرفین محدود می‌سازد.

- هوایی سرد درون سنگرها روی سربازان عراقی که فاقد وسایل کافی جهت گرم شدن می‌باشند اثر گذاشته و کارایی رزمی آنان را به خصوص در هنگام بارندگی کاهش می‌دهد.

۶- زمین: تغییری نسبت به دوره قبل نداشته است.

۷- تجزیه و تحلیل و بحث

الف- آسیب‌پذیری‌ها

- دشمن از تعداد زیادی افراد در منطقه پشتیبانی استفاده نموده به محض اینکه در یگان‌های مقدم جبهه تلفات زیاد می‌شود از این افراد استفاده می‌نمایند. با توجه به اینکه این افراد از احتیاط می‌باشند و

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۰۷

از آموزش کافی برخوردار نیستند. در مقابل عوامل گشتی رزمی خودی و آتش‌های توپخانه و عملیات دستبرد فوق‌العاده آسیب پذیرند.

- دشمن قادر به جایگزینی افراد آموزش دیده و فنی در یگان‌های رزمی خود نیست.

ب- توانایی‌ها: در توانایی‌های دشمن تغییری حاصل نشده است.

پ- نتیجه: محتمل‌ترین راه‌کارهای دشمن عبارتند از:

- حفظ مواضع اشغالی فعلی و تحکیم و تقویت آن‌ها در جبهه دزفول.

- تقویت یگان‌های اطراف سوسنگرد به منظور تصرف و تهدید شهر اهواز.

جانشین اطلاعاتی ف نزاچا در جنوب: سرهنگ ستاد امین

سرگرد نبوی

از طرف

گیرندگان

به گیرندگان گزارش نوبه‌ای شماره ۲۶ مراجعه شود

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۰۹

شماره: ۳۱۴

تاریخ: ۵۹/۹/۲۹

از: نزاجا عملیات

به: لشکر ۶۴ - لشکر ۸۱ - لشکر ۹۲

آگهی به فرمانده قرارگاه تاکتیکی جنوب - قرارگاه مقدم نزاجا

[پشتیبانی هوایی]

تعداد ۲۰ سورتی به منظور پشتیبانی و شناسایی به شرح زیر برنامه‌ریزی گردیده است. در صورتی که پشتیبانی نزدیک به صورت پیش‌بینی شده مورد نیاز نیروهای سطحی می‌باشد، مراتب را سریعاً اعلام تا طرح‌ریزی گردد. دستور دهید از سورتی‌های واگذاری در هنگام اضطراری و هنگامی که نیروهای سطحی در عملیات می‌باشند بهره‌برداری و نتیجه را اعلام دارند.

۱- پشتیبانی نزدیک هوایی از لشکر ۶۴ - ۱۰ سورتی اف-۵ از پایگاه دوم شکاری تبریز

۲- پشتیبانی نزدیک هوایی بصری و عکاسی از لشکر ۶۴ - ۲ سورتی اف-۵ از پایگاه دوم شکاری تبریز

۳- پشتیبانی نزدیک هوایی از لشکر ۸۱ - ۲ سورتی اف-۴ از پایگاه سوم شکاری همدان

۴- پشتیبانی نزدیک هوایی از لشکر ۹۲ - ۴ سورتی اف-۴ از پایگاه چهارم دزفول

۵- پشتیبانی نزدیک هوایی از لشکر ۹۲ - ۴ سورتی اف-۵ از پایگاه چهارم دزفول

۶- پشتیبانی نزدیک هوایی از لشکر ۹۲ - ۸ سورتی اف-۴ از پایگاه ششم بوشهر

۷- شناسایی بصری و عکاسی لشکر ۹۲ - ۲ سورتی اف-۵ از پایگاه چهارم دزفول

توضیح:

الف- به منظور جلوگیری از هرگونه اشتباه خلبانان در مأموریت‌های پشتیبانی نزدیک هوایی خط بمب لجمن بایست ل از طرف واحد درخواست کننده مشخص شده.

ب- پوشش هوایی از هلی‌کوپترهای هوانیروز به درخواست و هماهنگی قبلی انجام خواهد گرفت.

سرهنگ منصوری

از: قرارگاه تاکتیکی نزا جا در جنوب

شماره: ۱۷۱۷

به: تیمسار جانشین ف نزا جا-خواهشمند است پاسخ سماجا ۳ به ترتیب زیر داده شود تاریخ: ۵۹/۹/۳۰

[مشکلات نزا جا در تجزیه مسئولیت]

بازگشت به شماره ۲۰۸/۶/۲۰۸ - ۵۹/۹/۲۸

در جلسه مورخه ۵۹/۹/۲۷ متشکله در دزفول که تیمسار جانشین ستاد مشترک نیز در آن جلسه حضور داشتند به عرض ریاست جمهوری و فرماندهی کل قوا رسید که نیروی زمینی با توجه به مسئولیت‌های خطیر در ۲ جبهه بس خطرناک، بس بزرگ و بس طویل دزفول، اهواز که سقوط هر کدام سبب سقوط تمام خوزستان و یا قسمت عمده حیاتی آن خواهد شد، دیگر قادر نمی‌باشد چه حالا و چه در جریان عملیات فرماندهی اروند، عنصری در اختیار آن فرماندهی قرار دهد. نیروی زمینی همان طوری که بارها گفته است اعتقاد دارد که تشکیل فرماندهی تک نیرویی اروند در داخل فرماندهی نیروی زمینی، عملی است مخالف قواعد کلی و با توجه به کمبود قابل توجه که حداکثر معادل نیمی از نیروهای دشمن است. اقدامی است در راه تجزیه نیروهای موجود و تضعیف نیروی زمینی در مقابل ۲ محور خطرناک به خاطر تمرکز نیرو در معبر درجه سوم و تلاشی است که نیروی زمینی را ندانسته به طرف شکست در انجام مأموریت‌های انقلابی و میهنی خود در خوزستان در سطح کشور سوق می‌دهد. نیروی زمینی همچنین معتقد است مأموریت تعرضی فرماندهی اروند را می‌توان با عملی در معبری دیگر بدون صرف نیرو و هزینه به دست آورد. در حالی که توفیق در مأموریت بس مهم‌تر تضمین نسبی پیدا می‌نماید. در هر صورت چنانچه با همه این محدودیت‌ها باز هم فرماندهی اروند در خیال دریافت عناصر دیگر و یا تبدیل موجودی‌های خود با حساب جبهه‌های دیگر باشد نیروی زمینی پیشنهاد می‌نماید که با اختصاص همه نیروها به فرماندهی اروند مسئولیت همه مأموریت‌های نیروی زمینی در سطح مملکت نیز به آن سپرده شود تا فرماندهی تمامی مسائل نظامی مملکت را در نظر گرفته و نیروهای موجود با درک و احساس کامل مسئولیت‌ها به نسبت اهمیت و ارزش مناطق و تلاش‌های ضروری به طور منطقی تقسیم و واگذار نماید.

ف نزا جا - سر تیپ ظهیرنژاد

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۱۱

شماره: ۳۷-۳۰۰۱

تاریخ: ۵۹/۹/۳۰

از: ق ع ت نزا جا (دزفول)

به: ف لشکر ۹۲

[یگان‌های توپخانه]

بازگشت به شماره ۲۰۱/۴۸/۱۰ - ۵۹/۹/۳۰

دستور فرمایید تا هنگام درگیری لشکر ۱۶ گردان ۳۲۱ توپخانه را به عنوان عمل کلی تقویت گردان ۳۲۰ در منطقه تیپ ۲ زرهی به کار برید.

ج ق ع ت نزا جا سرهنگ ستاد حسینی

از طرف سرهنگ افرایی

شماره: ۳۲-۳۰۰۱

تاریخ: ۵۹/۹/۳۰

«سری»

از: قرارگاه تاکتیکی نزا جا در جنوب

به: فرماندهی لشکر ۱۶ زرهی

موضوع: تغییر مکان به اهواز

پیرو طرح ابلاغی دستور فرمایید پیش‌بینی شده در طرح طوری به اهواز تغییر مکان نمایند که در تاریخ ۵۹/۱۰/۳ تغییر مکان خاتمه یافته باشد.

فرمانده نزا جا سرتیپ ظهیرنژاد

از طرف سرهنگ ستاد حسینی

«آنی»

از: قرارگاه مقدم نزا جا (دزفول)

به: ف - لشکر ۹۲

[نفربرها]

بازگشت به شماره ۲۰۱/۴۸/۲۴ - ۵۹/۱۰/۲

یگان اعزامی (گروه رزمی ۲۹۱ لشکر ۷۷) در زیر امر آن لشکر و برای تقویت آن لشکر می‌باشد. لشکر با برآورد نیازمندی‌ها می‌تواند از یگان دیگر نفربر بگیرد یا از نفربرهای تی‌بی‌آر ۵۰ و یا ۶۰ که نفربرهای بی‌ام‌پی ۱ جایگزین آنان گردیده و فعلاً در هر لشکر زرهی حداقل ۸۰ دستگاه از آن به طور اضافه بر سازمان وجود دارند استفاده نموده و در اختیار گروهان یاد شده قرار دهد. چنانچه واگذاری نفربر به هیچ وجه و از هیچ طریقی به یگان مزبور در مقدمات آن لشکر نیست و از طرفی امکان کاربرد یگان پیاده نیز در عملیات پیش-بینی شده وجود ندارد با تغییر در سازمان رزمی و تعویض جای این گروهان مأموریت دیگری به این گروهان واگذار گردد. دستور فرمایید نتیجه را اعلام نمایند.

ج ق ع ف نزا جا - سرهنگ ستاد حسینی

از: قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب «فوری - محرمانه» شماره: ۳۰۰۱/۹
به: ف لشکر ۹۲ زرهی تاریخ: ۵۹/۱۰/۳
آگهی به: ف لشکر ۱۶ زرهی
[وسایل سنگین مهندسی]

لشکر ۱۶ زرهی به منظور تهیه مواضع و جان پناه نیاز به ۸ دستگاه بلدوزر و ۴ دستگاه لودر دارد. دستور فرمایید وسایل یاد شده را از طریق جهاد سازندگی اهواز در اختیار نماینده لشکر ۱۶ سرگرد مهندس نجفی قرار داده و بهره را به این قرارگاه اعلام فرمایند.
ج عملیاتی ف نزاجا - سرهنگ ستاد حسینی

از: لشکر ۱۶ زرهی ر-۴ (اندیمشک) شماره:
به: ت ف نزاجا ق تاکتیکی (دزفول) تاریخ:
موضوع: بلدوزر و لودر
مقام عالی را آگاه می‌سازم:

به منظور حفر مواضع و تهیه جان پناه برای یگان‌های این لشکر احتیاج به ۸ دستگاه بلدوزر و ۴ دستگاه لودر می‌باشد. استدعا می‌شود مقرر فرمایند وسایل یاد شده فوق را از طریق جهاد سازندگی اهواز در اختیار نماینده این لشکر سرگرد مهندس نجفی قرار دهند.
ف لشکر ۱۶ زرهی - سرهنگ ستاد لطفی

از: لشکر ۱۶ قزوین شماره: ۱۷۷۹
به: ق ت نزاجا در جنوب تاریخ: ۵۹/۱۰/۳
[گردان سوارزرهی]

با شناسایی که از منطقه به عمل آمد به علت باز بودن جناح راست منطقه، احتیاج به گردان سوار زرهی خود لشکر می‌باشد. در صورت تصویب در مورد اعزام آن اوامر مقتضی را صادر فرمایید.
ف لشکر ۱۶

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۱۳

از: ق ع نزا (عملیات دزفول) «رمز - آنی» شماره: ۳۰۰/۱/۱
به: ف لشکر ۹۲ تاریخ: ۵۹/۱۰/۴

[تقویت یگان‌های دشمن]

برآوردهای اطلاعاتی نشان می‌دهد که دشمن یگان‌های خود را در جبهه الله‌اکبر و بستان تقویت نموده است. دستور فرمایید هرگونه اقدامات ممکن برای تحکیم مواضع پدافندی و دشت آزادگان و غرب سوسنگرد به عمل آید. ترتیبی اتخاذ شود که هر نوع تک دشمن در محور بستان الله‌اکبر و بستان سوسنگرد به شدت خنثی شود.

سرهنگ ستاد حسینی

از: لشکر ۱۶ قزوین به تیپ ۳ - پش لشکر ۱۶ - گروه ۴۴۶ مهن شماره: ۱۸۰۵
به: قرارگاه تاکتیکی نزا (دز جنوب) تاریخ: ۵۹/۱۰/۴

[عمل استقرار قرارگاه لشکر]

پاسگاه فرماندهی لشکر در مختصات ۳۱ درجه و ۳۳ دقیقه و ۱۲ ثانیه و ۴۸ درجه و ۲۹ دقیقه و ۴۳ ثانیه در حوالی پادگان دشت میشان روی نقشه ۱:۵۰۰۰۰ مستقر گردیده. دستور فرمایید مختصات پاسگاه فرماندهی یگان‌ها را تا رده گردان سریعاً به لشکر گزارش نمایند.

ف لشکر ۱۶

از: قرارگاه تاکتیکی نزا (دزفول) شماره: ۳۰۰/۱/۹
به: نزا (مدعملیات) تاریخ: ۵۹/۱۰/۵

[تغییر مکان یگان‌های لشکر]

عناصر لشکر ۱۶ زرهی (منهای تیپ ۲) و گروه رزمی ۲۹۱ تانک لشکر ۷۷ از تاریخ ۵۹/۱۰/۲ از منطقه دزفول به منطقه اهواز تغییر مکان نموده و لشکر ۱۶ کمافی‌السابق زیر امر قرارگاه تاکتیکی و گروه رزمی ۲۹۱ زیر امر لشکر ۹۲ قرار خواهند گرفت. پس از پایان استقرار و انجام کامل تغییر مکان مجدداً جهت در نظر گرفتن مراتب و عمل در نقشه وضعیت‌ها اعلام می‌گردند.

ج ع ف نزا - سرهنگ ستاد حسینی

از: قرارگاه تاکتیکی نزاچا دزفول «آنی - خیلی محرمانه» شماره: ۳۰۰۱/۹
به: نزاچا (مد عملیات) تاریخ: ۵۹/۱۰/۵

[تغییر مکان عناصر لشکر ۱۶ زرهی]

عناصر لشکر ۱۶ زرهی (منهای تیپ ۲) و گروه رزمی ۲۹۱ تانک لشکر ۷۷ از تاریخ ۵۹/۱۰/۲ از منطقه دزفول به منطقه اهواز تغییر مکان نموده و لشکر ۱۶ کمافی السابق زیر امر قرارگاه تاکتیکی و گروه رزمی ۲۹۱ زیر امر لشکر ۹۲ قرار خواهند گرفت. پس از پایان استقرار و انجام تغییر مکان مجددا در نظر گرفتن مراتب و عمل در نقشه وضعیت‌ها اعلام می‌گردد.

ج ع ف نزاچا سرهنگ ستاد حسینی

از: قرارگاه تاکتیکی نزاچا (دزفول) «آنی» شماره: ۳۰۰۱/۵۷
به: ف مرکز زرهی معاونت پرسنلی نزاچا تاریخ: ۵۹/۱۰/۶
آگهی به: ف مرکز زرهی

[خدمه تانک چیفتن]

دستور فرمایید خدمه سازمانی ۱۰ دستگاه تانک چیفتن از هر یگان با سازمان غیر از یگان‌های درگیر در عملیات که مقدور باشد به اهواز اعزام و در اختیار لشکر ۹۲ زرهی قرار گیرند. چنانچه خدمه آموزش دیده جدید هم باشند اعزام شوند. اجرای امر ضرورت سریع دارد. نتیجه اقدامات و امکانات در روز ۵۹/۱۰/۷ به قرارگاه تاکتیکی نزاچا اعلام گردد.

ج عملیاتی ف نزاچا - سرهنگ ستاد حسینی

از: قرارگاه تاکتیکی نزاچا (دزفول) «آنی» شماره: ۳۰۰۱/۱۶
به: ف لشکر ۱۶ - ف لشکر ۹۲ تاریخ: ۵۹/۱۰/۶

[ارتباط]

با توجه به اینکه لشکرهای ۱۶ و ۹۲ در یک منطقه عملیاتی مسئولیت دارند برای برقراری هم‌آهنگی کامل بین ۲ لشکر. دستور فرمایید ارتباط دائمی بین قرارگاه لشکرها برقرار شود و هرگونه اقدامات عملیاتی در منطقه مسئولیت مشترک با هم‌آهنگی قبلی بین ۲ لشکر اجرا گردد.

ج ع ف نزاچا - سرهنگ ستاد حسینی

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۱۵

شماره: ۱۸۹۹

تاریخ: ۵۹/۱۰/۷

از: لشکر ۱۶

به: قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب

آگهی به: ف مرکز زرهی

[افسر ناظر هوایی]

مقرر فرمایید به منظور انجام هم‌آهنگی‌هایی جهت پشتیبانی هوایی از عملیات لشکر افسران ناظر مقدم هوایی و نمایندگان نهاجا جهت تشکیل دسک سرفصل به قرارگاه تاکتیکی لشکر اعزام گردد.

ف لشکر ۱۶

شماره: ۳۰۰۱/۳۱

تاریخ:

از: قرارگاه تاکتیکی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران

به: ریاست محترم راهداری دزفول

موضوع: درباره واگذاری یک دستگاه بلدوزر

خواهشمند است به منظور همکاری در پیشبرد فعالیت‌های نظامی نسبت به واگذاری یک دستگاه بلدوزر به نماینده لشکر ۱۶ اقدام لازم معمول فرمایید.

فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران - سرتیپ ظهیرنژاد

سرهنک پورموسی

از طرف

شماره: ۱۲/۷۰۱/۰۳/۳۶۵

تاریخ: ۵۹/۱۰/۷

از: معاونت پرسنلی مد کارگزینی گروه کار

به: ف قرارگاه تاکتیکی نزاچا دزفول

آگهی به: ف مرکز زرهی

[خدمه تانک چیفتن]

بازگشت به پیام ۳۰۰۱/۵۷ - ۵۹/۱۰/۶

با هماهنگی تلفنی مورخه ۵۹/۱۰/۷ با سرکار سرهنک همتی به جای ۱۰ نفر خدمه تانک چیفتن

تعداد ۱۴ دستگاه نفربر با خدمه مزبور در تاریخ ۵۹/۱۰/۵ به لشکر ۹۲ اعزام گردید.

معاون پرسنلی نزاچا - سرهنک مکر

۱۳۱۶ / عملیات نصر

از: قرارگاه ع ت نزاچا (دزفول) «آئی - حضوری» شماره: ۳۰۰۱/۲

به: ف لشکر ۱۶ زرهی تاریخ: ۵۹/۱۰/۷

[نقل و مکان به مواضع پیش‌بینی شده]

بازگشت به ۱۸۶۷ - ۵۹/۱۰/۶

دستور دهید ظرف روز جاری جابه‌جایی را تمام. چنانچه با ماز میسر نیست کلیه نفرها با راهپیمایی روی جاده به مواضع پیش‌بینی شده نقل و مکان کنند.

ج عملیاتی ف نزاچا - سرهنگ ستاد حسینی

از: مر زه (ر-۱ و آج) شماره: ۵۹/۱۰۰۳/۰۵/۲۶/۴۲/آج

به: ف قرارگاه تاکتیکی نزاچا - دزفول تاریخ: ۵۹/۱۰/۷

آگهی به: معاونت پرسنلی نزاچا

[اعزام نیرو]

بازگشت به شماره ۳۰۰۱/۵۷ - ۵۹/۱۰/۶

در تاریخ ۵۹/۱۰/۴ تعداد ۱۴ نفر راننده چیفتن نیروی هوایی به اهواز اقدام اعزام شدند و در تاریخ ۱۰/۱۳ تعداد ۲۸ نفر توپچی چیفتن نیروی هوایی و تعداد ۲۸ نفر فرمانده چیفتن نیروی هوایی به اهواز اعزام خواهند شد.

سرپرست مر زه - سرهنگ ستاد همتی

از: لشکر ۱۶ «آئی با تقدم» شماره: ۱۹۴۰

به: تیپ ۳ زرهی تاریخ: ۵۹/۱۰/۸

آگهی به: قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب

لشکر ۹۲ تیپ ۲ لشکر ۹۲

[اعزام گروه رزمی]

دستور دهید سریعاً یک گروه رزمی آماده نموده و به محض ابلاغ به صورت نفوذی موضع شناسایی شده توسط رئیس رکن سوم تیپ سرگرد شهرگان در شمال آبادی جزالله را با هماهنگی تیپ ۲ لشکر ۹۲ اشغال نمایند.

ف لشکر ۱۶

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۱۷

شماره: ۱۹۲۶

تاریخ: ۵۹/۱۰/۸

از: لشکر ۱۶

به: لشکر ۹۲ - تیپ ۲ دزفول

آگهی به: قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب جهت استحضار

[اشغال مواضع]

یگان‌های تیپ ۱ زرهی جنوب کرخه کور حوالی هویزه را از ساعت ۱۸۰۰ مورخه ۵۹/۱۰/۷ به ترتیب اشغال می‌نماید. مراتب جهت آگهی اعلام می‌گردد.

ف لشکر ۱۶

شماره: ۳۰۰۱/۱۶

تاریخ: ۵۹/۱۰/۸

«اقدام سریع»

از: ق ت نزاجا در جنوب

به: ف باقیمانده لشکر ۱۶ (دزفول)

[اعزام یگان سوار زرهی]

دستور فرماید یک گردان سوار زرهی از گردان ۲۵۲ مستقر در شوش را به منطقه اهواز اعزام و نتیجه را گزارش نمایند. در مورد وسایل ترابری از طریق جانشین لجستیکی اقدام و هماهنگی‌های لازم را معمول دارند.

ج عملیاتی ف نزاجا در جنوب - سرهنگ ستاد حسینی

از طرف سرهنگ پورموسی

از طرف

گیرندگان:

۱- جانشین لوج نزاجا جهت آگاهی و اقدام.

۲- جانشین پرسنلی نزاجا جهت آگاهی و اقدام.

شماره: ۱۹۲۷

تاریخ: ۵۹/۱۰/۸

از: لشکر ۱۶

به: قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب

[ترابری وسایل سنگین]

پیرو شماره ۱۹۲۶ - ۵۹/۱۰/۸

تا ساعت ۰۷۰۰ مورخه ۵۹/۱۰/۸ یک دستگاه پیاده مکانیزه و ۷ دستگاه تانک که در مواضع جدید جنوب کرخه کور حوالی هویزه مستقر گردیده‌اند. اشغال سریع مواضع جدید بستگی به واگذاری ماز و بنز دارد.

ف لشکر ۱۶

از: لشکر ۱۶
به: تیپ ۲ در اندیمشک
آگهی به: قرارگاه تاکتیکی در جنوب
[اعزام یگان]

دستور فرمایید یک گروهان سوار زرهی کامل از گردان ۲۵۲ به سرپرستی معاون گردان و با هم‌آهنگی فرمانده عملیات جنوب از طریق راه‌آهن سریعاً به ایستگاه اهواز اعزام گردند و ساعت حرکت گزارش گردد. ف لشکر ۱۶

از: نزاجا
از: لشکر ۱۶ قزوین در منطقه
به: تیپ ۲ دزفول اندیمشک
آگهی به: قرارگاه تاکتیکی دزفول جهت استحضار
[اعزام گروهان سوار زرهی]

پیرو شماره ۱۹۴۶ - ۵۹/۱۰/۸

دستور فرمایید یک گروهان سوار زرهی کامل به سرپرستی معاون گردان سریعاً بارگیری و به منطقه لشکر اعزام دارند تا خیر موجب مسئولیت خواهد بود.

لشکر ۱۶ قزوین از منطقه

از: سماجا ۲ (عملیات)
به: گیرندگان مراجعه شود
آگهی:
«شخصاً مفتوح فرمایید»
شماره: ۸۳۶-۰۶-۹/۲۰۱
تاریخ: ۵۹/۱۰/۹

[اجرای بلادرنگ فرمان امام امت]

۱- این نامه تا رده گردان (در نزاجا و ژاجا)، فرمانده پایگاه (نهایا) و گروه رزمی (در نداجا) داخل و با طبقه‌بندی تعیین شده و شخصاً مفتوح فرمایند/نمایند ابلاغ شود.

۲- حفاظت این نامه کاملاً مورد توجه قرار گیرد.

الف- ارتش جمهوری اسلامی ایران که از بطن جامعه مسلمان ایران برخاسته، با اتکا به ذات لایزال خداوندی و برخورداری از نیروی پرتوان ایمان و پشتیبانی‌های همه جانبه امام امت، همواره در ایفای رسالت خویش بوده و توانسته با انجام رسالت اسلامی و میهنی خود رضایت خاطر رهبر کبیرمان را فراهم سازد.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۱۹

امام خمینی بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران همیشه و در همه حال پشتیبان و حامی ارتش بوده و می‌فرمایند:

«ملت ایران موظفند از ارتش اسلامی استقبال کنند و احترام برادرانه از آنان نمایند، اکنون ارتش در خدمت اسلام است و ارتش اسلامی است و ملت شریف لازم است آن را به این سمت رسماً بشناسد و پشتیبانی خود را از آن اعلام کند.»

بدین جهت پرسنل شجاع و جان بر کف نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تمام توان خود را از آغاز جنگ تحمیلی و قبل از آن در مبارزه با عناصر مسلح غیر قانونی برای دفاع از میهن اسلامی خویش به کار بسته و تا زمانی که دشمن متجاوز را از میهن اسلامی خود بیرون نراند آرام نخواهند نشست.

هنگامی که در روز شنبه ۵۹/۹/۲۹ جناب آقای دکتر بنی‌صدر ریاست جمهوری و فرماندهی کل نیروهای مسلح همراه حجت‌الاسلام والمسلمین سید علی خامنه‌ای نماینده امام در شورای عالی دفاع، جانشین ریاست ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و سرکار سرهنگ فکوری وزیر دفاع و فرمانده نیروی هوایی به حضور امام رسیدند، رهبر بزرگ کشورمان بار دیگر پشتیبانی‌های پیامبرگونه خود را از نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران اظهار داشتند و فرمودند:

«شما تعرض کنید، ملت ایران پشتیبان شماست و من هم پشتیبان ارتش هستم»

ب- خواهشمند است دستور فرمایید با توجه به فرمان رهبر کبیر انقلاب اقدامات لازم در مورد اجرای طرح‌های مربوطه معمول و نتیجه را سریعاً به ستاد مشترک اعلام فرمایند.

پ- اجرای بلادرنگ فرمان امام امت مورد تأکید ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران است.

جانشین رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران - سرتیپ ولی فلاحی

سرهنگ ستاد هاشمی‌روان

از طرف

گیرندگان:

۱- نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات) جهت آگاهی و اقدام

۲- نهاجا (معاونت عملیات) جهت آگاهی و اقدام

۲۲۰ / عملیات نصر

از: قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب «خیلی محرمانه» شماره: ۴۰۰۱/۳۷

به: ترابری ف لوج حرکات تاریخ: ۵۹/۱۰/۹

آگهی به: معاونت لوج

[ترابری ۵ دستگاه تانک]

برابر امر ریاست جمهوری، فرماندهی کل قوا ابلاغی به ف لشکر ۱۶ سرهنگ لطفی در منطقه، دستور فرمایید در ظرف روز جاری نسبت به ترابری ۵ دستگاه تانک از لشکر ۱۶ قزوین به دشت آزادگان سریعاً اقدام و نتیجه را به این قرارگاه و لشکر ۱۶ مستقر در جنوب اعلام نمایند.

لجستیکی نزاجا در جنوب سرهنگ ستاد حشمت

گیرنده:

معاون لوج - جهت آگهی، باقیمانده لشکر ۱۶ رکن ۴ در قزوین جهت آگهی و اقدام

ف ق ع پش منطقه ۲ جهت آگهی و اقدام

از: نزاجا شماره: ۳۰۳

به: سماجا ۲ مرکز فرماندهی تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۰

آگهی به: قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب

[گزارش نوبه‌ای]

۱- برابر اعلام لشکر ۹۲ زرهی در ساعت ۱۵۳۰ روز ۵۹/۱۰/۹ شهر اهواز زیر آتش توپخانه دشمن قرار گرفته است.

۲- توسط گروهان مهندس زیر امر تیپ ۱ میدان مین دشمن از دهکده حردان تا حدود آبگرفتگی پاک گردیده و تعداد ۲۰۱۹ عدد مین دشمن انواع ضد تانک، ضد نفر، منور، خوشه‌ای از تاریخ ۵۹/۱۰/۱ الی ۵۹/۱۰/۳ قسمت راست ایستگاه آب تیمور شرق دهکده سکینه و از شرق ایستگاه آب تیمور تا لبه جاده سلیمان و تقاطع جاده محمد خان و اهواز خرمشهر جمع‌آوری گردیده است. مراتب جهت استحضار به عرض می‌رسد.

سرهنگ مفید

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۲۱

شماره: ۳۰۰۱/۸۵

تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۰

از: ق ع ت نزا (عملیات دزفول)

به: ف تیپ ۸۴

آگهی به: نزا معاونت عملیات

ف لشکر ۲۱

[حمله احتمالی دشمن]

بازگشت به ۳۱۵ - ۵۹/۱۰/۱۰

اطلاع واصله حاکی است ارتش مزدور بعث عراق قصد دارد به دهلران و ارتفاعات مشرف به جاده عین خوش دهلران حمله نماید. دستورات مراقبتی لازم به گروه‌های گشتی و عناصر تأمینی و یگان‌های مستقر در مواضع و مناطق تجمع تاکتیکی بدهید. تیپ آماده باشد هرگونه پیشروی نیروهای متجاوز را در معابر نفوذی به سمت محور زرین آباد آبدانان و مورموری قویاً جلوگیری نمایند.

سرهنگ ستاد حسینی

شماره: ۳۲۲

تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۰

«آنی»

از: ف تیپ ۲ لشکر ۱۶ در عملیات

به: ف لشکر ۱۶ در منطقه

آگهی به: ف قرارگاه تاکتیکی جنوب ر-۳

[ارسال تجهیزات]

وسایل زیرین با قطار ساعت ۱۲۳۰ به سرپرستی ستوان نظری به ترمینال نظامی اهواز راه‌آهن اعزام نمایند:

۱- تانک اسکورپیون ۷ دستگاه

۲- نفربر شنی‌دار روسی ۳ دستگاه

۳- نفربر شنی‌دار حامل یک دستگاه، نفربر شنی‌دار پی‌ام‌پی ۳ دستگاه، نفربر شنی‌دار پست فرماندهی

یک دستگاه

ف تیپ ۲ لشکر ۱۶ قزوین در عملیات

۲۲۲ / عملیات نصر

از: ق ع ت ن زاجا (عملیات) «خیلی فوری» شماره: ۳۹-۳۰۰۱

به: ف لشکر ۹۲ تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۰

[اعزام تیم شناسایی]

یک تیم شناسایی از افسران تیپ ۵۵ هوایرد در تاریخ ۵۹/۱۰/۱۱ به منطقه دشت آزادگان اعزام می‌گردند. دستور فرمایند تیپ ۳ آن لشکر همکاری‌های لازم را با تیم مزبور معمول دارند.

سرهنگ ستاد حسینی

از طرف سرهنگ پورموسی

از: لشکر ۱۶ قزوین در منطقه شماره: ۲۰۲۶

به: ف ق ت در جنوب تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۰

[ناظر مقدم هوایی]

یک نفر افسر هوایی جهت هم‌آهنگی‌های لازم در مورد پشتیبانی هوایی مورد نیاز قرارگاه تاکتیکی لشکر می‌باشد. مقرر فرمایند قبل از شروع عملیات به لشکر اعزام گردد.

لشکر ۱۶ قزوین از منطقه

از: لشکر ۱۶ قزوین در منطقه شماره: ۲۰۳۶

به: ف قرارگاه تاکتیکی در جنوب تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۰

[اشغال مواضع]

لشکر با تلاش مستمر در حال اشغال مواضع است. لیکن با توجه به کمبود وسایل ترابری ماز و بنز و بارندگی مداوم جابه‌جایی به کندی صورت می‌گیرد.

ف لشکر ۱۶ در منطقه

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۲۳

از: لشکر ۱۶ قزوین در منطقه
به: قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب
آگهی به: ف لشکر ۹۲ زرهی
[استقرار یگان‌ها]

گردان‌های ۳۸۲ و ۳۹۴ توپخانه و گروه رزمی ۲۲۰ تانک به ترتیب در حوالی مختصات ۹۱۵۰۰ - ۳۸۵۰۰ - ۸۷ - ۴۴۵۸۲ - ۲۲ نقشه ۱:۵۰۰۰۰ مستقر و ۱۰ دستگاه تانک تیپ ۳ در خط یگان‌های لشکر ۹۲ قرار گرفته‌اند.

لشکر ۱۶ قزوین از منطقه

از: لشکر ۱۶ قزوین در منطقه
به: ق ت نزاچا در جنوب
[تخلیه مجروحین]

به منظور تخلیه مجروحین در خط عملیات لشکر نیاز به ۲ دستگاه هلی‌کوپتر می‌باشد. استدعا می‌شود مقرر نمایند در مورد واگذاری آن اوامر لازم صادر نمایند.

لشکر ۱۶ قزوین در منطقه

از: لشکر ۱۶ در منطقه
به: فرماندهی تاکتیکی جنوب
[حمله هوایی دشمن]

بازگشت به شماره ۵۰۱/۷۰/۷۷/۳۹۴ - ۵۹/۹/۲۲

از ساعت ۱۲۰۰ مورخه ۵۹/۱۰/۱۱ الی ساعت ۱۲۰۰ مورخه ۵۹/۱۰/۱۲ در منطقه استقرار یگان‌های تابعه لشکر مستقر در جنوب حملات هوایی دشمن انجام نشده است.

ف لشکر ۱۶

از: لشکر ۱۶ قزوین در منطقه
به: قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب
[گروهان سوم گردان ۲۵۲ سوار زرهی]

گروهان سوم ۲۵۲ سوار زرهی به منطقه وارد و زیر امر تیپ ۱ قرار گرفت.

لشکر ۱۶ قزوین

۲۲۴ / عملیات نصر

از: لشکر ۱۶ قزوین «آنی» شماره: ۲۲۰۶
به: تیپ ۳ تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۳
آگهی به: ف ق نزاچا در جنوب
[طرح ریزی تک به جناح چپ دشمن]

طرح تیپ بررسی شد. تدبیر لشکر تک جبهه‌ای نیست. با توجه به اینکه یگان‌های تیپ ۱ در جنوب کرخه کور (شرق هویزه) مستقر و عمل خواهند کرد تک خود را به جناح چپ دشمن طرح ریزی نمایید.
ف لشکر ۱۶ قزوین در منطقه

از: نزاچا - معاونت عملیات و اطلاعات - مد عملیات شماره: ۲۰۱-۰۸/۱۰۱
به: تیمسار فرماندهی نزاچا (قرارگاه تاکتیکی جنوب) دزفول تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۳
[تأکید امر به پیروی]

«شخصاً مفتوح فرمایید»

پیرو دستورالعمل شماره ۸۳۶-۰۶-۲۰۱-۹/سماچا ۳ که طی شماره ۲۰۱/۰۸/۰۰ - ۵۹/۱۰/۹ کتبی و سری به وسیله سرکار سرهنگ عبادی تقدیم گردیده است.

سماچا ۳ طی شماره ۹/۲۰۱/۰۶/۸۴۱ - ۵۹/۱۰/۱۱ اعلام داشته است که مفاد پیروی فوق مجدداً مورد تأیید و تأکید شخصیت و مقام مندرج در شماره پیروی فوق قرار گرفته ضمن اینکه مردم و فرماندهی کل قوا موضوع را تأیید نموده‌اند و خواسته شده است. در مورد اقدامات بند ۲ پیروی تسریع گردد. استعدا می‌شود مقرر فرمایند تدبیر کلی را جهت یگان‌های درگیر امر به ابلاغ فرمایند.

ج ت ف نزاچا سرتب خزاعی

از: نزاچا (عملیات) «آنی - حضوری» شماره: ۳۱۰
به: لشکر ۸۱- ف مقدم نزاچا در کرمانشاه- لشکر ۹۲- قرارگاه تاکتیکی جنوب تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۳
در دزفول- لشکر ۶۴- ستاد اروند ماهشهر

[پشتیبانی نزدیک هوایی]

برابر اعلام سماچا ۳ مرکز فرماندهی پشتیبانی نزدیک و عکاسی و شناسایی مشروحه زیر در تاریخ ۵۹/۱۰/۱۴ در اختیار قرار گرفته است.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۲۵

۱- پشتیبانی نزدیک هوایی و شناسایی و عکاسی از لشکر ۶۴ ارومیه

۱۰ سورتی اف-۵ و ۲ سورتی آر اف-۵

۲- پشتیبانی نزدیک هوایی از فرماندهان منطقه غرب مستقر در کرمانشاه

۲ سورتی اف-۴

۳- پشتیبانی نزدیک هوایی و شناسایی و عکاسی از لشکرهای ۹۲، ۲۱ و ۱۶ در اهواز

۲ سورتی اف-۵ و ۴ سورتی اف-۴ و ۲ سورتی آر اف-۵

۴- پشتیبانی نزدیک هوایی از فرماندهی ستاد اروند که در اختیار مرکز عملیاتی هوایی مستقر در بندر

امام خمینی ۸ سورتی اف-۴

توضیح: بهره‌برداری از سورتی‌ها فقط در مواقع ضروری و هنگامی که یگان‌های سطحی در عملیات می‌باشند انجام شود. پشتیبانی از هلی‌کوپترهای هوانیروز و نیروی دریایی بنا به درخواست و هم‌آهنگی به منظور جلوگیری از اشتباه خلبان توسط یگان درخواست کننده مشخص شود.

ف نزاجا

شماره: ۲۲۰۴

«آنی»

از: لشکر ۱۶ قزوین

تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۳

به: تیپ ۱ و تیپ ۳ قزوین

آگهی به: ق ت نزاجا در جنوب

وسیله لشکر ۹۲ دفتر آقای دکتر چمران

[هماهنگی با برادران سپاه]

صبح روز جاری سرپرست سپاه پاسداران اهواز - حمیدیه - سوسنگرد - هویزه و سرهنگ سلیمی در پاسگاه فرماندهی لشکر ۱۶ حضور یافتند. بعد از مذاکره مقرر گردید رؤسای سپاه پاسداران و نیروهای دکتر چمران در موارد زیرین با فرماندهان تیپ ۱ و ۳ لشکر هم‌آهنگی نمایند.

الف- مناطق مین‌گذاری شده توسط یگان‌های خودی و دشمن مشخص گردید به نیروی لازم جهت پشتیبانی از یگان‌ها و پوشش جناحین لشکر مأمور تیپ‌ها گردد.

ب- جهت حفظ سمت به تعداد کافی به تیپ‌ها مأمور تا با فرماندهان دسته در خط همکاری و هم‌آهنگی نمایند تا اطلاعات از منطقه عملیات و مقدمات خود را حتی‌الامکان در اختیار لشکرها قرار دهند.

لشکر ۱۶ قزوین در منطقه

از: لشکر ۱۶ قزوین

«آنی»

شماره: ۲۲۰۵

به: قرارگاه تاکتیکی

تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۳

آگهی به: تیپ ۱ و ۳ و تیپ ۲ لشکر ۹۲

[عدم تغییر در سازمان رزمی]

دستور فرماید به شمارخ ۱۱ مدرک طرح عملیاتی پاسخ یک در سازمان رزمی تغییری داده نشده است.

۲- تیپ ۱ در جنوب کرخه کور و شرق هویزه مستقر گردیده است.

۳- تیپ ۲ و گردان‌های توپخانه مواضع خود را اشغال نموده‌اند.

۴- مأموریت بدون تغییر

۵- تیپ ۱ گروهان سوار زرهی زیر امر را در جناح راست خود از مختصات ۲۲-۷۸ تا ۱۷-۷۹ مستقر سازید.

۶- تیپ ۲ جناح راست لشکر را از سوسنگرد تا هویزه تأمین نمایید.

گیرندگان: تیپ ۱ و ۳ و تیپ ۲ لشکر ۹۲ به وسیله لشکر ۹۲، توپخانه لشکری لشکر ۹۲

لشکر ۱۶ قزوین در منطقه

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۲۷

صفحه ۱ از صفحه

نسخه از صفحه

قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب

۱۴ دیماه ۵۹

گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی شماره ۷۷

مدت دوره از ساعت ۱۲۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۳ الی ساعت ۱۲۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۴

مدرک: نقشه ۱:۵۰۰۰۰ خوزستان

۱۰ روز پس از بهره‌برداری منهدم شود.

۱- وضعیت کلی دشمن:

الف- در جبهه دزفول: تغییر عمده‌ای روی نداده است.

ب- در جبهه سوسنگرد: گزارش مهمی دریافت نگردیده.

پ- اهواز:

ت- در جبهه اروند: در وضعیت دشمن نسبت به دوره قبل تغییری حاصل نشده.

۲- فعالیت‌های دشمن:

الف- زمینی

(۱) زرهی مکانیزه

- یگان مستقر در ارتفاعات مشرف به دشت عباس از ساعت ۲۰ روز ۵۹/۱۰/۱۲ یک ستون خودرویی دشمن به استعداد ۱۵ دستگاه که از دچه به سمت عین خوش در حرکت بود مشاهده نمود.

- نقل و انتقالات زیاد در اطراف پادگان حمید مشاهده گردید. به نظر می‌رسد دشمن اقدام به تحکیم مواضع و تخلیه عناصر خود از پادگان نموده است.

(۲) پیاده: گزارشی دریافت نشده است.

(۳) توپخانه پدافند هوایی

(الف) توپخانه

- شهر اهواز از صبح روز ۵۹/۱۰/۱۳ زیر آتش متناوب دشمن قرار گرفت و خیابان‌های نادری، ادهم، نظامی و خاقانی مورد اصابت قرار گرفت و ۴ نفر مجروح گردیدند.

- در تاریخ ۵۹/۱۰/۱۳ سوسنگرد زیر آتش شدید دشمن قرار گرفت.

(ب) پدافند هوایی: گزارشی دریافت نشده است.

(۴) مهندسی: گزارشی دریافت نشده است.

(۵) لجستیکی:

- عراق از کشور اردن لباس نظامی و پوتین و از کشورهای کویت و عربستان سعودی آرد و برنج دریافت می‌دارد.

- تیپ ۲۴ تقاضای واگذاری ۲ بشکه نفت و ۲ بشکه بنزین جهت تمیز کردن جنگ‌افزارهای خود نموده و ضمناً خواستار واگذاری ۴۰ تخته پتو از سررشته داری شده است.

(۶) اداری: ۳ نفر سرباز از تیپ ۲۴ در روز ۵۹/۱۰/۱۳ محل خدمت خود را ترک و متواری شدند.

- فرماندهان برج‌های دیدبانی نوار مرزی آبی بصره روز ۵۹/۱۰/۱۴ به قرارگاه ساحلی بصره احضار شدند.

ب- هوایی: تعداد ۷ فروند هلی‌کوپتر دشمن در ساعت ۲ روز ۵۹/۱۰/۱۲ در شمال منطقه جفیر واقع در مختصات ۳۳-۵۳ در حال پرواز به طرف غرب مشاهده شده است.

پ- نامنظم: گزارشی دریافت نشده است.

ت- ش.م.ر: گزارشی دریافت نشده است.

۳- ترتیب نیرو:

الف- ترکیب: بازجویی از سرباز پناهنده حاکبست:

- گردان ۱۳ مکانیزه در بین یگان‌های تانک تقسیم شد. ضمناً دارای نفربرهای بی‌ام‌پی ۱ توپ و بی-آر-دی-ام بوده که روی بی‌ام‌پی ۱ موشک تانک مالیوتکا و یک قبضه توپ ۷۳ م م سوار می‌باشد.

- در هر گردان تانک ۲ قبضه توپ ۵۷ م خودکشی ضدهوایی قرار دارد.

- در بین هر ۳ تانک یک خودرو حامل موشک ضد تانک مالیوتکا قرار دارند. برابر اظهارات یک پناهنده عراقی، عراق بیش از ۱۰ دستگاه موشک فراک ندارد و تقاضای واگذاری ۲۰ دستگاه دیگر از شوروی نموده که جواب رد داده شده است.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۲۹

- در بین یگان‌های در خط عراقی تعداد افراد نیرو مخصوص به منظور نفوذ چریک‌های ایرانی مستقر می‌باشند.

ب- گسترش:

- یگان‌های تیپ ۴۹ عراق به طور کامل در کرانه اروند از منطقه ام‌القصر تا حدود اصلیه گسترش یافته و به احتمال زیاد قرارگاه عملیاتی مذکور در ام‌القصر دائر گردیده است.

- گردان تانک امیر یاسین روبه‌روی کوهه مستقر و دارای ۳۰ دستگاه تانک تی-۶۲ می‌باشد.

- گردان تانک البدر در سعدون حمودی مستقر و حدود ۲۰ تا ۲۵ دستگاه تانک دارد.

- تیپ ۴۳ زرهی لشکر ۹ در سعدون حمودی مستقر می‌باشد.

- تیپ ۱۲ لشکر ۹؟ در سمت راست و عقب گردان امیر یاسین می‌باشد.

- تیپ ۸ لشکر ۳ منهای یک گردان از کیلومتر ۴۰ به طرف اهواز مستقر می‌باشد.

- تیپ ۲۰ لشکر ۵ در ۳ کیلومتری شرق جاده اهواز خرمشهر در کیلومتر ۴۰ پادگان حمید مستقر می‌باشد.

- گردان تانک الکندی: یک گردان در کرخه کور با قرارگاه تیپ و یک گردان روبه‌روی کوهه می‌باشد.

پ- استعداد:

(۱) تلفات و ضایعات:

- در تاریخ ۵۹/۱۰/۱۱ گردان ۳۲۱ با اجرای تیراندازی در منطقه کرخه کور ۳ دستگاه خودرو دشمن را منهدم نمود.

- در اثر یورش رزمندگان دلاور در جبهه فیاضیه ۵ دستگاه خودرو از انواع مختلف یک دستگاه بلدوزر و ۵ دستگاه کمپرسور دشمن منهدم گردید.

- روز گذشته در منطقه لشکر ۹۲ ضمن کشته شدن ۲۰ نفر از پرسنل دشمن تعدادی از تانک‌های عراقی آسیب دیدند.

- تیپ ۲۴ در تاریخ ۱۰/۱۴ گزارش نمود که در اثر تیراندازی ۵۰ گلوله توپ و ۵۵۰ گلوله خمپاره به یک دستگاه نفربر زرهی خساراتی وارد و ۵ مایل کابل درجه ۱ از گروهان مخابرات و قرارگاه تیپ طعمه حریق گردید.

- سپاهیان دلیر لشکر ۲۱ در غرب کرخه موفق شدند بیش از ۵۰ نفر از پرسنل دشمن را کشته ۲ انبار مهمات و ۲ خودرو را منهدم نمایند.

(۲) استعداد کنونی: گزارشی دریافت نشده است.

ت- آموزش: گزارشی دریافت نشده است.

ث- گزارشی دریافت نشده است.

ج- متفرقه: در ساعت ۱۱۵۰ روز ۵۹/۱۰/۱۳ روی ارتفاعات شاوریه یک شیئی نورانی که دارای ۲ بشقاب و بال مانند بود به مدت ۵ دقیقه در فضا به حرکت درآمدند و سپس در جنوب تپه شاوریه به زمین نشست. گزارشگر نظر می دهد احتمالاً هدف یاب دشمن است.

۴- حفاظت و اطلاعات:

الف- جاسوسی: گزارشی دریافت نشده است.

ب- خرابکاری: گزارشی دریافت نشده است.

۵- جو: مه صبحگاهی باعث کاهش دید می گردد.

۶- زمین: تغییری نسبت به دوره قبل نداشته است.

۷- تجزیه و تحلیل بحث:

الف- آسیب پذیریها: تغییری نسبت به دوره قبل نداشته است.

ب- تواناییها: تغییری نسبت به دوره قبل نداشته است.

نتیجه:

الف- در محور دزفول کرخه: تحکیم هدف و ادامه پدافند با استعداد فعلی

ب- در محور سوسنگرد حمیدیه به صورت نیروهای مستقر در جنوب کرخه کور و غرب سوسنگرد با احتمال زیاد جهت تعرض به سوسنگرد و تصرف آن شهر.

پ- در محور دب حردان اهواز: پدافند در منطقه با نیروهای موجود.

ت- در محور شلمچه خرمشهر آبادان: تقویت نیرو و آفند جهت تصرف شهر آبادان.

جانشین اطلاعاتی ف نزاچا در جنوب سرهنگ ستاد امین

گیرندگان: به گزارش نوبه‌ای شماره ۶۹ مراجعه شود.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۳۱

از: ق ع ت نزا ج ا (عملیات) «خیلی فوری» شماره: ۳۰۰۱/۲۰
به: نزا ج ا (معاونت عملیات و اطلاعات) تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۴
آگهی به:

[دستورات فرماندهی نزا ج ا]

بازگشت به: ۱۰۱-۲۰۱/۰۸-۵۹/۱۰/۱۳

مراتب به عرض ت ف نزا ج ا مقرر فرموده‌اند مراتب به یگان‌ها بخش‌نامه گردیده و اقدامات لازم با توجه به مقدمات معمول گردیده و مراتب جهت استحضار امام به دفتر ایشان آگهی شده است.

سرهنگ ستاد حسینی
از طرف سرهنگ پورموسی

از: لشکر ۱۶ قزوین در منطقه «آنی» شماره: ۲۲۳۷
به: ق ع ت نزا ج ا تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۴
آگهی به: ف تی پ ۵۵ هوابرد

[مشکلات بارندگی]

وسیله لشکر ۹۲ به عرض جناب سرهنگ حسینی برسد.

با توجه به بارندگی‌های گذشته زمین منطقه عملیات لشکر حداقل بررسی مدت ۴۸ ساعت جهت حرکت تانک و سایر خودروهای شنی‌دار مناسب نیست. مراتب جهت هرگونه اوامر مقتضی به عرض می‌رسد.
لشکر ۱۶ قزوین

از: قرارگاه تاکتیکی نزا ج ا (دزفول) «آنی - حضوری» شماره: ۳۰۰۱/۴۶
به: ف تی پ ۵۵ هوابرد تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۵

[تغییر مکان تیپ]

آماده باشید بنا به دستور تیپ از منطقه استقرار فعلی تغییر مکان نموده و در اهواز مستقر گردد. دستور فرمایید پیش‌بینی‌های لازم را معمول و یک نفر افسر مطلع جهت انجام هم‌آهنگی به اهواز اعزام نمایید.

ج ع ف نزا ج ا سرهنگ ستاد حسینی
از طرف سرهنگ ستاد احمدی

۲۳۲ / عملیات نصر

از: سماجا ۳ (عملیات) «سری» شماره:

به: گیرندگان مراجعه شود شخصاً مفتوح فرمایند. تاریخ:

پیرو شماره ۸۳۶-۰۶-۰۱-۹/۲۰۱ - ۵۹/۱۰/۹

آگهی:

[پشتیبانی مجدد امام از ارتش]

۱- این نامه تا رده گردان (در نزاجا و ژاجا)، فرمانده پایگاه (در نهاجا) و گروه رزمی در (نداجا) داخل و با طبقه‌بندی تعیین شده و شخصاً مفتوح فرمایید/فرمایند ابلاغ شود.

۲- حفاظت این نامه کاملاً مورد توجه قرار گیرد.

مفاد پیروی فوق تأکید مجدد امام امت، فرماندهی کل نیروهای مسلح و ملت مسلمان ایران می‌باشد. بنابراین دستور فرمایید در مورد اقدامات بند ۲ شماره پیروی فوق تسریع نمایند.

جانشین رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران سرتیپ فلاحی

از طرف سرهنگ ستاد هاشمی‌روان

گیرندگان:

۱- نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات جهت آگاهی و اقدام

۲- نهاجا (معاونت عملیات)

۳- نداجا (معاونت عملیات)

۴- ژاجا (رکن ۳ - عملیات)

از: لشکر ۱۶ قزوین «آنی» شماره: ۲۲۹۳

به: ق ت نزاجا در دزفول تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۵

[برخورد تیپ ۳ با دشمن]

تیپ ۱ و ۳ هم‌زمان به قیصریه رسیدند. تیپ ۳ با مقاومت دشمن برخورد نموده است.

لشکر ۱۶ در منطقه

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۳۳

شماره: ۲۲۹۸

تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۵

از: لشکر ۱۶ قزوین

به: ق ت نزاچا در جنوب

آگهی به: لشکر ۹۲ اهواز

[تلفات دشمن]

۱- دیدبان جلو توپخانه به یک واحد توپخانه دشمن در مختصات ۸۰۴۵-۳۴۶۰۰-۸۰۴۵ برخورد نموده و ۳ عراده توپ ۱۳۰ م م با مهمات زیاد به غنیمت گرفته شده.

۲- برابر گزارش خلبان نیروی هوایی پادگان حمید و منطقه جفیر را بمباران نموده و کلیه دشمن نابود شده است.

۳- دشمن به گردان ۲۲۴ تیپ ۳ زرهی حمله نموده است.

لشکر ۱۶ قزوین

شماره: ۲۳۱۲

تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۵

از: لشکر ۱۶ قزوین

به: ق ت نزاچا در جنوب

آگهی به: لشکر ۹۲ اهواز

[انهدام هلی کوپتر دشمن]

یگان‌های تیپ ۱ گزارش نموده که در ساعت ۱۵۰۰ روز جاری ۲ فروند هلی کوپتر دشمن به یگان‌های خودی حمله و در اثر آتشبارهای ضدهوایی یک فروند از آنها سقوط نموده است.

لشکر ۱۶ قزوین

شماره: ۲۳۱۱

تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۵

از: لشکر ۱۶ قزوین در منطقه

به: قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب

[عبور تیپ ۱]

۱- تیپ ۱ در ساعت ۱۴۵۵ از حاجی بدر ۵ کیلومتر رد شده است.

۲- به یگان‌ها در خط ابلاغ گردید قبل از شروع تاریکی دفاع دور تا دور بگیرند.

لشکر ۱۶ قزوین

شماره: ۲۳۲۷

«آنی»

از: لشکر ۱۶ قزوین در منطقه

تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۵

به: ق ت نزاچا جنوب

[آخرین وضعیت یگان‌ها]

آخرین وضعیت یگان‌ها به لشکر به شرح زیر به استحضار می‌رسد.

۱- تیپ ۱ زرهی در حدود ۵ کیلومتر جلوتر از حاجی بدر.

۲- تیپ ۳ زرهی در حوالی قیصریه

۳- تعداد ۱۵۰۰ الی ۱۶۰۰ نفر از دشمن در اسارت مقدار قابل ملاحظه‌ای وسایل و تجهیزات در منطقه از دشمن به جا مانده است.

۴- دستور داده شد یگان‌ها در مواضع فعلی دفاع دور تا دور گرفته و از ساعت ۱۸۳۰ از ارتباط به صورت کشف خودداری و پس از تجدید سازمان بنا به دستور نزاچا آماده ادامه تک باشند.

ف لشکر ۱۶ قزوین در منطقه

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۳۵

نسخه از نسخه

لشکر ۱۶ زرهی

دشت آزادگان

۱۵ دیماه ۵۹

شماره ۲۰۷/۴۹/۲/۴

تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۵

گزارش نوبه‌ای عملیاتی شماره ۲

مدت دوره: از ۱۲۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۳ تا ۲۴۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۵

مدرک:

۱- وضعیت خودی در پایان مدت:

یگان‌های لشکر پس از استقرار در موضع سریعاً شروع به شناسایی از منطقه عملیاتی خود نموده اخبار لازم از محل استقرار نیروهای دشمن کسب و آماده اجرای مأموریت گردیدند.

۲- اخبار مربوطه به یگان‌های همسایه و عده‌های پشتیبانی کننده:

لشکر ۹۲ زرهی در مواضع پدافندی مستقر بوده و با نیروهای دشمن در منطقه مربوطه درگیری است. آتشبارهای توپخانه نیروهای دشمن را زیر آتش دارند. هوانیروز مستقر در منطقه اهواز در پشتیبانی از یگان‌های زمینی عملیات شناسایی و رزمی را اجرا می- نماید.

۳- عملیات خودی در این مدت:

تیپ ۱ زرهی مستقر در هویزه موفق گردید در ساعت ۰۹۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۴ تعداد ۲ دستگاه تانک دشمن را منهدم نماید.

تیپ ۳ زرهی هم‌آهنگی لازم را با تیپ ۲ لشکر ۹۲ جهت اجرای مأموریت به عمل آورده و کاملاً آماده است.

توپخانه لشکری در ساعت ۱۰۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۵ آتش تهیه مؤثری روی مواضع دشمن اجرا و تیپ ۱ و ۳ لشکر تک خود را آغاز نمودند. تیپ ۱ جهت احاطه نیروهای دشمن در جنوب کرخه کور آغاز به حمله نموده

۲۳۶ / عملیات نصر

تیپ ۳ از جناح چپ به مواضع دشمن رخنه نموده لشکر تا ساعت ۱۵۳۰ نیروهای دشمن را نابود و اسیر نمود.

پس از تأمین کرخه کور یگان‌ها حالت پدافندی دورادور اتخاذ نمودند.

۴- تلفات رزمی:

تلفات نیروهای خودی در این عملیات بسیار ناچیز و روحیه در سطح عالی و آمادگی کامل جهت اجرای مأموریت دارند.

۵- نتایج عملیات:

الف- تأمین خط رودخانه کرخه کور.

ب- انهدام نیروهای دشمن.

پ- به اسارت درآمدن تعدادی متجاوز از ۷۰۰ نفر افسر، درجه‌دار و سرباز دشمن.

۶- متفرقه:

وضعیت جوی برای اجرای عملیات یگان‌ها مطلوب بوده است.

ف لشکر ۱۶ زرهی - سرهنگ ستاد سیروس لطفی

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۳۷

از: لشکر ۱۶
به: ق ق ت نزا جا در جنوب
[حمله دشمن به گردان ۲۲۰]
دشمن که از سمت چپ به گردان ۲۲۰ حمله‌ور شده بود در ساعت ۰۹۴۵ به وسیله یگان‌های خودی
تار و مار در حال فرار هستند.
ف لشکر ۱۶ در منطقه

ژاجا مرالف ۲۰
از: نزا جا مد عملیات «فوری»
شماره: ۱۴۰۴/۰۱/۲۷۰
به: ق تاکتیکی جنوب در دزفول - قرارگاه مقدم نزا جا کرمانشاه
تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۶
ف عملیات ارونند ماهشهر - ف لشکر ۲۸ - ف مرآ توپخانه
[حمله هوایی دشمن]

احتمال دارد دشمن کافر بعضی تلافی ضربات مهلک که روز گذشته رزمندگان دلیر ارتش مسلمان ایران
اقدام به تک‌های هوایی تلافی جویانه بنماید. لذا لازم به ذکر است به پرسنل خدمه سلاح‌های پدافند هوایی
توجه لازم داده شود که بر مراقبت‌های روزانه خود به خصوص بین ساعت‌های ۱۲۰۰ الی ۱۷۰۰ بیفزایند.

ف نزا جا

خرسند - صالح‌آبادی - ۱۶۱۳۰۵

از: قرارگاه تاکتیکی نزا جا (دزفول) «آنی»
شماره: ۳۰۰/۱/۶
به: نزا جا (مد عملیات)
تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۶
[اعزام افسر توپخانه]

بازگشت به شماره ۲۰۱/۰۸/۶/۱۷۰ - ۵۹/۱۰/۱۱

سرهنگ توپخانه ستاد جعفر سعادت اختر که به عوض سرهنگ ۲ توپخانه ستاد احمد احدی تعیین
گردیده بود، در تاریخ ۵۹/۱۰/۱۶ خود را به قرارگاه تاکتیکی نزا جا در دزفول معرفی نمود.

ج ج ف نزا جا - سرهنگ ستاد حسینی

از طرف سرهنگ ستاد احمدی

گیرنده: ج پرسنلی قرارگاه تاکتیکی نزا جا (دزفول) جهت آگهی و اقدام مقتضی.

از: قرارگاه تاکتیکی نزاچا (دزفول) «آنی» شماره: ۲۰۰۱/۴
به: نزاچا-عملیات تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۶

[استقرار محل یگانها]

برابر گزارش لشکر ۱۶ از منطقه جنوب کرخه کور وضعیت تابعه یگانهای لشکر تا ساعت ۱۸۳۰ روز ۵۹/۱۰/۱۵ به شرح زیر اعلام می‌گردد.

۱- تیپ ۱ زرهی در حدود ۵ کیلومتر جلوتر از حاجی بدر

۲- تیپ ۳ در حوالی قیصریه

۳- تعداد ۱۵۰۰ الی ۱۶۰۰ نفر از پرسنل دشمن اسیر و مقدار قابل ملاحظه‌ای وسایل و تجهیزات در منطقه دشمن به جا مانده است.

۴- به یگانها دستور داده شد که در ساعت ۱۸۳۰ روز گذشته در مواضع فعلی دفاع دور تا دور گرفته و پس از تجدید سازمان بنا به دستور آماده تک شوند.

۵- چون اسامی مناطق استقرار گزارش شده محلی بوده و روی نقشه‌ها موجود نیست به لشکرها دستور داده شده که یک نسخه نقشه گویا شده با نامهای محلی را به قرارگاه تاکتیکی ارسال نماید. یا اینکه موقعیتها را با مختصات گزارش دهد.

ج ع ف نزاچا سرهنگ ستاد حسینی
از طرف سرهنگ ستاد احمدی

از: لشکر ۱۶ قزوین شماره: ۲۳۷۶
به: تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۶

آگهی به: قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب

[حالت پدافندی لشکر]

یگانهای لشکر در شمال رودخانه کرخه کور حالت پدافندی اتخاذ نمودند. لشکر احتیاج به پشتیبانی هوایی و هوانیروز دارد. مقرر فرمایید اوامر عالی را در مورد پشتیبانی هوایی صادر فرمایند.

لشکر ۱۶ قزوین در منطقه

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۳۹

از: قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب «آنی - خیلی محرمانه» شماره: ۳۰۰/۱/۴
به: نزاچا عملیات تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۶

[محل استقرار یگان‌ها]

برابر گزارش لشکر ۱۶ از منطقه جنوب کرخه کور وضعیت تابعه یگان‌های لشکر تا ساعت ۱۸۳۰ روز ۵۹/۱۰/۱۵ به شرح زیر اعلام می‌گردد:

۱- تیپ ۱ زرهی در حدود ۵ کیلومتر جلوتر از حاجی‌بدر

۲- تیپ ۳ در حوالی قیصریه

۳- تعداد ۱۵۰۰ الی ۱۶۰۰ نفر از پرسنل دشمن اسیر و مقدار قابل ملاحظه‌ای وسایل و تجهیزات در منطقه از دشمن به جا مانده است.

۴- به یگان‌ها دستور داده شد که از ساعت ۱۸۳۰ روز گذشته در مواضع فعلی دفاع دور تا دور گرفته و پس از تجدید سازمان بنا به دستور آماده تک شوند.

۵- چون اسامی مناطق استقرار گزارش شده محلی بوده، روی نقشه‌ها موجود نیست. به لشکر دستور داده شد که یک نسخه نقشه گویا شده با نامه‌های محلی را به قرارگاه تاکتیکی ارسال نماید یا اینکه موقعیت‌ها را با مختصات گزارش دهد.

ج ع ف نزاچا سرهنگ ستاد حسینی

از طرف سرهنگ احمدی

از: قرارگاه تاکتیکی جنوب (دزفول) شماره: ۳۰۰/۱/۲۷

به: لشکر ۲۱-تیپ ۲ لشکر ۱۶-تیپ ۸۴-تیپ ۵۵ هوابرد تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۷

[تک لشکر ۱۰ دشمن]

آگهی به: معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) فرماندهی نزاچا مستقر در لشکر ۹۲

برابر اعلام لشکر ۲۱ یگان‌های لشکر ۱۰ زرهی دشمن از ۳ راهی قهوه‌خانه به طرف پای پل کرخه (نادری) تک نموده است. دستور فرمایید با حداکثر امکانات و هوشیاری کامل اقدامات لازم به عمل آید.

ج ع ف نزاچا - سرهنگ ستاد حسینی

از طرف سرهنگ سعادت اختر

گیرنده کتبی: ف گروه ۵۵ توپخانه جهت آگاهی و اقدام لازم

۲۴۰ / عملیات نصر

از: قرارگاه تاکتیکی جنوب (دزفول) «خیلی محرمانه-آنی» شماره: ۳۰۰۱-۱۲
به: لشکر ۲۱-تیپ ۲ - لشکر ۱۶-تیپ ۸۴-گروه ۵۵ توپخانه تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۷
آگهی:

[لشکرهای ۹ و ۱۰ دشمن]

برابر اطلاع واصله، لشکرهای ۹ و ۱۰ ارتش متجاوز عراق وارد عمل خواهند شد. دستور فرمایید پیش‌بینی‌های لازم معمول دارند.

ج ف ع نزاچا سرهنگ ستاد حسینی
از طرف سرهنگ سعادت اختر

گیرنده: گروه ۵۵ توپخانه

از: ق تاکتیکی شماره:
به: ف لشکر ۱۶ تاریخ:
آگهی به: گروه فرماندهی تاکتیکی نزاچا در لشکر ۹۲

[درخواست نیازمندی هوایی]

بازگشت به شماره

دستور فرمایید هرگونه نیازمندی پروازی از قبیل پشتیبانی هوایی نزدیک و پشتیبانی هوانیروز را به وسیله افسر رابط مربوطه از دسک درخواست نماید. زیرا کلیه مقدرات پشتیبانی‌ها در اختیار دسک مربوطه می‌باشد.

از: لشکر ۱۶ (ر ۳) شماره: ۲۴۱۹
به: ق ت نزاچا در جنوب تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۷
آگهی به:

[آخرین وضعیت]

آخرین وضعیت به شرح زیر می‌باشد: جبهه در حدود ۲/۵ کیلومتر در جنوب کرخه کور از راست به چپ به ترتیب تیپ ۲، ۱، ۳ مقاومت می‌کردند و نهایت جانبازی را به عمل آوردند و در جایی هستیم که دیروز بودم و تا آخرین لحظه خواهیم بود.

گزارش نوبه‌ای ۱۰/۱۸ ف لشکر ۱۶ در منطقه

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۴۱

از: نزاجا عملیات «خیلی محرمانه-آنی» شماره: ۳۱۶
به: ف قرارگاه مقدم جنوب، ف لشکر ۱۶، ف لشکر ۲۱ دزفول، ف لشکر ۹۲
ف لشکر ۶۴، ف لشکر ۸۱، ف قرارگاه مقدم نزاجا

[پشتیبانی هوایی]

پشتیبانی هوایی زیر در مورخه ۵۹/۱۰/۱۸ اختصاص داده شده است.

۱- ۱۰ سورتی اف-۵ و ۲ سورتی اف-۱۵ از پایگاه دوم پشتیبانی نزدیک هوایی از لشکر ۶۴ و شناسایی
عکاسی

۲- ۲ سورتی اف-۴ از پایگاه سوم پشتیبانی نزدیک هوایی از فرماندهی منطقه غرب مستقر در
کرمانشاه.

۳- ۲ سورتی آر اف-۵ و ۲ سورتی اف-۵ و ۴ سورتی اف-۴ از پایگاه چهارم پشتیبانی از لشکرهای ۱۶،
۲۱ و ۹۲

۴- ۸ سورتی اف-۴ از پایگاه ششم پشتیبانی از فرماندهی اروند / دسک ماهشهر

توضیح:

الف- بهره‌برداری از سورتی‌ها فقط در مواقع ضروری و هنگامی که یگان‌های سطحی در عملیات
می‌باشند انجام شود.

ب- پشتیبانی از هلی‌کوپترهای نیروی دریایی و هوانیروز بنا به درخواست و هماهنگی قبلی از کلیه
پایگاه‌ها انجام خواهد شد.

پ- خط بمب و لجنم بایستی به منظور جلوگیری از اشتباه خلبان توسط واحد درخواست کننده
مشخص شود.

ت- پشتیبانی نزدیک هوایی به صورت پیش‌بینی شده مورد نیاز از قبل اعلام گردد.

سرهنگ نوبهار

خرسند صالح آبادی

۱۷۲۲۱

۲۴۲ / عملیات نصر

از: قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب «آنی»
شماره: ۳۰۰۱-۲۰
به: ت ف نزاچا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات)
تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۸
آگهی به:

[دفع تک دشمن]

بازگشت به شماره ۳۰۷ - ۵۹/۱۰/۱۸

برابر اعلام لشکر ۲۱ تک دشمن در بعدازظهر روز ۵۹/۱۰/۱۷ انجام گردید که تک مزبور دفع و در حال حاضر وضعیت تثبیت می‌باشد.

جانشین عملیاتی نزاچا - سرهنگ ستاد حسینی
از طرف سرهنگ ستاد سعادت اختر

از: لشکر ۱۶
شماره: ۲۴۴۴
به: ق ت نزاچا در جنوب
تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۸
آگهی به:

[ادامه مقاومت پرسنل]

من همان مواضع که منظور قرارگاه است اشغال نمودم. هر چه هواپیما و کمک خواستم نرسیده است. با تدبیر و شهامت کامل پرسنل به مقاومت ادامه می‌دهند.

از: نزاچا
به: قرارگاه تاکتیکی جنوب دزفول قرارگاه مقدم نزاچا
شماره: ۳۴۶
تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۸
آگهی به: لشکر ۹۲، لشکر ۸۱، لشکر ۱۶، لشکر ۲۱، لشکر ۲۸، لشکر ۶۴، تیپ ۸۴

[گزارش نهاجا از پشتیبانی‌های هوایی]

۱- برابر اعلام سماجا مستند به گزارش نهاجا در ساعت ۰۹:۰۵ مورخه ۵۹/۱۰/۱۸ دو فروند هواپیما اف-۴ به شماره پروازی سه‌نند به منظور انجام مأموریت پشتیبانی در منطقه پرواز نموده و طبق اظهار خلبان در ساعت ۰۹:۴۰ از سوی نیروهای خودی به تعداد زیادی به سمت هواپیماها آتش گشودند که در نتیجه هواپیمای شماره یک صدمه دیده و به ناچار در پایگاه چهارم مبادرت به فرود اجباری می‌نماید.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۴۳

۲- به گزارش خلبان الوند که در ساعت ۰۷۲۵ مورخه ۵۹/۱۰/۱۷ به مأموریت مخصوص اعزام گردید، نیروهای خودی شدید به هواپیما تیراندازی نموده که خلبان به منظور جلوگیری از انهدام نیروهای خودی مسیر خود را تغییر داده و به پایگاه مربوطه مراجعت می‌نماید. در نتیجه از مأموریت خود بهره‌گیری نشده است. دستور فرمایید به منظور جلوگیری از هرگونه حادثه ناگوار دستورات مؤکدی در این مورد صادر فرمایند.

ف نزاجا سرتیپ ظهیرنژاد

از طرف سرهنگ ستاد عمیدی

۱۹۰۳۰۰ صالح آبادی

نسخه از نسخه
لشکر ۱۶ زرهی
دشت آزادگان
۱۹ دیماه ۵۹
شماره ۲۰۷/۴۹/۲/۵
تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۹

گزارش نوبه‌ای عملیاتی شماره ۳

مدت دوره: از ۲۴۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۵ تا ۲۴۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۹

مدیرک:

۱- وضعیت خودی در پایان مدت:

الف- تیپ ۲ در مغرب و تیپ ۱ در وسط و تیپ ۳ زرهی در مشرق در خط کرخه کور پدافند می‌نمایند.
ب- یگان‌های لشکر در خط رودخانه کرخه کور سرسختانه پدافند نموده و به علت ازدیاد فشار دشمن بنا به دستور نزاچا به مواضع قبلی تغییر مکان نموده مواضع خود را در محور سوسنگرد حمیدیه اشغال نمودند.

۲- اخبار مربوط به یگان‌های همسایه و عده‌های پشتیبانی کننده:

الف- لشکر ۹۲ زرهی با یگان‌های سازمانی و زیر امر در منطقه مربوطه پدافند نموده به تک‌های محدود محلی مبادرت می‌نماید.
ب- نیروی هوایی و هوانیروز مستقر در منطقه روی مواضع دشمن تک می‌نمایند.

۳- عملیات خودی در این مدت:

الف- تیپ ۱ زرهی از ساعت ۰۹۰۰ صبح روز ۵۹/۱۰/۱۶ در مقابل پاتک دشمن مقاومت نموده شدیداً درگیر می‌باشد.
ب- پس از تأمین خط کرخه کور به منظور جلوگیری از احاطه تیپ ۱ توسط دشمن تیپ ۲ زرهی مواضع خود را در خط رودخانه کرخه کور اشغال نمود.

۴- تلفات رزمی:

الف- به علت درگیری شدید و تلفات وارده و از دست دادن حدود ۸۰ دستگاه تانک استعداد یگان‌ها تا حدی کاهش یافته است.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۴۵

ب- استعداد لشکر، ۷۷ درصد است.

پ- تلفات تیپ ۱، ۱۲ درصد، تیپ ۲ درصد و تیپ ۳، ۷ درصد می‌باشد.

ت- کارایی رزمی لشکر در حد خوب است.

۵- نتایج عملیات:

الف- تیپ ۱ مواضع خود را از اشغال ابوحمیظه تا جلالیه اشغال نموده است.

ب- تیپ ۲ مواضع خود را از جلالیه تا گلپهار اشغال نموده است.

پ- تیپ ۳ جهت بازسازی و تجدید سازمان در منطقه تجمع می‌باشد.

ت- گروهان‌های سوار زرهی جناح راست لشکر را پوشش می‌نمایند.

۶- متفرقه:

وضعیت جوی خوب است. گرد و غبار حاصله در جاده‌های خاکی و زمین‌های مجاور هرگونه حرکات را

آشکار و از غافلگیری جلوگیری می‌نماید.

ف لشکر ۱۶ زرهی - سرهنگ ستاد سیروس لطفی

از: قرارگاه تاکتیکی جنوب (دزفول)
به: نزاجا- معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات)
آگهی به: ف لشکر ۷۷
[تعویض یگان‌ها مقدور نیست]

بازگشت به شماره ۵۹/۱۰/۱۷ - ۶۰۲/۰۲/۸/۱۴۷

به علت درگیری یگان‌های نزاجا در خوزستان و غرب کشور در شرایط موجود تعویض هیچ یگانی مقدور نمی‌باشد.

ج ع ف نزاجا سرهنگ ستاد حسینی
از طرف سرهنگ ستاد سعادت اختر

از: جانشین عملیاتی نزاجا در اهواز «آنی-حائز اهمیت و خیلی مهم»
به: ف قرارگاه تاکتیکی نزاجا در جنوب
تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۹ شماره: ۶۳ سیار
[تغییر مکان گردان ۲۵۲ زرهی ظرف امروز]

دستور فرماید ظرف روز جاری باقیمانده گردان ۲۵۲ سوار زرهی لشکر ۱۶ به اهواز تغییر مکان کند و در منطقه سوسنگرد زیر امر قرارگاه مربوطه قرار گیرد

جانشین عملیاتی نزاجا سرهنگ ستاد حسینی

خرسند - صالح آبادی - ۱۹۱۲۴۶

از: لشکر ۱۶
به: ق ت نزاجا در جنوب
آگهی به: ف لوج نزاجا - پیش منطقه ۲ در دزفول - تیپ ۲ لشکر ۱۶
شماره: ۲۵۲۴ تاریخ: ۵۹/۱۰/۱۹
[ضایعات گردان ۱۲۵]

بر اثر برخورد گلوله توپخانه دشمن یک ریو حامل موشک تاو، یک قبضه موشک‌انداز تاو و مقداری از موشک تاو از گردان ۱۲۵ منهدم گردیده است.

لشکر ۱۶ قزوین

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۴۷

شماره: ۴۰۰

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۰

از: ر ۳ تیپ ۲ لشکر ۱۶

به: لشکر ۱۶ ر ۳

آگهی به: ق ت نزا

[حرکت ستون چرخ‌دار گردان ۲۵۲ زرهی به اهواز]

ستون چرخ‌دار ۲۵۲ سوار زرهی در ساعت ۱۲۰۰ روز ۵۹/۱۰/۲۰ به اهواز حرکت می‌کند. ساعت حرکت ستون متعاقباً اعلام خواهد شد.

ف تیپ ۲ لشکر ۱۶

آنی - شخصاً مفتوح شود

«خیلی محرمانه»

ن رمز الف ۲۱

شماره: ۲۰۱/۰۸/۶/۲۵۳

از: نزا معاونت عملیات و اطلاعات مد عملیات

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۰

به: قرارگاه تاکتیکی جنوب دزفول تیمسار فرماندهی نزا

[اعزام یک افسر از قرارگاه به منطقه]

برابر اطلاع واسله تلفنی سرکار سرهنگ قاسمی فرمانده لشکر ۹۲ زرهی درگیری‌هایی بین تیپ ۳ لشکر ۱۶ و تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی رخ داده است. استدعا دارد در صورت تصویب یک نفر افسر از آن قرارگاه به منطقه اعزام تا مراتب را به طور مشروح بررسی و نتیجه را به عرض تیمسار فرماندهی نزا رسانیده و به معاونت عملیات و اطلاعات نزا امر به ابلاغ فرمایند.

ج ف نزا سرتیپ خزاعی

۲۰۱۷۳۳ صالح آبادی

شماره: ۲۵۵۷

«آنی»

از: لشکر ۱۶ قزوین

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۰

به: ق ت نزا در جنوب

آگهی به:

[نیاز به یک گروهان تانک با خدمه]

تیپ ۱ زرهی غیر از تانک‌های موجود به یک گروهان تانک با خدمه نیاز مبرمی دارد تا بتوان مواضع پدافندی خود را حفظ و از پیشروی دشمن جلوگیری نماید. مقرر فرمایید سریعاً نسبت به واگذاری گروهان تانک در صورت لزوم حتی از تیپ ۲ زنجان اوامر مقتضی صادر فرمایند.

لشکر ۱۶ قزوین

از: جانشین عملیاتی نزاچا در اهواز
به: قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب
آگهی به:

«آنی»

شماره: ۹۰ سیار

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۰

[گردان ۲۹۱ تانک زیر امر لشکر ۱۶]

بازگشت به شماره ۳۰۰۱/۱۴ - ۵۹/۱۰/۲۰

کلیه عناصر گردان ۲۹۱ تانک لشکر ۷۷ که زیر امر لشکر ۹۲ بود از زیر امر آن لشکر خارج و زیر امر لشکر ۱۶ زرهی قرار داده شد. فعلاً نیازی به اعزام یگان دیگر نیست.

جانشین عملیاتی نزاچا در قرارگاه تاکتیکی

سرهنگ ستاد حسینی

خرسند - صالح آبادی ۲۰۲۰۴۷

از: جانشین عملیاتی - قرارگاه تاکتیکی در اهواز
به: ق ق تاکتیکی نزاچا در جنوب

شماره: ۹۵

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۰

[هدایت عملیات در مجموع خوب بود]

بازگشت به شماره ۳۰۰۱/۱۸ - ۵۹/۱۰/۲۰

در هر عمل مشترک امکان اختلاف سلیقه وجود دارد ولی در عملیات نظامی اختلاف سلیقه به هیچ وجه مانع هم‌آهنگی کلی نمی‌تواند باشد. عملیات لشکر ۱۶ زرهی با زیر امر گرفتن تیپ ۲ لشکر ۹۲ با هم‌آهنگی کامل اجرا شد و هدایت عملیات در مجموع بسیار خوب بود. اگر هم بر فرض ۲ فرمانده تیپ گفت و گوهایی صورت گرفته در هدایت عملیات مؤثر نبوده است. فقط نظر شخص ۲ فرمانده تیپ بوده است.

جانشین عملیات نزاچا سرهنگ ستاد حسینی

خرسند - صالح آبادی ۲۰۲۰۴۵

از: ق ع ت نزاچا (اهواز)
به: فرماندهی لشکر ۹۲ زرهی (ر ۳)

شماره: ۱۸۲ سیار

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۰

[پشتیبانی منطقه لشکر ۱۶ با آتش توپخانه لشکر ۹۲]

دستور فرماید آتش یگان‌های عمل کلی آن لشکر در منطقه دشت آزادگان به محض حمله دشمن منطقه لشکر ۱۶ با نظر توپخانه لشکر ۹۲، لشکر ۱۶ را پشتیبانی نماید.

در شرایط معمولی به هدف‌های تأیید شده‌ای پاسخ داده شود که از برد توپخانه‌ها و سلاح سازمانی آن یگان خارج بوده و تیر دیدبانی شده اجرا شود.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۴۹

لازم است از آن لشکر افسر رابطی به توپخانه لشکر ۱۶ اعزام گردد. با توجه به کمبود افسر آن لشکر ارجح است که یک نفر افسر از گردان ۳۸۸ اعزام شود.

ج.ع.ق.ت. نزا (اهواز) سرهنگ ستاد حسینی

گیرندگان:

۱- فرماندهی لشکر ۱۶ جهت اطلاع

۲- ت لشکر ۹۲ جهت اطلاع و ابلاغ به افسر تطبیق آتش در دشت آزادگان

۳- ت لشکر ۱۶ جهت اطلاع و درخواست آتش با توجه به محدودیت‌های مختلفه موجود

۴- ق ع ت نزا (دزفول) جهت ثبت در سوابق

شماره: ۲۵۰۶

از: لشکر ۱۶ قزوین

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۰

به: قرارگاه تاکتیکی نزا در جنوب

[لشکر زیر آتش توپخانه دشمن]

از ساعت ۰۷۳۰ روز ۵۹/۱۰/۲۰ دشمن با آتش شدید توپخانه و سایر یگان‌های در خط لشکر را در محور حمیدیه سوسنگرد زیر آتش قرار داده.

لشکر ۱۶ قزوین

شماره: ۲۶۷۰

«خیلی فوری»

از: لشکر ۱۶ قزوین

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۰

به: قرارگاه تاکتیکی نزا در جنوب

[پیشروی دشمن در محور هویزه سوسنگرد]

دشمن در مختصات ۳۰-۹۰ به طرف دهکده سار ۳ در محور هویزه سوسنگرد در حال پیشروی می‌باشد و با سلاح سنگین تیراندازی می‌نمایند.

لشکر ۱۶ قزوین

نسخه از نسخه

لشکر ۱۶ زرهی

اهواز (دشت آزادگان)

شماره: ۲۰۷/۴۹/۲/۶

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۲

قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب

گزارش نوبه‌ای عملیاتی شماره ۴

مدت دوره: از ساعت ۲۴۰۰ مورخه ۵۹/۱۰/۱۹

مدرک:

۱- وضعیت خودی در پایان مدت:

الف- یگان‌های لشکر در محور سوسنگرد حمیدیه پدافند می‌نمایند.

ب- گردان ۲۵۲ سوار زرهی از مختصات ۳۳۹۴ تا ۳۱۹۲ تا ۳۱۹۱ ضمن تأمین سوسنگرد در محور سوسنگرد به طرف ساریه - هویزه گشت‌زنی و کسب خبر می‌نماید.

پ- تیپ ۲ از غرب ابوحمیظه تا شرق جلالیه پدافند می‌نماید.

ت- تیپ ۲ لشکر ۹۲ زیر امر از شرق جلالیه تا شرق گلپهار در منطقه مربوطه پدافند می‌نماید.

ث- گروه رزمی ۲۹۲ تانک (-) در احتیاط لشکر در حوالی مختصات ۴۵۸۷ مستقر است.

ج- تیپ ۳ زرهی در منطقه تجمع در حال تجدید سازمان می‌باشد.

۲- اخبار مربوط به یگان‌های همسایه و عده‌های پشتیبانی کننده:

الف- تیپ ۳ زرهی لشکر ۹۲ در منطقه الله‌اکبر پدافند می‌نماید.

ب- آتشبارهای توپخانه ۱۷۵ و ۱۳۰ عمل کلی روی مواضع دشمن در حال اجرای آتش هستند.

پ- هلی‌کوپترهای خودی از ساعت ۱۰۰۰ صبح روز ۵۹/۱۰/۲۲ بر علیه مواضع دشمن اجرای آتش می‌نمایند.

ت- نیروی هوایی به علت محدودیت قادر به پشتیبانی یگان‌های خودی نمی‌باشد.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۵۱

۳- عملیات خودی در این مدت:

گردان ۲۵۲ سوار زرهی با اجرای گشت‌زنی در محور سوسنگرد ساریه با دشمن اخذ تماس نموده است. سایر یگان‌ها در منطقه مربوطه نیروهای دشمن را زیر آتش مستقیم و غیرمستقیم دارند.

۴- تلفات رزمی:

یگان‌ها تلاش می‌کنند با حفر سنگر در جلو مواضع خود را به یگان‌های دشمن نزدیک نمایند.

۵- نتایج عملیات:

در حال حاضر از پیشروی نیروهای دشمن به طرف سوسنگرد جلوگیری و تعدادی از تانک‌های دشمن مجبور به عقب‌نشینی شده‌اند.

۶- متفرقه:

الف- ریزش باران شدید از ساعت ۱۵۰۰ روز ۲۱ الی ۰۴۰۰ روز ۵۹/۱۰/۲۲ ادامه داشته و حرکات خارج از جاده را محدود نموده است.

ب- برابر گزارش نوبه‌ای اطلاعات لشکر در ساعت ۰۲۰۰ مورخه ۵۹/۱۰/۲۱ تعداد ۲ کامیون مهمات ضد هوایی دشمن منهدم گردیده است.

ف لشکر ۱۶ زرهی سرهنگ ستاد سیروس لطفی

از: عملیات و اطلاعات نزاجا

«آنی»

شماره: ۳۱۰

به: ف ق ت نزاجا - ف لشکر ۹۲

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۲

[هویزه محاصره شده، سپاه پاسداران در محاصره هستند]

برابر اعلام سماجا مستند به گزارش سپاه پاسداران اهواز، هویزه محاصره شده و پاسداران یگان‌های رزمی هویزه به سوسنگرد انتقال داده شده است و سپاه پاسداران در محاصره است. وضع لشکر ۱۶ در جاده حمیدیه سوسنگرد خوب نیست. لازم است لشکر ۹۲ اهواز به کمک لشکر ۱۶ اقدام سریع نماید. کلیه نیروهای سپاه موجود در اهواز به سوسنگرد فرستاده شده است. خطر محاصره سوسنگرد زیاد است. خطر به اهواز و حمیدیه وجود دارد. مراتب جهت آگاهی هرگونه اقدام لازم اعلام می‌گردد.

عملیات و اطلاعات نزاجا

آمار اقلام ضایعاتی اردنانس لشکر ۱۶ زرهی تا تاریخ ۵۹/۱۰/۲۲

ردیف	شرح اقلام	تیپ ۱	تیپ ۳	ت ل	پش ل	گد مخ	گد مهن	گد ۲۵۲	قرارگاه ل	جمع
۱	تانک چیفتن	۴۸	۳۹	-	-	-	-	-	-	۸۷
۲	نفربر پست فرماندهی	۲	۱	-	-	-	-	-	-	۳
۳	نفربر ام-۱۱۳ معمولی	۵	۱	-	-	-	-	-	-	۶
۴	نفربر ام-۱۱۳ آیک	۲	۴	-	-	-	-	-	-	۶
۵	نفربر شنی دار روسی	-	۱۸	-	-	-	-	-	-	۱۸
۶	نفربر چرخ دار روسی	-	۱	-	-	-	-	-	-	۱
۷	چرنقیل شنی دار	۳	-	۱	-	-	-	-	-	۴
۸	پل گذار تی ام ام	۱	۱	-	-	-	-	-	-	۲
۹	تانک جمع آوری	۱	-	-	-	-	-	-	-	۱
۱۰	تفنگ ز ۳	۵۹	۶۹	۳۴	۱	-	-	-	-	۶۴
۱۱	سرنیزه	۵۷	۷۹	۶	۱	۱	-	-	-	۴۴
۱۲	تیربار ۷/۶۲ روسی	۳۸	۴۴	۹	۱	۱	۲	-	-	۹۵
۱۳	تیربار ۱۲/۱	۱۹	۳	۳	-	-	-	-	-	۲۵
۱۴	تیربار ام ز ۱۳ آ	-	۳	-	-	-	-	-	-	۳
۱۵	کلت	-	۶۲	-	-	-	-	-	-	۶۲
۱۶	کارد سنگری	۱۱	۴۳	+	-	-	-	-	-	۵۵
۱۷	نارنجک تفنگی	-	۱۰	-	۷	۲	-	-	-	۱۹
۱۸	آرپی جی ۷	۲	۶	-	-	-	-	-	-	۸
۱۹	ماسک ضد گاز	۲۲	۲۲۴	۱۰	۵	-	-	-	-	۶۱
۲۰	دوربین چشمی	-	۴۴	۷	-	-	-	-	-	۵۱
۲۱	آمبولانس اواز	۵	۳	۱	-	-	-	-	-	۹
۲۲	خودرو ۱/۴ تن	۷	۱۰	۱	-	-	-	-	-	۱۸
۲۳	خودرو ۳/۴ تن	۳	۱	۱	-	-	-	-	-	۵
۲۴	خودرو ۲/۵ تن	۴	۷	۴	۲	-	۴	-	-	۲۱
۲۵	خودرو ۵ تن	۱	۷	۴	-	-	-	-	-	۱۵
۲۶	تانکر سوخت	۱	۱	۱	۱	-	-	-	-	۴

۲۵۴ / عملیات نصر

ردیف	شرح اقلام	تیپ ۱	تیپ ۳	ت ل	پش ل	گد مخ	گد مهن	گد ۲۵۲	قرارگاه ل	جمع
۲۷	تانکر آب	۳	۱	۲	-	-	-	-	-	۶
۲۸	تانکر ماز	-	۱	-	-	-	-	-	-	۱
۲۹	نفربر پی ام پی ۱	۵	۴	-	-	-	-	-	-	۹
۳۰	دوربین چشمی شبانه تفنگ ژ ۳	۱	-	-	-	-	-	-	-	۱
۳۱	رمورک	۲	-	-	-	-	-	-	۱	۳
۳۲	خودرو حامل تفنگ ۱۰۶	۲	-	-	-	-	-	-	-	۲
۳۳	تانک تی-۵۴ حامل توپ ۵۷ م م	-	-	۱	-	-	-	-	-	۱
۳۴	هویتزر ۱۵۵ م م خ ک	۳	-	-	-	-	-	-	-	۳
۳۵	زاویه باب فرماندهی	۳	-	-	-	-	-	-	-	۳
۳۶	مهمات بر شنی دار	-	-	۱	-	-	-	-	-	۱
۳۷	طپانچه اعلام خبر	-	-	۲	-	-	-	-	-	۲
۳۸	نفربر ام-۱۱۳ آ حامل خمپاره	۴	۱	-	-	-	-	-	-	۵

رئیس رکن چهارم ستاد لشکر ۱۶ زرهی سرگرد رائفی

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۵۵

شماره: ۲۰/۱/۴۸/۵۱

«آنی»

از: اهواز

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۳

به: عملیات دزفول

مد عملیات - اداره سوم - قرارگاه مقدم نزاچا جنوب

[گزارش تیپ ۲ لشکر ۹۲]

۱- تیپ ۲ زرهی این لشکر که هم اکنون زیر امر لشکر ۱۶ قرار دارد، با توجه به ۱۲۰ روز مداومت و مواجهه بودن پرسنل تیپ روبه‌روی دشمن در منطقه پل کرخه و سوسنگرد تلفات و ضایعات بسیاری محتمل شده و استعداد رزمی خود را به کلی از دست داده است.

۲- وضعیت این تیپ به شرح زیر است:

الف- گردان ۲۵۶ چهار دستگاه تانک، استعداد رزمی ۷ درصد.

ب- گردان ۲۰۷ چهار دستگاه تانک، استعداد رزمی ۴ درصد.

پ- گردان ۱۰۵ فقط یک دستگاه موشک تاو حاضر به کار و چهار دستگاه بی‌ام پی ۱، استعداد رزمی

۴ درصد.

ت- گروه رزمی ۱۴۸ مأمور این تیپ هفت دستگاه تانک، استعداد رزمی ۲۰ درصد.

تیپ مزبور توانست با تلاش و جانبازی در مورخه ۵۹/۹/۲۶ محاصره سوسنگرد را شکسته و از آن تاریخ تا شروع تک لشکر قزوین روز به روز دشمن را تضعیف و مواضع پدافند مناسبی نیز تهیه نماید. لیکن با تک لشکر قزوین نه تنها مواضع تیپ ۲ در هم شکسته، بلکه با این ترتیب مواضع و یگان‌های تیپ ۳ این لشکر و در نتیجه پادگان و شهر حمیدیه و همچنین شهر اهواز با خطر بسیار جدی تهدید و یادآور می‌شود چنانچه شرایط دشمن اجازه دهد قادر خواهند بود با عدم وجود یک یگان با استعداد رزمی قابل قبول که در حال حاضر این کمبود کاملاً احساس می‌شود، اهواز و حمیدیه را تصرف و کلیه یگان‌های نظامی و مردم را منهدم و نابود سازد و کلیه تأسیسات اقتصادی را نیز تصرف نماید. من مصرا نه استعدا دارم هر چه زودتر تبدیری اندیشیده شود و هرچه سریع‌تر برای نجات شهرهای سوسنگرد، حمیدیه و اهواز و مردم و یگان‌های نظامی و انتظامی و پاسداران و منابع عظیمی که در اهواز وجود دارد باشند که در غیر این صورت با وضعیتی که یگان‌های این لشکر از نظر پایین بودن استعداد رزمی دارند به هیچ‌وجه نخواهند توانست از ضایعه‌ای که ممکن است به وجود آید جلوگیری کند. ضمناً تیپ ۲ زرهی که استعداد رزمی آن به عرض رسید به عقب کشیده شود و تجدید سازمان گردد.

آمار تلفات و ضایعات پرسنلی لشکر ۱۶ زرهی از تاریخ ۵۹/۱۰/۱۵ الی ۵۹/۱۰/۲۳

سرباز			درجه‌دار			افسر			شرح یگان
گمشده	زخمی	شهید	گمشده	زخمی	شهید	گمشده	زخمی	شهید	
۶۸	۱۹۵	۴۲	۱۵	۱۷۵	۴۶	۲	۲۶	۹	لشکر ۱۶ زرهی

رئیس رکن یکم ستاد لشکر سرهنگ ۲ رضایی رئیس رکن دوم لشکر ۱۶ زرهی سرهنگ ۲ زرهی ستاد عمرانلو

از: قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب «به کلی سری» شماره: ۳۰۰۱/۲۵

به: لشکر ۹۲ زرهی تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۴

[دفاع تا آخرین نفر با وسایل و امکانات موجود]

بازگشت به شماره ۵۱-۴۸-۲۰۱-۵۹/۱۰/۲۳

- ۱- چرا پیام به کلی سری با رمز مخابره شده است؟ توضیح داده شود.
 - ۲- مفاد پیام لشکر فقط برای رفع مسئولیت است وگرنه مردان جانباز و فداکار و بالاخره فرمانده لشکریان اسلام غیر از اینکه بیان کنند تا آخرین نفس و آخرین جنگ از وطنم دفاع خواهم کرد مطلب دیگری عنوان نمی‌کنند.
 - ۳- مفاد پیام‌های دیگر لشکر در گذشته نیز هر وقت که احساس تنگنا کرده است درخواست بی مورد یگان‌های رزمی بوده است.
 - ۴- دستور نیروی زمینی این است که با وسایل و امکانات موجود دفاع تا آخرین نفر و کسانی را که از این دستور احیاناً سرپیچی نمایند فوراً صورت دهید.
 - ۵- تا کنون نیروی زمینی تعداد زیادی از یگان‌های دیگر نیرو را در اختیار آن لشکر گذاشته و لشکر همه آن‌ها را در مقدم‌ترین خطوط جبهه به کار برده است.
- ف نزاچا سرتیپ ظهیرنژاد

گیرنده:

معاونت عملیات و اطلاعات نزاچا (مد. عملیات) جهت ثبت در سوابق

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۵۷

از: قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب - اهواز «خیلی محرمانه»

شماره: ۱۴۳ سیار

به: فرماندهی لشکر ۹۲ و ۱۶ زرهی و لشکر ۲۱ پیاده، قرارگاه مقدم دزفول

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۵

[مواضع پدافندی تحکیم شود]

دستور فرمایید مواضع پدافندی با برقراری میدان‌های مین و ایجاد خندق‌های ضدتانک و هرگونه مواضع دیگر تحکیم شود، به نحوی که پیاده نظام بتواند در پشت مواضع مستقر و در پدافند منطقه به طور مؤثر با جنگ‌افزارهای سازمانی شرکت نماید و تنها اکتفا به ادوات زرهی نشود.

خرسند ۲۶۱۴۰۸

جانشین عملیاتی نزاچا در اهواز سرهنگ ستاد حسینی

از: قرارگاه تاکتیکی نزاچا در جنوب «اقدام سریع - خیلی محرمانه»

شماره: ۳۰۰۱/۱۳

به: فرمانده پایگاه چهارم (دزفول)

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۵

[ناظر هوایی]

با توجه به اینکه منطقه عملیاتی تیپ خرم‌آباد نیاز مبرمی به حضور ناظر هوایی دارد. خواهشمند است دستور فرمایید نسبت به اعزام و استقرار در آن یگان مزبور اقدام و نتیجه را اعلام فرمایند.

ج.ع.ف. نزاچا سرهنگ ستاد حسینی

از طرف سرهنگ سعادت اختر

گیرنده:

نزاچا. معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) جهت اقدام از طریق سماجا ۳

از: معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) «آنی»

شماره: ۲۰۱-۰۸-۹۴-۶

به: قرارگاه تاکتیکی جنوب (دزفول)

تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۶

آگهی به: قرارگاه مقدم (کرمانشاه)

[اجرای عملیات پرسنل ژاجا]

بازگشت به ۱۰۳-۷-۰۲-۶۰۲-۵۹/۱۰/۲۵

برابر اعلامیه شماره ۲۸۰۰-۲-۲۹-۱۷۰۱-۱۰۸-۵۹/۱۰/۲۴ سماجا ۳ مستند به گزارش ناحیه

ژاندارمری کرمانشاه گزارش نموده در مورخه ۵۹/۱۰/۲۰ ۲ گروه پرسنل از ژاجا با خمپاره ۱۲۰ م م و

تجهیزات کافی به منظور عملیات علیه نیروهای دشمن به سمت چیلات عزیزمت و از موقعیت و استعداد دشمن شناسایی و به علت نا مساعد بودن هوا عملیات موکول به مرحله بعدی گردیده است. در اولین فرصت عملیات چریکی انجام می‌گردد. ضمناً برابر همین گزارش پرسنل فوق به منظور پیشرو بیرون راندن دشمن در منطقه چیلات و بیات آمادگی کافی دارند، ولی احتیاج به پشتیبانی از طریق زرهی و توپخانه دارند. استدعا می‌شود مقرر فرمایند هم‌آهنگی‌های لازم در مورد اجرای عملیات فوق انجام گردد.

ف نزاچا سرتیپ ظهیرنژاد
از طرف سرهنگ ستاد وصالی

«آنی»

از: معاونت اطلاعات و عملیات نزاچا (مد عملیات) جهت اقدام از طریق سماجا ۳ شماره: ۲۰۱-۰۸-۶-۱۰۳-۱۰۳
به: سماجا ۳ (عملیات) تاریخ: ۵۹/۱۰/۲۷
آگهی به:

[بررسی تجاوز دشمن]

با بررسی که از منطقه عملیات نیروهای متجاوز و خودی و مأموریت لشکر ۱۶ زرهی به عمل آمد، به نظر می‌رسد با توجه به نکات زیر متجاوز قصد محاصره و حمله به سوسنگرد و انهدام یگان‌های لشکر ۱۶ و ۹۲ که در منطقه مستقر می‌باشند دارد.

۱- استقرار نیروهای دشمن:

الف- خبر واصله حاکیست که در مورخه ۵۹/۱۰/۲۶ بین ساعت ۱۰۰۰ تا ۱۱۰۰ یک نیروی تقویت شده عراقی مشتمل بر تانک و نفربر در جاده هویزه به طرف سوسنگرد در حال حرکت و پیشروی بوده‌اند.

ب- در ساعت ۰۹۰۰ روز ۵۹/۱۰/۲۶ یک گردان تانک عراقی در ۷ کیلومتری شرق جاده هویزه سوسنگرد در نزدیکی صدر جلالیه مستقر شده است و در نظر دارد روی رودخانه کرخه در حوالی جلالیه پل بزند.

پ- فعالیت دشمن در منطقه جنوب ساریه (۹ ۴۸ شرقی و ۳۳ ۳۱ شمالی) افزایش یافته است.

۲- استقرار و مأموریت نیروهای خودی:

الف- یک نسخه کالک گسترش تیپ ۱ و ۳ لشکر ۱۶ و تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی و منطقه پدافندی آنها طی شماره ۷۰-۵-۰۲-۶۰۲-۵۹/۱۰/۲۷ تقدیم گردیده است.

ب- استقرار تیپ ۱ و لشکر ۱۶ - تیپ ۲ و لشکر ۹۲

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۵۹

تیپ ۱، از جرگه سید علی تا سوسنگرد
تیپ ۲ لشکر ۹۲ از حمیدیه تا جرگه سید علی
۳- پیشنهاد می‌گردد:

الف- سهمیه پشتیبانی هوایی زیادتری به لشکر ۱۶ زرهی و لشکر ۹۲ اختصاص داده شود.
ب- از طریق آن فرماندهی به نهاجا اعلام شود که متجاوز را از جلو مواضع پدافندی تا هویزه زیر آتش شدید قرار دهند.
پ- ادامه شناسایی هوایی روی محور سوسنگرد حمیدیه.

گیرندگان رمز:

۱- قرارگاه تاکتیکی جنوب دزفول جهت استحضار و صدور اوامر مقتضی به منظور جلوگیری از محاصره شدن و منهدم شدن یگان‌ها.
۲- لشکر ۱۶ زرهی (دشت آزادگان) جهت آگهی و پیش‌بینی‌های لازم.
۳- لشکر ۹۲ زرهی به منظور ابلاغ به تیپ ۲ لشکر ۹۲ جهت آگهی و پیش‌بینی‌های لازم به منظور جلوگیری از محاصره شدن و استفاده از سورتی‌های واگذاری از نهاجا.
ج ف نزاچا سرتیپ خزاعی

جدول حوادث قرارگاه لشکر ۱۶ در عملیات نصر (کرخه کور) در تاریخ ۵۹/۱۰/۱۵

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۱	۱۰/۱۵ ۰۹۳۵	لشکر ۱۶	تیپ ۲ از این ساعت زیر آتش شدید دشمن قرار گرفت.	
۲	۱۰/۱۵ ۰۹۵۷	لشکر ۱۶	به دستور فرمانده لشکر تک از ساعت ۱۰۰۰ ۵۹/۱۰/۱۵ آغاز می‌شود.	
۳	// ۱۰۲۵	تیپ ۳	از یگان‌های خودی عبور نموده و با دشمن در تماس هستیم و دشمن در حال عقب‌نشینی می‌باشد.	
۴	// ۱۱۰۰	م.ع.ت	برابر اوامر نزاجا مراقب باشید به کمینگاه موشک‌های دشمن کشیده نشوید. حمله هم‌آهنگ شده تا خاتمه مرحله یکم تأمین کامل اجرا و رعایت شود. مگر دشمن به حالت فرار درآید.	
۵	// ۱۱۰۳	تیپ ۳	دشمن در حال فرار است. ۲ تانک در حال سوختن و چند اسیر گرفته شده است.	آن‌ها را دنبال کنید. تأمین جناح راست را برقرار و به سمت مشرق برای تأمین کرخه کور حرکت کنید.
۶	// ۱۱۰۸	تیپ ۳	واحدها به پیشروی خود ادامه می‌دهند. تعدادی تانک دشمن نابود شده و تعدادی اسیر گرفتیم.	
۷	// ۱۱۲۰	ف لشکر	توپخانه الان منطقه عقب تیپ ۱ را دشمن می‌زند. تلاش کنید	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			که جلوی تیپ ۱ را با آتش بیوشاند.	
۸	۱۱۲۷ //	تیپ ۱	روبه روی ابوسعید هستم.	
۹	۱۱۴۴ ۵۹/۱۰/۱۵	تیپ ۳	در قیصریه جلو ما را سد کرده‌اند. تقاضای آتش پشتیبانی بشود.	به توپخانه ابلاغ شد در ساعت ۱۱۴۶ جواب مثبت داده شد.
۱۰	۱۱۵۲ //	تیپ ۱	ما الان در مقابل قیصریه هستیم. عقب ما را تهدید نکنند.	تا زمانی که شما را متوقف نکنند جلو بروید.
۱۱	۱۲۰۱ //	تیپ ۲ ل ۹۲	دشمن از سمت چپ ما فرار می‌کند. به تیپ ۳ بگویید دشمن را تعقیب و منهدم نماید.	به تیپ ۳ دستور داده شد دشمن را تعقیب و منهدم نماید.
۱۲	۱۲۱۵ //	تیپ ۳	گردان ۲۲۷ به یک کیلومتری قیصریه رسیده و گردان ۲۲۴ به پیشروی خود ادامه می‌دهد.	ت لشکر آتش خود را تا یک کیلومتر بالاتر از قیصریه ادامه می‌دهد.
۱۳	۱۲۲۷ //	تیپ ۳	یگان‌های تیپ از کرخه کور عبور کردند	به تک خود ادامه دهید
۱۴	۱۲۳۲ //	ف لشکر	تیپ ۱ الان از کرخه کور عبور نمود. هم‌آهنگی نمایید به سمت مشرق به حرکت خود ادامه دهید.	
۱۵	۱۲۴۰ //	ف لشکر	تیپ ۳ موقعیت خود را گزارش کنید. از کدام سمت	پاسخ: دشمن به یگان‌های ما حمله نموده. از سمت گردان ۲۲۴.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۶۳

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			از ت لشکر درخواست پشتیبانی آتش نمایید.	
۱۶	۱۲۴۳ //	تیپ ۳	دشمن از پشت به من تک نمود. تقاضای احتیاط می‌نمایم.	توپخانه لشکر با آتش تیپ ۲ را پشتیبانی، ضمناً تیپ ۲ لشکر ۹۲ تیپ ۳ را کمک کنید.
۱۷	۱۲۴۳ ۵۹/۱۰/۱۵	ف لشکر	(م.ع.ت) با هر چند هلی‌کوپتری که دارید یگان‌ها را کمک کنید. تیپ ۳ مختصات حمله دشمن را اعلام نمایید.	مختصات (۳۴-۷۸) از سمت هویزه
۱۸	۱۲۵۱ //	ف لشکر	تیپ ۳ متکی به کرخه کور با احتیاط به پیشروی خود ادامه دهید. توپخانه مختصات درگیری تیپ ۳ (۳۴-۷۸)	
۱۹	۱۲۵۲ //	ف لشکر	(م.ع.ت) یک یگان از تیپ ۲ لشکر ۹۲ به کمک تیپ ۲ اعزام شود.	به تیپ ۲ لشکر ۹۲ ابلاغ یک گروه رزمی به کمک تیپ ۳ اعزام دارند.
۲۰	۱۲۵۴ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	یک گروه رزمی به تیپ ۳ اعزام شد.	
۲۱	۱۲۵۵ //	تیپ ۳	دشمن درست در ۱۲۴۰ حمله کرده است.	
۲۲	۱۳۰۵ //	م.ع.ت	تیپ ۳. تیپ ۲ لشکر ۹۲ در سمت چپ شما یگان کمکی فرستاد. اشتباهی تیراندازی نکنید. ضمناً هواپیما و هلی‌کوپتر برای پشتیبانی شما فرستاده شده. تماس حاصل نمایید	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۲۳	۱۳۰۹ //	م.ع. ت	ف لشکر. برابر گزارش پست استراق سمع، تعدادی از یگان‌های دشمن در شمال کرخه کور به محاصره افتاده‌اند و با رده بالاتر خود تماس گرفته‌اند. آیا تسلیم شوند یا خیر؟ رده بالاتر گفته است تسلیم نشوید. از کرخه کور عبور کنید.	
۲۴	۱۳۱۱ ۵۹/۱۰/۱۵	تیپ ۳	گردان ۲۲۴ تعداد زیادی از تانک‌های دشمن را نابود کرده و خیلی قهرمانانه به پیش می‌رود و دشمن محاصره شده‌اند.	
۲۵	۱۳۳۰ //	تیپ ۱	ما به نیروهای دشمن رسیدیم. آنها به شدت فرار می‌کنند و ارتباط با توپخانه قطع شده است.	
۲۶	۱۳۳۲ //	تیپ ۱	ما با مقاومت شدید دشمن مواجه شدیم. تقاضای هلی‌کوپتر دارم. مختصات لازم نیست و خودم تماس برقرار می‌کنم و آنها را هدایت می‌کنم. ما نزدیک خویش هستیم.	(م.ع. ت) فوراً هلی‌کوپتر جهت تخلیه مجروحین به منطقه تیپ ۱ اعزام و خلبانان را توجیه کنید که به طرف حاجی غالب بروند. افسر رابط توپخانه در گردان ۱۲۴ مجروح شده کسی نیست تخلیه کند.
۲۷	۱۳۴۷ //	تیپ ۳	ما نیاز به پاکسازی داریم. حدود ۷۰۰ الی ۸۰۰ نفر اسیر گرفتیم. تانک، توپ، داریم. پرسنل اعزام دارید.	ف لشکر دستور داد از هرجا هست بفرستید غنایم و اسراء را تخلیه نمایند.

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۲۸	۱۳۴۷ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	یک دسته دارم می‌توانند کار تخلیه را انجام دهند. بفرستیم یا خیر؟	موافقت می‌شود به رکن ۱ و پشتیبانی نیز ابلاغ شد.
۲۹	۱۳۵۲ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	طبق استراق سمع به دشمن ابلاغ شده چنانچه فشار زیاد است عقب‌نشینی نماید.	
۳۰	۱۳۵۸ ۵۹/۱۰/۱۵	تیپ ۱	از سمت راست ۶۰ تانک به ما حمله نموده است.	(م. ع. ت) فوراً با هواپیما و هلی کوپتر پشتیبانی شود.
۳۱	۱۳۵۹ //	م. ع. ت	تیپ ۳. اسرا را به بغل جاده هدایت و از پشتیبانی وسایل ترابری جهت تخلیه ارسال شده است.	
۳۲	۱۴۱۱ //	تیپ ۱	در حال محاصره هستیم. سعی کنید با آتش دشمن را از بین ببرید.	مقاومت کنید. ابتکار عمل را در دست بگیرید.
۳۳	۱۴۱۱ //	تیپ ۳	(م. ع. ت) هرگونه وسیله و گروه رزمی برایمان بفرستید. ما در سعدون حمودی در محاصره هستیم.	مختصات بدهید با هواپیما و هلی کوپتر دشمن را منهدم نماییم.
۳۴	۱۵۰۳ //	تیپ ۱	ف لشکر. ۵ فروند هلی کوپتر دشمن در منطقه ما هستند و مسافت آن‌ها زیاد است.	اگر در برد کالیبر ۵۰ است اجرای آتش کنید. یگان‌ها قبل از تاریکی شب مواضع دفاعی بگیرید.
۳۵	۱۵۰۷ //	تیپ ۲ لشکر	از استراق سمع دشمن چنین استنباط می‌شود که دشمن در	تغییر چانل به نام آفتاب عالم تاب اعلام

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
		۹۲	چانل ما وارد شده است.	شد.
۳۶	// ۱۵۴۰	تیپ ۲ لشکر ۹۲	تیپ ۳ یگان را بلا تکلیف ول نموده است.	
۳۷	// ۱۵۵۱	م.ع. ت	رکن سوم سرکار سرهنگ حسینی (قرارگاه مقدم نزاجا) گفت برای محور هویزه - یزدنو-کوشک حتماً پیش‌بینی نمایید.	به محض آمدن فرماندهی اقدام خواهد شد.
۳۸	۱۶۰۳ ۵۹/۱۰/۱۵	ف لشکر	(م.ع. ت) به یگان‌ها ابلاغ کنید دفاع دور تا دور نمایند.	تیپ ۱ و ۲ و ۳ لشکر ۹۲ و ت لشکر شنید. چشم...
۳۹	// ۱۶۱۳	م.ع. ت	ف لشکر. نزاجا برای تأمین جناح راست لشکر تأکید کرد که گروه رزمی تیپ ۲ لشکر ۹۲ به آنجا برود.	تیپ ۲ لشکر ۹۲ فوراً دستور دهید یک گروه رزمی به جاده هویزه به یزدنو اعزام و زیر امر تیپ ۱ مستقر و با تیپ ۱ هم‌آهنگی شود.
۴۰	// ۱۶۲۰	م.ع. ت	شبکه توجه نماید. قبل از تاریکی، مواضع را تحکیم و راهنما در روی جاده گذاشته شود که غذای گرم برای پرسنل ارسال خواهد شد و راهنمایی کنند که به تمام پرسنل غذای گرم داده شود.	
۴۱	// ۱۶۲۷	تیپ ۲ لشکر ۹۲	دستور استقرار گروه رزمی داده شد و اعزام گردید.	تیپ ۲ لشکر ۹۲ جواب داد کلیه یگان‌های من از زیر امر من خارج و در

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
				اختیار لشکر ۹۲ است. فقط همان است که به شما دادم. شب امکان ندارد فردا تغییر موضع می‌دهم.
۴۲	۱۶۴۵ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	م. ع. ت. غرب سوسنگرد ممکن نیست شرق سوسنگرد را تأمین می‌کنم.	م. ع. ت. چون پل نیست پذیرفته شد.
۴۳	۱۶۵۰ ۵۹/۱۰/۱۵	ف لشکر ۱۶	م. ع. ت. در شبکه ما وارد شدند. به یگان‌ها ابلاغ که سریعاً از شبکه خارج شوند. تیپ ۳ به ف لشکر در حدود ۵۰۰ نفر هستند که در نزدیکی پل سمیده هستند.	نیروی دشمن که از سرخه فیله حرکت و به سمت پشت تیپ ۱ می‌آیند از رودخانه سابله عبور و در سمت هوپزه در حرکت هستند.
۴۴	۱۶۵۰ //	م. ع. ت	تیپ ۲ لشکر ۹۲. نیروهای دشمن از نیسان عبور و به سمت هوپزه حرکت می‌کنند.	ف لشکر به (م. ع. ت) هلی‌کوپترها جهت شناسایی اعزام شود.
۴۵	۱۷۳۰ //	ف لشکر	تیپ ۳. یگان سرهنگ شهبازی را سریعاً از زیر امر خارج به یگان اصلی بفرستید. چون از آن سمت مورد تهدید است.	تیپ ۲ لشکر ۹۲. اظهار داشت اگر یگان من از زیر امر خارج شده به یزدنو اعزام شود.
۴۶	۱۷۴۵ //	م. ع. ت	تیپ ۳ سریعاً یگان سرهنگ شهبازی را به یزدنو اعزام دارید.	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۴۷	۱۷۴۵ //	م.ع. ت	ف لشکر. آخرین وضعیت دشمن این است که تمام توپخانه‌های سنگین خود را جا گذاشته من نمی‌دانم با آنها چه کار کنم. تانک، توپ، آشپزخانه صحرایی و سلاح‌های کوچک و بزرگ و غیره فردا به طور مشروح گزارش خواهم داد. نیروهای خودی در جاده تدارکات دشمن مستقر و مختصات آن بعداً به استحضار خواهد رسید.	
۴۸	۱۸۳۰ ۵۹/۱۰/۱۵	تیپ ۳	(م.ع. ت) دشمن تک کرده. به گوش باشید.	
۴۹	۱۹۲۱ //	ف لشکر	م.ع. ت. فردا بعد از تجدید سازمان تک مجدد خواهیم کرد.	به نذاجا سرکار سرهنگ حسینی اطلاع داده شد.
۵۰	۱۹۲۲ //	ف لشکر	م.ع. ت. این پیام را به یگان‌ها ارسال دارید. به تیپ ۲ لشکر ۹۲ که از سمت نیسان و هویزه نگران است وضع را اعلام کنید.	به یگان‌ها ابلاغ شد که دشمن زمین‌گیر شده. خبری نیست و تأمین محلی برقرار شد.
۵۱	۱۹۴۰ //	ف لشکر	م.ع. ت. آماده باشید تا بنا به دستور تا ۸ ساعت دیگر به جلو حرکت نمایید.	
۵۲	۲۰۲۵ //	ف لشکر	م.ع. ت. گردان‌های توپخانه آتشبارهای عمل کلی مواضع جدید را اشغال به طوری که از جنوب تا جنوب شرقی را	

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۶۹

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
	بپوشانند. تیپ ۱ و ۲ و ۳ تجدید سازمان کنند و آماده تک باشند. توپخانه لشکری آماده اجرای آتش تهیه باشد.			

جدول حوادث قرارگاه لشکر ۱۶ در عملیات نصر (کرخه کور) در تاریخ ۵۹/۱۰/۱۶

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۱	۵۹/۱۰/۱۶ ۰۷۰۵	تیپ ۳	م.ع.ت . محل تیپ ۳ فردوس حمودی شمال ده ملیحان روبه‌روی پل کرخه کور در نقشه عمل شود.	
۲	// ۰۷۵۵	تیپ ۱	م.ع.ت . یک دستگاه اتوبوس جهت حمل اسراء و زندانیان بفرستید.	فوراً به دژبان ابلاغ شد.
۳	// ۰۸۰۰	م.ع.ت	ف لشکر. سرکار سرهنگ حسینی (قرارگاه نزاجا) با ف نزاجا به سمت شمال حرکت نمودند.	
۴	// ۰۹۱۰	م.ع.ت	تیپ ۳ فوراً یگان تیپ ۲ لشکر ۹۲ را از زیر امر خارج نمایید. تیپ ۲ یگان شما از زیر امر خارج می‌شود. راهنما بگذارید و زیر امر خود بگیرید و در آنجا که مورد نظر شما است به کار برید.	
۵	// ۰۹۲۰	م.ع.ت	شبکه توجه نماید. برابر گزارش افسر عملیات تیپ ۴۵ دشمن گردان تانک غزه و گردان تانک طارق به استعداد هر گردان ۳۵ تانک در جفیر مستقر بود که به احتمال زیاد به کمک نیروهای شکست خورده عراق خواهند آمد.	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۶	۰۹۳۰ //	تیپ ۳	م.ع.ت . از جنوب و شرق به تیپ ۳ حمله شده. در مختصات (۳۹-۷۳)	
۷	۵۹/۱۰/۱۶ ۰۹۴۶	تیپ ۳	م.ع.ت . دشمن از پشت مختصات (۳۹-۶۹) و (۴۵-۶۶) به طرف شرق گسترش یافته و آتش دشمن باز شده است. عین پیام به توپخانه لشکر نیز داده شد.	کلیه شبکه توجه نمایند نیروهای دشمن از ایستگاه حمید به طرف شما در حرکت است. آمادگی کامل جهت مقابله داشته باشید از کلیه آتشها استفاده شود.
۸	۰۹۵۰ //	م.ع.ت	کلیه شبکه توجه نمایند طبق مشاهدات در آبادی‌های ام‌الحفار و ام‌الفصیح حدود ۱۰ کیلومتری جنوب کرخه کور دشمن مستقر شده که به هواپیماهای خودی تیراندازی کردند. پاسگاه طلایه جدید پایگاه موشک‌های سام بوده که هواپیمای خودی را هدف قرار دادند. آماده باشید حمله متقابل دشمن را خنثی سازید. از شمال به جنوب و از شرق به غرب	
۹	۰۹۵۵ //	تیپ ۱	نیروی دشمن کاملاً تار و مار گردید و در حال فرار است. نگران نباشید در تعقیب آنها هستیم.	
۱۰	۱۰۲۵ //	تیپ ۱	مجدداً سمت راست ما مورد حمله قرار گرفت. آتش گردان ک. م	به سرهنگ شفیعی افسر تطبیق ابلاغ

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			را تقویت نمایید.	شد.
۱۱	۱۰۴۰ //	ف لشکر	(م.ع.ت) شما فوراً یگان تیپ ۲ لشکر ۹۲ را از زیر امر خارج کنید.	تیپ ۳ فوراً یگان تیپ ۲ لشکر را از زیر امر خارج کنید.
۱۲	۱۱۰۶ ۵۹/۱۰/۱۶	ف لشکر	(م.ع.ت) هرچه می‌توانید گلوله محترقه بفرستید. ما زیر آتش شدید هستیم.	به رکن ۴ ابلاغ شد.
۱۳	۱۱۲۰ //	تیپ ۳	ما زیر آتش شدید هستیم.	
۱۴	۱۱۲۵ //	م.ع.ت	تیمسار فلاحی با سرکار سرهنگ حسینی تماس گرفته شد. ایشان گفتند تمام آنهایی که تیمسار جانشین فرمودند اقدام شده در مورد پرسنل دکتر چمران و شناسایی با هلی کوپتر از منطقه نیسان و محل‌های خواسته شده مقدور نیست.	
۱۵	۱۱۲۶ //	م.ع.ت	شبکه توجه شود در منطقه هواپیمای دشمن مشاهده شده است و هواپیمای مشاهده شده مال دشمن است. شبکه توجه کند ۳ فروند هلی کوپتر در هوا خودی است.	
۱۶	۱۱۴۰ //	تیپ ۱	توسط هواپیماهای دشمن مناطق تیپ ۱ بمباران می‌شود.	به افسر ناظر مقدم و کلیه شبکه‌ها ابلاغ شد.

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۱۷	۱۱۵۲ //	م.ع. ت	به عرض تیمسار جانشین برسد برابر شناسایی پاسداران محلی هیچ فعالیتی در محور هویزه - سوسنگرد و نیسان مشاهده نشده دشمن زمین گیر است.	
۱۸	۱۱۵۵ //	تیمسار فلاحی	(م.ع. ت) فوراً به افسر رابط هوایی بگویید سریعاً اف-۱۴ را فعال نمایند که هواپیمای دشمن را بزند در منطقه کرخه کور.	توسط سرهنگ الهیاری به افسر ناظر ابلاغ شد.
۱۹	۱۲۱۶ //	ف لشکر	(م.ع. ت) با تمام وسایل ممکنه مهمات تانک و توپ اسکورپیون به منطقه برسانید.	همان لحظه به سرگرد رائفی ر-۴ ابلاغ شد.
۲۰	۱۳۰۰ ۵۹/۱۰/۱۶	تیپ ۱	از ۲ جناح به ما حمله شده است (۴۳-۶۷) البته با هلی کوپتر و غیره.	فوراً به هوانیروز و نیروی هوایی ابلاغ و یک تیم ۴ فروندی به تیپ ۱ ارسال شد.
۲۱	۱۳۱۵ //	تیپ ۱	تعدادی توپ ۱۳۰ م در منطقه است. نسبت به تخلیه آنها اقدام شود.	به رکن ۴ سرگرد رائفی ابلاغ شد.
۲۲	۱۳۲۰ //	تیپ ۱	از ۳ طرف به ما حمله کردند. ت لشکر به ما کمک نماید.	به افسر تطبیق ابلاغ شد. در مورد هم-آهنگی با توپخانه ک.م کمک نمایند.
۲۳	۱۳۴۰ //	م.ع. ت	تیمسار جانشین. سرکار سرهنگ حسینی گفت دشمن در حال تغییر مکان به پادگان حمید بود که به وسیله هواپیما و هلی کوپتر خودی منهدم شد.	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			عقب‌نشینی دشمن آن طوری که اطلاع داده بودند نبود. لشکر ۹۲ در حال بررسی است در صورت مساعد بودن وضع، تک خواهد شد. مهمات مورد نیاز فرستاده شد.	
۲۴	۱۳۵۲ //	تیپ ۱	یکی از هواپیماها را در هوا منهدم نمودند. دشمن به یک کیلومتری رسیده	بزنید تیپ ۱ اظهار داشت این کار را خواهیم کرد.
۲۵	۱۳۵۲ //	ت لشکر	سمت تغییر مکان ما را اعلام دارید.	خیلی خوب
۲۶	۱۴۰۰ //	م.ع. ت	ت لشکر از سمت راست به ما نزدیک شدند. وضع بحرانی شده. به ما کمک کنید.	
۲۷	۱۴۰۶ ۵۹/۱۰/۱۶	تیپ ۱	جناح راست، کاملاً تهدید شده و دارند نزدیک می‌شوند و ما کاملاً مقاومت می‌کنیم.	در سنگرها سریعاً مقاومت کنید و ت ل آتش تیپ ۱ را تقویت نماید. ت ل شنید
۲۸	۱۴۲۴ //	تیپ ۱	به شدت درگیر هستیم. خیلی شدید، توپخانه هم کمک نمی‌کند	به تیپ ۱ کمک کنید. چرا تیراندازی نمی‌کنید. به طور مداوم تا نابودی دشمن تیراندازی نمایید. ت لشکر با تیپ ۳ تماس بگیرید که توپخانه به جلو تغییر مکان بدهد. م.ع. ت. توپخانه دشمن تمام آتش‌های

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
				اجرا شده در خط را بنا به دستور شما اجرا نماید. ت لشکر گزارشات خودتان را به ف لشکر بدهید.
۲۹	۱۴۴۲ //	تیپ ۱	حدود یک تیپ در حال حمله می‌باشند.	مختصات بدهید.
۳۰	۱۴۵۰ //	ف لشکر	تیپ ۲ لشکر ۹۲ فوراً ۱۰ الی ۱۱ دستگاه تانک در مسیر جلالیه کرخه کور اعزام دارید. تیپ ۳ آماده باشید بنا به دستور یک گروهان به کمک تیپ ۱ اعزام دارید. وضعیت اضطراریست. فوراً اعزام دارید.	تیپ ۲ شنید. اطاعت می‌شود. ولی قبلاً یک یگان زیر امر بود. اگر مورد نیاز بود چرا از زیر امر خارج کردید.
۳۱	۱۵۰۰ //	م.ع. ت	تیپ ۱ الان هواپیمای خودی بالای سر شماست. بگویید هدایت شود با هم‌آهنگی ناظر مقدم و ف لشکر دستور داد یک یگان به طرف شما حرکت بکند. ضمناً هواپیماهای مورد نیاز شما درخواست شد.	
۳۱	۱۵۰۲ ۵۹/۱۰/۱۶	تیپ ۱	من احتیاط خودم را به کار بردم.	شما تلاش خودتان را بکنید. من دستور دادم تیپ ۲ لشکر ۹۲ به کمک شما بیاید.
۳۲	۱۵۰۲ //	تیپ ۳	هواپیماهای دشمن دارد ما را بمباران می‌کند.	سریعاً با ضد هوایی بزنید.

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۳۳	۱۵۰۸ //	تیپ ۱	یک یگان به عقب ما می‌آید که کاملاً ما را محاصره کند. ف لشکر می‌گوید احتیاط شما کجاست. تیپ جواب می‌دهد به کار بردیم. ف لشکر می‌پرسد از کدام سمت، تیپ جواب می‌دهد از طرف هویزه. ف لشکر از ت لشکر سؤال می‌کند هواپیماهای موجود در منطقه خودی است. پاسخ، بلی ف لشکر به م.ع. ت می‌گوید هلی‌کوپتر چه شد	۹ فروند برابر گزارش ناظر مقدم بلند شده به طرف تیپ می‌آید.
۳۴	۱۵۲۷ //	ف لشکر	تیپ ۲ لشکر ۹۲ یک دستور است هرچه داری بده به تیپ ۱	تانک‌ها به سمت هدف حرکت نموده است. (محل خواسته شده)
۳۵	۱۵۳۰ //	ف لشکر	تیپ ۳، ۱۰ دستگاه تانک بفرست برود به راست توپخانه تیپ ۱	
۳۶	۱۵۳۷ //	تیپ ۱	مهمات ما تمام شده وضع خیلی بحرانی است. هرکاری می‌خواهید بکنید.	
۳۷	۱۵۴۰ ۵۹/۱۰/۱۶	تیپ ۱	همه دارند درب و داغون می‌شوند.	
۳۸	۱۵۴۱ //	تیپ ۱	ما خیز به خیز می‌توانیم به عقب بیاییم.	با آتش و حرکت یک خیز به عقب بیایید.
۳۹	۱۵۴۳ //	تیپ ۱	اگر عقب بیاییم می‌زنند و اگر بمانیم هم مقدور نیست. کمک،	مقاومت کنید یک یگان آمد. تیپ ۲ و

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			تعدادی پرسنل دارند می‌آیند عقب. وضعیت ما را روشن کنید. ف لشکر پس این هلی‌کوپترها و هواپیماها چه شده؟ تیپ ۱ به ف لشکر، می‌توانیم یک خیز به عقب بیاییم؟ پاسخ دستور بود اگر بیایید شما را نمی‌زنند؟ چرا. پس مقاومت کنید.	۳ هر کدام کمک فرستادند. چیزی ندارم.
۴۰	۱۵۴۵ //	تیپ ۱	چرا کمک نیامد	تیپ ۲ لشکر ۹۲ جواب داد تمام یگان‌ها حرکت کرده.
۴۱	۱۵۴۵ //	تیپ ۱	ما نزدیک سوسنگرد هستیم. هیچ‌کس به کمک ما نیامد. ما یک خیز عقب آمدیم تا موضع بگیرند.	ناظر مقدم کجاست صحبت کند.
۴۲	۱۵۴۵ //	ف لشکر	سرهنگ عمرانلو تیپ ۳ را کمک بگیرید و وارد عمل نمایید. تیپ ۱ به ف لشکر همه رفتند عقب. ف لشکر به تیپ ۳ فوراً به سمت تیپ ۱ حرکت و اقدام نمایید. ت لشکر پرسنل را به جلو بفرستید و جلو تیپ‌ها را بگیرید.	تیپ ۱ پاسخ می‌دهد واحدها که آمدند عقب، هر کدام به یک محوری رفتند.
۴۳	۱۵۴۵ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	م. ع. ت. تیپ داخل هویزه است. خواهش می‌کنم از ف لشکر دستور بگیرید.	
		تیپ ۱	ف لشکر عده‌ها به سمت هویزه رفتند. من به سمت هویزه می‌روم تا این‌ها را جمع نمایم. تیپ ۳ به ف لشکر پیروزی با	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			ما است. الله اکبر	
۴۴	۱۵۴۵ / ۱۶ / ۵۹	ف لشکر	تیپ ۱ فوراً نیروها را جمع کنید. دشمن ما نیز ضعیف است. باید تا قلب دشمن برویم نگران نباشید.	
۴۵	۱۵۵۰ //	م.ع. ت	تیپ ۱ نگران نباش. ف لشکر سازمان داده تیپ ۲ و ۳ به کمک شما رسید. مختصات بدهید تا توپخانه جلوی شما را بکوبد. تیپ ۲ لشکر ۹۲ وارد چانل می‌شود. تیپ ۲ چند تانک، هر چند تا می‌توانید اول جاده خاکی آرایش لازم بگیرید.	نصف وقت سر این می‌گذرد که بی-سیم چی در محل خودش نیست. تیپ ۲ پاسخ می‌دهد دستور صادر شد. دستور حرکت به پرویز داده شد و آماده حرکت است.
۴۶	۱۵۵۰ //	تیپ ۱	تمام مهمات ما مصرف شده و لوله‌های توپ از کار افتاده. هر چقدر می‌توانید هلی کوپتر و هواپیما برای ما بفرستید.	
۴۷	۱۵۵۵ //	م.ع. ت ف لشکر تیپ ۱ ف لشکر	ف لشکر. اگر اجازه بفرمایید از تیپ ۳ کمک بفرستیم. تیپ ۳، فوراً ۱۰ دستگاه تانک حرکت کند به تیپ ۱ لشکر، ما احتیاج به آمبولانس زیل داریم. تیپ ۳ سریعاً یک گروهان تانک حرکت کند به جناح راست. تیپ ۱ هر چقدر آمبولانس هست حرکت کند به طرف تیپ ۱. تیپ ۱ جلو پرسنل را بگیرید و سازمان بدهید و در کرخه کور	صدای شما شنیده شد. هرچه آمبولانس در منطقه بود برای شما فرستادیم. تیپ ۱ پاسخ می‌دهد الان در منطقه ما

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			خط آتش تشکیل شود.	پرسنل زیادی آمده‌اند.
۴۸	۱۶۰۰ / ۱۰ / ۵۹	ت لشکر	عقب‌نشینی را اعلام دارید.	عقب‌نشینی وجود ندارد جلو آنها را بگیرید.
۴۹	۱۶۰۰ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲ تیپ ۱	تیپ ۱ من با ۲ قسمت بزرگ به سمت شما می‌آیم. پرویز و سهراب من به سمت شما در حرکت است. مرا راهنمایی کنید تا بیایم و کنترل عملیات را در دست بگیرم. ف. ل. نیروهایی که در می‌روند بیایند دم پل تا سازمان بدهم.	تمام نیروها را برگرداندیم.
۵۰	۱۷۰۰ //	رله	تیپ ۱ نیروهای کمکی از همه طرف رسید. تیپ ۱ نیروهای کمکی و نیروهای خودتان که به عقب رفته بودند برگردانده شدند. فوراً سازمان بدهید.	پیروزی با ما است. چشم، الان دم پل هستیم نیروها را سازمان می‌دهم.
۵۱	۱۷۱۰ //	ف لشکر	م. ع. ت. معاون و آنها که می‌دانند سازمان می‌دهند و برنامه‌ها درست می‌شود نگران نباشید. توپخانه آنهایی که در عقب هستند هدایت کنید.	
۵۲	۱۷۱۲ //	ت لشکر	م. ع. ت. آتش دشمن سد شد یا نه	ف لشکر پاسخ داده شد.
۵۳	۱۷۴۵ //	فرمانده کل قوا	م. ع. ت. از سرکار سرهنگ حسینی سؤال شود در منطقه	سؤال شد. سرکار سرهنگ حسینی

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			اروند چه خبر است.	پاسخ دادند یک ساعت قبل تماس گرفته شد. وضعیت عادی است.
۵۴	۱۷۵۵ ۵۹/۱۰/۱۶	تیمسار فلاحی	م.ع.ت. به سرکار سرهنگ حسینی بگویند محترقه شدید ۱۵۵ مم کانکس و محترقه ۱۲۰ مم چیفتن ۴ کانکس و موشک تاو مقداری به لشکر بفرستند.	توسط سرهنگ الهیاری به قرارگاه نزاچا سرکار سرهنگ حسینی ابلاغ شد.
۵۵	۱۷۵۷ //	م.ع.ت	تیپ ۱ مهمات خواسته شده با سرپرستی سرگرد اردلان به طرف شما فرستاده شد. با توپخانه آتش خود را روی ما باز کنید.	
۵۶	۱۷۳۵ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	تیپ ۱ الان پشت کانال ایستاده ایم.	
۵۷	۱۷۳۵ //	ف لشکر	توپخانه لشکر آتش خود را به جنوب غربی انجام دهید.	شنیدم مختصات بدهید.
۵۸	۱۷۳۷ //	ف لشکر	تیپ ۳ پشت کرخه کور دفاع کنید.	
۵۹	۱۷۵۰ //	ف لشکر	تیپ ۱ و ۲ و ۳ مهمات رسید. الان موضع بگیرید. شب است و مقاومت کنید.	
۶۰	۱۷۵۱ //	ف لشکر	شبه همان جایی است که هستید موضع بگیرید بایستید به سمت جنوب.	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۶۱	۱۷۵۲ //	ت لشکر	م.ع. ت . هر مختصاتی که می‌خواهید بدهید آتش کنیم آرایش دشمن به هم خورده.	
۶۲	۱۷۵۵ //	ت لشکر	م.ع. ت . از حدود ۴ کیلومتر آن طرف کرخه گزارش می‌نماید آتش می‌کنم.	
۶۳	۱۸۲۰ ۵۹/۱۰/۱۶	تیمسار جانشین	ف لشکر طبق اطلاع موثق عناصری از سمت شرق جاده جنوبی کرخه کور به محل استقرار لشکر ۱۶ حرکت کرده شبانه تدابیر دفاعی لازم را در کرخه کور اتخاذ در مقابل دشمن با تلاش سرسختانه دفاع نمایند. تیپ ۲ لشکر ۹۲ در صورت امکان مواضع پدافندی قبلی خود را اشغال نماید.	به شبکه قبلاً دستور داده شده.
۶۴	۱۸۴۰ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	دشمن در شرفه زمین گیر شده و هنوز پلی زده نشده است.	به سرکار سرهنگ حسینی اطلاع داده شود.
۶۵	۱۸۵۰ //	تیپ ۱	مهمات حالا برایم رسید.	موقعیت خود را گزارش کن.
۶۶		تیپ ۱	تیپ این طرف رودخانه مستقر است.	همان جا موضع بگیرید تا صبح انشاءالله دستورات بعدی را خواهم داد.
۶۷	۱۸۵۰ //	ف لشکر	تیپ ۲ موقعیت خود را گزارش کن.	همان جا که نفربر را گذاشته بودم هستم
۶۸	۱۸۵۰ //	ف لشکر	تیپ ۳ موقعیت خود را گزارش کن.	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۶۹	۲۰۲۵ //	ف لشکر	ت لشکر گردان‌های ۳۹۴ - ۳۲۱ - ۳۸۲ آمادگی داشته باشند صبح اول وقت آتش بیشتر در برد بیشتر تیراندازی می‌کنند. حتماً اجرا شود.	
۷۰	۲۳۰۰ //	ف لشکر	ت لشکر فردا صبح اول وقت با دیدبانان ورزیده آماده باشید با آتش تهیه جلو را بکوبید.	
۷۱	۲۳۰۱ //	سرهنگ عمرانلو	ف لشکر وسایل اغتنامی تخلیه نشده.	
۷۲	۲۳۱۵ ۵۹/۱۰/۱۶	تیپ ۲ لشکر ۹۲	طبق گزارش ستون زیادی از سمت چپ به سمت راست در حرکت هستند فاصله ۳ الی ۳/۵ کیلومتر است و روی آنها اجرای آتش شد.	
۷۳	۲۳۲۰ //	تیپ ۳	دشمن از سمت جنوب در مقابل تیپ است و صدای شنی‌ها به گوش می‌رسد.	
۷۴	۲۳۲۳ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	ستون خیلی زیاد از سمت راست گروهان پرویز رد می‌شوند.	سنگر بکنید و اگر نزدیک شدند به دام بیاندازید.
۷۵	۲۳۴۵ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	قسمتی از یگان‌های تیپ در سمت راست با دشمن درگیر شده و ۲ نفربر دشمن را زده و ۲ تا هم گرفته. به آن دستور داده شد که ۵ کیلومتر به عقب برگردد. به یگان اصلی ملحق شود.	

جدول حوادث قرارگاه لشکر ۱۶ در عملیات نصر مورخه ۵۹/۱۰/۱۷

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۱	۵۹/۱۰/۱۷ ۰۵۴۵	ف لشکر	سرگرد مدیری به سرکار سرهنگ حسینی از نزاجا اطلاع دهید. چون احتیاط خود را به کار برده‌ام یک یگان احتیاط برایم در نظر بگیرد و تلویحاً تیپ ۲ این لشکر که در دزفول مستقر است سریعاً اعزام گردد.	تلفنی به نزاجا سرکار سرهنگ حسینی در ساعت ۰۶۰۰ اطلاع داده شد.
۲	// ۰۶۰۰	ف لشکر	(م. ع. ت) سرگرد نجفی و طهماسبی‌پور (ف گردان مهن) هرچه بلدوزر و گریدر در منطقه است سریعاً به منطقه کرخه کور جهت سنگرکشی اعزام دارند.	فوراً به ف گردان مهن ابلاغ شد.
۳	// ۰۶۰۱	ف لشکر	(م. ع. ت) به گد مهن ابلاغ کنید سریعاً هر چه مین در یگان دارند بار کنند و جهت مین‌گذاری در منطقه هویزه اعزام گردند. من در جای دیروز هستم. بیایند پیش من دستور بگیرند.	به ف گردان مهن ابلاغ و آمادگی حرکت آن به عرض فرماندهی رسید.
۴	// ۰۸۰۰	ف لشکر	(م. ع. ت) ۴ فروند هلی‌کوپتر خودی در منطقه است. توپخانه آتش بس داده است.	
۵	// ۰۸۲۰	ف لشکر	توپخانه آماده باشید که زودتر جابه‌جا شوید که از زیر آتش خارج شوید. سعی کنید موضع شما را کشف نکنند. هرکاری می‌کنید یک کیلومتر بالا یا پایین موضع شما کشف نشود.	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۶	۰۸۰۵ //	افسر عملیات	ف لشکر. الان افسر ناظر مقدم هوایی اینجا هستند. توافق شده است برابر اظهار ناظر مقدم هوانیروز ۴ فروند هلی کوپتر الان بلند شده به منطقه می آید. افسر هوایی نیز اظهار داشت با پایگاه تماس گرفته ام. الان هواپیما می آید. به محض ظاهر شدن در منطقه به روی هدف هدایت خواهد شد.	
۷	۵۹/۱۰/۱۷ ۰۹۰۵	ف لشکر	توپخانه جلو تیپ ۳ را بزنید. یک گلوله دودانگیز اجرا بعداً تصحیح تیر نمایید. تیپ ۲ لشکر ۹۲ به توپخانه دشمن که به طرف ما تیراندازی می کند فوراً با کاتیوشا حمله کنید.	
۸	۰۹۱۰ //	ف لشکر	تیپ ۱ بگو توپخانه اجرای تیر نماید. تانک های تیپ ۱ به تیپ ۳ کمک کند.	
۹	۰۹۱۰ //	تیپ ۳	ف لشکر. دشمن اجرای آتش می نماید.	الان ۳ فروند هلی کوپتر فرستادم به هیچ عنوان عقب نشینی نکنید.
۱۰	۰۹۱۲ //	ت لشکر	ف لشکر. گردان ۳۹۴ می گوید تیر مستقیم به ما می زنند.	تغییر موضع بدهید. پیام توسط سرگرد عباسی با ف لشکر رد و بدل شد.
۱۱	۰۸۴۱ //	تیپ ۳	یک سری تانک به تیپ رسیده است. از سمت راست نزدیک می شوند.	نیروهای خودی است که می آیند شما کارتان را بکنید.

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۱۲	۰۸۴۵ //	تیپ ۳	آن‌ها به سوی کرخه تیراندازی می‌کنند.	تو با این وضع چه کار داری کار خودت را بکن.
۱۳	۰۸۴۵ //	ف لشکر	تیپ ۳ به من بگویند. خط تماس را بگویند چیزی را می‌بینید و همه را گزارش نمایید. با احتیاط که گذشتم ارتباط برقرار کنید. نترسید تیپ ۳ دشمن با موشک و غیره تیراندازی می‌کند.	خط روی پل را پیدا کنید. ۳ کیلومتر فاصله یک یگان است.
۱۴	۵۹/۱۰/۱۷ ۰۹۰۰	تیپ ۳	الان از روبه‌رو دشمن فشار آورده	توپخانه چه کار می‌کند پس؟ بگو به شدت آن بیافزاید.
۱۵	۰۹۳۷ //	تیپ ۳	هلی‌کوپتر خودی در منطقه است. به توپخانه بگویند دارند فرار می‌کنند.	توپخانه شنید الان
۱۶	۰۹۴۰ //	ف لشکر	رئیس ستاد به هلی‌کوپتر بگویند دشمن فرار می‌کند. هر چه دارند بریزند. تیپ ۳ دشمن در حال فرار است. با سرهنگ محبوبی هم‌آهنگی نمایید.	به هوانیروز ابلاغ شد.
۱۷	۰۹۴۳ //	ف لشکر	توپخانه (۶۹-۳۸) و (۳۶-۷۲) تقاضای آتش. تیپ ۲ لشکر ۹۲ از مقاومت شما متشکریم. درگیری شدید است. رئیس ستاد ۸ کیلومتر جنوب کرخه کور خط بمب تعیین شده	سرهنگ محبوبی شنیدیم. هلی‌کوپترها خودی را می‌زنند. ابلاغ شد.

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			به افسر هوایی ابلاغ شود.	سرهنگ محبوبی جواب داد الان می‌گویم.
۱۸	۰۹۵۰ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	(۳۸-۷۲) را بکوبید.	
۱۹	۰۹۵۱ //	فرمانده کل قوا	مواضع را کاملاً محکم نگهدارید و نیروهای دشمن را در صورتی که حمله کردند. از مواضع خود دور یا منهدم سازید. پیروزی با ما است. تشکر از همه پرسنل تشکر. از همه پرسنل تشکر کنید.	ف لشکر جواب داد. مگر غیر از این بود تا آخرین لحظه می‌جنگیم و ننگ اسارت را قبول نمی‌کنیم و به یاری خدا پیروز خواهیم شد. این پیام به رئیس ستاد ابلاغ تا تلفنی به نزاجا اطلاع دهند.
۲۰	۱۰۲۷ ۵۹/۱۰/۱۷	ت لشکر	گردان ۳۹۴ زیر آتش قرار گرفته است.	آتشبارها توپ به توپ عقب‌نشینی کنند.
۲۱	۱۰۴۲ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	چیزی از یگان دیروزی در هویزه ندارید؟	چیزی ندارم.
۲۲	۱۰۴۵ //	ف لشکر	توپخانه اینها را می‌زنید خوب بود ۲ کیلومتر زیادتر و یک کیلومتر به چپ	محبوبی جواب داد گرفتم.

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۲۳	۱۰۵۸ //	تیپ ۳	م.ع.ت. ما احتیاج به پوشش هوایی داریم.	از صبح تا شب پوشش هوایی داریم.
۲۴	۱۱۰۵ //	ف لشکر	توپخانه موضوع صرفه‌جویی یادت نرود آنها خاموش شده‌اند. ضمناً بنا به درخواست اقدام شود.	
۲۵	۱۱۱۰ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	توپخانه این آتشی که اجرا کردید ۳ تانک دشمن منهدم شده ادامه دهید.	محبوبی جواب داد شنیدم.
۲۶	۱۱۱۱ //	تیمسار فلاحی	به آذین بگویید ۲۰ بلدوزر فوری مورد نیاز است.	
۲۷	۱۱۲۵ //	ف لشکر	(م.ع.ت) از جنوب هویزه به طرف شرق و غرب کرخه کور ۳ تیپ در خط دفاع می‌کنند. وضع بسیار خوب است. حمله دشمن دفع شد. تیپ ۱ جلو رفته و تیپ ۲ وضعیتش خوب شد. هویزه به طرف شرق ۲۵ کیلومتر پوشیده شد. این پیام را به نزاجا بدهید. منتظر دستور هستم.	
۲۸	۱۱۳۲ ۵۹/۱۰/۱۷	افسر عملیات	ف لشکر. با آن که محدودیت مهمات وجود ندارد ولی تدبیر فرمانده را اعمال نمایید.	قبلاً به یگان‌ها دستورات لازم صادر نمودم.
۲۹	۱۱۳۴ //	//	شبکه یک فرزند هواپیمای دشمن در منطقه تیپ ۱ زده شد. خلبان آن در منطقه سقوط می‌کند. به پاسگاه اصلی بدهید.	
۳۰	۱۱۴۱ //	م.ع.ت	ف لشکر. دشمن از غرب به شرق از ما دور می‌شود. مواظب	شما کلیه مراقبت‌های لازم را انجام و

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			باشید ما را دور نزنید.	مختصات دور شدن دشمن را بدهید تا اجرای آتش شود.
۳۱	// ۱۱۴۱	ف لشکر	تیپ ۳ مختصات فعلی که به شما حمله کردند بدهید تا اجرای آتش شود. افسر عملیات فوراً به سرهنگ جوادی هلی کوپتر بفرستید.	
۳۲	// ۱۱۵۵	ف لشکر	افسر عملیات این ناظر مقدم چه می کند؟ کدام پوشش هوایی؟ ۲ میگ ما را ول نمی کند.	به ناظر مقدم هوایی ابلاغ شد.
۳۳	// ۱۲۱۵	افسر عملیات	ف لشکر. برابر اعلام سرکار سرهنگ حسینی هیچ گونه پیشروی طرح ریزی نشود از شمال و جنوب کرخه کور دفاع مستحکم نمایید (این پیام با لهجه ترکی اعلام گردید)	
۳۴	// ۱۲۳۰	ف لشکر	افسر عملیات ۲ میگ از شرق به جنوب جاده حمیدیه حمله کرده است.	فوراً به افسر هوایی اعلام شد.
۳۵	// ۱۲۳۶	افسر عملیات	ف لشکر. برابر گزارش تیپ ۲ لشکر ۹۲ منطقه شرفه را می کوبند. امکان دارد پل بزنند و عبور نمایند.	
۳۶	۵۹/۱۰/۱۷ ۱۳۰۵	تیپ ۳	توپخانه. مهمات پدافند هوایی این یگان تمام شده.	به افسر تطبیق آتش ابلاغ شد.
۳۷	// ۱۳۰۵	تیپ ۳	م. ع. ت. فرماندهی مقرر فرمودند هلی کوپتر به منطقه فردوس	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			اعزام کنید تا نگذار دشمن سنگر بکند.	
۳۸	۱۳۲۰ //	ف لشکر	م.ع.ت . تعدادی تانک از غرب به شرق کرخه کور در حرکت هستند. به سرکار سرهنگ حسینی گزارش نمایید کمک هوایی نمایند.	
۳۹	۱۳۳۰ //	ف لشکر	تیپ ۲ لشکر ۹۲. نزدیک به هویزه یک پل فلزی است. بعد از آن یک جاده خاکی ناهموار است. ۲ کیلومتر به جلو بیاید.	
۴۰	۱۳۳۵ //	ف لشکر	م.ع.ت . هواپیمای دشمن در منطقه است؟	بلی
۴۱	۱۳۴۰ //	ف لشکر	تیپ ۳. با من کار دارید؟	بلی، فشار دشمن زیاد است و از روبه‌رو به ما حمله نمودند. خیلی زیاد است. توپخانه از تیپ ۳ مختصات خواست تا اقدام نماید.
۴۲	۱۳۵۴ //	تیپ ۳	دشمن به جلو می‌آید.	دستور فرمانده کل قوا است. عقب آمدن قابل قبول نیست.
۴۳	۱۳۵۵ //	رئیس ستاد	نزاجا. میگ‌های عراقی حدود یک ساعت و نیم است بالای سر لشکر جولان می‌دهند و از طرف نیروی هوایی اقدام لازم انجام نشده.	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۴۴	۱۴۳۰ / ۱۷ / ۵۹	تیپ ۳	توپخانه. مختصات (۴۱-۷۰) و (۳۸-۷۰) جنوب این خط و پشت آن را بگویند	سرگرد عباسی گفت از چانل خودش درخواست شود.
۴۵	۱۴۳۰ //	ف لشکر	رئیس ستاد. با سرکار سرهنگ حسینی صحبت کن. مجدداً ف لشکر گفتند فرستاده می شود تا کی، یکی را بگویند یک افسر بردارد بیاید.	پاسخ داد که سرکار سرهنگ حسینی گفتند گردان ۱۴۸ فرستاده می شود. به سرکار سرهنگ حسینی گفت این پیام فرمانده لشکر است. اقدام فرمایید.
۴۶	۱۴۳۵ //	تیپ ۳	ف لشکر. بچه ها مقاومت می کنند، ولی احتیاج است از طریق هوا و غیره به ما کمک کنند. به خصوص از بین بردن توپخانه آنها.	عین پیام به توپخانه و رئیس ستاد ابلاغ در مورد هواپیما به افسر ناظر مقدم ابلاغ شد.
۴۷	۱۴۴۰ //	ف لشکر	تیپ ۳. اگر مهمات خواستید برایت بفرستم	خیر اندازه کافی دارم.
۴۸	۱۴۴۲ //	ف لشکر	تیپ ۱. وضع چطور است؟	وضع خوب است.
۴۹	۱۴۴۳ //	تیپ ۳	ما زیر آتش هستیم.	م. ع. ت. هواپیما به منطقه اعزام شود.
۵۰	۱۴۴۷ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	من به علت اینکه شبکه شلوغ است نمی توانم وارد شبکه شوم. شرفه و سوسنگرد زیر آتش هستند.	خیالت راحت باشد. هلی کوپتر اعزام شده است.
۵۱	۱۵۰۶ //	ف لشکر	توپخانه. جلوی جوادی دارند نفوذ می کنند. فوراً با آتش	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			پشتیبانی کنید.	
۵۲	۱۵۵۲ //	ف لشکر	م.ع. ت. اگر هواپیما به موقع نرسد فلج هستیم. هر طوری شده هواپیما بفرستید. تیپ ۳ به ف لشکر. هواپیمای دشمن ما را می‌زنند. م.ع. ت. هلی‌کوپتر کجا هستند، دارند می‌زنند؟	پدافند هوایی کنید.
۵۳	۱۵۲۵ ۵۹/۱۰/۱۷	ف لشکر	تیپ ۱. شما با موشک نفربر پی‌ام‌پی و آرپی‌جی ۷ جلو بروید و دشمن را بزنید.	
۵۴	۱۵۲۶ //	ف لشکر	تیپ ۲ لشکر ۹۲. تو مگر مواضع پدافندی نگرفته‌ای چرا؟ موقعیت خود را بگو. تیپ ۱. آیا ایرج در خط رفت، پیاده را به جلو بکشید تا با موشک‌های آنها دشمن زده شود. م.ع. ت. هلی‌کوپترها چه شد؟	جنوب کرخه کور همان‌جا که عرض کردم. هلی‌کوپترها بارگیری می‌کنند. به محض تمام شدن می‌فرستم.
۵۵	۱۵۳۵ //	تیپ ۳	فشار زیاد است. سمت راست من هیچ کس نیست.	یک کمی حوصله داشته باش.
۵۶	۱۵۴۰ //	ف لشکر	تیپ ۱ و ۳. از دیدبان‌های خود استفاده کنید. (م.ع. ت) به سرکار سرهنگ حسینی سریع‌تر بگو من ۹ ساعت است پدافند	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			می‌کنم. اگر کمک نکنید ما قادر به سد دشمن نخواهیم بود.	
۵۷	۱۵۴۲ ۵۹/۱۰/۱۷	تیپ ۳	ما داریم مقاومت می‌کنیم، ولی فکری به حال ما نکنید.	تیپ ۱ بلند شو راه بیفت به تیپ ۳ کمک کن.
۵۸	۱۵۴۵ //	ف لشکر	(م. ع. ت). با سرکار سرهنگ حسینی تماس بگیر بگو باید چکار کرد؟ توپخانه. برد توپخانه را کم کن بزن. تیپ ۳ به ف لشکر. من دیگر مقاومتی نمانده فکر نکنید. تیپ ۱. فوراً بپیچید به چپ، جمشیدی یک کمی میل به چپ به طرف جوادی.	
۵۹	۱۵۴۸ //	م. ع. ت	ف لشکر. من با سرکار سرهنگ حسینی تماس گرفتم. گفتند حالا ۶ فروند هلی‌کوپتر بلند می‌شوند.	
۶۰	۱۵۵۵ //	م. ع. ت	ف لشکر. ۶ فروند هلی‌کوپتر بلند شد و ۴ فروند هواپیما رأس ساعت ۱۶۰۰ بالای منطقه خواهد بود. تیپ ۳. به ف لشکر مقاومت من تمام شده در حدود ۵ تانک بیشتر ندارم.	شبکه مقاومت کنید. حالا هواپیما و هلی‌کوپترها می‌رسند. هلی‌کوپترها حالا می‌رسند.
۶۱	۱۵۵۳ //	ف لشکر	توپخانه فوراً جلو من آتش کنید. مختصات (۷۱-۳۱). سریع‌تر	
۶۲	۱۵۵۴ //	ف لشکر	(م. ع. ت) هلی‌کوپترها چه شد؟	خیلی وقت است حرکت کرده. حالا بایستی بالای سر واحدها باشند.

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۶۳	۱۵۵۴ ۵۹/۱۰/۱۷	ف لشکر	تیپ ۱. تلاش کنید خودتان را به جوادی برسانید. وضعیت خوب نیست. (م. ع. ت). افسر هوایی با هلی کوپترها تماس فوراً به منطقه اعزام شوند.	جواب داد خیلی خوب.
۶۴	۱۵۵۵ //	م. ع. ت	توپخانه سریع‌تر با هلی کوپتر تماس و هدایت کنید. تیپ ۲ لشکر ۹۲ به ف لشکر. مقاومت من دارد تمام می‌شود. فکری بکنید.	
۶۵	۱۶۰۵ //	ف لشکر	تیپ ۱. هلی کوپترها در منطقه ما هستند. بروند به طرف جوادی.	
۶۶	۱۶۰۶ //	ف لشکر	توپخانه. به هلی کوپترها بگو بروند به چپ.	
۶۷	۱۶۱۵ //	ف لشکر	توپخانه. برابر اطلاع، ۹ تانک از آبادی داغی عبور کرده و مستقر شده‌اند.	
۶۸	۱۶۲۰ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	یک ستون تانک از مختصات (۲۹-۷۰) به سمت ما حرکت می‌کنند.	
۶۹	۱۶۲۱ //	تیپ ۱	تانک‌ها آماده‌اند. ف لشکر به تیپ ۳. تعداد ۵ تانک به سمت شما فرستادم. راهنما بفرستید. جوادی اعلام کرد الان می‌فرستم.	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۷۰	۱۶۲۴ //	م.ع. ت	ف لشکر. هواپیماهای دشمن، پایگاه فرماندهی لشکر را بمباران کرد. توپخانه به ف لشکر. موضع گردان ۳۸۲ کشف شده.	به اطلاع فرمانده لشکر رسید. کمی جابه‌جا نمایید. توپ به توپ با نظر خود شما جابه‌جا شود.
۷۱	۱۶۲۵ ۵۹/۱۰/۱۷	ف لشکر	کلیه شبکه. شما قهرمانان از جان گذشته باید مقاومت بی حد نمایید. پیروزی از آن ماست.	شبکه جواب داد. شنیدم.
۷۲	۱۶۲۰ //	ف لشکر	(م.ع. ت) از نظر مهمات پیش‌بینی شود.	توسط سرگرد مدیری به رکن ۴ و پش لشکر ابلاغ شد.
۷۳	۱۷۰۰ //	ف لشکر	ف لشکر. دکتر با شما کار دارد. وضعیت یگان‌ها را می‌خواست.	بله. جبهه در حدود به عرض ۲۵ کیلومتر در جنوب کرخه کور از راست به چپ تیپ ۲ و ۱ و ۳ بسیار جانبازی کردند. محل من همان محل دیروزی است. تا آخرین لحظه در آنجا خواهم ماند.
۷۴	۱۷۱۰ //	ف لشکر	ف لشکر. فرمانده کل قوا فرمودند حمله دشمن را دور نمایید. مجدداً فرمانده کل قوا به سرگرد مدیری گفتند: فوراً با سرکار سرهنگ حسینی تماس بگیرید، حداکثر بلدوزر را	فرمانده لشکر گفتند بلدوزر امشب به ما برسانید. سرهنگ مجتهدزاده مراتب را به عرض سرکار سرهنگ حسینی رسانید.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۲۹۵

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			به منطقه اعزام دارید.	
۷۵	۱۷۲۰ //	ف لشکر	از ریاست جمهور دعوت می‌کنم از روحیه پرسنل بازدید نمایند. فرمانده لشکر جواب داد امر ایشان مطاع است هرطور خودشان صلاح می‌دانند.	رئیس جمهور فرمودند امشب بیایم یا فردا.

جدول حوادث قرارگاه لشکر ۱۶ در عملیات نصر (کرخه کور) مورخه ۵۹/۱۰/۱۸

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۱	۵۹/۱۰/۱۸ ۰۵۵۵	ف لشکر	(م. ع. ت) فوراً به سرکار سرهنگ حسینی اطلاع دهید حمله دشمن آغاز شده است.	سرگرد فرهودی تلفنی اطلاع داد.
۲	۰۵۵۸ //	ف لشکر	(م. ع. ت) در مورد نیروی هوایی اقدام نمایید.	سرگرد فرهودی با سرکار سرهنگ حسینی تماس گرفت به افسر نیروی هوایی هم گفت که سریعاً اقدام نمایند تا هواپیما ساعت ۰۶۵۰ برای اجرای عملیات در منطقه باشد.
۳	۰۶۴۵ //	ف لشکر	شبکه. الله اکبر، خوب پیش می‌روید. محبوبی بکوب ببینم شما قهرمانان خوزستان موفق باشید. تیپ ۲ لشکر ۹۲ پشتش را ببند فرار نکند.	تیپ ۱ الله اکبر، تیپ ۲ ل ۹۲ الله اکبر، محبوبی خوب الله اکبر، تیپ ۳ الله اکبر. عالی است.
۴	۰۷۳۰ /	تیپ ۱	برابر اطلاع دشمن از یک طرف به رودخانه رسیده. تیپ ۱ جواب داد الان اطاعت می‌شود.	پیاده بروند در خط و آرپی جی ۷ داشته باشند.
۵	۰۷۴۵	تیپ ۳	تعداد زیادی تانک به منطقه رسیدند و در ۱/۵ کیلومتری من هستند.	تیپ ۱ سریعاً به منطقه بروید و تیپ ۳ را کمک کنید. محبوبی توپخانه بردش را کوتاه کند. تیپ ۳ توپخانه خودت هم

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			<p>تیپ ۱. جواب داد همین کار را کردم.</p> <p>تیپ ۱ به تیپ ۳. دود انگیز چطور می‌باشد.</p> <p>تیپ ۱ از تیپ ۳. سمت چپ را بزنید.</p>	<p>بردش را کم کند.</p> <p>تیپ ۳ مقاومت کن. تدبیر خودت را به کار ببر.</p> <p>تیپ ۱ با تیر مستقیم سمت چپ تیپ ۳ را بپوشان.</p>
۶	۵۹/۱۰/۱۸ ۰۸۰۰	تیپ ۱ ف لشکر	<p>تیپ ۳. من تعدادی در جنوب رودخانه به کمک شما فرستادم.</p> <p>تانک‌ها سمت جنوب غربی کجا هستند. تیپ ۳ اگر از جنوب می‌آیند متعلق به ما نیستند.</p> <p>تیپ ۳. شمال و جلو رودخانه هستند یا در جنوب رودخانه چطور می‌توانند عبور کنند.</p> <p>اگر در شمال هستی تدبیرت را به کار ببر. اکنون در ده قیصریه تانک‌های عراقی هستند. عجله نکن. رودخانه در جنوب تیپ هست. شما پل را نگهداری کن.</p>	<p>تیپ ۳ به ف لشکر. ده قیصریه را گرفتند و محاصره کردند.</p> <p>پیاده در شمال می‌باشند.</p> <p>مرا می‌خواهند دور بزنند.</p> <p>تا آخرین قطره خون خود نگهداری می‌کنیم.</p>
۷	۰۸۰۰ //	تیپ ۱	<p>توپخانه. این‌طور که تیپ ۳ گزارش داد در اطراف ده قیصریه هستند. تیپ ۳ از ف ل وضعیت منطقه خود را گزارش بده.</p>	<p>در قسمت‌های جلو در تماس هستیم.</p> <p>آیا هواپیما دارید؟</p>

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
جنوب قیصریه را تصرف کردند.	<p>هوایمای دشمن است مقاومت کنید. هول نشوید. با آرپی جی ۷ بزنید. با هرچه می خواهید بزنید با توپخانه با موشک هرطور می خواهید بزنید.</p> <p>شبکه توجه نماید، به شما منطقه داده شده با تدبیر خودتان منطقه را بپوشانید. قیصریه به شما چه مربوط.</p> <p>تیپ ۱ به تیپ ۲ لشکر ۹۲. سمت چپ من هستید. تیر مستقیم اجرا می کنم. تیپ از توپخانه به گوشم. محبوبی جلوی جوادى را بپوشان. شبکه (م. ع. ت) توجه کنید خونسرد باشید اجازه می دهید ده قیصریه را بکوبم. همان طور بکوبید. عالی است. تیپ ۳ از تیپ ۱ به گوشم. در جنوب شرقی رودخانه برو کمک آن. از ف لشکر به تیپ ۱. تمام اطراف قیصریه تانک های دشمن است. نفوذ نموده اند به سمت ما.</p> <p>تیپ ۱ از (م. ع. ت) توپخانه ها هلی کوپترها را راهنمایی کنید بسیار خوب.</p> <p>ف لشکر. از تیپ ۲ لشکر ۹۲ شنیدم. به جناب سرهنگ بگویید نترسند. ما از این برخوردها زیاد دیده ایم. شبکه ف لشکر هرچه</p>			

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
محبوب جواب داد بسیار خوب.	آتش خواستید می‌ریزیم. محبوب تو مقداری کوتاه‌تر کن اکنون قیصریه زیر آتش است. محبوب سمت چپ را بزن. خودی‌ها زیر آتش هستند.			
	شبکه (م. ع. ت) هرچه هواپیما حمله نموده مقاومت کنید و آن‌را بزنید. لشکر از تیپ ۳. تیپ ۳ تدبیر فرماندهی را به کار ببرید. تیپ ۱ برای شما کمک فرستاد. تیپ ۱ آن کمکی که گفتم برای تیپ ۳ فرستادی از سمت چپ خودت لشکر از تیپ ۱ در آنجا مقاومت هست. سرهنگ فردوس شدیداً زیر فشار می‌باشد. این‌ها طبق اوامر شما مواضع خودشان مستحکم می‌کنند. مختصات (۶۷-۳۵) و (۷۶-۳۶) را فوری بزنید. تیپ ۱، تیپ ۳ چکار کند. تیپ ۳ می‌تواند با خبر حرکت نماید و لوله توپ‌ها به طرف جلو باشد. در آخر پل را منفجر نمایید. ف. ل. به تیپ ۳ ابلاغ شد همه تانک‌ها را به عقب بکشد. دسته دسته وقتی که دسته‌ها موضع گرفتند آن وقت دستور دیگر داده خواهد شد. تیپ ۱ از لشکر به جای آمبولانس از خودرو یا نفربر استفاده کن.	ف لشکر	۵۹/۱۰/۱۸ ۰۸۱۵	۸

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۹			ف لشکر به (م. ع. ت) اگر آمبولانس نیست خودرو خالی بفرستید. چکار می‌کنید. از ف لشکر به تیپ ۱. مهمات که خواستی برای شما فرستادیم بیایند ببرند. توجه کن پلی که دارای حفاظت کن پیاده‌ها در جنوب تانک‌ها در شمال پل می‌باشد. تانک‌ها را طوری آرایش بده که بتوانی پل را حفاظت کنی و تا آخرین لحظه پل را حفاظت نمایند و آخرین لحظه پل را منفجر کنید.	جمعاً ۱۰ دستگاه خودرو برای شما فرستادیم.
۱۰	۱۸۴۵ ۱۸/۱۰/۵۹	تیپ ۱	تیپ ۲ لشکر ۹۲. از هویزه تا اینجا ۱۹ کیلومتر است و یک پل اصلی وجود دارد که من حفظ می‌کنم و یک پل دیگری نیز هست که تیپ ۳ حفظ می‌نماید. شما ۲ پل و یک گذار دیگر را بایستی حفظ کنی.	تدبیر شما هرچه هست به کار برید. من مأموریت را به شما داده‌ام. تیپ ۱ پیام را گرفتی؟
۱۱	۰۹۰۰ //	تیپ ۱	ف لشکر. مهمات کجاست، گوشی، دم پل می‌باشد. تیپ ۱ به لشکر اجازه بفرمایید ما پل را از شمال حفظ کنیم. بلی من پیام را گرفتم دستور می‌دهم.	تیپ احتیاج به مهمات دارد. ما به شدت مقاومت می‌کنیم.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۳۰۱

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۱۲	۰۹۰۵ //	ف لشکر	(م.ع.ت) اگر می‌توانید بلدوزر بفرستید. چهارمین حمله آن‌ها را رد نمودم. ۶ دستگاه رفته کم می‌باشد. باز هم بلدوزر بفرستید.	
۱۳	۰۹۰۵ //	تیپ ۳	تیپ احتیاج به بلدوزر دارد.	
۱۴	۰۹۳۰ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	لشکر در مختصات (۴۲-۷۲) تعدادی تانک دشمن به طرف کرخه کور می‌آید.	هم اکنون دستور می‌دهم.
۱۵	۰۹۴۵ //	تیپ ۳	دستور فرمایید با کاتیوشا آنجا را بگویند.	توپخانه فوری (۳۷-۷۳) را نابود کن.
۱۶	۰۹۴۵ //	(م.ع.ت)	ف.ل. ۴ فروند در آسمان هستند و آنها را هدایت کنید. آنها هواپیما هستند نه هلی‌کوپتر.	
۱۷	۰۹۴۵ //	تیپ ۱	در حوالی قیصریه در حال حرکت هستند و آنها را نابود می‌کنند.	
۱۸	۰۹۴۵ //	م.ع.ت	توپخانه. ۴ فروند هواپیما آمده، آتش‌ها قطع شود.	
۱۹	۱۰۰۰ //	ف لشکر م.ع.ت	تیپ ۱ و ۲ و ۳. فسفر سفید را نگاه کنید. اگر خوب است بگویم آتش کنند. به توپخانه ابلاغ شد. اجرای آتش نمود. ف.ل. هم اکنون هواپیما در منطقه شما است. آتش را قطع	همگی جواب دادند آنجا خوب است. نزدیکی ده است. آنجا را بکوبند. نفرات پیاده و تانک‌های دشمن آنجا هستند.

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			بفرمایید. تیپ ۱ اگر ناظر مقدم دارای هواپیما را هدایت کن تا عقب منطقه خودی دشمن را نابود کنند	
۲۰	۱۰۰۰ //	ف لشکر	تیپ ۳. هلی کوپترها به عقب می‌گردند و بنزین آنها که تمام شد برمی‌گردند.	
۲۱	۵۹/۱۰/۱۸ ۱۰۰۰	م.ع. ت	ف ل. ۶ فروند هواپیما در منطقه است. دستور فرمایید آتش روی آنها اجرا شود.	به تیپ ۱ و ۲ و ۳ ابلاغ شد. همگی جواب دادند.
۲۲	۱۰۲۰ //	ف لشکر	تیپ ۱. تو داخل شبکه باش و به آن یگان بگو تیپ ۲ را نزنند. تیپ ۱ از تیپ ۳، من دست راست شما هستم. ما را نزنید. نمی‌دانم چرا ما را می‌زنند. حتماً مال تیپ ۳ می‌باشد. آنرا قطع نمایید. رئیس جمهور اینجا تشریف دارند. وضعیت و مسئولیت فعلی را می‌خواهند. از تیپ ۱ به ف لشکر. هم اکنون در سمت راست به ما و تیپ ۲ تیراندازی می‌کنند. تقاضا نموده پل را از شمال حفظ نمایید. با آتش و حرکت در شمال حفظ می‌کنیم.	اول سلام مرا برسانید. همان‌گونه که قول دادم تا آخرین قطره خون بایستی بایستم و این پنجمین حمله است که رد می‌نماییم. احتیاج به هلی کوپتر دارم. همان‌طور که دیروز دستور دادم تو فرمانده هستی. مأموریت خود را به نحو احسن انجام بده.
۲۳	۱۰۳۰ //	ف لشکر	جناب رئیس جمهور من که از روز اول قول دادم مگر جنازه مرا	خداوند شما را توفیق دهد.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۳۰۳

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			ببرند و بایستی هوایی کمک نماید. جانشین پیش شما آمد و پیش شما خواهم آمد. من در همان جا که گفتم هستم و همان طور که قول دادم خواهم ماند.	
۲۴	۱۰۳۰ ۵۹/۱۰/۱۸	تیپ ۳	توپخانه، ده حاجی بدر را بکوبید و پل را نگهداری می‌نماییم. پل حاجی بدر منهدم گردید. مسافت ۲۷۰۰ ده حاجی بدر را ویران نمایید.	بسیار خوب.
۲۵	۱۰۳۰ //	ف لشکر	تیپ ۱ یک خودرو بفرستید. فرمانده تیپ را که پهلوی پل است ببرد.	
۲۶	۱۱۰۰ //	تیپ ۱	هم اکنون حمله شدید از سمت جلو می‌باشد و فردوس می‌گوید سمت چپ شدید می‌باشد و آتش نکنید. بیایید جلو و سنگر توپخانه از تیپ ۱، مختصات (۳۷-۷۶) و (۳۷-۷۷) اینجا را بکوبید. شرق را بزنید به غرب نیاورید، ده ملیحه و حاجی بدر پس از دشمن است.	توپخانه فسفر سفید بفرست تصحیح کنند.
		تیپ ۱	ف. ل. سرهنگ فردوس می‌خواهد تا آخرین لحظه مقاومت کند.	در هر حال تلاش خود را بکن.
۲۷	۱۱۱۵ //	م.ع. ت	تیپ ۲. خط بمب در منطقه شما ۷ کیلومتری کرخه کور است. آیا شنیدید؟	بلی شنیدم.

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۲۸	۱۲۰۰ //	ف لشکر	تیپ ۳. مهمات در حال حرکت است هم‌آهنگی نمایید.	
۲۹	۱۲۰۰ //	تیپ ۱ تیپ ۳	هم اکنون فردوس می‌گوید در سمت چپ خودش چند تانک آنجا مانده و آن‌ها را می‌زنند. هم اکنون دود انگیز بفرستید تا تصحیح کنیم. محبوبی از جوادی. محبوبی جلوی من سر پل از روبه‌روی من می‌آید و من با نفرات پیاده مشغول هستم. خودتان در مقابل خدا و میهن مسئول هستید. شبکه لشکر گلوله فسفر سفید در راه، خودتان توجیه نمایید. محبوبی به جوادی. فسفر سفید انداختم تصحیح کنید. (۷۳-۳۸) را تضمین می‌کنم. هیچ نیرویی نیست. از ف لشکر به تیپ ۳. من واقعاً وضعم خراب است. با پیاده مقاومت می‌کنم. اگر می‌توانی تانک بفرست.	
۳۰	۱۲۰۰ ۵۹/۱۰/۱۸	م.ع. ت	ف ل. یک لشکر از خرمشهر جا کن شده به این طرف منطقه حرکت می‌کند.	
۳۱	۱۲۰۰ //	تیپ ۳	نفرات پیاده دشمن در ملیحه هستند و تانک‌های آنها در آبادی. ف لشکر به توپخانه. زیاد بیخودی نریز. حتماً هم‌آهنگ کن.	

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
	<p>از ف لشکر به (م.ع.ت) با سرکار سرهنگ حسینی تماس بگیر. آخرین وضعیت را بگو که فقط پیاده مقاومت می‌نماید. بگو هواپیما بفرستد. هلی کوپتر بفرستد. از تیپ ۱ به ف ل. پیام به من رسیده که دشمن از رودخانه عبور کرده از چپ فردوس. از تیپ ۱ به ف لشکر. سرهنگ جوادی در آنجا ایستاده است. از عملیات به ف لشکر. به سرکار سرهنگ حسینی گفتم تأیید نموده است. هم اکنون هلی کوپتر برای شما فرستادم.</p>			
	<p>افسر رابط هوایی آمده می‌گوید یک عده به طرف شما پیشروی می‌کند. به آنها حمله نموده جلوی آنها متوقف کند. از توپخانه به ف ل. چنانچه هلی کوپتر گرفتی بفرست جلو. سرهنگ جوادی. مملکت مال من و شما می‌باشد. آخرین لحظه است می‌گویم شما با من همکاری ننمودید من با تفنگ ایستادم. از ف لشکر به تیپ ۳. تدبیر خودت را به کار ببر. از آتش و مقدورات استفاده کن. آنها ایستاده‌اند. شما هم ایستادگی کن.</p>	تیپ ۱	۵۹/۱۰/۱۸ ۱۲۳۰	۳۲

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			از ف لشکر به توپخانه. آتش هرچه داری کمک جوادی کن.	
۳۳	۵۹/۱۰/۱۸ ۱۲۲۵	تیپ ۳	اگر این قسمت توپخانه اجرا می کرد چقدر مؤثر بود. من درب و داغون نمی شدم. گروهان پرویز من بدون تانک عمل می کند. لشکر عقیده و اراده تو و شهبازی را ملت و مملکت می ستاید. تیپ ۲. اگر فقط بغل من خالی نکند من پیروز می شوم. ف لشکر. متشکرم. از ف لشکر به تیپ ۱. شما در عقب چیزی داری به تیپ ۳ کمک کن.	تیپ ۱ جواب می دهد ندارم.
۳۴	// ۱۲۳۰	تیپ ۳	من می خواهم پل را منفجر کنم.	پاسخ. بکن همان طوری که بارها گفتم تدبیر است. شما هرکاری می کنی خودت می دانی.
۳۵	// ۱۲۳۵	ف لشکر	تیپ ۱ و ۳ برای اجرای کارها یکی است. تیپ ۲ گفت من مقاومت می کنم و تیپ ۱ همین طور تأیید کرد. من هم به همین ترتیب انجام می دهم.	
۳۶	// ۱۲۴۰	ف لشکر	تیپ ۳. آخرین وضعیت چیست؟ پاسخ از جلو تانک های دشمن در فاصله ۱۵۰۰ متری من است. ضمناً من مقداری مهمات غیر تانک نیاز دارم که هنوز نرسیده.	به رکن ۴ ابلاغ شد پاسخ داد فرستاده ام

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۳۷	۱۲۵۷ //	م.ع. ت	ف لشکر. سرکار سرهنگ حسینی گفت دستور دادم رمز ابلاغ شد که گردان تانک مشهد در ساعت ۱۳۰۰ حرکت نماید. در ساعت ۱۳۰۰ حرکت نماید و زیر امر لشکر ۱۶ قرار گیرد. به ف لشکر اطلاع داده شده است که یک گردان با ۱۰ تانک راهنما بفرستید زیر امر بگیریید و از سرهنگ آل احمد دستور داده شد ۱۰ دستگاه تانک تا ۲ ساعت دیگر می‌رسد. به سرگرد ژیانفر گفتم صبح به گردان مشهد مراجعه کرد و در جواب گردان مشهد خواستار امریه گردید. مجدداً ژیانفر برود و آن گردان را هدایت نماید.	
۳۸	۱۳۱۲ ۱۸/۱۰/۵۹	تیپ ۳	پرسنل من خودشان به عقب می‌روند. من غیر از تفنگ چیزی ندارم. رحمی به حال من نکنید. تمام پرسنل من در رفتند. کسی ندارم که پل را منفجر نماید.	فرماندهی جواب داد و تأکید کرد که سرگرد مدیری را با یک نیروی تقویتهی پیش شما فرستادم.
۳۹	۱۳۱۸ //	م.ع. ت	ف لشکر. برابر گزارش هلی کوپترها. دشمن از کرخه عبور می‌کند.	فرماندهی دستور داد مراتب به نزاجا گزارش شود.
۴۰	۱۳۱۸ //	ف لشکر	رئیس ستاد هرچه هلی کوپتر روی باند است هدایت نمایید.	
۴۱	۱۳۵۰ //	تیپ ۳	لشکر. من با چند تفنگچی می‌مانم و الان این پل را منفجر	فرماندهی فرمودند این یک دستور

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
<p>است. با نفربرت تا آخرین لحظه مقاومت کن و تماس بگیر. الان عده‌ای به کمک فرستادم.</p> <p>سقوط تیپ ۳ توسط سرهنگ مجتهدزاده به سرکار سرهنگ حسینی اطلاع داده شد. پاسخ دادند تا شب مقاومت نمایید.</p>	<p>می‌کنم و تا آخرین لحظه می‌مانم و دیگر با نفربرت تماس نمی‌گیرم و تا آخرین لحظه مقاومت می‌کنم. این وطن ما است. آخر این وطن را دوست دارم.</p> <p>از ف لشکر به تیپ ۳. جوابی داده نشده و لذا فرماندهی به (م. ع. ت) ابلاغ نمود به نذاجا اطلاع داده شود تیپ ۳ سقوط نمود.</p>			
	<p>افسر تطبیق. شما اکنون تمام توپخانه‌ها را هم‌آهنگ نمایید. سرهنگ محبوبی جواب داد بله. از تیپ ۳ به ف لشکر. هرچه به سرهنگ جوادی اصرار می‌کنم بیاید نمی‌آید. می‌گوید اینجا وطن من است. خاک من است. تا آخرین لحظه می‌مانم. فرماندهی و معاون لشکر فرمودند این یک دستور است. ایشان آدم عاقل و بالغی هستند. حتماً فکر خواهند کرد پیغام مرا مجدداً برسان. بی‌سیم چی می‌گوید رفته‌م حاضر شدم با کلت مرا بزند قبول نمی‌کند. سرهنگ خوشنویسان سفارش کردند که برو پیغام مرا که مشابه پیغام فرماندهی است بده تا این لحظه</p>	ف لشکر	۵۹/۱۰/۱۸ ۱۳۵۰	۴۲

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			جوابی نیامد. در این موقع سربازی داد می‌زد این مرد با شرف است. مملکت خود را دوست دارد و با ایمان است.	
۴۳	۵۹/۱۰/۱۸ ۱۴۱۲	رئیس ستاد	ف لشکر. ۱۶ هواپیما ۲ تا ۲ تا استفاده نمایید. مراتب سقوط تیپ ۳ را نیز به نزاجا گفتم. در جواب سرکار سرهنگ حسینی گفت ۱۶ فروند هواپیما برای شما فرستادم ۲ تا ۲ تا به کار برود. لشکر در خط فعلی تا تاریکی مقاومت کند. در اول شروع تاریکی برود به جای شهبازی.	مراتب به عرض فرماندهی رسید. مقرر فرمودند ۱۵ تا بیشتر نداریم. با چه بیایم عقب.
۴۴	// ۱۴۱۵	رئیس ستاد	برای دهمین بار از نزاجا تقاضای بلدوزر نمود.	
۴۵	// ۱۴۴۰	ف لشکر	توپخانه. آتشبارها را جمع و جور کردی. ۴ کیلومتر به عقب آمدیم و موضع ما کشف شده و ۶ زخمی داریم. پس شما هریک موضع جدید انتخاب با قوانین توپخانه عقب‌نشینی نمایید. پاسگاه من را هم در یکی از آن نقاط تعیین کن. سرهنگ محبوبی جواب داد، چشم. سرهنگ عمرانلو را فرستادیم در این موقع تیپ ۲ و ۱ سؤال کردند جهت هم‌آهنگی نیاز است خدمت شما بیاییم. بله فوراً بیایید تا یک هم‌آهنگی بکنیم.	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۴۶	۱۵۱۰ //	ف لشکر	(م.ع.ت) با سرکار سرهنگ حسینی تماس بگیر و موقعیت را بگو. اگر قرار است به منطقه شهبازی بروم تا روز است اقدام شود. ف لشکر فرمودند چون استعداد نیروی خودی خیلی کمتر است با فرماندهان کمیسیون کردیم و این تصمیم را گرفتیم.	با سرکار سرهنگ حسینی تماس گرفتم گفتند اشکالی ندارد. یکی یکی هدایت کنند تا خطری یگان‌ها را تهدید نکند.
۴۷	۱۵۲۰ ۵۹/۱۰/۱۸	ف لشکر	توپخانه. آمادگی اجرای تیراندازی داشته باش تا من هر موقع دستور دادم تیراندازی را ادامه بدهی تا من در کمیسیون شرکت نمایم. تیپ ۳ برای آخرین بار ابلاغ می‌کنم به سرهنگ جوادی بگو برود پشت جاده آسفالت بایستد.	
۴۸	۱۵۳۰ //	م.ع.ت	ف.ل. ۱۲ دستگاه تانک فرستاده شد و ۱۰ دستگاه تانک دیگر قرار است تا یک ساعت دیگر از منطقه سرهنگ آل احمد وسیله سرگرد رائفی حمل خواهد شد.	
۴۹	۱۵۳۱ //	قرارگاه نزاجا	ل ۹۲. دستور دهید یک گروهان تانک به استعداد ۱۲ دستگاه از گردان ۲۹۱ تانک مشهد در اختیار لشکر ۱۶ قرار دهند. با اختفاء پوشش به منطقه اعزام دارید.	
۵۰	۱۵۳۸ //	م.ع.ت	ف لشکر. سرکار سرهنگ حسینی سفارش کرده به موقع	جواب. من قبلاً همین دستور را دادم.

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۳۱۱

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
		م.ع. ت	عقب‌نشینی از شمال کرخه کور کلیه پل‌ها را تخریب حتی‌المقدور گذارهای رودخانه را مین‌گذاری نمایید. ف.پش. ۱۰ دستگاه اتوبوس و ۲ دستگاه بلدوزر، ۲ دستگاه سنگر کن از اهواز حرکت کرد. راهنمایی کن.	
۵۱	۱۵۵۰ ۵۹/۱۰/۱۸	تیپ ۱	هواپیماهای خودی منطقه فردوس را زد.	بسیار خوب با ناظر مقدم هم‌آهنگی کنید.
۵۲	۱۶۰۰ //	ف لشکر	توپخانه. هلی‌کوپترها خودی هستند. بگذارید عملیات خود را انجام دهند.	
۵۳	۱۶۰۵ //	ف لشکر	تیپ ۱ شما بایستی حرکت کنید. این‌ها رفته‌اند تنها شما می‌مانید. محبوبی آتش خود را باز کن ببینم.	
۵۴	۱۶۱۵ //	ف لشکر	توپخانه. تلاش خود را از نظر آتش بکن. از کوتاه به بلند بزن.	
۵۵	۱۶۲۰ //	م.ع. ت	ف لشکر. دستوری که داده‌اید در حال اجرا هستیم. پوشش هوایی بدهید تا کار خود را انجام دهند.	
۵۶	۱۶۵۰ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	ف لشکر. در مورد گسترش نظر خودتان را بفرمایید.	
۵۷	۱۷۰۰ //	م.ع. ت	شبکه ۳ فروند هواپیمای خودی در حال رسیدن روی منطقه	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			هستند. از (م.ع.ت) به ف لشکر. تیپ ۲ می گوید آتش را قطع کنید. از تیپ ۳ به ف لشکر. تیپ در نزدیکی جاده آسفalte است. آنکه از حمیدیه به سوسنگرد می رود.	توپخانه. آتش را قطع کن. دقت کن.
۵۸	۱۷۱۵ ۵۹/۱۰/۱۸	م.ع.ت	ف لشکر. هم اکنون سرکار سرهنگ حسینی تماس گرفت. برابر اطلاع نیروی هوایی تعدادی از خودروهای آنها را منهدم نموده که دشمن پا به فرار گذاشته اند. رئیس جمهور گفت نیروهای دکتر چمران بروند و تعدادی اسیر و خودرو به غنیمت بگیرند.	
۵۹	// ۱۷۲۰	ف لشکر	(م.ع.ت) و تیپ ۲. ما در حال تغییر موضع هستیم. نیروهای دکتر چمران بروند و تعدادی اسیر بگیرند.	تیپ ۲ پاسخ داد همین کار را می کنم.
۶۰	// ۱۷۲۵	ت لشکر	ف لشکر. هواپیماهای دشمن در منطقه می باشند.	
۶۱	// ۱۷۳۰	ف لشکر	شبهه ضمن اینکه هواپیماهای دشمن را شناسایی می کنید هواپیمای خودی نیز در منطقه می باشد.	
۶۲	// ۱۷۳۵	دکتر چمران	م.ع.ت. من می خواهم نفر بفرستم. شما کجا هستید.	از حمیدیه ۵ الی ۲۰ کیلومتر به طرف دژبان می روید محل شما معلوم می شود

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۶۳	۱۷۴۰ /	ف لشکر	تیپ ۱. فرمانده تیپ کجاست. می‌خواهم صحبت کند. من خودم هستم. اینجا آمده‌ام که توپخانه عقب‌نشینی نماید. بعداً تانک‌ها را داخل سنگر نمایم.	
۶۴	۱۷۵۵ //	دکتر چمران	(م. ع. ت) خبری که گفتید تأیید شده است. سید آقا خلخالی اینجا هستند. ما حرکت می‌کنیم برویم. سرکار حسینی هم گفت. بسیار خوب شما با سرکار سرهنگ حسینی تماس بگیرید و جواب را بدهید.	
۶۵	۱۸۰۰ ۵۹/۱۰/۱۸	تیپ ۱	ف لشکر. من آمدم سنگرهای خود را اشغال می‌کنند. شما با تدبیر خودتان حرکت کنید.	
۶۶	۱۸۱۵ //	تیپ ۲ لشکر ۹۲	ف لشکر. دستور انهدام وسایل باقی‌مانده را بدهید.	تیپ ۲ دستور آن را داده است.
۶۷	۱۸۴۰ //	م. ع. ت	تیپ ۳. تعدادی از پرسنل دکتر چمران در مدرسه طراح می‌باشند. سرگرد شهرگان برود و همگی آن‌ها را بیاورد.	تیپ ۲ شنید. اطاعت می‌شود.
۶۸	۱۹۱۰ //	ت لشکر	ف لشکر. من با تیپ ۲ تماس خواهم گرفت. تیپ ۲ از نظر شما سرتاسر کرخه کور خالی است یا نه. توپخانه می‌خواهند آنجا آتش کنید.	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۶۹	// ۱۹۳۵	ف لشکر	تیپ ۱. مثل اینکه اردلان ۱۰ دستگاه تانک آورده. اگر آنجاست برگردانید به تیپ ۳.	
۷۰	// ۲۰۴۵	ف لشکر	ت ل. شما آخرین تماس را بایستی برقرار نمایید.	
۷۱	۵۹/۱۰/۱۸ ۲۳۰۰	ت لشکر	ف لشکر. من به سرکار سرهنگ محبوبی دستور دادم که کارش را شروع کند. وضعیت خود را به من بگویید. از سمت سوسنگرد تجهیز می شوید. چراغ روشن از رودخانه عبور نموده و اقدامات تأمینی به عمل آورید.	

جدول حوادث قرارگاه نزاچا در جنوب در عملیات نصر (کرخه کور) از تاریخ ۵۹/۱۰/۱۵ تا تاریخ ۵۹/۱۰/۲۴

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۱*	۱۷۲۰ ۱۰/۱۵	لشکر ۱۶	قرارگاه مقدم نزاچا. برابر گزارش تیپ ۲ لشکر ۹۲ دشمن از رودخانه نیسان به سوی هویزه در حال حرکت هستند.	دستور دهید فوری تیپ ۲ حرکت کند و جلوی پیشروی دشمن را سد نماید.
۲	۱۸۰۳ //	لشکر ۱۶	دشمن ۷ قبضه توپ بزرگ با وسایل کامل و تعداد زیادی تانک، گریدر، و بلدوزر و آشپزخانه صحرایی و خودرو مختلف جا گذاشته است.	به نزاچا در تهران گزارش شد.
۳	۱۸۳۰ //	ق ت نزاچا در جنوب	لشکر ۱۶. با تقدیر فراوان از کلیه پرسنل آن لشکر به خصوص رهبری فرمانده لشکر دستور فرمایید تدابیر لازم برای خنثی کردن هرگونه حمله متقابله دشمن از محور موازی کرخه کور و محور یزدنو - هویزه و محور بستان - سوسنگرد و هویزه به عمل آید. لشکر تجدید سازمان کند آماده ادامه حمله بنا به دستور باشد. هرگونه پیشنهاد برای تقدیر از پرسنل فداکار گزارش گردد تا اقدام شود.	
۴	۱۸۳۰ //	ق ت نزاچا در جنوب	ف لشکر ۹۲. با تقدیر فراوان از تلاش روز جاری مواضع اشغالی را مستحکم و در محل تجدید سازمان و آماده	

*. به نظر می‌آید سوابق مربوط به حوادث قبل از ساعت ۱۷۲۰ یا در دسترس نویسنده نبوده و یا برای درج در کتاب انتخاب ننموده است. (ویراستار)

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			عملیات بنا به دستور باشید.	
۵	۱۹۲۰ //	لشکر ۱۶	یگان‌های تابعه. برابر اطلاع، فردا بعد از تجدید سازمان تک مجدد را شروع خواهیم کرد.	
۶	۱۹۳۰ ۱۰/۱۵	ق. م. ج	لشکر ۱۶. همان‌طور که ابلاغ شد ادامه حمله پس از اطمینان از خنثی شدن تهدید دشمن از غرب سوسنگرد بایستی اجرا شود. لذا آماده باشید پس از اطمینان یاد شده تک را بنا به دستور اجرا نمایید.	از راهنمایی آن فرماندهی با کمک خداوند و شهادت و شجاعت پرسنل لشکر ۱۶ زرهی دشمن را از ایران بیرون خواهیم نمود.
۷	۲۲۲۰ //	لشکر ۱۶	برابر گزارش تیپ ۳ در ساعت ۱۷۰۰ روز جاری تلفات وارده به دشمن به شرح زیر می‌باشد: الف- تلفات پرسنلی دشمن: (۱) اسیر حدود ۲۰۰ نفر که توسط سپاه پاسداران و نیروی خودی تخلیه گردید. (۲) زخمی ۴۵ نفر (۳) کشته ۲۰۰ نفر ب- ضایعات لجستیکی به دشمن:	

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۳۱۷

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
	<p>(۱) تانک حدود ۴۵ دستگاه (۲) خودرو حدود ۳۵ دستگاه (۳) موشک میلان ۱۵ عدد (۴) هلی کوپتر ۳ فروند پ- اغتنامی (۱) جیپ ۲۰ دستگاه (۲) خودرو چرخ‌دار ۴۵ دستگاه (۳) نفربر پی‌ام‌پی ۱ ۱۰ دستگاه (۴) مهمات مقدار زیاد و وسایل انفرادی و جنگ‌افزار حدود ۲ تیپ دشمن در منطقه منهدم شد.</p>			
	<p>لشکر ۱۶: دستور دهید شناسایی هوایی و زمینی از جناحین و عقب لشکر به عمل آید. به خصوص در سمت جفیر - الغفار از پاک بودن منطقه اطمینان حاصل و غرب جاده سوسنگرد اهواز تا رودخانه نیسان تأمین شود تا تدابیر لازم برای ادامه عملیات اتخاذ گردد.</p>	ق.م.ج	۵۹/۱۰/۱۶ ۰۹۳۰	۸
	<p>لشکر ۱۶. برابر مشاهده خلبانان در آبادی‌های ام‌الغفار و</p>	ق.م.ج	// ۰۹۳۵	۹

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			ام‌الفصیح یگان‌های دشمن مستقر شده‌اند و پاسگاه جدید طلایه پایگاه موشک سام بوده که هواپیماهای خودی را مورد هدف قرار داده است. آماده باشید حمله متقابله دشمن را از جنوب به شمال یا از شرق به غرب خنثی سازید.	
۱۰	۰۹۳۵ //	لشکر ۱۶	برابر گزارش تیپ ۱ تلفات دشمن به شرح زیر می‌باشد: ۱- کشته ۸۵ نفر ۲- اسیر ۳۰۰ نفر ۳- وسایل از کار افتاده و اغتنامی زیاد.	
۱۱	۱۱۲۵ ۱۰/۱۶	ق.م.ج	لشکر ۹۲: برابر گزارش تیپ ۱ آن لشکر، دشمن در محور خرمشهر در حال عقب‌نشینی است. به نیروی هوایی و هوانیروز دستور داده شد دشمن را نابود سازد. دستور فرمایید با آتش توپخانه جاده حمید اهواز را زیر آتش قرار داده شود و چنانچه وضعیت برای حرکت یگان‌های مانوری سمت جاده مناسب است به سمت ایستگاه حمید تک نمایید و نتیجه را فوراً گزارش کنید.	
۱۲	۱۱۳۰ //	ق.م.ج	لشکر ۱۶. طبق اطلاع دشمن در امتداد جاده جنوبی کرخه کور	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			آرایش گرفته است. حوالی مختصات ۵۰۶۷ نیروی متراکم دشمن مشاهده شده است. دستور فرمایید با آتش توپخانه شدیداً دشمن سرکوب شود.	
۱۳	۱۸۰۰ //	ق.م.ج	لشکر ۱۶. طبق اطلاع واصله عناصری از دشمن به سمت شرق جاده جنوبی کرخه کور محل استقرار لشکر ۱۶ حرکت کرده‌اند. شبانه تدابیر دفاعی لازم در کرخه کورا اتخاذ و در مقابل تلاش دشمن سرسختانه دفاع نمایید و تیپ ۲ لشکر ۹۲ در صورت امکان مواضع پدافندی قبلی خود را اشغال نمایند.	لشکر در شمال رودخانه کرخه کور حالت پدافندی اتخاذ، فردا صبح لشکر احتیاج به پشتیبانی هوایی و هوانیروز دارد.
۱۴	۱۸۱۰ //	لشکر ۱۶	تیپ‌ها. نیروهای دکتر چمران قصد دارند از منطقه وسایل اغتنامی را تخلیه نمایند و به نامبردگان اطلاع داده شد که با فرماندهان تیپ‌ها هم‌آهنگی نمایند.	
۱۵	۱۸۱۰ ۱۰/۱۶	ق.م.ج	ستاد عملیاتی نا منظم نظر به اینکه سپاه پاسداران مستقر در منطقه زیر امر لشکر ۱۶ با توجه به شرایط حاد امروز منطقه نیاز به موشک تاو دارد، دستور فرمایید ۱۵۵ عدد موشک تاو در اختیار نمایند	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			سپاه پاسداران برادر احمدی پور قرار دهند.	
۱۶	//	ق. م. ج	لشکر ۱۶ دستور فرمایید: ۱- محل استقرار تیپ‌های ۱ و ۲ را به طور دقیق اعلام فرمایند تا ترتیب پشتیبانی هوایی داده شود. ۲- مشکلات لشکر را در زمینه سوخت و مهمات گزارش فرمایید. ۳- تلفات و ضایعات روزهای ۱۵ و ۱۶ را به طور کلی اعلام فرمایند. ۴- اگر چنانچه وسایل به جا مانده عراقی در جنوب کرخه کور مجدداً در کنترل عراقی‌ها قرار گرفته است، برادران سپاه که زیر امر هستند به فرماندهی لشکر مراجعه و راهنمایی کنید تا منهدم نمایند. سرهنگ حسینی ۵- تخلیه و جمع‌آوری توپ‌های ۱۳۰ مم عراقی توصیه می‌گردد.	
۱۷	//	ق. م. ج	لشکر ۱۶: از ساعت ۰۷:۰۰ صبح روز ۱۰/۱۷ تا ساعت ۱۰:۰۰ همان روز مسئولیت حفاظت از لشکر ۱۶ به عهده هوانیروز از	

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
	<p>ساعت ۱۰۰۰ تا آغاز تاریکی با نیروی هوایی خواهد بود. آتش توپخانه را با پروازهای هلی کوپتر و هواپیما هم‌آهنگ نمایید. ضمناً هواپیماهای خودی در ارتفاعات الله‌اکبر و ارتفاع ۱۰۰۰ پا پرواز خواهند کرد. سرتیپ فلاحی</p>			
<p>بازگشت به ۳۰۰۱/۳ - ۵۹/۱۰/۷ قرارگاه دزفول درباره درخواست تقویت تیپ ۸۴ پیاده</p>	<p>تیپ ۸۴. به تیپ ابلاغ نمایند که در مناسب‌ترین مواضع پدافندی پدافند نماید. در شریط فعلی امکان واگذاری گردان‌های یاد شده مقدور نیست. سرهنگ حسینی</p>	<p>ق. م. ج</p>	<p>۵۹/۱۰/۱۷</p>	<p>۱۸</p>
	<p>به سرهنگ لطفی فرمانده لشکر ۱۶ زرهی بسمه تعالی - ارتشی که کادر فرماندهی و افسران و درجه‌داران و سربازانش روحیه استقامت دارند پیروز است. حضور در جبهه‌ها و ملاحظه کار و تلاش و فداکاری شما و ستون فقرات ارتش که همان فرماندهان از بالاترین رده تا پایین‌ترین رده و ایمان و دانش آنهاست برای اینجانب تردید باقی نگذاشته است که شما شکست ناپذیر هستید. انتظارم این است که در این روزهای حساس تاریخ ایران آنچه لازم فداکاری است به عمل آورید و با استقامت تمام، دشمن را در</p>	<p>رئیس جمهور</p>	<p>۵۹/۱۰/۱۷</p>	<p>۱۹</p>

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
	<p>هم بکوبید. افسران، درجه‌داران و سربازان پیروزی به دست آمده را کامل کنید. دشمن را محکم بزنید از ایمان و وطن خود با قدرت دفاع کنید. سراسر ایران چشم به انتظار فداکاری و عمل قهرمانی شما است. اسلام و ایران از شما زندگی می‌یابند. همان‌طوری‌که برخاسته‌اید بایستید و بجنگید. ما یا باید بجنگیم و یا بگندیم. تصمیم گرفته‌ایم بجنگیم و زندگی را از میدان خطر به چنگ آوریم. آماده شوید با شکیبایی و استقامت آماده شوید دشمن را به عقب برانید. خداوند یار و مددکار شما باشد. این پیام را به عموم افراد تحت فرماندهی خود ابلاغ نمایید. امضاء . ابوالحسن بنی صدر</p>			
	<p>لشکر ۱۶. دستور این بوده است که در شمال کرخه کور دفاع کنید و گزارش دیروز لشکر هم موید همین بوده و بر این مبنا طرح پشتیبانی هوایی تهیه شد. دستور دهید علت تغییر موضع به جنوب کرخه کور را گزارش نمایند. ضمناً مواظب</p>	ق. م. ج	۵۹/۱۰/۱۷	۲۱

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			باشید دشمن از شرق مواضع کنونی لشکر به شمال کرخه کور حرکت نکند و مواضع جنوب لشکر را دور نزند. سرهنگ حسینی	
۲۲	۵۹/۱۰/۱۷	لشکر ۱۶	ق. م. ج - چون در عملیات دیروز احتیاط لشکر به کار برده شده دستور فرمایند سریعاً یک یگان جهت احتیاط این لشکر اعزام گردد. ترجیحاً تیپ ۲ این لشکر که در دزفول است. ف لشکر ۱۶	
۲۳	۵۹/۱۰/۱۷	ق. م. ج	لشکر ۱۶. انتقال تیپ ۲ آن لشکر از دزفول به اهواز در مدت زمان کوتاه مقدور نیست. ضمناً فعلاً طرحی برای ادامه تک تهیه نشده است. با یگان‌های موجود در کرانه کرخه کور می‌توان به سادگی پدافند کرد. مناسب‌ترین مواضع پدافندی در شمال یا جنوب کرخه کور انتخاب و اشغال و پدافند نمایند. یک تیپ ترجیحاً تیپ ۲ لشکر ۹۲ را در احتیاط نگه دارید. سرهنگ حسینی	
۲۴	//	افسر توپخانه	ق. م. ج. توپخانه به شدت مشغول کوبیدن مواضع دشمن هستند. هلی‌کوپترها هم به تناوب وارد نبرد می‌شوند. فعلاً	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			وضعیت خوب می باشد.	سرهنگ افرائی
۲۵	۱۰۰۰ //	لشکر ۱۶	ق. م. ج - برابر اطلاع رسیده هم اکنون تعداد ۹۵ دستگاه تانک دشمن در ۳ کیلومتری مشرفه مستقر و از طریق سابله تقویت می شود. به نظر می رسد قصد عبور از رودخانه نیسان را در مشرفه دارد و گروه پاسداران در آن نقطه به استعداد ۶۰ نفر با سلاح های کالیبر کوچک مقاومت لازم را ندارند. ف لشکر ۱۶	
۲۶	۱۰/۱۷ ۱۰۰۰	ق. م. ج	لشکر ۱۶. به گردان ۱۴۸ مشهد دستور داده شد یک دسته تانک به آبادی مشرفه اعزام کند و سپاه پاسداران مستقر در محل یاد شده را تقویت نمایند. سرهنگ حسینی	
۲۷	۱۱۰۰ //	ق. م. ج	لشکر ۱۶. طبق امر فرماندهی کل قوا حمله متقابل دشمن را دفع کنید. حداکثر تلفات را به دشمن وارد ساخته، مواضع کنونی را حفظ کنید. به یاری خداوند پیروزی نهایی با ما است. فرماندهی کل قوا بعدازظهر به منطقه لشکر خواهند آمد. مراقب عملیات فریبنده دشمن باشید، به دام کشیده نشوید. اگر پرچم سفید به وسیله دشمن بالا رفت با مراقبت	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			پرسنل دشمن را در مواضع دور از خودی خلع سلاح کنید. سرهنگ حسینی	
۲۸	// //	لشکر ۱۶	ق. م. ج - برابر اطلاع واصله دشمن در جنوب کرخه کور تقاضای مهمات و سوخت نموده است و در پاسخ گفته شده مقاومت کنید. کمک خواهد رسید. ف لشکر ۱۶	
۲۹	۱۰/۱۷ ۱۱۲۵	ق. م. ج	لشکر ۱۶ - دشمن ممکن است پیام‌های فریبنده بفرستد. به هیچ وجه به پیام‌های دشمن مربوط به مهمات و سایر مسائل حساس اعتماد نکنید. لشکر به مبنای تدبیر دفاعی خود عملیات را هدایت نماید. سرهنگ حسینی	
۳۰	۵۹/۱۰/۱۷	ق. م. ج	لشکر ۱۶ - با وجود اینکه از نظر مهمات محدودیتی وجود ندارد ولی دستور فرمایند در مصرف مهمات تدابیری اتخاذ شود که غیر ضروری مصرف نگردد. سرهنگ حسینی	
۳۱	// ۱۱۴۰	لشکر ۱۶	ق. م. ج - از جنوب هویزه به طرف مشرق و جنوب کرخه کور ۳ تیپ در خط دفاع می‌کند. وضع بسیار خوب است. حمله دشمن دفع شده. تیپ ۱ جلو رفته، تیپ ۲ وضعش خوب شده و منتظر دستور هستیم به طرف مشرفه ۲۵	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			کیلومتری پوشش شده است. ف لشکر ۱۶	
۳۲	۱۱۵۵ //	ق. م. ج	لشکر ۱۶ مواضع پدافندی موجود را مستحکم کنید. فعلاً هیچگونه پیشروی طرح ریزی نشده است. فقط دفاع مستحکم در شمال یا جنوب کرخه کور مأموریت لشکر می باشد. سرهنگ حسینی	
۳۳	۱۲۰۰ ۱۰/۱۷	لشکر ۱۶	ق. م. ج - تا ساعت ۱۱ روز ۵۹/۱۰/۱۷ وسایل و تجهیزات انفرادی ذیل، اغتنامی دشمن از منطقه عملیات به پشتیبانی لشکر تخلیه شده است: کانکس بنز چادر دار یک دستگاه خودرو باری ۸ دستگاه آمبولانس بنز ۲ دستگاه جیپ ۱۰۶ با تفنگ مربوطه یک دستگاه ذیل یک دستگاه مقدار زیادی مهمات	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۳۴	۱۱۵۰ //	لشکر ۱۶	ق.م.ج - ۲ فروند میگ عراقی شهر سوسنگرد را مورد هدف قرار داده‌اند.	ف لشکر ۱۶
۳۵	۱۳۳۰ //	لشکر ۱۶	ق.م.ج - از غرب به شرق رودخانه کرخه کور تعدادی تانک دشمن در حرکت است. کمک هوایی بفرستید.	ف لشکر ۱۶
۳۶	۱۳۴۵ ۱۰/۱۷	لشکر ۱۶	ق.م.ج - در ساعت ۱۳۴۵ ۳ فروند هلی کوپتر به وسیله یگان‌های خودی سرنگون گردید.	ف لشکر ۱۶
۳۷	//	افسر توپخانه	یک نفر تعمیرکار بست لوله‌های کاتیوشا با هلی کوپتر به طراح یک اعزام شود.	سرهنگ افراپی
۳۸	۱۴۳۵ //	ق.م.ج	لشکر ۱۶ - طبق اطلاع عناصری از دشمن از رودخانه نیسان در حال عبور می‌باشند. دستور دهید یک یگان از احتیاط لشکر که به هویزه نزدیک‌تر است به منطقه اعزام و تهدید را خنثی نماید. ضمناً یگان سوار زرهی با موشک تاو مناسب‌تر است.	سرهنگ حسینی
۳۹	۱۴۳۵ //	لشکر ۱۶	ق.م.ج - جهت انهدام تانک‌های در حال پیشروی از مشرفه به طرف سوسنگرد فوراً هلی کوپتر اعزام دارید. پاسخ: هواپیما اعزام گردید.	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۴۰	//	لشکر ۱۶	ق.م.ج - در ساعت ۱۲۱۰ یک فروند میگ عراقی توسط گردان ۳۸۲ توپخانه سرنگون شده است.	
۴۱	۱۴۵۵ ۱۰/۱۷	لشکر ۱۶	ق.م.ج - لشکر احتیاط سوار زرهی ندارد و به سختی در مواضع خود مقاومت می‌کند. برای از بین بردن تانک‌های دشمن در منطقه مشرفه هلی‌کوپتر اعزام شده است. برداشت از خط مقدم پدافندی مشکل است. ف لشکر ۱۶	
۴۲	// ۱۴۵۵	ق.م.ج	لشکر ۱۶ - در حال حاضر اعزام یگان دیگری به منطقه سوسنگرد مقدور نیست. لشکر ۱۶ گردان ۱۴۸ پیاده تقویت شده و یک گروهان ۱۰۰ را مانند قبل زیر امر تیپ ۲ لشکر ۹۲ در زیر امر بگیرد و از منطقه پدافند نماید. افسری از ستاد لشکر ۱۶ زرهی به منطقه هوپزه اعزام شود. کاربرد یگان ۱۴۸ پیاده را هم‌آهنگ سازد. سرهنگ حسینی	
۴۳	//	ق.م.ج	لشکر ۱۶ - عبور دشمن از رودخانه نیسان در حوالی مشرفه تأیید شده. همان‌گونه که دستور داده شده با تیپ ۲ لشکر ۹۲ که در منطقه بوده است جلو پیشروی دشمن را در غرب جاده سوسنگرد هوپزه سد نمایید. کلیه یگان‌های موجود در	

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
	سوسنگرد را زیر امر بگیرید. سرهنگ حسینی			
	<p>۱- برابر گزارش برادران پاسداران تعداد ۱۰۰ دستگاه تانک دشمن در آبادی داغره به فاصله ۹ کیلومتری هویزه وارد و اهالی در حال ترک آبادی‌ها می‌باشند.</p> <p>۲- برابر گزارش تیپ ۲ لشکر ۹۲ یک ستون تانک دشمن به فاصله ۵ کیلومتری از جنوب شرقی به شمال غربی و به سمت هویزه در حال حرکت است.</p> <p>۳- ۲ فروند میگ دشمن در ساعت ۱۶۲۵ جنوب پادگان حمید را مورد هدف قرار داد که یک فروند آن مورد هدف آتش توپخانه خودی قرار گرفت و سقوط نمود.</p> <p>ف لشکر ۱۶</p>	لشکر ۱۶	۱۶۲۵ ۱۰/۱۷	۴۴
	<p>لشکر ۱۶ - بازگشت به ۱۷ سیار. فرماندهی کل قوا در منطقه هستند. در صورتی که مقدور است کسب تکلیف کنید. اگر دسترسی نیست تلاش کنید تا تاریکی شب مقاومت کنید. چنانچه ادامه امکان مقاومت وجود نداشته باشد پس از تاریکی شب در جاده سوسنگرد اهواز به کرانه شمالی</p>	ق. م. ج	//	۴۵

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
	<p>رودخانه کرخه کور با آرایش مرتب عقب‌نشینی کنید و در مواضع مناسب در شمال رودخانه کرخه کور نیروی دشمن را سد نمایید. گردان ۱۴۸ پیاده و گروهان ۱۰۰ را نیز آگاه و با طرح هم‌آهنگ سازید. سرهنگ حسینی</p>			
<p>پاسخ فرماندهی لشکر در جریان کلی وضعیت هستند. فعلاً ارسال نیروهای کمکی مقدور نیست. شاید تا فردا یگانی اعزام شود. مواضع پدافندی شمال کرخه کور را با یگان‌های موجود حفظ کنید. سرهنگ حسینی</p>	<p>ق.م. ج برابر گزارش تیپ ۳ باقیمانده تانک‌های تیپ، ۵ دستگاه می‌باشد. تلفات و ضایعات در روز جاری قابل توجه بوده و تقاضای نیروی کمکی دارد. ف لشکر ۱۶</p>	<p>لشکر ۱۶</p>	<p>۱۷۰۰ ۱۰/۱۷</p>	<p>۴۶</p>
	<p>ق.م. ج - من در منطقه مقاومت خواهم کرد. هیچ نگران نباشید. پس از تاریکی مواضع مناسبی را انتخاب و اشغال می‌کنم. تماس و هم‌آهنگی با گردان ۱۴۸ پیاده و گروهان ۱۰۰ برایم مقدور نیست. ف لشکر ۱۶</p>	<p>لشکر ۱۶</p>	<p>// ۱۶۳۰</p>	<p>۴۷</p>
	<p>ف لشکر ۱۶- با توجه به تهدید از غرب و جنوب دستور</p>	<p>ق.م. ج</p>	<p>// ۱۸۲۵</p>	<p>۴۸</p>

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			فرمایید طرح پدافندی به شکل ال تهیه، تیپ ۲ لشکر ۹۲ با زیر امر گرفتن گردان ۱۴۸ و سایر یگان‌ها در شاخه سمت غرب و بقیه عناصر به سمت جنوب در شمال کرخه کور پدافند نمایید.	
۴۹	۱۰/۱۷ ۱۸۳۰	ق.م.ج	لشکر ۱۶. دستور فرمایید در صورت امکان جنوب کرخه کور مین‌گذاری شود. اگر هم میدان مین ممکن نبود هرچقدر مین موجود است در منطقه کاشته شود. سرهنگ حسینی	
۵۰	// ۱۸۴۰	ق.م.ج	گردان ۱۴۸ - طبق اطلاع، دشمن ممکن است در جنوب شهر سوسنگرد بر روی رودخانه مالکیه در حوالی ساریه پل احداث کند. یک گروهان از گردان ۱۴۸ با تعدادی تانک و همکاری پاسداران منطقه یاد شده را پوشش کند و از احداث پل دشمن جلوگیری کنند. سرهنگ حسینی	
۵۱	// ۲۰۵۵	ق.م.ج	ف لشکر ۱۶. سپاه پاسداران مستقر در منطقه سوسنگرد هویزه از عبور یگان‌های دشمن اظهار بی‌اطلاعی می‌نمایند. دستور فرمایید بدون تأخیر رئیس رکن دوم تیپ ۲ لشکر ۹۲	

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
	در مسیر هویزه - شیخ خزعلی - مشرفه اعزام و چگونگی عبور یگان‌های دشمن را بررسی نماید. در صورت تأیید عبور طرح ابلاغی اجرا گردد. سرهنگ حسینی			
	لشکر ۲۱ و ۱۶ و تیپ ۸۴ و تیپ ۵۵ و لشکر ۹۲ برابر اعلام لشکر ۲۱ یگان‌های لشکر ۱۰ زرهی دشمن از سه‌راهی قهوه‌خانه به طرف پای پل کرخه نادری تک نموده. دستور فرمایید با حداکثر امکانات و هوشیاری کامل اقدامات لازم به عمل آید.	ق.م.ج	۵۹/۱۰/۱۷	۵۲
	ف یگان ترابری - دستور فرمایید ۱۰ دستگاه تانکر ماز و ۴ دستگاه بنز کمرشکن در شب جاری به دزفول اعزام شود تا ۱۰ دستگاه تانک و ۴ دستگاه لودر از تیپ ۲ لشکر ۱۶ را به سوسنگرد حمل و لشکر تحویل شود. اجرای امر فوریت دارد. ضمناً ۷ دستگاه ماز نیز به تعمیرگاه لشکر ۹۲ اعزام تا تعدادی تانک چیفتن حاضر به کار در تعمیرگاه آن لشکر به سوسنگرد حمل گردد. سرهنگ حسینی	ق.م.ج	۵۹/۱۰/۱۷	۵۳
	ق.م.ج - من همان مواضعی که منظور است اشغال نمودم	لشکر ۱۶	۱۰/۱۸ ۰۸۴۵	۵۴

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			هر چی هواپیما و کمک خواستم نرسیده. با تدبیر و شهامت کامل پرسنل به مقاومت ادامه می‌دهند. ف لشکر ۱۶	
۵۵	۱۰۴۵ ۱۰/۱۸	ق.م.ج	لشکر ۱۶ - از تعقیب دشمن در صورت عقب‌نشینی تا دستور ثانوی خودداری کنید و مواضع خودتان را حفظ کنید و مواظب جناح راست خودی باشید.	
۵۶	۱۲۴۰ //	گردان ۱۴۸	ف لشکر ۱۶ - دستور دهید کلیه تانک‌های ام-۴۷ زیر امر آن گردان فوراً در اختیار لشکر ۱۶ قرار گیرد. اجرای امر فوریت دارد و عدم اجرا مستوجب مسئولیت شدید خواهد بود. ف گردان ۱۴۸	
۵۷	۱۳۴۰ //	ق.م.ج	لشکر ۹۲ - دستور دهید یک گروهان تانک حداقل ۱۲ دستگاه تانک گردان ۲۹۱ به کرانه شرقی رودخانه کارون تغییر مکان کند. تغییر مکان در پوشش و اختفاء انجام گیرد. سرهنگ حسینی	
۵۸	۱۴۲۵ //	لشکر ۱۶	ق.م.ج - فشار حملات دشمن در جنوب کرخه کور بیشتر از حد اندازه است. ف لشکر ۱۶	
۵۹	۱۵۰۰ //	ق.م.ج	در صورت امکان تا تاریکی شب مقاومت کنید و با شروع	

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
	تاریکی به شمال رودخانه کرخه کور عقب‌نشینی کنید و در مناسب‌ترین مواضع موجود مستقر شوید. چنانچه خطر جدی بود هیچ امکان برای مقاومت باقی نماند. گزارش کنید تا تصمیم گرفته شود. سرهنگ حسینی			
	لشکر ۱۶ - دستور فرمایید هنگام عقب‌نشینی به شمال کرخه کور کلیه پل‌ها تخریب شود. حتی‌المقدور کرانه‌های رودخانه مین‌گذاری گردد. سرهنگ حسینی	ق.م.ج	۱۵۳۰ ۱۰/۱۸	۶۰
	لشکر ۹۲ - دستور فرمایید در شب جاری باقیمانده عناصر گروه رزمی ۲۹۱ تانک به شرق رودخانه کارون تغییر مکان دهد. گردان ۲۸۳ سوار زرهی بنا به صلاح‌دید فرماندهی لشکر در مواضع مستقر شود و پل‌احداثی جمع‌آوری گردد حداقل یک دسته تانک از گردان ۲۹۱ تانک در کرانه شرقی رودخانه کارون در محل احداث پل مواضع مناسب بگیرد و از استفاده احتمالی دشمن از محل پل و نزدیک شدن دشمن به کرانه غربی رودخانه جلوگیری نماید. سرهنگ حسینی	ق.م.ج	// ۲۰۳۰	۶۱

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
۶۲	۲۰۳۰ //	ق.م. ج	لشکر ۱۶ - همان گونه که ابلاغ گردید یک گروهان تانک ام-۴۷ از گردان ۲۹۱ به آن لشکر اعزام و زیر امر آن لشکر قرار می‌گیرد. گروهان مزبور ابتدا در حوالی حمیدیه مستقر و به عنوان احتیاط لشکر به کار برید. سرهنگ حسینی	
۶۳	۵۹/۱۰/۱۸	لشکر ۹۲	ق.م. ج - برابر گزارش افسر تطبیق آتش منطقه سوسنگرد در جاده بستان سوسنگرد یک ستون نظامی با چراغ روشن در حال حرکت است. به توپخانه دستور داده شد با اجرای آتش نسبت به انهدام ستون دشمن اقدام نماید. سرهنگ حسینی	
۶۴	۱۰/۱۹	ق.م. ج	لشکر ۱۶ - به تیپ ۲ لشکر ۹۲ هیچ تانکی داده نشود. ۱۰ دستگاه تانک چیفتن اعزامی از دزفول به تیپ ۲ داده شود و ۱۰ دستگاه تانک ام-۴۷ گردان ۱۴۸ به تیپ ۱ داده شود. یک گروهان ام-۴۷ اعزامی از گردان ۲۹۱ تانک در احتیاط گذاشته شود. سرهنگ حسینی	
۶۵	//	ف لشکر ۱۶	ق.م. ج - تعداد ۵ دستگاه تانک از ۱۲ دستگاه رسید که یکی راننده ندارد و یکی خراب است. مقرر فرمایید ۱۰ دستگاه از	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			تانک‌های تیپ ۲ را فوراً اعزام تا من بتوانم به جلو بروم. ف لشکر ۱۶	
۶۶	۱۰۰۰ //	لشکر ۱۶	ق.م.ج - با توجه به اینکه تا کنون ۱۵ دستگاه تانک این لشکر زیر امر گرفته چنانچه نیروی کمکی مؤثر به لشکر ۱۶ نشود، منطقه پدافندی این لشکر سقوط خواهد کرد، زیرا وسیله جنگنده ناچیزی برای لشکر باقی مانده است که قادر به انجام مأموریت واگذاری نمی‌باشد. ف لشکر ۱۶	
۶۷	۱۰۱۹ //	ق.م.ج	لشکر ۱۶ - در شرایط موجود تغییر مکان تیپ ۲ آن لشکر از دزفول به اهواز مقدور نمی‌باشد. دستور فرمایید طرح پدافندی به نحوی تهیه شود که با حداکثر تلاش محور حمیدیه سوسنگرد حفظ شود. سرهنگ حسینی	
۶۸	۱۱۰۰ //	ق.م.ج	لشکر ۱۶ - طبق اطلاع، دشمن از جاده فردوس در کرانه کرخه کور به گلبهار در کنار جاده سوسنگرد در حرکت است. دستور فرمایید با کلیه توانایی، جلو دشمن سد و از قطع شدن جاده سوسنگرد و محاصره شدن لشکر جلوگیری شود.	

اقدامات انجام شده	شرح پیام	یگان	گروه تاریخ و زمان	ردیف
	<p>ق.م.ج - برابر مشاهدات خلبان: ۱- در جنوب شرقی کرخه کور توپخانه دشمن مستقر است. ۲- ضد هوایی دشمن در سعدون حمودی دیده شده و در شرق کرخه کور قوای دشمن دیده نشده و لیکن در وسط کرخه کور نیروهای دشمن در حال حرکت دیده شده‌اند. ف لشکر ۱۶</p>	لشکر ۱۶	// ۱۳۳۰	۶۹
<p>دستور فرمایید ظرف روز جاری باقیمانده گردان ۲۵۲ سوار زرهی لشکر ۱۶ به اهواز تغییر مکان کند و در منطقه سوسنگرد زیر امر لشکر ۱۶ قرار گیرد.</p>	<p>ق.م.ج - نیروهای لازم جهت پدافند در منطقه موجود نیست. این لشکر حداکثر تلاش خود را به کار برده و می‌برد تا آخرین نفس مقاومت خواهند نمود. استعداد گروهان‌های سوار زرهی به حداقل رسیده و حالت رزمی خود را از دست داده‌اند. مقرر فرمایید باقیمانده گردان سوار زرهی را زیر امر این لشکر قرار دهند تا به عنوان نیروی پوشش در کرانه شمالی کرخه کور مستقر شود.</p>	لشکر ۱۶	// ۱۳۳۵	۷۰
	<p>ق.م.ج - در حال حاضر تیپ ۱ دارای ۷ دستگاه تانک و تیپ ۳ دارای ۲ دستگاه تانک می‌باشد و ۵ دستگاه تانک از دزفول رسیده که بدون خدمه می‌باشد و یکی هم تعمیری است و از</p>	لشکر ۱۶	۱۰/۱۹ ۱۵۰۰	۷۱

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			یک گروهان ام-۴۷ اعزامی از گردان ۲۹۱ تانک فقط ۶ دستگاه تاکنون به تیپ ۳ تحویل شده است. با توجه به مراتب فوق لشکر فقط ۲۰ دستگاه تانک دارد که تعدادی از آنها نیز خدمه ندارند. مقرر فرمایید نسبت به تأمین نیرو اقدام نمایند. ف لشکر ۱۶	
۷۲	۱۷۱۵ //	ق. م. ج	ف لشکر ۹۲ - دستور دهید ظرف ۴۸ ساعت یک دستگاه پل شناور پی‌ام‌پی به روی رودخانه کرخه در حوالی آبادی جرگه سید علی به وسیله گروهان پل آن لشکر برقرار شود که برای پشتیبانی تیپ ۲ و لشکر ۱۶ مورد استفاده قرار گیرد. سرهنگ حسینی	
۷۳	۱۰/۱۹	لشکر ۹۲	ق. م. ج - استدعا می‌گردد یک دسته تانک از گردان ۲۹۱ جهت تقویت گردان ۲۸۳ زیر امر این لشکر باقی بماند.	موافقت می‌شود ابلاغ شود.
۷۴	//	ق. م. ج	مدارک مشروحه زیر وسیله لشکر ۱۶ از دشمن به دست آمد که به نزاجا در اهواز فرستاده شده که به نزاجا در دزفول ارسال می‌شود. ۱- نقشه ۵ برگ ۲- پرونده مقداری ۳- دفاتر ۵۳ جلد ۴- اوراق مقداری ۵- صورت ریز تعدادی ۳۵۵ نفر اسیر	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			عراقی ۶- تعداد ۳۰ برگ بازجویی انجام شده ۷- تعداد ۳۷ برگ کارت هویت ۸- تعداد ۸ عدد ساعت ۹- مبلغ ۲۴۸۳ دینار عراقی سرهنگ حسینی	
۷۵	//	لشکر ۱۶	ق.م. ج - برابر اظهار تیپ ۱، دشمن به ما نزدیک می‌شود و ما به شدت مشغول مبارزه هستیم. ف لشکر ۱۶	
۷۶	۱۰/۲۰	ق.م. ج	لشکر ۱۶ - برابر گزارش خلبان هوانیروز هیچ‌گونه دشمن در شمال کرخه کور دیده نشده. دستور فرمایید مجدداً وضعیت بررسی شود و در صورت لزوم درخواست پشتیبانی هوایی گردد. سرهنگ حسینی	
۷۷	// ۱۰۰۰	لشکر ۱۶	ق.م. ج - تیپ ۱ زرهی غیر از تانک‌های موجود یک گروهان تانک دیگر نیاز مبرم دارد تا بتواند مواضع پدافندی را حفظ کند. مقرر فرمایید سریعاً نسبت به واگذاری گروهان تانک حتی از تیپ ۲ زنجان اوامر مقتضی صادر فرمایند. ف لشکر ۱۶	پاسخ - گردان ۲۹۱ تانک لشکر ۷۷ زیر امر آن لشکر قرار داده شده و گروهان دیگر قریباً اعزام می‌گردد. دستور فرمایید با فرمانده گروهان یاد شده در جبهه فارسیات تماس بگیرند و ترتیب حمل سریع تانک‌ها را به

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
				منطقه سوسنگرد بدهند. سرهنگ حسینی
۷۸	//	ق. م. ج	لشکر ۹۲ - دستور فرمایید آتش یگان‌های توپخانه عمل کلی آن لشکر در منطقه دشت آزادگان به محض حمله دشمن به منطقه لشکر ۱۶ زرهی توپخانه آن لشکر را تقویت نماید. سرهنگ حسینی	
۷۹	// ۱۱۵۰	لشکر ۱۶	ق. م. ج - تیپ ۱ زرهی نیز از تانک‌های موجود به یک گروهان تانک دیگر نیاز مبرمی دارد تا بتواند مواضع پدافندی خود را حفظ کند. مقرر فرمایند نسبت به واگذاری گروهان تانک از تیپ ۲ زنجان اوامر مقتضی صادر فرمایند. ف لشکر ۱۶	گروهان تانک از گردان ۲۹۱ اعزام شد.
۸۰	۱۰/۲۰	لشکر ۱۶	ق. م. ج - برابر اطلاع نیروهای دشمن در منطقه مشرفه در حدود یک گروهان تانک برآورد گردیده بود تقویت شده در نظر دارد با زدن پل از روی رودخانه نیسان عبور نماید. ۲- پاسگاه برزگر واقع در غرب جفیر که توسط یک گروهان تانک دشمن حفاظت می‌گردد تقویت شده است.	پاسخ: دستور فرمایید با ۲ گروهان سوار زرهی با همکاری سپاه پاسداران و ژاندارمری سوسنگرد مواضع مناسبی انتخاب و اشغال و از احداث پل

پیام‌ها، دستورات و هدایت عملیات / ۳۴۱

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			۳- چنین به نظر می‌رسد دشمن قصد دارد هویزه را تصرف و جاده هویزه سوسنگرد را تأمین کند و جناح چپ خود را حفاظت نماید. ف لشکر ۱۶	به وسیله دشمن جلوگیری شود. سرهنگ حسینی
۸۱	۰۱۳۵ //	لشکر ۱۶	ق. م. ج - دستور داده شد ۲ گروهان سوار زرهی با هم‌آهنگی ژاندارمری و سپاه پاسداران سوسنگرد تأمین و به وسیله جناح راست لشکر را از سوسنگرد هویزه برقرار سازد. ف لشکر ۱۶	
۸۲	//	ق. م. ج	لشکر ۱۶ - دستور فرمایید در فرصت مناسب قرارگاه تیپ ۳ زرهی و گردان‌هایی که نیاز بیشتری به تجدید سازمان دارند. (حداکثر ۲ گردان) به منطقه عقب لشکر در تپه‌های فولی آباد تغییر مکان کند و با دریافت پرسنل و تجهیزات تجدید سازمان نماید. منطقه پدافندی تا دستور بعدی به تیپ ۱ آن لشکر و تیپ ۲ لشکر ۹۲ واگذار گردد. تاریخ پیشنهادی تغییر مکان تیپ ۳ حداقل ۲۴ ساعت قبل از اجرا به ستاد نراجا گزارش گردد. سرهنگ حسینی	
۸۳	۱۷۳۰ ۱۰/۲۰	لشکر ۱۶	ق. م. ج - با توجه به حجم آتش و موقعیت زمان و مکان	قبل از وارد عمل شدن حجم

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			درگیری استدعا می‌شود دستور فرمایند ۲ گردان ۱۳۰ مم جهت تقویت آتش توپخانه کمک مستقیم در پشتیبانی لشکر قرار دهند. ف لشکر ۱۶	آتش کافی بوده و آتش آن لشکر تقویت گردیده، فعلاً توپخانه اضافی در منطقه موجود نیست.
۸۴	۱۰/۲۱	لشکر ۱۶	ق. م. ج - برابر گزارش گشتی‌های اعزامی، دشمن نقل و انتقالات شدید به طرف هویزه انجام می‌دهند. ف لشکر ۱۶	
۸۵	//	ق. م. ج	لشکر ۱۶ - دستور فرمایند در مقابل مواضع پدافندی میدان مین در حدود مقدرات ایجاد شود فاصله میدان مین تا مواضع خودی حداقل یک کیلومتر باشد.	
۸۶	۱۰/۲۱ ۱۴۳۰	لشکر ۱۶	ق. م. ج - برابر گزارش تیپ ۲ لشکر ۹۲ به استناد گزارش سپاه پاسداران جاده هویزه سوسنگرد به دست دشمن افتاده و تقاضای کمک و تقویت جناح راست نموده است.	
۸۷	۱۰/۲۱ ۱۸۳۰	لشکر ۱۶	ق. م. ج - مقرر فرمایید حداقل یک گروهان تانک از تیپ دوم این لشکر مستقر در دزفول طوری به اهواز حرکت نماید که در سحرگاه روز ۱۰/۲۲ در منطقه سوسنگرد وارد عمل شود. ف لشکر ۱۶	پاسخ: این کار امکان‌پذیر نیست. حداقل ۲۴ ساعت زمان لازم دارد. با مقدرات موجود پیشروی دشمن را با حداکثر تلاش سد

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
				نمایند. سرهنگ حسینی
۸۸	۱۸۵۵ //	لشکر ۱۶	ق. م. ج - عناصر دشمن در مختصات (۳۰-۹۰) به طرف دهکده ساریه در محور هویزه سوسنگرد در حال پیشروی است و با سلاح سنگین تیراندازی می‌نمایند.	پاسخ: در مقابل فشار ددشمن سرسختانه مقاومت کنید و سوسنگرد را حفظ نمایید. چنانچه تهدید قطع جاده اهواز سوسنگرد ایجاد شود جاده را حفظ کنید و دفاع را در مسیر شرقی غربی ادامه دهید و تدابیری اتخاذ کنید که از محاصره شدن یگان‌ها جلوگیری شود. سرهنگ حسینی
۸۹	۱۰/۲۲ ۰۹۳۵	لشکر ۱۶	ق. م. ج - برابر اطلاع عناصری از دشمن که حدود ۱۲ دستگاه تانک برآورد گردیده از کرخه کور عبور و به طرف منطقه طراح حوالی مختصات (۵۱۷۹) در حرکت می‌باشد. چنین به نظر می‌رسد دشمن قصد دارد جاده حمیدیه سوسنگرد را در منطقه کوت مورد تهدید قرار دهد. عناصری	پاسخ: دستور فرمایید یک گردان مکانیزه از تیپ ۳ آن لشکر به جاده طراح اعزام و با جنگ‌افزار آرپی جی و سلاح دیگر محور طراح حمیدیه را تأمین کند. در

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			از دشمن از منطقه جفیر به طرف هویزه در حرکت می‌باشد. به نظر می‌رسد دشمن قصد تصرف سوسنگرد را دارد. ف لشکر ۱۶	محور هویزه سوسنگرد با حداکثر توان در مقابل دشمن مقاومت کنید. سرهنگ حسینی
۹۰	۱۰/۲۲ ۱۰۱۵	لشکر ۱۶	ق. م. ج - برابر اطلاع نیروهای دشمن از طرف هویزه به سوسنگرد در حرکت است و در نزدیکی آبادی ساریه واقع در ۷ کیلومتری جنوب سوسنگرد مستقر شده است.	پاسخ: طبق مشاهدات خلبانان هیچ حرکتی از دشمن در جاده هویزه سوسنگرد مشاهده نشده است. سرهنگ حسینی
۹۱	//	لشکر ۱۶	ق. م. ج - اعزام بلدوزر برای لشکر حیاتی است. دستور فرمایند اعزام شود.	پاسخ: ۴ دستگاه ظرف روز جاری اعزام خواهد شد.
۹۲	// ۱۸۴۰	لشکر ۱۶	ق. م. ج - برابر گزارش رسیده یک ستون از تانک دشمن در ساعت ۱۶۳۰ در جنوب کرخه کور واقع در ۶ کیلومتری شرق هویزه مشاهده گردیده است. ف لشکر ۱۶	
۹۳	//	ق. م. ج	ف لشکر ۱۶- در شورای فرماندهان تصمیم گرفته شد که سپاه پاسداران و ژاندارمری در هویزه باقی بماند. ضمن اینکه دشمن در جاده هویزه سوسنگرد آتش مستقیم دارد. ۱- امکانات شما برای شکستن محاصره هویزه چیست و در	

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			چه مدتی این کار انجام می‌شود؟ ۲- با آتش توپخانه بدون انقطاع روی دشمن که جاده را اشغال کرده است آتش نمایند تا موفق به تحکیم هدف نشود. ۳- از فردا صبح نیروی هوایی و هوانیروز بدون وقفه روی محل دشمن کار خواهد کرد. سرهنگ حسینی	
۹۴	۱۰/۲۲	ق.م.ج	لشکر ۱۶- دستور فرمایید در صورت مراجعه عوامل ژاندارمری منطقه سوسنگرد و هویزه، به آنان ابلاغ گردد به هیچ وجه پاسگاه‌های خود را تخلیه ننمایند و با مردم در مقابل دشمن مقاومت کنند. سرهنگ حسینی گیرنده: ناحیه ژاندارمری خوزستان	
۹۵	۱۰/۲۳ ۰۸۳۰	لشکر ۱۶	ق.م.ج ۱- تعداد ۳ دستگاه تانک دشمن در جنوب ساریه کنار جاده سوسنگرد هویزه مستقر و جاده مذکور را کنترل کرده است. ۲- آتش خمپاره‌انداز دشمن به روی مواضع یگان‌های خودی باز و هم اکنون فعالیت دارد. ف لشکر ۱۶	پاسخ- با سلاح سنگین هدف‌های مربوطه شدیداً کوبیده شود. سرهنگ حسینی
۹۶	//	ق.م.ج	لشکر ۱۶- مأموریت لشکر ۱۶ زرهی با کلیه یگان‌های	دستور عملیاتی پدافندی شماره

ردیف	گروه تاریخ و زمان	یگان	شرح پیام	اقدامات انجام شده
			سازمانی و زیر امر موجود دفاع در جنوب جاده سوسنگرد حمیدیه است. تدابیر لازم بر مبنای تحکیم خط دفاعی مورد نظر اتخاذ و اجرا نمایند.	۹ لشکر در تاریخ ۲۴ دی ماه تهیه و منتشر گردید.
۹۷	۱۰/۲۴	لشکر ۱۶	ق.م. ج عناصری از دشمن، مرکب از تانک و نفربر حدود یک گردان برآورد شده در منطقه عنابیه مستقر است و منطقه هویزه و جاده هویزه سوسنگرد را زیر آتش قرار داده است.	

قسمت پنجم

بررسی و تجزیه تحلیل عملیات و نتیجه گیری

۱- ایمان و اعتقاد

الف- عناصر اصلی و کلی جنگ مانند هر عمل فیزیکی دیگر ۲ چیز است. عنصر انسانی و عنصر مادی یا وسیله و ابزار مسلماً در تعیین تقدم این ۲ عنصر، انسان مقدم‌تر است. زیرا انسان بدون وسیله می‌تواند در توان جسمی خود کاری و هر قدر هم جزئی انجام دهد، ولی وسیله و ابزار بدون انسان یعنی هیچ. بنابراین در هر تلاش و کوششی از جمله جنگ عامل اصلی و اولیه انسان است و در موفقیت یا عدم موفقیت هر جنگ و تلاش انسان و انسان‌ها نقش اساسی دارند و اما میزان کارایی انسان‌ها در هر تلاش و فعالیت بستگی کامل به میزان احساس و علاقه و عواطف آنها دارد. قسمتی از این احساس و علاقه و انگیزه نیاز مادی و بقای هستی دارد و قسمتی دیگر احساس غیر مادی است و چه بسا این قسمت از احساس غیرمادی حتی احساس مادی و بقای هستی را در معرض خطر قرار می‌دهد و بر خلاف جهت آن حرکت می‌کند و چون از نوع ویژه خود می‌باشد قابل مقایسه و سنجش با احساس مادی نیست لذا نوع این احساس به معنوی تعبیر و تفسیر می‌گردد.

با توجه به اینکه در جنگ بر خلاف سایر تلاش‌های مادی در یک میدان مبارزه کل هستی انسان جنگیده یعنی زندگی یا مرگ او وارد میدان می‌شود آمادگی روانی برای تصمیم‌گیری در میزان تلاش و مبارزه یا ترک آن به عاملی بستگی دارد که مافوق و ماورای تمام محاسبات و سنجش‌های مادی می‌باشد. آن عامل برای همه انسان‌ها در تمام دوران تاریخ و در میان همه اقوام و ملل به نام ایمان گفته شده و می‌شود و این عامل مؤثرترین انگیزه در نتیجه‌گیری نهایی هرگونه تلاش و کوشش از جمله جنگ است.

انگیزه مادی و فیزیکی هر تلاشی مسلماً نیاز مادی است برای ادامه حیات. اما در این انگیزه هم عامل بسیار مؤثرتری وجود دارد که آن اراده است. ایمان نیروی محرکه اراده است و موفقیت یا عدم موفقیت در برآورد نیازهای مادی نیز بستگی به نیروی محرکه اراده یعنی ایمان دارد. بنابراین در بررسی علل چگونگی به دست آمدن نتیجه نهایی تلاش، عامل ایمان و نیروی محرکه اراده باید در تقدم اول قرار داده شود و در نتیجه‌گیری هیچ تلاشی نمی‌توان این عامل را بی‌تأثیر دانست.

هر قدر دامنه تلاش وسیع تر و عوامل بازدارنده و موانع و مشکلات و خطرات بزرگ تر و قوی تر باشد اثرات ایمان حساس تر می‌گردد و در میدان جنگ که خطیرترین تلاش انسان‌هاست، به اوج عظمت خود می‌رسد. با توجه به این مسأله، نیروی ایمان و اعتقاد در جنگ تحمیلی ایران و عراق نقش حیاتی برای نیروهای رزمنده جمهوری اسلامی ایران بازی می‌کرد. زیرا این جنگ نه تنها جنگی بین ۲ کشور یا ۲ ملت بلکه جنگ بین ۲ ایدئولوژی بود. در یک طرف جنگ ملت ایران با ایدئولوژی انقلابی اسلامی و با تکیه بر هدف نجات کلیه ملل اسلامی از بند سلطه گران خارجی غربی و شرقی در طرف دیگر درست برعکس حکومت و ارتش عراق (نه ملت عراق) با ایدئولوژی متوقف کردن و خنثی کردن ایدئولوژی اسلامی و حفظ منافع سلطه‌گران شرقی و غربی.

قبل از آغاز جنگ، ارتش جمهوری اسلامی ایران به علت درگیری ملت ایران با عوامل بازدارنده انقلاب به حداقل آمادگی رزمی خود رسیده بود. در صورتی که ارتش متجاوز عراق با هدف‌های پلید توسعه طلبی که از زمان روی کار آمدن حزب بعث در عراق در بر داشت، بهترین فرصت را در دوران انقلاب اسلامی ایران به دست آورده بود. به سرعت و شدت خود را تقویت کرده و آماده شده بود در حداقل مدت ممکنه که بنا به ادعای صدام حسین حتی ظرف ۳ روز نیروهای مسلح ایران را تارومار کند و به هدف‌های پلید خود برسد. لذا از نظر نیروی انسانی و مادی، ارتش عراق از هر لحاظ بر ارتش ایران برتری داشت. ولی حکام بعثی عراق از عامل اصلی مؤثر در جنگ یعنی ایمان غافل بودند و همین غفلت آنها سبب اصلی پیروزی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و شکست مفتضحانه همه جانبه سیاسی و نظامی حکومت و ارتش بعث عراق گردید.

ب- در عملیات کرخه کور (نصر) که دومین عملیات آفندی در سطح نسبتاً وسیع انجام می‌شد (اولین عملیات آفندی نیروهای ما به وسیله لشکر ۲۱ پیاده در پای پل کرخه اجرا شد) اثرات تقویت ایمان و تقویت روحیه به نحو بارزی در رزمندگان ما مشاهده گردید. در مقایسه با توان رزمی نیروهای خودی و دشمن برتری همه جانبه (به استثنای ایمان) با دشمن بود. گرچه برابر لیست عده‌ها ما با ۲ لشکر ۱۶ و ۹۲ زرهی به ۲ لشکر ارتش متجاوز

عراق (۵ و ۹ زرهی) حمله می‌کردیم، ولی عملاً جمع کل نیروهای ما شامل عناصر لشکر ۱۶ و ۹۲ زرهی که در این نبرد شرکت داشتند در حدود ۲ تیپ زرهی تقویت شده بود. به عنوان شاهد مثال، تعداد تانک عناصر لشکر ۹۲ زرهی (تیپ ۱ زرهی و گردان تانک ۲۹۱ لشکر ۷۷) جمعاً حدود ۶۰ دستگاه و تعداد تانک عناصر لشکر ۱۶ زرهی شامل تیپ ۱ و ۳ سازمانی لشکر و تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی که زیر امر این لشکر قرار داشت حدود ۱۳۰ دستگاه تانک بود. سایر استعداد رزمی لشکرها نیز به همین نحو بود. در صورتی که فقط عناصر مقدم دشمن در مقابل لشکر ۱۶ زرهی تیپ ۳۵ و ۴۳ لشکر ۹ عراق بود و بیش از تعداد تانک‌های لشکر ۱۶ زرهی تانک داشت و در مواضع بعدی دشمن عناصر لشکر ۵ و ۹ زرهی عراق از شرق هویزه تا پادگان حمید با آرایش دفاع در عمق گسترش داشتند.

این کمبود چشمگیر استعداد رزمی ما را، فقط نیروی ایمان می‌توانست جبران کند. وگرنه از لحاظ محاسبات نظامی که حداقل، نیروی حمله کننده باید مساوی مدافع باشد، ما این حداقل را هم نداشتیم و از نظر محاسبات کلاسیک استعداد فیزیکی رزمی دشمن بیش از ۲ برابر استعداد فیزیکی ما بود. ولی نیروهای ما با همین استعداد کم، در اولین مرحله حمله موفق شدند، تیپ‌های ۳۵ و ۴۳ ارتش عراق را منهدم کنند و بیش از ۸۰۰ نفر از پرسنل آنها را به اسارت بگیرند و اولین گروه اسرای ارتش متجاوز را تقدیم ملت ایران کنند. تنها عامل مؤثر در این موفقیت اولیه، ایمان پرسنل ما به مقدسات دینی و میهنی خود و بی‌ایمانی پرسنل دشمن به هدف‌های غیر انسانی و غیر اسلامی رهبران جنگ‌افروز عراق بود.

در بررسی جریان نبرد و هدایت عملیات، به حوادث بسیار مهم و جالبی برمی‌خوریم که همگی حاکی از ایمان پرسنل ما به مبارزه با دشمن متجاوز و بیرون راندن آنها از میهن اسلامی ما می‌باشد.

از روز دوم عملیات، دشمن برای سد کردن پیشروی نیروهای ما علاوه بر ۲ لشکر موجود، حداقل حدود یک لشکر دیگر را از منطقه دزفول و خرمشهر به جنوب کرخه کور تغییر مکان داد که تیپ ۱۰ زرهی گارد جمهوری از جمله یگان‌های تقویتی دشمن بود که از منطقه دزفول به منطقه هویزه تغییر مکان داده شد. گرچه در غروب روز دوم عملیات تعدادی از پرسنل نیروهای ما در اثر فشار شدید دشمن خونسردی خود را از دست دادند و

اختلالاتی در سازمان بعضی از یگان‌های لشکر ۱۶ زرهی به عمل آمد، ولی فرماندهان و پرسنل با شرف و با ایمان لشکر ۱۶ زرهی در مدتی کمتر از ۴ ساعت موفق شدند، کنترل عملیات را به دست بگیرند و مدت ۳ روز متوالی با استعدادی حدود یک پنجم استعداد دشمن، سرسختانه در مقابل حملات شدید و مداوم دشمن مقاومت نمایند و بالاخره موفق شدند دشمن را از ادامه حمله و فشار منصرف سازند و مواضع دفاعی مناسب پیش‌بینی شده را اشغال و در آن دفاع نمایند.

از نظر محاسبه جنگ‌های کلاسیک با توجه به وضع نامناسب زمین برای دفاع و کمبود فوق‌العاده توان رزمی نیروهای ما معمولاً بایستی لشکر ۱۶ زرهی منهدم می‌شد و با انهدام این لشکر تمام منطقه سوسنگرد - اهواز بدون دفاع می‌ماند و به اشغال نیروهای متجاوز در می‌آمد و سقوط جنوب خوزستان قطعی بود. نیروهای ما با آگاهی به این تهدید فوق‌العاده جدی فقط با اتکاء به خداوند و ایمان اسلامی شجاعانه و سرسختانه در مقابل شدیدترین حملات دشمن که حتی بعداً هم نظیر آن در تمام طول جنگ مشاهده نگردید، مقاومت کردند و اراده لایزال الهی را بر حفظ این جمهوری اسلامی و این آب و خاک به دشمن فریب خورده نشان دادند.

از نمونه‌های ایمان رزمندگان ما می‌توان وضعیت فرمانده تیپ ۳ لشکر ۱۶ زرهی را در نظر گرفت. در روز چهارم عملیات که فشار دشمن فوق‌العاده شدید بود، برابر طرح‌های پیش‌بینی شده به ترتیب سلسله مراتب فرماندهی به لشکر ۱۶ زرهی از جمله تیپ ۳ زرهی دستور داده شد به مواضع دفاعی شمال کرخه کور عقب‌نشینی کند. یگان‌های تیپ طبق طرح عقب‌نشینی کردند، ولی فرمانده تیپ حاضر نبود عقب برود با یک قبضه آرپی‌جی ۷ در روی پل کرخه کور ماند تا شهید شود و ناظر عبور نیروی متجاوز شمال رودخانه نباشد. با ابلاغ دستور شدید قرارگاه نیرو، به اجبار به عقب آورده شد تا فرماندهی تیپ را ادامه دهد. همچنین پرسنل پاسدار، شهادت را بر عقب‌نشینی ترجیح دادند و عقب نیامدند. گرچه این روش از نظر اصول رهبری عملیات نظامی مورد تأیید نیست، ولی در هر حال آنچه که وجود داشت حقیقت این اعتقاد اسلامی و میهنی بود. همین اعتقاد و ایمان، عامل اصلی نجات

لشکر ۱۶ زرهی از انهدام کامل و در نتیجه نجات جبهه اهواز - سوسنگرد از خطرناکترین تهدیدها گردد.

۲- چگونگی رعایت اصول جنگ در عملیات نصر

الف- طبعاً اصول هر موضوع اعم از نظامی سیاسی اقتصادی و اجتماعی و حتی مسائل زندگی عادی نکاتی است که از ذات آن موضوع سرچشمه می‌گیرد و عدم رعایت کلی اصول به طور طبیعی امکان‌پذیر نیست، زیرا اگر اصول کلاً رعایت نشود، خود نفس موضوع مربوط به آن اصول تغییر ماهیت می‌دهد، اما رعایت اصول می‌تواند نسبی باشد و همین‌طور هم هست و مطلق نمی‌تواند باشد. اصولی که از حدود ۲۰۰ سال قبل برای جنگ در نظر گرفته شده و تقریباً کلیه ارتش‌های دنیا با اختلافات جزئی آن را قبول کرده‌اند اصولی است که از نظر ماهیت و ذات جنگ سرچشمه می‌گیرد و اگر آن اصول به طور مطلق رعایت نشود تصادفات نظامی از حالت جنگ و نبرد خارج می‌گردد. اما رعایت این اصول نیز می‌تواند مطلق باشد و به علت اثرات شرایط زمان و مکان و وضعیت نیروهای خودی و دشمن کاربرد اصول با نسبتی متناسب با آن شرایط قابل اجرا می‌گردد.

ب- در عملیات نصر اصول جنگ مورد نظر بوده ولی به علت تأثیر شرایط زمان و مکان و وضعیت نیروهای خودی و دشمن رعایت کلاسیک آن در تمام موارد نسبی بوده است که به اختصار به آنها اشاره می‌شود:

(۱) با توجه به وضعیت و شرایط زمین منطقه عملیات هدف مناسبی انتخاب شده بود. این هدف که پادگان حمید بوده در منطقه جنوب غربی اهواز تنها نقطه حساس و مشخص و با ارزش تاکتیکی حتی استراتژیکی بوده است. منتها شرایط زمین باتلاقی در منطقه لشکر ۹۲ زرهی و رودخانه غیر قابل عبور کارون در شرق منطقه مانور از جناح چپ و دسترسی به هدف از سمت شرق به آن را محدود کرده و در منطقه لشکر ۱۶ زرهی زمین خیلی وسیع و باز و امکان مانور دشمن را در تمام منطقه برای تهدید جناح

و عقب لشکر ۱۶ زرهی افزایش داده، در نتیجه در مجموع دسترسی به هدف که یکی از مشخصات عمده هر هدف تاکتیکی می‌باشد در شرایط مطلوب نبوده است.

(۲) نظر به این که لشکر ۱۶ و ۹۲ زرهی در این عملیات شرکت داشتند کنترل عملیات با قرارگاه مقدم نیروی زمینی بوده و وحدت فرماندهی در مرحله اجرا به نحو مطلوب در تمام رده‌های فرماندهی نظامی رعایت شده است و همین وحدت فرماندهی است که عامل اصلی جلوگیری از متلاشی شدن و انهدام لشکر ۱۶ زرهی گردیده است. تنها موردی که در این عملیات، وحدت فرماندهی نسبتاً ضعیف بوده رابطه بین فرماندهان گردان‌های در خط با عناصر سپاه پاسداران مأمور به آن‌ها بوده و همین ضعف سبب شده که تلفات سپاه پاسداران شرکت کننده نسبت به مجموع تلفات یگان‌های شرکت کننده زیاد بوده، چنان که جمع کل شهدای لشکر ۱۶ زرهی حدود ۲۰۰ نفر بود در صورتی که عناصر سپاه پاسداران که حدود ۳۰۰ نفر بودند حدود ۱۵۰ نفر شهید و مفقود داشتند. علت این پیشامد آن بوده که رابطه کنترل و فرماندهی بین فرماندهان گردان و فرماندهان گردان‌های سپاه پاسداران کمال مطلوب نبوده است. ضمناً در مرحله اولیه تصمیم‌گیری برای اجرای این عملیات وحدت نظر کامل بین مقامات اصلی تصمیم‌گیری نبوده است.

(۳) اصل مانور با توجه به استعداد رزمی نیروهای ما و وسعت منطقه عملیات و امکانات پشتیبانی آتش زمینی و هوایی و گسترش نیروهای دشمن نسبتاً خوب بوده به ویژه در مرحله پدافندی فرمانده لشکر ۱۶ زرهی به نحو مطلوب موفق شده است مانورهای مناسبی برای درگیری با نیروهای دشمن اجرا نماید و مانع دور زدن دشمن گردد. دشمن در یک مرحله تلاش می‌کند از شکاف بین ۲ لشکر ۱۶ و ۹۲ زرهی که نیروهای نامنظم شهید چمران در آن نقطه دفاع می‌کردند به داخل منطقه ما نفوذ کند و حمیدیه را اشغال و خط تدارکاتی و مواصلاتی لشکر ۱۶ زرهی را قطع نماید، ولی

نیروهای ما با اعزام سریع یک گروهان تقویت شده و تغییر سمت آتش توپخانه، مانع رخنه دشمن می‌شود و یک تهدید بسیار جدی با یک یگان سبک برطرف می‌گردد.

(۴) **سادگی** در عملیات خود به خود وجود داشت، زیرا نیروهای ما فاقد سازمان و استعداد خیلی زیاد و پیچیده بودند و اصولاً نیازی به طرح‌ریزی و اجرای عملیات پیچیده و بغرنج نبود.

(۵) **غافلگیری** در این عملیات در مرحله طرح‌ریزی وجود نداشت و ارتش متجاوز بعضی کاملاً در جریان وضعیت ما بود. زیرا زمان تغییر مکان و آمادگی بیش از ۱۵ روز طول کشید و هرگونه حرکت در منطقه نمی‌توانست مخفیانه اجرا شود. علاوه بر این کراراً در رسانه‌های گروهی ایران حمله قریب‌الوقوع ارتش ایران اعلام می‌شد، چنان‌که امام جمعه وقت اهواز در نماز جمعه، احتمال حمله قریب‌الوقوع ارتش جمهوری اسلامی ایران را اعلام کرده بود. در نتیجه ارتش عراق اطلاع کامل از حمله ایران داشت و فرماندهان هم متوجه این مسأله بودند. به منظور فریب دادن و غافلگیر کردن نسبی دشمن، تاریخ و زمان حمله را طوری انتخاب کردند که حداقل نیروهای مقدم دشمن غافلگیر شوند. برای این منظور روز حمله روز ۲۸ صفر (روز رحلت حضرت رسول اکرم (ص)) انتخاب شد تا نیروهای عراق تصور کنند که در این روز مذهبی که از مهم‌ترین روزها برای ملت مسلمان ایران است، ارتش ایران حمله نمی‌کند و به عزاداری می‌پردازد. و ساعت حمله بر خلاف روش‌های معمولی ساعت ۱۰۰۰ صبح انتخاب شد تا در آن روز فرماندهان عراقی مطمئن شوند که نیروهای ایران حمله نخواهد کرد و همین انتخاب تاریخ و زمان سبب شد نیروهای مقدم عراق غافلگیر شوند و تعداد قابل ملاحظه‌ای از آنان با لباس راحتی در پناهگاه‌هایشان اسیر شوند. در روز ۱۶ دیماه که روز دوم بود و قرار بود حمله ادامه پیدا کند، فرماندهی قرارگاه کنترل‌کننده به منظور پی بردن به طرح‌ها و عکس‌العمل‌های احتمالی دشمن، دستور پیشروی را عمداً تا ساعت ۱۰۰۰ به تأخیر انداخت و نیروهای عراقی که در کمین بودند تا لشکر ۱۶ زرهی ما پیشروی کند و عقب او را قطع و کلیه عناصر او را محاصره کنند، زودتر از ساعت ۱۰۰۰ پاتک خود را

آغاز کردند و همین عمل سبب شد که لشکر ۱۶ زرهی از غافلگیر شدن و انهدام کامل نجات پیدا کند.

(۶) اصل تمرکز قوا در حدود مقدورات نیروهای موجود انجام شد و در آن شرایط نیروی زمینی حداکثر نیروهای موجود را حتی با قبول خطر جدی منطقه دفاعی دزفول در منطقه اهواز متمرکز کرد، ولی به طور کلی استعداد رزمی ما آنچنان نبود که بتواند ضمن دفاع در جبهه ۴۰۰ کیلومتری خوزستان یک نیروی ضربتی و قاطع و منهدم کننده در جبهه اهواز متمرکز سازد.

(۷) اصل صرفه‌جویی در قوا به طور طبیعی و الزامی اجرا می‌شد، زیرا نسبت به نیاز منطقه عملیات استعداد رزمی ما به قدری کم بود که در تمام جبهه‌ها حداقل نیرو مستقر شده بود و در قسمتی از مناطق جبهه مانند منطقه بین شوش تا اهواز که قریب یکصد کیلومتر عرض جبهه بود، اصولاً نیرویی وجود نداشت و با گشتی هلی‌کوپتر منطقه پوشیده می‌شد.

(۸) رعایت اصل تأمین به علت کمبود نیروها به طور مطلوب امکان‌پذیر نبود. در جبهه لشکر ۹۲ زرهی با اتکاء به رودخانه کارون و منطقه آبگرفته تأمین نسبتاً خوب بود، ولی در جبهه لشکر ۱۶ زرهی به علت وسعت زیاد جبهه و تهدیداتی که از سمت غرب سوسنگرد تا جنوب کرخه کور در منطقه‌ای به عرض حدود ۴۰ کیلومتر برقراری تأمین کافی امکان‌پذیر نبود. با وجود این تمام منطقه در کنترل و دیدبانی بود و همین کنترل و دیدبانی سبب شد که فعالیت دشمن در جناح غربی از کرانه رودخانه نیسان کشف و خنثی گردد.

(۹) اصل تعرض در مرحله اول عملیات، با توجه به طرح عملیاتی به نحو مطلوب اجرا شد و موفقیت‌آمیز بود. ولی در مرحله دوم پس از اجرای پاتک دشمن که از روز دوم عملیات آغاز شد به علت نبودن احتیاط کافی اجرای این اصل میسر نگردید و لشکر

۱۶ زرهی احتیاط کافی نداشت تا با یک مانور مناسب، نیروهای پاتک کننده دشمن را که از سمت جنوب به شمال از آبادی ام‌الفصیح و ام‌الغفار اجرا کردند درگیر و منهدم نماید. لذا اجباراً لشکر ۱۶ زرهی از حالت تعرضی به حالت تدافعی درآمد و لشکر ۹۲ زرهی نیز به علت محدودیت استعداد رزمی و نامناسب بودن منطقه نتوانست هیچ‌گونه مانور تعرضی برای کم کردن فشار به لشکر ۱۶ زرهی انجام دهد. در نتیجه عدم امکان اجرای اصل تعرض برای نیروهای خودی، ابتکار عملیات به دست نیروهای دشمن افتاد و دشمن موفق شد با اجرای عملیات تعرضی در ۳ سمت غرب و جنوب و شرق حداکثر فشار را به لشکر ۱۶ زرهی خودی وارد کند و تلفات و ضایعات شدیدی به این لشکر وارد سازد و مواضع از دست داده را مجدداً از نیروهای ما پس بگیرد.

۳- هم‌آهنگی‌ها

الف- بین رده‌های مختلف فرماندهی

با وجود اینکه کمبودهای چشمگیر پرسنلی و لجستیکی مشکلات زیادی برای کلیه رده‌های فرماندهی به وجود آورده بود، ولی هم‌آهنگی کافی در تخصیص و واگذاری امکانات به یگان‌ها و قبول مسئولیت‌ها بین رده‌های فرماندهی وجود داشت. امکانات پرسنلی و لجستیکی به طور متعادل بین یگان‌ها توزیع می‌شد و رده‌های فرماندهی در جریان کامل امکانات و محدودیت‌ها بودند و به وظیفه خطیر اسلامی و میهنی خود کاملاً آگاه بودند و تلاش می‌کردند با فداکاری و قبول مسئولیت‌ها همکاری صمیمانه با هم داشته باشند. نیروی هوایی در حدود مقدرات خود به نحو مطلوب در زمان‌های حساس از یگان‌های زمینی پشتیبانی می‌کرد. یگان هوانیروز احساس مسئولیت عالی داشت، واحدهای پشتیبانی لجستیکی با تلاش عالی مهمات و سوخت به منطقه می‌رساندند. بدون توجه به مشکلات حساس، همه فرماندهان تلاش می‌کردند از سلسله مراتب فرماندهی اطاعت کنند. با وجود اینکه فرماندهی کل قوا و جانشین رئیس ستاد مشترک و وزیر دفاع که فرمانده نیروی هوایی نیز بود و شهید دکتر چمران فرمانده نیروی نامنظم و نماینده امام در شورای عالی دفاع و در روز اول حجت‌الاسلام خامنه‌ای

نماینده امام در شورای عالی دفاع در منطقه عملیات بودند، نظر به اینکه فرماندهی و هدایت عملیات به جانشین عملیاتی نیروی زمینی در جنوب (سرهنگ ستاد حسینی) محول شده بود، این شخصیت‌ها در هدایت عملیات دخالت نمی‌کردند و چنانچه لازم می‌شد تدابیر حساس اتخاذ شود، با مشورت حضوری و ایجاد هم‌آهنگی تصمیمات لازم گرفته می‌شد. این وضع در رده‌های پایین‌تر هم بود و ناهم‌آهنگی‌های جزئی مانند درخواست و اجرای آتش پشتیبانی و رساندن مهمات و غیره آنچنان نبود که اساس هدایت عملیات را مختل سازد.

ب- بین نیروهای نظامی و سایر رزمندگان

علاوه بر نیروهای نظامی سایر یگان‌هایی از سپاه پاسداران و نیروهای نامنظم شهید دکتر چمران در عملیات نصر شرکت داشتند. در مرحله طرح‌ریزی، تلاش شد هم‌آهنگی‌های لازم بین این رزمندگان با فرماندهان یگان‌های نیروی زمینی به وجود آید، ولی به علت شرایط خاصی که بعد از پیروزی انقلاب در رابطه بین ارتش و مردم به وجود آمده بود، هنوز هم هم‌آهنگی فکری بین فرماندهان ارتشی و رزمندگان غیر ارتشی ایجاد نشده بود. در مرحله طرح‌ریزی سعی شد که به رزمندگان غیر ارتشی مأموریت مستقل واگذار شود و با توجه به کمبود امکانات آنان، مأموریت‌های تأمینی در نقاط حساس به آنها واگذار گردد، ولی به علت این‌که این رزمندگان از ایمان و احساس فوق‌العاده‌ای برخوردار بودند علاقه‌مند بودند، در مناطق فعال جبهه وارد عمل شوند، لذا گروه نامنظم شهید چمران مأمور اجرای حمله مستقل محدود در جنوب آبادی فرسیه شد، ولی عناصر سپاه پاسداران که حدود ۳۰۰ نفر پیاده با جنگ‌افزار سبک و نیمه سنگین بودند، علاقه‌مند بودند که همراه لشکر ۱۶ زرهی در تلاش اصلی شرکت نمایند. به علت اینکه وسایل مخابراتی و سایر تجهیزات لشکر زرهی را نداشتند، الزاماً امکان ایجاد هم‌آهنگی کافی میسر نشد و همین امر سبب تلفات بیش از حد انتظار نیروی سپاه پاسداران گردید. از جمله شهدای پاسدار فرزند مرحوم شهید حجت‌الاسلام

قدوسی دادستان انقلاب اسلامی بود و تلفات سپاه پاسداران سبب بحث‌ها و گفت و گوهایی در میان مردم گردید.

۴- پشتیبانی‌های مردمی

اصولاً یکی از نکات بسیار برجسته در وجود نیروهای رزمنده ما در جنگ تحمیلی ایران و عراق، حضور فعال و مؤثر ملت ایران در صحنه عملیات و همکاری و پشتیبانی همه جانبه مردم از رزمندگان در جبهه‌ها بود. این پشتیبانی در ماه‌های اول جنگ به علت ضعف نسبی برآورد نیازمندی‌ها و ضعف نسبی برنامه‌ریزی استفاده از امکانات موجود به نحو مطلوب مورد استفاده قرار نمی‌گرفت. در بعضی موارد ممکن بود تلاش‌ها به هدر برود. به ترتیبی که جنگ ادامه پیدا کرد از این پشتیبانی به نحو مطلوب استفاده شد.

از جمله پشتیبانی مردمی فوق‌العاده مثبت در پشتیبانی عملیات کرخه‌کور حفر کانال شمال و غرب اهواز و سرازیر کردن آب رودخانه کارون به این کانال و باتلاقی کردن دشت جنوبی دب حردان بود که یک اقدام فوق‌العاده مؤثر دفاعی بود.

مسأله مهم دیگر فعالیت مهندسی مردمی به وسیله جهاد سازندگی و سازمان‌ها و حتی افراد مستقل بود. با توجه به اینکه نیروهای نظامی فاقد وسایل مهندسی کافی برای جاده‌سازی و ایجاد مواضع بودند و در دشت باز اهواز تهیه خاکریزها حقیقتاً جنبه حیاتی داشت، کمک و پشتیبانی بی دریغ مردم کمک شایانی به رزمندگان ما کرد.

درباره سایر کمبودها نیز به محض اینکه از طریق یگان‌های ارتش به سازمان‌های غیر نظامی نیازمندی‌ها اعلام می‌شد، سازمان‌های دولتی و مردم با خلوص نیت آنچه در توان داشتند در اختیار یگان‌ها قرار می‌دادند. نیروهای ما از لحاظ تانکر آب و آمبولانس و خودرو چرخ‌دار در مضیقه بودند، پشتیبانی‌های مردم تا حدودی کمبودها را کاهش می‌داد.

پشتیبانی‌های مردم از نظر روانی فوق‌العاده مؤثر بود به نحوی که کلیه رزمندگان ما همیشه خودشان را در داخل مردم و مردم را در جبهه جنگ احساس می‌کردند. می‌توان گفت این احساس، رمز موفقیت عملیات بعدی رزمندگان ما در عملیات فتح‌المبین و بیت‌المقدس و دیگر عملیات‌ها گردید.

نتیجه کلی این است که در نبرد سرنوشت‌ساز و تاریخی ملت ایران با نیروهای متجاوز بعث عراق، نه تنها نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران بلکه همه ملت ایران به طور فعال و مؤثر شرکت داشتند.

۵- مسائل پرسنلی

لشکر ۱۶ زرهی اولین بار بود که از آغاز تجاوز ارتش بعثی عراق به ایران در عملیات فعال شرکت می‌کرد. این لشکر تا قبل از آغاز نبرد کرخه کور در احتیاط نیروی زمینی بود، با وجود اینکه پرسنل این لشکر در عملیات نابودسازی ضدانقلابیون کردستان شرکت کرده بودند، ولی تا روز ۱۵ دیماه ۱۳۵۹ با دشمن خارجی در جنگ منظم رویاروی نشده بودند. طبعاً تجربه قبلی نداشتند و خونسردی لازم برای میدان جنگ را هنوز به دست نیاورده بودند. ولی لشکر ۹۲ زرهی از آغاز تجاوز بعث عراق با دشمن درگیر بود و آمادگی روانی بیشتری برای مقابله با حوادث صحنه نبرد داشت. استعداد پرسنلی کلیه یگان‌ها، کمبودهای قابل ملاحظه‌ای داشت. به خصوص در کادر فرماندهی و افسران و درجه‌داران کمبودها زیاد بود، ولی فرمانده لشکر و سایر فرماندهان توانسته بودند با اعمال مدیریت مناسب، سازمان پرسنلی مناسبی به یگان‌ها بدهند، به نحوی که همه یگان‌ها با استعداد موجود می‌توانستند مأموریت‌های محوله را اجرا نمایند. کمبودهای انسانی اثرات منفی چندانی در عملیات نداشت.

در آغاز نبرد، موفقیت اولیه تأثیر بسیار مطلوبی در روحیه پرسنل لشکر ۱۶ زرهی ایجاد کرد، ولی در روز دوم عملیات که عکس‌العمل دشمن خیلی شدید شد، تعدادی از پرسنل این لشکر نتوانستند کنترل خود را حفظ کنند و صحنه نبرد را ترک کردند، ولی همین پرسنل مرعوب شده بعد از چند ساعت مجدداً تحت رهبری فرماندهان خود قرار گرفتند و موفق شدند در روزهای بعد دشمن را وادار به توقف و ترک فشار نمایند. انضباط نظامی به استثنای مرحله‌ای که پرسنل بعضی از یگان‌ها بدون اجازه فرماندهان، صحنه نبرد را ترک کردند خوب بود. آن عده هم بعد از اینکه به جبهه برگشتند و خونسردی خودشان را بازیافتند، مطیع دستورات فرماندهان شدند. البته حوادث جریئی نامساعد پرسنلی رخ داد.

چند دستگاه تانک و تعدادی پرسنل پیاده در بعد از ظهر روز روم عملیات فرار کردند، ولی در جاده حمیدیه سوسنگرد جلو آنها گرفته شد و به صحنه عملیات برگردانده شدند و از آغاز روز سوم روحیه و انضباط به وضع مناسب عادی برگشت. با وجود اینکه لشکر تلفات قابل ملاحظه‌ای دیده بود، با باقیمانده عناصر موفق شد جلوی شدیدترین حملات دشمن را بگیرد و شهر اهواز و سوسنگرد را از تهدید جدی رهایی بخشد.

۶- مسائل اطلاعاتی

باید یادآور شد که در ماه‌های اول جنگ تحمیلی ایران و عراق غالباً مسائل عملیاتی کشف و روباز بود و اختفای عملیات برای هر ۲ طرف جنگ رعایت نمی‌شد. به خصوص اینکه مقدمات هر ۲ طرف مشخص و محدود بود. در هر جبهه تعدادی نیروی نسبتاً مشخص گسترش یافته بود که برای طرف مقابل تقریباً شناخته شده بود و زمین منطقه عملیات نیز برای هر ۲ طرف به خوبی شناخته شده بود. هر ۲ طرف به وضعیت جوی منطقه آشنایی کامل داشتند، لذا ۳ عامل اصلی اطلاعات که جو و زمین و دشمن می‌باشند، برای هر ۲ طرف شناخته شده بود و تغییرات جزئی که در وضع زمین یا گسترش دشمن یا خودی ایجاد می‌شد آن قدر قوی نبود که اثرات فوق‌العاده مثبت یا منفی در شرایط کلی توان رزمی نسبی ایجاد نماید.

غافلگیری برای هر ۲ طرف فقط با اقدامات ناگهانی با همان نیروهای در خط امکان‌پذیر بود. نظر به اینکه جنگ پس از ۲ ماه اول به حالت رکود و سکون درآمده بود. عملاً وضعیت جبهه‌ها برای پرسنل رزمنده هر ۲ طرف یک حالت معمولی پیدا کرده بود. مثلاً هر ۲ طرف می‌دانستند که وقتی که توپخانه یک طرف شروع به تیراندازی می‌کند، هدفش چیست و اگر آتش را قطع می‌کند علت چه بوده است. در این جا ذکر یک خاطره از سرهنگ حسینی که جانشین فرماندهی نیروی زمینی در خوزستان بوده است، شاید جالب و نمایانگر این وضعیت باشد. ایشان می‌گوید: «روزی برای طرح‌ریزی عملیات نصر (کرخه کور) با فرمانده لشکر ۱۶ زرهی و نماینده لشکر ۹۲ زرهی به منطقه فارسیات در شرق کارون رفته بودیم، تا طرح عبور عناصر لشکر ۹۲ زرهی از رودخانه کارون و حمله از جناح چپ به

پادگان حمید را طرح‌ریزی کنیم. در منطقه فارسیات قسمتی از توپخانه لشکر ۹۲ زرهی مستقر بود که در ساعت ورود ما به منطقه فعال بود و توپخانه دشمن نیز کرانه شرقی رودخانه کارون را در منطقه فارسیات زیر آتش گرفته بود. نبرد توپخانه ۲ طرف فعال بود، ما مجبور بودیم برای بررسی وضعیت رودخانه جهت تهیه طرح عبور به کرانه شرقی برویم و کرانه تحت کنترل آتش دشمن بود، ولی آتش توپخانه دشمن به کرانه شرقی خیلی شدید بود. یکی از افسران توپخانه به من گفت: اگر اجازه بدهید ما آتش توپخانه را قطع می‌کنیم. در این صورت حتماً دشمن نیز قطع خواهد کرد. من در عین حال که از این موضوع متعجب شدم گفتم آتش بس بدهید. آن افسر به همه یگان‌های توپخانه خودی آن منطقه که شامل عناصری از توپخانه ۱۰۵ م و ۱۵۵ م و ۱۳۰ م بود دستور مرا ابلاغ کرد و آتش یگان‌های ما خاموش شد. ۵ دقیقه بعد آتش توپخانه دشمن نیز قطع گردید و ما توانستیم به مدت حدود ۲ ساعت شناسایی کامل از وضعیت رودخانه کارون به عمل آوریم. پس از خاتمه شناسایی ما توپخانه ما، دوباره شروع به تیراندازی کرد و توپخانه دشمن نیز به پاسخ‌گویی اقدام نمود.»

با توجه به طول زمان و یک نواختی و کمتر فعال بودن جبهه‌ها، وضعیت نقاط مختلف جبهه برای هر ۲ طرف تقریباً روشن بود و همین امر سبب شده بود که تلاش‌های اطلاعاتی فاقد هیجان لازم باشد، اما وضع اطلاعات در خطوط مقدم چندان رضایت‌بخش نبود و غالب افسران و درجه‌داران و سایر عناصر اطلاعاتی رده‌های گروهان و گردان و تیپ تحرک کافی برای کسب اطلاعات از خطوط مقدم دشمن را نداشتند. در منطقه عملیات معمولاً جریان تبادل اطلاعات از رده بالا به پایین بود، در صورتی که در میدان رزم درست برعکس باید باشد. یعنی شاهدان عینی شناسایی کننده و بررسی کننده باید دیدبانان مقدم، گشتی‌های شناسایی، افراد رکن دوم گردان و تیپ و فرماندهان دسته و گروهان و گردان باشند، ولی معمولاً این ضعف وجود داشت. در خط مقدم افراد سپاه پاسداران و نیروهای نامنظم شهید چمران و در بعضی نقاط افراد ژاندارمری مستقر بودند و در کسب اطلاعات به یگان‌های ما کمک می‌کردند، ولی به علت عدم آشنایی این افراد به چگونگی جمع‌آوری و ارزیابی اطلاعات غالباً اطلاعات به دست آمده اغراق‌آمیز بود. مثلاً چنانچه چند دستگاه تانک در

نقطه‌ای مشاهده می‌کردند، نمی‌توانستند با شمارش تقریبی تعداد تانک استعداد یگان دشمن را ارزیابی کنند و این موضوع مشکلاتی برای نیروهای ما ایجاد می‌کرد. از نمونه‌های بارز این وضع گزارش اطلاعات در نبرد نصر (کرخه کور) گزارش حمله دشمن از سمت غرب از کنار رودخانه نیسان بود. عناصری از ژاندارمری و سپاه پاسداران در کرانه شرقی رودخانه نیسان (جنوب غربی سوسنگرد) مستقر بودند و تأمین جناح غربی لشکر ۱۶ زرهی را برقرار کرده بودند. البته یک گروهان سوارزرهی نیز در خط دوم تأمین مستقر بودند. در بعد از ظهر روز ۱۶ دیماه که دشمن پاتک کرده و لشکر ۱۶ زرهی را از سمت جنوب و شرق تحت فشار قرار داده بود، عناصر تأمینی مستقر در کنار رودخانه مالکیه گزارش دادند که یک واحد سنگین زرهی دشمن به غرب رودخانه نیسان نزدیک شده است و دشمن مشغول آماده کردن کرانه رودخانه نیسان و زدن پل می‌باشد. این خبر از نگران کننده‌ترین اطلاعاتی بود که به ما رسید. زیرا چنانچه این خبر صحت می‌داشت و دشمن از جناح غربی نیز به لشکر ۱۶ زرهی حمله می‌کرد، وخیم‌ترین وضعیت برای نیروهای ما به وجود می‌آمد، زیرا در آن موقع ما نیروی احتیاط قابل ملاحظه‌ای نداشتیم تا در جناح غرب سوسنگرد با دشمن درگیر شود. قرارگاه مقدم نیروی زمینی به یگان هلی‌کوپتر دستور داد منطقه نیسان را شناسایی کند. پس از شناسایی معلوم شد دشمن در آن منطقه هیچ‌گونه فعالیت جدیدی را شروع نکرده است و تانک‌های مشاهده شده از مدت‌ها قبل جزء طرح گسترش دفاعی دشمن در آن منطقه مستقر بوده‌اند، ولی در هر حال این اطلاع نادرست تا تثبیت پاتک دشمن در ۱۸ دی‌ماه یعنی به مدت ۳ روز، افکار فرمانده لشکر ۱۶ زرهی را نگران کرده بود.

موضوع مهمی که در عملیات نصر از نظر اطلاعاتی کمتر مورد توجه قرار گرفته بود و یا بهتر است گفته شود به علت شرایط خاص اجتماعی ملت ما که خواستار فعال کردن جبهه و وارد آوردن ضربات به دشمن و جلوگیری از تثبیت مواضع دشمن بودند و این خواسته ملت در مجالس و محافل به وسیله روحانیون ابراز می‌شد، تحت‌الشعاع قرار گرفته بود، موضوع مقایسه توان رزمی نسبی خودی و دشمن بود. با وجود اینکه کلیه اطلاعات موجود نشان می‌داد که نیروهای دشمن در تمام جبهه‌ها از نظر پرسنل و وسایل و تجهیزات و امکانات کلی بر نیروهای ما برتری داشتند، ولی نیروهای ما برای پاسخ‌گویی به خواست ملت ایران با

اتکاء به کمک و یاری خداوند و نیروی ایمان برتری نسبی را به نفع نیروهای ما تغییر می‌دادند. در نتیجه امکانات بالقوه دشمن آن طور که باید مورد توجه قرار نگرفت. با وجود اینکه منطقه عملیات کاملاً باز و در هر سمت قابل مانور برای دشمن بود و دشمن دارای امکانات تحرک و جابجایی عالی بود. فقط در منطقه بین اهواز و خرمشهر و آبادان ۴ لشکر زرهی و مکانیزه در دسترس داشت. به علاوه به علت اینکه محور فکه بستان هویزه را نیز در اختیار داشت قادر بود عناصر احتیاط مستقر در منطقه شوش دزفول را در مدت ۲۴ ساعت به منطقه سوسنگرد و اهواز تغییر مکان دهد. این امکان دشمن آن چنان که باید مورد توجه بعضی مقامات قرار نگرفت، زیرا اجرای مأموریت آفندی در تحت هر شرایطی به عنوان اصل انتخاب شده بود. اتفاقاً صحت برآورد نظامی ما در حین اجرای عملیات مشاهده شد. دشمن پس از تحمل تلفات اولیه موفق شد احتیاط‌های در دسترس و رده‌های بالاتر را از منطقه دزفول و خرمشهر و اهواز وارد منطقه کرخه کور کند و از سه جهت (غرب و جنوب و شرق) نیروهای ما را مورد تهدید قرار دهد. در این پاتک که ۳ روز ادامه پیدا کرد حدود ۲ لشکر زرهی برای انهدام لشکر ۱۶ زرهی ما که در شروع عملیات حدود ۲ تیپ بود وارد عمل کرد. متأسفانه لشکر ۹۲ زرهی ما نیز نتوانست فعالیت قابل ملاحظه‌ای انجام دهد و نتوانست اقلماً قسمتی از نیروهای دشمن را در جنوب غربی اهواز درگیر سازد. لذا دشمن با حداکثر قدرت رزمی خود به لشکر ۱۶ زرهی ما حمله کرد و چنانچه تدابیر صحیح به وسیله فرماندهان به کار گرفته نشده بود و ایمان و فداکاری رزمندگان ما بسیار ضعیف می‌بود، نجات لشکر ۱۶ زرهی غیر ممکن بود. چنانچه لشکر ۱۶ زرهی شکست می‌خورد و منهدم می‌شد، دفاع از شهر اهواز و سوسنگرد به طور کاملاً جدی به خطر می‌افتاد و می‌توان گفت غیر مقدور می‌شد. اما یک احساس درونی یا ندای غیبی در این عملیات به یاری رزمندگان ما شتافت که باید آن را از زبان سرهنگ حسینی فرمانده عملیات نصر بازگو کنیم. ایشان در این باره چنین می‌گوید:

«وقتی که من به عنوان جانشین عملیاتی فرماندهی نیروی زمینی دستور طرح‌ریزی عملیات آفندی نصر در جنوب اهواز دریافت نمودم، با توجه به شناخت دقیقی که از منطقه عملیات داشتم و وضعیت دشمن هم در مدت ۳ ماه اول عملیات برای ما با اعتماد قابل

ملاحظه‌ای مشخص بود، در نظر گرفتیم که تلاش اصلی را در مرحله اول برای تصرف کرانه شمالی رودخانه کرخه کور قرار دهم و عبور از کرخه کور را پس از ارزیابی زورآزمایی دشمن اجرا کنم، زیرا وضعیت زمین منطقه عملیات از کارون در شرق تا سوسنگرد و هویزه در غرب و وضعیت گسترش لشکرهای ۵ و ۹ دشمن در منطقه سوسنگرد و لشکرهای ۳ و ۱۱ در منطقه خرمشهر و امکانات تقویتی دشمن این نگرانی را در من ایجاد کرده بود که چنانچه لشکر ۱۶ زرهی ما از کرخه عبور کند و به سمت شرق برای تصرف پادگان حمید تغییر سمت بدهد، دشمن می‌تواند به سادگی عقب این لشکر را در حوالی هویزه قطع کند و این لشکر را کاملاً محاصره و نابود سازد. بدون آنکه ما امکان داشته باشیم، با لشکر ۹۲ زرهی برای قطع فشار به لشکر ۱۶ زرهی اقدامی نکنیم. زیرا جلو منطقه لشکر ۹۲ زرهی باتلاقی بود و در جناح شرقی آن هم رودخانه کارون قرار داشت و از یک زمین بازی که خشک بین کارون و باتلاق که حدود ۲۵۰۰ متر بود ما نمی‌توانستیم عبور کنیم و به جناح راست دشمن از سمت شرق حمله کنیم. به علاوه استعداد رزمی ما خیلی کم بود. ما اسماً ۲ لشکر زرهی داشتیم، عملاً جمع نیروهای ما در نبرد نصر کمتر از یک لشکر بود. نظریات من در شوراها دفاعی که در حضور رئیس جمهور وقت در دزفول و بعداً در اهواز تشکیل می‌شد، مطرح گردید، ولی چندان طرفدار پیدا نکرد. با وجود این چون طرح عملیاتی نصر را من شخصاً نوشتم، در طرح نظر خودم را به طوری که اجرای مأموریت رده بالاتر نیز امکان‌پذیر باشد اعمال کردم. در مأموریت لشکر ۱۶ زرهی مرحله یکم را تصرف کرانه شمالی کرخه کور تعیین کردم و عبور از کرخه کور و ادامه حمله را بنا به دستور بیان کردم. اتفاقاً در روز دوم آذر سال ۱۳۵۹ سرتیپ ظهیرنژاد فرمانده نیروی زمینی که معمولاً شخصاً عملیات منطقه جنوب را هدایت می‌کرد، به علت ناراحتی آپاندیس در بیمارستان پایگاه هوایی دزفول بستری شد و الزاماً هدایت عملیات نصر به من محول گردید، در مدت عملیات نیز ایشان در بیمارستان بودند.

در روز ۱۵ دی‌ماه عملیات نصر آغاز شد و لشکر ۱۶ زرهی حمله کرد و برابر طرح، مرحله یکم را اجرا و کرخه کور را تصرف نمود و ۲ تیپ ۳۵ و ۴۳ دشمن را تار و مار کرد و بیش از ۸۰۰ نفر از افراد دشمن را اسیر گرفت. در شب ۱۵ به ۱۶ دی‌ماه شورای دفاع در

پاسگاه ژاندارمری اهواز تشکیل شد. پس از بررسی جریان عملیات روز جاری، رئیس جمهور وقت از من به عنوان فرمانده عملیات نصر پرسید، طرح عملیات برای فردا (۱۶ دیماه) چیست؟ من گفتم به نظر من بهتر است در کرانه کرخه کور تحکیم هدف کنیم تا عکس‌العمل نیروهای دشمن بروز کند و ما آن را ارزیابی کنیم. فرماندهان لشکر ۱۶ و ۹۲ زرهی با من هم عقیده بودند، ولی سایر شرکت‌کنندگان با نظر من موافق نبودند و عقیده داشتند باید فردا صبح حمله به سمت هدف اصلی که پادگان حمید بود ادامه پیدا کند، ولی یک احساس درونی، خطر نگران‌کننده‌ای را به من الهام می‌کرد. من ضمن اینکه به عنوان یک افسر زیر دست، دستور فرماندهی کل قوا را اطاعت کردم و به سرهنگ لطفی فرمانده لشکر ۱۶ زرهی دستورات لازم برای ادامه حمله را دادم، ولی یادآور شدم که همان‌طور که در دستور عملیاتی نصر نوشته شده، زمان شروع پیشروی لشکر ۱۶ زرهی بنا به دستور من خواهد بود. فرمانده لشکر ۱۶ زرهی هم قبول کرد. در صبح روز ۱۶، من به علت همان نگرانی که داشتم صدور و دستور پیشروی را به تأخیر انداختم تا وضعیت دشمن و عکس‌العمل احتمالی او را ارزیابی کنم. خوشبختانه دشمن در ارائه عکس‌العمل عجله کرد و در ساعت ۰۹۳۰ روز ۱۶ دی‌ماه پاتک خود را آغاز نمود و آنچه که من خود ناخودآگاه احساس می‌کردم به وقوع پیوست و دیگران هم متوجه شدند که دشمن دام خطرناکی برای لشکر ۱۶ زرهی ترتیب داده بود. به این نحو که لشکر ۱۶ زرهی را پس از حرکت به سمت شرق از عقب مورد تهدید قرار دهد و از ۳ جهت غرب و جنوب و شرق به این لشکر حمله و او را محاصره و نابود سازد. در شب ۱۶ به ۱۷ دیماه در جلسه شورای عالی دفاع، همه شرکت‌کنندگان صحت نظریه مرا که عملاً متوجه شده بودند تأیید کردند و اظهار نمودند اگر تدبیر من اعمال نمی‌شد، لشکر ۱۶ زرهی به کلی محاصره و نابود می‌گردید. چنان‌که نظیر این حيله تاکتیکی را دشمن در جنگ رمضان به کار برد و تقریباً موفق شد.»

با توجه به نکاتی که ذکر شد، اصولاً بررسی وضعیت دشمن در برآوردهای اطلاعاتی انجام نمی‌شد و احساسات انقلابی اسلامی و میهنی در بعضی شرایط حقایق مربوط به توان رزمی نسبی را تحت‌الشعاع قرار می‌داد و استعداد و توانایی دشمن، خیلی دست کم گرفته

می‌شد. این حقیر شمردن دشمن در عملیات آفندی لشکر ۲۱ پیاده در ۲۳ مهرماه ۱۳۵۹ نیز خسارات و تلفات بزرگی به ما زد که در شرح آن جنگ بیان گردیده است.

۷- مسائل عملیاتی

الف- قبل از شرح چگونگی مسائل عملیاتی از جنبه‌های نظامی آن باید شرایط کلی جنگ را در نظر گرفت. همان‌گونه که در قسمت‌های دیگر بیان شده است، تجاوز ارتش بعث عراق علیه کشور جمهوری اسلامی ایران، از اواسط شهریور ماه ۱۳۵۹ در جبهه غرب و ۳۱ شهریور ماه همان سال در جبهه جنوب آغاز شد. بر اثر تلاش‌های نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در اوایل آبان ماه، تهاجم نیروهای ارتش مزدور بعث عراق در تمام جبهه‌ها سد و متوقف گردید و ارتش عراق در اواخر آبان ماه اقدام به حمله و تصرف سوسنگرد کرد که با عکس‌العمل نیروهای ما مجبور به عقب‌نشینی شد و در سایر جبهه‌ها نیز به صورت غیر فعال درآمد. فقط نبرد توپخانه اجرا می‌شد و عملیاتی هم اگر اجرا می‌شد خیلی محدود و در سطح کوچکی بود. این حالت به دشمن متجاوز اجازه می‌داد که مناطق اشغالی خود را مستحکم کند.

با توجه به اینکه برآوردهای اولیه حکومت بعث عراق درباره انهدام کلیه نیروهای ایران در چند روز اشغال و تثبیت موقعیت در خوزستان با کمک ساکنین عرب زبان آن منطقه غلط از آب درآمد و نتیجه مورد نظر را برای ارتش عراق حاصل نکرد، حکومت بعثی عراق تصمیم گرفت با تثبیت مواضع خود در مناطق اشغالی از راه سیاسی وارد عمل شود و خواسته‌های پلید خود را به جمهوری اسلامی ایران تحمیل نماید. ملت ایران به رهبری امام امت به هیچ قیمت حاضر نبود، زیر بار تصمیمات شوم حکومت بعث عراق که خواسته دشمنان ایران بود برود و نمی‌خواست اجازه دهد جنگ به حالت سکون درآید تا ارتش عراق بتواند مواضع اشغالی را مستحکم کند.

برای این منظور از طرف ملت ایران و مقامات رهبری به ارتش جمهوری اسلامی ایران تأکید می‌شد که نبرد را فعال نگه دارد و به هر طریق و با هر مقیاس ممکن به دشمن حمله کند و مانع آسایش و آرامش دشمن در مواضعش گردد. این نظر در مجلس شورای اسلامی و

رسانه‌های گروهی و سخنرانی‌های مذهبی و سیاسی کراراً اعلام می‌شد. لذا در شورای فرماندهی کل قوا که در دزفول تشکیل می‌شد، به فرماندهی نیروی زمینی اصرار می‌شد، بر مبنای خواسته مقامات مسئول کشور که خواسته ملت ایران است، عملیات تعرضی متقابل به ارتش جمهوری اسلامی ایران از هر منطقه‌ای که مناسب است و با هر مقیاس که مقدور است آغاز گردد.

در اواخر آذرماه ماه ۱۳۵۹ این خواسته به صورت جدی و شدید مطرح گردید. فرمانده نیروی زمینی ایران بر این عقیده بود که جنگ به صورت فرسایشی و با حملات محدود و محلی مدتی ادامه یابد تا پرسنل دشمن فرسوده شوند و نیروهای رزمی ما هم با دریافت پرسنل و وسایل جدید و با تعمیر وسایل موجود، آمادگی رزمی بیشتری پیدا کنند، تا هر جا حمله کردیم موفقیت قطعی باشد. بالاخره در آخر آذر ماه موضوع خواسته مقامات غیر نظامی برای اجرای تعرض به اوج خود رسید. در ۲۹ آذرماه رئیس جمهور و فرمانده کل قوا کتباً به فرمانده نیروی زمینی مأموریت داد در جنوب اهواز و کرخه کور عملیات تعرضی را اجرا نماید و بر مبنای این مأموریت عملیات نصر طرح‌ریزی و اجرا گردید.

ب- سازمان گسترش و استعداد نیروهای رزمی

(۱) در اواخر آذرماه گسترش نیروهای ما در صحنه خوزستان از شمال به جنوب بدین شرح بود: تیپ ۸۴ پیاده در ارتفاعات شمال دهلران در دشت عباس، لشکر ۲۱ پیاده از پای پل کرخه در محور اندیمشک و دهلران تا شوش، لشکر ۹۲ زرهی در تپه‌های الله‌اکبر (شمال سوسنگرد) و جنوب اهواز تا سوسنگرد و عناصری از لشکر ۹۲ زرهی در فارسیات، شرق رودخانه کارون، فرماندهی اروند در منطقه آبادان و ماهشهر، لشکر ۱۶ زرهی و تیپ ۵۵ هواگرد در منطقه دزفول به عنوان احتیاط نیروی زمینی، عناصری از سپاه پاسداران در منطقه لشکرها و تیپ‌ها بود، ولی استعداد هر کدام از آن‌ها آن قدر نبود که بتوانند مأموریت مستقلی را عهده‌دار شوند. یک واحد نامنظم هم، شهید دکتر چمران تشکیل داده بود که در منطقه اهواز و حمیدیه فعالیت داشت که استعداد آن در حدود ۴۰۰ نفر بود، البته عمده قوای نیروهای رزمنده و غیر ارتشی

شامل سپاه پاسداران، بسیج عشایر، فدائیان امام، فدائیان اسلام و غیره در آبادان مستقر بودند و از جزیره آبادان دفاع می‌کردند.

(۲) گسترش عمومی نیروهای دشمن بدین شرح بود: لشکر ۱ مکانیزه و ۱۰ زرهی در منطقه عمومی دزفول - شوش، در مقابل تیپ ۸۴ و لشکر ۲۱ پیاده، لشکرهای ۵ و ۹ زرهی در منطقه سوسنگرد و اهواز، لشکر ۳ زرهی و ۱۱ پیاده در منطقه خرمشهر و آبادان و چندین تیپ مستقل از جمله تیپ ۱۰ زرهی زیر امر لشکرهای یاد شده قرار داشتند، یا در احتیاط سپاه ۳ دشمن بودند.

(۳) با توجه به استعداد نیروهای خودی و دشمن یگانی که نیروی زمینی می‌توانست جابه‌جا کند، عناصر لشکر ۱۶ زرهی و تیپ ۵۵ پیاده بود. حیاتی‌ترین منطقه عملیات خوزستان، منطقه دزفول بود، زیرا در صورت سقوط اندیمشک و دزفول تمام خوزستان سقوط می‌کرد. لذا در تدبیر دفاعی خوزستان، به منطقه دزفول شوش تقدم داده شده بود و احتیاط نیروی زمینی در این منطقه مستقر بود. چنانچه احتیاط نیروی زمینی این منطقه را ترک می‌کرد، دفاع این منطقه حیاتی به طور جدی به خطر می‌افتاد، زیرا بعد از ۳ ماه گذشتن از جریان جنگ، لشکر ۲۱ پیاده هنوز آن‌چنان قدرتی به دست نیاورده بود که قادر باشد در مقابل یک تعرض جدی نیروهای دشمن به طور قابل اطمینان مقاومت کند. برای این منظور تصمیم گرفته شد تیپ ۵۵ هوارد و تیپ ۲ لشکر ۱۶ زرهی در منطقه دزفول به عنوان احتیاط نگهداری شود و بقیه عناصر لشکر ۱۶ زرهی به منطقه اهواز اعزام گردد. البته نظر به اینکه منطقه اهواز نیز مورد تهدید بود، قبلاً تیپ ۱ زرهی لشکر ۱۶ به اهواز اعزام شده بود. در تپه‌های شرقی اهواز به نام تپه‌های مشرحات مستقر شده بود. مأموریت این تیپ این بود که ضمن تشکیل احتیاط نیرو در اهواز چنانچه دشمن در جنوب اهواز از رودخانه کارون عبور می‌کرد، بایستی جلوی عبور دشمن را می‌گرفت و از تکرار وضعیت شمال آبادان جلوگیری می‌شد. با این وضع برای عملیات تعرضی در جبهه اهواز و سوسنگرد، لشکر ۱۶ زرهی با

تیپ ۱ و ۳ زرهی سازمانی و تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی (زیر امر) و لشکر ۹۲ زرهی فقط با یک تیپ زرهی و یک گردان تانک و یک گردان پیاده از لشکر ۷۷ زیر امر گرفته شد. باید یادآوری شود که استعداد رزمی این لشکرها حدود ۶۰ درصد سازمانی بود. لذا جمع کل استعداد ۲ لشکر که از شرق رودخانه کارون تا هویزه در جبهه‌ای به عرض تقریبی ۵۰ کیلومتر برای تعرض گسترش می‌یافت، در حدود یک لشکر زرهی بود و نیروی زمینی، احتیاطی در منطقه نداشت و امکاناتی هم در نقاط دیگر نداشت.

در مقابل، دشمن ۲ لشکر زرهی در منطقه اهواز و سوسنگرد مستقر کرده بود و قادر بود احتیاط قابل ملاحظه‌ای از منطقه خرمشهر و دزفول به جبهه اهواز - سوسنگرد تغییر مکان دهد. از لحاظ توپخانه وضع نیروهای ما رضایت‌بخش بود و از لحاظ آتش‌های پشتیبانی زمینی و هوایی برتری دشمن احساس نمی‌شد و عملاً هم برتری پیدا نکرد و نیروهای ما هم برتری نداشتند و تقریباً قدرت آتش پشتیبانی و هوایی متعادل بود.

پ- طرح عملیات

طرح کلی عملیات بر مبنای مانور احاطه‌ای ۲ طرفه بود. به این ترتیب که لشکر ۱۶ زرهی در غرب و لشکر ۹۲ زرهی در شرق و گروه نامنظم دکتر چمران در یک معبر باریک نفوذی بین این ۲ لشکر آرایش می‌گرفت. لشکر ۱۶ زرهی از سمت شمال و شرق هویزه حمله می‌کرد. نیروهای مقدم دشمن را که در حوالی رودخانه کرخه کور موضع گرفته بودند نابود می‌کرد و کرانه کرخه کور را تأمین می‌نمود. هم‌زمان با تلاش اصلی لشکر ۱۶ زرهی عناصری از لشکر ۹۲ از رودخانه کارون عبور می‌کرد و جناح راست مواضع دشمن در منطقه پادگان حمید را مورد تهدید قرار می‌داد و قسمتی از عناصر دشمن را از جناح راست (شرق) درگیر می‌کرد و مانع ایجاد مقاومت یا فشار شدید دشمن در جبهه لشکر ۱۶ زرهی می‌شد. پس از حصول موفقیت در این مرحله از عملیات و ارزیابی قدرت مقاومت دشمن، حمله از ۲ جناح شرقی و غربی به مواضع دشمن در حوالی پادگان حمید اجرا می‌گردید و نیروهای دشمن مستقر در آن منطقه

نابود می‌شد و پادگان حمید تصرف و تأمین می‌گردید. جناح شرقی نیروهای ما رودخانه کارون بود و تأمین طبیعی داشت، ولی جناح غربی که متکی به رودخانه نیشان از شاخه‌های رودخانه کرخه بود تأمین کافی نداشت و امکان عبور برای دشمن بود. لذا تأمین این جناح به یک گروهان از گردان ۲۵۲ سوار زرهی لشکر ۱۶ و سپاه پاسداران محول گردید. ضمن اینکه تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی که زیر امر لشکر ۱۶ زرهی قرار داده شده بود. ابتدا به عنوان احتیاط آن لشکر مواضع دفاعی خود را در منطقه بین حمیدیه سوسنگرد حفظ می‌کرد و در صورت ایجاد تهدید جدی از غرب سوسنگرد برای دفع تهدید وارد عمل می‌شد. نظر به اینکه سپاه پاسداران در آن موقع استعداد رزمی کافی نداشت با فرمانده سپاه هم‌آهنگی شد در تأمین جناحین منطقه (شرقی و غربی) با همکاری واحدهای ارتشی شرکت کند و یک گردان ۳۰۰ نفری زیر امر لشکر ۱۶ زرهی قرار دهد که به صورت پیاده نظام با یگان‌های این لشکر همکاری نماید و به گروه نامنظم شهید چمران مأموریت داده شده بود در جنوب حمیدیه در حوالی آبادی فرسیه و اژدک از رودخانه کرخه کور عبور کند و حرکت یگان‌های دشمن را در جنوب رودخانه کرخه کور مختل سازد.

نظر به اینکه در مرحله دوم عملیات که پیشروی لشکر ۱۶ زرهی از غرب به شرق برای تصرف پادگان حمید بود به علت نبودن احتیاط کافی، عقب این لشکر در محور یزدنو - هویزه و از غرب سوسنگرد باز می‌ماند. به لشکر ۱۶ زرهی توصیه شده بود در مرحله دوم عملیات از تیپ ۲ زرهی برای پوشش و تأمین محور یزدنو - هویزه و یا عقب لشکر در محور جفیر استفاده کند، ولی با توجه به باز بودن زمین و قابلیت مانور دشمن و کمی استعداد تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی این جناح به خوبی تأمین نمی‌شد، ولی چنانچه لشکر ۹۲ زرهی، موفق می‌شد پادگان حمید را تصرف و تأمین نماید. این امکان برای نیروهای ما به وجود می‌آمد که از لشکر ۱۶ زرهی برای دفاع و پوشش محور یزدنو - هویزه و جفیر - هویزه استفاده شود و از تهدید مواضع خودی از سمت جنوب غرب جلوگیری گردد.

ت- توان رزمی

در آغاز تجاوز ناجوانمردانه ارتش مزدور بعث عراق به کشور جمهوری اسلامی ایران برتری همه جانبه با ارتش عراق بود. به خصوص در جبهه خوزستان ارتش عراق حداکثر قدرت رزمی خود را وارد عمل کرده بود با هدف اینکه در ظرف کمتر از یک هفته قسمت اصلی خوزستان را اشغال و تأمین نماید. این برتری در ۲ هفته اول نبرد به شدت به کار گرفته شده بود و ارتش متجاوز تا کرانه غربی رودخانه‌های کرخه و کارون پیشروی کرده بود، ولی از نیمه دوم مهرماه ۵۹ با مقاومت دلیرانه و فداکارانه رزمندگان ایران، برتری مطلق ارتش عراق رو به کاهش گذاشت و طول زمان به نفع نیروهای ما بود. زیرا با گذشت زمان ارتش عراق فرسوده‌تر می‌شد. در حالی که عزم و اراده ملت ایران بیرون راندن متجاوز مستحکم‌تر می‌گشت. با اقدامات بازسازی ارتش جمهوری اسلامی ایران، با توجه به اینکه نبرد نصر ۱۰۵ روز پس از آغاز تجاوز ارتش عراق اجرا می‌گردید، وضعیت آمادگی رزمی یگان‌های ما خیلی بهتر از آغاز جنگ بود. لشکر ۱۶ زرهی که تا شروع جنگ تحمیلی در منطقه کردستان درگیر عملیات داخلی بود. از اوایل مهرماه ۵۹ از منطقه کردستان جمع‌آوری و به خوزستان تغییر مکان داده شده بود. در مدت ۳ ماه تلاش اصلی نیروی زمینی برای بهبود وضعیت آمادگی این لشکر به کار گرفته شده بود، ضمن اینکه به لشکر ۹۲ زرهی و سایر لشکرها نیز توجه کافی می‌شد.

با این وجود ارتش متجاوز عراق از لحاظ کمیت پرسنل و تجهیزات برتری کامل نسبت به نیروهای ما داشت، ولی کیفیت پرسنلی عراق با گذشت زمان بدتر می‌شد و فرسودگی انسانی با بروز پناهندگان درجه‌داران و سربازان عراقی به نیروهای ایرانی به طور بارز مشاهده می‌گردید. اظهاراتی که این پناهندگان و یا اسرای عراقی می‌کردند حاکی از این بود که به آن‌ها وعده داده شده بود که جنگ در مدت کوتاهی به نفع عراق خاتمه پیدا خواهد کرد و آن‌ها به زندگی خانوادگی خود باز خواهند گشت. ولی مقاومت سرسختانه رزمندگان ایرانی آن‌ها را وحشت زده کرده بود. در طول بیش از ۳ ماه که به علت مقاومت ملت ایران، ارتش عراق به کلی متوقف شده و به حالت سکون

درآمده بود، نگرانی در پرسنل ارتش عراق فوق‌العاده شدید شده بود. همین عامل انسانی مهم‌ترین امتیاز و برتری نیروهای ما بود که می‌توانست جایگزین کمبودهای پرسنلی و لجستیکی نیروهای ما بشود.

لشکرهای عراقی از نظر تحرک بسیار خوب بودند. امکانات جابه‌جایی وسایل سنگین آن‌ها بسیار خوب بود. به علت مجهز بودن نیروهای عراقی به تانک‌برها و تانک‌ها و نفربرهای روسی که تانک‌بر به تعداد کافی در اختیار داشتند تغییر مکان واحدهای زرهی در مدت زمان کوتاهی انجام می‌گرفت. در صورتی که این امکان برای ما وجود نداشت و ما با وجود اینکه در جبهه خوزستان از داشتن راه‌آهن تهران، اندیمشک، اهواز، ماهشهر برخوردار بودیم، و فقط راه‌آهن اهواز خرمشهر در کنترل ارتش متجاوز بود، ولی تحرک ما در حد قابل قبول تاکتیکی نبود و یکی از مسائل منفی مهم در عملیات نیز همین عدم تحرک بود. زیرا در طرح تغییر مکان عناصر لشکر ۱۶ از اهواز به دزفول که جمعاً حدود ۱۰۰ دستگاه وسیله شنی‌دار و در همین حدود وسایل چرخ‌دار بود، به علت عدم امکانات تانک‌بر و واگن راه‌آهن، ۴ روز وقت پیش‌بینی شده بود و تغییر مکان عناصر لشکر ۱۶ زرهی بایستی در ۵ دی خاتمه می‌یافت، ولی عملاً این تغییر مکان ۱۲ روز طول کشید و این طول زمان امکانات غافلگیری را به کلی از میان برد. ارتش عراق احتمالاً موفق شد در این مدت نیروهای احتیاط خود را از تمام نقاط جبهه خوزستان به منطقه نبرد جنوب کرخه کور تغییر مکان دهد.

باید یادآوری شود که به طور کلی از نظر عوامل محسوس فیزیکی در نبرد نصر، برتری نسبی با ارتش متجاوز عراق بود، ولی از نظر عوامل نامحسوس و روانی برتری کامل با پرسنل ما بود، ایمان و اعتقاد رزمندگان ما به دفاع از وطن اسلامی خود آنچنان در سطح عالی بود که می‌توانست قسمت اعظم برتری عوامل فیزیکی دشمن را خنثی سازد، ولی کمبود فوق‌العاده یگان‌های مانوری، نیروهای ما را از داشتن احتیاط قابل ملاحظه محروم کرده بود. این موضوع حساس‌ترین عامل تعادل توان رزمی به نفع ارتش متجاوز در نبرد نصر بود.

ث- هدایت عملیات:

همان گونه که در بالا اشاره شد، در طرح عملیات نصر دو مرحله پیش‌بینی شده بود، مرحله یکم تصرف کرانه کرخه کور، مرحله دوم پیشروی به سمت پادگان حمید و تصرف و تأمین آن، لذا هدف اصلی عملیات نصر تصرف پادگان حمید و دور کردن نیروهای دشمن از ۴۰ کیلومتری جنوب اهواز و خارج کردن شهر اهواز از برد آتش توپخانه سنگین دشمن بود. در این عملیات لشکر ۹۲ زرهی در شرق (چپ) و لشکر ۱۶ زرهی در غرب (راست) جبهه وارد عمل می‌شد، تلاش اصلی با لشکر ۱۶ زرهی بود، ولی در نظر بود چنانچه لشکر ۹۲ زرهی بتواند مسافت بین رودخانه کارون و پادگان حمید را که کمتر از ۱۰ کیلومتر بود به سرعت پیشروی کند و خود را به پادگان حمید برساند، تقدم تلاش‌ها به لشکر ۹۲ زرهی داده شود. تاریخ و زمان حمله طوری انتخاب شد که حداقل از نظر زمان حمله، دشمن غافلگیر شود. بدین منظور روز ۲۸ صفر که رحلت حضرت محمد (ص) بود برای روز حمله انتخاب شد. ساعت حمله بر خلاف اصول کلاسیک که معمولاً قبل از سپیده صبح انتخاب می‌شود، ساعت ۱۰۰۰ صبح انتخاب گردید و حمله در زمان تعیین شده آغاز شد. طرح لشکر ۱۶ زرهی این بود که با تیپ ۳ زرهی از شمال و تیپ ۱ زرهی از جنوب کرخه کور از غرب به شرق حمله کند و نیروهای دشمن را که در طرفین رودخانه کرخه کور مستقر بودند منهدم سازد و کرانه کرخه کور را از وجود دشمن پاک نماید و آماده شود بنا به دستور به سمت شرق پیشروی کند و پادگان حمید را تصرف و تأمین نماید. هم‌زمان با پیشروی لشکر ۱۶ زرهی، لشکر ۹۲ زرهی ابتداء با عناصر سبک از رودخانه کارون عبور کند و نیروهای دشمن را از سمت شرق درگیر سازد و مانع از به کار بردن کلیه امکانات دشمن در مقابل لشکر ۱۶ زرهی گردد. پس از اجرای مرحله یکم، لشکر ۹۲ زرهی کلیه عناصر تیپ ۱ زرهی را که در شمال منطقه آبگرفته دب حردان و ایستگاه آب تیمور مستقر بود از باریکه بین منطقه آبگرفته و رودخانه کارون عبور دهد و جناح شرقی دشمن را مورد تهدید قرار دهد و در صورت موفقیت جاده اهواز - خرمشهر را آزاد و پادگان حمید را تصرف نماید.

در روز ۱۵ دیماه حمله اجرا گردید. مرحله یکم عملیات لشکر ۱۶ زرهی کاملاً موفق بود و تیپ ۳۵ و ۴۳ عراقی که در طرفین رودخانه کرخه کور حوالی آبادی سعدون حمودی موضع گرفته بودند به کلی متلاشی شدند و بیش از ۸۰۰ نفر از پرسنل دشمن اسیر شده و تجهیزات و وسایل قابل ملاحظه از دشمن به دست نیروهای ما افتاد که از جمله یک گردان توپخانه ۱۳۰ م م بود. ولی عملیات لشکر ۹۲ زرهی با عکس‌العمل شدید دشمن برخورد کرد و در ساعت اول حمله، دشمن ۸ دستگاه تانک از لشکر ۹۲ زرهی را در حال پیشروی منهدم کرد. نظر به اینکه زمین منطقه عملیات کاملاً باز بود و شیب زمین از غرب به شرق بود میدان دید و تیر برای دشمن مناسب‌تر از واحدهای ما بود. لذا لشکر ۹۲ زرهی نتوانست به پیشروی ادامه دهد و در مواضع خود متوقف گردید. باید یادآوری شود که عملیات کرخه کور اولین حمله بزرگ ما بود و با وجود اینکه در حمله ناموفق لشکر ۲۱ پیاده در ۲۳ مهرماه سال ۵۹ از لحاظ کاربرد واحدهای زرهی در مقابل موشک‌های مالیوتکای دشمن ضربه سختی خورده بودیم. ولی آن عدم موفقیت را به حساب عدم کارایی تانک‌ها در مقابل جنگ‌افزارهای ضدتانک دشمن منظور نکرده بودیم. به این علت حفاظت پیاده نظام از واحدهای زرهی کمتر مورد توجه قرار گرفته بود. بعد از این عملیات فرماندهان ایرانی تغییرات اساسی در کاربرد واحدها دادند و اساس نبرد را با استفاده از پیاده نظام، با حمایت و پشتیبانی واحدهای زرهی قرار دادند.

در روز ۱۵ دیماه کلیه رزمندگان ما با روحیه بسیار عالی جنگیدند و با حداقل تلفات و ضایعات کرانه شمالی و جنوبی کرخه کور را تصرف کردند و در غروب روز ۱۵ دیماه به لشکر ۱۶ زرهی دستور داده شد و در کرانه کرخه کور پدافند کند و آماده ادامه پیشروی به سمت هدف اصلی، بنا به دستور باشید. به لشکر ۹۲ زرهی دستور داده شد تلاش کند از پیاده نظام و واحدهای سبک برای درگیر کردن دشمن از سمت شرق استفاده کند و از قبول تلفات زیاد تانک خودداری نماید. زیرا موضوع حفاظت تانک‌ها نه تنها از لحاظ خود تانک‌ها، بلکه بیشتر از لحاظ روحیه پرسنل یگان‌ها اهمیت فوق‌العاده‌ای داشت. در میدان نبرد به محض اینکه چند دستگاه تانک تیر می‌خورد و

آتش می‌گرفت و دود آتش به هوا بلند می‌شد، اثرات بدی در روحیه کلیه رزمندگان آن منطقه ایجاد می‌کرد. این وضع در روحیه پرسنل دشمن هم به شدت وجود داشت. شرایطی که در روز ۱۵ دیماه به وجود آمد، در شب آن روز در شورای فرماندهی مورد بررسی قرار گرفت و تصمیم گرفته شد، در روز ۱۶ دیماه پس از ارزیابی عکس‌العمل دشمن پیشروی ادامه یابد.

در روز ۱۶ دیماه فعالیت شدید دشمن در تغییر مکان نیرو به جبهه کرخه کور از سمت منطقه عملیاتی اهواز خرمشهر و طلایه و فکه و بستان گزارش گردید. این گزارش‌ها نشان می‌داد که دشمن آماده حمله متقابل به لشکر ۱۶ زرهی می‌شود. بنابراین دستور داده شد لشکر ۱۶ زرهی پس از بررسی کامل وضعیت و اطمینان از عدم تهدید از پهلوی راست (جنوب) و عقب (غرب) بنا به دستور پیشروی را به سمت شرق آغاز کند، ولی نظر به اینکه این لشکر در عملیات روز گذشته پیروزی قاطعی به دست آورده بود، اعتماد به نفس فوق‌العاده‌ای پیدا کرده بود و عملیات تحکیم هدف را در کرانه کرخه کور به صورت قابل ملاحظه‌ای انجام نداده بود، بلکه با تمام توان آماده پیشروی شده بود. حتی در آغاز روز ۱۶ دیماه آرایش حمله را در زمین باز گرفته بود. دشمن (احتمالاً) برای غافلگیر کردن لشکر ۱۶ زرهی و به دام انداختن کلیه واحدهای آن، حمله متقابل را به تأخیر انداخته بود تا لشکر ۱۶ زرهی به سمت پادگان حمید پیشروی کند. سپس با نیروی احتیاط خود عقب این لشکر را قطع و آن را محاصره و نابود سازد. لذا تأخیر در حمله متقابل، دشمن را به اشتباه انداخت و احتمالاً دشمن تصور کرد لشکر ۱۶ زرهی از ادامه حمله منصرف شده است. بدین منظور در ساعت ۰۹۳۰ پاتک خود را آغاز کرد. در حالی که عناصر لشکر ۱۶ زرهی در زمین کاملاً باز و بدون حفاظ گسترش یافته بودند. دشمن از جنوب و شرق به لشکر ۱۶ زرهی حمله کرد و در آغاز پاتک تعدادی از تانک‌های لشکر ۱۶ زرهی با موشک ضد تانک مالیوتکا با پایه پرتاب زمینی منهدم شد. به نظر می‌رسد دشمن، شبانه تعدادی از شکارچیان تانک را در مواضع مناسبی مستقر و آنان موفق شدند در ساعات اولیه پاتک، ضربات سختی به تانک‌ها و نفربرهای لشکر ۱۶ زرهی وارد سازند.

نبرد شدید از ساعت ۱۰۰۰ روز ۱۶ دیماه بین لشکر ۱۶ زرهی و دشمن درگرفت. وضعیت زمین برای نیروهای ما بسیار نامناسب بود و تنها کمک مؤثر برای ما آتش توپخانه بود. دشمن ضمن اینکه تلاش اصلی خود را در مقابل لشکر ۱۶ زرهی قرار داده بود به جبهه لشکر ۹۲ زرهی نیز توجه کرده بود و نیروهای تقویتی وارد آن قسمت از جبهه نیز نموده بود. لذا لشکر ۹۲ زرهی با توجه به ضربه اولیه که در روز ۱۵ خورده بود، توانایی اقدامات تعرضی را نداشت و با توجه به اینکه منطقه خودی و دشمن باتلاقی بود و در سمت شرق، رودخانه غیر قابل عبور کارون حرکات را محدود کرده بود وارد عمل کردن لشکر ۹۲ زرهی در چنین زمینی مستلزم قبول خطر غیر منطقی بود. به خصوص اینکه جمع توان رزمی این لشکر در این قسمت عملاً حدود ۲ گردان تقویت شده بود که در حدود ۶۰ دستگاه تانک داشت و در صورتی که به این استعداد تلفاتی وارد می‌شد این لشکر قدرت دفاعی از جنوب اهواز را از دست می‌داد و همه جبهه اهواز سوسنگرد به خطر می‌افتاد. ضمن اینکه در منطقه حتی یک گروهان احتیاط وجود نداشت.

نیروهای دشمن در جبهه لشکر ۹۲ زرهی فقط به تقویت مواضع پدافندی خود در حوالی امامزاده سید طاهر و پادگان حمید اکتفاء کرد و حرکتی به سمت مواضع لشکر ۹۲ نشان نداد و تلاش اصلی پاتک خود را متوجه لشکر ۱۶ زرهی کرد. لشکر ۱۶ زرهی با مشاهده پاتک دشمن مجبور شد طرح ادامه پیشروی را کنار بگذارد و به آرایش مواضع پدافندی در محل استقرار واحد بپردازد. ولی به علت باز بودن زمین امکان هرگونه سنگرکنی با وسایل مهندسی از لشکر سلب شده بود و آتش‌های مستقیم دشمن اجازه فعالیت نمی‌داد. فرمانده لشکر تصمیم گرفت به هر نحوی شده در مواضع موجود جلوی دشمن بایستد و چاره دیگری نبود. زیرا چنانچه دستور عقب‌نشینی به رودخانه کرخه کور را می‌داد به احتمال قوی این عقب‌نشینی موفقیت آمیز نمی‌شد. زیرا از یک طرف آتش‌های مستقیم ضد تانک دشمن تلفات سنگین به خودروهای زرهی وارد می‌کرد و از طرفی دیگر احتمال به هم خوردگی سازمان و اشکالات کنترل و فرماندهی شدیدتر می‌شد. تصمیم فرماندهی لشکر برای دفاع در محل‌های استقرار

الزامی بود و همین استقامت و پایداری سبب شد دشمن با احتیاط بیشتری به مواضع لشکر ۱۶ نزدیک شود. ضمن اینکه این لشکر توانست با آتش و مانور تلفاتی به دشمن وارد کند و اراده رزمندگان ما را به دشمن تحمیل نماید.

با فشار شدیدی که در بعدازظهر روز ۱۶ دی ماه، دشمن به یگان‌های لشکر وارد کرد، در بعضی از یگان‌ها آشفتگی و ضعف روحیه ایجاد شد. به نحوی که تعدادی از پرسنل بدون دستور و اجازه فرماندهان خود، مواضع جلو را ترک کرده و به سمت حمیدیه عقب‌نشینی کردند. خوشبختانه سایر رزمندگان به خصوص تیپ ۱ لشکر ۱۶ زرهی با رشادت و ایمان مقاومت کرد. فرماندهی لشکر و فرماندهان تیپ با تلاش بسیار مؤثر موفق شدند، با به کار گرفتن عناصر احتیاط لشکر که تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی بود، سریعاً کنترل جبهه را مرمت کنند و به دست بگیرند. فرماندهان رده بالاتر و تعدادی از افسران قرارگاه نیروی زمینی موفق شدند جلوی بی‌نظمی واحدهای تیپ ۳ را بگیرند و آن‌ها را به مواضع خود برگردانند.

توپخانه ما در این لحظات آتش‌های سرنوشت‌ساز اجرا کردند و مانع مشخص شدن به هم خوردگی سازمان دفاعی تیپ ۳ لشکر ۱۶ زرهی گردید. خوشبختانه در دیماه روزها کوتاه بود و طبق روش معمول، میدان نبرد با نزدیک شدن غروب آرام‌تر می‌شد. در این روز با نزدیک شدن تاریکی، دشمن دست از ادامه فشار برداشت و لشکر ۱۶ زرهی موفق شد با در دست گرفتن کنترل نیروهای موجود، شبانه تجدید سازمان و آرایش کند و تغییرات لازم را در سازمان رزمی بدهد. با پیام‌هایی که از طریق رده‌های مختلف فرماندهی به پرسنل داده شد، روحیه پرسنل مرعوب شده به حالت عادی بازگشت و عدم تعقیب دشمن، اعتماد را در کلیه یگان‌ها به وجود آورد که می‌توانند جلوی پیشروی نیروهای عراقی را بگیرند. در غروب روز ۱۶ دیماه به لشکر ۱۶ زرهی دستور داده شد تلاش کنند واحدهای لشکر را به شمال رودخانه کرخه کور عقب بکشد و در شمال رودخانه مواضع دفاعی را آرایش دهد و آماده ادامه عملیات پدافند باشد. ولی لشکر موفق نشد در شب ۱۶ به ۱۷ دیماه به شمال رودخانه عقب‌نشینی کند و در نتیجه، در عملیات روز ۱۷ دیماه نیز اجباراً در مواضع نامناسب با دشمن درگیر شد.

دشمن از صبح روز ۱۷ دیماه مجدداً اقدام به حمله کرد و برای این حمله واحدهای تازه نفس را که از منطقه خرمشهر و دزفول به جنوب کرخه کور تغییر مکان داده بود وارد عمل کرد. حملات دشمن خیلی شدید بود و متأسفانه نیروی خودی در منطقه عملیات اهواز - سوسنگرد هیچ یگان احتیاطی نداشت تا به لشکر ۱۶ زرهی کمک کند. لشکر مجبور بود با همان استعدادی که در روز ۱۵ دیماه وارد عمل شده بود به دفاع ادامه دهد. اخبار نگران‌کننده‌ای از غرب و جنوب جبهه، مبنی بر وارد منطقه شدن نیروهای تقویتی دشمن به قرارگاه می‌رسید. تنها امکان عکس‌العمل نیروی زمینی، استفاده از پشتیبانی نیروی هوایی و هوانیروز بود. این ۲ عنصر، خدمات ارزنده‌ای در تمام طول ۴ روز عملیات کرخه کور به عناصر زمینی کردند. هواپیماها و هلی‌کوپترهای ما هرگونه حرکات دشمن را در غرب سوسنگرد و جنوب حمیدیه و جفیر تحت کنترل گرفته و ضربات مؤثری به آن‌ها وارد کردند. دشمن نتوانست با آزادی تغییر مکان‌ها را اجرا کند. ضمن اینکه تلفات قابل ملاحظه‌ای هم می‌دید.

در روز ۱۷ دی‌ماه لشکر ۱۶ زرهی سرسختانه در مقابل دشمن پایداری کرد. مسأله حیاتی رساندن مهمات به عناصر این لشکر بود. مصرف مهمات، فوق‌العاده زیاد بود. با این وجود فرماندهی مهمات نیروهای زمینی با تلاش فوق‌العاده، مهمات مورد نیاز را تأمین کرد و هیچ یگانی بدون مهمات نماند. قرارگاه نیروی زمینی تنها یگانی را که پس از متوقف شدن پیشروی لشکر ۹۲ زرهی در دسترس داشت گردان ۲۹۱ تانک لشکر ۷۷ پیاده بود که کمتر از ۳۰ دستگاه تانک داشت و در منطقه فارسیات برای عبور از رودخانه کارون در نظر گرفته شده بود. تصمیم گرفته شد این گردان از زیر امر لشکر ۹۲ زرهی خارج شود و به منطقه لشکر ۱۶ زرهی تغییر مکان دهد و زیر امر آن لشکر قرار گیرد. وضعیت تیپ ۳ لشکر ۱۶ زرهی خیلی بحرانی بود.

گزارش‌های مکرر فرماندهی تیپ حاکی از انهدام توان رزمی تیپ بود. لذا گردان ۲۹۱ تانک لشکر ۷۷ به حمیدیه تغییر مکان کرد و در اختیار تیپ ۳ لشکر ۱۶ زرهی قرار گرفت. دشمن در روز ۱۷ دی‌ماه هواپیماها و هلی‌کوپترهای خود را وارد منطقه عملیات کرد و تلفاتی هم به هواپیماها و هلی‌کوپترهای ما وارد ساخت. ۴ فروند هواپیما

و ۲ فروند هلی کوپتر ما در این روز مورد هدف هواپیماها و موشک‌های سام دشمن قرار گرفت و منهدم گردید که تعدادی از خلبانان شهید شدند، ولی تعدادی موفق شدند با چتر نجات در منطقه یگان‌های خودی فرود آیند. با وجود اینکه فشار دشمن در روز ۱۷ دی‌ماه خیلی شدید بود، ولی مقاومت نیروهای ما محکم‌تر و مؤثرتر بود. در روز ۱۷ دی‌ماه هم یگان‌ها با انضباط کامل مواضع خود را حفظ کردند. ولی تلفات نیروهای ما سنگین بود. به خصوص تعداد زیادی از تانک‌های ما در اثر آتش‌های ضد تانک دشمن منهدم و یا از کار افتاد. با این همه دشمن جرأت نکرد به مواضع نیروهای ما نزدیک شود. نظر به اینکه یک موضع ضعیف در مسیر جاده حمیدیه طراح فرسیه وجود داشت و گروه نامنظم شهید چمران از آن نقطه دفاع می‌کرد یک واحد دشمن تلاش کرد در آن نقطه از رودخانه کرخه کور عبور کند و حمیدیه را تهدید نماید. برای خنثی کردن این رخنه، گردان ۲۹۱ تانک اعزام شد و تقدم آتش توپخانه لشکر ۹۲ زرهی به آن نقطه داده شد. دشمن با از دست دادن ۳ دستگاه تانک از ادامه رخنه منصرف گردید و به جنوب کرخه کور عقب‌نشینی نمود.

تلاش دشمن برای عقب راندن لشکر ۱۶ زرهی در روز ۱۷ دی‌ماه نیز با مقاومت دلیرانه این لشکر با شکست مواجه گردید و با خاتمه روشنایی روز، تلاش دشمن متوقف شد. در شب ۱۷ به ۱۸، لشکر ۱۶ زرهی موفق شد واحدهای خود را به شمال کرخه کور تغییر مکان دهد، در حالی که لشکر بیش از ۱۰۰ دستگاه تانک و تعداد قابل ملاحظه‌ای نفربر و سایر وسایل خود را از دست داده بود. با این همه تلفات، ادامه دفاع در کرانه شمالی رودخانه نیز مشکل بود. ولی دشمن هم در اثر ۳ روز نبرد سخت، تلفات سنگینی را متحمل شده بود. ضمن اینکه کلیه مقدمات احتیاط خود را وارد عمل کرده بود.

یک مشکل اساسی نیروهای ما کمبود وسایل سنگین مهندسی برای تهیه مواضع بود. تلاش زیادی به کار گرفته شد تا حدود ۱۰ دستگاه بلدوزر برای لشکر ۱۶ زرهی اعزام شود. ارزش هر یک دستگاه بلدوزر در این گونه مواقع به تعداد تانک سنگر گرفته‌ای بود که هر بلدوزر ایجاد می‌کرد. یعنی چنانچه یک دستگاه بلدوزر یا لودر

می‌توانست در یک شب برای ۱۰ دستگاه تانک و نفربر خاکریز ایجاد کند ارزش آن بلدوزر معادل ارزش ۱۰ دستگاه وسیله شنی‌دار می‌شد. لشکر ۱۶ زرهی تلاش کرد در شب ۱۷ به ۱۸ مواضع مناسبی در کرانه شمالی کرخه کور ایجاد کند، ولی به علت کمبود بلدوزر و لودر موفقیت کافی به دست نیاورد. دشمن در روز ۱۸ دی‌ماه مجدداً تلاش وسیعی را آغاز کرد، ولی از اوایل روز، ضعف نسبی در نیروهای دشمن مشاهده گردید. احتمالاً ۳ روز جنگ مداوم پرسنل دشمن را به کلی خسته و فرسوده کرده بود و چنانچه یک نیروی احتیاط قابل ملاحظه‌ای در دسترس نیروهای ما بود، شاید بهترین فرصت برای زدن ضربت متقابل بود. ولی به هیچ‌وجه، حتی احتیاط کوچک هم در دسترس نبود.

دشمن در روز ۱۸ با تحت فشار قرار دادن لشکر ۱۶ زرهی مانع تحکیم مواضع دفاعی وی در شمال رودخانه گردید. ضمن اینکه نیروهای دشمن نیز می‌توانستند پیشروی قابل ملاحظه‌ای داشته باشند. در هر حال استعداد رزمی لشکر ۱۶ زرهی به قدری کاهش یافته بود که سرسختی بیش از حد برای قبول تلفات، خطرات جبران‌ناپذیری را متحمل می‌کرد. فرماندهی لشکر ۱۶ زرهی پیشنهاد کرد برای حفظ بقیه لشکر و امکان سد کردن پیشروی دشمن به مواضع دفاعی که قبل از عملیات نصر تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی برای دفاع از منطقه حمیدیه سوسنگرد در ۴ کیلومتری جنوب جاده حمیدیه سوسنگرد ایجاد کرده بود عقب‌نشینی کند.

با توجه به ضعف مقدرات وسایل مهندسی، قرارگاه نیروی زمینی موافقت کرد در شب ۱۸ به ۱۹ دی‌ماه لشکر به مواضع یاد شده عقب‌نشینی کند. از بعدازظهر روز ۱۸ دی‌ماه فشار دشمن کاهش قابل ملاحظه‌ای پیدا کرد و لشکر ۱۶ زرهی با آغاز تاریکی به مواضع یاد شده عقب‌نشینی کرد و در موقعیت مناسبی قرار گرفت. نیروهای دشمن در روز ۱۹ دی‌ماه از کرخه کور عبور کردند، ولی آنها نیز با اشغال مواضع از دست داده قبلی که در حوالی آبادی سعدون حمودی بود اکتفاء کردند و از ادامه پیشروی خودداری نمودند. با توجه به اینکه مسافت بین مواضع دشمن تا نیروهای ما در این موقع بیش از ۶ کیلومتر بود، عملاً تماس نیروهای ۲ طرف قطع گردید و نبرد توپخانه

به جریان خود ادامه داد. در نتیجه نبرد کرخه کور به نام عملیات نصر پایان یافت و نیروهای هر ۲ طرف (خودی و دشمن) به حالت پدافندی درآمدند.

نکته‌ای که لازم است اضافه شود چگونگی نقش عنصر سپاه پاسداران در این عملیات بود. در مطالب گذشته بیان شد که در این عملیات اولین بار بود که سپاه پاسداران همراه یگان‌های نیروی زمینی در یک نبرد طرح‌ریزی شده و هم‌آهنگ شده شرکت می‌کرد. در مرحله طرح‌ریزی هم‌آهنگی شده بود که حدود یک گردان پیاده از سپاه پاسداران در تلاش اصلی، همراه عناصر لشکر ۱۶ زرهی شرکت نماید. فرمانده سپاه پاسداران جنوب برادر کریمی بود و قبول کرده بود که این گردان حدود ۳۰۰ نفری را هرچه سریع‌تر زیر امر لشکر ۱۶ زرهی قرار دهد. این عده یک روز قبل از اجرای حمله در اختیار لشکر قرار گرفت. لشکر نیز آن‌ها را در اختیار تیپ ۱ و ۳ زرهی قرار داد. تیپ‌ها هم آن‌ها را بین گردان‌ها تقسیم کرده بودند. در حقیقت این عده به ۴ گروهان حدود ۷۵ نفری به ۴ گردان لشکر ملحق شدند. بدون اینکه فرصت کافی برای هم‌آهنگ کردن تجهیزات و وسایل آن‌ها با یگان‌های ارتش باشد و یا حتی فرماندهان گردان و گروهان فرصت کافی برای تبادل نظر و آشنایی با فرماندهان سپاه پاسداران پیدا کنند و حداقل وسایل ارتباطی مطمئنی برای برقراری ارتباط در اختیار گروهان‌های پاسدار قرار گیرد و چنان ارتباطی مشخص و تمرین شود. افراد پاسدار از روحیه ایمان و اعتقاد فوق‌العاده بالایی برخوردار بودند، آرزویشان این بود که با تمام وجود در خط مقدم جبهه با روش شهادت‌طلبی خود بجنگند و برای آن‌ها فرمول‌ها و روش‌های کلاسیک نظامی قابل تطبیق با مکتب جهاد و شهادت نبود، با همین ایمان و اعتقاد در عملیات کرخه کور به محض شروع حمله، آن‌ها خود را به خط مقدم رساندند و با عناصر دشمن درگیر شدند و جان‌بازی‌های ایثارگرانه این افراد خارج از حد توصیف بود. در روز اول عملیات در حدود توان رزمی خود ضربات مؤثری برای انهدام تانک‌های دشمن وارد کردند. اما به علت محکم نبودن رابطه فرماندهی بین آنان و فرماندهان گروهان‌ها و گردان‌های در خط، عملاً اقدامات سپاه پاسداران به حالت نیمه مستقل درآمد. به نحوی که از غروب روز اول عملیات، تقریباً رابطه فرماندهی بین آن‌ها و

فرماندهان ارتشی قطع گردید. در روز دوم عملیات (۱۶ دی‌ماه) که وضعیت به کلی تغییر کرد، امکان برقراری کنترل و فرماندهی بین فرماندهان ارتشی و نیروهای سپاه پاسداران از بین رفت. همین امر سبب شد که نیروهای سپاه پاسداران بدون اطلاع یا بدون توجه به تغییر وضعیت، به پیشروی در منطقه تحت کنترل دشمن ادامه دهند. در نتیجه تلفات سنگین به این یگان سپاه وارد شد، به نحوی که در ادامه عملیات یعنی از روز ۱۶ دی‌ماه هیچ‌گونه اطلاعی از چگونگی وضعیت گروهان‌های سپاه پاسداران به قرارگاه‌ها نرسید. از روز دوم عملیات، سرنوشت این افراد برای فرماندهان نامشخص ماند.

۸- مسائل لجستیکی

الف- وضعیت پرسنلی و لجستیکی ارتش ایران، از آغاز حرکت فعال ملت ایران برای انقلاب دچار اختلال و بی‌نظمی شد. از شهریور ماه ۱۳۵۷ که بر اساس تدابیر گردانندگان رژیم سلطنتی، ارتش برای حفظ نظام سلطنتی در مقابل حرکت انقلابی مردم ایران قرار داده شده بود، بر خلاف نظریات و دستورات فرماندهان رده بالا، اکثر پرسنل کادر و به خصوص پرسنل وظیفه ارتش که خود عموماً از طبقات مستضعف و محروم جامعه بودند، با در پیش گرفتن روش مبارزه منفی با گردانندگان رژیم سلطنتی، عملاً با ملت به پا خواسته ایران همکاری و همگامی کردند و با عدم اجرای دستورات و برنامه‌های آموزشی و نگهداری، سبب پایین آمدن سطح آمادگی رزمی یگان‌ها شدند.

در روزهای پیروزی انقلاب، ضربات و لطمات شدیدی به بیشتر یگان‌ها وارد شد. وسایل و تجهیزات و اسلحه و مهمات تعدادی از یگان‌ها به وسیله مردم و گروهک‌ها غارت شد و یا آتش زده شد. پرسنل نظامی در اجرای دستور امام و رهبر کبیر انقلاب پادگان‌ها را ترک کردند. در نتیجه در دهه دوم و سوم بهمن ماه ۱۳۵۷ عملاً کلیه سازمان‌های ارتش متلاشی گردید و پادگان‌های خارج از تهران با حداقل پرسنل نگهداری و حفاظت شد. بلافاصله بعد از پیروزی انقلاب، فرمان رهبر انقلاب برای حفاظت از اموال ارتش و مراجعت پرسنل به سربازخانه‌ها صادر شد و سربازخانه‌ها از اواخر بهمن‌ماه ۱۳۵۷ مجدداً آغاز به کار کردند. ولی

شرایطی که انقلاب از لحاظ پرسنلی در یگان‌های ارتش به وجود آورد و اثراتی که در مقابله قرار گرفتن ارتش با مردم در پرسنل ارتش داشت، وضعیت پرسنلی ارتش دچار تغییرات عمیقی شد که عملاً ارتش را به حالت رکود و بلاتکلیفی قرار داد.

پرسنل وظیفه که حدود ۷۰ درصد سازمان پرسنلی ارتش را تشکیل می‌دهند، غالباً از ادامه خدمت سر باز زدند. خدمت نظام وظیفه از ۲ سال به یک سال کاهش یافت. در نتیجه بیش از ۵۰ درصد پرسنل وظیفه یکباره از خدمت رها شدند و وضعیت خدمتی پرسنل کادر و حتی اصولاً وضعیت خود ارتش به حالت ابهام درآمد که آیا با همان سازمان باقی می‌ماند یا تغییرات بنیادی در سیستم ارتش ایجاد می‌شود؟ این وضعیت پرسنلی طبعاً در وضعیت لجستیکی نیز اثرات منفی گذاشت و آموزش و نگهداری که ۲ رکن بنیادی آمادگی رزمی هر ارتشی است به حالت تعطیل درآمد.

از اوایل سال ۱۳۵۸ جنگ داخلی کردستان آغاز شد. تعدادی از یگان‌ها هم که تا حدودی انسجام خود را حفظ کرده بودند به کردستان اعزام و درگیر جنگ با ضد انقلابیون شدند. به نحوی که در آغاز تجاوز ناجوانمردانه ارتش مزدور بعث عراق به ایران، به استثنای لشکر ۹۲ زرهی و تعدادی از یگان‌های دیگر، بقیه لشکرهای ارتش ایران و حتی نیروی هوایی و هوانیروز در منطقه آذربایجان غربی و کردستان و کرمانشاهان با ضد انقلابیون درگیر بودند و قسمتی از وسایل و تجهیزات ارتش در این عملیات از بین رفته یا فرسوده شده بود.

با توجه به این شرایط، در آغاز تجاوز عمومی ارتش مزدور عراق به ایران که حدود ۲۰ ماه از زمان پیروزی انقلاب می‌گذشت آمادگی رزمی ارتش به حداقل ممکنه کاهش یافته بود. اغلب تانک‌ها و نفربرها و سایر وسایل سنگین به علت عدم اجرای برنامه‌های نگهداری در پارک موتوری‌ها به حالت تعمیری درآمده بودند. اغلب باطری‌ها سولفاته شده بودند، دستگاه عاید و داخلی توپ‌ها که نیاز به برنامه‌های نگهداری زمانی دارد، به علت عدم اجرای این برنامه‌ها درجا از کار افتاده بود. در چنین شرایطی ارتش ایران وارد جنگ مکتبی و میهنی، با ارتش مزدور و بعث عراق گردید.

پس از تهاجم نیروهای متجاوز عراق، نیاز مبرم به جمع‌آوری و بازسازی و آماده نمودن و اعزام کردن نیروهای نظامی به منطقه جنوب و غرب به شدت احساس گردید و سرنوشت انقلاب جمهوری اسلامی ایران که به وسیله حکومت مزدور امپریالیسم عراق مورد تهدید جدی قرار گرفته بود، با بسیج نیروهای رزمنده نظامی و غیر نظامی رابطه قطعی پیدا کرد. تلاش‌های همه جانبه برای آماده کردن وسایل و تجهیزات و احضار پرسنل احتیاط و سایر اقدامات لازم برای بالا بردن سطح آمادگی رزمی آغاز شد. خوشبختانه همه این تلاش‌ها به نتیجه مثبت رسید و در مدت کمتر از ۳ ماه نیروهای رزمنده ارتش جمهوری اسلامی ایران موفق شدند تعادل نسبی در برابر قدرت رزمی ارتش عراق که از ۱۲ لشکر و ۱۰ تیپ مستقل و قریب ۴۰۰ فروند هواپیما با آمادگی رزمی کامل تشکیل می‌شد، برقرار نمایند و ارتش متجاوز عراق را در تمام جبهه‌ها وادار به توقف و اتخاذ حالت دفاعی سازند.

ب- در مدت قریب ۳ ماه فاصله زمانی بین آغاز تجاوز ارتش عراق تا عملیات نصر، تلاش‌های لجستیکی همگام با تلاش‌های پرسنلی و آموزشی به شدت به مورد اجرا گذاشته شد که جزئیات این تلاش‌ها در بررسی‌های یگان‌های شرکت کننده در عملیات نصر بیان می‌گردد.

(۱) وضعیت آماد

در جریان عملیات نصر وضعیت آماد به طور کلی بسیار خوب بود. کمبودی که مشکل حساسی ایجاد کند به جز کمبود وسایل سنگین مهندسی مشاهده نگردید. مواد غذایی به طور وفور در دسترس قرار می‌گرفت. پیش‌بینی تانکر آب به قدر کافی شده بود و به علت هوایی نسبتاً سرد و زمستانی، مصرف آب که در خوزستان یکی از اقلام عمده تدارکاتی است نسبتاً کم بود و مشکلی به وجود نیامد. در هر گونه شرایط عملیات حتی در بحرانی‌ترین شرایط، غذای کافی به پرسنل داده می‌شد و معمولاً غذای گرم بود. از نظر سوخت خودروها، تانکر سوخت کافی در اختیار بود. با توجه به اینکه عمق منطقه عملیات خیلی زیاد نبود مصرف سوخت خودروهای رزمی چندان زیاد نبود و نیازی به تجدید تدارک سوخت نداشتند. فقط خودروهای تدارکاتی مصرف زیاد داشتند

که آن هم تأمین می‌شد. مصرف مهمات خیلی زیاد بود. به خصوص مهمات توپخانه شدیداً مورد لزوم بود. لشکر ۱۶ زرهی، مهمات ذخیره قابل ملاحظه‌ای داشت ولی کافی نبود. نگرانی عمده درباره تأمین مهمات بود.

در روز اول عملیات که نیروهای ما در حالت آفندی بودند، مهمات زیادی مصرف نشد. به خصوص مهمات تانک و سایر جنگ‌افزارهای تیر مستقیم خیلی کم مصرف شد. از روز دوم عملیات که دشمن با حداکثر توان رزمی به لشکر ۱۶ زرهی حمله کرد، تنها کمک و پشتیبان مؤثر رزمندگان ما، قدرت آتش بود. چون نیروی مانور ما در مقایسه با نیروهای حمله‌ور دشمن خیلی کم بود. بدین علت مصرف مهمات فوق‌العاده زیاد شد. حتی مهمات تانک‌ها چندین بار تجدید تدارک شد. مهمات ذخیره در خوزستان به قدر کافی نبود و بایستی از خرم‌آباد و کازرون و نقاط دیگر، مهمات به اهواز حمل می‌شد. با این وجود، فرماندهی مهمات با تلاش فوق‌العاده مؤثر مهمات مورد نیاز را به واحدهای در خط رساند و موقعیت ناراحت‌کننده‌ای از لحاظ کمبود مهمات به وجود نیامد. البته فرماندهان یگان‌های درگیر از ابراز نگرانی درباره تمام شدن مهمات خودداری نمی‌کردند، ولی در سطح نیروی زمینی نگرانی کمتر بود. تماس مداوم با فرماندهی مهمات برقرار بود و حقیقتاً فرماندهی مهمات یکی از بهترین فعالیت‌های پشتیبانی را در عملیات نصر نشان داد و مهمات مورد نیاز را فراهم کرد. لازم به یادآوری است که اصولاً وضعیت مهمات توپخانه از ماه سوم جنگ کم‌کم بحرانی می‌شد و کمبودهایی احساس می‌گردید. چون در ماه اول و دوم جنگ مهمات توپخانه برای جبران ضعف قدرت رزمی زیادتر از حد معمولی مصرف گردید و مهمات توپخانه ۱۵۵ م که توپ اصلی نیروی زمینی ایران را تشکیل می‌داد، به علت تحریم اقتصادی کشورهای سازنده بلوک غرب محدودیت پیدا کرد. موشک تاو و خمپاره‌اندازها نیز به مرور شامل این محدودیت می‌شد، ولی به هر حال در نبرد نصر مهمات مورد نیاز تدارک شد و یکی از بزرگ‌ترین عامل فیزیکی و روانی در بالا بردن قدرت مقاومت رزمندگان ما در این عملیات، تدارک به موقع مهمات بود. سایر اقلام تدارکاتی در حد معمولی بود. فقط کمبودی که فوق‌العاده شدید بود بلدوزر و لودر برای ایجاد خاکریز و حفاظ و جان پناه

جهت تانک‌ها و پرسنل بود. اصولاً در تمام مدت عملیات در جبهه خوزستان وسایل سنگین مهندسی حساس‌ترین نقش را ایفا کرد. زیرا در دشت باز تنها وسیله‌ای که می‌توانست واحدها را از نابودی نجات دهد، بلدوزر و لودر بود. این اهمیت برای ارتش هر ۲ طرف وجود داشت. در عملیات کرخه کور لشکر ۱۶ زرهی نیاز مبرمی به این وسایل پیدا کرد، ولی مقدرات آن قدر نبود که بتواند پاسخگوی نیاز لشکر باشد. همین کمبود سبب شد که در این عملیات شدیدترین تلفات و ضربات به نیروهای زرهی و همچنین پیاده نظام ما وارد گردد. با این وجود در حدود مقدرات، حدود ۱۰ دستگاه بلدوزر از نقاط دیگر جمع‌آوری و به سوسنگرد ارسال شد و در اختیار لشکر ۱۶ زرهی قرار گرفت. همین پشتیبانی توانست در روز ۱۸ و ۱۹ دی‌ماه، به لشکر ۱۶ زرهی کمک کند تا مواضع مناسب را تهیه و برای دفاع آمادگی پیدا نماید.

(۲) نگهداری:

همان‌گونه که در مقدمه مسائل لجستیکی گفته شد به طور کلی وضعیت نگهداری وسایل و تجهیزات در آغاز جنگ در پایین‌ترین سطح بود. به خصوص وسایل سنگین مانند تانک‌ها و نفربرها و توپ‌ها و خودروها در شرایط بسیار بدی بودند. علت اصلی این امر عدم اجرای برنامه‌های بازدید و نگهداری بود. زیرا پس از پیروزی انقلاب تحرک خودروهای رزمی به حداقل رسید. چون برنامه‌های آموزشی غالباً اجرا نمی‌شد، در نتیجه وسایل سنگین مانند توپ‌ها و تانک‌ها و نفربرها معمولاً از پارک‌ها حرکت نمی‌کردند. همین عدم تحرک سبب شد مسئولین امر توجه لازم به وضع آمادگی خودروها نداشته باشند. به عنوان مثال برای نگهداری باطری خودروها بایستی حداقل هر ۲ روز یکبار مدت چند دقیقه موتور خودرو روشن شود تا از سولفاته شدن یا خالی شدن باطری جلوگیری گردد. در صورتی که این امر در خیلی از یگان‌ها اجرا نمی‌شد. به علت نقل و انتقالات غیرمنطقی درجه‌داران کادر تعدادی از خودروها بدون راننده مانده بودند و فرد مسئولی برای نگهداری آن‌ها نبود. همین‌طور توپ، تانک‌ها و توپخانه‌ها در صورتی که تیراندازی نکند باید حداقل هر ۳ ماه یک بار عقب‌نشینی مصنوعی داده شوند

تا دستگاه عاید دافع آن‌ها از کار نیفتد. به علت نبودن خدمه اینکار انجام نمی‌گرفت. در نتیجه توپ‌ها و تانک‌ها درجا به حالت تعمیری درآمده بودند. در این شرایط لشکرهای زرهی در وضع مناسبی نبودند و آمادگی وسایل آن‌ها کمتر از ۵۰ درصد بود، ولی با تلاشی که پرسنل موجود واحدها و یگان‌های پشتیبانی کننده انجام دادند تا حدودی وسایل حاضر به کار گردید. اما با ترتیبی که وسایل حاضر به کار می‌گردید و وارد عمل می‌شد و از طرف دیگر بر اثر جنگ، تعدادی از وسایل از کار می‌افتاد، لذا امکان رساندن استعداد لجستیکی واحدها به حداقل قابل قبول یعنی حدود ۷۰ درصد وجود نداشت. به عنوان نمونه قبل از عملیات نصر از تیپ ۱ لشکر ۹۲ زرهی که در جبهه جنوب اهواز مستقر بود بازدید شد. ۳ گردان تانک این تیپ (۲۳۱، ۲۳۲ و ۲۶۴) جمعاً حدود ۳۰ دستگاه تانک داشت. گردان ۲۳۱ تانک ام-۶۰ فقط ۷ دستگاه داشت و الزاماً ۵۰ دستگاه تانک از واحدهای تانک لشکر ۱۶ زرهی و ۲۱ پیاده برداشت شد و به لشکر ۹۲ زرهی تحویل گردید تا این لشکر بتواند تا حدودی کمبود تانک گردان‌ها را تأمین کند. ضمن اینکه لشکر ۹۲ برای تأمین خدمه این تانک‌ها با کمبود مواجه گردید و تعدادی از خدمه تانک ام-۶۰ لشکر ۸۸ زاهدان در اختیار این لشکر قرار داده شد. باید توجه داشت که تانک‌های سازمانی لشکر ۹۲ زرهی که قبل از آغاز جنگ ۷ گردان تانک بود (یک گردان ام-۶۰ و ۶ گردان چیفتن) کامل بود. یعنی هر گردان تانک ۵۳ دستگاه و لشکر جمعاً ۳۷۱ دستگاه تانک این گردان‌ها را داشت و در تهاجم اولیه ارتش متجاوز عراق نیز اصولاً تعداد کمی تانک به جبهه اعزام شده بود. اغلب تانک‌های سازمانی لشکر در پارک‌ها به صورت تعمیری یا به علت نداشتن خدمه باقی مانده بودند. روزی از تانک‌های باقی مانده در پارک زرهی دزفول که مربوط به تیپ ۲ زرهی لشکر ۹۲ زرهی بود، بازدید شد. بیش از ۵۰ دستگاه تانک چیفتن فقط در همین پارک باقی مانده بود. البته تعداد معدودی از آن‌ها در نبرد تیر خورده بودند، ولی اکثراً به علت نقص فنی از کار افتاده بودند. وضعیت آمادگی سایر خودروها کمی بهتر از تانک‌ها بود، ولی به هر حال در سطح قابل قبول نبود. کمبودهای خودروهای چرخ‌دار که مورد نیاز مداوم تدارکاتی بود خیلی شدید بود. به خصوص لشکر ۱۶ زرهی که در عملیات کردستان

تعدادی از خودروهای چرخ‌دار آن لشکر فرسوده شده بودند. کمبود آمبولانس در وضع بحرانی بود. از کمک‌های مردم برای تأمین حداقل نیازمندی استفاده می‌شد. تدارک قطعات یدکی خیلی محدود بود و خودروها و وسایلی که تعمیر می‌شد، غالباً به علت نبودن قطعه یدکی تعمیرات آن‌ها امکان‌پذیر نمی‌گردید. با این همه مشکلات و کمبودها، ایمان و اعتقاد همه مردم و رزمندگان تا حدودی جبران کمبودها را می‌کرد و با همان امکانات موجود، وضعیت آماده به کاری خودروها و وسایل موجود در حد بسیار خوبی بود.

(۳) ترابری

با نگرش به وضعیت نگهداری که در بالا بیان شد، طبعاً ترابری هم رضایت بخش نبود. به خصوص کمبود خودروهای تانک‌بر مشکلات زیادی در جابه‌جایی خودروهای شنی‌دار ایجاد می‌کرد. تغییر مکان‌ها با تأخیر زیادی اجرا می‌گردید که یکی از همین تأخیرها در عملیات نصر مشاهده گردید قرار بود تیپ ۳ زرهی و قسمتی از توپخانه لشکری و گردان ۲۵۲ سوار زرهی لشکر ۱۶ زرهی که جمعاً حدود یکصد وسیله شنی‌دار داشت با راه‌آهن و تانک‌بر از منطقه دزفول به منطقه سوسنگرد حدود ۱۸۰ کیلومتر ترابری شود. پیش‌بینی شده بود این تغییر مکان حداکثر در ۴ روز انجام گیرد، ولی عملاً ۱۲ روز طول کشید. علت بررسی شد، در اوایل دیماه راه‌آهن اندیمشک - اهواز کمتر از ۱۰ دستگاه واگن تانک‌بر داشت و تعداد تانک‌برهای موجود در دزفول و اهواز کمتر از ۱۰ دستگاه بود، با تلاشی که انجام شد یک فرماندهی ترابری سنگین در اهواز تشکیل شد و تعدادی تانک‌بر از نقاط دیگر به اهواز اعزام شد. در ادامه عملیات، این فرماندهی موفق شد تا حدودی وضع ترابری را بهتر سازد. ولی باز جوابگوی نیازمندی‌ها نبود. لازم است یادآوری شود که در زمان رژیم سلطنتی نیروی زمینی بیش از ۵۰۰ دستگاه تانک‌بر ماز روسی در اختیار داشت، ولی به همان علی که در بخش نگهداری بیان شد، در هنگام جنگ ایران و عراق، تعداد تانک‌بر آماده، به کمتر از

۲۰ درصد موجودی رسیده بود. کمبود امکانات ترابری سبب شد که الزاماً عملیات نصر که قرار بود در دهه اول دیماه اجرا گردد به دهه دوم موکول گردد.

(۴) خدمات بهداری

پرسنل و وسایل و تجهیزات و تسهیلات بهداری مانند سایر مسائل لجستیکی کمبود فوق‌العاده‌ای داشت. پزشک فقط در سطح تیپ و لشکر بود. عموماً گردان‌ها فاقد پزشک بودند. آمبولانس خیلی کم. معمولاً از خودروهای استیشن، وانت یا جیب یک چهارم تن به جای آمبولانس استفاده می‌شد. دارو در حد مقدور بود و کمبود حساسی مشاهده نمی‌شد. ضمن اینکه حداکثر مجروحین و مصدومین و بیماران به رده‌های عقب تخلیه می‌شدند، ولی امر تخلیه نیاز به آمبولانس و پزشکیار داشت. این کمبود می‌توانست سبب خطر جانی مجروحین باشد. فرماندهان سعی می‌کردند به هر وسیله‌ای شده از تأخیر تخلیه مجروحین جلوگیری کنند. این امر حیاتی در حد مقدرات با بهترین وجه انجام شد و مجروحین به علت دیر رسیدن به نقاط امداد پزشکی شهید نشدند، از هلی‌کوپترهای نفربر نیز در شرایط حساس استفاده شد. به طور کلی در عملیات نصر با وجود اینکه قریب ۷۰۰ نفر مجروح و ۲۰۰ نفر شهید داشت، امر تخلیه شهدا و مجروحین با همه این کمبودها با حداقل تأخیر انجام شد.

۹- نتیجه کلی عملیات

عملیات نصر (کرخه کور) اولین عملیات آفندی طرح ریزی شده و هم‌آهنگ شده و هدایت شده ارتش جمهوری اسلامی ایران بود که پس از تثبیت تهاجم نیروهای متجاوز عراق و بیش از ۳ ماه پدافند با وارد عمل کردن تنها احتیاط نیروی زمینی که لشکر ۱۶ زرهی بود در تاریخ ۱۵ دیماه ۱۳۵۹ اجرا گردید. این عملیات در حقیقت اولین نبردی بود که یگان‌های نیروی زمینی جمهوری اسلامی ایران به مبارزه جدی با دشمن برخاست و چگونگی امکانات نیروهای خودی و دشمن را در یک مبارزه شدید در بوته آزمایش قرار داد. می‌توان گفت این عملیات بهترین تجربیات را برای نبردهای بعدی عاید جمهوری اسلامی

ایران کرد. گرچه نتیجه نهایی این عملیات کاملاً رضایت‌بخش نبود و موفقیت کامل نصیب رزمندگان ما نشد، ولی پایه و اساس بسیار محکمی برای پیروزی‌های بعدی نیروهای ما گردید. به فرماندهان یگان‌های نظامی و پاسدار و بسیج و عملیات نامنظم بهترین آموزش‌ها را برای کاربرد واحدهای زرهی و پیاده و دفاع بر علیه جنگ‌افزارهای ضد تانک دشمن و لزوم هم‌آهنگی‌های هرچه بیشتر بین فرماندهان ارتشی و رزمندگان غیر ارتشی داد و دانشکده‌ای شد که هنر جنگ در شرایط مشابه جنگ ایران و عراق در زمین‌های وسیع و کم عارضه را به رزمندگان ما با بهترین وجهی آموخت، به نحوی که بعد از این نبرد، رزمندگان ما تا زمان بیرون راندن نیروهای متجاوز از خاک میهن اسلامی ایران، در هیچ یک از نبردهای تعرضی با شکست مواجه نشدند. ضمن اینکه از ارتش متجاوز عراق، قدرت تعرضی را به کلی سلب کردند. اعتقاد به قدرت مبارزه‌جویی در رزمندگان ما به سطح عالی رسید و برعکس اعتماد پرسنل دشمن به ادامه نبرد و امکان حفظ اراضی اشغالی بسیار تضعیف شد. نتیجه نهایی این شد که وضعیت نبرد به کلی دگرگون شد. ارتش جمهوری اسلامی ایران از حالت پدافندی به حالت آفندی درآمد. در صورتی که ارتش متجاوز عراق به کلی قدرت تعرضی خود را از دست داد. حتی از نظر دفاعی و حفظ مواضع خود نیز دچار ضعف محسوس گردید. عملیات نصر با طرح‌ریزی و هدایت عملیات تعرضی آغاز شد. مرحله یکم این عملیات موفقیت‌آمیز بود، ولی قبل از شروع مرحله دوم، دشمن عکس‌العمل شدید نشان داد و عملیات در حالت آفندی و پدافندی و تأخیری و در نهایت به پدافندی درآمد. نکات حساس در این عملیات به شرح زیر می‌باشد.

الف- جنگ‌افزارهای ضد تانک، امکانات مانور واحدهای زرهی را خیلی محدود و آسیب‌پذیر کرده است. لذا در طرح‌ریزی تک واحدهای زرهی بایستی خنثی کردن جنگ‌افزارهای ضد تانک دشمن در تقدم یک در نظر گرفته شود.

ب- در شرایطی که توان رزمی نیروهای خودی و دشمن متعادل است یا اینکه برتری کمی با دشمن است هدف تک بایستی کم عمق و محدود باشد و از انتخاب هدف در عمق زیاد خودداری شود.

پ- مرحله تحکیم هدف در زمانی که نیروی حمله‌ور به هدف اصلی یا واسطه می‌رسد و متوقف می‌گردد بایستی مورد توجه خاصی قرار گیرد و طرح تحکیم هدف اصلی یا واسطه به عنوان یکی از پیوست‌های طرح‌ها و دستورات عملیاتی تهیه شود.

ت- در جبهه‌های وسیع، تأمین پهلوهای یگان تک کننده با استعداد رزمی کافی برقرار شود و از رخنه در عمق منطقه اشغالی دشمن بدون تأمین کافی شانه‌های رخنه خودداری گردد.

ث- در طرح‌ریزی عملیات تعرضی احتمال عدم موفقیت مورد توجه قرار گیرد و بر مبنای این احتمال تدابیر صحیح و منطقی برای عکس‌العمل دشمن در نظر گرفته شود.

ج- ذخیره مهمات و سوخت در صحنه عملیات حداقل برای ۵ روز عملیات مداوم پیش‌بینی شود و مسافت بین نقاط آمادی تا محل گسترش یگان‌های در خط از ۲ ساعت راهپیمایی موتوری بیشتر نباشد و قسمتی از نقاط آمادی به صورت متحرک داخل کامیون‌ها و تریلرها و کانکس‌ها باشد.

والسلام

پیوست ۱:

خاطرات سرهنگ زرهی ستاد امرالله شهبازی

۱- حمله لشکر ۱۶ زرهی در عملیات نصر (کرخه کور) در دی ماه ۱۳۵۹

تیپ ۲ زرهی لشکر ۹۲ زرهی پس از عملیات آزادسازی سوسنگرد در جنوب جاده حمیدیه سوسنگرد به سمت جنوب پدافند می‌کرد و محور اهواز حمیدیه سوسنگرد را تأمین می‌نمود. در اوایل دی ماه ۱۳۵۹ اطلاع پیدا کرد که طبق طرح نیروی زمینی در نظر است لشکر ۱۶ زرهی در منطقه حمیدیه سوسنگرد کرخه کور عملیاتی انجام دهد، برابر این طرح لشکر ۱۶ زرهی از خط پدافند تیپ ۲ زرهی عبور می‌کند و به سمت جنوب و جنوب شرقی رودخانه کرخه کور حمله می‌نماید.

در رابطه با این امر، فرماندهان یگان‌های لشکر ۱۶ از منطقه عملیات شناسایی‌های لازم به عمل آوردند. من تا آنجائی که از منطقه و وضعیت دشمن اعلام داشتم تا رده فرماندهان گردان افسران لشکر ۱۶ را توجیه نمودم. فرماندهان و پرسنل تیپ ۲ دزفول با کمال علاقه همکاری‌های لازم را با فرماندهان و پرسنل لشکر ۱۶ زرهی به عمل آوردند.

مقرر شد حمله در ساعت ۱۰۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۵ آغاز شود. قرار بر این بود لشکر ۱۶ زرهی با دو تیپ در خط از خط پدافندی تیپ ۲ دزفول عبور از خط نموده، دشمن را در منطقه منهدم و شمال کرخه کور را تأمین و بنا به دستور عملیات خود را تا ترمیم خط مرز بین المللی ادامه دهد.

به تیپ ۲ دزفول مأموریت داده شد در منطقه فعلی پدافند و بنا به دستور جناح راست لشکر ۱۶ را حفظ نماید، تیپ ۱ لشکر ۱۶ را دنبال نماید به جفیر حمله نموده و جفیر را تأمین نماید.

لشکر ۱۶ زرهی قبل از شروع حمله، تیپ یکم خود را از راه سوسنگرد هویزه به جنوب هویزه تغییر مکان داده. با کندن مواضع، تیپ یاد شده را در آنجا مستقر نمود. باید یادآوری شود که در آن موقع هویزه در کنترل نیروهای ما بود، حمله لشکر در ساعت ۱۰۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۵ با اجرای آتش تهیه در سطح خیلی وسیع شروع شد و یگان‌های تیپ ۳ لشکر

۱۶ تقریباً در زیر آتش تهیه توانستند به بالا سر نیروهای دشمن که در منطقه جلو مستقر بودند رسیده و دشمن را کاملاً غافلگیر در سنگرهای خود منهدم و یا اسیر نمایند.

با توجه به اینکه دشمن در منطقه وسیعی در حدود ۲۰ کیلومتر پدافند می‌نمود، حمله تیپ ۳ از سمت شمال غربی به جنوب شرقی تقریباً نیروهای عراقی را به سه قسمت نمود و تک تیپ ۳ به قسمت وسط دشمن ادامه پیدا کرد، در ابتدای عملیات پیشروی قابل تحسین بود به طوری که نیروهای عراقی پیوستگی خود را از دست دادند و تعداد زیادی تلفات و ضایعات و اسیر به جا گذاشتند.

ادامه پیشروی تیپ ۳ باعث شد که پهلوهای تیپ مورد حمله آن دو قسمت از سه قسمت نیروهای عراقی که حمله تیپ آن را به وجود آورده بود قرار گیرد در نتیجه پهلوهای تیپ مورد ضربات شدید نیروهای دشمن قرار گرفت. چنانچه فرمانده تیپ، سرهنگ جوادی مراتب را به وسیله بی‌سیم گزارش داد و تقاضای کمک نمود. لشکر ۱۶ که تیپ ۱ را در جنوب هویزه مستقر نموده بود و می‌خواست آن را در مراحل بعدی عملیات به کار برد، نیرویی در آن نزدیکی نداشت که به کمک تیپ ۳ اعزام نماید، در نتیجه وضع تیپ ۳ نگران کننده بود و پهلو سمت راست آن به خطر افتاده بود، من که شاهد پیشروی تیپ ۳ بودم در اجرای دستور فرمانده لشکر ۱۶ زرهی برای این که این موفقیت از دست نرود به گردان ۲۵۶ تانک تیپ ۲ که در همان سمت در خط پدافند تیپ مستقر بود، دستور دادم به نیروی عراقی حمله کند و سمت راست تیپ ۳ را تأمین و دشمن را در منطقه منهدم و یا مجبور به عقب نشینی از شمال کرخه کور نماید.

فرمانده این گردان سرهنگ ۲ جعفر لهراسبی که انصافاً افسری شجاع شایسته و مدبر بود و می‌شود گفت بیشتر موفقیت‌های این تیپ در تمام مدت عملیات مدیون جسارت و شجاعت این افسر و گردان ۲۵۶ تانک بوده، شجاعانه حمله خود را آغاز نمود و خیلی سریع توانست حملات دشمن را در سمت راست تیپ ۳ خنثی و ضربات محکم و کارسازی به دشمن وارد آورد، به طوری که دشمن ضمن دادن تلفات و ضایعات زیاد مجبور به عقب نشینی و ترک منطقه شد، گردان دشمن را تا کرخه کور تعقیب و از شمال کرخه کور بیرون راند.

پیوست ۱: خاطرات سرهنگ زرهی ستاد امرالله شهبازی / ۳۹۵

عملیات ادامه داشت و گردان ۲۵۶ تانک همچنان در اختیار تیپ ۳ قرار داشت و با آن همکاری می‌نمود، تا آن‌که مجدداً نیروی دشمن که از سمت چپ تیپ ۳ جدا شده بود حمله خود را به سمت چپ تیپ آغاز نمود و به پهلوی چپ تیپ خسارت قابل توجه‌ای وارد آورد. باز صدای سرهنگ جوادی در بی‌سیم بلند شد و اظهار داشت نیروی کمکی به سمت چپ اعزام گردد. من گروهان پیاده گردان ۱۰۰ را با یک گروهان تانک ادغام و به سمت چپ تیپ ۳ اعزام نمودم، قبلاً از شجاعت پرسنل گروهان پیاده گردان ۱۰۰ ذکری نموده بودم، این بار نیز گروهان مزبور ضربه محکمی به دشمن وارد آورد و او را مجبور به عقب‌نشینی و دادن تلفات و ضایعات قابل توجهی نمود. در نتیجه پهلوی چپ تیپ ۳ تأمین گردید.

حمله روز ۵۹/۱۰/۱۵ با موفقیت پشت سر گذاشته شد. تیپ ۳ به کرخه کور رسیده بود و توانست تلفات و ضایعات قابل توجه‌ای به دشمن وارد نماید. حتی در حدود ۷۰۰ الی ۸۰۰ نفر اسیر از دشمن گرفت. ولی تیپ هم تلفات و ضایعات زیادی دیده بود و دیگر آن تیبی نبود که بتواند در روزهای بعد به تک خود ادامه دهد، احتیاج به تجدید سازمان اساسی و جدی داشت.

عملیات کماکان ادامه داشت. در روز ۵۹/۱۰/۱۶ به تیپ ۱ و تیپ ۳ ابلاغ شد، عملیات را ادامه دهند. تیپ ۱ مأموریت پیدا کرد در جنوب کرخه کور به سمت شرق حمله و با تیپ ۳ در جنوب کرخه کور الحاق نماید. با توجه به این‌که تیپ ۲ دزفول مأموریت حفاظت سمت راست لشکر را داشت، من به گردان ۲۰۷ در شمال هویزه ضمن الحاق با تیم اعزامی که قبلاً در هویزه مسئولیت حفاظت شهر را داشت سمت راست لشکر را تأمین نماید گردان ۲۵۶ تانک هنوز زیر امر تیپ ۳ باقی مانده بود.

لشکر ۱۶ اصرار داشت سریعاً گردان ۲۵۶ از زیر امر تیپ ۳ خارج و زیر امر تیپ ۲ دزفول قرار گیرد. با وجود این‌که من توجه دادم تیپ ۳ در وضعیتی است که به گردان مزبور نیاز دارد، ولی لشکر قبول ننمود. در نتیجه گردان ۲۵۶ در ساعت ۱۳۰۰ روز ۵۹/۸/۱۶ خود را به تیپ ۲ دزفول معرفی نمود.

تیپ ۱ در این مدت با دشمن درگیر شده بود و تقریباً درگیری آن سخت بود به طوری که پس از چند ساعت درگیری مهمات بار مبناء را مصرف نمود و اعلام کرد به مهمات نیاز

دارد. بایستی یادآور شد که تهیه مهمات از وظایف گردان‌های رزمی که در چانل تدارکاتی باشند بوده و بایستی قبلاً پیش‌بینی لازم به عمل می‌آوردند و خودروهای مهمات را در نزدیکی منطقه عملیات آماده نگه می‌داشتند که این عمل انجام نشده بود. بایستی این عمل را به حساب این که یگان‌های فوق، اولین عملیات جنگی خود را انجام می‌دادند، گذاشت. از طرفی دشمن حملات خود را شدید کرد. شاید دشمن مکالمه فرمانده تیپ لشکر را استراق سمع نموده بود و از کمبود مهمات تیپ آگاهی پیدا نموده و می‌خواست از این موضوع حداکثر استفاده را نماید، بنابر این به ضربات خود افزود.

تیپ ۱ در وضع بدی قرار گرفته بود. فرمانده تیپ مکرراً تقاضای کمک می‌کرد. لشکر ۱۶ به تیپ ۲ دزفول ابلاغ کرد در حدود ۱۰ الی ۱۱ تانک به کمک تیپ ۱ به منطقه اعزام نماید. تیپ ۲ دزفول مراتب را به گردان ۲۰۷ تانک که در نزدیکی هویزه مستقر بود و به منطقه تیپ ۱ نزدیک‌تر بود ابلاغ نمود. تا آماده شدن تانک‌ها و طی مسافت بین دو تیپ مدتی زمان می‌گرفت. تیپ ۱ طوری مورد حملات دشمن بود که نمی‌توانست آن‌را تحمل کند، لذا تقاضای کمک کراراً یادآوری می‌شد، تا آن‌که لشکر ۱۶ به تیپ ۲ ابلاغ نمود تمام تیپ ۲ به کمک تیپ ۱ اعزام شود. بنابراین من دستور دادم سریعاً تمام یگان‌های تیپ به سمت هویزه حرکت و تیپ ۱ را از وضع بحرانی که برایش پیش آمده بود نجات دهد. فرمانده لشکر به تیپ ۱ ابلاغ نمود یک خیز به عقب بیاید، بالاخره تیپ ۱ مجبور شد که یک خیز به عقب بیاید. این عمل باعث شد تقریباً کنترل بر هم بخورد و تعدادی از پرسنل با وسایل و وسائط مربوط به مناطق عقب یعنی عقب‌تر از خط خیزی که از طرف تیپ تعیین شده بود به عقب بیایند. با توجه به وضع پیش آمده، فرمانده تیپ ۱ از لشکر تقاضا کرد چند نفر افسر بفرستد تا از عقب رفتن پرسنل تیپ و ترک منطقه عملیات ممانعت به عمل آید. فرمانده لشکر این مأموریت را به معاون خود واگذار نمود. تیپ ۲ دزفول در حدود ۵ کیلومتری جنوب هویزه مستقر شد ولی نتوانست با تیپ ۱ تماس نظری پیدا نماید و هرچه از لشکر کمک خواست که رئیس رکن ۳ لشکر به محل اعزام و ترتیب تماس دو تیپ را بدهد، لشکر به علت بحرانی بودن وضع عمومی منطقه و درگیری‌های دیگر نتوانست به موقع رئیس رکن سوم را اعزام دارد. یگان‌های تیپ ۲ با دشمن اخذ تماس حاصل نمودند و درگیری آغاز شد.

پیوست ۱: خاطرات سرهنگ زرهی ستاد امرالله شهبازی / ۳۹۷

در ابتدا یگان‌های تیپ ۲ به علت آن‌که سنگر در اختیار نداشتند مجبور بودند ضربات دشمن را تحمل کنند، خوشبختانه درگیری در بعد از ظهر روز ۱۶/۱۰/۵۹ یعنی در حدود ساعت ۱۶۰۰ شروع شد. پس از گذشت مدتی تاریکی فرا رسید و تیپ توانست با استفاده از تاریکی شب به تهیه سنگر جهت تانک‌ها، خودروها و نفربرها اقدام نماید و مواضع خود را مستحکم نماید.

روز ۱۷/۱۰/۵۹ درگیری مجدد یگان‌های تیپ ۲ با دشمن شروع شد، درگیری خیلی شدید بود. با وجود اینکه دشمن تمام تلاش‌های خود را برای برهم زدن آرایش یگان‌های تیپ به کار برد، تیپ ۲ با توجه به تجربیاتی که در این مدت پیدا نموده بود، سرسختانه مقاومت نمود و حملات دشمن را یکی پس از دیگری دفع و به دشمن اجازه نداد به پیشروی خود ادامه دهد، لشکر را مطمئن نمود چنانچه بتواند تیپ ۱ را در منطقه سمت چپ تیپ ۲ یعنی همان منطقه‌ای که تیپ ۱ بعد از عقب نشینی اشغال نموده بود باقی نگه دارد، تیپ ۲ قادر است منطقه خود را کاملاً حفظ نماید، تلفات قابل توجه به دشمن نیز وارد خواهد نمود و حتی دشمن را به عقب خواهد راند. تیپ ۲ با وجود این که سمت راست آن خالی بود و سمت چپ هم تیپ ۱ را خالی نموده بود و لشکر هم موفق نشده عملاً تیپ ۱ را در پهلوئی سمت چپ تیپ ۲ بیاورد، تیپ ۲ همچنان منطقه خود را حفظ نموده بود و از پیشروی دشمن و به خطر افتادن منطقه تیپ جلوگیری می‌نمود.

تیپ ۳ در وضع بدی بود، فشار دشمن هر لحظه بیشتر می‌شد به طوری که اعزام هواپیما و هلی‌کوپتر که در کمک مستقیم تیپ قرار گرفته بود و تقدم‌های آتش توپخانه نتوانست مانع پیشروی دشمن شود. فرمانده تیپ مرتباً تقاضای کمک می‌نمود، تا آن‌که فرمانده تیپ تقاضا نمود اجازه داده شود عقب نشینی نماید که این عمل مورد موافقت فرمانده لشکر قرار نگرفت. تیپ در این مدت عملیات، تلفات و ضایعات زیادی دیده بود و توان رزمی خود را از دست داده بود. عملیات روزهای بعد تیپ با توجه به این‌که یگان‌های تیپ تقویت قابل توجه نشده بودند، موفقیت آمیز نبود و تیپ قادر نبود منطقه‌ای را که تصرف نموده بود نگهداری نماید. در این مدت دشمن مرتباً در منطقه تقویت می‌شد و نیروهای تازه نفسی را وارد منطقه عملیات می‌نمود. بنابر این مقاومت تیپ با توجه به

استعداد رزمی ناچیز آن مؤثر واقع نمی‌شد و هر لحظه وضع تیپ ۳ بحرانی‌تر می‌شد و عملاً یگان‌های تیپ در اثر فشار دشمن به شمال کرخه کور رانده شده بودند. دشمن از سمت راست در منطقه تیپ مبادرت به زدن پل می‌نمود و می‌خواست نیروهایی از سمت بستان به منطقه اعزام دارد و عقب لشکر را تهدید و محاصره نماید که مراتب به موقع به لشکر گزارش شد. از طریق مرکز عملیات به گردان ۱۴۸ پیاده مشهود که از ساعت شروع حمله لشکر از زیر امر تیپ ۲ دزفول خارج شده بود مأموریت داده شد مانع پل زدن و پیشروی دشمن گردد که این عمل انجام شد.

روز ۵۹/۱۰/۱۷ را پشت سر گذاشتیم و تیپ ۲ دزفول کماکان از منطقه خود پدافند می‌نمود و تیپ ۳ با آن تعداد عناصری که باقی مانده بود پدافند می‌نمودند ولی فشار دشمن در منطقه زیاد بود، تا اینکه روز ۵۹/۱۰/۱۸ شروع شد. دشمن مجدداً فشار خود را به تمام منطقه اضافه نمود و با برداشت نیرو از مناطق دیگر نیروهای این منطقه را تقویت کرد و از موفقیت به دست آمده حداکثر استفاده می‌نمود. در این روز حملات هواپیما و هلی‌کوپتر دشمن زیاد شده بود و منطقه مرتباً مورد بمباران آنان قرار می‌گرفت و فشار لحظه‌ای کم نمی‌شد. در عوض یگان‌های لشکر متحمل تلفات و ضایعات زیاد شده بودند و به طور کلی توان رزمی خود را از دست داده بودند، تقریباً هیچگونه تقویتی از یگان‌های مزبور به عمل نیامده بود، وضع تیپ ۲ دزفول خوب بود، تیپ با توجه به تجربیاتی که قبلاً در جنگ با دشمن به دست آورده بود، در اولین فرصت مبادرت به تهیه سنگر و مستحکم نمودن منطقه پدافندی خودی نمود. در نتیجه تلفات و ضایعات کمی به او وارد شد و توانست به دشمنی که در منطقه او بود تلفات و ضایعات قابل توجهی وارد سازد. پهلوی چپ او به وسیله تیپ ۱ لشکر ۱۶ تأمین می‌شد، یعنی تیپ ۱ در پهلوی چپ او مستقر بود می‌توانست منطقه خود را کاملاً نگهداری نماید، ولی همانطوری که قبلاً یادآوری شد تیپ ۱ به علت فشار زیاد دشمن و تلفات و ضایعات وارده، به منطقه عقب رانده شده بود. پهلوی چپ، تیپ اظهار داشت این عمل را انجام خواهد داد، ولی عملاً تیپ آنچنان نیرویی در اختیار نداشت که بتواند این مأموریت را انجام دهد. اگر تیپ ۲ دزفول به موقع وارد منطقه عملیاتی نمی‌شدو با دشمن خود را درگیر نمی‌نمود، چه بسا تلفات و ضایعات تیپ ۱ خیلی بیشتر از این‌ها بود. در هر

حال پهلوی چپ تیپ ۲ دزفول خالی بود و در منطقه سمت راست او هم از ابتدا نیرویی نبود، بنابراین احتمال دور زدن آن زیاد بود تا آن که به تیپ اطلاع داده شد، ستونی به استعداد ۴۰ دستگاه تانک و نفربر از جفیر حرکت نموده و در سمت راست تیپ ۲ دزفول در حال پیشروی است. من پیش بینی نمودم مأموریت این ستون یا ضربه زدن به پهلوی راست تیپ خواهد بود و یا آن که قصد دور زدن عقب تیپ و به محاصره کشیدن تیپ را دارد. در این بین تیپ ۱ و تیپ ۲ به علت تلفات و ضایعات حاصله قادر نبودند در منطقه خود مانع پیشروی دشمن شوند و تقریباً تیپ ۲ دزفول در منطقه پدافندی تنها مانده بود. ضمناً پهلو و تا عقب آن به وسیله ستون مزبور مورد تهدید بود. بنابر این من با بی سیم با فرمانده لشکر ۱۶ تماس گرفتم و تقاضا نمودم در حضور فرمانده لشکر وضع موجود بررسی و مأموریت تیپ مشخص گردد. تقاضا مورد قبول واقع شد و من به اتفاق سرگرد قبادی رئیس رکن سوم تیپ که آن هم از افسران شایسته و لایق بود، به پاسگاه فرماندهی لشکر عزیمت نمودیم. در این ملاقات وضع منطقه و تیپ و عملیات احتمالی دشمن را تشریح نمودم. فرماندهی لشکر ۱۶ ابلاغ نمود با توجه به هم‌آهنگی انجام شده، تیپ مواضع اولیه خود را اشغال، سوسنگرد را تأمین و مانع از افتادن شهر سوسنگرد به دست دشمن شود. من اظهار داشتم در روز امکان عقب‌نشینی به علت تلفات و ضایعات که به وسیله دشمن ممکن است وارد آید ممکن نیست. هم‌آهنگ شد در تاریکی شب این عمل انجام شود.

تیپ ۲ دزفول در ساعت ۱۸۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۸ حرکات خود را به عقب آغاز کرد. پس از گذشتن عناصر عقب‌دار تیپ از هویزه یک ستون تانک دشمن که با چراغ روشن حرکت می‌نمود و حرکات آن کاملاً دیده می‌شد به منطقه عقب تیپ یعنی جنوب هویزه رسید و به تصور اینکه تیپ ۲ هنوز در منطقه است و آن را به محاصره در خواهد آورد، آرایش مناسبی در اطراف محور هویزه به طرف منطقه پدافند تیپ گرفت و با آرایش تاکتیکی به منظور اخذ تماس با عقب تیپ حرکت نمودند. ولی خوشبختانه تمام عناصر تیپ در آن موقع از آن محل خارج شده بودند و از یک درگیری خطرناک و محاصره نجات پیدا نموده بودند. تیپ سریعاً مواضع اولیه پدافندی را در جنوب سوسنگرد اشغال نمود و از پیشروی دشمن به شهر سوسنگرد و محور حمیدیه سوسنگرد جلوگیری و از منطقه مزبور پدافند نمود.

لشکر ۱۶ پس از ۳ روز توانست تانک‌ها و پرسنل تیپ ۱ را جمع‌آوری و در قسمت راست منطقه سوسنگرد و قسمت چپ آن به وسیله تیپ ۲ دزفول در مواضع پدافندی مستقر نماید. تیپ ۱ و تیپ ۲ به پدافند خود در جنوب سوسنگرد ادامه دادند تا منطقه تیپ ۲ با زدن سد بر روی رودخانه کرخه زیر آب قرار گرفت و تیپ ۲ از منطقه خارج و در فولی‌آباد مستقر و به عنوان نیروی احتیاط نزاچا منظور گردید.

در مدتی که تیپ ۲ به عنوان احتیاط نیروی زمینی منظور شده بود بنا به دستور نیروی زمینی به صورت گردانی و یا تمام تیپ در تقویت لشکرهای عمل کننده قرار می‌گرفت.

پیوست ۲: گزیده‌هایی از جزوه منتشره توسط لشکر ۱۶ زرهی در سال ۱۳۷۹

گزیده خاطرات :

□ خاطره ۱: به نقل از امیر سرتیپ ۲ مصطفی قناتی فرمانده وقت گروهان یکم در

گردان ۲۰۱ تانک با درجه سروانی در عملیات هویزه

در روز سیزدهم دی‌ماه ۵۹ دستور عملیات گردان به گروهان ابلاغ گردید. پرسنل و خدمه تانک‌ها شروع به بارگیری مهمات نموده و تانک‌ها را برای اجرای عملیات آماده می‌کردند. از عصر روز چهاردهم تریلی حمل تانک به گردان تحویل شد و ستون‌کشی از فولی آباد اهواز (منطقه تجمع گردان) آغاز شد. بنه‌های صحرایی از قبل در حمیدیه مستقر شدند. برای حرکت تریلی‌ها و سایر خودروهای ستون، از محور اهواز - سوسنگرد- هویزه استفاده شد. در آن زمان به علت عدم تجربه کافی و بی‌اطلاعی از محل استقرار یگان‌های دشمن اقدامات تأمینی لازم برای ستون‌کشی انجام نشد. غافل از اینکه نیروهای پیاده دشمن در شمال رودخانه نیسان که از سوسنگرد به سمت هویزه جریان دارد و یکی از شاخه‌های رودخانه کرخه است، مستقر بودند و به طور آشکار ستون‌کشی ما را زیر نظر داشتند. حتی در هنگام حرکت ستون، ۲ دستگاه تانک گردان به وسیله موشک‌های مالیوتکای چمدانی دشمن که در داخل درختان حاشیه رودخانه نیسان مخفی شده بودند مورد اصابت قرار گرفت که خوشبختانه آسیب کلی به آنها وارد نشد. به هر حال تا نیمه‌های شب ستون‌کشی ادامه داشت و من حدود ساعت ۵ بعدازظهر روز چهاردهم دی ماه به هویزه وارد شدم و باخبر شدیم که عناصری از ستون پنجم دشمن در پشت بام یکی از منازل با بی‌سیم تعداد تانک‌ها را به دشمن مخابره می‌کرده است که توسط عناصر اطلاعاتی منطقه بازداشت و محاکمه شدند. فرماندهان و پرسنل، ذوق و شوق فراوانی داشتند و شب را داخل تانک‌ها و سنگرها به نیایش پروردگار مشغول بودند و دعا می‌کردند که عملیات فردا با موفقیت انجام شود و چون اولین عملیات تهاجمی لشکر بود، حالت عجیبی در سیمای کلیه پرسنل دیده می‌شد.

آسمان آن شب هویزه ابری بود و کمی باران بارید و صبح فردا مه نسبتاً غلیظی منطقه را فرا گرفته بود. فعالیت از سحرگاه پانزدهم شروع شد، تانک‌ها را روشن نموده و به خط

عزیمت حرکت دادیم و این کار کمی طول کشید، تا پرسنل را با منطقه توجیه کنیم و آخرین دستورات را به آنها بدهیم، به ساعت ۹ صبح رسیده بودیم. از ساعت ۹:۳۰ تمام فرماندهان و پرسنل در محل‌های خود و پای بی‌سیم‌ها قرار گرفته و آماده شنیدن رمز عملیات بودند. چون ساعت از ۸ صبح گذشته بود دشمن تصور نمی‌کرد آن‌روز حمله‌ای انجام شود، تیپ ۱ در منطقه هویزه و تیپ ۳ در منطقه کرخه کور، در خط عزیمت مستقر بودند و منتظر دستور. بالاخره در ساعت ۱۰ صبح روز پانزدهم عملیات با رمز الله اکبر، الله اکبر که توسط سرهنگ لطفی (فرمانده وقت لشکر) ابلاغ گردید شروع شد. لشکر با حدود یکصد دستگاه چیفتن آماده به رزم و صدها نفر بر زرهی، پیشروی خود را از شمال و شرق دشت جفیر آغاز نمود و در همان ساعات اولیه حمله با یک حرکت برق‌آسا، دشمن را غافلگیر کرد و تیپ ۱ با یک حرکت دورانی به پشت توپخانه‌های دشمن رسید و نیروهای عراق در محاصره نیروهای خودی درآمد. در این عملیات تعداد حدود ۱۰۰۰ نفر از نیروهای دشمن به اسارت گرفته شد و صدها دستگاه تانک و نفربر به آتش کشیده شد و تعداد زیادی تانک و نفربر و خودرو و غنائم نظامی دیگر توسط لشکر به عقب تخلیه گردید.

این عملیات ۳ روز ادامه داشت. در روز شانزدهم و هفدهم دی‌ماه به علت عدم پشتیبانی کافی، لشکر به پشت رودخانه کرخه عقب نشست و در مواضع پدافندی قرار گرفت و به علت نداشتن بولدوزر و لودر و سایر وسایل مهندسی تعدادی از تانک‌های لشکر که در سنگر پدافندی مناسب نبودند مورد اصابت موشک‌های دشمن قرار گرفت و به آتش کشیده شد و تعدادی از پرسنل ایثارگر و جان بر کف در داخل تانک‌ها سوختند و شهید شدند از جمله شهید ستوان طاهر افشار و شهید ستوان راشدی و شهدای عزیزی که با شجاعت تمام، اولین عملیات گسترده ارتش ایران را در دشت جفیر به انجام رساندند. با درود به شهدای آن عملیات و دیگر شهدای جنگ تحمیلی.

□ **خاطره ۲: به نقل از سرتیپ ۲ بازنشسته اکبر رضایی فرمانده وقت گردان ۲۲۴ با درجه سرگردی در عملیات**

تدابیر عملیاتی فرماندهی وقت لشکر سرهنگ سیروس لطفی درخور ستایش بود که زمان حمله را ساعت ۱۰ صبح انتخاب نموده بود که باعث غافلگیری دشمن گردید. به طوری که در حین حمله پرسنل عراقی با وضعیت نامرتب (زیر شلوار- زیر پیراهن) از سنگرهای خود پا به فرار می‌گذاشتند. چون آنها در ساعات اولیه بامداد منتظر حمله ما بودند.

□ **خاطره ۳: به نقل از سرتیپ بازنشسته سیروس لطفی فرمانده وقت لشکر ۱۶ با درجه سرهنگی در هنگام عملیات**

در تمامی عملیات‌های این چنین، یگان حمله کننده می‌بایستی سه به یک حمله کند. یعنی سه برابر طرف مقابل نیرو داشته باشد. در صورتی که در عملیات کرخه کور (هویزه) با نام عملیاتی نصر لشکر ۱۶ زرهی قزوین یک به چهار حمله می‌کرد بدین معنا که آنها چهار برابر ما نیرو داشتند. چنین فتحی یعنی ایثار و از خود گذشتگی بیش از حد پرسنل لشکر.

□ **خاطره ۴: به نقل از ستوان فرامرز اسکندری رئیس ارتباط آتشبار سوم گردان ۳۲۱ با درجه گروه‌بان یکمی در عملیات**

در مورد شهیدان هویزه سخن گفتن آسان نیست، همین قدر می‌توانم بگویم که آنان اسوه‌های ایثار بودند. یادم می‌آید گروه‌بان کادری داشتیم به نام محمد باقر عسگری که به جای افسر دیده بان به دیدگاه رفته بود و انجام وظیفه می‌کرد و هنگامی که مورد اصابت گلوله دشمن قرار گرفته بود سرباز بی‌سیم‌چی او نقل می‌کرد که محتویات شکم او بیرون ریخته و او با دست آنها را گرفته بود و همچنان اطلاعات دشمن را به عقب مخابره می‌کرد و در تمامی تماس‌های خود به مجروحیت خود اشاره نکرد. روحش شاد و روانش گرمی باد.

□ **خاطره ۵:** به نقل از ستواندوم یعقوبی راننده نفربر گردان ۲۲۰ با درجه گروهبانی در **هنگام عملیات**

سرباز حسنی جمعی گد ۲۲۰ که دیده بان خمپاره بود در داخل نیروهای دشمن به محاصره درآمد. ولی با شجاعت خود بعد از سه روز خود را به نیروهای خودی رساند لیکن در سال ۶۰ در عملیات بستان به خیل عظیم جانبازان پیوست.

□ **خاطره ۶:** به نقل از سروان بازنشسته یدالله جهانگیر صامت معاون فرمانده قرارگاه **تیپ ۱**

در هنگام عملیات، ماشین تقسیم غذا مورد اصابت موشک قرار گرفت. تعدادی از پرسنل ما را به خاک و خون کشید. من با دست خودم تکه‌های بدن آنان را جمع‌آوری کردم و سپس دفن کردم تا مبادا به دست حیوانات وحشی بیفتد.

□ **خاطره ۷:** به نقل از ستوانیکم حشمت‌الله اختیاری راننده نفربر جمعی گردان ۲۲۷ با **درجه استوار دومی**

به یاد دارم یگان ما بمباران شده بود و موج انفجار، شکم یکی از سربازان را پاره کرده بود و روده‌های آن بیرون ریخته بود و هیچ کس دل آن را نداشت او را تکان داده و به عقب انتقال دهد. سرانجام یکی از رزمندگان به نام ستوان ۳ تقی عین آبادی جلو رفت و روده‌های او را جمع کرد و وی را داخل جیب گذاشت و با خود به بیمارستان انتقال داد. این مجروح خوشبختانه از مرگ حتمی نجات یافت. ولی بعدها تقی عین آبادی به درجه رفیع شهادت نائل آمد. روحش شاد

□ **خاطره ۸:** به نقل از ستوان ۱ یوسف مروت جمعی گردان ۲۲۴ **تیپ ۳**

در روز ۱۶ دی‌ماه ۵۹ مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای که در آن زمان نماینده امام در شورای عالی دفاع بودند در آبادی فردوس حضور داشتند و از نزدیک عملیات لشکر ۱۶ زرهی قزوین را مشاهده می‌کردند. ما نزد ایشان رفتیم، ضمن احوالپرسی فرمودند

بچه‌ها دل به خدا بسپارید که پیروزید. بعدها این لشکر را چنین توصیف کردند: من این لشکر را در عملیات کرخه کور شناختم.

□ خاطره ۹: به نقل از ستوانسوم محمد محمدی جمعی گردان ۲۲۴ تیپ ۳

در حین عملیات تعدادی از افرادی که همراه آنان بودیم به طور کلی در داخل تانک چیفتن جلوی چشمانم در آتش سوختند و به درجه رفیع شهادت نائل آمدند. با همکاری چند نفر تعدادی از شهدای عزیز را از داخل تانک بیرون آوردیم و تعدادی در داخل تانک ماندند. از جمله: ستوان احمدی - استوار مهربانکار - گروهبان ۱ مددی - گروهبان ۱ رسولی مقدم - دانش آموز کادر طاهرخانی - سرباز رزلانسری - گروهبان ۲ نقی ملکی و گروهبان ۲ عباسی.

□ خاطره ۱۰: به نقل از ستوانیکم فریدون مسلمی گردان ۲۲۷ تیپ ۳

در حین عملیات بود که یکی از پرسنل جان برکف که سرپرستی موتوری گردان را داشت به نام استوار جواد شاه حق، وقتی ملاحظه نمود راننده‌های حامل مهمات یکی پس از دیگری مجروح و شهید شده‌اند، داوطلبانه با خودروی حامل مهمات به خط مقدم رفت. این دلاور به علت اصابت موشکی به خودرو اش به درجه رفیع شهادت نائل آمد.

□ خاطره ۱۱: به نقل از ستوانیکم سلطان مراد ساکی

به یک سنگر دشمن بعثی رسیدیم که جلوی سنگر خودرویی پارک بود با پا شیشه خودرو را شکستم چون داخل ماشین اسلحه کلاش و تعداد زیادی فشنگ بود. من اسلحه را مسلح کردم و به صورت رگبار شلیک کردم. وقتی اطرافم را نگاه کردم دیدم تعداد بسیاری از عراقی‌ها دست‌ها را بالا برده‌اند و تسلیم شده‌اند. دستور دادم ۲ نفر دست‌های آنها را بستند و طوری وانمود نمودم که تعداد زیاد است و بعد اسرا را که شمردم آنها ۳۳ نفر بودند. آنان را با خود به پشت جبهه تخلیه کردم.

□ خاطره ۱۲: به نقل از فرماندهی وقت لشکر و جمع زیادی از پرسنل

فرمانده گردان ۲۲۷ جناب سروان اسکویی که بعدها با درجه امیری به فرماندهی لشکر ۱۶ نائل گردیدند، از جمله مردان شاخص آن عملیات بودند که از نظر شجاعت و دلیری زبانزد شدند. او در آن سه روز عملیات چه روز و چه شب در لبه جلویی منطقه به سر می‌برد. خدمات بی‌شائبه او در عملیات هویزه هرگز فراموش نمی‌شود.

□ خاطره ۱۳: به نقل از سرتیپ ۲ بازنشسته اکبر رضایی فرمانده وقت گردان ۲۲۴

در ابتدای عملیات من روی پوتین‌های خود یک جفت چکمه به منظور جلوگیری از ورود لجن و آب پوشیده بودم، حین عملیات احساس می‌کردم که پوتین به انگشتانم فشار می‌آورد اما توجهی نداشتم تا روز چهارم عملیات احساس کردم درون پوتینم مقداری آب جمع شده است و صدای چلق چلق آب به گوش می‌رسد ولی متوجه شدم که من از آبی عبور نکردم که داخل چکمه آب نفوذ کرده باشد، گفتم شاید چکمه سوراخ و از زیر آبی به آن نفوذ کرده. پوتین را از پا خارج نمودم مشاهده کردم داخل آن پر از خونابه است. گفتم شاید تیری به پایم اصابت نموده باشد، اما وقتی که جوراب را از پای درآوردم، ناخن شصتم با جوراب کنده شد. معلوم شد که در این چند روز بر اثر فشاری که به ناخن وارد شده از جا کنده و من به علت تمرکز در عملیات از حال خود و درد ناشی از آن غافل بودم که هنوز اثر این ناخن کنده شده یاد و خاطرات آن دوران را برای من زنده می‌کند.

□ خاطره ۱۴: به نقل از ستوانیکم اکبر عیاری با درجه گروه‌بانیکی به عنوان توپچی

تانک چیفتن جمعی گردان ۲۲۴

سربازی داشتیم به نام نصرت جلیلی که آن قدر شجاع و با ایمان بود، من دوست داشتم ایشان فرمانده تانک می‌شد. او در داخل تانک تند تند فشنگ‌گذاری می‌کرد و می‌گفت بزن این مزدورها را و من یکی یکی تانک‌های دشمن را شکار می‌کردم و او خیلی خوشحال می‌شد. تا اینکه بعد از سه ساعت از عملیات، با اصابت موشک به تانک ما، وی در داخل تانک به درجه رفیع شهادت نائل گردید و من بر اثر ترکش مجروح شدم و سرگردان بودم. ناگهان

پیوست ۲: گزیده‌های از ... / ۴۰۷

دیدم یک نفر به طرف من می‌آید که تمام سرو صورتش سوخته بود و مرا با نام صدا کرد و من به خاطر تغییر قیافه ایشان را نشناختم، او گفت مرا نمی‌شناسی؟ من سروان رضایی دهقان فرمانده یگان شما هستم. از من سوال کرد شما این‌جا چه کار می‌کنی؟ گفتم تانکم مورد اصابت قرار گرفته و مجروح شده و ترکش خورده‌ام. گفت الان یک آمبولانس پیدا می‌کنم تا شما را به بیمارستان برساند. من در جواب گفتم: نه جناب سروان من خوب هستم شما باید به بیمارستان بروید و ایشان می‌گفت من بایستی یگان را هدایت کنم. خلاصه اینکه هر دو پیاده به راه خود به طرف جلو حرکت کردیم.

□ **خاطره ۱۵: به نقل از ستوانیکم اکبر عیاری با درجه گروهبانیکیم به عنوان توپچی**

تانک چیفتن جمعی گردان ۲۲۴

پوشش هوایی دشمن با استفاده از هواپیما، هلیکوپتر، در عملیات بسیار زیاد بود. به عنوان مثال، در منطقه کرخه کور خود من شاهد ۲ فروند هلیکوپتر دشمن بودم که پشت تانک‌های ما قرار گرفتند و می‌خواستند تانک‌های ما را شکار کنند. بنده زودتر به یکی از تانک‌های خودی رسیدم و اطلاع دادم. توپچی تانک چیفتن به نام گروهبانیکم مددی سریع با توپ تانک یکی از هلیکوپترها را زد و هلیکوپتر با خلبان در آتش سوخت و دیگری فرار کرد. بعد از نیم ساعت گروهبانیکم مددی با اصابت موشک به تانکش به درجه رفیع شهادت رسید. روحش شاد.

□ **خاطره ۱۶: به نقل از ستواندوم رضا مصباحی جمعی گردان ۳۸۲ به عنوان راننده**

تانکر آب با درجه گروهبانی سرباز داوطلب قراردادی

با حمله ما شیرازه نیروهای دشمن از هم پاشیده شد و سقوط کرد. کلیه پرسنل دشمن کشته یا اسیر شدند. یکی از دوستانم به نام علیجان فرهنگی که آن‌هم سرباز داوطلب بود، هر دو دستش قطع شد که می‌گفت ابوالفضل العباس من هم دستهایم را دادم که خیلی برای من صحنه شجاعانه‌ای بود که او را با این وضع دیدم.

□ **خاطره ۱۷:** به نقل از سرباز پیمانی جانباز علیجان فرهنگی به عنوان خدمه توپ ۱۵۵ م دو سال خدمت سربازیم را به اتمام رساندم، جنگ ناجوانمردانه عراق علیه ایران آغاز شده بود. به عنوان سرباز پیمانی، مجدداً وارد خدمت شدم. به علت داشتن آموزش لازم در قسمت توپخانه با اصرار و تمایل خودم همراه گردان توپخانه تیپ ۳ زرهی همدان به منطقه اعزام و در عملیات کرخه کور - هویزه افتخار شرکت را یافتم. نتایج حاصله در اولین روز عملیات بسیار غرورانگیز و شیرین بود. روز شانزدهم دی ماه من به همراه سایر خدمه یک دستگاه هویتزر مشغول تیراندازی بودیم که با شلیک یک موشک مالیوتکای دشمن و اصابت آن از دریچه برجک توپی که من و یکی دیگر از سربازان در داخل آن مشغول گلوله‌گذاری و تیراندازی بودیم، موجب شد که در لحظه گلوله‌گذاری، موشک به هر دو دست من اصابت و آنان را قطع نماید. پس از تخلیه به بیمارستان از داشتن هر دو دست محروم شده‌ام. امیدوارم خداوند اجری همانند علمدار کربلا حضرت ابوالفضل‌العباس نصیبم نماید.

□ **خاطره ۱۸:** به نقل از سرهنگ محمد حسین شهباز با سمت معاون گروهان با درجه ستوانسومی

به یاد دارم که مقام معظم رهبری با ریاست جمهوری وقت و تیمسار شهید فلاحی و مرحوم تیمسار ظهیرنژاد مرتب جبهه را زیر نظر داشتند و از نزدیک پرسنل را مورد تفقد قرار می‌دادند و از آمادگی رزمی آنان قدردانی می‌کردند.

□ **خاطره ۱۹:** به نقل از ستوان بازنشسته یعقوب شیردل با سمت آجودان فرماندهی لشکر با درجه استوار دومی

سرعت و شجاعت پرسنل در عملیات به حدی سریع بود که هیچ تانک و سلاحی را دشمن نتوانست با خود ببرد و تمامی انبارهای مهمات آنها یا منفجر شد و یا به تصرف ما درآمد.

□ **خاطره ۲۰: به نقل از ستوانیکم حشمت‌الله اختیاری راننده نفربر گردان ۲۲۷ با درجه استوار دومی**

با توجه به فصل زمستان و بارندگی‌های پی در پی و کمبود وسایل سنگرسازی، نگهداری از وسایل را به هر طریق ممکن انجام می‌دادیم، به طور مثال، من از زیرپوشم جهت تمیز کردن و روغن کاری خمپاره ۱۲۰ میلی متر استفاده می‌کردم تا خدای ناخواسته هنگام تیراندازی با مشکل مواجه نشویم.

□ **خاطره ۲۱: به نقل از ستواندوم قدرت‌الله فدایی ملت از پرسنل رکن یکم گردان ۲۲۴ با درجه گروهبانیکی**

یک روز من در پاسگاه تیپ و در کنار چادر فرماندهی نشسته بودم و تکه نان خشکی را به سختی می‌شکستم و می‌خوردم که ناگهان شهید چمران را دیدم که با وضعیت بسیار ساده‌ای آمد و گفت برادر جان خسته نباشی و گفت چه می‌خوری؟
گفتم غذا مدتی است نیامده و مشغول خوردن این نان خشک هستم. ایشان گفت کمی از آن به من بده تا من هم بخورم، گفتم خیلی خشک است و شکسته نمی‌شود، شاید شما نتوانید آن را بخورید ولی او نان را گرفت و دستی بر سرم کشید و با چه مزه‌ای نان خشک چند روز مانده را خورد و گفت این نان روزی بر پایداری و شجاعت و مردانگی تو شهادت خواهد داد. هرگز آن روز و آن خاطره از خاطرم محو نمی‌شود.

□ **خاطره ۲۲: به نقل از سرتیپ ۲ بازنشسته اکبر رضایی فرمانده وقت گردان ۲۲۴ با درجه سرگردی**

فرماندهان گروهان‌های من مانند سروان شهید عابدین ناظمی، گروهان یکم - سروان شهید اکبر اسماعیلی، گروهان دوم - ستواندوم شهید محمد رضایی، گروهان سوم و ستوانیکم شهید محمد علی سروان شاهی چنان در صحنه عملیات جان‌فشانی کردند که نشان از شجاعت فراوان آنان بود. به طور مثال در حین عملیات، حتی سر خود را از برجک‌های تانک بیرون آورده و به دقت منطقه عملیات را ارزیابی می‌نمودند. از آتش‌های

دشمن باکی نداشتند. در حالی که عراقی‌ها همگی در برجک‌ها فرو رفته و جرأت سردرآوردن را نداشتند.

□ **خاطره ۲۳:** به نقل از سرتیپ ۲ بازنشسته اکبر رضایی فرمانده وقت گردان ۲۲۴ با درجه سرگردی

عوامل موثری در پیروزی وجود داشت:

- ۱- ایمان به خداوند ۲- غافلگیری ۳- روحیه عالی فرماندهان و پرسنل
- ۴- عدم اعتماد دشمن به سلحشوری و کارآیی یگان‌های لشکر بعد از انقلاب اسلامی

ایران

□ **خاطره ۲۴:** به نقل از سرهنگ دوم بازنشسته مخابرات سیف‌الله علی‌نژاد با درجه استوار یکمی

ستوانیکم بازنشسته منوچهر فیروزمند که در آن عملیات با درجه استواری به عنوان مرموزاتچی دسته جلویی گردان مخابرات انجام وظیفه می‌کرد، از ناحیه یک چشم نابینا و استوار احمدی و گروه‌باندوم روستایی به عنوان بیسیم چی شهید گردیدند. خاطره شیرین در مورد منوچهر فیروزمند این است که نامبرده هنگام تخلیه به عقب، اشتباهاً وی را به عنوان یک مجروح عراقی قلمداد می‌کردن و او در بیمارستان هرچه فریاد می‌زد من ایرانی هستم آنها توجه نمی‌کردند و با محافظ از او مراقبت می‌نمودند، تا اینکه توسط همسرش شناسایی و مشکل حل گردید.

□ **خاطره ۲۵:** به نقل از ستوانیکم اسماعیل اسماعیلی با سیمت سرپرست تیم رادیو رله با درجه استوار یکمی

در این عملیات من هرچه از انسجام و همبستگی نیروها در ابتدا بگویم کم گفته‌ام به طوری که در این عملیات، لشکر موفق شد، تعداد زیادی نفرات عراقی را به اسارت بگیرد. در

محل قرارگاه لشکر بچه‌ها از دادن آب و شربت و غیره دریغ نکردند و برای عراقی‌ها تعجب برانگیز بود.

□ **خاطره ۲۶: به نقل از سروان جمشید وکیلی علمداری جمعی توپخانه لشکری، شغل رئیس توپ در عملیات با درجه استواری**

پوشش هوایی دشمن بسیار شدید بود به خاطر دارم در همین پیروزی که جنگنده‌های دشمن ما را بمباران می‌کردند، مقام معظم رهبری همراه با شهید فلاحی و رئیس جمهور وقت و تنی چند از فرماندهان سوار بر جیب استیشن بودند. درست از جایی که توپ ما می‌خواست عبور کند خودروی آنها هم عبور کرد و ناگهان یک نفر از بومی‌ها می‌خواست صحبتی بکند که به راننده داد زدم خودرو را سریعاً به آن طرف ببرید که آقای خامنه‌ای با خنده و روحیه بسیار عالی به من گفت خونسرد باشید، شما سربازان امام زمان هستید.

□ **خاطره ۲۷: به نقل از کارمند علی سیفی جمعی تیپ ۳ گردان ۲۵۲ به عنوان تعمیرکار تانک در عملیات**

بعد از عقب نشینی تاکتیکی تعدادی از سربازان و دیگر پرسنل ناراحت به حضور فرمانده گروهان رفته و با بستن نارنجک به خود می‌خواستند به جلو اعزام و از ارتش بعثی انتقام گیرند که مسئولین به آنها گفتند نباید از روی احساسات عمل کنیم. پرسنل همه به گریه افتادند و با وعده‌های فرمانده گردان ساکت شدیم و آماده نبردی دیگر. رزمندگان اسلام در عملیات‌های بعدی چنان انتقامی از آنها گرفتند که امروز همه بر آن واقفیم.

□ **خاطره ۲۸: به نقل از سرتیپ ۲ ذبیح‌الله اسکویی فرمانده وقت گردان ۲۲۷ با درجه سروانی**

فرمانده توپخانه عراق که نامش را فراموش نموده ولی درجه ژنرالی داشت به اسارت گرفتند، چوب تعلیم او را گرفته و تقدیم فرماندهی وقت لشکر نمودم.

□ خاطره ۲۹: به نقل از سروان محمد علی مظفری مسئول قسمت رمز (مرموزات) با درجه استواری در آن زمان

در پایان لازم است یاد شود از سرهنگ شهید علی حمیدخانی رئیس وقت رکن دوم لشکر که در آن زمان نقش بسزایی در عملیات شناسایی آن مأموریت به عهده داشته و کمک شایانی در این امر به لشکر نمود. یاد او و تمامی شهیدان و جانبازانی که در آن حماسه بزرگ نقش آفرین بودند و ممکن است از قلم افتاده باشند، گرامی باد.

اسامی شهدای لشکر ۱۶ زرهی، کرخه کور- هویزه

ردیف	درجه	نام و شهرت	تاریخ شهادت	شغل در زمان عملیات
۱	سروان	علی قلیچ‌خانی	۵۹/۱۰/۱۹	معاون فرمانده گروهان
۲	سروان	سید احمد طباطبایی	۵۹/۱۰/۲۰	فرمانده گروهان
۳	سروان	محمود نصرتی راد	۵۹/۱۰/۱۶	فرمانده گروهان
۴	سروان	فریدون طاهری	۵۹/۱۰/۱۵	فرمانده گروهان
۵	سروان	عابدین ناظمی	۵۹/۱۰/۱۵	فرمانده گروهان
۶	ستوان ۱	رحمت‌الله امجدی	۵۹/۱۰/۱۵	فرمانده دسته
۷	ستوان دوم	افراسیاب قربانی	۵۹/۱۰/۲۶	فرمانده تانک
۸	ستوان دوم	محمود کریمیان	۵۹/۱۰/۱۷	فرمانده تانک
۹	ستوان دوم	حسین خیرخواه	۵۹/۱۰/۱۶	فرمانده تانک
۱۰	ستوان دوم	فیروز بیرامی	۵۹/۱۰/۱۵	فرمانده دسته
۱۱	ستوان دوم	ابراهیم شیخی	۵۹/۱۰/۱۸	گروهان دسته
۱۲	ستوان دوم	محمدرضا وزیری	۵۹/۱۰/۱۸	فرمانده دسته خمپاره
۱۳	ستوان دوم	محمود ترابی	۵۹/۱۰/۱۶	دیدهبان توپخانه
۱۴	ستوان دوم	محمد قنبری	۵۹/۱۰/۱۵	فرمانده دسته
۱۵	ستوان سوم	محمود غلام‌بیگی	۵۹/۱۰/۲۳	فرمانده تانک
۱۶	ستوانیار ۲	محمد نبی اسدی	۵۹/۱۰/۲۴	فرمانده تانک
۱۷	ستوانیار ۲	محمد قاسم مومنی	۵۹/۱۰/۱۸	مأمور به لشگر
۱۸	ستوانیار ۳	ناصر احمدی	۵۹/۱۰/۱۶	رئیس قسمت بیسیم
۱۹	ستوانیار ۳	علی اکبر اکبری	۵۹/۱۰/۱۸	تلگرافچی
۲۰	استوار ۱	محمد لشگری	۵۹/۱۰/۱۶	فرمانده رسد خمپاره
۲۱	استوار ۱	فرامرز شیرزاد مشهدی	۵۹/۱۰/۱۵	فرمانده تانک
۲۲	استوار ۱	نورعلی جودی	۵۹/۱۰/۱۵	تکنیسین پزشکی

ردیف	درجه	نام و شهرت	تاریخ شهادت	شغل در زمان عملیات
۲۳	استوار ۱	جواد شاه حق	۵۹/۱۰/۱۸	راننده نفربر
۲۴	استوار ۱	حبیب دانشگر	۵۹/۱۰/۱۸	راننده نفربر شنی‌دار
۲۵	استوار ۱	پرویز مومنی	۵۹/۱۰/۱۷	توپچی تانک
۲۶	استوار ۱	عباس سفاهن	۵۹/۱۰/۱۵	راننده تانک
۲۷	استوار ۱	پرویز راشدی	۵۹/۱۰/۱۵	فرمانده تانک
۲۸	استوار ۲	احمد رضا رسولی	۵۹/۱۰/۱۷	توپچی تانک
۲۹	استوار ۲	داود ذکریا	۵۹/۱۰/۱۷	فرمانده تانک
۳۰	استوار ۲	حسین گودرزی	۵۹/۱۰/۱۷	راننده تانک چیفتن
۳۱	استوار ۲	محمود قرائی مقدم	۵۹/۱۰/۲۶	توپچی
۳۲	استوار ۲	حسینعلی محمدپور	۵۹/۱۰/۲۰	تعمیرکار ماشین سنگین
۳۳	استوار ۲	جواد لشگری	۵۹/۱۰/۱۹	راننده توپ ۵۷ م م
۳۴	استوار ۲	رضا عباسی	۵۹/۱۰/۱۷	فرمانده گروه خمپاره
۳۵	استوار ۲	علی شصتی	۵۹/۱۰/۱۷	راننده نفربر ق ل
۳۶	استوار ۲	اصغر بیات	۵۹/۱۰/۱۵	مکانیک موتور تانک
۳۷	استوار ۲	بیژن قلی‌نژاد	۵۹/۱۰/۱۷	راننده تانک چیفتن
۳۸	استوار ۲	حسین رحمتی	۵۹/۱۰/۱۷	راننده زرهی تانک
۳۹	استوار ۲	محسن محسنی	۵۹/۱۰/۱۶	توپچی تانک
۴۰	استوار ۲	محمد حسن پور مطبوع	۵۹/۱۰/۱۶	فرمانده تانک
۴۱	استوار ۲	احمد مددی	۵۹/۱۰/۱۶	توپچی تانک
۴۲	استوار ۲	محمود زندی	۵۹/۱۰/۱۷	راننده تانک
۴۳	استوار ۲	شعبانعلی امین‌پور	۵۹/۱۰/۱۵	راننده تانک
۴۴	استوار ۲	محمود قاسمی رنجبر	۵۹/۱۰/۱۸	راننده تانک
۴۵	استوار ۲	نصرت‌الله سیفی قلی	۵۹/۱۰/۱۸	راننده نفربر شنی‌دار

پیوست ۲: گزیده‌های از ... / ۴۱۵

ردیف	درجه	نام و شهرت	تاریخ شهادت	شغل در زمان عملیات
۴۶	استوار ۲	کریم زارع ولی محمدی	۵۹/۱۰/۱۸	راننده خودرو مواد سوختی
۴۷	استوار ۲	اسماعیل بهروزنژاد	۵۹/۱۰/۱۸	فرمانده تانک
۴۸	استوار ۲	اکبر اسدیان	۵۹/۱۰/۱۵	فرمانده تانک
۴۹	استوار ۲	علی عباس فضابخش	۵۹/۱۰/۱۷	راننده خودرو شنی‌دار
۵۰	استوار ۲	علی حشمتی	۵۹/۱۰/۱۶	راننده تانک چیفتن
۵۱	استوار ۲	جعفر اشجعی فرد	۵۹/۱۰/۱۶	راننده تانک
۵۲	استوار ۲	شاهپور مصطفی‌زاده	۵۹/۱۰/۱۵	راننده تانک
۵۳	استوار ۲	الیاس مهربانکار	۵۹/۱۰/۱۵	راننده تانک
۵۴	استوار ۲	هدایت‌الله رحمتی	۵۹/۱۰/۱۵	راننده تانک
۵۵	گروه‌بان	نقی ملکی	۵۹/۱۰/۱۷	فرمانده گروه خمپاره
۵۶	گروه‌بان	جواد طاهرخانی	۵۹/۱۰/۱۷	توپچی تانک
۵۷	گروه‌بان	محمد خاکپور	۵۹/۱۰/۱۷	راننده خودرو سنگین
۵۸	گروه‌بان	نوروزعلی پورنظری	۵۹/۱۰/۱۷	راننده خودرو مخصوص
۵۹	گروه‌بان	غلامرضا طوانجی	۵۹/۱۰/۱۸	راننده تانک
۶۰	گروه‌بان	عبدالحسین صالحی	۵۹/۱۰/۱۸	راننده نفربر
۶۱	گروه‌بان	علی اوسط جوادی	۵۹/۱۰/۱۸	فرمانده رسد دیده‌ور
۶۲	گروه‌بان	غلامرضا کدخدایی	۵۹/۱۰/۱۷	مأمور به تیپ ۱
۶۳	گروه‌بان	فریدون اشرفی	۵۹/۱۰/۱۶	جمعی لشکر ۲۱ مأمور
۶۴	کارمند	محمد منجری	۵۹/۱۰/۱۸	کارمند فنی لشکر
۶۵	کارمند	بیوک کرم ممقانی	۵۹/۱۰/۱۷	بهبیار بیمارستان ۵۲۷
۶۶	ستوان ۲	کیخسرو کیخسروی	۵۹/۱۰/۱۶	مأمور از یگان دیگر
۶۷	ستوان ۲	عباس جباری	۵۹/۱۰/۱۶	
۶۸	ستوان ۲	اکبر آرامی	۵۹/۱۰/۱۸	

ردیف	درجه	نام و شهرت	تاریخ شهادت	شغل در زمان عملیات
۶۹	ستوان ۲	سعید آرامین	۵۹/۱۰/۱۷	
۷۰	ستوان ۲	حسن صحرایی	۵۹/۱۰/۱۶	
۷۱	گروه‌بان	اکبر توپا	۵۹/۱۰/۱۶	توپچی تانک گروهان
۷۲	گروه‌بان	جواد اردستانی	۵۹/۱۰/۱۸	
۷۳	گروه‌بان	علی صراف زاده	۵۹/۱۰/۱۷	
۷۴	گروه‌بان	محمد تقی ابراهیمی	۵۹/۱۰/۱۸	
۷۵	گروه‌بان	محمد علی قاسمی	۵۹/۱۰/۱۹	
۷۶	گروه‌بان	سید محمد میر سیدی	۵۹/۱۰/۱۸	
۷۷	گروه‌بان	پرویز زحمتکش	۵۹/۱۰/۱۶	نارنجک انداز
۷۸	سرباز	عبدالله بشارتیان	۵۹/۱۰/۱۷	فشنگ‌گذار تانک
۷۹	سرباز	حبیب‌الله رزلانسری	۵۹/۱۰/۱۵	فشنگ‌گذار تانک
۸۰	سرباز	علیرضا شالبافیان	۵۹/۱۰/۱۵	فشنگ‌گذار تانک
۸۱	سرباز	مسعود سپه‌دار	۵۹/۱۰/۱۵	فشنگ‌گذار تانک
۸۲	سرباز	علی اصغر رسولی	۵۹/۱۰/۱۵	فشنگ‌گذار تانک
۸۳	سرباز	قدرت‌الله رستگار ثانی	۵۹/۱۰/۱۵	خدمه تانک گروهان
۸۴	سرباز	صبرعلی جلیل گشایش	۵۹/۱۰/۱۵	خدمه تانک گروهان
۸۵	سرباز	عبدالرضا ترک	۵۹/۱۰/۱۵	خدمه تانک گروهان
۸۶	سرباز	یدالله هوشمند	۵۹/۱۰/۱۷	خدمه تانک گروهان
۸۷	سرباز	رحم خدا محمدی	۵۹/۱۰/۱۷	خدمه تانک گروهان
۸۸	سرباز	عباس پودینه	۵۹/۱۰/۱۸	خدمه تانک گروهان
۸۹	سرباز	محمد رضا محمدی	۵۹/۱۰/۱۶	خدمه تانک گروهان
۹۰	سرباز	انشاء‌الله عیسی وند	۵۹/۱۰/۱۶	خدمه تانک گروهان
۹۱	سرباز	رحیم رشیدی	۵۹/۱۰/۱۶	خدمه خمپاره‌انداز

پیوست ۲: گزیده‌های از ... / ۴۱۷

ردیف	درجه	نام و شهرت	تاریخ شهادت	شغل در زمان عملیات
۹۲	سرباز	حسین رحمانی	۵۹/۱۰/۱۶	خدمه خمپاره‌انداز
۹۳	سرباز	ابوالفضل جواهری	۵۹/۱۰/۱۶	خدمه خمپاره‌انداز
۹۴	سرباز	صفرعلی پاپی	۵۹/۱۰/۱۶	خدمه خمپاره‌انداز
۹۵	سرباز	حسن جان امینی	۵۹/۱۰/۱۶	خدمه خمپاره‌انداز
۹۶	سرباز	میرطاهر اخلاقی	۵۹/۱۰/۱۶	فشنگ‌گذار تانک
۹۷	سرباز	سبزمراد مطلبی	۵۹/۱۰/۱۵	فشنگ‌گذار تانک
۹۸	سرباز	غلامحسین اسلامی	۵۹/۱۰/۱۶	فشنگ‌گذار تانک
۹۹	سرباز	داود کشتکار	۵۹/۱۰/۱۵	فشنگ‌گذار تانک
۱۰۰	سرباز	علیرضا کوهی دهکردی	۵۹/۱۰/۱۵	فشنگ‌گذار تانک
۱۰۱	سرباز	مرادعلی کریم‌پور	۵۹/۱۰/۱۵	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۰۲	سرباز	مهدی ترابی	۵۹/۱۰/۱۸	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۰۳	سرباز	حبیب‌الله کریمیان	۵۹/۱۰/۱۸	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۰۴	سرباز	غضنفر نفری	۵۹/۱۰/۱۸	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۰۵	سرباز	پرویز وزیریان	۵۹/۱۰/۲۲	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۰۶	سرباز	علی سعید بیگلر	۵۹/۱۰/۲۳	مهمات بیار تانک
۱۰۷	سرباز	یوسف عسگردون	۵۹/۱۰/۲۴	مهمات بیار تانک
۱۰۸	سرباز	قربانعلی عسگری	۵۹/۱۰/۲۴	مهمات بیار تانک
۱۰۹	سرباز	رضا حسینی	۵۹/۱۰/۲۸	مهمات بیار تانک
۱۱۰	سرباز	محمدرضا جعفری	۵۹/۱۰/۱۸	مهمات بیار تانک
۱۱۱	سرباز	عبدالرحمان آدمی	۵۹/۱۰/۲۷	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۱۲	سرباز	علی صفارودکیانی	۵۹/۱۰/۱۹	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۱۳	سرباز	محمدرضا نادرالوجود	۵۹/۱۰/۱۸	خدمه تانک
۱۱۴	سرباز	برزو میرزاجانی	۵۹/۱۰/۱۸	مهمات بیار تانک

ردیف	درجه	نام و شهرت	تاریخ شهادت	شغل در زمان عملیات
۱۱۵	سرباز	سیدمحمد حسین	۵۹/۱۰/۱۸	مهمات بیار تانک
۱۱۶	سرباز	سید صفت‌الله میرمرادی	۵۹/۱۰/۱۸	مهمات بیار تانک
۱۱۷	سرباز	عبدالله ملا اصغری	۵۹/۱۰/۱۷	مهمات بیار تانک
۱۱۸	سرباز	محمد هادی قمیان	۵۹/۱۰/۱۸	فشنگ‌گذار تانک
۱۱۹	سرباز	ابراهیم غلامی پیوند	۵۹/۱۰/۱۸	فشنگ‌گذار تانک
۱۲۰	سرباز	ولی‌الله عبداله‌هی پور	۵۹/۱۰/۱۷	فشنگ‌گذار تانک
۱۲۱	سرباز	فرهاد علیپور	۵۹/۱۰/۱۸	فشنگ‌گذار تانک
۱۲۲	سرباز	مسعود شرفی پور	۵۹/۱۰/۱۸	فشنگ‌گذار تانک
۱۲۳	سرباز	بهزاد سراب خشکه	۵۹/۱۰/۱۸	فشنگ‌گذار تانک
۱۲۴	سرباز	احمد خوش منظر	۵۹/۱۰/۱۸	فشنگ‌گذار تانک
۱۲۵	سرباز	علیرضا خلیلی	۵۹/۱۰/۱۸	فشنگ‌گذار تانک
۱۲۶	سرباز	نصرت‌اله جلیلی دانالو	۵۹/۱۰/۱۸	فشنگ‌گذار تانک
۱۲۷	سرباز	محمد ثقفی	۵۹/۱۰/۱۸	فشنگ‌گذار تانک
۱۲۸	سرباز	جواد اسلامی	۵۹/۱۰/۱۸	فشنگ‌گذار تانک
۱۲۹	سرباز	رضا ابراهیمی ولدان	۵۹/۱۰/۱۸	فشنگ‌گذار تانک
۱۳۰	سرباز	نوروزعلی امیری	۵۹/۱۰/۱۸	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۳۱	سرباز	عباس اکبریان	۵۹/۱۰/۱۸	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۳۲	سرباز	احمد معصومی	۵۹/۱۰/۱۸	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۳۳	سرباز	قاسم خواجه زاده	۵۹/۱۰/۱۷	خدمه تانک
۱۳۴	سرباز	احمد حاجی‌وند	۵۹/۱۰/۱۵	خدمه تانک
۱۳۵	سرباز	ابراهیم حاجی‌پور	۵۹/۱۰/۱۷	خدمه تانک
۱۳۶	سرباز	فخراله بابایی نیشایی	۵۹/۱۰/۱۵	خدمه تانک
۱۳۷	سرباز	حسنعلی اسماعیلی	۵۹/۱۰/۱۷	خدمه تانک

پیوست ۲: گزیده‌های از ... / ۴۱۹

ردیف	درجه	نام و شهرت	تاریخ شهادت	شغل در زمان عملیات
۱۳۸	سرباز	محسن امامیان	۵۹/۱۰/۱۷	خدمه تانک
۱۳۹	سرباز	علی اکبر اردستانی	۵۹/۱۰/۱۸	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۴۰	سرباز	احمد افشار	۵۹/۱۰/۱۷	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۴۱	سرباز	ولی‌اله نیازی	۵۹/۱۰/۱۶	دیده‌بان (دیده‌ور)
۱۴۲	سرباز	علی آرابی	۵۹/۱۰/۱۸	دیده‌بان (دیده‌ور)

پیوست ۳:

خاطرات سرتیپ ۲ زرهی ستاد محمود فردوسی

فرمانده گروه رزمی ۲۲۰ تانک در عملیات نصر^۱

روز شیرین

شب ۱۵ دی ماه همه کاملاً آماده بودند. نزدیکی‌های سحر، زمان تک از طرف تیپ به من ابلاغ شد. «ساعت ۶ صبح ۵۹/۱۰/۱۵» به فرماندهان گفتم آماده باشند. تا ساعت ۷ صبح خبری نشد. در همین موقع پیامی از تیپ ۱ آمد: «زمان تک ساعت ۱۰:۳۰ روز ۵۹/۱۰/۱۵ ساعت ۰۸:۰۰». حدود ۱۵۰ نفر از نیروهای مردمی به یگان آمدند و گفتند می‌خواهند در حمله شرکت کنند. آن‌ها هیچ تجهیزاتی نداشتند. گفتم: «جنگ ما جنگ زرهی تانک با تانک است و شما نمی‌توانید پای پیاده همگام با تانک حرکت کنید. آن هم بدون سازمان رزم.^۲»

فرمانده‌شان گفت: «خب! بگذارید افراد ما روی تانک بایستند»

گفتم: «ایستادن روی تانک در شرایط تک خودکشی است. هم دید خدمه تانک را می‌گیرد و هم ممکن است در حرکت‌های ناگهانی و چپ و راست شدن تانک، افراد بیفتند و زیر شنی تانک بروند.»

گفت: «پس قبول نمی‌کنید؟»

گفتم: «من مسئول جان تک تک افراد این گردانم؛ از سرباز گرفته تا افسر و درجه‌دار. درباره جوانان غیوری مثل شما که داوطلبانه آمده‌اید، مسئولیت سنگین‌تر است و ابداً وجدانم قبول نمی‌کند.»

آن‌ها پس از شنیدن حرف‌های من از محل تجمع گردان خارج شدند.

۱. برداشت از کتاب «مأموریت در ساحل نیسان»، به قلم سعید علامیان، شامل خاطرات سرتیپ ۲ فردوسی، انتشارات صریح، تهران، ۱۳۸۵.

۲. فقط ۲ ساعت تا آغاز حمله باقی مانده بود و فرصت هیچ‌گونه سازمان‌دهی و تجهیز و آموزش و توجیه آنها نبود.

طبق دستور فرماندهی از ساعت ۰۸:۳۰ تا ۱۰:۲۵ سکوت رادیویی برقرار شد و همه به گوش بودند. عقربه ساعت که به ۱۰:۳۰ رسید، سکوت شکسته شد و صدای بی‌سیم درآمد و آغاز عملیات نصر را اعلام کرد. صدای من بلند شد: «به یاری خدا همه واحدها به سوی هدف به پیش!». تانک‌ها غریبند و به سرعت به سمت دشمن حرکت کردند.

ساعت ۱۰:۴۵ تیپ ۳ اعلام کرد:

«با دشمن درگیر شده‌ایم. فشار زیادی روی واحدهای ماست!»

با شنیدن این پیام سرعت حرکت‌مان را زیاد کردیم. ۱۰ دقیقه نگذشته بود که از پشت دشمن سردرآوردیم. فرمان آتش دادم و گفتم: بی وقفه شلیک کنید. تانک‌ها یک لحظه آرام نبودند. می‌گریه‌اند و می‌کوبیدند. من داخل یکی از تانک‌ها بودم و از آنجا دائم با فرماندهان گروهان‌ها تماس می‌گرفتم. از آنها می‌خواستم ثانیه‌ای از شلیک کردن غافل نشوند. دهانم کف کرده بود.

در همین موقع تیپ ۳ اعلام کرد فشار قطع شده و تانک‌های دشمن زمین‌گیر شده‌اند. دشمن افتاده بود وسط. از یک طرف تیپ ۳ و از پشت سر تیپ ۱. جهنمی برپا شده بود. از تانک‌هایشان آتش و دود به هوا می‌رفت.

بعد از ۲۰ دقیقه، عراقی‌ها را می‌دیدم که از تانک‌ها و نفربرها پیاده شده و پارچه‌های سفید به دست گرفته‌اند. بلافاصله بی‌سیم زدم دژبان و ترابری لشکر آمدند ۸۲۰ اسیر را تخلیه کردند. در میان اسرا تعدادی هم مجروح بودند که به واحد بهداری فرستاده شدند. کشته‌های دشمن به ۱۰۰۰ نفر می‌رسید. بیشتر از ۴۰ دستگاه تانک‌شان کاملاً سوخته و منهدم شده بود.^۱

یک ساعت از ظهر گذشته بود. به فرماندهان گروهان‌ها گفتم: سریعاً آمار مجروحین و شهدا را بدهید. فرماندهان گفتند: به لطف خدا همه سالم‌اند!

۱. درباره آمار تلفات دشمن در عملیات نصر در کتاب اطلس نبردهای ماندگار نزاجا آمده است:

«دشمن بیش از ۱۰۰۰ کشته و مجروح و بیش از ۸۰۰ اسیر داد. ۴۵ دستگاه تانک، ۵۰ دستگاه خودرو، ۱۵ دستگاه موشک‌انداز و ۱۰ دستگاه نفربر به همراه ۳ فروند بالگرد منهدم گردید و تعدادی تانک و نفربر نیز به غنیمت درآمد.

پیوست ۳: خاطرت سرتیپ ۲ محمود فردوسی ... / ۴۲۳

ساعت ۱۴:۳۰ فرمانده لشکر - جناب سرهنگ لطفی- به منطقه آمد و تبریک گفت و آمار تلفات یگان را خواست. گفتم به حمدالله همگی سالم‌اند و هیچ وسیله‌ای آسیب ندید.

ساعت ۱۴:۴۵ به فرماندهان گروهان‌ها و ارکان گردان دستور دادم سریعاً تانک‌ها و نفربرها را سوخت‌گیری کنید. گلوله‌های تانک و بقیه مهمات را تأمین کنید و سرویس و نگهداری و هر اقداماتی که می‌دانید انجام دهید.

ساعت ۱۵:۱۵ فرماندهان گردان برای شرکت در شور ستادی تیپ احضار شدند. فرمانده تیپ تک تک ما را در آغوش گرفت و تبریک گفت. خبر داد که حضرت امام (ره) برای این پیروزی پیامی داده‌اند که در رادیو و تلویزیون چند بار پخش شده است. از شنیدن این خبر چشم‌ها درخشید و بارانی شد. انگار دوباره جان گرفته بودیم. پس از ۱۰۵ روز حمله ناجوانمردانه عراق و شکست پشت شکست، حالا این دشمن بود که مزه شکست را می‌چشید...

ساعت ۲۳:۳۰ بود که ستوان قریشی افسر پست شنود سراسیمه آمد و گفت: «جناب سرگرد! خبرهایی است. الآن ۳ یگان عمده عراق زیر نظر یک قرارگاه دارند با هم مبادله اطلاعات می‌کنند. قرارگاه دشمن دارد آن‌ها را برای حمله هماهنگ می‌کند.»

قریشی افسر با تجربه و قابل بود. زبان عربی را کامل می‌دانست و دوره‌های اطلاعاتی را گذرانده بود.

گفتم: «باز هم شنود کن ببین چه خبر است؟»

رفت و چند دقیقه بعد آمد.

گفت: «به احتمال زیاد آن ۳ یگان، ۳ لشکر است که تحت امر قرارگاه یک سپاه‌اند»

گفتم: «توانستی سمت حرکت‌شان را تشخیص بدهی؟»

گفت: «سمت حرکت‌شان از منطقه خرمشهر، جفیر و طلائی است و هر چه می‌گذرد

کلماتشان بهتر به گوش می‌رسد.»

گفتم: «یعنی آنها دارند به طرف ما می‌آیند؟!»

گفت: «یقیناً حرکت آنها به سمت ماست و با سرعت هم می‌آیند»

سریع ستاد تیپ را در جریان این شنود قرار دادم. همه فرماندهان و مسئولان گردان را جمع کردم و از آنها خواستم برای پدافند در برابر پاتک دشمن آماده باشند. می‌دانستم روز سختی را در پیش خواهیم داشت. ایستادن ۲ تیپ در برابر ۳ لشکر کار بسیار دشواری است. طبق اصول جنگ، برای حمله گسترده چنانچه نیروی تک‌ور ۲ برابر نیروی پدافند کننده باشد، کافی است و حالا ارتش عراق با ۴/۵ برابر ما پاتک را شروع می‌کرد.

روز تلخ و روزهای پس از آن

سحرگاه روز ۵۹/۱۰/۱۶ بین یگان‌های دشمن سکوت رادیویی برقرار شد. دستور دادم سریعاً بلدوزرها بیایند و خاکریزهایی را به صورت قوسی برای تانک‌ها آماده کنند. یکی از بلدوزرها را گفتم بیاید و یک سنگر خاکریز به شکل نعل درست کند تا به عنوان پاسگاه فرماندهی گردان آماده شود.

ساعت ۰۵:۰۰ پس از نماز صبح، سوار موتور شدم و جلو رفتم تا وضعیت دشمن را ارزیابی کنم. بعد از یک کیلومتر نفرات پیاده دشمن را دیدم که به حالت نیم‌دایره در اطراف ما مستقر شده‌اند. فاصله خط آن‌ها تا ما کمتر از ۳ کیلومتر بود.

هوا روشن شده بود. اما هنوز سکوت رادیویی دشمن پابرجا بود. به همراه معاون گردان، رئیس رکن ۲، رئیس رکن ۳، افسر مخابرات و افسر توپخانه در خاکریز فرماندهی مستقر شدیم.

ساعت ۰۸:۰۰ آتش تهیه دشمن شروع شد. ۱۵ دقیقه به شدت آتش ریختند. بعد دیدم نفراتی از آنها ساک به دست جلو می‌آیند. این ساک‌ها ۷۰ سانتیمتر طول، ۵۰ سانتیمتر عرض و ۲۵ سانتیمتر ارتفاع داشت. درون این ساک‌ها موشک‌های ضد تانک قرار داشت که توسط کنترل سیمی هدایت می‌شد.

آتش تهیه دشمن که قطع شد، تیراندازی غیر مستقیم و منحنی بر روی ما لحظه به لحظه زیاد می‌شد. ...

پیوست ۳: خاطرت سرتیپ ۲ محمود فردوسی ... / ۴۲۵

از ساعت ۱۲:۰۰ تا ۱۴:۰۰ دشمن دیوانه‌وار آتش می‌ریخت. گلوله‌ها از همه طرف می‌آمد و معلوم بود هر ۳ لشکر عراق از همه محورها بدون شکاف، خیال محاصره کردن ما را دارند. اما آتش به موقع و پایدار بچه‌های ما، پیشروی آنها را کند کرده بود. ما با جنگ نابرابری روبه‌رو بودیم و حجم آتش آنها بسیار بیشتر بود؛ ۳ لشکر در برابر ۲ تیپ!

تیپ ۳ در سمت چپ و تیپ ۱ در سمت راست مستقر بودند. در تیپ ۱ از سمت چپ به ترتیب گروه رزمی ۲۲۰ تانک، گردان ۱۸۵ و گردان ۲۰۱ قرار داشتند. یعنی ما درست وسط خط پدافند بودیم.

واحد بهداری پیام داد آمبولانس‌ها جوابگوی تعداد مجروحین نیستند. تقاضا کردند مجروحین را با نفربر بفرستند. گفتم: «به هیچ وجه اجازه چنین کاری را ندارید.» و بلافاصله دستور دادم جیب ویژه فرماندهی گردان به کمک واحد بهداری برود و مجروحین را به عقب حمل کند. این تصمیم برای این بود که می‌ترسیدم اگر یک نفربر شنی‌دار به هر علتی به طرف عقب حرکت کند، اطرافیان تصور می‌کنند واحد دارد عقب‌نشینی می‌کند. در این حال همه پشت سرش راه می‌افتند و ممکن است کنترل از دست فرمانده خارج شود. این موضوع را با تیپ هم در میان گذاشتم تا مبادا واحد دیگری این کار را بکند.

چیزی از این ماجرا نگذشته بود که خبر شهادت ستوان یکم نصرتی^۱ را آوردند. صحنه دلخراشی بود. شنی تانک، او را از کمر دو نیم کرده و چشمانش از حدقه بیرون آمده بود. شهید نصرتی ۲۶ ساله از اهالی مازندران بود. متدین، اما اهل ظاهرسازی نبود. افسر شجاع، جسور و پر تحرک بود. گروهان ۱۷۶ با مدیریت قوی او، یک واحد رزمی با توان بسیار عالی شناخته شده بود. ...

یگان‌ها دائم از آتش سنگین دشمن می‌نالیدند و اعلام می‌کردند دیگر تاب مقاومت ندارند.

۱. سروان شهید محمود نصرتی راد، یک سال پس از انقلاب از ارتش اخراج شد. با شروع جنگ به پادگان آمد و تقاضای خدمت در ارتش کرد. او به سمت فرماندهی گروهان پیاده ۱۷۶ تحت امر گردان ۲۲۰ تانک منصوب شد.

ساعت ۱۴:۳۰، قرارگاه مقدم نزاچا مجوز عقب‌نشینی را به لشکر داد و در پی آن، فرماندهی تیپ ۱ و ۳ هم به یگان‌های تحت امر خود، این دستور را ابلاغ کرد.

یگان‌های هم‌جوار کم‌کم عقب نشستند. ما هنوز ایستاده بودیم. تانک‌هایمان را به حالت قوسی و با زاویه ۴۵ درجه هدایت کرده بودم که مدام تیراندازی می‌کردند. واحدهای کناری ما که عقب نشستند، دشمن ما را مثل چنگک در میان گرفته بود.

سرهنگ رادفر پیام داد: «فردوسی، اگر تا چند دقیقه دیگر عقب نیایی، کاملاً محاصره شده‌ای»

می‌دانستم داریم محاصره می‌شویم؛ چون فشار دشمن در سمت راست که گروهان سوم بود، خیلی بیشتر از سمت چپ بود. حجم آتش از جلو و پهلو راست ما هر لحظه بیشتر می‌شد.

سرهنگ رادفر دوباره روی بی‌سیم آمد. گفت: «فردوسی چه می‌کنی؟ بیا عقب، الان همه‌تان اسیر می‌شوید!»

بغضم ترکید. سخت گریه کردم و گفتم: «چطور عقب بیایم؟ من اینجا شهید دادم، زخمی دادم. می‌خواهم با آنها باشم!»

گفت: «فردوسی، خودت را کنترل کن. اگر فقط جان خودت بود، اختیار خودت را داشتی. حالا باید به فکر افرادت باشی.»

او درست می‌گفت. باید به احساسم غلبه می‌کردم. با فرماندهان گروهان‌ها تماس گرفتم و دستور عقب‌نشینی دادم. گفتم در کرخه کور و مواضع توپخانه قبلی دشمن مستقر شوید.

در آخرین لحظه به همراه افسرانی که داخل خاکریز فرماندهی بودیم، سوار جیپ شدیم و حدود ۳۰۰ متر عقب آمدیم. آنجا پلی بود به نام فردوس. پیاده شدیم. بچه‌های مهندسی لشکر مشغول مین‌گذاری روی پل بودند. با کمک آنها خودرو را عبور دادیم. من آخرین نفری بودم که از میان مین‌ها گذشتم. به مواضع توپخانه قبلی دشمن آمدم. تانک‌ها آنجا جمع شده بودند. سریع آنها را مستقر کردم و دستور دادم به سمت دشمن تیراندازی کنند.

پیوست ۳: خاطرت سرتیپ ۲ محمود فردوسی ... /۴۲۷

پس از چند ساعت مبادله آتش، بالاخره این روز سخت طولانی از نفس افتاد. شب از راه رسید و دشمن به حمله خود ادامه داد ...

ساعت ۰۲:۰۰ نیمه شب ۵۹/۱۰/۱۷ شروع به پخش صدا کردیم. به راننده وانت گفتم در طول خط آهسته حرکت کند. صدای تانک در منطقه پیچیده بود. گویی دهها تانک دارند برای ما از راه می‌رسند. تصور دشمن حتماً همین بود. چون تا ساعت ۱۱:۰۰ صبح فردا هیچ حرکتی انجام نداد. در این موقع یک هواپیمای عراقی بالای سرمان آمد و برای بمباران شیرجه زد. یکی از سربازانمان در حال حرکت بود؛ ارتفاع هواپیما آنقدر پایین بود که موج آن سر او را از بدن جدا کرد. این حادثه آنچنان سریع اتفاق افتاد که پیکر بی سر او حدود ۱۰ قدم دوید. هواپیما در عمق یگان ما اوج گرفت و در ارتفاع بالا برگشت. هواپیما، هواپیمای شناسایی بود. حالا وضعیت و استعداد ما برای آنها مشخص می‌شد.

گروهی را برای شناسایی خط دشمن اعزام کردم. آمدند و گفتند قوای دشمن در زمین باز مستقر شده و به شدت آسیب‌پذیر است. خودم را به ستاد تیپ رساندم. از اعزام نیروی کمکی سؤال کردم و اینکه الآن بهترین فرصت برای ضربه زدن به دشمن است. گفتند هنوز هیچ نیروی کمکی برای لشکر ۱۶ اعزام نشده. با دلی پر از غصه و حسرت به گردان برگشتم.^۱

خورشید روز هفدهم رو به غروب بود. بار دیگر ۳ تیم شناسایی برای پی بردن به حرکات دشمن فرستادم. پس از ۲ ساعت از مأموریت برگشتند. گزارش آنها از استقرار تانک‌ها در جلوی این واحدها و تفکیک و آرایش قوسی یگان‌ها به سمت نیروهای ما، حکایت از این می‌کرد که دشمن به زودی پاتک خود را ادامه خواهد داد.

شب مثل آوار بر وجودم سنگینی می‌کرد. فقط نماز و خلوتی با خداوند می‌توانست سبکم کند. ...

۱. حسرتی که هنوز با من است و در اینجا گفتمی نیست. آرزو می‌کنم روزی به عنوان تجربیات جنگی و مباحث آموزشی در اختیار ارتش قرار گیرد.

روز هجدهم دی ماه هنوز روشنایی‌اش را نیاورده بود. در گرگ و میش هوا، پای پیاده راه افتادم. تا آنجا که می‌شد با احتیاط جلو رفتم. تا جایی که تانک‌ها و نفرات دشمن را با دوربین به خوبی می‌دیدم. حرکت‌هایشان داد می‌زد که آماده حمله‌اند.

ساعت ۰۸:۰۰، توپخانه و خمپاره‌اندازهای دشمن شروع کردند. اما این بار ما داخل کرخه کور در مواضع بهتری قرار داشتیم. کرخه کور در آن موقع سال، خشک بود و بهترین موقعیت را برای پدافند داشت. نزدیک ۳ ساعت کوبیدند و کوبیدیم. عراقی‌ها نزدیک‌تر آمدند. حالا ما در دام موشک‌های ضد تانک روسی یا همان موشک‌های چمدانی بودیم. تیرانداز، موشک و دستگاه پرتاب کننده را مثل یک چمدان حمل می‌کرد، در مکان مورد نظر می‌گذاشت و خود می‌توانست تا ۲۵ متر فاصله گرفته و به وسیله یک رشته سیم موشک را کنترل کند.

استوار صدر ذاکری مسئول آشپزخانه گردان بود. از او خواسته بودم غذای گرم به خط برساند. ساعت یک بعدازظهر، کامیون غذا رسید. غذا، برنج و خورشت به صورت استانبولی بود. بعد از توزیع غذا، نزد من آمد و گفت: «شما ظرف ندارید، بگذارید بروم ظرفی پیدا کنم.» داخل کامیون، تکه‌های مقوا بود. گفتم روی یکی از آن مقواها بریز. گفت: اینها گریسی‌اند! گفتم حالا وقت این حرف‌ها نیست.

ساعت ۱۵:۰۰ دسته بهداری خبر داد مجروح زیاد شده، برای تأمین آمبولانس چه کار کنیم؟ به استوار صدر ذاکری دستور دادم ظرف‌ها را کنار بگذارد و با کامیون غذا به کمک حمل مجروح برود. به او گفتم: هیچ‌کس جز مجروح، حق سوار شدن ندارد!^۱

ساعت ۱۴:۳۰ بعدازظهر تانک ستوان فرید آریا مورد اصابت موشک قرار گرفت. او در برجک فرماندهی تانک بود. لباس‌هایش غرق در آتش شد. با همان حالت بیرون آمد و به طرف گودال آبی که در نزدیکی بود دوید خود را داخل آن انداخت.^۲

۱. دیده بودم بعضی‌ها به هوای حمل مجروح یا شهید، از معرکه فرار می‌کردند.

۲. سروان شهید آریا فرید ۱۹ روز بعد بر اثر شدت جراحی حادثه ۵۹/۱۱/۱۷، در بیمارستان تهران به شهادت رسید.

پیوست ۳: خاطرت سرتیپ ۲ محمود فردوسی ... /۴۲۹

درگیری همچنان ادامه داشت. در طول خط آرام نداشتم. بچه‌ها که مرا می‌دیدند، بی‌وقفه شلیک می‌کردند. لوله خمپاره‌انداز را می‌دیدم که از فرط شلیک یک سوم آن ذوب شده بود. آنها فرمانده‌شان را در کنار خود می‌دیدند و قوت قلب می‌گرفتند.^۱

ساعت ۱۶:۳۰ بعد از ظهر منطقه در دود و آتش فرو رفته بود. انفجار پشت انفجار، شلیک پشت شلیک، اما نابرابر؛ تیپ در برابر لشکر.

پس کو نیروی کمکی؟ سؤالی بود که دایم از ستاد تیپ می‌پرسیدم. اما ولعی برای شنیدن پاسخ نداشتم. چون پاسخ آن را از قبل می‌دانستم؛ کمکی در کار نبود. ...

بالاخره روز ۵۹/۱۰/۱۸ به پایان رسید. در این روز آمار شهدای ما نسبت به یگان‌های دیگر بسیار پایین بود.^۲ ...

ساعت ۰۵:۰۰ روز ۵۹/۱۰/۱۹ بعد از نماز صبح، از جاده اهواز - سوسنگرد حدود ۳ کیلومتر به سمت کرخه کور رفتیم. خبری از دشمن نبود. فوراً نتیجه شناسایی را به فرمانده تیپ گزارش دادم. ایشان را توجیه کردم، به هر طریقی حداقل ۳ کیلومتر جلو برویم. اگر جا بمانیم، نقطه نشانی دشمن خواهیم شد و همه ما را از بین خواهد برد. ...

حالا خط دفاعی ما خاکریزی به طول ۳ کیلومتر و ارتفاع حدود ۳ متر بود. این یکی از اولین خاکریزهای ابتدای جنگ بود. تانک‌ها و نفربرها پشت خاکریز مستقر شده و سنگرهای خود را آماده کردند. در وسط خط محلی برای پاسگاه فرماندهی گردان تعیین کردم. تکلیف سنگر فرماندهان هم معلوم بود که نمی‌توانستند عقب‌تر از فرمانده گردان باشند. ...

ساعت ۱۰:۰۰ صبح روز ۵۹/۱۰/۲۰ دیدبانان از شروع تک دشمن خبر دادند. دوربین را گرفتیم. ۱۰ دستگاه تانک عراقی به صورت خطی به سمت ما در حرکت بودند. دستور دادم:

۱. طبق اصول کار کلاسیک جایگاه فرمانده گردان ۳ کیلومتر پشت خط مقدم است و فرماندهان گروهان‌ها نیز به همین نسبت قرار می‌گیرند. اما در این جنگ عملاً ثابت شد وقتی فرمانده گردان در خط باشد، بالطبع فرماندهان گروهان‌ها و عناصر ستاد هم در خط خواهند بود و با حضور مسئولان اصلی در خط آمادگی رزمی به طور غیرقابل توصیفی بالا می‌رود. گردان ما در تمام درگیری‌ها اسیر نداد که این هم از نتایج حضور فرماندهان در خط بود.

۲. علت پایین بودن تلفات این بود که رزمندگان گردان با برنامه دقیق می‌جنگیدند، محل و نحوه استقرارشان مناسب بود و در عقب‌نشینی پشت نمی‌کردند. بلکه می‌جنگیدند و عقب می‌نشستند. وگرنه تلفات زیادی می‌دادند.

«همه نفرات پشت خاکریز قرار بگیرید و آماده باشید. تا من دستور تیراندازی ندادم، هیچ‌کس تیراندازی نکند.»

تانک‌های دشمن که به تیررس تانک‌های ما رسید، به استوار غلام بیگی گفتم: «سومین تانک از سمت راست را بزن.»

اولین گلوله غلام بیگی تانک عراقی را غرق آتش کرد. واقعاً تیرانداز قابل‌ی بود. بلافاصله گفتم: «حالا روی تانک هفتم نشانه‌روی کن.»^۱

با فرمان آتش، دومین تانک دشمن را هم زد. تانک‌های دیگر که سرنوشت آن ۲ تانک را دیدند، معطل نکردند و با سرعت از معرکه فرار کردند.

ساعت ۱۱:۳۰ صبح یک پیک با موتور نزد من آمد و گفت: «دکتر چمران به شما سلام رسانده و تشکر کردند و گفتند: چه کمکی از ما برمی‌آید برای شما انجام دهیم؟»

گفتم: «از لطف و محبت ایشان تشکر می‌کنم. سلام بنده را خدمتشان برسانید. ما نیاز به نیروی رزمنده داریم.»

هنوز یک ساعت نگذشته بود که برادرانی از گروه جنگ‌های نامنظم، گروه دکتر هادوی و فدائیان اسلام خودشان را به من معرفی کردند.»

گروهی نیز مسلح و با تجهیزات با معرفی نامه روحانیت مبارز آمدند. مجموع این برادران ۲۰ نفر می‌شدند که در خط پدافندی مستقر شدند.

فردا و پس فردای آن روز خطوط جبهه در آرامش به سر می‌برد. ۲ طرف مشغول تحکیم مواضع خود بودند. در این ۲ روز خط دفاعی در پشت خاکریزها کامل شد. دسته‌های خمپاره‌انداز و سپس توپخانه لشکر در منطقه مستقر شده. پاسگاه فرمانده تیپ هم آمد جاده اهواز - سوسنگرد، توی یک کانال آبرو؛ این کانال به عرض ۳ متر زیر جاده بود.

ساعت ۱۱:۰۰ روز ۵۹/۱۰/۲۳، دشمن از سمت چپ خط پدافندی ۲ موشک به طرف یکی از تانک‌های ما پرتاب کرد. فوراً با آن تانک دستور دادم تغییر مکان داده و طوری قرار

۱. بر اساس دانسته‌هایم، دسته‌های تانک عراقی ۳ تایی بود. چون تعداد تانک دشمن زوج بود. احتمال دادم فرمانده گروهان هم داخل یکی از تانک‌ها باشد. معمولاً فرمانده در تانک سوم یا هفتم مستقر می‌شود.

پیوست ۳: خاطرت سرتیپ ۲ محمود فردوسی ... / ۴۳۱

گیرد که از پهلو مورد اصابت موشک قرار نگیرد. یک کلاه آهنی را روی چوب و بالای خاکریز حرکت دادم. یک گلوله سبک به کلاه آهنی خورد و سمت تیراندازی برایم روشن شد. تیراندازان در منتهی الیه سمت چپ ما بودند.

سریع به قرارگاه تیپ رفتم و تقاضای یک لودر کردم. سرهنگ جمشیدی به گروهان مهندسی دستور داد یک لودر در اختیارم بگذارد. سروان عابدینی فرمانده گروهان مهندس، افسر شجاع و مدیری بود. چند نفر را صدا کرد و گفت: «چه کسی حاضر است با لودر برود جلو؟» یک گروهان وظیفه داوطلب شد و لودر را روشن کرد. من هم کنار دستش راه افتادیم. کنار خاکریز رسیدیم. اولین کپه خاک را برداشت و پای خاکریز سمت چپ ریخت تا آن موضع را پر کند. وقتی عقب آمد تا کپه دوم را بردارد، گفت: «جناب سرگرد، دیگر نمی‌ترسم. اگر پایین بروید راحت‌تر کار می‌کنم.» پایین آمدم.

بیل دوم را بلند کرد و پای خاکریز ریخت. هنگام برگشت به عقب موشکی به وسط لودر خورد. لودر متلاشی شد و تکه‌های آن به اطراف افتاد و بدن راننده عزیزمان ۲ نیم شد! دیدن این صحنه طاقتم را برد. گریه امانم را برید. انگار آواری روی سرم ریخت. در همان حال رو به آسمان کردم و گفتم: «خدایا، این چه سرنوشتی است برایم مقدر فرموده‌ای؟ این عزیز، مهمان و امانت نزد ما بود. به فرمانده‌اش چه بگویم؟ چطور جواب پدر و مادرش را بدهم؟ خدایا تو شاهدی که او برای جان‌پناه دیگران جانش را تقدیم کرد. از تو می‌خواهم او را در بهترین جای بهشت قرار دهی!» ...

برای مطالعه کامل خاطرات، لطفاً به کتاب «مأموریت در ساحل نیسان» مراجعه شود.

خاطرات سرتیپ ۲ زرهی ستاد امرالله نوجوان فرمانده گروهان یکم گردان ۱۸۵ در عملیات نصر^۱

عملیات آفندی نصر(هویزه)

یک هفته پس از ورود ما به هویزه که استقرار یگانها کاملاً تکمیل نشده بود به گردان ابلاغ شد فردا بایستی به جلو برویم. البته روز قبل که ما در حال شناسائی بودیم، اولین هلی کوپتر دشمن را که به سمت ما تیر اندازی نمود رؤیت کردیم. مسئله را به خوبی درک نمی کردیم و نمی دانستیم که «جلو برویم» یعنی چه؟ و منظور چیست؟ به هر حال ۳ ساعت قبل از شروع تک متوجه شدیم که گروهان یکم در داخل گردان ۱۸۵ می بایست یک تک هماهنگ شده انجام دهد و درست نیم ساعت قبل از شروع عملیات یعنی ساعت ۹:۳۰ مورخه ۵۹/۱۰/۱۵ دستور عملیاتی گردان توسط رئیس رکن سوم گردان ۱۸۵ (سرگرد فکور^۲) ابلاغ شد. در دستور عملیاتی لشکر این عملیات به نام نصر بود.

یکی از معایب عمده عملیات مذکور این بود که فرماندهان گروهان به طور کامل و مشروح از چگونگی تک اطلاع نداشتند.

تک هماهنگ شده تیپ ۱ زرهی قزوین با ۲ گروه رزمی^۳ در خط (گروه رزمی ۲۰۱ تانک سمت راست و گروه رزمی ۱۸۵ سمت چپ) و گروه رزمی ۲۲۰ به عنوان احتیاط در ساعت ۱۰ صبح مورخه ۵۹/۱۰/۱۵ آغاز گردید.

۱. برداشت از کتاب «از هویزه تا آتش بس»، به قلم سرتیپ ۲ امرالله نوجوان، هیئت معارف جنگ، انتشارات ایران سبز، تهران، ۱۳۸۸.

۲. سرگرد فکور مدتی فرمانده گردان ۱۸۵ پیاده مکانیزه و بعدها با درجه سرهنگی بازنشسته شد.

۳. چنانچه به یک گردان تانک یک گروهان پیاده مکانیزه و یا به یک گردان پیاده یک گروهان تانک اختصاص یابد آنها به صورت گروه رزمی نامیده می شود. (نشریه دوره عالی زرهی).

آتش تهیه^۱ یگانهای خودی به شدت مواضع دشمن را زیر آتش گرفته و یگان ها با یک نظم و انضباط خاص و دقیق به طرف دشمن پیشروی کردند. البته فراموش کردم که در نوشتارم ذکر کنم شب تک، فرمانده تیپ سرهنگ جمشیدی در حال بررسی و شناسائی از منطقه، زمین خورده و به علت برخورد سرش به نفربر مجروح و به بیمارستان اعزام شده بود. بنابراین در روز تک نتوانست شرکت نماید.

تانکهای ما با قدرت و شدت تمام به سمت تانکهای دشمن تیراندازی کرده و آنها را مورد هدف قرار می دادند. در یک لحظه یکی از نفربرهای دسته پیاده که به گروهان ما مأمور بود مورد اصابت گلوله تانک دشمن واقع و آتش گرفت و تعدادی مجروح و شهید شدند.

هوایمانهای خودی مناطق دشمن را بمباران می کردند. شبکه بی سیم گروهان و گردان بسیار شلوغ و بی نظم بود. ارتباط تعدادی از تانکها قطع شده و در اثر فریاد برای ارسال و دریافت پیام در شبکه بی سیم، صدایم کاملاً گرفته بود. به یاری خداوند هدف اولیه در ساعت ۱۵ کاملاً تصرف و نیروهای زیادی از دشمن کشته و بیش از ۸۰۰ نفر از نیروهای دشمن توسط یگانهای لشکر ۱۶ اسیر گردیدند. دشمن کاملاً غافلگیر شده و تجهیزات، ادوات زرهی، و توپخانه زیادی را در منطقه به جا گذاشته و فرار کرده بود. خوشحالی زایدالوصفی حکمفرما گردیده بود زیرا از ابتدای حمله دشمن به خاک ج.ا.ا این عظیمترین پیروزی برای نیروهای خودی بود. از طریق لشکر به هر گروهان یک دستگاه بلدوزر جهت ایجاد سنگر واگذار شده بود.

اولین باری بود که پس از سالها مطالعه و دیدن دورههای دانشکده افسری، مقدماتی و عالی، عملاً صحنه نبرد را تجربه و لمس می کردیم و با چشمهای خود منظره سوختن نفرات دشمن در داخل تانکها و خودروها، مجروحین جنگی، اسرای دشمن، غنائم و وسایل زیاد به جا مانده از دشمن را که هر کدام درسی برای ما بود می دیدیم. با تلاش یکی از سربازان

۱. آتش تهیه: توده‌ای از آتشهای پیش‌بینی شده است که بر طبق برنامه زمانی برای پشتیبانی از تک اجرا می‌شود. (فرهنگ واژه‌های نظامی)

گروهان، یک دستگاه لودر دشمن را که در منطقه بود روشن نموده و جلو هر تانک چند بیل خاک به منظور حفاظت آن ریخته شد.

خدمه تانک‌ها و نفرات پیاده به علت بی‌تجربگی و خوشحالی و سرور بیش از حد در منطقه پراکنده شدند. گروهان با مشقت تمام آنها را جمع‌آوری و سازمان پدافندی اتخاذ نمود. شب از فرط خستگی و بی‌خوابی لحظه‌ای در تانک فرماندهی کنار بی‌سیم پی آر سی ۷۷ چرت زد. معاون گردان ۱۸۵ سرهنگ ۲ الماسی^۱ مسئول تدارکات، اعم از آب و جیره و مهمات بود ولی نامبرده آنروز به علت شدت آتش و کمبود خودرو نتوانست به موقع مهمات مورد نیاز تانک‌های ما را از بنه رزمی^۲ به جلو بفرستد. به ناچار فردا صبح با خواهش از فرمانده گردان ۲۲۰ وی به مهمات‌دار گردان دستور داد تا نسبت به تأمین کسری مهمات ما اقدام کند. مهمات‌دار گردان با یک دستگاه خودرو اورال^۳ مهمات تانک‌ها را به جلو آورده و در یک وضع نامناسب و با عجله آنها را روی زمین ریخته و به عقب برگشت و متأسفانه تعداد زیادی از مهمات و خرجها در داخل جعبه‌ها بود که خدمه تانک‌ها زیر آتش شدید دشمن آنها را از داخل جعبه‌ها خارج کرده و بار مبنای^۴ تانک‌ها را تجدید می‌کردند که البته این امر را با غر و لند زیاد اجرا می‌کردند و تمام این مشکلات مربوط به نداشتن تجربه خصوصاً در صحنه واقعی نبود.

-
۱. سرهنگ ۲ الماسی فرمدتی فرمانده گردان ۱۷۶ پیاده مکانیزه شد و بعدها با درجه سرهنگی بازنشسته شد.
 ۲. گردان درگیر رزم ۲ بنه دارد: الف - بنه رزمی شامل مهمات، سوخت، عناصر عمده تعمیر و نگهداری، تانکر آب و پاسگاه امداد و تخلیه که پشتیبانی خدمات رزمی فوری را در رزم برای گردان فراهم می‌کند و معمولاً در نزدیکی پاسگاه فرماندهی گردان گسترش می‌یابد (دانشتنی‌های زرهی) ب - بنه صحرائی: سایر اقلام لجستیکی مثل (اداری، آشپزخانه، باقیمانده دسته تعمیر و نگهداری، مواد سوختی و خودروهایی از مهمات که در بنه رزمی منظور نشده است و معمولاً در منطقه تیپ مستقر می‌گردد. (دانشتنی‌های زرهی)
 ۳. خودرو اورال، کامیونهای سنگین بوده که برای کشیدن توپخانه‌های کششی سبک و حمل مهمات و بارهای سنگین در یگانها به کار می‌رود.
 ۴. بار مینا مقدار مهمات مجازی می‌باشد که با پرسنل و وسایل ترابری سازمانی یک یگان حمل می‌گردد و تعداد آن در مورد مهمات جنگ‌افزارها برحسب تعداد و در سایر موارد برحسب وزن تعیین می‌شود (دانشتنی‌های زرهی)

انجام پاتک توسط دشمن

دشمن در ساعت ۹ صبح مورخه ۵۹/۱۰/۱۶ با اجرای آتش شدید پاتک خود را با یگانهای زرهی شروع نمود و تانک‌های زیادی از دشمن با صورت‌بندی بسیار عالی که توسط هلی‌کوپتر هدایت می‌شدند، به سمت نیروهای ما پیشروی کردند. از پشت بیسیم متوجه شدیم که تلفات گردان‌های رزمی ۲۰۱ و ۱۸۵ هر لحظه بیشتر می‌شد و دائماً تقاضای آمبولانس می‌کردند. در ساعت ۱۴ به گروهان یکم ابلاغ شد که منطقه خالی بین گردان‌های ۲۲۰ و ۱۸۵ را پر کند. بلافاصله به سمت محل مربوطه حرکت کرده و در حالی که بقیه تانک‌ها به دنبال تانک فرماندهی بودند، بدون راهنما و با استفاده از بیسیم، تانک‌ها را در فضای تعیین شده مستقر نمودیم. نبود خاکریز در جلو تانک‌ها آسیب‌پذیری آنها را بیشتر می‌کرد، در یک لحظه من یک خاکریز کوتاه را در پشت منشور دیده‌بانی رؤیت کرده و به راننده دستور دادم که پشت آن خاکریز مستقر شود. آرایش مرتب و انبوه تانک‌های دشمن که توسط هلی‌کوپتر هدایت می‌شدند، کاملاً از پشت دوربین تانک فرماندهی مشخص بود. خدمه تانک‌های ما به علت عدم تجربه، بدون دقت و نشانه‌گیری صحیح پی در پی در حال تیراندازی بودند، درحالی که هنوز تانک‌های دشمن در تیررس آنها نبودند. فرمانده دسته یکم ستوان یکم دلشاد^۱ پشت سرهم تقاضای کمک و پشتیبانی آتش داشت زیرا به تدریج تانک‌های دشمن به یگان‌های ما نزدیک‌تر شده و قصد احاطه و محاصره کردن نیروهای ما را داشتند. در همین لحظه صدای فرمانده دسته (ستوان دلشاد) قطع شد و از طریق دوربین فرماندهی مشاهده کردم که تانک وی مورد اصابت موشک مالیوتکا^۲ دشمن قرار گرفته است و

۱. سرتیپ ۲ امیر دلشاد از افسران مخلص و شجاع و لایق و شایسته بود که پس از مجروحیت در عملیات هویزه جانباز شد و آخرین شغل وی در اداره چهارم ستاد مشترک ارتش به عنوان مدیر امور آمادی بود و هم اکنون دوران بازنشستگی را سپری می‌کند.

۲. موشک ضد تانک مالیوتکا: که بر علیه ادوات زرهی به کار می‌رود و به دو روش قابل پرتاب می‌باشد. یک روش مقرر پرتاب و سیستم هدایت آن در روی نفربر بی ام پی ۱ نصب می‌باشد و روش دیگر در داخل کیفی (جعبه) قرار داده شده که توسط نفرات پیاده حمل و تیراندازی می‌شود این موشک با سیم متصل به آن هدایت شده و ردگیری از طریق چشم همانند آتاری می‌باشد. برد آن حدود ۳ کیلومتر و ۴۰ سانتیمتر قدرت نفوذ به داخل زره را دارد. (دانستنی‌های زرهی)

برابر اعلام راننده تانک، وی از ناحیه چشم و دست مجروح شده و توپچی وی دانش‌آموز اشرفی نیز شهید شده است.

بقیه تانک‌ها هم پشت سر هم مورد هدف و اصابت گلوله‌های تانک و موشک‌های دشمن قرار گرفته و منهدم می‌شدند. نفرات مجروح سریعاً از تانک‌ها تخلیه و به عقب برده می‌شدند و چون تخلیه مجروحین برابر روش نبود، بنابراین رفت و آمد آمبولانس‌ها با کندی و تاخیر انجام گرفته و مجروحین در وضعیت نامناسب در تانک‌ها می‌ماندند. در ساعت ۱۶ از طریق بیسیم گردان دستور داده شد که یگان‌ها یک خیز به عقب حرکت کنند. در یک لحظه مشاهده کردم که کلیه تانک‌ها و نفربرهای تیپ به صورت ستون و با یک وضع شلوغ و بی‌نظمی در حال حرکت به عقب هستند و اصول عملیات عقب‌نشینی^۱ را رعایت نمی‌کردند و چنانچه هواپیماهای دشمن بمباران می‌کردند، مسلماً تلفات و خسارات جبران‌ناپذیری به نیروهای خودی وارد می‌شد. تعدادی از نفرات پیاده روی تانک‌ها سوار و عده‌ای هم با پای پیاده در حال حرکت به عقب بودند و گرد و خاک زیادی منطقه را در بر گرفته و دشمن هم توانست عملیات استفاده از موفقیت^۲ و تعاقب^۳ را به خوبی انجام دهد و گرنه می‌توانست تلفات زیادی به نیروهای ما وارد کند.

۱. عقب‌نشینی: نوعی عملیات با ماهیت پدافندی است که در آن تمام [یا] قسمتی از نیروهای گسترش یافته ضمن حرکت به عقب با دشمن قطع تماس می‌نماید و دو نوع است: اختیاری، اجباری. عقب‌نشینی اختیاری: عبارتست از قطع تماس با دشمن و حرکت به عقب که بدون فشار دشمن و معمولاً در شرایط دید محدود اجرا می‌شود.

عقب‌نشینی اجباری: نوعی حرکت به عقب است که در اثر و تحت فشار دشمن صورت می‌گیرد (آئین‌نامه عملیات جلد دوم به شماره فنی ۳/۰۱/۲ م چاپ ۷۹ مؤلفین سرتیپ ۲ فیروز سمیعی، سرتیپ ۲ مسعود بختیاری، سرتیپ ۲ منوچهر نورائی) ۲. استفاده از موفقیت یک عمل آفندی است که معمولاً به دنبال یک تک هماهنگ شده موفقیت‌آمیز و در حالتی که یگان آرایش تک دارد آغاز می‌گردد و در آن حداکثر استفاده از موفقیت بدست آمده به عمل می‌آید (آئین‌نامه عملیات جلدیکم تألیف سرتیپ ۲ ستاد نصرت‌اله وزیر) (وزیری)

۳. تعاقب: یک عمل آفندی است که بر علیه دشمن در حال عقب‌نشینی اجرا می‌گردد. این عمل بعد از آخرین مرحله استفاده از موفقیت می‌باشد. (نشریه اصول و قواعد اساسی رزم دافوس سال ۶۳)

وضعیت گروهان یکم پس از پاتک دشمن

در جلو پل کرخه کور که تا منطقه عملیات در حدود ۱۰ کیلومتر فاصله داشت، تانک‌ها و نفربرها و اسکورپیون‌ها^۱ توسط فرماندهان جمع آوری و وضعیت پدافندی اتخاذ گردید. حالت ناراحتی و اضطراب همه را فراگرفته بود هر گروهان مشغول آمار گرفتن از نفرات و ادوات و وسایل خود بود، وضعیت تعدادی از پرسنل مشخص نبود و برخی از خدمه‌ها هم به علت آسیب دیدن تانک‌های مربوط آنها را جا گذاشته و به حالت سینه خیز خود را به عقب کشیده بودند. از تعداد ۱۰ دستگاه تانک گروهان یکم، ۶ دستگاه آن منهدم و چهار دستگاه به عقب آمده بودند.

تعدادی از هم‌زمان گروهان یکم شهید، یا مجروح شده بودند. غروب همان روز (۵۹/۱۰/۱۶) دستور دادم بنه گروهان از عقب به جلو و به منطقه کرخه کور بیاید. روز ۵۹/۱۰/۱۷ تجدید سازمان و ادامه آمارگیری از یگان به عمل آمد. فرماندهان و مسئولان بسیار ناراحت بوده و وضعیت نامطلوب و نگران‌کننده بود. هواپیماهای دشمن دائماً منطقه را بمباران می‌کردند. در هر بمباران باز هم تعدادی از نفرات خودی شهید یا مجروح می‌شدند.

به علت داد و فریادی که در بیسیم و در جابجایی تانک‌ها و هدایت گروهان کرده بودم صدایم به کلی گرفته بود. در اثر بمباران هوایی دشمن، فرمانده دسته دوم گروهان به نام ستوان دهاقین^۲ و همچنین راننده جیب فرماندهی گروهان به نام سرباز پاشازاده مجروح شدند. با انهدام جیب مذکور گروهان فاقد خودرو سبک فرماندهی گردید. دستور دادم که فوراً بنه گروهان که هر لحظه امکان نابودی آن متصور بود، به عقب حرکت کند. به علت کمبود وسایل مهندسی مثل لودر و بلدوزر تانک‌های گروه رزمی ۲۲۰ در داخل رودخانه کرخه کور مستقر شده بودند و این شاید یکی از اشتباهات تاکتیکی بود، زیرا تانک‌ها نبایستی در داخل رودخانه که یک هدف مشخصی بود قرار گیرند. گردان ۱۸۵ در احتیاط

۱. اسکورپیون: خودروی است تمام شنی که کوچکتر از تانک بوده و مجهز به توپ ۷۶ میلیمتری و یک قبضه تیربار (برای مسافت یابی) و سه نفر خدمه می‌باشد و برای مأموریت‌های شناسایی و تأمین در سازمان گردان‌های سوار زرهی منظور شده است (دانستنی‌های رزهی چاپ مرکز زرهی)

۲. ستوان شهید محمد علی دهاقین فرماندهی شجاع، متعهد، مؤمن و فداکار بود.

پیوست ۴: خاطرت سرتیپ ۲ امرالله نوجوان ... ۴۳۹/

تیپ بود، در ساعت ۱۳:۳۰ مورخه ۵۹/۱۰/۱۷ مجدداً به گروهان یکم دستور داده شد که در منتهی‌الیه چپ گروه رزمی ۲۲۰ مستقر شود.

منطقه درگیری مورخه ۵۹/۱۰/۱۶ که در دست دشمن بود کاملاً مشخص و همه با حسرت به آن منطقه خیره شده بودیم، منطقه‌ای که تعدادی از هم‌زمان ما شهید یا شدیداً مجروح شده بودند و ما نتوانسته بودیم آنها را به عقب تخلیه کنیم و در آنجا جا مانده بودند. سرباز معصومی^۱ فشنگ‌گذار تانک فرماندهی که در منطقه نبرد گم شده بود، مجدداً پس از چهار ساعت غیبت مراجعت کرد. با تلاش زیاد از گردان یک دستگاه لودر جهت ایجاد خاکریز به منظور حفاظت تانک‌ها دریافت کردیم که متأسفانه به علت شدت آتش سلاح‌های کالیبر کوچک و سنگین دشمن لودر نتوانست هیچ خاکریزی ایجاد نماید. گرچه پرسنل جانانه دفاع و مقاومت می‌کردند و منتظر بودیم که نیروی کمکی برسد تا ضربه هولناکی به دشمن که در زمین باز قرار دارد بزنیم، ولی متأسفانه هیچ نیروی کمکی نرسید.

انجام پاتک مجدد توسط دشمن

در ساعت ۲ بامداد ۵۹/۱۰/۱۸ دشمن تعدادی گلوله‌های رنگی به هوا پرتاب و همه پرسنل فکر می‌کردند که دشمن اقدام به تک شیمیائی نموده و همه ماسک زدند، در صورتی که بعداً مشخص شد چنین چیزی نبوده بلکه گلوله‌های اعلام خبر بوده است.

در ساعت ۸ صبح مورخه ۵۹/۱۰/۱۸ مجدداً پاتک عظیم دشمن آغاز شد. آتش تهیه، تیرهای مستقیم، موشک مالیوتکا، گلوله‌های توپخانه و خمپاره دشمن شدیداً مواضع ما را، که در داخل رودخانه کرخه‌کور بود، زیر آتش قرار داد. در همین موقع فرمانده گردان به من دستور داد تا فرماندهی چهار دستگاه تانک باقیمانده گروهان را به ارشدترین فرمانده دسته یعنی ستوان خیرخواه^۲ تحویل داده و خودم به عقبه یگان (بنه گردان) بروم و خدمه‌ها و یا

۱. سرباز شهید احمد معصومی سربازی دلیر، با انضباط و با صداقت بود.

۲. ستوانیکم شهید اسماعیل خیرخواه فرمانده‌ای متعهد، با ایمان، مومن و فداکار بود.

پرسنلی که به هر دلیل در آنجا هستند، به سلاح‌های انفرادی تجهیز کرده تا به عنوان نفرات پیاده در رزم شرکت کنند.

من به آن طرف رودخانه کرخه کور رفتم ولی چون وسیله‌ای جهت عزیمت به عقب یگان پیدا نکردم و بعد مسافت تا بنه زیاد بوده و آتش دشمن هم بسیار شدید بود، مجدداً به جلو (خط مقدم) مراجعه کرده و به فرمانده گردان گزارش دادم که در حال حاضر، رفتن به عقب میسر نیست. ضمناً تعداد محدودی از خدمه تانک‌ها که تانک‌هایشان منهدم شده و سوختن هم‌رزمان خود را در داخل تانک‌ها مشاهده کرده‌اند، به علت مجروحیت بعضی از آنها و موج‌گرفتگی از روحیه مطلوبی برخوردار نیستند که بتوانند مثل افراد پیاده در رزم شرکت نمایند.

از داخل نفربر فرماندهی گردان که خارج شدم دانش‌آموز لشکری مکانیک موتوری تانک و کارمند اجاری مکانیک بیسیم را دیدم و به اتفاق آنها به سمت تانک‌های گروهان رفته و مشاهده کردیم که متأسفانه ستوان خیرخواه فرمانده دسته یکم و استوار رحمتی (راننده تانک) داخل تانک خود در حین مهمات‌گیری به علت اصابت گلوله تانک دشمن شهید شده و سوخته‌اند و یک گلوله موشک مالیوتکا هم به تانک فرماندهی (تانکی که با آن گروهان را هدایت می‌کردم) اصابت نموده، و فشنگ‌گذار تانک سرباز معصومی که قبلاً نام وی را ذکر کرده بودم، شهید و تویچی تانک گروهان رودکی هم مجروح شده است. وضعیت بسیار بحرانی و تأسفبار بود. به علت انفجار مهمات تانک‌ها و انبوه آتش که در اثر انفجار آنها داخل تانک‌ها ایجاد می‌شد، نتوانستیم به تانک ستوان خیرخواه و استوار رحمتی جهت تخلیه پیکر مطهر آنها نزدیک شویم و برابر اظهار گروهان یکم فتوتی و سرباز ناصر که تانکشان در جوار تانک آنها بود، ستوان خیرخواه و استوار رحمتی کاملاً سوخته بودند.

با کمک درجه‌داران گروهان پیکر شهید معصومی را از داخل تانک در آورده و به عقب تخلیه کردیم لحظه به لحظه فشار دشمن زیاد می‌شد و فرماندهان و پرسنل بسیار ناراحت و مضطرب بودند و از نیروی کمکی هم خبری نبود. موشک‌های ضد تانک مالیوتکای دشمن که توسط نفرات پیاده آنها هدایت می‌شد، هرگونه وسیله متحرکی اعم از آمبولانس، خودرو، تانک و غیره را منهدم می‌کردند. به علت افزایش تعداد شهدا و مجروحین نفرات پیاده

باقیمانده هم توان رزمی خود را از دست داده بودند. به دلیل کمبود آمبولانس مجروحین و شهدا با کامیون های غذا و مهمات به عقب تخلیه می شدند. نفرات بسیج که به عنوان نیروی کمکی به یگانها مأمور شده بودند، به علت انبوه حجم آتش دشمن نمی توانستند جلو بروند. با توجه به نابرابری نیروی خودی و دشمن یگانها حالت پدافندی اتخاذ نمودند، زیرا نیروی کمکی و یگان احتیاطی در دسترس نبود. هواپیماهای دشمن با بمباران شدید و در سطح پائین و رگبار تیربارهای مربوطه تلفات زیادی به نیروهای خودی وارد آوردند، گرچه اکثر رزمندگان با امکانات موجود سرسختانه پدافند و مقاومت می کردند، به طوری که بر اثر انبوه شلیک لوله های بعضی از خمپاره اندازها و تانک ها ترکیدند.

عقب نشینی نیروها پس از پاتک دشمن

بالاخره در ساعت ۱۷ (مورخه ۵۹/۱۰/۱۸) دستور داده شد که در شروع تاریکی یگانها یک خیز برای اشغال خط تأخیری بعدی به عقب بروند، ولی در همین لحظه تانک ها و نفرات پیاده و نفربرها و سایر ادوات به علت اشتباه در زمان عقب نشینی مجدداً با بی نظمی و بدون رعایت اصول تاکتیکی شروع به عقب نشینی کردند. روی تانک ها علاوه بر خدمه ها حدود ۲۰ الی ۲۵ نفر پیاده سوار شده بودند. خوشبختانه دشمن هم به علت ترس و وحشتی که از رزمندگان ما داشت نتوانست استفاده از موفقیت و تعاقب را انجام دهد و گرنه تلفات لشکر در حد جبران ناپذیر و بسیار سنگین می گردید. تعدادی از مجروحین و پیکر شهدا در منطقه کرخه کور باقی ماند. خودروهای چرخدار و شنیدار به عقب می رفتند تا اینکه در بین راه با تلاش تعدادی از پرسنل و فرماندهان عقب نشینی یگانها را متوقف کرده و در منطقه جلالیه و ابوحمیظه کنار جاده اهواز - سوسنگرد مستقر نموده و به حالت ناراحت و نگران شب را به صبح رساندیم. تعدادی از فرماندهان، واحدهای خود را گم کرده بودند. با شروع سپیده دم صبح ۵۹/۱۰/۱۹ نفرات کم کم یکدیگر را پیدا کرده و مجدداً دستور داده شد که در حاشیه جاده حالت پدافندی اتخاذ کنیم که بلافاصله نفرات و خدمه تانک های گروهان را یکی، یکی پیدا کرده و در حال سازماندهی گروهان برای پدافند گردیدیم. پس از مدت کوتاهی، بمباران هوایی دشمن شروع شد که این امر باعث ایجاد تلفات و خسارات برای نفرات و تجهیزات

برخی از یگانها گردید. یک فروند هواپیما که در حال بمباران خط پدافندی خودی بود توسط موشک های سهند یکی از یگانها مورد اصابت قرار گرفت و در جلو خط منهدم و تبدیل به کوهی از آتش شد. همه خوشحال شده و شادی نمودیم، ولی متأسفانه پس از بررسی مشخص شد که هواپیمای خودی بوده که اشتبهاً خط مقدم خودی را بمباران کرده. لذا آن شادی، مجدداً به تأسف و ندامت و ناراحتی تبدیل شد، زیرا خلبان کاملاً سوخته بود.

درخواست یک یگان داوطلب و حرکت نیروها یک خیز به جلوتر

چند روز پس از استقرار ما در حالت پدافندی، به منظور تأمین جاده اهواز به سوسنگرد از تیر مستقیم تانک دشمن، فرمانده تیپ خواستار یک یگان داوطلب شده بود که به اندازه یک کیلومتر به جلو برود. فرمانده گردان ۲۲۰ اجرای امر مذکور را تقبل نموده، بنابراین اولین تانک داوطلب به فرماندهی استوار غلامبیگی، جمعی گروهان یکم، به همراه فرمانده گردان سرگرد فردوسی و یک دستگاه تانک از گروهان سوم در تاریخ ۵۹/۱۰/۲۲ به جلو حرکت کرد و تعدادی نفرات پیاده هم شبانه به محل جدید اعزام شدند و فردا (مورخه ۵۹/۱۰/۲۳) قرار بود که همه گروهان ها نیز یک خیز به جلو حرکت کنند. در همان موقع که در حال شناسائی در جلو بودیم، اطلاع دادند که استوار غلامبیگی با گلوله تانک خود یک فروند هلی کوپتر دشمن را منهدم کرده و باعث شور و شادی زیادی بین خدمه های مذکور شده است. متأسفانه پس از چند لحظه یک فروند موشک مالیوتکا دشمن به تانک استوار غلامبیگی اصابت کرده و نامبرده بلافاصله شهید می گردد. شهادت استوار دلیر و ایثارگر و باشهامت اثر عمیقی در روحیه پرسنل گذاشته و همه را متأثر کرد. بالاخره گردان یک خیز حدود سه کیلومتر به جلو حرکت کرده و در محل جدید به همراه کلیه فرماندهان اعم از گردان و گروهان مستقر گشت.

مبادله آتش بین طرفین به شدت ادامه داشت. کم کم منطقه پدافندی تثبیت شد و به علت حجم آتش و تیر مستقیم دشمن تدارکات آب و غذا و ایاب و ذهاب نفرات اکثراً در شب انجام می گرفت.

نظرات متعددی در خصوص عملیات نصر توسط فرماندهان و یا مسئولین و کارشناسان نظامی بعد از عملیات نصر بیان شده ولی در قسمتی از پایان نامه دافوس که بصورت تیمی تهیه شده و اینجانب هم جزء آن تیم بودم، به محاسن و معایب عملیات نصر از دیدگاه مؤلفان پایان نامه که در آن زمان در رده های پائین فرماندهی (از گردان به پائین) در عملیات نصر (هویزه) شرکت داشتند، اشاره شده که مفاد آن به شرح زیر می باشد.

نظری اجمالی به محاسن، معایب و علل شکست نیروها در عملیات هویزه (عملیات نصر)

محاسن:

۱. تک در ساعت ۱۰ صبح مورخه ۵۹/۹/۱۵ اجرا گردید و دشمن کاملاً غافلگیر شد، به طوری که اسرا اظهار می کردند «ما اطلاع داشتیم که شما می خواهید حمله کنید، ولی بعد از ساعت ۹ صبح دستور دادند که به سنگرهای خود برویم و مشغول صرف صبحانه بودیم که شما حمله کردید».

۲. پس از تک گسترده دشمن به مرزهای ج.ا.ا، این دومین^۱ حمله ای بود که از طریق نیروهای خودی به صورت طرح ریزی شده و هماهنگ انجام گرفت، و بیش از ۸۰۰ نفر، اسیر از دشمن گرفته شد و بیش از ۱۰۰۰ نفر از نیروهای دشمن کشته و مجروح شده و تیپ های ۳۵ و ۴۳ دشمن کاملاً منهدم شدند.

۳. تعداد قابل ملاحظه ای تانک خودی (حدود ۱۳۰ دستگاه) در این عملیات شرکت نمود که عملیات زرهی به این گستردگی در منطقه سابقه نداشت.

۴. تلفات نیروهای خودی در مرحله تک بسیار ناچیز بود و اهداف اولیه به صورت برق آسا تصرف شد.

۵. شناسائی از منطقه بسیار خوب انجام گرفته بود.

۱. اولین حمله گسترده ارتش ج.ا.ا عملیات آفندی پای پل کرخه بود که توسط رزمندگان لشکر ۲۱ حمزه در تاریخ ۱۳۵۹/۷/۲۳ برعلیه دشمن متجاوز صورت گرفت (اطلس نبردهای ماندگار صفحه ۲۶)

۶. دشمن، تجهیزات و ادوات زیادی از خود به جا گذاشت که به عنوان غنائم به عقب تخلیه شدند.

۷. اخلاق و رفتار نیروهای خودی با مجروحین و اسرای دشمن قابل تحسین بود.

۸. حفاظت و طبقه‌بندی طرحها و دستور عملیاتی و ساعت تک به نحو مطلوب انجام گردید.

۹. ایمان، روحیه، رشادت و ایثارگری نیروهای رزمنده ایرانی در زمان تک بسیار بالا بود.

۱۰. پشتیبانی مردمی در سطح بسیار عالی بود، خصوصاً واگذاری وسایل مهندسی و آمبولانس و تانکر آب و غیره.

معایب:

۱. اکثر فرماندهان برای اولین بار در جنگ واقعی شرکت کرده بودند.

۲. غرور نفرات پس از عملیات ۵۹/۱۰/۱۵ که با کمترین تلفات موفقیت بزرگی را به دست آورده بودند. بعداً همه قبول کردند نباید دشمن را در عملیات حقیر شمرد.

۳. نداشتن نیروی احتیاط قوی، جهت ادامه تک و اجرای مرحله بعدی.

۴. عدم استفاده مطلوب از نیروی پیاده، در صورتیکه دشمن به نحو مؤثر از نفرات پیاده مجهز به موشک‌های ضد تانک مالیوتکا استفاده نمود.

۵. عدم اطلاع دقیق و برآورد صحیح از نیروهای دشمن که پاتک نمودند.

۶. ضعف پدافند هوایی.

۷. حفاظت ارتباط و مخابرات به خوبی رعایت نشده بود.

۸. کمبود بولدزر و لودر و سایر اقلام مهندسی جهت ایجاد سنگر و خاکریز.

۹. هماهنگی در رده‌های پائین خوب نبود.

۱۰. پس از تصرف هدف اعمال روی هدف (تحکیم هدف و تجدید سازمان) بخوبی

انجام نگرفت.

پیوست ۵: عملیات آفندی نصر و حادثه هویزه

مقدمه

عملیات آفندی نصر از ۱۳۵۹/۱۰/۱۵ تا ۱۳۵۹/۱۰/۲۰ در منطقه عمومی هویزه - رودخانه کرخه کورانجام شد.

در این عملیات که در روز اول نبرد با موفقیت درخشانی توأم بود، از روز دوم با پاتک سنگین زرهی دشمن مواجه و رزم تصادمی بسیار شدیدی بین طرفین درگرفت که چهار روز به درازا کشید. سرانجام علیرغم مقاومت دلاورانه لشکر ۱۶ زرهی، به علت نابرابری زیاد بین نیروهای خودی و دشمن، در مأموریت محوله توفیق حاصل نگردید.

این نوشته بر آن است که با تشریح بسیار مختصری از این عملیات با استفاده از منابع موثق و دست اول (گفته‌ها و یادداشت‌های سرهنگ ستاد (بازنشسته) سید یعقوب حسینی معاون عملیاتی فرمانده نیروی زمینی وقت و طراح این عملیات و هم چنین سرتیپ ۲ ستاد (بازنشسته) ایرج جمشیدی فرمانده تیپ یکم زرهی لشکر ۱۶) اولاً زمینه‌ها و شرایط حاکم بر طرح‌ریزی و اجرای آن را در ماه سوم از آغاز جنگ و در حالی که هنوز نیروی زمینی ارتش انسجام کافی در سازمان خود را به دست نیاورده بود بیان نموده، در ثانی با نگاهی گذرا به آنچه در صحنه عملیات رخ داد علل این ناکامی، مسئله کارایی یا عدم کارایی قواعد کلاسیک جنگ در مخاصمه ایران و عراق و به ویژه شهادت تعدادی از نیروهای مردمی (دانشجویان پیرو خط امام (ره) و شهید والامقام علم‌الهدی) را بررسی کرده و بر این اساس یافته‌ها واقعیت‌ها را برای کارشناسان و دانشجویان نظامی و پژوهشگران تاریخ هشت سال دفاع مقدس، در حد نظر و بضاعت نظامی خویش بیان و تحلیل نماید.

و من الله التوفیق

سرتیپ ۲ بازنشسته ستاد مسعود بختیاری

بخش اول: طرح‌ریزی عملیات و زمینه‌های آن

پس از تثبیت تهاجم ارتش عراق و زمین‌گیر شدن نیروهای دشمن در مناطق اشغالی در هفته‌های اولیه جنگ، مرحله آماده‌سازی نیروهای خودی برای دفع تهاجم و بیرون راندن متجاوز از سرزمین‌های اشغالی آغاز شد و ارتش جمهوری اسلامی ایران به ویژه نیروی زمینی با سرعت به بازسازی سازمان و سامانه فرماندهی کنترل نابسامان خود و کسب انسجام کافی پرداخت و همزمان با این اقدام، برای حفظ روحیه آفندی نیروهای خودی، به دست آوردن مواضع پدافندی بهتر، وارد آوردن تلفات و خسارات به دشمن، مانع شدن از اینکه دشمن در مناطق اشغالی با آسودگی آرام و قرار یابد و بالاخره ارائه روحیه سازش‌ناپذیری و عدم پذیرش و تحمل تجاوز از سوی نظام جمهوری اسلامی و رهبری آن، اجرای عملیات آفندی محدود را در سراسر جبهه‌ها، تا کسب آمادگی کامل برای انجام آفندهای گسترده متقابل و بیرون انداختن متجاوز از تمامی مناطق اشغال شده را در دستور کار خود قرار داد.

در این راستا ضربات متعدد اما کوچک و محدود در اکثر جبهه بر پیکر ارتش مجهز عراق که سخت احساس پیروزی و غرور می‌کرد وارد شد. هر چند این ضربات در عین عدم آمادگی کافی صورت می‌گرفت، اما به هر حال برای به ستوه در آوردن دشمن، و وصول به اهداف یاد شده بالا بسیار مؤثر بود حتی آن عملیاتی هم که با ناکامی مواجه می‌شدند.

این تدبیر تقریباً از ابتدای هفته سوم جنگ و با اجرای عملیات آفندی لشکر ۲۱ پیاده در غرب دزفول و شوش آغاز شد ولی همان‌طور که قبلاً بیان گردید، در ماه‌های اولیه جنگ، هنوز نیروی زمینی ارتش و عناصر کوچک و سازمان نیافته و یا حداکثر سازمان یافته در گروه، دسته یا گروهان پیاده سبک از نیروهای بسیج مردمی و سپاه پاسداران آمادگی رزمی لازم و کافی برای آفندهای گسترده و نیمه گسترده را پیدا نکرده بودند. از سوی دیگر، با وجود اینکه از نظر کسب اطلاعات رزمی (تاکتیکی و استراتژیکی) از دشمن دارای کمبودهای نسبتاً زیادی بودیم در عین حال خشم، احساسات و هیجانات مردم و مسئولان که ناشی از تهاجم عراق و وجود یک فضای پرشور انقلابی در کشور بود، واقعیت‌های

اطلاعاتی و عملیاتی را تحت الشعاع قرار می‌داد.

در پایان دومین ماه جنگ، عملیات آزاد سازی سوسنگرد با موفقیت انجام شد و ارتش جمهوری اسلامی ایران هم به مرور قدرت رزمی و انسجام خود را در سازمان و به خصوص سامانه فرماندهی و کنترل، که می‌توان گفت به شدت متلاشی گردیده بود، باز می‌یافت و اگر چه عراق از نظر تجهیزات و وسائل و برخورداری از حمایت‌های سیاسی، نظامی و اقتصادی حامیان خارجی خود نسبت به نیروهای ما برتری داشت، ولی نیروهای مسلح ج.ا.ا هم تا حدودی به بهبودی و پیشرفت نسبتاً مطلوبی دست یافته بودند و روحیه و انگیزه و شور انقلابی رزمندگان ما جایگزین کمبودهای تجهیزاتی به حساب می‌آمد. به طوری که می‌توان گفت حداقل در شرایط پدافندی، موازنه بین نیروهای ایران و عراق برقرار شده بود و نیروهای مسلح ما در تلاش بودند که این موازنه پدافندی را به تدریج به شرایط آفندی و به نفع نیروهای خودی تغییر دهند. اما هنوز (ماه‌های اولیه جنگ) وضعیت توان رزمی نیروهای زمینی ما به آن مرحله نرسیده بود که بتوانند به اقدامات وسیع و گسترده آفندی بپردازند. لذا تدبیر کلی بر اساس عملیات آفندی محدود و محلی در صورت وجود شرایط نسبتاً قابل اطمینان، قرار داشت.

نکته بسیار حائز اهمیت برای تحلیل وضعیت، ذکر این مسئله است که با آغاز جنگ و تهاجم عراق به ایران روحیه کلی حاکم بر جامعه ما که متأثر از انقلاب اسلامی بود، به هیچ وجه نمی‌توانست جسارتی را که رژیم بعثی عراق با تجاوز به ایران انقلابی مرتکب شده بود تحمل کند و برای دادن پاسخ عبرت آموز به این گستاخی، صبر و بردباری زیادی از خود نشان دهد. لذا مقامات مسئول و غیر مسئول به ارتش فشار می‌آوردند که هر چه زودتر در مقابل عراق عکس‌العمل مناسب نشان داده و هر چه سریع‌تر نیروهای متجاوز را از سرزمین‌های اشغالی بیرون براند. بر این اساس این سازمان (ارتش ج.ا.ا) می‌بایست علیرغم نابسامانی‌هایی که با آن دست به گریبان بود، به نوعی به خواسته عمومی ملت ایران عمل کرده و ناراحتی درونی و بیرونی مردم را تسکین دهد. البته نیروی هوایی و نیروی دریایی با عملیات چشم‌گیر خود در هوا و دریا به موفقیت‌های تحسین برانگیزی دست یافته بودند و

قدرت، سرعت، انگیزه و اهداف تازشی را از عراق گرفته بودند. اما تا زمانی که نیروهای اشغالگر در سرزمین‌های ما حضور داشتند، مطالبات مردم از نیروی زمینی ارتش برای پاسخی محکم و دندان شکن به متجاوز به جای خود باقی مانده بود.

به عنوان مثال و مصداق بعد از محاصره سوسنگرد توسط دشمن (آبان ۵۹) عناصر اطلاعاتی به ارتش اعلام نمودند که در شهر مشهد شایع شده است که علت محاصره شدن سوسنگرد این بوده که نیروهای ارتش و به خصوص یگان‌های توپخانه، در مقابل دشمن به نحو شایسته‌ای عمل نکرده‌اند و به همین علت گروهی در نظر دارند در مراسم مذهبی روزهای تاسوعا و عاشورا (اواخر آبان) دست به تظاهرات زده و علیه این عدم وظیفه ارتش، شعار بدهند.^۱

ذکر این نکته نیز حائز اهمیت است که اساساً از همان آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه ایران به علت وجود و برقراری یک فضای انقلابی بر کشور و همچنین حضور داوطلبانه و شور انگیز و در عین حال لازم مردم در صحنه جنگ، بر مبنای اندیشه‌های دفاعی امام خمینی (ره)، که نگاهی جهادی به جنگ داشتند، تقریباً تمام فعالیت‌های مربوط به جنگ حتی مسئله چگونگی هدایت جنگ به میان مردم کشیده شده بود و مردم نیز نظرات، پیشنهادات و خواسته‌های خود را از طرق مختلف در مجامع رسمی و غیر رسمی مطرح کرده و یا به اطلاع مقامات مسئول نظامی و سیاسی هدایت کننده جنگ، می‌رساندند که طبعاً بسیاری از این نظرات نیز کارشناسانه نبود.

بعد از عملیات موفقیت‌آمیز آزادسازی سوسنگرد (اواخر آبان ماه ۵۹)، مردم به مسئله جنگ و سرکوب متجاوز حساسیت و هیجان بیشتری پیدا کرده و در این باور راسخ‌تر شدند که اگر ارتش روش تهاجمی را در پیش گیرد می‌تواند نیروهای متجاوز را با همین توان رزمی که دارد از میهن اسلامی بیرون براند. این خواسته مردمی از اوایل آذر ماه ۱۳۵۹ یعنی ماه سوم جنگ، به نحو جدی در مجامع و محافل رسمی مطرح می‌گردید، به طوری که سرانجام خواست مردم و مقامات کشور برای ایجاد تحرک در جبهه، به وسیله ابوالحسن بنی صدر رئیس جمهور وقت در جلسه‌ای که در ۲۶ آذر ماه ۱۳۵۹ در قرارگاه عملیاتی جنوب تشکیل شده بود به فرماندهان اعلام گردید و رئیس جمهور (منصوب در مقام فرماندهی کل

نیروهای مسلح با فرمان رهبری (ره) بر لزوم طرح‌ریزی و اجرای یک عملیات آفندی تاکید نمود و از فرمانده نیروی زمینی وقت درخواست گردید به هر ترتیبی که امکان داشته باشد بایستی چنین طرحی تهیه و اجرا گردد.

فرمانده نیروی زمینی در مقابل این وضعیت با وجود اینکه هنوز این نیرو از لحاظ انسجام و آمادگی رزمی به آن سطح مطلوب آفندی نرسیده بود و اساساً با توجه به گستردگی جبهه و صحنه جنگ (از کردستان تا جنوب خوزستان)، از لحاظ نیروی رزمی و پاره‌ای تجهیزات با کمبود و مشکلاتی مواجه بود در پاسخ به خواسته رئیس جمهور گفت: (من یک فرد نظامی و تابع دستور فرماندهان هستم. شما به عنوان قائم مقام رهبری در نیروهای مسلح، دستور که بدهید من بدون چون و چرا اجرا می‌کنم).^۱ رئیس جمهور در همین جلسه و در پی پیشنهادات و راه‌کارهای ارائه شده، کتباً به نیروی زمینی دستور داد که در منطقه عمومی کرخه کور و دب کردان (جنوب و غرب اهواز)، عملیات تعرضی را طرح‌ریزی و اجرا نماید و برای این مأموریت (از طرح‌ریزی تا اجرا) حداکثر یک هفته فرصت به نیروی زمینی داده شد.

تصمیم به اجرای عملیات تعرضی موصوف، از طریق شورای عالی دفاع به استحضار امام (ره) رسید و مورد تصویب ایشان قرار گرفت و فرمودند (شما تعرض کنید، امت مسلمان ایران پشتیبان شما است و من هم پشتیبان ارتش هستم).^۲

بلافاصله فعالیت‌های ستادی به منظور تهیه برآوردها و طرح‌های عملیاتی در قرارگاه مقدم نیروی زمینی در جنوب آغاز و به لشکر ۱۶ زرهی که به تازگی از درگیری در کردستان رها شده، در حالی که تعدادی از گردان‌هایی از آن هنوز در کردستان باقی مانده بودند و به منطقه دزفول نقل مکان کرده بود، ابلاغ شد تا از منطقه دزفول به منطقه غرب اهواز تغییر مکان دهد.

فکر کلی و مقدماتی یک عملیات آفندی محدود در منطقه عمومی کرخه کور از همان ماه اول جنگ در قرارگاه عملیاتی جنوب شکل گرفته بود. لذا ایده مزبور مورد بررسی مجدد

۱- همان.

۲- همان.

قرار گرفت و با تغییراتی به تصویب فرمانده نیروی زمینی ارتش رسید و به صورت یک طرح عملیاتی منتشر گردید. (آخر آذر ماه ۱۳۵۹)

به طور خلاصه، در طرح مزبور که به نام (نصر) نام‌گذاری گردیده بود، تدبیر مانور نیروی زمینی شامل دو مرحله می‌شد: در مرحله اول لشکر ۱۶ زرهی با دو تیپ (زیرا تیپ دوم لشکر به عنوان احتیاط نیرو در منطقه دزفول باقی مانده بود) به عنوان تک اصلی ابتدا کرانه شمالی رودخانه کرخه کور را تصرف و آزاد نموده و بنا به دستور از رودخانه مزبور عبور نموده و آماده ادامه تک به سمت جنوب شرقی برای تصرف پادگان حمید می‌گردید. (مرحله دوم^۱)

هم‌زمان با عملیات لشکر ۱۶، تیپ یکم لشکر ۹۲ زرهی در منطقه دب حردان تک محدودی را اجرا نموده و یک گروه رزمی گردانی از آن لشکر می‌بایست در منطقه فارسیات (شرق کارون و تقریباً روبروی پادگان حمید) از رودخانه کارون عبور نموده و پهلوی راست لشکر ۵ مکانیزه عراق را در این منطقه مورد تهدید قرار دهد، به نحوی که لشکر مزبور نتواند احتیاط خود را در منطقه لشکر ۹ زرهی عراق، یعنی در مقابل لشکر ۱۶ زرهی به کار گیرد.

در مرحله دوم عملیات، نیروی زمینی با لشکر ۱۶ زرهی (-) و عناصری از تیپ یکم زرهی لشکر ۹۲ به سوی پادگان حمید پیشروی و آن را تصرف می‌نمودند و تیپ دوم لشکر ۹۲ زرهی نیز از منطقه هویزه به سمت جفیر تک نموده و آن هدف را تصرف و تأمین می‌کرد.

در عین حال فرمانده نیروی زمینی دستور داد طرح تکمیلی دیگری تهیه و ابلاغ شود تا بر اساس آن نیروهای تک‌ور پس از تصرف پادگان حمید و منطقه جفیر، تک را به سوی مرز ادامه داده و بنا به دستور نبرد را به داخل خاک عراق بکشانند. در این راستا طرح تکمیلی به نام نصر ۱ تهیه و در اول دی‌ماه ۱۳۵۹ به یگان‌ها ابلاغ گردید.

بنا به اعتقاد سرهنگ یعقوب حسینی (معاون عملیاتی فرمانده نیروی زمینی و طراح اصلی عملیات نصر)، طرح‌ریزی عملیات نصر و اجرای آن از همان آغاز با یک حالت روانی ویژه و روحیه تهاجمی گسترده‌ای ناشی از دست کم گرفتن دشمن مواجه بود که اگر این حالت

۱- طبق قواعد و اصول طرح‌ریزی عملیات، بعد از هر عملیات، پیش‌بینی عملیات آتی می‌گردد که ممکن است حسب شرایط اجرا شده یا نشود.

کمی معتدل تر می‌بود و با توجه به توان رزمی نیروی خودی (۴ تیپ زرهی با کسورات سازمانی) در مقایسه با نیروی دشمن در منطقه، (حداقل ۳ لشکر)، به اجرای همان مرحله اول طرح‌ریزی شده یعنی (تصرف منطقه اشغالی دشمن در شمال کرخه کور) اکتفا می‌گردید، نتایج مثبت و درخشانی را در حد خود به بار می‌آورد. اما آن روحیه آفندی توأم با حالت هیجانی و روانی مخصوص و توسعه طرح و تصرف پادگان حمید در همان مرحله اول و ادامه تک پس از آن به سوی خط مرز و کشاندن نبرد به داخل خاک متجاور که از ناچیز شمردن و نادیده گرفتن توانایی‌های دشمن ناشی می‌شد، موجب عواقب ناخوشایند آخر عملیات گردید که در تشریح اجرای عملیات بیان خواهد شد.^۱

در طرح‌ریزی عملیات نصر، نظر فرمانده نیروی زمینی این بود که سپاه پاسداران و گروه جنگ‌های نامنظم دکتر چمران (شهید) به منظور جلوگیری از تداخل مسئولیت‌ها، مأموریت مستقلی را به عهده گیرند و در غیر این صورت بهتر است در عملیات آفندی شرکت نمایند.^۲ اما چون نیروهای مردمی از نظر پشتیبانی‌های زرهی و آتش‌های زمینی و هوایی الزاماً به واحدهای ارتش متکی بودند، لذا عملاً نمی‌توانستند مستقل عمل نمایند و شور شرکت در عملیات آفندی داشتند و از سوی دیگر نیروهای مزبور نیز بنا به ماهیت، شور انقلابی خود و تقریباً عدم تمایل به قالب و قواره رفتار انضباطی نظامیان، رغبت بیشتری به حرکات داوطلبانه مستقل و حداکثر نیمه مستقل را داشتند و به این ترتیب قرار گرفتن آنها زیر امر واحدهای ارتش توأم با مشکلاتی بود.

در این راستا و در رابطه با نحوه شرکت گروه جنگ‌های نامنظم دکتر چمران (شهید) در عملیات نصر، با دکتر چمران که در بیمارستان اهواز به علت جراحت جنگی بستری بود مذاکره شد و نهایتاً توافق و هماهنگی شد تا گروه مزبور در محور طراح به سمت جنوب، در منطقه دشمن، مستقلاً عملیات نفوذی و چریکی انجام دهند و از پیشروی احتمالی نیروهای دشمن به سمت حمیدیه از طریق محور طراح، ممانعت به عمل آورند.

۱، ۲- سرهنگ یعقوب حسینی، جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، جلد ۳

در جلسه‌ای هم که به منظور اقدامات هماهنگی با حضور فرمانده سپاه پاسداران اهواز (برادر علی شمعانی) تشکیل شد، نامبرده اعلام کرد که سپاه می‌تواند حدود ۳۰۰ نفر از افراد مسلح به سلاح انفرادی سبک و ضد تانک را برای عملیات آماده نماید و توافق شد که تأمین جناح راست منطقه عملیات در غرب (در محور سوسنگرد - هویزه - طلایه) و جناح چپ منطقه در شرق کارون، به وسیله رزمندگان سپاه با همکاری ژاندارمری برقرار شود و به علت علاقه و تمایل نیروهای مردمی برای شرکت در عملیات آفندی یک واحد از افراد سپاه پاسداران هم در اختیار لشکر ۱۶ زرهی قرار گیرد که این عده با نظر فرمانده لشکر در عملیات آفندی شرکت نمایند.

پس از هماهنگی‌های فوق الذکر، طرحی به نام طرح «نحوه شرکت نیروهای مردمی در عملیات نصر» در قرارگاه مقدم نیروی زمینی در جنوب تهیه و به امضای فرماندهی کل نیروهای مسلح (رئیس جمهور) رسید و در تاریخ ۱۱ دی‌ماه ۱۳۵۹ به یگان‌های ذی‌نفع ابلاغ شد و با تهیه و انتشار این طرح، مرحله طرح‌ریزی قرارگاه نیروی زمینی خاتمه یافت و لشکرهای ۱۶ و ۹۲ زرهی هم طرح‌های عملیاتی خود را تهیه و منتشر نمودند.

برابر طرح عملیاتی تهیه شده توسط لشکر ۹۲ زرهی، آن لشکر برای تصرف پادگان حمید و تهدید جناح راست لشکر ۵ مکانیزه عراق، با تیپ یکم خود در منطقه دبحردان تک فریبنده و محدودی را اجرا می‌کرد و عناصری از آن لشکر (گردان ۲۸۳ سوار زرهی) با گردان ۲۹۱ تانک لشکر ۷۷ که زیر امر لشکر ۹۲ قرار گرفته بود، یک گروه رزمی گردانی تشکیل داده تا در صورت موفقیت یگان‌های لشکر ۱۶ زرهی در رسیدن به کرانه شمالی رودخانه کرخه کور، با عبور از رودخانه کارون تک نموده و پادگان حمید را تصرف نمایند.

تیپ ۲ لشکر ۹۲ که از قبل در جنوب محور حمیدیه - سوسنگرد گسترش یافته بود، مأموریت داشت در مرحله دوم عملیات به سمت جفیر پیشروی نموده و آن هدف را تصرف نماید.

مانور طرح عملیاتی لشکر ۱۶ زرهی که (طرح فاتح) نام داشت، پس از آخرین تجدید نظر در آن، که در واقع موجب تغییر در طرح مانور نیروی زمینی هم می‌شد، به این ترتیب بود که در مرحله اول تیپ ۳ آن لشکر (۳ گردان) در منطقه شمال رودخانه کرخه کوربا

پیوست ۵: عملیات آفندی نصر و حادثه هویزه / ۴۵۳

اجرای تک و منهدم نمودن نیروهای دشمن، این منطقه اشغالی را آزاد می‌نمود، همزمان با عملیات این تیپ، تیپ دیگر لشکر یعنی تیپ یکم زرهی (۳ گردان) از منطقه هویزه از سمت غرب به شرق تک نموده و کرانه جنوبی رودخانه را تأمین می‌نمود و سپس در مرحله دوم همراه با تیپ ۳ به سمت پادگان حمید پیشروی نموده و هدف مزبور را تصرف می‌کردند.

آخرین هماهنگی‌های به عمل آمده لشکر ۱۶ با سپاه شامل موارد زیر بود:

- مناطق مین گذاری شده، به وسیله نیروهای مردمی مشخص گردد.
- سپاه پاسداران، عناصری را برای پوشش پهلوها به تیپ‌های ۱ و ۳ زرهی مأمور نماید.
- افراد سپاه و بسیج هرگونه اطلاعاتی که از دشمن و مناطق دارند، در اختیار فرماندهان ارتش هم قرار دهند!

سرانجام تا تاریخ ۱۴ دی‌ماه مراحل طرح‌ریزی و آمادگی پایان یافت و یگانها در انتظار فرمان آغاز عملیات نشستند.

برابر اخبار به دست آمده، نیروهای عراقی با کسب اطلاعات که ناشی از ضعف حفاظت اطلاعات در رفتار و گفتار و حرکات نیروهای ما و یا استفاده از عوامل نفوذی محلی بود از مدتی قبل با آگاهی از تک قریب الوقوع نیروهای ما هر روز از آغاز تاریکی تا ساعت ۸ صبح روز بعد، در حالت آماده باش کامل در انتظار تک نیروهای ایران و مقابله با آن می‌نشستند و پس از آن با اطمینان از اینکه دیگر حمله‌ای صورت نخواهد گرفت به استراحت پرداخته و حالت آمادگی خود را رها می‌کردند. از سوی دیگر چون روز ۱۵ دی‌ماه مصادف با ۲۸ صفر و روز رحلت رسول اکرم (ص) بود، احتمال داده می‌شد که نیروهای دشمن انتظار حمله و جنگ را از سوی ما نخواهند داشت. با این ملاحظات بود که برای غافلگیر کردن دشمن ساعت ۱۰ صبح روز ۱۵ دی‌ماه به عنوان زمان تک تعیین گردید که بسیار هم موثر افتاد.

۱- توجه و دقت خوانندگان را به هماهنگی مزبور جلب می‌نماید. همچنین در دستور عملیاتی لشکر و دستور عملیاتی تیپ یکم زرهی هیچگونه اشاره‌ای به نیروهای مردمی نه در بخش بیان مأموریت و نه در بخش دستورات اجرایی به یگان‌ها دیده نمی‌شود و همچنین در پیوست مخابرات طرح مزبور فرکانس و کدی که نشان دهنده ارتباط نیروهای مردمی با لشکر و تیپ‌های آن باشد وجود ندارد و این مسئله گویای این است که یگانهای مردمی مستقل عمل می‌کرده‌اند.

بخش دوم: اجرا و هدایت عملیات نصر

روز یکم نبرد (۵۹/۱۰/۱۵)

در ساعت ۱۰:۰۰ روز ۱۵ دی ماه ۵۹، تک لشکر ۱۶ زرهی به مواضع دشمن آغاز شد و رزمندگان این لشکر با روحیه فوق‌العاده بالا، در منطقه مربوط به دشمن حمله‌ور شدند. تیپ ۳ لشکر با عبور از خط تیپ ۲ لشکر ۹۲ که در جنوب جاده حمیدیه - سوسنگرد گسترش داشت، به سمت رودخانه کرخه کور پیشروی و در ساعت ۱۰:۲۵ با متجاوز درگیر گردید. همان‌گونه که پیش‌بینی می‌گردید، نیروهای دشمن که انتظار تک در ساعت ۱۰:۰۰ را نداشتند، کاملاً غافلگیر شده و سراسیمه شروع به فرار نمودند و آثار شکست در آنها آشکار گردید. تعدادی از آنها در حالی که لباس نظامی خود را بر تن نداشتند و با لباس زیر در حال استراحت بودند به اسارت درآمدند. سرعت پیشروی لشکر ۱۶ زرهی غیر قابل تصور و غافلگیرانه بود، به نحوی که در همان ساعت اول تک، نیروهای دشمن در شمال کرخه کور، توسط تیپ ۳ منهدم شده، یا عقب‌نشینی کرده و یا به اسارت درآمدند.

هم‌زمان در کرانه جنوبی کرخه کور، تیپ ۱ زرهی به سمت شرق به حرکت درآمد. علیرغم باز شدن آتش سنگین توپخانه دشمن به روی این تیپ، تیپ ۱ بدون توجه به آن به پیشروی خود ادامه داد و ساعت ۱۱:۲۷ به آبادی ابوسعید و در کمتر از ۲۰ دقیقه بعد عناصر آن به آبادی قیصریه رسیده و در خط تیپ ۳ زرهی قرار گرفتند. در نتیجه دو تیپ لشکر ۱۶ زرهی در شمال و جنوب کرخه کور در خط هم قرار گرفتند.

یک گروه رزمی از لشکر ۹۲ شامل گردان ۲۸۳ سوار زرهی با استفاده از پل پی. ام. پی نصب شده روی رودخانه کارون در منطقه فارسیات، از این رودخانه عبور کرده و در کرانه غربی اقدام به پیشروی نمود. گروه رزمی دیگری هم از تیپ یکم آن لشکر از محور ملیحان، عبادیه پیشروی خودی را آغاز نمود. ولی اندک زمانی بعد که تانک‌های جلودار گروه رزمی به تیررس موشک‌های ضد تانک دشمن (از نوع مالیوتکا) رسیدند، دشمن بر روی آنها آتش گشود و تعدادی از تانک‌ها مورد اصابت قرار گرفتند. گردان سوار زرهی لشکر هم که از

کارون عبور نموده بود، در مواجهه با آتش دشمن به ویژه آتش‌های ضد زره متوقف گردید. هر چند حرکت و عملیات گروه رزمی و تیپ یکم زرهی لشکر ۹۲ در همان آغاز عملیات متوقف گردید، ولی با عبور از کارون و استقرار در کرانه غربی آن، جناح شرقی لشکر ۵ مکانیزه عراق را مورد تهدید قرار داد و بدین‌وسیله از به کارگیری نیروهای این لشکر و به خصوص احتیاط آن در منطقه کرخه کور موقتاً ممانعت به عمل آورد.

در منطقه کرخه کور، نیروهای دشمن اقدام به مقاومت‌هایی در مقابل تیپ ۳ زرهی لشکر ۱۶ نمود، ولی مقاومت‌های مزبور به سرعت درهم شکسته شد و نهایتاً تیپ ۳ زرهی با انهدام و به عقب راندن نیروهای مقاومت کننده دشمن، در ساعت ۱۲:۲۷ با استفاده از پل احدائی دشمن روی کرخه کور از آن عبور کرده و عناصری از این تیپ به کرانه جنوبی رودخانه مزبور وارد شدند و تا ساعت ۱۴:۰۰ عناصر خط مقدم دشمن که شامل یگان‌های تیپ ۴۳ لشکر ۹ زرهی عراق بودند، به وسیله تیپ ۳ تارومار شدند و حدود ۷۰۰ نفر از آنان و همچنین تجهیزات فراوانی از جمله تانک و نفربر و توپ و خودرو به دست سربازان ایرانی افتاد، اما تخلیه اسرا و وسایل اغتنامی به علت کمبود وسایل و امکانات با مشکلات مواجه شد.

در ساعت ۱۴:۰۰ تیپ ۱ لشکر ۱۶ زرهی مورد تک واحد زرهی دشمن قرار گرفت و قرارگاه هدایت کننده عملیات، به لشکر ۱۶ زرهی دستور داد نسبت به تأمین جناح جنوبی و غربی خود (منطقه عقب لشکر از سمت رودخانه نیسان و مالکیه) توجه نماید و لذا با استفاده از سپاه پاسداران و گردان سوار زرهی لشکر ۱۶ و یک گروه رزمی از تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی، نسبت به تأمین جناح اقدام نمود.

تیپ‌های او ۳ زرهی لشکر ۱۶ در ادامه پیشروی خود به مواضع توپخانه سنگین دشمن رسیده و آنها را به غنیمت گرفتند. این موفقیت درخشان که در مدت تقریباً ۶ ساعت نصیب لشکر ۱۶ زرهی گردید، از نخستین و درخشان‌ترین موفقیت‌های ارتش جمهوری اسلامی در یک عملیات آفندی در هشت سال دفاع مقدس محسوب شده و کارائی یگان زرهی را در جنگ نشان داد که متأسفانه به علت نتیجه نهایی عملیات، مغفول مانده است.

عناصر گروه جنگ‌های نامنظم دکتر چمران (شهید) که در محور طراح - فرسیه عمل

می‌کردند، پس از عبور از کرخه کور و نفوذ در مواضع دشمن به سمت کوهه پیشروی کردند، ولی زیر آتش توپخانه و تیر مستقیم دشمن قرار گرفته و تعدادی از رزمندگان دلاور این گروه شهید و مجروح شده و افراد باقی مانده به شمال کرخه کور عقب‌نشینی کردند. برای جلوگیری از تعقیب آنان توسط دشمن، به لشکر ۹۲ دستور داده شد تا گروهان مکانیزه مستقر در جاده حمیدیه - طراح را تقویت نماید و از پیشروی احتمالی دشمن از این محور به سمت حمیدیه جلوگیری نماید.

در ساعت ۱۶:۰۰ روز ۱۵ دی‌ماه مرحله اول عملیات با موفقیت به پایان رسید و به یگان‌های تک‌کننده دستور داده شد، در محل فعلی خود متوقف و حالت پدافند دورادور اتخاذ نمایند. در این مرحله تیپ ۱ زرهی حدود ۵ کیلومتر جلوتر از آبادی حاجی بدر و تیپ ۳ در حوالی آبادی قیصریه مستقر شده بودند.

در این روز اگر چه عناصر لشکر ۹۲ زرهی در غرب رودخانه کارون در اثر مقاومت و آتش دشمن متوقف شده بود، ولی دشمن هم هیچ اقدامی برای از بین بردن سر پل این یگان‌ها در غرب کارون به عمل نیاورد.

روز دوم نبرد (۵۹/۱۰/۱۶)

در بامداد ۱۶ دی‌ماه، لشکر ۱۶ زرهی آماده پیشروی به سمت شرق گردید. بر اساس گزارش‌های خلبانانی که بر فراز منطقه پرواز می‌کردند، نیروهای زیادی از دشمن در جناح جنوبی لشکر متمرکز شده بودند. لذا لشکر ۱۶ که در زمین کاملاً بازی قرار داشت از عقبه و جناح راست خود به شدت آسیب پذیر به نظر می‌رسید.

در حالی که لشکر به سمت شرق آماده پیشروی شده بود، ناگهان در ساعت ۰۹:۵۰ تک‌چند جانبه دشمن از جنوب و شرق به یگان‌های لشکر آغاز شد. به خصوص تیپ یکم که در واقع در جناح راست لشکر عمل می‌کرد، مورد فشار سنگین دشمن قرار گرفت. پیشروی لشکر ۱۶ زرهی ابتدا کند و سپس متوقف شد و لشکر ناگزیر از پدافند در مقابل پاتک دشمن گردید. در ساعت ۱۱:۰۰، یگان‌های لشکر به شدت زیر آتش‌های سنگین توپخانه، تانک و

پیوست ۵: عملیات آفندی نصر و حادثه هوپزه ۴۵۷/

هوایی دشمن قرار گرفتند و از منطقه غرب سوسنگرد هم علاوه بر آتش توپخانه دوربرد که عقبه لشکر را هدف قرار داده بود، عده‌های دشمن به حرکت در آمدند و به این ترتیب لشکر از این سمت هم مورد تهدید قرار گرفت. ولی یگان‌های دشمن در ساحل نیشان متوقف شده و پیشروی خود را ادامه ندادند. رزمندگان سپاه پاسداران و گردان ۱۴۸ پیاده در ساحل شرقی رودخانه نیشان مستقر بودند و تهدید دشمن از این سمت متوقف گردید، ولی توپخانه دشمن کماکان به اجرای آتش ادامه می‌داد.

ساعت ۱۳:۰۰ تک دشمن به تیپ ۱ زرهی از ۳ محور شرقی، جنوبی و غربی آغاز شد و تمامی توان لشکر ۱۶ و نیروی هوایی و هوانیروز به منظور خنثی کردن تک دشمن به کار گرفته شد، اما به هر حال در ساعت ۱۴:۰۰ نیروهای دشمن به ۱۰۰۰ متری محل استقرار تیپ و به تیررس سلاح‌های ضد تانک رسیدند و شدیدترین جنگ تانک‌ها که در طول هشت سال دفاع مقدس نظیر آن تکرار نشد، بین لشکر ۱۶ زرهی و لشکر ۹ زرهی دشمن در گرفت. در این نبرد دشمن از امتیاز داشتن موشک‌اندازهای ضد تانک مالیوتکا با پایه زمینی و سوار بر نفربر زرهی برخوردار بود.

ساعت ۱۵:۰۰ فشار دشمن به تیپ یکم به اوج خود رسید و یک واحد دشمن از سمت عقب به تیپ یکم تک کرد که با کمک هوانیروز این تک خنثی شد و تیپ یکم دلاورانه به مقاومت ادامه داد. لشکر ۱۶ زرهی عناصری از تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی و تیپ ۳ خود را به کمک تیپ یکم اعزام کرد تا آن تیپ را از انهدام کامل برهاند. اگرچه فرمانده لشکر ۱۶ به تیپ یکم اجازه داد تا یک خیز عقب‌نشینی کند، ولی فرمانده تیپ به فرمانده لشکر اطلاع داد به علت درگیری بسیار شدید عقب‌نشینی مقدور نیست. (درگیری قطعی)

تمام امکانات توپخانه و هوانیروز و نیروی هوایی در منطقه برای پشتیبانی و حمایت از لشکر در این عملیات به کار گرفته شد. با فرا رسیدن شب جبهه نسبتاً آرام شد و تیپ ۱ افراد پراکنده را جمع‌آوری و به حوالی هوپزه اعزام و شهدا و مجروحین را تخلیه کرده و در حد مقدور تجدید سازمان نمود و از لحاظ مهمات نیز تجدید تدارک شد. در شب هفدهم دی‌ماه، دشمن واحدهای جدیدی وارد منطقه کرد و حداکثر توان خود را برای انهدام لشکر ۱۶ آماده کرد.

روز سوم نبرد (۱۷ دی ماه ۵۹)

در ساعت ۹:۰۰ روز ۱۷ دی ماه، نیروهای دشمن با پشتیبانی بسیار سنگینی از آتش توپخانه و هوایی به سمت مواضع لشکر ۱۶ به حرکت درآمدند و فشار دشمن از جنوب و شرق روی تیپ ۳ متمرکز گردید. آتش مؤثر هوانیروز و توپخانه‌های خودی فشار دشمن را خنثی کرد. روحیه فرماندهان و رزمندگان با وجود بیش از ۴۸ ساعت تلاش توان فرسا همچنان بالا بود. در ساعت ۱۰:۰۰ یک واحد زرهی دشمن از غرب نیشان به سمت آبادی مشرفه به حرکت درآمد و دشمن بار دیگر فعالیت خود را در منطقه غرب سوسنگرد و رودخانه نیشان آغاز کرد و لشکر ۱۶ از عقب مورد تهدید و فشار قرار گرفت.

لشکر ۱۶ برای مقابله با این تهدید، گردان ۱۴۸ پیاده را به آبادی مشرفه اعزام کرد و با همکاری رزمندگان سپاه مانع از عبور نیروهای دشمن از این رودخانه شد و تهدید دشمن از این سمت موقتاً خنثی شد.

بعد از ساعت ۱۳:۰۰ بار دیگر فعالیت دشمن در غرب رودخانه نیشان تجدید شد و فشار شدیدی را بر نیروهای پدافندی خودی وارد آوردند و حتی عناصری از دشمن موفق به عبور از رودخانه نیشان در عقبه لشکر ۱۶ شدند. همزمان فشار دشمن از جنوب به تیپ ۳ زرهی لشکر ۱۶ نیز تشدید شد. ۶ فروند هلیکوپتر و ۴ فروند هواپیما به یاری لشکر ۱۶ شتافتند و تلاش زمینی و هوایی دشمن نیز به اوج خود رسید و قرارگاه لشکر را بمباران نمودند و یک واحد تک‌ور دشمن از سمت جنوب به ۹ کیلومتری جنوب هویزه رسید. با آغاز تاریکی شب، آرامش نسبی بر میدان نبرد حکم‌فرما گردید. اگرچه توپخانه‌های طرفین همچنان به آتشباری خود ادامه می‌دادند. قرارگاه مقدم نیروی زمینی به لشکر ۱۶ دستور داد به شمال کرخه کور تغییر موضع دهد.

روز چهارم نبرد (۱۸ دی ماه ۵۹)

با آغاز روشنایی روز ۱۸ دی ماه، دشمن مجدداً تک خود را آغاز کرد و در ساعت ۷:۳۰، عناصری از دشمن به کرانه جنوبی کرخه کور نزدیک شدند و تانک‌های دشمن به فاصله

۱۵۰ متری مواضع تیپ ۳ رسیدند. علیرغم خطراتی که ممکن بود برای نیروهای خودی نیز در بر داشته باشد، فرمانده لشکر به توپخانه دستور داد در برد کوتاهتر تیراندازی نمایند. نیروی هوایی و هوانیروز نیز مواضع دشمن را مورد اصابت قرار دادند، ولی فشار دشمن همچنان ادامه یافت و پوشش پهلوی شرقی این تیپ که به یک گروهان سوار زرهی و رزمندگانی از سپاه واگذار شده بود، در هم شکست. فشار از سمت جنوب شرقی روی تیپ ۳ طاقت فرسا بود. فرمانده تیپ (سرهنگ زرهی ستاد محمد جوادی) در پیامی به فرمانده لشکر اعلام داشت تا آخرین قطره خون مقاومت خواهیم کرد.

زیر فشار کمرشکن دشمن، لشکر با تحمل تلفات و خسارت سنگین با عملیات تأخیری به کرانه شمالی رودخانه کرخه کور تغییر موضع داد و از ساعت ۱۰:۳۰، نیروهای متجاوز سعی کرد نیروهای ایرانی باقی مانده در جنوب کرخه کور را به عقب براند یا منهدم سازد. به علت تلفات زیاد هیچ نیرویی برای تقویت یگان‌ها وجود نداشت و لشکر در معرض انهدام کامل قرار گرفته بود. عناصر باقیمانده در جنوب کرخه کور به سختی با دشمن درگیر بودند و یگان‌های لشکر که اغلب وسایل و تجهیزات زرهی خود را از دست داده بودند، به صورت پیاده نظام در مقابل دشمن دفاع می‌کردند. فرمانده تیپ ۳ به تنهایی در کنار پل کرخه کور باقی مانده بود و شخصاً با آر پی جی به تانک‌های دشمن شلیک می‌کرد و به عقب نمی‌آمد و اعلام کرد: «من تا آخرین لحظه مقاومت می‌کنم. این وطن من است و من آن را دوست دارم». سرانجام فرمانده لشکر با اعزام معاون لشکر به اصرار، نامبرده را عقب کشیدند و به سایر عناصر تیپ ملحق شد^۱.

با توجه به فشار مداوم دشمن روی تیپ‌های ۱ و ۳ و وارد شدن عناصری از دشمن به کرانه شمالی کرخه کور، این نگرانی به وجود آمد که در صورت ادامه این وضعیت امکان زیادی دارد که جاده حمیدیه-سوسنگرد، مورد تهدید دشمن قرار گرفته و شهرهای حمیدیه و سوسنگرد نیز سقوط نمایند.

خلاصه اینکه در پایان روز ۱۸ دی‌ماه، بعد از ۴ روز نبرد بسیار سخت و توان فرسا و

۱- سرهنگ یعقوب حسینی جنگ تحمیلی عراق علیه ایران جلد ۳

نامتعادل، وضعیت منطقه نبرد حمیدیه - سوسنگرد به شرایط قبل از آغاز این عملیات برگشت و تلاش رزمندگان لشکر ۱۶ زرهی که روز اول نبرد با موفقیت بسیار درخشانی توأم بود، به نتیجه مطلوب نرسید. این لشکر با تحمل تلفاتی سنگین مجبور به عقب‌نشینی به مواضع پدافندی اولیه خود قبل از عملیات نصر گردید.^۱

روز پنجم نبرد (۵۹/۱۰/۱۹)

در این روز، دشمن از هرگونه عملیات آفندی خودداری کرد و این فرصتی بود که با استفاده از آن، لشکر ۱۶ زرهی مواضع پدافندی خود را در جنوب جاده حمیدیه-سوسنگرد تحکیم نماید. پروازهای شناسایی هلی‌کوپترهای خودی نشان داد که دشمن در مواضعی که قبل از عملیات نصر در شمال کرخه کور داشت، مستقر شده است. قبل از این عملیات، شهر هویزه در کنترل نیروهای ایرانی بود و حدود ۵۰ نفر از رزمندگان پاسدار و بسیجی در آن مستقر بودند. اکنون دیگر با توجه به شرایطی که به وجود آمده بود، امکان باقی گذاشتن رزمندگان خودی در آنجا نبود. لذا الزاماً این شهر را تخلیه کردند و عراقی‌ها که قبلاً تمایلی برای اشغال هویزه از خود نشان نداده بودند، این بار با استفاده از وضعیت، آن را اشغال کرده و در واقع مناطق عملیاتی سپاه ۲ و ۳ خود را در غرب سوسنگرد به هم متصل کردند.

در روزهای ۲۰، ۲۱، ۲۲ دی‌ماه، دشمن تلاش‌هایی را برای تحت فشار قرار دادن نیروهای ما در این منطقه به کار برد و احتمالاً قصد اشغال مجدد سوسنگرد را داشت که به هرحال با تلاش عناصر باقیمانده از لشکر ۱۶، هوانیروز، نیروی هوایی و توپخانه‌ها، تلاش‌های دشمن خنثی گردید و می‌توان گفت که عملیات نصر در واقع همان روز ۲۰/۱۰/۵۹ به پایان خود رسیده بود. در عملیات نصر به نیروهای دشمن تلفات، ضایعات و خسارات سنگینی وارد

۱. توجه شود که عقب‌نشینی لشکر به پشت مواضع کرخه کور در روز چهارم نبرد انجام شده است و این به روشنی به معنای آنست که لشکر ۳ روز در کمال رشادت در جنوب کرخه کور در مقابل تهاجم سنگینی دشمن پایداری نموده است و قرارگاه فرماندهی عملیات که فرمانده سپاه پاسداران خوزستان (برادر شمخانی) نیز در آن حضور داشته‌اند در جریان کامل وضعیت قرار داشته‌اند.

شد و حدود ۸۲۰ نفر از آنان به اسارت در آمدند. تلفات و خسارات لشکر ۱۶ عبارت بود از ۹۷ شهید، ۳۹۶ زخمی، ۷۰ مفقود و انهدام ۱۲۰ دستگاه تانک و نفربر.

در هنگام اجرا و هدایت این عملیات، ابولحسن بنی صدر رئیس جمهور وقت و فرماندهی کل نیروهای مسلح و فرمانده جنگ، حضرت آیت الله خامنه‌ای نماینده امام (ره) در شورای عالی دفاع، دکتر مصطفی چمران (وزیر دفاع وقت و فرمانده گروه جنگ‌های نامنظم)، امیر سرلشکر شهید ولی الله فلاحی جانشین ریاست ستاد مشترک و برادر علی شمخانی (امیر دریابان فعلی) فرمانده سپاه پاسداران خوزستان در قرارگاه عملیاتی مقدم نیروی زمینی حضور داشته و بر اجرا و هدایت عملیات نظارت می نمودند.^۱

توضیح:

در عملیات نصر، سرتیپ (سرلشکر شهید) ولی الله فلاحی جانشین ریاست ستاد ارتش، سرتیپ (زنده یاد سرلشکر) قاسمعلی ظهیرنژاد فرمانده نیروی زمینی، سرهنگ زرهی ستاد (بازنشسته) سید یعقوب حسینی معاون عملیاتی فرمانده نیروی زمینی، سرهنگ زرهی ستاد (سرتیپ بازنشسته) سیروس لطفی فرمانده لشکر ۱۶ زرهی قزوین، سرهنگ زرهی ستاد (سرلشکر شهید) مسعود منفرد نیکی فرمانده لشکر ۹۲ زرهی خوزستان، سرهنگ زرهی ستاد (سرتیپ ۲ بازنشسته) محمد جوادی فرمانده تیپ ۳ لشکر ۱۶ و سرهنگ زرهی ستاد (سرتیپ ۲ بازنشسته) ایرج جمشیدی فرمانده تیپ یکم زرهی لشکر ۱۶ بودند. لازم به توضیح است که به علت بستری بودن فرمانده تیپ اخیر در بیمارستان به علت ضربه مغزی، هدایت عملیات این تیپ در عملیات نصر را جانشین نامبرده سرهنگ زرهی ستاد (سرتیپ ۲ بازنشسته) علی رادفر عهده‌دار بود. فرمانده تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی هم سرهنگ زرهی ستاد (سرتیپ ۲ بازنشسته) زنده یاد امرالله شهبازی بود.

بخش سوم: نتیجه گیری

۱- بررسی عملیات نصر از طرح‌ریزی تا اجرا، به روشنی مبین این نکته است که اگر روش‌های مدون رزمی (کلاسیک) به طور ناقص و بر مبنای احساسات و هیجان و عجله، نه بر اساس اطلاعات و برآورد دقیق توانایی‌ها و امکانات دشمن و بدون در نظر گرفتن وضعیت و توان رزمی خودی، طرح‌ریزی و اجرا گردد، محکوم به شکست قطعی است و هر روش دیگری هم از این امر مستثنی نیست. نادیده گرفتن و زیر پا نهادن اصول جنگ، در حقیقت چشم فرو بستن بر تجارب ارزنده‌ای است که برای کسب موفقیت در عملیات بایستی رعایت شوند.

عملیات ۲۳ مهرماه لشکر ۲۱ در پای پل کرخه و عملیات توکل در شرق آبادان همگی سرگذشتی مشابه با عملیات نصر دارند که همانا نتیجه تحت تأثیر قرار گرفتن فشار افکار عمومی و احساسات، ضعف اطلاعات کافی از دشمن و حقیر و ناچیز انگاشتن دشمن بوده است.

تأثیر عوامل فوق‌الذکر در طراحی و اجرای عملیات نصر (همانند عملیات لشکر ۲۱ و عملیات توکل)، به خوبی هویدا است. عدم تناسب وسعت منطقه عملیات و اهداف در نظر گرفته شده با نیرو، امکانات و توانایی‌های خودی که ناشی از خوش‌بینی زیاد و نادیده انگاشتن مقدرات و توانایی‌های دشمن بود، در عدم کسب موفقیت مورد نظر تأثیر داشتند و نبایستی اصول جنگ و قوانین کلاسیک حاکم بر میدان نبرد را مقصر و یا بیهوده قلمداد کرد.

جالب توجه است که در همین سال اول جنگ، عملیات‌های دیگری هم با شیوه‌های کلاسیک اجرا شدند که با موفقیت توأم بودند. مانند عملیات خوارزم در منطقه میمک ایلام (۵۹/۱۰/۲۰) و عملیات خیبر و تصرف ارتفاعات الله اکبر در منطقه شمال غرب سوسنگرد (۶۰/۱/۳۱) و چندین عملیات آفندی دیگر که بر مبنای اطلاعات دقیق از دشمن و کاربرد صحیح اصول علمی جنگ طراحی و اجرا شدند.

مروری بر نبردهای هشت سال دفاع مقدس از آغاز تا پایان به ویژه از سال دوم به بعد، صحت قواعد و نیاز و ضرورت به کارگیری روش‌ها و آیین‌های کلاسیک را در صحنه جنگ

ایران و عراق نشان دادند.

۲- عملیات نصر علیرغم عدم دستیابی به اهداف طرح‌ریزی شده، دارای نتایج مثبتی برای اوایل جنگ و خاص دورانی است که علیرغم نابرابری و عدم تعادل توان رزمی، ارتش جمهوری اسلامی ایران با نهایت اخلاص و ایثارگری و شهامت و اطاعت از خواست فرماندهان خود، عزم و اراده خود را در پایداری در مقابل تجاوز نشان داده و توانست به خوبی به متجاوز تفهیم نماید که تنها به پدافند بسنده نخواهد کرد و در هر فرصتی بر خصم یورش خواهد آورد.

به طور کلی عملیات از نوع تک لشکر ۲۱ پیاده در پای پل کرخه، عملیات نصر و عملیات توکل علیرغم ناکامی نهانی، دشمن را ناگزیر ساخت که در پشت خاکریزهای بلند، ماشین جنگی خود را متوقف و به حال انفعال درآورد و به انگیزه دفاع و توانایی‌های ن.م جمهوری اسلامی ایران پی برد و ناگزیر از اهداف نظامی در عمق بیشتر چشم ببوشد.

بخش چهارم: یادی از شهادت دانشجویان پیرو خط امام (ره)

در عملیات نصر، عراق از روز دوم دست به پاتک و یا در واقع حمله متقابل زد و لشکر ۱۶ زرهی را که در صدد استفاده از موفقیت از عملیات روز اول و آماده پیشروی به سوی پادگان حمید بود، از طرف جنوب و جنوب شرقی مورد حملات سنگین زرهی و آتشباری پر حجم سنگین زمینی و هوایی قرار داد، به نحوی که لشکر در معرض انهدام کامل قرار گرفت و درگیر یک رزم قطعی گردید، تا حدی که به دشواری توانست عقب‌نشینی نماید. در چنین شرایطی، اولین و حساس‌ترین چیزی که در معرض از هم گسیختگی و متلاشی شدن قرار می‌گیرد، سامانه فرماندهی و کنترل یگان‌های درگیر است که منجر به جدایی یگان‌ها از یکدیگر و تخریب و سرگردانی آنها در منطقه عملیاتی می‌گردد. لشکر ۱۶ علیرغم روحیه بالا و تلاش بی‌وقفه فرماندهان برای برقراری کنترل و هدایت یگان‌ها، از این امر مستثنی نبود.

از سوی دیگر در طرح عملیاتی نیروی زمینی و طرح‌های لشکرهای ۱۶ و ۹۲، هیچ اشاره‌ای به نیروهای مردمی نیست و فقط طرح مستقلی به نام طرح هماهنگی با نیروی مردمی تهیه شده که نوع استقلال عملیاتی نیروهای یاد شده را حکایت می‌کند.

وضعیت بسیار سخت و بحرانی که لشکر ۱۶ از روز دوم در دام آن فرو افتاده و از سه طرف جلو، عقب و پهلو با یورش دشمن مواجه بوده است و بعد محل شهادت نیروهای مردمی تحت فرماندهی شهید علم‌الهدی فرمانده سپاه هویزه که در منطقه جناح جنوبی لشکر عمل می‌کردند، تا کرانه‌های جنوبی رودخانه کرخه کور یعنی مناطقی که تیپ‌های ۱ و ۳ لشکر ۱۶ از روز چهارم عملیات در تلاش برای عقب‌نشینی به آن سمت بوده‌اند، به احتمال بسیار قوی حاکی از این است که این عزیزان ایثارگر که با توجه به موفقیت‌های روز اول لشکر ۱۶، در پیشروی به سوی پادگان حمید، کیلومترها جلوی لشکر مستقلاً در حرکت بوده‌اند، ناگهان با یگان‌های دشمن مواجه و درگیر گردیده و به شهادت رسیده‌اند و یا به احتمال دیگر، در مرحله عقب‌نشینی به جای نزدیک شدن به تیپ‌های درگیر، در گرما گرم آن چنان وضعیت بحرانی، اشتباهاً در مسیر انحرافی از تیپ‌ها دور شده و در محاصره دشمن گرفتار آمدند. امیر سرتیپ ۲ بازنشسته محمود فردوسی فرمانده گردان ۲۲۰ تانک در این

عملیات، موکدماً می‌گوید که اساساً از وجود چنین نیروی در منطقه خود مطلع نبودیم (کتاب مأموریت در ساحل نیسان). از سوی دیگر با وجود عدم ارتباط، تجزیه یگان‌ها، فشار رو به تزاید دشمن و در وضعیتی که لشکر خود در معرض انهدام قرار گرفته بود، با فرض اطلاع از وضعیت این عزیزان، چه کمکی اصولاً از لشکر برای کمک به رهایی رزمندگان مزبور و خلاصی از دست دشمن مقدور بوده است؟ یگانی که خود متحمل تلفات و خسارات بسیار سنگینی شده و تقریباً تمامی تجهیزات و وسائل زرهی خود را از دست داده بوده است، چگونه می‌توانسته به کمک رزمندگان یاد شده بشتابد و بالاخره اینکه آیا ارتباطی بین این رزمندگان و لشکر برقرار بوده و تقاضای پشتیبانی و کمک کرده‌اند و لشکر از اجابت این درخواست مضایقه نموده یا خیر در چنان کربلای خونینی و در چنان وضعیتی، لشکر چگونه می‌دانسته و چگونه می‌توانسته آنان را از چنگال دشمن برهاند. در شرایطی که حتی از محل آنان بی‌اطلاع بوده است.

با عرض تبریک و تسلیت به خانواده معزز شهدای والا مقام و عزیز نیروهای مردمی و بزرگداشت ایثارگری برادر علم‌الهدی فرمانده سپاه هویزه، ناچار از ذکر این واقعیت است که شهادت عزیزان یاد شده ارتباطی با لشکر ۱۶ زرهی نداشته و لشکر خود در این عملیات بیش از دو برابر نیروهای مردمی شهید داده است.

در اینجا مناسب است که به متن سخنان نماینده وقت امام در شورای عالی دفاع (حضرت آیت الله خامنه‌ای) که در مجلس شورای اسلامی آن روز ایراد گردیده، توجه گردد.

بررسی سایر عملیات در ۸ سال دفاع مقدس بخصوص از سال دوم به بعد نشان می‌دهد که مواردی از این قبیل فقط منحصر به عملیات سه‌گانه سال اول جنگ نمی‌شود و چه بسیار رزمندگانی دلاور و ایثارگر، از ارتش، سپاه یا بسیج تنها، محاصره شده و بدون رسیدن نیروی کمکی و علیرغم برقراری ارتباطات در چنگال خصم گرفتار و به درجه رفیع شهادت و یا سالها اسارت دچار شده‌اند.

والسلام

گزیده سخنرانی حضرت آیت الله خامنه‌ای نماینده وقت حضرت امام (ره) در شورای عالی دفاع در مجلس شورای اسلامی

... اما مطلبی که راجع به هویزه وظیفه من است که بگویم: آقایان بنده روز ۱۵ دی ماه خودم در منطقه هویزه بودم، روز ۱۵ دی روز حمله به نیروی عراقی از طرف نیروهای ما بود. اینجا من لازم می‌دانم از این تریبون از فرمانده آن لشکر، سرکار سرهنگ لطفی که آن روز شجاعانه، مؤمنانه و بی‌پروا در صفوف اول حرکت می‌کرد و دائماً در میدان جنگ از آن طرف به این طرف می‌رفت سپاسگزاری کنم و یاد و نام او را نیک بدارم. افسر لایق و شجاعی دیدم در این ماجرا ایشان را. میدان جنگ بود، نیروهای ما حمله می‌کردند، نیروهای دشمن منهدم شده بودند و یک لشکر ما به تمام در خط بود و حرکت می‌کرد.

البته بچه‌های سپاه هم در همان حدود، ساعت ۲ تا ۲:۳۰ بعد از ظهر بود همان بچه‌هایی که شهید شدند، آنها را من دیدم که ما بین هویزه و آن منطقه که خط اول بود و آنها به سوی خط اول حرکت می‌کردند و می‌رفتند، لب کرخه کور. یعنی اینها از غرب به شرق می‌آمدند، نیروی دشمن هم به عکس حرکت می‌کرد یعنی فرار می‌کردند که به نیروهای خودشان در دبحردان که در غرب اهواز و در شرق این نقطه‌ای که می‌گویم قرار دارد بپیوندند که من به بعضی از برادرها گفتم نیروهای ما هم دارد پیش می‌رود عجله نکنید، و آنها گفتند که نه ما می‌خواهیم برویم. در آن ماجرا من هیچ کس را مقصر نشناختم. فردای آن روز، روز ۱۶ هم تا حدود ساعت ۳ تا ۳:۳۰ بعد از ظهر

نیروهای ما به تدریج شروع کردن به ضربت خوردن. یعنی نیروهای عراقی، نیروی کمکی بزرگی به کمکشان آمد و نیروهای ما را از پهلو مورد هدف قرار دادند که این برای ما قابل محاسبه نبود، و محاسبه نشده بود برای نیروهای ما و دستگاه اطلاعاتی ما، این بود که نیروهای ما شروع کردند به عقب نشینی کردن. بین ساعت

پیوست ۵: عملیات آفندی نصر و حادثه هویزه / ۴۶۷

۳:۰۰ یا ۳:۳۰ بود که با عجله آمدم شهر که در قرارگاه آن لشکر دیگر که هست حاضر بشوم و به آن فرماندهان و افسران تأکید کنم و سفارش کنم که از یک طرف دیگر وارد شوند. بعضی از برادرهای دیگر نظامی آمدند که مهمات دست و پا کنند و همان ساعت بینی و بینا... تلاش می‌کردند، یعنی من آن کسانی را که مسئولان سطح بالا هستند، نظامی یا غیر نظامی نیافتم که تلاش نکنند علی ایحال، در هویزه که بچه‌های ما شهید شدند من به هیچ وجه از کسانی، یک تعلق عمدی، سستی عمدی، خیانت، خدای نکرده مشاهده نکردم

پیام امام خمینی (ره) در رابطه با عملیات نصر

بسم الله الرحمن الرحيم

«جناب آقای رئیس جمهور - ایده الله تعالی

ان تنصروا الله ینصرکم و یشبث اقدامکم

خبر پیروزی چشمگیر قوای مسلح اسلام، با هماهنگی بین جمیع رزمندگان عزیز موجب تقدیر و تشکر گردید.^۱ سلام و تقدیر اینجانب را به فرماندهان محترم و سران عزیز و سربازان و پاسداران معظم اسلام ابلاغ نمایم. انتظار دارم که با پشتکار و هماهنگی و انسجام همه رزمندگان محبوب، به زودی کشور اسلامی از لوث وجود کفار - خذلهم الله پاکسازی شود. از خداوند تعالی سلامت و پیروزی همگان را خواستارم. امیدوارم خبر پیروزی نهایی را به خواست خداوند تعالی به زودی دریافت دارم. سلامت جنابعالی و رزمندگان عزیز و فرماندهان و افسران و درجه داران و پاسداران و بسیج و شبه نظامیان و تمامی نیروهای مسلح و نیروهای مردمی که ستون فقرات انقلاب اسلامی ما می باشند از خداوند تعالی خواستارم.»^۲

(۱۵ دیماه ۱۳۵۹ - روح الله موسوی الخمينی)

۱ . پیام امام خمینی در پاسخ به تلگراف ۵۹/۱۰/۱۵ رئیس جمهور صادر شده است. در قسمتی از این تلگراف می خوانیم: «حضرت آیت الله العظمی امام خمینی - دامت برکاته. به ساعت ۱۰ صبح امروز ... نیروهای پیروز جمهوری اسلامی ایران حمله خود را آغاز و مرحله اول را با موفقیتی بی نظیر به پایان برده، یقین است با توجه امام نسبت به بالا بردن روحیه امتشان و دعای خیر عموم مردم و پشتیبانی بی دریغ شان، مراحل بعدی نیز با پیروزی کامل به انجام خواهد رسید ... ابوالحسن بنی صدر.»

۲ . برداشت از کتاب تقویم تاریخ دفاع مقدس، جلد ۵ (گام های نخستین، حوادث دی ۱۳۵۹)، صفحه ۳۰۶. تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۴.

نمایه

اف-۵: هواپیما، ۸۴، ۸۵، ۱۰۰، ۲۰۹، ۲۲۵،

۲۴۱

افرایبی: سرهنگ توپخانه، ۸۲، ۲۱۱

افرایبی: سرهنگ، ۳۲۷

افشار: مصطفی؛ سرهنگ، ۱۰۰

الماسی فر: سرهنگ ۲، ۴۳۵

الهیاری: سرهنگ، ۲۷۳، ۲۸۰

ام‌الغفار: آبادی، ۳۱۷، ۳۵۷

ام‌الفصیح: آبادی، ۳۱۷

ام‌القصر، ۲۲۹

امین: سرهنگ، ۷۷، ۲۰۷، ۲۳۰

اندیمشک، ۱۱، ۴۵، ۱۲۹، ۱۳۷، ۱۴۰، ۱۵۹

۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۸

۱۶۹، ۲۱۲، ۲۱۸، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۳، ۳۸۹

اهواز: اکثر صفحات

ایستگاه آب تیمور، ۴۵، ۶۴، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶

۲۲۰، ۳۷۴

ب

بستان، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۹۱، ۱۱۱، ۱۱۳

۱۱۴، ۱۴۷، ۱۷۰، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۱۳، ۳۱۵

۳۳۵، ۳۶۴، ۳۷۶، ۳۹۸، ۴۰۴

آ

آبادان، شهر ۲۲، ۳۰، ۶۱، ۷۱، ۷۶، ۹۵، ۱۰۳،

۱۱۴، ۱۲۶، ۲۰۴، ۲۳۰، ۳۶۴، ۳۶۸، ۳۶۹

۴۶۲

آتشبار ۳۸۸ توپخانه ۱۷۵ م م، ۳۸، ۸۰

آخوندزاده: سرهنگ، ۱۱۸، ۱۲۰

آراف-۵: هواپیما، ۲۲۵، ۲۴۱

آراسته: ناصر؛ سرتیپ، ۴

آل احمد: سرهنگ، ۳۰۷، ۳۱۰

ا

احدی: احمد؛ سرهنگ ۲، ۲۳۷

احمدی: سرهنگ، ۲۳۱، ۲۳۷، ۲۳۸

ارتفاعات الله اکبر، ۳۰، ۳۷، ۶۴، ۷۳، ۷۴

۱۰۴، ۱۰۶، ۱۱۳، ۱۳۹، ۱۸۱، ۱۸۶، ۲۱۳

۲۷۷، ۲۹۶، ۳۶۸

اردن، ۲۰۶، ۲۲۸

اروندرو، ۶۱

اسکویی: ذبیح‌الله؛ سروان، ۴۰۶، ۴۱۱

اسماعیلیه، ۱۱۳، ۱۱۴

اصفهان، ۱۵، ۱۲۰

اف-۴: هواپیما، ۸۴، ۸۵، ۱۰۰، ۲۰۹، ۲۲۵

۲۴۱، ۲۴۲

پایگاه هشتم شکاری، ۸۵	بصره، ۸۴، ۹۶، ۹۹، ۲۲۸
پایگاه یکم ترابری، ۸۴، ۸۵	بلدوزر، ۱۱، ۱۰۷، ۲۱۲، ۲۱۵، ۲۲۹، ۲۸۳
پل نادری، ۷۴، ۲۳۹، ۳۳۲	۲۸۷، ۲۹۴، ۳۰۱، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۵، ۳۴۴
پورموسی: سرهنگ، ۲۱۵، ۲۱۷، ۲۲۲، ۲۳۱	۳۸۰، ۳۸۶، ۴۳۴، ۴۳۸
ت	بندر امام خمینی (ره)، ۲۲۵
تانک ام-۴۷ ۱۹۳، ۳۳۳، ۳۳۵، ۳۳۷	بنی صدر: ابوالحسن، ۳۲۱، ۴۴۸، ۴۶۱
تانک بر ماز روسی، ۱۵۹، ۱۶۳، ۱۶۶، ۱۶۹	بهمنشیر، ۲۰۳
۲۱۶، ۲۱۷، ۲۲۲، ۲۵۴، ۳۳۲، ۳۸۹	بیات: منطقه، ۷۵
تانک چیفتن، ۱۱، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۵۳، ۴۰۲	پ
۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۱۴، ۴۱۵	پاتک، ۴۳۶، ۴۳۹، ۴۴۱
تنومه، ۹۷	پادگان حمید، ۲۹، ۳۰، ۳۳، ۳۴، ۴۹، ۵۴
تیپ ۳۷ زرهی، ۳۰، ۷۱	۶۲، ۶۳، ۶۴، ۷۹، ۱۰۲، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶
تیپ ۵۵ هوابرد ۲۳، ۳۰، ۶۴، ۷۱، ۷۵، ۹۸	۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۶، ۱۳۶، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۵۰
۲۲۲، ۲۳۱، ۲۳۹، ۳۳۲، ۳۶۸، ۳۶۹	۱۷۸، ۱۸۱، ۱۸۶، ۱۹۱، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۳
تیپ ۸۴ پیاده، ۳۰، ۶۴، ۷۱، ۷۵، ۹۷، ۲۲۱	۲۷۳، ۳۵۱، ۳۵۳، ۳۶۲، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۷۰
۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۲، ۳۳۲، ۳۶۸، ۳۶۹	۳۷۱، ۳۷۴، ۳۷۶، ۳۷۷، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲
تیپ ۱۶ لشکر زرهی، ۸، ۱۳، ۲۳۳، ۲۳۹	۴۵۳، ۴۶۴
۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۱، ۲۶۲، ۳۱۸، ۳۲۵، ۳۸۲	پای پل کرخه، ۶۳، ۱۰۳، ۲۳۹، ۳۳۲، ۳۵۰
۴۰۲، ۴۰۴، ۴۱۵، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۵، ۴۲۶	۳۶۸
۴۳۳، ۴۵۷	پایگاه چهارم شکاری، ۶۷، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۹۸
تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی، ۸، ۱۴، ۲۵۰، ۲۵۵	۹۹، ۱۰۰، ۲۰۹، ۲۴۱، ۲۴۲
۲۵۸، ۲۵۹، ۳۱۵، ۳۱۹، ۳۲۳، ۳۲۸، ۳۲۹	پایگاه سوم شکاری، ۸۴، ۸۵، ۲۰۹، ۲۴۱
۳۳۰، ۳۸۱، ۴۵۵، ۴۶۱	پایگاه ششم شکاری، ۸۵، ۲۰۹، ۲۴۱
	پایگاه هفتم شکاری، ۸۵

نمایه ۴۷۱/

حسینی، سید یعقوب؛ سرهنگ زرهی: اکثر

صفحات

حسینی، سید ناصر؛ سرتیپ ستاد ۴

حشمت: سرهنگ، ۲۲۰

حمیدیه، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۴، ۴۱، ۴۴، ۴۵، ۴۶،

۴۷، ۴۹، ۵۰، ۵۲، ۵۴، ۵۵، ۱۲۹، ۱۵۶،

۱۶۶، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۹۳، ۱۹۴، ۲۲۵، ۲۳۰،

۲۴۴، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۲، ۲۵۹،

۲۸۸، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۲۹، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۴۳،

۳۴۵، ۳۵۴، ۳۶۱، ۳۶۸، ۳۷۱، ۳۷۸، ۳۷۹،

۳۸۰، ۳۸۱، ۳۹۳، ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۵۱،

۴۲۵، ۴۵۴، ۴۵۶، ۴۵۹، ۴۶۰

خ

خامنهای: سید علی؛ آیت الله ۶، ۴۰۴، ۴۱۱،

۴۶۱، ۴۶۵، ۴۶۶

خرم آباد، ۲۵۷، ۳۸۶

خرمشهر، ۳۱، ۴۴، ۴۵، ۴۸، ۶۴، ۸۴، ۹۱، ۹۵،

۹۶، ۹۷، ۹۹، ۱۲۹، ۲۲۰، ۲۲۹، ۲۳۰،

۳۰۴، ۳۱۸، ۳۵۱، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۹، ۳۷۰،

۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۶، ۳۷۹، ۴۲۳؛ شهر، ۲۲

خرزاعی: سرتیپ، ۲۲۴، ۲۴۷، ۲۵۹

خط بمب، ۶۳، ۸۶، ۹۹، ۱۴۰، ۱۵۰، ۱۷۵،

۱۷۸، ۱۸۱، ۲۰۹، ۲۴۱، ۲۸۵، ۳۰۳

تیپ ۳ لشکر ۱۶، ۸، ۱۲، ۲۳۲، ۲۳۹، ۲۵۰،

۲۶۱، ۲۶۲، ۳۱۶، ۳۳۰، ۴۰۲، ۴۰۴، ۴۰۵،

۴۰۸، ۴۱۱، ۴۲۲، ۴۲۵، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹،

۴۶۱

ج

جفیر، ۳۱، ۳۳، ۳۴، ۴۱، ۵۰، ۸۴، ۸۵، ۸۶،

۹۹، ۱۱۴، ۱۴۴، ۱۴۷، ۲۲۸، ۲۳۳، ۲۷۰،

۳۴۰، ۳۴۳، ۳۷۱، ۳۷۹، ۳۹۳، ۳۹۹

جفیر، ۳۱۷، ۴۰۲، ۴۲۳، ۴۵۰، ۴۵۲

جلالیه: آبادی، ۳۴، ۴۹، ۶۶، ۱۲۳، ۱۵۵،

۱۸۹، ۲۴۵، ۲۷۵

جمشیدی: ایرج؛ سرهنگ زرهی، ۲۸، ۱۷۷،

۱۷۹، ۲۹۲، ۴۳۱، ۴۳۴، ۴۴۵، ۴۶۱

جوادی: محمد؛ سرهنگ زرهی، ۲۸، ۱۶۸،

۱۷۳، ۱۸۹، ۱۹۲، ۲۸۸، ۲۹۰، ۲۹۲، ۲۹۳،

۲۹۷، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۸، ۳۱۰، ۳۹۴، ۳۹۵،

۴۱۵، ۴۵۹، ۴۶۱

چ

چنانه: منطقه، ۷۵

چیلان: منطقه، ۷۵

ح

حاجی بدر: آبادی، ۴۵۶

۳۸۹, ۳۹۳, ۳۹۵, ۳۹۶, ۳۹۸, ۳۹۹, ۴۰۰,

۴۴۶, ۴۴۹, ۴۵۰

دژبان, ۳۸, ۱۲۵, ۱۲۶, ۱۲۷, ۱۲۹, ۱۳۰,

۱۳۱, ۱۳۷, ۱۳۸, ۱۴۶, ۱۴۸, ۱۵۵, ۱۵۷,

۱۵۸, ۱۶۳, ۱۶۴, ۱۶۵, ۱۶۷, ۱۷۲, ۱۷۴,

۱۸۰, ۱۸۵, ۱۸۸, ۱۹۳, ۲۷۰, ۳۱۲, ۴۲۲

دشت آزادگان: اکثر صفحات

دشت عباس, ۷۵, ۲۲۷, ۳۶۸

دوسلک, ۷۵

دهلران, ۷۵, ۷۶, ۲۲۱, ۳۶۸

ر

رادفر: علی؛ سرهنگ, ۴۲۶, ۴۶۱

راه آهن اندیمشک, ۳۸۹

رائفی: سرگرد, ۲۷۳, ۳۱۰

رضایی: سرهنگ ۲, ۱۵۸, ۲۵۶

رودخانه کارون, ۲۷, ۳۰, ۳۱, ۳۲, ۳۳, ۳۴,

۴۲, ۴۴, ۴۵, ۴۶, ۴۸, ۴۹, ۵۰, ۵۲, ۵۴,

۵۵, ۶۱, ۶۲, ۶۳, ۷۴, ۹۰, ۹۱, ۹۶, ۱۰۳,

۱۰۴, ۱۰۵, ۱۰۶, ۱۰۷, ۱۱۲, ۱۱۳, ۱۱۴,

۱۳۹, ۱۷۲, ۱۸۱, ۱۸۶, ۳۳۳, ۳۳۴, ۳۵۳,

۳۵۶, ۳۵۹, ۳۶۱, ۳۶۲, ۳۶۵, ۳۶۸, ۳۶۹,

۳۷۰, ۳۷۱, ۳۷۲, ۳۷۴, ۳۷۷, ۳۷۹, ۴۵۰,

۴۵۲, ۴۵۵, ۴۵۶

رودخانه کرخه کور: اکثر صفحات

خط سیمرغ, ۹۶, ۹۷

خط عقاب, ۹۶, ۹۷, ۱۰۵

خط کرکس, ۲۹, ۶۲, ۷۹, ۹۵, ۹۶, ۱۰۵,

۱۱۶, ۱۵۰, ۱۷۸, ۱۸۱

خوزستان, ۱۵

خوشنویسان: سرهنگ, ۳۰۸

خونین شهر, ۷۶, ۱۰۸

د

دادجو: رضا؛ سرگرد, ۱۶۷, ۱۶۹

دب حردان, ۴۵, ۴۷, ۵۰, ۶۳, ۶۵, ۷۳, ۷۴,

۷۵, ۷۶, ۱۰۴, ۱۰۵, ۱۰۸, ۱۱۲, ۱۳۹,

۱۴۷, ۱۷۱, ۱۸۱, ۱۸۶, ۲۳۰, ۳۵۹, ۳۷۴,

۴۴۹, ۴۵۰

دزفول, ۱۱, ۲۹, ۳۰, ۶۱, ۶۳, ۶۴, ۶۸, ۷۱,

۷۳, ۷۵, ۸۷, ۸۹, ۹۵, ۹۸, ۱۰۲, ۱۰۳,

۱۱۴, ۱۳۳, ۱۴۳, ۱۵۰, ۱۵۱, ۱۵۹, ۱۶۲,

۱۶۳, ۱۶۹, ۱۸۰, ۱۸۱, ۱۸۲, ۲۰۳, ۲۰۴,

۲۰۵, ۲۰۷, ۲۰۹, ۲۱۰, ۲۱۱, ۲۱۲, ۲۱۳,

۲۱۴, ۲۱۵, ۲۱۶, ۲۱۷, ۲۱۸, ۲۲۱, ۲۲۴,

۲۲۷, ۲۳۰, ۲۳۱, ۲۳۲, ۲۳۳, ۲۳۴, ۲۳۹,

۲۴۰, ۲۴۱, ۲۴۲, ۲۴۶, ۲۴۷, ۲۴۹, ۲۵۵,

۲۵۷, ۲۵۹, ۲۸۳, ۳۲۱, ۳۲۲, ۳۲۳, ۳۳۲,

۳۳۶, ۳۳۷, ۳۳۸, ۳۴۲, ۳۵۱, ۳۶۴,

۳۶۵, ۳۶۸, ۳۶۹, ۳۷۰, ۳۷۳, ۳۷۹, ۳۸۸,

شفیعی: سرهنگ , ۲۷۱
شکیبا: حمید؛ سرتیپ ۲ , ۴
شلمچه , ۲۳۰
شمخانی: علی؛ پاسدار , ۴۵۲ , ۴۶۰ , ۴۶۱
شورای عالی دفاع , ۴۰۴ , ۴۴۹ , ۴۶۱ , ۴۶۵
۴۶۶
شوروی , ۲۲۸
شوش , ۶۴ , ۶۵ , ۷۴ , ۷۵ , ۹۸ , ۱۰۲ , ۱۵۹
۱۶۲ , ۱۶۳ , ۲۱۷ , ۳۵۶ , ۳۶۴ , ۳۶۸ , ۳۶۹
۴۴۶
شوشتر , ۱۶۹
شهبازی: امرالله؛ سرهنگ زرهی , ۲۸ , ۱۸۴
۲۶۷ , ۳۰۶ , ۳۰۹ , ۳۱۰ , ۳۹۳
شهبازی: امرالله؛ سرهنگ زرهی , ۹ , ۴۶۱
شهرگان: سرگرد زرهی , ۱۹۲ , ۲۰۱ , ۲۱۶
۳۱۳
شیخ خزعلی: آبادی , ۳۳۱
شیخ قندی: منطقه , ۷۵
ص
صادقی گویا: نجاتعلی؛ سرتیپ ۲ , ۴ , ۵
صیاد شیرازی: علی؛ سرهنگ , سپهبد شهید ,
۲ , ۵ , ۶ , ۱۵

رودخانه مالکیه , ۱۹۴ , ۳۳۱ , ۳۶۳
رودخانه نیسان , ۳۱۵ , ۳۱۷ , ۳۲۴ , ۳۲۷ , ۳۲۸
۴۰۱ , ۴۲۱ , ۴۳۱ , ۴۵۵ , ۴۵۷ , ۴۵۸ , ۴۶۵
ژ
ژاندارمری , ۲۲
ژیانفر: سرگرد , ۳۰۷
س
سپتون: ارتفاعات , ۷۵ , ۲۰۳
ستاد مشترک , ۲۱ , ۲۲
سعادت اختر: سرهنگ , ۲۳۷ , ۲۳۹ , ۲۴۰
۲۴۶ , ۲۵۷
سعدون حمودی , ۳۴ , ۴۷ , ۵۰ , ۱۱۱ , ۱۱۳
۱۷۰ , ۲۲۹ , ۲۶۵ , ۳۳۷ , ۳۷۵
سکینه ابدال: منطقه , ۳۴ , ۱۴۴
سلیمان: منطقه , ۳۴ , ۱۴۴ , ۲۲۰
سماجا , ۱۲ , ۶۷ , ۷۵ , ۷۶ , ۹۸ , ۲۱۰ , ۲۱۸
۲۲۰ , ۲۲۴ , ۲۳۲ , ۲۴۲ , ۲۵۲ , ۲۵۷ , ۲۵۸
سمیده , ۱۱۴ , ۲۶۷
سوسنگرد: اکثر صفحات
سه راهی قهوه خانه , ۲۳۹ , ۳۳۲
ش
شاوریه: ارتفاعات , ۲۰۳ , ۲۳۰

عمرانلو: سرهنگ، ۱۳۵، ۲۵۶، ۲۷۷، ۲۸۲،

۳۰۹

عمرانی: سرهنگ ۸۶

عملیات ظفر ۲۷، ۱۱۸

عملیات فاتح ۲۷، ۱۵۲

عملیات نصر ۲۷، ۲۹، ۳۱، ۳۳، ۴۱، ۴۲، ۴۴،

۴۶، ۴۷، ۴۹، ۸۱، ۹۵، ۳۵۳، ۳۵۸، ۳۶۱،

۳۶۳، ۳۶۵، ۳۶۸، ۳۷۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۸،

۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۳

عین خوش: منطقه ۷۵، ۲۲۱، ۲۲۷

ف

فارسیات ۳۰، ۳۳، ۴۱، ۴۹، ۶۲، ۶۶، ۷۳، ۹۰،

۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۱۷، ۱۲۳، ۱۳۳، ۳۳۹، ۳۶۱،

۳۶۸، ۳۷۹

فردوس: منطقه ۲۷۰، ۲۸۸، ۳۱۱، ۳۳۶،

۴۰۴، ۴۲۶

فردوسی: محمود؛ سرگرد زرهی، ۱۰، ۴۲۱،

۴۲۶، ۴۴۲، ۴۶۴

فرسیه: آبادی ۳۸۰، ۴۵۵

فرماندهی اروند ۳۰، ۶۱، ۷۱، ۹۵، ۱۰۳،

۲۱۰، ۲۴۱، ۳۶۸

فرماندهی لوج نزا (پشتیبانی) ۲۷، ۲۱۷،

۲۲۰، ۲۴۶

ط

طراح: آبادی، ۱۵، ۳۴، ۳۱۳، ۳۲۷، ۳۴۳،

۳۸۰، ۴۴۵، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۵، ۴۵۶

طرح ابوذری، ۱۶۵

طرح عملیاتی ظفر، ۷، ۸، ۷۳، ۱۰۱، ۱۰۲،

۱۱۱، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱،

۱۳۰، ۱۳۲، ۱۶۱

طرح عملیاتی کاشف، ۸، ۱۲۴

طرح عملیاتی نصر، ۷، ۷، ۸۷، ۹۵، ۴۵۰

طلایه، ۴۱، ۵۰، ۸۴، ۹۹، ۲۷۱، ۳۷۶

طلایه، ۳۱۷، ۴۵۲

طهماسبی پور: سرگرد، ۲۸۳

ظ

ظهیرنژاد: قاسمعلی؛ سرتیپ، ۶۷، ۸۷، ۲۱۰،

۲۱۱، ۲۱۵، ۲۴۳، ۲۵۶، ۲۵۸، ۳۶۵، ۴۰۸،

۴۶۱

ع

عبادی: سرهنگ، ۲۲۴

عربستان سعودی، ۲۲۸

عسگری: سرهنگ ۲، ۱۲۳

علم الهدی: پاسدار شهید ۴۶۵

گ

گردان ۱۰۰ تانک ۷۰, ۱۰۶, ۱۳۱, ۱۸۲, ۳۹۵, ۱۹۳

گردان ۱۰۵ مکانیزه ۳۷, ۷۰, ۱۳۰, ۱۳۷, ۲۵۵, ۱۹۳, ۱۸۴, ۱۸۲, ۱۸۰

گردان ۱۲۱ مکانیزه ۳۷, ۷۰, ۱۳۰

گردان ۱۲۴ پیاده ۳۷, ۶۸, ۱۳۷, ۱۶۶, ۱۶۷, ۲۶۴, ۱۸۷, ۱۸۵, ۱۷۲, ۱۶۹

گردان ۱۲۵ مکانیزه ۱۳, ۶۹, ۲۴۶

گردان ۱۴۵ مکانیزه ۷۰, ۱۳۱

گردان ۱۴۸ پیاده ۷۰, ۲۹۰, ۳۲۴, ۳۲۸, ۳۲۹, ۳۳۰, ۳۳۱, ۳۳۳, ۳۳۵, ۳۹۸, ۴۵۷, ۴۵۸

گردان ۱۶۵ مکانیزه ۳۸, ۷۰, ۱۰۳, ۱۰۸, ۱۳۰, ۱۱۰

گردان ۱۷۶ مکانیزه ۶۸, ۴۳۵

گردان ۱۸۵ مکانیزه ۱۰, ۳۶, ۳۷, ۱۳۷, ۱۷۴, ۴۳۸, ۴۳۵, ۴۳۳, ۴۲۵, ۱۹۳, ۱۷۷

گردان ۲۰۱ تانک ۳۷, ۶۸, ۱۳۷, ۱۷۴, ۱۷۷, ۴۲۵, ۴۰۱, ۱۹۳

گردان ۲۰۷ تانک ۳۷, ۶۹, ۱۳۰, ۱۳۷, ۱۸۰, ۳۹۶, ۳۹۵, ۲۵۵, ۱۹۳, ۱۸۴, ۱۸۲

فروزان: سرهنگ ۳۰

فروودی: سرگرد ۲۹۶

فکوری: جواد؛ سرهنگ خلبان ۸۶, ۲۱۹

فکه ۷۵, ۷۶, ۱۱۴, ۱۴۷, ۲۰۵, ۳۶۴, ۳۷۶

فلاحی: ولی‌الله؛ سرتیپ ۲۹, ۲۱۹, ۲۳۲, ۲۷۲, ۲۷۳, ۲۸۰, ۲۸۷, ۳۲۰, ۴۰۸, ۴۱۱, ۴۶۱

فولی آباد: ارتفاعات ۳۱, ۳۷, ۱۶۲, ۱۶۶, ۱۶۹, ۳۴۱, ۴۰۰

ق

قاسمی (قاسمی نو)، غلامرضا؛ سرهنگ زرهی, ۲۸, ۱۰۱, ۱۱۰, ۱۱۸, ۱۲۳, ۱۲۸, ۲۴۷

قبادی: سرگرد ۳۹۹

قدوسی: حجت‌الاسلام؛ شهید, ۳۵۹

قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر, ۱۵

قرارگاه مقدم نزا در جنوب: اکثر صفحات

قیصریه: آبادی, ۲۳۹, ۲۶۲, ۴۵۴, ۴۵۶

ک

کرمانشاه ۲۵۷

کوشک ۳۱, ۵۰, ۹۱, ۲۶۶

کویت ۲۲۸

گردان ۲۹۱ تانک ۱۳، ۶۵، ۷۱، ۸۱، ۱۰۷،
 ۱۱۷، ۱۳۲، ۱۹۳، ۱۹۶، ۲۴۸، ۳۱۰، ۳۳۳،
 ۳۳۴، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۷۹،
 ۴۵۲، ۳۸۰

گردان ۲۹۳ تانک ۱۳۱، ۶۹

گردان ۳۰۱ توپخانه ۱۰۵ مم ۳۸، ۸۱، ۱۱۷،
 ۱۳۲

گردان ۳۰۲ توپخانه ۱۰۵ مم ۳۸، ۸۱، ۱۱۷،
 ۱۳۲

گردان ۳۱۲ توپخانه ۱۵۵ مم ۳۷، ۷۰، ۸۰،
 ۱۳۲، ۱۱۷

گردان ۳۱۸ توپخانه ۱۵۵ مم ۳۷، ۷۰، ۸۰،
 ۱۳۲، ۱۱۷

گردان ۳۲۰ توپخانه ۱۵۵ مم ۳۷، ۷۰، ۸۰،
 ۱۱۷، ۱۳۲، ۱۳۷، ۱۴۱، ۱۵۱، ۱۷۸، ۱۷۹،
 ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۴، ۱۹۳، ۱۹۵، ۲۱۱

گردان ۳۲۱ توپخانه ۱۵۵ مم ۳۸، ۶۸، ۸۰،
 ۱۳۷، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۵۱، ۱۷۴، ۱۷۶، ۱۷۷،
 ۱۷۹، ۱۸۲، ۱۹۳، ۱۹۵، ۲۱۱، ۲۲۹، ۴۰۳

گردان ۳۳۰ توپخانه ۱۵۵ مم ۳۷، ۷۰، ۸۰،
 ۱۱۷، ۱۳۲، ۱۹۳

گردان ۳۴۳ توپخانه ۱۳۰ مم ۳۸، ۸۱، ۱۱۷،
 ۱۲۰، ۱۳۲

گردان ۳۵۵ توپخانه ۱۵۵ مم ۶۹، ۱۵۰

گردان ۲۲۰ تانک ۱۰، ۱۳، ۳۷، ۶۸، ۱۳۷،
 ۱۷۴، ۱۷۷، ۱۹۳، ۲۳۷، ۴۰۴، ۴۲۵، ۴۳۵،
 ۴۴۲، ۴۶۴

گردان ۲۲۱ سوار زرهی ۳۷، ۷۰، ۱۳۰

گردان ۲۲۴ تانک ۳۷، ۶۸، ۱۳۷، ۱۶۶، ۱۶۷،
 ۱۶۹، ۱۷۲، ۱۸۵، ۲۳۳، ۲۶۲، ۲۶۴، ۴۰۳،
 ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۹، ۴۱۰

گردان ۲۲۷ تانک ۳۷، ۱۳۷، ۱۶۶، ۱۶۷،
 ۱۶۹، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۸۵، ۱۸۷، ۱۸۸، ۲۶۲

۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۹، ۴۱۱

گردان ۲۳۱ تانک ۳۷، ۶۹، ۱۰۵، ۱۳۰، ۳۸۸

گردان ۲۳۲ تانک ۳۷، ۶۹

گردان ۲۵۱ تانک ۶۹

گردان ۲۵۲ سوار زرهی ۱۲، ۱۳، ۶۹، ۱۳۸،
 ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۳، ۱۵۹، ۱۷۴، ۱۷۶، ۱۸۵،
 ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۲۱۷،
 ۲۱۸، ۲۲۳، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۵۰، ۲۵۱، ۳۳۷،
 ۳۷۱، ۳۸۹، ۴۱۱

گردان ۲۵۶ تانک ۳۷، ۶۹، ۱۳۰، ۱۳۷، ۱۸۰،
 ۱۸۲، ۱۸۴، ۱۹۳، ۲۵۵، ۳۹۴، ۳۹۵

گردان ۲۶۱ تانک ۶۹، ۱۳۱

گردان ۲۶۴ تانک ۳۷، ۶۹، ۱۳۰

گردان ۲۸۳ سوار زرهی ۳۸، ۶۵، ۷۰، ۱۰۵،
 ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۱۰، ۱۳۰، ۳۳۴، ۳۳۸، ۴۵۲

- گردان ۳۶۹ توپخانه ۷۰، ۱۱۷، ۱۲۰، ۱۳۲، ۱۵۱
گردان ۳۸۱ توپخانه ۳۸، ۷۰، ۸۱، ۱۱۷، ۱۳۲
گردان ۳۸۲ توپخانه ۱۵۵ م ۳۸، ۶۸، ۸۰، ۱۳۷، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۵۱، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۹
گردان ۳۸۸ توپخانه ۱۷۵ م، ۷۰، ۱۲۰، ۱۹۳، ۱۷۲، ۱۸۵، ۱۸۸، ۱۹۱، ۱۹۵، ۲۹۴، ۳۲۸، ۴۰۷
گردان ۳۸۷ توپخانه ۳۷، ۳۸، ۷۰، ۸۰، ۸۱، ۱۱۷، ۱۲۰، ۱۳۲، ۱۵۱، ۱۹۳، ۱۹۵
گردان ۳۸۸ توپخانه ۱۷۵ م، ۷۰، ۱۲۰، ۱۹۳، ۲۴۹، ۱۹۵
گردان ۳۹۴ توپخانه ۱۵۵ م ۳۸، ۶۸، ۸۰، ۱۳۸، ۱۴۱، ۱۵۱، ۱۹۳، ۱۹۵، ۲۸۴، ۲۸۶
گردان ۴۰۹ مهندس ۷۱
گردان ۴۱۴ پل ۷۰
گردان ۴۲۹ مهندسی ۷۰، ۱۰۷، ۱۱۰، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۸۰، ۱۸۳
گردان ۴۴۶ مهندس ۳۸، ۱۳۸، ۱۴۰، ۱۴۳، ۱۴۶، ۱۵۹، ۱۶۳، ۱۶۵، ۱۷۴، ۱۸۷، ۱۹۱، ۱۹۳، ۲۰۱
گردان ۴۷۵ مخابرات ۳۸، ۱۳۸، ۱۴۶، ۱۹۳
گردان ۴۷۹ مخابرات ۳۸، ۷۰، ۱۳۱
گردان ۵۰۷ بهداری ۱۳۰، ۱۳۱
گردان ۵۰۸ نگهداری ۱۳۰، ۱۳۱
- گردان ۵۰۹ آماد و ترابری ۱۳۱
گروه ۲۲ توپخانه ۷۰، ۷۱
گروه ۴۱۱ مهندس ۷۱
گروه ۵۵ توپخانه ۶۴، ۶۷، ۷۱، ۷۵، ۷۹، ۹۷، ۱۵۰، ۲۳۹، ۲۴۰
گروه رزمی ۱۴۸ مشهد ۱۰۶، ۱۱۰، ۱۲۰، ۱۳۱، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۹۳، ۲۵۵
گروه رزمی ۲۹۱ تانک ۲۱۴
گروه نامنظم دکتر چمران ۳۷، ۳۸، ۱۳۰، ۳۷۰
گروهان پل لشکر ۱۶ زرهی ۳۸، ۶۳، ۶۸، ۱۰۳، ۱۰۷، ۱۳۱، ۱۳۹، ۱۴۰، ۳۳۸
گروهان ترابری سنگین ۱۳۱
- ل
- لشکر ۱۶ زرهی: اکثر صفحات
لشکر ۷۷ پیاده ۳۰، ۷۰، ۷۱، ۱۰۳، ۱۰۶، ۲۱۱، ۲۱۳، ۲۴۶، ۲۴۸، ۳۳۹، ۳۵۱، ۳۷۰، ۳۷۹
لشکر ۹۲ زرهی ۷، ۸، ۱۴، ۱۵، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۶۵، ۲۱۴، ۲۴۸، ۲۵۰، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۳۱۵، ۳۱۸، ۳۸۰، ۴۵۲، ۴۵۴، ۴۵۶، ۴۶۱
لطفی: سیروس؛ سرهنگ زرهی: اکثر صفحات
لودر ۱۱، ۱۰۷، ۲۱۲، ۳۳۲، ۳۸۰، ۳۸۶، ۴۰۲، ۴۳۱، ۴۳۵، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۴

لهراسبی: محمد جعفر؛ سرهنگ ۲ ۳۹۴

ن

ناحیه ژاندارمری خوزستان ۳۴۵

ناظری: سرهنگ زرهی ۲۸

نجفی: سرگرد مهندس ۲۸۳, ۲۱۲

نشوه ۹۹, ۸۴

نوبهار: سرهنگ ۲۴۱

نورد ۱۲۹

نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران

(نداجا) ۲۲

نیروی هوایی ۲۲, ۲۰۵, ۲۵۰, ۳۱۸, ۳۲۰,

۳۴۴, ۴۴۷, ۴۵۷, ۴۵۹, ۴۶۰

و

وصالی: محمد؛ سرهنگ ۲۵۸

هـ

هاشمی روان: سرهنگ ۲۳۲, ۲۱۹

هاشمی: سید حسام؛ سرتیپ ستاد ۴

هفتگل ۱۲۹

همتی: سرهنگ ۲۱۵

هوانیروز ۲۷, ۶۴, ۶۷, ۷۵, ۹۶, ۹۷, ۱۰۵,

۱۱۹, ۱۴۷, ۱۶۵, ۱۹۴, ۲۰۹, ۲۲۵, ۲۳۵,

۲۳۸, ۲۴۰, ۲۴۱, ۲۴۴, ۲۷۳, ۲۸۴, ۲۸۵,

۳۳۹, ۳۵۷, ۳۷۹, ۳۸۴

م

مالیوتکا: موشک ضد تانک ۲, ۲۰۵, ۲۲۸, ۳۷۶,

مانور احاطه‌ای ۱, ۱۰۵, ۳۷۰

ماهشهر ۳۰, ۶۱, ۷۱, ۹۵, ۱۰۳, ۱۱۰, ۱۲۹,

۲۲۴, ۲۳۷, ۲۴۱, ۳۶۸, ۳۷۳

مبارکه: آبادی ۱۲۹, ۱۲۳, ۶۶

مجتهدزاده سرهنگ ۳۰۷, ۲۹۴

محبوبی: سرهنگ ۲۰۱, ۲۸۵, ۲۸۶, ۲۸۷,

۲۹۶, ۲۹۷, ۳۰۴, ۳۰۸, ۳۰۹, ۳۱۱, ۳۱۴

مشرحات ۳۶۹

مشفه ۳۲۴, ۳۲۵, ۳۲۷, ۳۲۸, ۳۳۱, ۳۴۰,

۴۵۸

مفید: سرهنگ ۲۲۰

مکری: سرهنگ ۲۱۵

ملاثنانی ۱۶۹

ملیحان: آبادی ۴۵۴

منصوری: سرهنگ ۲۰۹

منفرد نیایی: مسعود؛ سرهنگ ۴۶۱

موشک فراک ۲۲۸

مهران ۷۶

میدان چهارشیر ۱۲۹

نمایه ۴۷۹/

ی

یزدنو ۳۱، ۴۱، ۵۰، ۱۴۱، ۱۸۱، ۱۸۲، ۲۶۶،

۳۷۱، ۳۱۵، ۲۶۷

یونسی: سرهنگ ۲ خلبان ۱۱۹

هوانیروز ۲۰۵، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۴۴، ۴۵۷،

۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰

هوشیار: سرهنگ ۲۰۱

هویزه: اکثر صفحات

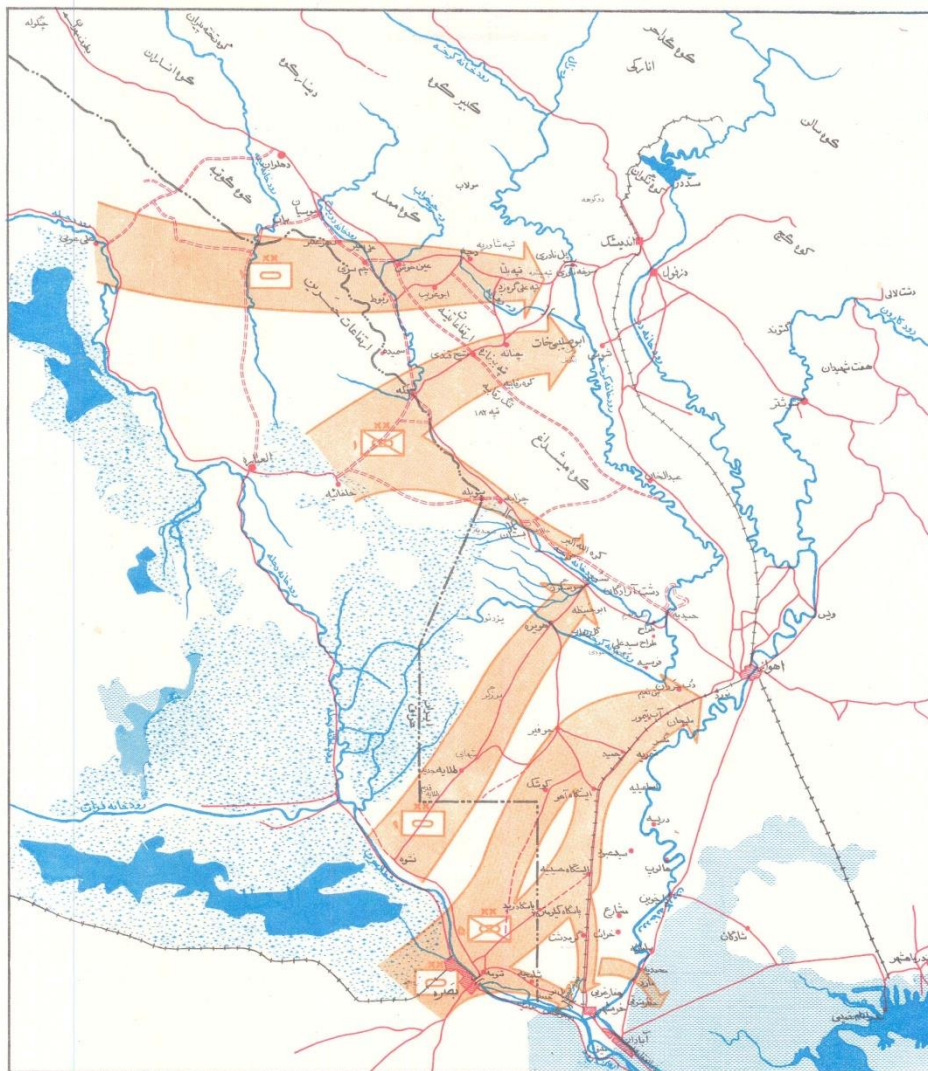

Amaliyate Nasr

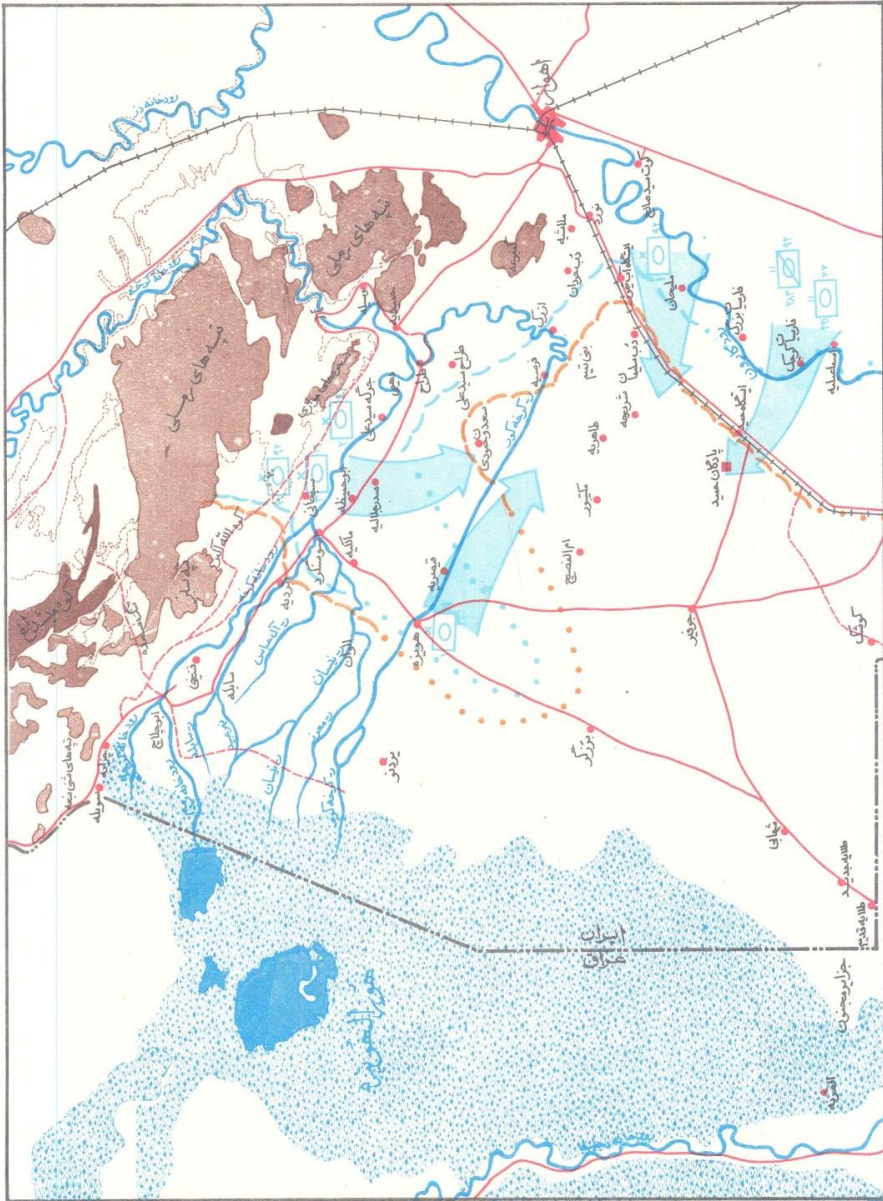
Col. Seyed Yaghub Hoseini

**War Cognizance Committee Of
Martyr Lieutenant General Ali Sayyad Shirazi**

نقشه‌ها

منطقه عمومی خوزستان و محورهای تهاجم نیروهای دشمن

طرح عملیات نصر